NOTITIA
CONCILIORUM
SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tum sacri Canones, tùm veteres, novique Ecclesiæ Ritus, tùm præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

AUCTORE

JOANNE CABASSUTIO

AQUISEXTIENSI PRESBYTERO
Congregationis Oratorii Domini JESU.

ILLUSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO D.D.

ANTONIO VIDMAN

PROTONOTARIO APOSTOLICO,
Comiti ab Ortemburg, Libero Baroni ad Sanctum Paternianum, ac Sumeregg, &c.

VENETIIS, M.DCCIII.
Apud Antonium Bortoli.
SUPERIORUM PERMISSU.

ILLUSTRISSIME

ac Reverend. Domine

REviviſcit ex prælo, Illuſtriſſime, ac Reverendiſſime Domine, reviviſcit, inquam, ex prælo Conciliorum notitia: totque librorum copia per Germaniam, Galliam,

Roma, & Venetiis diffusa, adhuc orbi non sufficit. Nimirùm hoc sibi vindicant non infimæ notæ, sed eximiæ laudis authores, ut cùm eorum exempla scriptorum semel, atquè iterùm imprimantur; ita avidè suscepta sint, ut ubertas nulla, cumulus nullus satis sit, ut studentium indigentiæ, ac voto satisfaciant. Haud aliter ac fons, quamvis perenni aquarum effluxu manaret, riguisque humoribus undequaque circumflueret, deficeret aliquando, quoties ab eo tantùm homines siti refrigeria perquirerent. Nec improbanda Lectorum aviditas. Quidquid enim præclari habent Conciliorum Historiæ, quidquid mirum perspectum fuit in Pontificum gestis, & notatu dignum in eorum sanctionibus; quidquid victoriæ contra Nestorianos, Pelagianos, Eutychianos, innumerosque hæreticos obtinuit Ecclesia; quidquid decreverit illa, ut insti-

tutio-

tutiones Christi, disciplinamque firmaret, ut Sacrificiorum ritum, ac dignitatem augeret: omnia, inquam, in hac Notitia, seù totius Orbis Christiani tabula non minùs satis, quàm abundè intuemur. At quem ad tanti operis tutelam eligerem, nisi te Illustrissime, ac Reverendissime Domine, ex cujus animo, familia, ac stemmate tot decora prodeunt. Prima versatur ante oculos familia, cujus origo quamvis antiqua, & multo à nobis temporum intervallo discreta, satis adhuc effulget. Ex illa scilicet cùm Ortemburgensem Comitatum, Liberum ad Sanctum Paternianum Dominium, cæterosque titulos attenta lance perpendimus, quales proavos habueris, intelligimus: eos nempè, qui præter ea, quæ strenuè gessere; candore animorum, consilio, & prudentia ipsis propemodum Imperatoribus videantur æ-

 quari.

quari. *Quamobrem* Lunam, & Lilia, Alas, Aquilasque *Stemmatis scimus*, *&* *veneramur*. *Eadem inde traducta Venetias*, *&* *consanguinitate cum primatibus juncta*, *Nobilitatis Venetæ florem virtute prolis adauxit*. *Hinc Xenodochiorum gestæ piæ curæ*, *hinc structa Divis altaria*, *hinc suppeditatæ quotannis Virginibus dotes*, *hinc alia Religionis opera toto pietatis studio*, *maximoque divitiarum conatu suscepta*, *vix videntibus credenda memorantur*. *Præcæteris tamen Illustrissimæ Familiæ proceribus primum sibi vindicat locum Eminentissimus Christophorus S. R. E. Cardinalis*, *cujus virtuti dum Sacra Comitia gerendas Numinis vices destinassent*, *&* *Roma expectando licèt exultaret imperio*; *fata plerumque melioribus invida Spem totius orbis*, *decusque rapuere*. *Eadem te*, *qui ejus*

secta-

ſectaris veſtigia, ſervent incolumen, & mitiora tibi reddant, quod illi abſtulere. Eximia de te jam nobis eſt expectatio. Venuſtas oris viva oculorum acies, hilaritas vultus, majeſtas aſpectus, prompti aditus, humanitas ſumma, hæc inquam, tibi parant dignitates, hæc tibi ſunt ad honores officia. In his ſcilicet ſeſe animi magnitudo præſefert, & quod alii maximis precibus expoſtularent, hoc tibi naturæ dotibus vindicas. At parva ſunt hæc, ſi cum iis quæ acturus es, cùm ad virtutem ætas acceſſerit, comparemus. Cur igitur non auderem tantæ indoli, tantum opus committere; nefas videretur alteri, quàm tibi ſacraſſe. Hoc igitur benigno animo excipias. Maximo ſanè conſilio ſinit Deus hanc tibi dicari Notitiam, ſcilicet ut diſcas Eccleſiæ ſuæ patrocinia impartire, omnique regimini puala

tim, atque ſine labore aſſueſcas. Hæc dum precor ex animo, nequeo, quin tibi non ſemper aadicam, & ſubjiciam me.

Illuſtriſs. ac Reverendiſs. Domine

Dedicatiſſimum, & Humillimum Famulum

Antonium Bortolum.

L E-

LECTORI.

PAucis præmonendum te Benevolum Lectorem duxi, quæ fuerit hujusce Operis origo, & ratio. Cùm me comitem secum proficisci jussisset Romam Patronus, ac Dominus meus meritis æquè, ac dignitate Eminentissimus Hieronymus Grimaldus Auarum sextiarum Archiepiscopus, Princeps generis ›lendore, ingenii dotibus, morum sanctitate, reumque publicè gestarum in Italia, Gallia, & Gerıania meritis eximius, meque in suas ædes, & quotiianum convictum ascivisset, id quod mihi suppetebat .omana in Urbe ocium mensium circiter duodevigindiversis studiis impendi: sed his præsertim quæ ad .cclesiasticam disciplinam, tùm veterem, tùm recenorem pertinebant. His incumbens studiis nonnulla ›nscripsi ad meum unius usum circa plerosque sacroım Conciliorum Canones. Quam lucubrationem .bodoratus unus aliquis ex ejusdem Cardinalis famiı Presbyter Theologus, meum ipsum autographum

à me

à me precariò exegit, sibique transcripsit, & postremò regressus Aquas Sextias amicis suis ultrò impertivit, & hi similiter aliis communicarunt: adeò ut, me inscio, innumera fuerint à multis apographa descripta, quæ per manus multorum diversis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & passim (uti res erat) commonente nihil esse præter rudem delineationem, & opus prorsus imperfectum, confusum, indigestum. Quis verò nesciat majorem exigi sollicitudinem in iis quæ luci publicè destinantur, quàm in iis quæ privatim cum illis communicamus, qui nobis arctiori necessitudine conjuncti sunt: sic etiam usu venire solet hominibus, ut in privato conclavi eo se habitu familiaribus conspiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omninò detrectarent. Familiaribus, & intimis sodalibus, vel nugas nostras, & quisquilias commonstrare delectat: sed in lucem publicam nihil quidquam nisi excultum, & elaboratum vir sapiens protulerit. Quia tamen nihilò seciùs haud pauci qualiscumque istius Operis editionem fieri urgebant, meque etiam invito se in publicum edituros, nisi ego curam istam susciperem comminabantur. Illorum ut obsisterem conatui, conceptam ab illis indebitam præcepti hujus, & immaturæ lucubrationis existimationem ex eorum primùm animis delere studui, & pollicitus sum me id genus Operis accuratiùs elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa pristina compositione, quæ jam mihi impensè displicebant. Hac ratione adductus manum operi ultimam admovi, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditissimis explorandum, & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum jussionibus, quibus obsistere non licuisset. Jam igitur pristina hujusce Laboris rudimenta, & exemplaria, ut fœtum aliquem informem, & abortivum abdico: solùmque

lumque affero, & agnofco iftud opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit quod naturæ operibus, quæ à rudibus exordiis per diuturna incrementa in formam perfectionem affurgunt: teftante Gregorio Niceno, quo eruditiorem Philofophum inter fanctos Patres neminem habet Ecclefia: ἀπὸ τῶν μικροτέρων τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον, *à minoribus ad id quod perfectum eft natura progreditur*. Cæterùm in ifta Conciliorum difcuffione, tria potiffimùm præftare ftudui. Primùm quidem hiftoriæ Ecclefiafticæ mediocrem notitiam, deinde facrorum Canonum illorum cognitionem quibus Ecclefiæ ordo, & difciplina ftabilitur, quos aliis etiam parallelis, & conformibus tum facris, tum prophanis Imperatorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum fanctionibus locupletavi; producta etiam praxi Gallicani fori, ut legenti fimul occurrerent quæcumque jus canonicum, ac infuper civiles, feu Romanorum, feu Francorum Leges circa unam eamdemque materiam diverfis temporibus conftituiffent. Poftremò fuppeditare in animo habui exactiorem prifcorum Ecclefiæ rituum cognitionem ex veterum teftimoniis hauftam. Quam (ut effet uberior) non modò Synodorum canonibus interferui, fed etiam feorfim plerumque diftinctis differtationibus, & corollariis fufiùs explicavi. Hoc intendens, ut vel ex hoc uno Libro plena, & cumulata rerum Ecclefiæ peritia poffit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, ut iftam qualemcumque operam boni confulas, & quodcumque erratum, vel offenderis, vel fufpicatus fueris, pro tua humanitate, & chriftiana charitate ignofcas. Licet enim quanta valui follicitudine ad rerum quas hic trado notitiam exactiorem collimaverim, eòque ftudiosè aciem oculorum intenderim: attamen fieri potuiffe, ut pluries à propofito fcopo aberraverim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus,

& affe-

& affectum sincerum præstantibus subrepit plerumque inscitia, & caligo solet offundi. Ignorationis enim error humanus est, ut ait in Libro de Synodis Hilarius. Ideòque venia dignus, & ignoscendus. Neque minùs verè, quàm modestè Justin. Aug. in præfatione pandectarum Juris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, divinitatis magis, quàm mortalitatis est.* De cætero hæc omnia judicio Catholicæ Ecclesiæ, quam cum Apostolo agnosco, & constanter profiteor, columnam esse, & firmamentum veritatis, quàm lubentissimè subjicio.

Et quia me procul absente typis editum est istud opus, ad fidem exemplaris aliena, qua uti necesse habui, manu descripti; jure à te peto, & rogo, ut judicio tuo suppleas, nec mihi ascribas typis imputanda errata, quæ corrigere per absentiam non valui.

I N

INDEX CAPITUM HUJUS OPERIS.

Index Capitum.

Index Capitum.

NO-

NOTITIA CONCILIORUM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tum Sacri Canones, tum veteres, novique Ecclesiæ ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

APOSTOLORUM CONCILIA.

TRia legimus in Actis Apostolorum coacta ab ipsis, atque habita Concilia. Primum quidem, quo in locum perfidi Judæ Matthias à cœtu discipulorum sublectus est, quò convenere numero circiter centum viginti, ut refertur c. 1. Petrus ut sacri Collegii præses, & cœtum convocavit, & universo cœtui faciendam electionem proposuit. Subjungitque sacer Historicus. *Et statuerunt* (scilicet discipuli congregati) *Joseph qui vocabatur Barsabas qui cognominatus est Justus, & Matthiam.* Nimis remissè, & abjectè meo quidem judicio de hac Matthiæ promotione sentit Venerabilis Beda. Scribens namque in primum istud caput existimat debuisse discipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque

rationi, usibusque, & Canonibus insequentis Ecclesiæ conformis via est, atque in eo culpæ obnoxios fuisse, quatenus omissa electione, rem tantam sortibus commiserint; sed tamen aliquam excusationem istam mereri culpam, quia discipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapsus.

At ex adverso contendunt cæteri Ecclesiæ Doctores, Origens, Chrysostomus, Augustinus, aliique, & cum his longè maxima Theologorum insequentium pars, processum à discipulis fuisse per electionem; ac suffragia; & hac ratione constituisse duos præ reliquis Apostolico fastigio digniores esse. Cùm autem ambiguum esset uter amborum dignior, ad orationem recurrisse, & ad sortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Ecclesiæ Doctorum mentem.

Præstiterit in primis ipsius Joannis Chrysostomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat, Hic ergo ter asseverat electionem à multitudine factam, ac initam. Refert verò non ipsa Petri qualia habentur in sacro textu verba, sed ipsorum mentem, ac sensum, adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chrysostomi verba sunt. *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat: Viri Fratres oportet* Eligere *ex nobis*. Multitudini *permittit judicium*, *simul eos qui* Eligebantur *reddens reverendos*, *& seipsum liberans ab invidia*, *simultateque*, *quæ poterat à cæteris oboriri*. *Nam hæc semper ingentia gignit mala*. *Quod igitur fit oportuit fieri docuit addacto prophetæ testimonio*, *Ex quibus autem oporteat fieri* Electionem *ipse interpretatur dicens ex congregatis nobis per omne tempus*.

Libet jam Origenis qui Chrysostomum ætate longè præcessit, subjungere testimonium, quod his verbis legitur homil. 23. in Josue: *Invenio* (inquit) *quod aliquando, cùm deesset numero Apostolorum unus Apostolus, & esset necessarium in loco Judæ alium subrogari, convenien-*

tes

tes Apostoli qui utique multò sapientiores erant quàm ii, qui nunc Episcopos vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant Elegerunt *duos, & statuerunt in medio, nec tamen de his semetipsis judicium permiserunt, ut illum facerent, quem ipsi volebant, sed orantes, inquit, miserunt sortem ex illis duobus, quos statuerant in conspectu Dei, idest Ioseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est justus & Matthiam. Et cecidit, inquit, sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim discipulis, præcedente namque oratione, non jam casu, sed providentia sors divinum judicium deferebat.* Ita Origines.

Testis in medium tertium adducatur Sanctus Augustinus ita loquens in Psal. 3. conc. 2. *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana divinam indicans voluntatem. Nam & sortes miserunt Apostoli, quando Iudas tradito Domino periit. Et sicut de illo scriptum est, abiit in locum suum, cæpit quæri quis in locum ejus ordinaretur,* Electi sunt duo Judicio humano, *& electus de duobus unus judicio divino.* Sic Augustinus.

Posteriora deinceps sæcula confertissimam testium nubem suppeditant, quam adducere superua caneum sit, non tamen pigebit, aliis quam plurimis prætermissis, proferre Nicolaum Lyranum cujus hæc sunt verba. *Et statuerunt duos. Non distinxerunt ab aliis per sortem, sed per* Electionem, *tamquam magis notabiles in scientia, & factorum Christi experientia.* Et paulò post: *Et orantes dixerunt, tu Domine. Licet enim* Istos elegissent *ut notabiliores aliis, sicut dictum est, tamen ignorabant quis eorum esset dignior ad Apostolatum. Propter quod imploraverunt super hoc divinum judicium per temperationem sortium, secundum quod dicitur* Prover 16. *sortes in sinum mittuntur & à Domino temperantur.* Ita loquitur Lyranus.

Novissimis duobus seculis hęc istius loci intelligentia de electione magis invaluit ex Græcarum litterarum peritia qua carebant anteriores Theologi, tametsi constantes hujus assertores. Itaque ubi translatio vulg ita dicit & annumeratus est cum undecim

Apostolis, ipse Sancti Lucæ, quem certum est Græcè scripsisse textus sic effert: καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων. Quæ verba Ioannes Gagnæus Theologus Parisiensis probatissimus juxta Græci verbi indubitatam proprietatem sic exponit: *Suffragiis, & calculis omnium cooptatus est cum vndecim Apostolis*. Franciscus quoque Vatablus Regius Parisiis Professor sacrarum litterarum ita vertit: *Suffragiis additus est ad numerum vndecim*. Xantes Pagninus, & Arius Montanus sic transferunt. *Simul suffragiis electus est cum vndecim*. Cornelius quoque à Lapide hoc verbum *annumeratus est*, sic exponendum asserit juxta Græcum Sancti Lucæ Archetypum: *Communibus calculis cooptatus est*. His disertè suffragantur Alfonsus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros sileo Scriptores in re adeò protrita, & indubitata.

Illa tamen facta per discipulos electio nihil obest, quò minus Matthias profiteri possit cum Paulo ad Galatas scribente, esse se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum: cùm perspicuum planè sit non ante cœpisse, vel extitisse ipsius Apostolatum, nisi ex quo divinitùs directa sors in eum cecidit. Quis verò neget has ipsas (circa) duos discipulos sortes fuisse ab hominibus datas? cùm id liquidò testetur Lucas: Et dederunt (non alij sanè quàm discipuli, qui ipsi homines erant) sortes eis. Et tamen sortes hæ ab hominibus collatæ propius attingunt divinam illam, & supernaturalem Apostolicæ dignitatis collationem, quàm ista anterior facta ab eisdem hominibus per suffragia electio. Si ergo sortes ab hominibus collatæ nihil obsistunt divinæ huic vocationi, sed potius inserviunt; multò minùs obsistent remotiora illa, & anteriùs collata communia suffragia, per quæ duo discipuli reliquis sociis prælati sunt, necdum tamen constituti Apostoli.

Iste nimirum est constans ordo, ac dispositio divi-

næ

iæ providentiæ ut causas creatas naturales, & humanas inflectat, dirigat, ordinetque ad sibi propositos quamtùmvis supernaturales fines. Exercitium prorsus humanum piscandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ, & Jacobi, & Joannis, quatenus hac occasione illos offendit Christus Dominus, dum ambularet secus mare Galilææ; eosque à piscium captura traducens ad piscationem hominum constituit sibi Socios, & Apostolos. Egressio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam in ordine divinæ providentiæ causa fuit per accidens, & externa ad supernaturalem ejus, & divinam conversionem. Quin etiam peccata ipsa seriem ipsam ingrediuntur divinæ providentiæ ad eliciendos supernaturales effectus, unde affirmat Petrus act. 2. Christum definito consilio, & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis. Quod perinde est, ac si diceret: Deum usum fuisse per consilium altissimæ providentiæ suæ impiorum malitia, quam consultò permittebat, ut sic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum perversæ machinationes, & flagitia plerumque supernorum consiliorum executioni famulantur, cur non inservient ad divina beneficia piorum quoque hominum intentiones, & actus?

Sed ne extra Sacrum Synodorum, in quo versatur, campum diutiùs divagetur oratio, ipsi sanè Patres, qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conveniunt & homines sunt, & humanis rationibus, disputationibus, argumentationibus futuræ circa idem definitioni præludunt: ut ex veterum, & recentiorum Synodorum actis compertum fit. Ipsa tamen fides, quæ per hujusmodi disceptationes investigatur, non syllogismis, non ratiocinationibus, sed revelatione, qua mentes nostræ supernè illustrantur, nititur & subsistit. Sanè S. Augustinus de Theologia loquens, quæ humanis rationibus res fidei investigat, & com-

probat, sic ait l. 4. de Trinit. cap. 1. *Huic scientiæ tribuitur id quod fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur*. Sanctus quoque Ambrosius in cap. 5. Lucæ verba hæc Christi ad discipulos in mari Galilææ piscantes: Laxate vestra retia in capturam, sic allegoricè exponit, *Hæc quæ Apostoli jubentur laxare retia, verborum sunt complexiones, & disputationum recessus, quibus fideles quos ceperint non amittant*. Quod verò ibi Christus ad Petrum dicit, Duc in altum, idem sic interpretatur Ambrosius, hoc est in profundum disputationum.

Recursus porrò ad sortes in his discipulis non jure reprehenditur à Beda. Certum namque est non modo fuisse apud Hebræos frequentem, sed à Deo etiam vel præscriptum, vel approbatum. Inter duos Hircos, quorum unus erat immolandus, alter in desertum ablegandus, sors præcipiebatur jacienda, *Levit.* 16. Aaron sorte aliis prælatus est ad Summum Sacerdotium ipso Deo sic jubente, *Num.* 17. cujus etiam jussu Samuel Saulem in Regem elegit per sortem 1. *Reg.* 10. Terra Promissionis sorte divisa est inter Israelitas, *Num.* 25. Sacerdotalia munera sorte obtingebant, 1. *Paral.* 24. Ideoque narrat Lucas sorte obtigisse ut Zacharias Joannis Pater thura Deo intra Sanctuarium succenderet. Denique ait Augustinus in Psal. 30. conc. 2. *Sors non aliquid mali est, sed in dubitatione humana res est divinam indicans voluntatem*. Et allegatur in decreto Gratiani 26. *q.* 2. *c.* 1.

In multis casibus sortis remedium jura civilia præscribunt. Nam cohæredes inter se sortiri possunt apud quem ex ipsis remansuræ sint cautiones hæreditariæ. *L. si quæ sunt cautiones*, ff. *familiæ erciscundæ*, & sortitio hæreditatem dividit. *L.* 2. *quando*, & *quibus quarta pars debeatur*. Et in judiciis familiæ erciscundæ, communi dividundo, & finium regundorum, quibus confines possessores, vel hæredes, vel socii de partitione decertant, si quæratur litis ordinandæ gratia

uter

uter actor sit uter reus, res sortè discernitur. *L. sed cum ambo ff. re judiciis.* Et si plures Legatarii inter se circa rerum legatarum optionem dissentiant, sorte dirimitur controversia, ut ad quem sors veniat, illius sententia in optione præcellat §. *optionis institut. de legat.* ait verò Salomon Prov. 18. *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes dijudicat.* Denique sortium aliæ consultivæ sunt quæ solæ reprobantur, aliæ divisæ, aliæ electivæ. Harum legitimus est usus saltem quando aliter ambiguitas non potest commodè expediri.

Secundum Apostolorum cæterorumque discipulorum Concilium refertur Act. 6. ubi collecto per Apostolos discipulorum grege, electi primum fuere septem diaconi communibus suffragiis. Ecclesiastica Hierarchiam cœlestem imitatur ut docet Dionysius. Sicut ergo septem Angeli astant ante Deum. *Tobiæ* 12. *& Apoc.* 1. Similiter in Ecclesia ante Sacrum altare, & circa Hierarcham divina facientem diaconi septem: quem olim numerum non licebat excedere, ut constat ex Neocæsariensis Concilii can. 15. qui citatur *c. diaconi septem*, *dist.* 93. & Cornelius Papa *epist. ad Fabium Antiochenum* quam refert Eusebius recensens Clerum Romæ consistentem, septem numerat diaconos, totidemque subdiaconos; in Concilio quoq. Romano sub Silvestro I. numerantur diaconi in urbe Cardinales septem.

Tametsi Diaconi successerint in mensarum ministerium, quo viduæ olim fungebantur, non tamen in hac mensarum præfectura stat præcipuum eorum munus. Constituti quippe sunt in altaris ministerium, quod est sublimioris dignitatis. Idque liquidò constat, quia per manum impositionem cum solemnibus orationibus ab Apostolis ordinati sunt. Act. 6. Vir Apostolis coætaneus Ignatius epist. ad Hæronem Diaconum, & epist. ad Trallianos tradit officium Diaconorum in eo esse, ut Episcopis & Sacerdotibus sacrifi-

cantibus, & Sacramenta divina ministrantibus subministrarent. Quin etiam in eo versabatur etiam horum officium, ut vivificum Christi sanguinem communicantibus præberent, ut testantur Justinus Martyr *Apolog.* 2. Cyprianus *sermon. de lapsis*; & de Sanctissimo Diacono, & Martyre Laurentio idem scribit Ambrosius lib. 1. Officiorum.

Tertium Apostolorum Concilium fusius describitur Act. 15. ubi unà convenerunt Apostoli, & seniores unanimi sensu statuentes esse fideles immunes à jugo circumcisionis, & Mosaicarum cæremoniarum: tantum ut abstinerent ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione. Concilium istud Jerosolymæ celebratum fuit anno Christi, ut supputat Baronius, quinquagesimo primo. Huic Paulus, & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti, anno ab ipsius Pauli conversione decimo quarto, cum scribat Galat. 2. *Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Jerosolymam cum Barnaba assumpto, & Tito.*

Gravis hic exurgit difficultas: cum enim hoc ipso Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur; nihilominus Paulus aliquantò post scribens primam ad Corinthios epistolam cap. 8. negat eos peccare qui vescuntur idolothytis, nisi vel scandalum ingenerent infirmis, vel erroneè credant ipsi se sic faciendo peccare. Huic nodo convenientem cuneum adhibet Baronius admonens præceptum de idolothytis, & sanguine, & suffocato non fuisse ab Apostolis impositum universis fidelibus; sed tantùm Ecclesiis Judææ, Syriæ, Ciliciæque, in quibus orta erat illa, quæ isti Concilio causam dedit, controversia. Etquidem Synodica epistola, quam refert Lucas, ita inscribitur: *Apostoli, & seniores fratres his qui sunt Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ, fratribus ex gentibus.* His ergo, propter Judæorum conversorum multitudinem, cum quibus cohabitabant, ad eorum offensionem decli-

clinandum, neve fraterna charitas, & pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt, quæ cæteris fidelibus libera relicta sunt.

Nihilominus præceptum istud à sanguine abstinendi in universam Ecclesiam dimanavit, usq; omnium receptum est ita, ut multis sæculis, tàm in Occidente, quàm in Oriente invaluerit; qua de re consulito, quæ inferius collegi ad Gangrensis Synodi Canonem 2. Chrysostomus *homil.* 3. *in Acta Apost.* observat in his Conciliis prudentiam, & summam in Petro animi moderationem, qui cùm esset Summus Pontifex, Christique per universam Ecclesiam Vicarius. & Spiritus Sancti luce pleniùs illustratus; nihil tamen quidquam per seipsum, aut Jure propriæ quamvis sacrosanctæ authoritatis, & potestatis decernere voluit: tametsi hoc quoque potuisset, sed Ecclesiæ suffragia per istas Synodorum convocationes exquisivit. Eamdem animi moderationem, & prudentiam imitati sunt plurimis sæculis Romani Pontifices, quoties gravis aliqua præsertim de fide causa emergebat, ut perspicuum sit ex frequentibus Conciliis olim à Romanis Pontificibus convocatis, quorum ductu & placito commissum sibi dominicum gregem providissimè regebant, Sic verò loquitur Chrysostomus. ὅρα δὲ πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης οὐδὲν αὐθεντικῶς οὐδὲν ἀρχοντικῶς. Intuere Petrum nihil nisi de communi fratrum consilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CONCILIA REPROBATA.

Circa collatum ab Hæreticis Baptismum.

VAleretne Baptismus ab Hæreticis collatus diu magna animorum contentione disputatum est.

In

In primis Africanorum Episcoporum Concilio, cui præsedit Agrippinus Cartaginis Episcopus, decretum fuit nullum prorsus, & invalidum ejusmodi Baptismum esse: Ideoque ab Ecclesia iterandum: Testatur id Cyprianus *epist. 71. ad Quintum*.

Ipse deinde Cyprianus Cartaginis quoque præsul, hoc idem decretum coactis tribus aliis Africanis Synodis confirmavit: dum regeret Stephanus Ecclesiæ universæ clavum, Imperatoribus Valeriano, & Galieno. Primas harum trium Synodi litteras Synodicas conscripsit Cyprianus. Vide hujus epist. 73. ad Jubajanum.

Ut verò decretum istud pleniorem sortiretur auctoritatem, plenior quoq; Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta est, convenientibus uno, & septuaginta Africæ, & Numidiæ Episcopis qui præcedens decretum firmarunt, & innovarunt. Scripsitque de eo Cyprianus Synodicam ad Stephanum Pontificem, sub cujus finem ne hac occasione schisma nasceretur, ipse contestatur per istud decretum nihil præjudicari aliorum libertati, ut possint oppositam si lubet sententiam sequi, sine ulla Ecclesiasticæ unitatis labefactione. His verò acceptis litteris Stephanus Papa Synodi hujus sanctionem reprobavit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apostolica traditione discedere. Huic Stephani rescripto minimè acquievit Cyprianus, sed contra eum plenam querelarum scripsit epist. 74. *ad Pompejum* qua Stephanum ipsum tum superbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ insimulat qua in re moderationis limites Cyprianus transilivit. Quin etiam tertiam sine mora convocat Africanorum Antistitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Episcopi septem & octoginta. Initio Synodi præfatur non esse dirimendam ab his qui dissentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipsum paulò acrius perstringit his verbis; *neq; enim se quisquam nostrum Episcopum Episcoporum*

rum

rum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, Hoc ex loco, atq; ex Tertulliani libro adversus Psychicos cap. 1. ubi Romanum Pontificem *Episcoporum Episcopum* nuncupat, conricitur hunc fuisse priscis illis sæculis unum ex titulis ejus: Istud denium pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africanorum innovatum fuit decretum. Hac sanè in re sanctissimum virum etiamsi ista ex officio agere crederet, à noxa non exemerim. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam sanctitas non est ab omni culpæ labe immunis. A culpa ista Patres Africanos, & maximè Cyprianum mox resiliisse produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Augustinus l. 2. de Baptis. contra Donatist. c. 4. & epist. 48.

Circa idem tempus altera Synodus hisce Africanis conformis habita est Iconii in Phrygia, convenientibus eò ex diversis Asiæ Provinciis, Episcopis præside Firmiliano Cesareæ in Cappadocia Metropolitæ: cujus superest inter Cypriani epistolas, ad Cyprianum ipsum epistola 61. ex qua constat fuisse hanc Asianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, ejusque Assertores à fidelium communione exclusos. In eumdem erroris lapidem impegisse Dionysium Alexandriæ Patriarcham refert Eusebius l. 7. *hist. Eccl. cap.* 6. non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit severitatem, reveritus amborum sanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Ex multiplicibus Synodis hisce Africanis & Asianis, quibus tam eximii, & in Ecclesiæ cœlo quasi primæ magnitudinis sidera præ cæteris Illustrissimi Præsules interfuerunt, & tamen jure merito reprobatis à Romana Sede, constabilitur illa regula inconcussa, nullam esse cujuscumque Concilii authoritatem, cui Romanus Episcopus refragetur. Quam rem infra pleniùs prosequar ad Romanum Concilium sub Damaso Pontifice.

AP-

APPENDIX.

Ad præcedentes Synodos, in qua discutitur Canonum Apostolis attributorum authoritas.

Mirari subit, si quum habita fuere illa de rebaptizandis iis quos intinxerant Hæretici, Concilia, fuerit aliqua Canonum Apostolis attributorum notitia, qui fieri potuerit ut neque à Latinis Cypriano, & octoginta sex aliis patribus quibus præfuit, quorum vota omnia Synodica superſunt, facta ulla mentio fuerit trium Canonum Apostolicorum scilicet 45. 46. & 68. qui perſpicuè decernunt inanem eſſe baptiſmum ab Hæreticis collatum, cùm tamen potuiſſent hi Canones ſuppeditare præcipuum ſententiæ iſtorum præſidium, ac munimen. Maximè cum Stephani reſcriptum ex adverſo urgeret ipſam eis adverſantem Apoſtolorum traditionem. Ipſi quidem Africani recurrunt interdum ad Apoſtolicam authoritatem; ſed illam dumtaxat, quæ ex eorundem ſacris Libris depromitur, quale eſt Pauli affatum ſæpiſſimè ab eis repetitum: unus Deus, una fides, unum Baptiſma. His adjunge Auguſtinum, qui nec in totis ſeptem Libris de Baptiſmo contra Donatiſtas, in quibus fuſiſſimè de hac quæſtione diſputat, ullius meminit Apoſtolorum canonis. Imò verò l. 5. cap. 23. ſic ait: *Apoſtoli nihil exinde præceperunt ſed conſuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano ab eorum traditione exordium ſumpſiſſe credenda eſt, ſicut multa, quæ univerſa tenet Eccleſia, & ob hoc ab Apoſtolis præcepta rectè creduntur, quanquam ſcripta non reperiantur.* Hæc Auguſtinus.

Neque etiam antiquiores Græci canones iſtos agnoverunt, alioqui namque Firmilianus Epiſcopus Græcus, & Græcæ Synodi adverſus hæreticorum Baptiſmum convocatæ Præſes, qui in ſua ad Cyprianum epiſtola, quæcumque poteſt ſuæ ſententiæ argumenta,

pro-

probationesque congerit, hosce Apostolicos canones non siluisset. Scio utique à patribus Græcis interdum Apostolis attribui nonnulla, his canonibus sancita. Verùm hæc ab illis accepta ferunt sancti Patres, non quatenus in illa vulgari canonum serie continentur, sed quatenus ab Apostolis ejusmodi traditio, & usus in Ecclesias presertim Orientales dimanaverat.

Porrò Clementem & statu, & Episcopatu Romanum hos collegisse canones mihi nemo persuaserit; tum quia, ut satis ostendi, canones isti veteribus patribus præsertim Occidentalibus incomperti erant, tum quia in eisdem non pauca damnantur, quæ fuerunt à beato Petro, cujus fuit Clemens discipulus, & Successor tradita Romanæ Ecclesiæ; ut est canon quintus de uxore Episcopi, vel Sacerdotis, vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis. Et canon 65., quo statuitur pœna depositionis, aut excommunicationis in eum, qui sabbatho jejunaverit. Qua de re pleniùs infra disputabimus. Et canon 68. quo eisdem multantur pœnis, qui feria quarta non jejunaverint. Hosce canones avidè Græci suscipiunt, ex quo se schismate à nobis divulserunt, ut prætextum arripiant damnandi Romanam Ecclesiam: ut liquet ex schismatica Synode Quinisexta, quæ magnam his canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Ecclesiam canonum istorum infractricem.

Ex adverso Concilium Romanum Episcoporum septuaginta sub Gelasio Papa librum canonum Apostolorum pronunciat apocryphum, & allegatur in *c. Sancta Romana Ecclesia distinct.* 15. His adiungenda Isidori censura relata in decreto *c. canones dist.* 16. canones, qui dicuntur esse Apostolorum, nec receptos esse ab Apostolica Sede, nec Sanctos Patres assensum illis præbuisse, atque ab hæreticis sub nomine Apostolorum fuisse compositos: in eis tamen aliqua utilia contineri. Marcellus Papa, & Martyr tres Apostolorum

san-

sanctiones perhibet, quarum tamen nulla ad illos vulgò Apostolis adscriptos canones referri potest. Primò, ut undequaq; à quibuscumque judiciis liceat Episcopis Apostolicam Sedem appellare. Secundò, ut nullum haberi Concilium possit, nisi de supremæ sedis consensu. Tertiò, ut Episcopi criminum accusati judicari non possint nisi in Synodo, quæ fuerit Romani Episcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum can. vit. allegat canonem prohibentem, ne septenarius diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non possint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apostolis attributorum, satis inde arguitur, non esse necessariò referendum ad illam canonum trivialem congeriem, quidquid legitur prioribus Ecclesiæ sæculis canonibus Apostolicis attributum, etsi fortasse tale aliquid in ea collectione legatur: in qua etiam complures leguntur suppositilii canones Apostolicę traditioni planè contrarii: ut sunt qui rebaptizari hæreticos sanciunt, aut sacerdotem cum uxore convivere.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochena Concilia, quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samosatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè asserentem de Christo, nihil fuisse quàm merum hominem. Primùm quidem convenerunt Antiochiæ Præsules Asiani sub Imperio Gallieni, inter quos extitit, celeberrimus ille Neocæsareæ Ponti Antistes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octavo postquàm fuerat à Stephano Papa de fidelium societate excisus. Quod argumentum est, Firmilianum postmodo ab errore resipuisse, alioqui non admittendum in legitimam Synodum. In hac damnatus est Paulus. Qui tamen subdolè pœnitentiam simu-

mulavit, & polinodiam dixit. Idem tamen, digressis in proprias sedes Episcopis, vitaque functo Thaumaturgo, larvam deposuit, & perversum dogma pertinaciùs asseruit.

Quo circa Episcopi Asiæ secundam Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuo condemnatus, & sede dejectus. Sed parere recusans, & suorum factione munitus, Patres necessitate adegit interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachii sæcularis auxilium ad sanctissimi decreti executionem implorando. Aurelianus causam judicio Romani Episcopi Dionysii commisit, qui re penitus explorata, Paulum justè depositum declaravit. Id judicium Imperator executioni demandari jussit, & Paulum ejici. Legendus Eusebius lib. 7. hist. Eccl. c. 24.

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Constantii Principis, de quo inferius suo loco.

CONCIL. SINVESSANUM.

QUum Romanæ præesset Ecclesiæ Marcellinus, desæviente atrocissima Diocletiani persecutione celebratum Concilium fuit in quadam Sinvessæ crypta circa Marcellini causam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleverat. Erat Sinvessa Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibent *Rocca di Mondragone*. Istud Concilium refert Baronius in annum 303. ejusque acta ut vera, germanaq; admittit; fatetur tamen aliquot mendis viriata. Idem conjicit indictam fuisse Synodum istam a Romano Clero, ad quem totius Ecclesiæ spectabat regimen ac sollicitudo in defectum Romani Pontificis, ut ex multis liquere potest Cypriani litteris. Hic verò novum, & antea inauditum pe-

periculum urgebat, ne Pontificis summi lapsus totius Ecclesiæ ruinam secum traheret, aut exitiale schisma inveheret. Non enim fuisse à Marcellino Synodum convocatam convincitur inde, quia culpam suam prorsus negavit coram ipso Concilio, donec productis pluribus testibus, jam amplius dissimulare non valens, suum postremò delictum profusis lacrymis confessus est: neque dignum se esse qui versaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres responderunt: *ore tuo condemnaberis, quia prima sedes non judicatur à quoquam*, ut legitur in hujusce Concilii actis. Meminerunt pariter Anastasius in Marcellino, & Nicolaus Papa I. Epist. ad Michaelem Imperatorem. Cæterum Marcellini lapsus non fuit infidelitas erroris in intellectu, sed pusillanimitas contra debitam fidei professionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò post Martyrio reparavit.

CONCIL. ELIBERINUM.

Sicut Diocletiani cum Maximiano, & insequentium Imperatorum Galerii, Maxentii, Maximini, atque Licinii persecutio multis fuit occasio triumphi; ita plerosque ex opposito impulit in ruinam. Quare Patrum sedulitate multis locis provisum fuit circa lapsos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam, cui Vitalis præfuit Antiochiæ Patriarcha, & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriæ Patriarcha, & deinde sub Maximino Martyr suos edidit canones pænitentiales circa lapsos. In occiduis plagis pariter circa lapsos provisum est per congregatum Eliberi Concilium, quæ est Hispaniæ Bæticæ civitas dicta vulgo *Elvira*. Huic subscripsere inter alios Osius ille Cordubæ Episcopus, qui postmodum Ni-

Nicæno Generali præsedit, & Valerius Cæsaraugustæ Episcopus, ille idem qui præstantissimum Martyrem Vincentium habuerat administrum. Contigit ista Synodus an. Chr. 305. aut circiter Galerio, & Constantio Imp.

Hìc, ut fideles in officio continerentur rigidiores, canones procusi sunt, quàm in Conciliis Ancyrano, & Alexandrino, in quibus communio post lapsum pænitentibus saltem in vitæ discrimine indulta est, quam lapsis denegat Eliberinum. Hujusce Concilii tacito tamen nomine meminit Innocentius I. epist. ad Exuperium Tolosanum Episcopum his verbis: *Et hoc quæsitum est quid observari oporteat de his qui post Baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ suæ fine pænitentiæ, simul & communionis reconciliationem exposcunt. De his observatio prior durior, posterior interveniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit ut concederetur pænitentia, sed communio negaretur. Nàm cum illis temporibus persecutiones crebræ essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non revocaret à lapsu, negata meritò communio est, concessa pænitentia, ne totum penitùs negaretur, & duriorem esse remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem Ecclesiis reddidit, jam depulso terrore Communionem dari obeuntibus placuit, &c.* Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos, qui post Baptismum lapsi sunt in idololatriam can. 1. & 2. eosque, qui post peractam pœnitentiam lapsi sunt in fornicationem can. 7. & illos qui per maleficium hominem occiderunt can. 6. & passim aliis canonibus prolapsos in alia gravia crimina. Verùm posterior Ecclesiæ disciplina mitior exstitit, quæ non permittit viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ subtrahi, ut liquet ex Ancyrani Concilii can. 6. & Nicæni can. 12. & Aghatensis can. 11. atque ex præfato Innocentii rescripto, nec non ex universalis Concilii Carthaginensis quarti can. 77. & 78.

Cæterum Eliberinis Patribus immitiores fuere Novatiani, & Cataphryges Hæretici, seù Montanistæ, qui nedum viatici communionem, sed etiam omnem reconciliationem pœnitentibus moribundis recusabant, ut testantur de Novatianis Cyprianus epist. 52. ad Antonianum, & epist. 67. ad Stephanum Papam, atque Ambrosius, & Pacianus in suis de pœnitentia libris. De Montanistis verò Tertullianus ipse Montanista l. de pudicitia c. 1.

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Ecclesia Dei semper execrata est, in istud Concilium refundamus, illa communionis in ipso vitæ exitu statuta privatio nullatenus reconciliationis, seu absolutionis, sed Eucharistiæ Sacramentum admit. Quis verò non abhorreat, & detestetur pœnitenti veniam in ipso vitæ exitu, atque imminentis jam irrevocabilis judicii limine suppliciter, & lacrymosè roganti, reconciliationis præsidium, & opem in tanto discrimine subtrahere? Quis non perhorresceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quisquam manus auxiliares ei porrigeret, qui sua culpa in gurgitem prolapsus, & jam fluctibus obruendus supplices manus tenderet, ut eriperetur, præsertim si facilè, & absque Liberatoris periculo posset eripi? An verò major erga corporalem vitam adhibenda est charitas, quàm erga redemptam Christi sanguine animam, quæ pœnitens, & lugens in ultimo vitæ confinio, & extremo salutis æternæ discrimine piæ Matris Ecclesiæ opem, ac præsidium jamjam in circunstantium, & frementium dæmonum manus casura efflagitat, & miserabiliter implorat?

Scio equidem dici posse communionem de reconciliatione pœnitentis perinde, ac de Eucharistiæ beneficio, verum de hac sola exponendi sunt illi canones Eliberini. Id enim diræ, ne dicam diabolicæ immanitatis horror suadet, simulque apertum Nicæni canonis 13. testimonium statuentis servandam esse, quam vocat an-

antiquam, & canonicam legem, ut qui ex hac vita egrediuntur ultimo, & necessario viatico non frustrentur: ita tamen ut si post acceptam Eucharistiam convaluerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui solis fidelium orationibus participant. Quibus ex verbis liquidò constat mentionem hic tantùm eorum esse, qui in pœnitentium statu versantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præsidebat qui Eliberino Concilio subscriptus legitur Osius) attestetur hanc esse antiquam, & canonicam legem circa pœnitentes de vita periclitantes, Canones illi Eliberini, quamvis Nicænæ dispositione contrarii, non sunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Ecclesiæ spiritus perhorrescit, sed ad eam moderandi sunt severitatem, quam verba ipsorum necessariò præ se ferunt. Denique illam usque adeò finistram à quibusdam neotericis excogitatam Eliberinorum canonum explicationem satis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis specimen Cyprianus epist. 2. ad Antonianum, sic dicens contra Novatianos: *Miror quosdam sic obstinatos, ut dandam lapsis non putent pænitentiam, aut pænitentibus existiment veniam denegandam*. Scriptor quidem ad miraculum doctissimus Dionysius Petavius in suis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis canonibus affixerat inclementiam; sed consultiùs postmodum ab ea sententia recessit in suis ad Synesium notis. Refert Ambrosius lib. 2. de pœnit. 3. quod pœnitentis absolutionem, & reconciliationem semper comitari soleret dominicæ carnis communio: veruntamen ex juxta causa tantisper ab hoc instituto recesserunt Eliberini patres.

Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in Cæmeterio non accendi: inquietandi enim Sanctorum Spiritus non sunt*. Hæc prohibitio, qua novatores contra pium Catholicorum usum abutuntur, illis temporibus conveniebat, quum inter paganos versabantur Christiani, nè isti superstitioni participarent. Ethnici enim persua-

ſumerat mortuorum animas tùm cibis, tùm lucernis indigere, quibus, & famem, & tenebras diſpellerent: ideoque dapes, lac, & vinum funeribus inferebant, ut fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, aliqui veteres. Homerus ſcribit Odyſſeæ undecimo ab Vlyſſe oblatam cum ſanguine, & vino farinam inferiorum animabus: & has accedentes avidè quæ appoſuerat abſorpſiſſe. Præterea in exequiis Miſeni apud Virgilium Æneid. 6. *Averſi ténuere facem congeſta cremantur turea dona, dapes, fuſo crateres olivo.* Ait Tertull. *de reſurr. car. c.* 1. Ethnicos ita defunctis parentare, ut eis eſculenta apponat quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum, & appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert l. de teſtim. animæ cap. 4. Itemque Epiphanius in Ancorato c: 87. Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cujuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum urnas reperiuntur. Cauſa cur fideles funalia, cereoſque in exequiis adhibent tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget, Verbum porrò inquietandi, quo utitur canon, diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viventium ſuperſtitione concipiunt. His adde gentiles luminibus ad ſepulcra plerumque uſos per magicam impietatem, & necromantiam, eoquè videri pertinere vocem inquietandi, qua uſus eſt etiam Samuelis Spiritus à Phytoniſſa rogatu Saul Regis evocatus. Quare inquietaſti me ut ſuſcitarer? 1. *Reg.* 28. poſtquam verò faticente gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demum fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paulæ ingentem fuiſſe concurſum Clericorum, & Monachorum cereos ardentes deferentium, Gregorius etiam Nicænus in vita Macrinæ Sororis commemorat Clericos,

cos, qui ei justa persolvebant funus comitantes, cereos accensos præ manibus habuisse. τὰς ἐκ τῶ κηρῶ λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam objectant Hæretici, ita sancit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur*. Ut mens Concilii percipiatur; habenda temporis ratio est, quo desæviebat in Christianos gentilium insectatio. Favet quippè canon iste imaginibus sacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne gentilibus ludibrio essent. Quod sanè periculum, haud ita timebatur in imaginibus, quæ in Ecclesiis appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, ut subduci, & aliò transferri persecutionis exurgente procella possent. Simili ex causa in Codice Justinianæo lib. 1. tit. 8. lex promulgatur Theodosii, & Valentiniani Imperatorum prohibens signum Salvatoris in silice humi insculpi, aut pingi, ne videlicet conculcetur, aut conspuatur ab iis, qui in locum sacrum conveniunt. Quod item sanxit Quinisexta Synodus can. 73. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Ne incidentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.

Præterea non immeritò suspicatur Baronius Canonem istum ab Iconoclastis, qui olim Hispaniam incoluerunt confictum, & suppositum. Ratio ejus est, quia licet proferatur ab Jvone lib. 3. decreti, non tamen ab iis, qui eum præcessere canonum compilatoribus Fernando Diacono, Dionysio exiguo, Cresconio: tum quia veterum Iconomachorum Hispanorum nemo quantavis diligentia, undecumque argumenta contra sacras imagines conquisita collegerit, Eliberini Concilii in ipsa Hispania celebrati canonem ullum profert, non Vigilantius, non Claudius Taurinensis Episcopus, ambo in Hispania versati sacrarum Imaginum impugnatores.

CONCIL. ANCYRANUM.

ISTud coactum est, simulatque morte Maximi extincta est dira in Oriente in Christianos accensa persecutio: providet enim circa eos, qui tyrannidis formidine lapsi fuerant. Est verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo isti nonnulli Episcopi interfuerunt, qui deinde subscripti in Nicæna œcumenica leguntur, videtur habita an. Chr. 314.

Canon. 1. Diaconis ipsis permittit uxorum usum, si ante ordinationem Episcopo fuerint protestati se nolle, aut non posse ab uxore continere: citatur à Gratiano *c. Diaconi dist.* 28. de cœlibatu sacri Cleri, consultò inferiùs annotata ad Nicæni Concilii can. 3.

Canon. Ancyranus 13. cavet ne Chorepiscopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Episcoporum, quibus ipsi Chorepiscopi subsunt. Huc spectat Antiocheni Concilii canon 10. solam Chorepiscopis permittens Exorcistarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum *etiamsi* (inquit) *Chorepiscopi ordinationem acceperint Episcoporum*. Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiscopos edocet. Primò illos non in civitatibus, sed in vicis, & minoribus oppidis constitui.

Secundò posse contingere, ut Episcopali quoque Ordine præfulgeant Chorepiscopi. Quæ observatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epistola decretali Papæ Damasi negante Chorepiscopos ullam habere ordinandi potestatem, eò quòd nihil amplius sint quàm Presbyteri, nec ullatenus Episcopi. Loquitur namque Damasus de potestate Chorepiscopi præcisè, quæ talis est, non tamen negat fieri posse, ut Episcopus curam subeat Chorepiscopi, aut Chorepiscopus in Episcopum consecretur. Sic enim reperimus in priscis

Con-

onciliis Episcopos à propriis Ecclesiis dimotos, per-
itti, ut alicubi Chorepiscoporum fungantur officio.
ijus rei exemplum suppeditat Nicænæ Synodi canon
Simile videmus in titularibus Episcopis, qui assigna-
Ecclesiis in remotioribus infidelium partibus con-
:utis, habent quidem ordinem episcopalem, sed omni
isdictionis exercitio carent præter eam, quæ ipsis ab
is Episcopis pro suo libito in propriis finibus, ac
ecessibus indulgetur. Præclarè verò Damasus in illa
Chorepiscopis epistola, confert Episcopos qui amo-
quietis, & otii suum Chorepiscopis munus committu
ant cum nefariis illis meretricibus, quæ ut liberiùs
æ libidini indulgeant, sobolis suæ curam penes con-
ctas pretio nutrices abjiciunt. Quod idem proh ne-
: aptari potest quàmplurimis hujus sæculi Prælatis.
:terùm illa Damasi constitutio (si tamen ipsius est)
n obsistit, quin extiterint complures deinceps Cho-
iscopi, quorum mentio in posterioribus Conciliis
sim occurrit.

EOCÆSARÆENSE CONC.

Ynodus Neocæsaræensis Nicænam præcessit, sub-
scriptus namque Neocæsaræensi legitur Basilius
aſææ Episcopus, qui sub Licinio Martyr occubuit,
refert Eusebius in Chronico. Est Neocæsaræa Ponti
Asia civitas.

Can. 8. decernit esse sacris ordinibus inhabilem, & ir-
ularem, cujus uxor fuerit adulterata. Citatur in
reto *c. si cujus uxorem. dist.* 34.
Canon 9. irregularem dicit respectu sacerdotii: & ca-
n 10. respectu quoque diaconatus, eum qui fuerit
uando fornicatus, ut si post tale delictum contin-
ordinari, sit suspensus ab illius, quem cœpit ordinis

exercitio. Hic non est in usu: Unde colligito quantam illis temporibus sanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Ecclesia ad ordinum susceptionem, sacrumque ministerium. Similiter Nicænus canon 2. viam illi ad sacros ordines præcludit, qui vel semel peccatum animale commiserit: quod idem statuitur Eliberini Concilii can. 30.

Can. 12. Illum à sacerdotio excludit qui ægrotans fuerit illuminatus, idest Baptizatus, eò quòd per acediam, & animæ suæ neglectum ad id tempus Baptismum distulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lavacrum regenerationis accepere sanctus Cyprianus per ludibrium clinicos vocat; qui sani, peripateticos, epist. 76. ad Magnum. Neque verò hanc primam irregularitatem Synodus Neocæsaræensis induxit: longè enim anteà Cornelius, qui Romæ sedebat an. 255. in sua ad Fabium Antiochenum epistola, quam refert Eusebius lib. 6. hist. Eccl. cap. 35. disertè asserit Novatianum non debuisse ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizatos (sicut Novatiano contigerat) assumere in Clerum.

Canon 15. ita decernit: *Diaconi septem esse debent ex canone, etiamsi magna sit Civitas: ejus autem fidem facit liber actorum*. Habetur in decreto *c. diaconi septem. dist. 93.* Idque adeò religiosè servabatur, ut neque Romæ numerus hic excederetur. Cornelius enim Papa Cleri Romæ consistentis numerum ita recenset, Episcopum unum, Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolythos quadraginta duos, Exorcistas, & Lectores cum Ostiariis quinquaginta duos. Hæc refert ex Cornelii epistola ad Fabium Antiochiæ Episcopum Eusebius.

CON-

CONC. ARELATENSE I.

Aliaque habita tempore Constantini Imperatoris in causa Donatistarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinacissimi Donatistarum schismatis, qualem describunt optatus Mi-vitanus, & Augustinus. Lucilla mulier Hispana præ-otens, & ambitiosa Carthagine versabatur. Hæc à æciliano Carthaginis Ecclesiæ Diacono reprehensa, iod ossa cujusdam, quem Ecclesia non retulerat in nctorum album, deferret, & ante sacram communionem exoscularetur. Illa correctionis impatiens ulscendi de Cæciliano captabat occasionem: contigit Mensurius Carthaginis Episcopus à tyranno Ma-ntio Romam evocatus, senioribus quibusdam Ec-siæ vasa sacra discessurus commendaverit. Intereà regrè moritur Mensurius, atque in hujus sedem pro-ovetur Cæcilianus, qui ex officio vasa Ecclesiæ re-tit. At eorum depositarii, qui sacrilego ausu illa sibi inebant, ejus protinùs communionem aversantur, usantes eum non esse Episcopum, quippe qui ordi-tus à Felice Aptungitano fuisset, quem illi crimina-ntur fuisse sub Diocletiani persecutione sacrorum rorum traditorem. His se Lucilla ultrò adiunxit, & idquid opibus, & autoritate valebat magno studio tulit ad schismatis novi fulcimentum, & propaga-nem. Præcipuus schismatis autor fuit Donatus cui gnomen à casis nigris. Hic sceleris sui conscium ajorinum ordinavit Carthaginis Episcopum. Cui inde mortuo suffectus est Donatus alter.

Donatistæ Constantinum primo Imperii post subla-n Maxentium anno interpellant adversùs Cæcilia-num.

num. Imperator causam remisit primum quidem tribus Episcopis Gallicanis, Retitio Herduensium, Materno Agrippinensium, & Maino Arelatensium; deinde Melchiadi Romæ Episcopo, qui ad istius causæ judicium Romæ Concilium indixit anno 313. cujus sententia Cæcilianus dictus est legitimus Episcopus, & adversariis mandatum, ut se illi subjicerent: At isti majore insolentia per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconsul eos in officio continere studet, illi ab hoc ad Constantinum provocant, suamque causam accuratiùs examinari postulant quam fecisset Concilium Romanum, quod sibi suspectum querebantur.

Constantius nimia ductus erga procacissimos, & sceleratos facilitate, futurumque sperans, ut sic ad quietem demum se componerent, procurat novam, & confluentium Episcoporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, ubi causa denuò exactissimè discussa iterum condemnantur Donatistæ anno 314. Isti verò intolerabili pervicacia rursùs ad Constantinum provocant, qui eorum deputatos primùm Romam, deinde Mediolanum accivit: ubi causa denuò dijudicata novæ condemnationis judicio succubuerunt. Cæterum nec sic effracta est eorum contumacia: sed usque ad Arcadii, & Honorii tempora omni præcipiti furore tumultuati, grassatique sunt. Atque vix tandem magni illius Augustini Episcopi laboribus assiduis, & disputationibus invictis, præcipuè verò Marcellini Tribuni potentia, & severis coercitionibus, quem ad compescendam Donatistarum vesaniam Honorius Augustus cum amplissima potestate, & copiis militaribus delegaverat, ipsiusque Honorii pænalibus Edictis domita est impiorum protervia.

Quæ in Donatistarum causa mandante Constantino Augusto, & approbante Papa Sylvestro Arelatæ Synodus convenit multis nominibus celebritatem habet: quippe

›e in qua Constantinus per se interfuit, & innu-
propemodum Episcopi ex universa Gallia, ex
ania, ex Britanniæ, & Hiberniæ Insulis, ex Italia,
ia, & Africa eò confluxerunt. Interfuere quoque
mi Pontificis Legati Claudianus, & Avitus Pres-
i, Eugenius, & Quiriacus Diaconi anno Christi
Volusiano, & Aniano Consulibus. Asserit Ado
ensis in Chronico sexcentos ad hanc Synodum
:s convenisse. Ejusdem meminit Augustinus lib. 1.
'a epist. Parmeniani cap. 6. complectitur verò ca-
's 23.

ınone 1. decernitur Paschæ Domini festum eodem
er universum orbem celebrandum esse: & juris
: officii Romani Episcopi esse, ut juxta receptam
ıetudinem litteras ea de re quotannis ad univer-
irigat Ecclesias. Quod idem non multò post ab
nenica Nicæna Synodo constitutum est. Et olim
Victor coacto Romæ Concilio per universum
ri orbem præceperat sub excommunicationis
ı, reclamantibus licèt Asianis maximè Polycrate
si Episcopo, & dissuadente Irenæo Lugdunensi,
ı historiam fusè prosequitur Cæsariensis Eusebius.
ın. 5. communione fidelium excludit Theatricos,
ıstriones. Conformatur Eliberino canoni 62. Jus
civile illos infamia notat, qui artis ludicræ pro-
iandive causa in scenam prodierint. *l. 1. ff. de his qui*
'fam.

ınon 9. usum abolet libellorum à Martyribus, &
'essoribus proficiscentium, quorum intuitu, &
ɔus canonicum pœnitentiæ tempus ab Episcopis
.ebatur, lapsique ante præfinitum tempus recon-
ɔantur. Ejusmodi libellorum haberi rationem
ùs dudùm vetuerat Concilium Eliberinum can.
Meminere quoque istiusmodi libellorum nec sine
:la, quòd per illos Ecclesiasticæ disciplinæ rela-
ur vigor Tertullianus lib. ad Martyres, & Cy-
pria-

prianus epist. 10. 11. 12. 14. 15. Illa pœnitentiæ canonicæ ad Martyrum preces concedi olim solita mitigatio præludebat hodiernis indulgentiis, ut ad Cyprianum Scholiastes Pamelius adnotat.

Can. 13. Eos qui sacros libros, aut vasa sacra gentilibus tradiderint, aut nomina fidelium eisdem detulerint amovet à clero. Sic tamen ut si quis ignoranter, & bona fide ordinem à quoquam eorum susceperit, ordine utatur, nec ei sit fraudi talis ordinatio. Cæciliani causa canoni huic præbuit occasionem.

In hujus Synodi Patrum subscriptione attribuuntur Provinciæ Viennensi, quæ est in Gallia, urbes Arelate, Vienna, Vasio, Arausio, Carpentoractum. Quæ quidem attributio conformis est Provinciarum Gallicanarum distributioni, quam tradunt itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Massiliam quoque Viennensi Provinciæ ascribit Synodus Taurinensis in causa Prochli Massiliensis Episcopi. Amianus quoque Marcellinus l. 15. sic ait, Viennensis Provincia civitatum exultat decore multarum, quibus potiores sunt Vienna ipsa, & Arelate, & Valentia, quibus, & Massilia jungitur. Quando istud agebatur Concilium, Arelatensem Ecclesiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennensi Provinciæ finitima esset secunda Narbonensis. Mirum est nullum istius Episcopum exprimi; Cùm tamen ex Narbonensi prima hic subsignaverint Episcopi Tolosæ, & Biterrarum. Insignes præ reliquis hic interfuerunt tres illi Gallicani Episcopi Rheticus Augustodunensis, Maternus Agrippinensis, & Marinus Arelatensis, quos primò suo rescripto Constantinus ab Anulino Proconsule Africæ interpellatus, constituerat solos in ista causa judices: & quos altero deinde rescripto Romam proficisci jussit, ut una cum Melchiade Pontifice Romano, aliisque quindecim Italiæ Episcopis judicium ferrent. Quod, & factum est, habito ab iisdem Concilio in ipso Palatio La-

rano, ut prodit Optatus Milevitanus lib. 1. contra
ienianum, & Augustinus in breviculo, & alibi.

Nicænæ œcumenicæ primæ Synodi Historia.

Unc tempus agendi de primo œcumenico Concilio, cui causam dedit hæresis Ariana. Arius ita-Presbyter Alexandrinus novam in orbem terra-pestem invexit, negans Filium Dei Patri esse coæ-:m, consubstantialem, & coæternum, sed eum as-s à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic se in primis opposuit Alexander Episcopus Alexan-is, qui præmonitum Arium, sed indocilem, & ob-:um anathemate percutit. Arius ad Eusebium tææ in Palestina Episcopum confugit, quem hæ-suæ socium, & fautorem nactus est cum aliis Epi-s, Paulino Tyri, Patrophilo Scytopoleos, Mari cedonis, Theogni Nicææ, alioque Eusebio Nico-æ, cujus magna erat apud Constantinum Augu-gratia, & authoritas, omnemque Maletianorum ɔnem in dogmatis perversi contagionem attra-Serpente latiùs malo, Arianisque insolentius in tumultuantibus, Alexander encyclicas per uni-m Ecclesiam litteras conscripsit præcipuè verò :strum Romæ Episcopum tantæ perniciei ingra-ntis admonuit. Sylvester Osium sapientissimum, igiosissimum virum Cordubæ Episcopum delega-l Constantinum, & ad Alexandrinum Episcopum, ocumque opus esse videretur ad extinguendum ncendium.

sius ad Constantinum accessit, à quo & litteras ›it ad Alexandrum, & Arium tum increpatorias, id pacem hortatorias, quarum exemplar Euse-Cæsariensis refert in vita Constantini. Hisce is causam, & originem turbarum Imperator in andrum rejicit, ut principem jam intelligas ab Epi-

Episcopo Nicomediensi delusum, & præterea quæstionem istam circa Dei Filium levem esse, nec ad fidem Catholicam ullo modo pertinere asserit: cùm tamen Christianæ fidei summa præcipuè in Christi divinitate consistat.

A Constantino digressus Osius Alexandriam concessit, eaque in urbe Concilium indixit, cujus meminit Athanasius apologia 2. vocatque generale Concilium. Meminit ejus etiam Socrates l. 3. c. 5. ex quorum relatu constat discussam fuisse Arii, & Melationorum caussam: simulque damnatum impii Sabellii dogma divinarum personarum distinctionem inficiantis, Addit Athanasius in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum, eò quod cùm Episcopus non esset, munus tamen Episcopale obire, multosque ordinare clericos attentasset, fuisse ab Osio redactum in ordinem.

Cùm verò Ariani despecta Concilii Alexandrini authoritate se insolentiùs efferrent, & perversum dogma propagarent, visum est controversiam est œcumenica & insigniori Synodo dirimendam. Hanc itàque Sylvester Papa conspirante una Constantino Augusto Nicææ in Bithynia indixit. Imperator egregium religionis specimen edidit missis in omnem partem cursoribus, & litteris, quibus Episcopos ad Synodum invitavit: eorum pro Dei cultu, fidei integritate, Ecclesiæ pace, & dignitate, quàmmaximè potuit zelum, ac studium succendit: vecturas itinerum, omnesque victus impensas tàm ipsis, quàm eos comitantibus clericis, & familiaribus largè providit. Nicæam itaque convenerunt ex diversis orbis terrarum plagis trecenti decem & octo Episcopi, an. Chr. trecentesimo vigesimo quinto.

Concilio præsederunt Romanæ sedis legati Osius Cordubæ Episcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipsos consederunt, primique subscripserunt. Interfuerunt Alexander Alexan-

driæ, Eustachius Antiochiæ, Macarius Jerosolymo-
ı Patriarchæ, aliique Præsules, quorum eximia san-
as Ecclesiæ fastis consignatur, & colitur Nicolaus
ræ in Lycia Episcopus, Paphnutius Thebarum
ypti, Potamon Heraclææ Ægypti, Spiridion Thre-
untis Cypri (his duobus Potamoni, & Spiridioni
n propter fidei confessionem in persecutione Ma-
ini alter oculus fuerat effusus,) Paulus etiam Neo-
ıræ Euphratesiæ, qui sub Licinio in causa fidei
at candentibus laminis excruciatus, Jacobus Nisi-
n Mesopotamia, qui mortuos (ut refert Theodori-
) in vitam revocavit, Alexander Constantinopolis
ıs postea precibus Arius fęda, & inopina morte
sumptus est, Arostanes quoque in Armenia supe-
i Episcopus. Denique Magnus Athanasius tunc
lesiæ Alexandrinæ diaconus, quem sibi comitem
xander Patriarcha delegerat, cujusque insignis eru-
ɔ, & animi vigor in Sacro Concilio mirificè effulsit
tra Arianos disputantis. Unde illorum in se odia
nsissima concitavit.

'erumtamen quod scriptum est in libro Job hic pa-
r contingit: *cum venissent filij Dei, ut assisterent coram
ıino, adfuit inter eos etiam Satan.* Interfuere namque
ı illis Ariani Episcopi uterque Eusebius Cæsarien-
& Nicomediensis. Paulinus Tyri, Theognis Nicææ,
ıophantes Ephesi. Patrophylus Scytopolis, aliique
sules Arii asseclæ. Hi primum calumniosis accusa-
ıbus, & famosis libellis orthodoxos Antistites in-
ıti sunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos
libellos legere noluit, sed concremavit, palam
essus Episcopos à Deo solo judicandos: se verò
rum judicio in iis, quæ ad salutem animæ perti-
, subesse. Occultanda esse præterea sacerdotum
ta, ne inde aliqui ansam arriperent scandali, aut
emptus Sacri Ministerii, ut scribunt Rufinus l.
p. 2. Sozomenus l. 1. cap. 16. Theodoritus lib. 1.

cap.

cap. 11. Gregorius Papa l. 4. epist. 75. ad Mauricium.

Statutum in primis est pro incusso fundamento à patribus Nicæni nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenus in Ecclesiam receptam innovandum esse, ut eo loco testatur Sozomenus. Lecta sunt deinde Arii scripta, necnon Eusebii Nicomediensis damnabilis epistola: dogmata Arii nefaria cum execratione rejecta sunt: tandemque conclamatum est Filium esse Patri coessentialem, & coæternum, neque ex nihilo creatum, sed ex Patris substantia genitum, ideoque suo symbolo Synodus professa est eum esse genitum non factum ὁμούσιον consubstantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Constantinus dum in Concilio disputabatur, attente auscultabat, tumores subnascentes sopiebat, suum modestè sensum insinuabat, singulos suaviter alloquebatur, ut refert Eusebius l. 3. vitæ Constantini c. 13. deniq. formulæ fidei subscripserunt tùm Catholici, tùm etiam Ariani, ut Principi complacerent, suosque retinerent Episcopatus. Eusebius tamen Nicomediæ & Theognis quem alii Theognum dicunt Nicææ plùs aliis repugnarunt. Itaque suis per Concilii sententiam dejecti sunt sedibus, in quibus constituti sunt Nicomediæ quidem Amphion, & Nicææ Chrestus. Attamen Eusebius, & Theognis, ut sedes pristinas recuperarent, Concilio ad extremum subscripserunt, & pro illis intercedente Constantino in pristinum gradum à Concilio restituti sunt, ut commemorat Socrates l. 1. cap. 5. & 10. Ambo tamen Nicænam fidem omni postmodum studio impugnarunt, ejusque assertores & occultis dolis & apertis viribus insectati sunt. Ipse Arius à fidelium societate divulsus est Synodali decreto, & à Constantino in exilium pulsus, sed ab eodem ob simulatam resipiscentiam deinde revocatus postliminio, hac tamen lege, ne Alexandriam ingredi auderet: horum fidem facit Hieronymus dial. adver. Luciferianos.

De

e ordine, & consessu Patrum tùm in Nicena Synodo, tùm in aliis insequentibus œcumenicis.

)Ertinet hæc notitia ad alia quoque Concilia præsertim generalia. In primis sciendum, delegatos Episcopis absentibus eodem sedisse ordine, quo ipsi delegantes Episcopi consedissent. Idcircò in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, Diaconi subscribunt supra complures Episcopos.

Ex iisdem pariter actis constat Legatos Apostolicæ Sedis utpotè vicem gerentes Summi Pontificis, sedisse, subscripsisse supra quoscumque Patriarchas, fuisseq; Conciliorum præsides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo, Legati præfuerunt Sylvestri Papæ Osius Episcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri: hos sequebantur Alexander Alexandriæ, Eustachius Antiochiæ, & Macarius Jerosolimorum Patriarchæ.

Paucis a Nicæna annis præfederunt Synodo Sardinensi nomine Sylvestri Osius Episcopus, Vincentius Capuenus, Calepodius Neapolitanus, deinde sequitur Athanasius Alexandriæ.

In Concilio Constantinopolitano primo nulli interfuerunt Apostolici Legati, quia tunc temporis Damasus Papa aliud Romæ Concilium Episcoporum Occidentis in eadem causa celebrabat. Orientales autem, quibus præerat Nectarius Constantinopolis Episcopus fuisse animis cum Damaso conjunctos, docent mutuæ literæ Damasi ad Concilium Constantinopolis, & Concilii ad Damasum apud Theodoritum, *lib.* 5. *cap.* 9. & 10.

In Ephesino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha ut legatus Cœlestini Papæ quem tamen Cyrillum, nomine proprio præesse Asiani Antistites non sustinuissent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena diœcesi quam sibi Constantinopolis Episcopus vindicabat ut secundus à Romano Episcopo Patriarcha.

In hujus ergo Synodi actis passim legitur Cyrillo Alexandriæ præsidente, & locum tenente sanctissimi, & religiosissimi Archiepiscopi Romanæ Ecclesiæ Cœlestini. Mox subsignant Iuvenalis Ierosolymæ Episcopus, Mennon Ephesi, Flavianus Vicarius, & locumtenens Rufi Episcopi Thessalonices, Theodatus Ancyræ in Galatia, Firminus Cæsaræ in Cappadocia prima Episcopus.

In Chalcedonensi Act. 1. Pascasinus, & Lucentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctissimi, Deoque amantissimi Archiepiscopi Veteris Romę Leonis: tùm Anatolius Sanctissimus Archiepiscopus novæ Romæ Constantinopolis, Dioscorus Archiepiscopus Alexandriæ, maximus Antiochiæ, Iuvenalis Ierosolymæ, Quintilius Heraclææ Macedoniæ locumtenens Anastasii Episcopi Thessalonices, Thalassius Cæsaræ Cappadociæ, Stephanus Ephesi, Lucianus Byse locumtenens Cyriaci Episcopi, Heraclæ Thraciæ, Eusebius Ancyræ Galatiæ Episcopus. Hæc ita singillatim recenseo, ut dignoscantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In 5. Synodo quæ est secunda Constantinopolitana præfuit Eutychius Patriarcha Constantinopolis nouæ Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem sic scribit Eutychius: Potuimus præsidente vestra beatitudine de tribus Capitulis quæri & conferri: quam epistolam continent istius Synodi acta. Et Zonaras in Iustiniano scribit ejus principem fuisse Vigilium Romæ veteris Episcopum. Qui etiam, ut Photius scribit *lib. de Synodis septem*, istius acta Concilii confirmavit. In ejus actis, & subscriptionibus hæc notatur Episcoporum series: considentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio sanctissimo Patriarcha Regiæ Constantinopolis novæ Romæ, Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Alexandriæ, Domno Sanctissimo Patriarcha Theopoleos, id est Antiochiæ, Stephano Episcopo Raphiæ, & Georgio Episcopo Tiberiadis, & Damia-

no

io Episcopo Solytanæ vicem agentibus Eustochii sanctissimi Episcopi Ierosolymitani, Benigno Episcopo, Heracleæ Thraciæ, vices agente Eliæ Thessalonicensis Episcopo, Theodoro Episcopo Cæsaræ primæ Cappadociæ, Andrea Episcopo Ephesi; &c.

In sexta Synodo Constantinopolitana tertia Act. 1. ab Constantino Augusto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario sacri Palatii, quod cognominatur Trullus, conveniente sancta, & universali Synodo, i l ft Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Ioanne venerabili Diacono vicem agentibus sanctissimi, & beatissimi Archiepiscopi Romæ veteris Agathonis, & Joanne sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopolis novæ Romæ, & Petro Presbytero, & Monacho locum servante Sedis Alexandriæ (Græcè, τοποτηρητῶ Ἀλεξανδρείας) & Macario Archiepiscopo Theopolis, & Georgio Presbytero, & Monacho, & Apocrisario Theodori venerabilis Vicarii τοποτηρητῶ Sedis Jerosolymorum, & Theodoro Episcopo *Ephesi*.

In septimà Synodo, quæ est Nicæna secunda, Act. 1. præsidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Ecclesiæ Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monaco, & Abbate sancti Sabæ Romæ, Vicariis sanctissimi Archiepiscopi veteris Romæ Adriani. Sequitur Tarasius Archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ, Joannes, & Thomas Presbyteri Monachi, & Vicarii Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Jerosolymorum, Agapius Cæsaræ Cappadociæ Episcopus, Joannes Ephesi Episcopus.

Octava Synodus, quæ est quarta Constantinopolitana, præmittit Act. 1. Donatum, & Stephanum Episcopos, & Macarinum Diaconum Legatos Adriani Papæ secundi; subditque Ignatium Archiepiscopum Constantinopolis novæ Romæ. Deinde Vicarios τοποτηρητὰς Sedium Patriarchalium Orientis.

Obiter in his inscriptionibus, & subscriptionibus obvia nomen Archiepiscopi pluribus sæculis non fuisse attributum, ut tunc Episcopis Metropolium, sed iis dumtaxat, quibus subjecti erant Metropolitani ipsi, scilicet Patriarchis, & Primatibus. Decrescente demum & religione, & potentia Græcorum, simulque eorumdem crescente superbia cœptum est novum in Oriente genus Archiepiscoporum nomine tenus, qui tametsi nullis præessent Episcopis, ex rescripto Imperatoris hoc inane nomen adipiscebantur, mediique erant inter Metropolitas, & cæteros inferiores Episcopos. Hinc effectum est, ut in Leonis Imperatoris διατυπώσει subjectæ Constantinopolitano Patriarchæ recenseantur Metropoles una, & octoginta. Deinde Archiepiscopatus prædicti generis novem & triginta: Et legatur aliquoties apud Neotericos Græcos. Ex Archiepiscopatu civitas Metropolis facta est.

Eusebius Cæsariensis, qui in Concilio Nicæno sedit *l. 3. vitę Constantini*, eum qui primus sedebat à dextro latere consessus orationem habuisse refert gratiarum actionis, & laudum Constantini. Theodoritus autem *l. 1. hist. Eccl. c. 7.* scribit eum, qui orationem pronunciavit gratiarum actionis fuisse Eustachium Episcopum Antiochenum. Attamen cùm hic esset ordine, & dignitate inferior Alexandrino, ex ea sessione primæ Sedis à dextero latere infert Cardinalis Bellarminus *de Conciliis, & Ecclesia l. 1. c. 19.* fuisse in Concilio Nicæno tres Sedium ordines sive exhedras: Primum in capite Aulæ, ibique sedisse Constantinum medium inter Osium, & Alexandrum Alexandriæ Episcopum. Secundamque exhedram fuisse à dextra parte, ubi primus sedit Eustachius. In tertia denique ad sinistram tenuisse primum locum Macarium Jerosolymorum Episcopum.

Certè Osium, Vitum, & Vicentium præsedisse perspicuum est, tum ex Athanasio teste oculato *epist. ad Solitar.* ubi refert Osium fuisse Synodi principem, & Ni-

Nicænæ fidei ſimbolum compoſuiſſe, tùm ex ipſius Synodi ſubſcriptionibus: tùm ex Photio *lib. de Septem Synodis*: tùm ex Gelaſio Cyziceno, qui hujus Concilii acta edidit juxta vetus Dalmatii Epiſcopi Cyzici exemplar: cujus etiam meminit in ſua bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelaſius l. 2. c. 5. Oſium Legatum Synodo præſediſſe nomine Sylveſtri Papæ, adducitque teſtimonium Euſebii *l. 3. vitę Conſt. c. 7.* cujus verba diſerta atque ut ipſe loquitùr κατὰ λέξιν profert: quamquam in exemplaribus Euſebii hodiernis aliter legitur. Verùm longe major habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant temporibus Dalmatii, Gelaſiique veterum Græciæ Epiſcoporum, quàm iis, quæ nunc temporis circumferuntur à Grecis Schiſmaticis accepta, à quibus etiam conjicere pronum eſt fuiſſe in iis, quę ad Romanæ Sedis dignitatem pertinent, depravata. Et verò ipſe Oſius præſentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longiſſimè ab Hiſpanicis oris diſſita preſidere nullatenùs valuiſſet, niſi titulo cohoneſtatus Apoſtolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicęnorum Patrum conſeſſum diſponit, cujus potior mihi hac parte videtur ſententia, utpotè conformior poſterorum Conciliorum ordini, ac uſui. Cenſet verò Conſtantinum in capite aulæ ſediſſe humili, ac demiſſo ſedili aureo, ut in ejus vita ſcribit Euſebius l. 3. c. 10. addens non ante ſediſſe quàm rogatum à patribus, nec fuiſſe ſolito ſatellitio ſtipatum, ſed primariis aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantùm fuiſſe conſeſſus patrum autumat; dextrorſum unum, ſiniſtrorſum alterum, atque in iſto Legatos Romani Papæ primos conſediſſe, ſub his verò aſſediſſe Alexandrinum Epiſcopum. In dextero autem conſeſſu primum locum tenuiſſe Euſtachium Antiochenum, & ſub eo Macarium Jeroſolymitanum, alioſque deinceps, hinc deinde Epiſcopos. Id enim confirmant ſequentium Synodorum acta, quas

Non est dubium, se ad Nicænę exemplum conformasse. Enim verò refertur in Chalcedonensi act. 1. Senatum in medio ante cancellos sacri Presbiterii concedisse, à sinistris verò Legatos sanctissimi veteris Romæ Archiepiscopi Leonis: post hos deinde Anatolium Constantinopolis novę Romæ Archiepiscopum, & Maximum Antiochię. A dextero autem latere Dioscorum Alexandriæ, & Juvenalem Jerosolymorum Episcopum. Itaque prima dexterę exhedræ Sedes reservabatur secundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonensi Alexandrinus: quia jam tum Constantinopolis Episcopus sibi primę Sedis post Romanum Episcopatum vindicaret honorem.

Ad hæc in sexta Synodo *Act.* 1. refertur sedisse seorsim Constantinum Augustum cum Patriciis, & Consulibus: à læva autem parte Legatos Apostolicæ Sedis: deinde Vicarium, ac Apocrisiarium Episcopi Jerosolymorum, aliosq. deinceps Præsules. A dextera verò parte Episcopum Constantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Episcopi Alexandriæ, cur autem Episcopus Jerosolymitanus inferior Alexandrino, & Antiocheno immediatè tamen Legatis Apostolicis assederit, ideò factum, quia cùm multi essent Apostolici Legati, quos non erat æquum disiungi ab invicem, Jerosolymitanus ex consequenti multos ante se habebat Sessores: Antiochenus ex alia parte unicum supra se patiebatur Sessorem Constantinopolitanum. Ideòque Antiochenus Episcopus honoratiorem præ Jerosolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationibus solidis Baronius *ad ann.* 325. *n.* 52. *& ad ann.* 213. *n.* 6. in sacris, & Ecclesiasticis rebus præcelluisse olim sinistram prę dextera parte tùm in Oriente, tùm in Occidente. Quę res si comperta fuisset Damiano Cardinali, dùm in tractatu de picturis Apostolorum Petri, & Pauli disceptaret quorsùm depingi soleret Petrus ad sinistram, & Paulus ad dexteram, non

se-

ſe fatigaſſet in conquirendis Pauli ſupra Petrum prærogativis.

Vicariorum Romani Pontificis differentiæ.

Vicariorum Romani Epiſcopi multiplex diſcrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à Latere, alii Cognitores, ſeù commiſſarii, alii in diœceſibus, aut Parochiis, Vicarii. Quoſdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum particulares, ut illis ſuo nomine præeſſent. Hos vocat Leo Papa *epiſt.* 14. *ad Fauſtum*, Legatos à Latere. Cùm enim (ait) propter cauſam fidei quam Eutyches perturbare tentavit, de latere meo mitterem, qui defenſioni veritatis aſſiſterent.

Alii Papæ Legati dicebantur ἐπιγνώμονας (ſic enim vocat Concilium Sardicenſe *can.* 3. *&* 5. ideſt, Cognitores, erantque Commiſſarii à Papa ad Diœceſes, Provincias, aut Parochias delegati, ut cauſas controverſas inquirerent, aut judicarent, aut reviſerent, maximè in judiciis appellationum ad ſupremam Sedem.

Tertii Pontificum Legati dicebantur Apocriſarii, seù reſponſales quorum hodie locum, & munus implent Nuncii Apoſt. Mittebantur quippe ad Imperatores, ut res Eccleſiæ procurarent, juraque Rom. Eccleſiæ tuerentur. Frequens horum mentio eſt *in epiſt. Gregorii Papæ*. Quin & alii Epiſcopi ſuos quum opus erat, mittebant Apocriſarios; nam Anatolius, quem Dioſcorus Alexandrinus Epiſc. promovit ad Conſtantinopolitanam Sedem, fuerat anteà ipſius Dioſcori in urbe Regia Apocriſarius. Et Georgius Presbyter ſubſcriptus legitur in ſexta Synodo cum titulo Apocriſarii Sedis Jeroſolymorum. Nec ſolùm ad Principem, ſed ad diverſos etiam Epiſcopatus mitti ſolebant Apocriſarii, præſertim ad Patriarchas, Ad Exarchas, & ad Metropolitas, ut fidem facit Juſtinianus *novella 6. c. 6. circa fin.*

& cap. 3. *& novella* 123. *c.* 15. ubi decernit, non posse Apocrisarios validam inire conventionem ultra Episcopi, vel Ecclesiæ delegantis mandatum. Scribit S. Gregorius Papa *l.* 14. *Moralium c.* 29. se Apocrisarij munere jubente Pelagio prædecessore functum olim Constantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus constituebant Primates, quibus tamquam Vicariis supremæ Sedis, conferebatur potestas, & jurisdictio supra plures Metropolitas, hisque subjectos Episcopos. Ita Leo Papa *epist.* 84. Anastasium Thessalonices Episcopum Vicarium suum creat per universas Asiæ Provincias: addens Anastasii prędecessores fuisse similiter prædecessorum Romanorum Episcoporum Vicarios. Huc referunt nonnulli causam canonis 20. Concilii Sardicensis prohibentis extraneis Clericis diutinam Thessalonicæ moram, & rationem addunt, quia propter Primatis Thessalonices residentiam, eò confluere solebant complures ex universa Asia Clerici, qui sæpè numero, vel supervacanea negotiorum apud auditorium Primatis gestione, vel capti civitatis ipsius splendore, diutius à propriis Ecclesiis aberant. In veteribus Conciliis antequàm Justiniano intercedente Vigilius Papa Vicarium ex Thessalonica transtulisset in Acridum, quæ Justiniano Patria fuit, quamque ideò primam Justinianam vocari edixit, subscribit Thessalonices Episcopus inter Primos à Patriarchis, ut superiori capite commonstravimus. Videnda circa rem istam Justiniani novella 131. c. 3. Cœlestinus etiam Pontifex in causa Nestorianæ hæresis, Cyrillum Alexandrię Episcopum vicarium suum creat, ut Constantinopolis Ecclesiam regat, quam Nestorius devastabat. Supersunt ea de re litteræ Cęlestini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & plebem Constantinopolis *tom.* 4. *operum Cyrilli*, deinde Hormisda *epist. ad Salustium*. Hispalis Episcopum constituit ipsum Apostolicum per omnem Bęticam, &

Lu-

Lusitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemensi Episcopo eamdem confert potestatem per universum Ludovici Regnum, sic enim vocat Clodovæum Francorum Regem. Litteras fileo Pontificum Zosimi, Symmachi, Vigilii, Gregorii Magni, quibus promovent Arelatenses Episcopos ad Vicariam Apostolicam supra plerasque Galliæ Provincias. Omitto complures alias primatias, quas diversis temporibus Romani Pontifices, tùm in Gallia, tùm in Hispania, tùm in Germania, tùm in Anglia constituerunt.

De loco Synodi Nicænę, nonnullarumque aliarum insequentium.

VEterum Orientis Conciliorum quædam convenerunt in ædibus Imperialibus: atque in primis illud Nicænum in aula Palatii Constantini, ut fidem facit Eusebius *l. 3. vitę Constantini, c. 12.* sexta pariter Synodus sub Constantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quinisexta sub Justiniano II.

Cœteræ per Orientem œcumenicæ Synodi intra sacras Basilicas celebratæ sunt. Constantinopolitana quidem, quæ est inter œcumenicas secunda; convenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis, & Marini Martyrum, qui sacer locus ex tunc ὁμόνοια, id est concordia nominatus est, propterea quod centum, & quinquaginta Episcopi in eamdem fidei sententiam convenere adversùs Macedonii dogma, ut scribit in suo de Sacris Imaginibus Tractatu Joannes Damascenus, Ephesina quidem intra Beatæ Mariæ templum, Chalcedonensis intra Virginis, & Martyris Euphemiæ Ecclesiam in ipso Sanctuario. Nicæna altera in templo ante ambonem. Octava Synodus in æde Sophiæ in ipso Catecumenorum loco, ut earum acta testantur. Quæ duę postremæ pariter asserunt sacros Euangeliorum codices

ces fuisse in medio Patrum consessu repositos. In octava Synodo additæ sunt vivificæ crucis reliquiæ, προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, propositis venerabilibus lignis, & sanctis Euangeliis.

Ad Nicænos Canones primum, & secundum.

PRimus Canon de Eunuchis, & Spadonibus decernit arceri à Clero, qui sponte, & citra necessitatem se mutilaverint. Cui irregularitati locum in iis esse negat, qui à Medicis etiam sponte ex morbi causa, vel ab aliis per vim, & injuriam excisi fuerunt. Refertur in decreto *c. si quis à medicis dist.* 55. Isti canoni dedisse videtur occasionem Leontius Presbyter, qui ut scribunt Athanasius *apol. de fuga sua in fine*, Socrates *l. 2. cap.* 21. *Theodoritus lib. 2. cap.* 24. accusatus inhonestæ, aut suspectæ cum muliere conversationis, jussusque ab Antiocheno Præsule Eustachio, ut ab ea consuetudine desisteret: cùm obsequi detrectaret, sibi virilia ad amovendam mali suspicionem resecavit, perinde ac, si liceret homini se quomodolibet, nullaque urgente morbi vi mutilare; & quasi verò amputata illa parte simul excideretur quidquid fęda libido potest vel cogitatu, vel sensu, vel quoquis opere exequi: qua de re fusè disputat Basilius *l. de vera, & incorrupta virginitate*. Leontium igitur duplici titulo, & jure, tum illicitæ resecationis, tùm prohibitæ consuetudinis deposuit Eustachius. At Leontius per novum scelus se Arianis adiunxit, quorum factione sub Constantio ipsam etiam Sedem Antiochenam invasit.

Refert quoque Eusebius *l. 6. Hist. Eccl.* Originem cùm fęminas aliquot Theologicis disciplinis, & sacris litteris erudiret, velletque aut malum ipsum, aut mali suspicionem antevertere, adversus sese adhibitis quibusdam medicaminibus fecisse Eunuchum, verba ista Christi aliter quàm par erat, intelligendo; Sunt Eunuchi

i qui se ipsos castraverunt propter regnum cœlo-
n. Quapropter Demetrius Alexandriæ Episcopus
ram ordinationem petenti recusavit. At Origenes
Palæstinam commigrans sacros ordines, ipsumque
erdotium sumpsit ab Episcopis Cesariensi, & Jero-
ymitano, Unde graves exortę Demetrii cum ipsis
erelæ. Quam pariter refert historiam Epiphanius
es. 58. & Hieronymus *de script. Eccl. in Alexandro*.
ique genus hoc irregularitatis etiam longè ante Ni-
nam Synodum sumpsit exordia: eamque stabiliunt
postolorum canones vigesimus primus, & vigesimus
cundus.

Nicęnus canon. 2. prohibet cathecumenos baptiza-
necdum satis institutos, aut probatos, nisi gravis ur-
at necessitas. Vetat etiam recens baptizatum, ac
eophytum ordinari Episcopum, aut Presbyterum:
m id prohibeat Apostolus 1. *Timoth.* 3. statuit insu-
r excludendum de Clero eum qui duobus, aut tribus
stibus convictus sit reus, ψυχικῦ ἁμαρτήματος, peccati
imalis.

Dubitatur, quidnam sit animale peccatum. Exponit
heodorus Balsamon de quacumq; culpa incompati-
li cum divina gratia. Alii delicta intelligunt, quorum
piationi publicam injungebant Ecclesiæ leges pœni-
um: cujusmodi erant apostasia circa fidem, homi-
dium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis so-
nt per antonomasiam capitalia, & mortalia. Hoc
nsu Isidorus ait *lib. 2. de divin. offic.* consuetudinem
cclesię hanc esse, ut sorditatis peccato mortali ad or-
nes non promoveantur: & si quis post ordinationem
ortalis peccati reus factus sit non possit sacrum exer-
re ministerium, Præterea Concilium Valentinum
Gallia sub Damaso Papa cap. 4. prohibet ab Epi-
opatu, Sacerdotio, & Diaconatu eos qui se mor-
li crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Aga-
ense can. 32. decernit clericum, qui capitale crimen
com-

commiserit deponi, & in Monasterium conjici. Concilium similiter Toletanum quartum *cap.* 52. sancit eos qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confessi sunt, non posse clericos ordinari. Et utique passim sacri canones, eos qui publica pœnitentia perfuncti sunt, ordinari vetant, ut infra suo loco monstrabitur.

Secunda ista sententia probabilior est quàm prima, secundum quam vel unicus actus odii, invidię, aut libidinosæ cogitationis ab ordinibus in æternum excluderet, quin etiam ordinatos redderet ordinum functionibus perpetuò inhabiles: unde uberrima scrupulorum, & anxietatum seges emergeret, ob ambiguitatem sive memoriæ, sive judicii circa ejusmodi culpas. Innumeris quoque viris aditus ad Ecclesiæ Ministeria intercluderetur eximiis, & sanctitate morum, & animi dotibus, vixque unus, aut alter reperiri posset ad clerum idoneus.

Tertia denique maximèque omnium probabilis explicatio est de completa per actum externum luxuria post Baptismum susceptum. Eaque conformis est canonibus 9. & 10. Concilii Neocæsariensis, de quibus superiùs actum est. Et Eliberino canoni 30. porrò Nicænus iste canon refertur *dist.* 48. *c. quoniam*. Sanctus Augustinus Episcopus fuerat quidem fornicator, & hæreticus Manichæus, sed ante Baptismum, quo purgabantur irregularitates ex delictis, ut tradit undecimus Canon Ancyranæ Synodi.

Ad Nicęnum Canonem. Can. 3.

STatuit Canon. 3. clerico nequaquam licere subintroductam (græcè συνείσακτον) habere mulierem, nisi Matrem, Sororem amitam, vel eas solas quæ omnem removent suspicionem. Citatur *c. interdixit per omnia dist.* 52. nulla uxoris hic mentio, non quia clerico ha-

bere liceret, ſed quia nulla eſſe poterat ex lege Cle-alis cœlibatus, ut mox perſpicuè probabitur.

Paphnutii verò inſtantiam iſtiuſmodi à nuptiis con-entiæ oppoſitam, cujus meminere Socrates, & So-menus, cenſendum eſt vel à Socrate primùm confi-m à quo plurima de more ſuo hauſit ſine ullo de-tu Sozomenus, vel potius à Græcis poſteriùs in-uutis ſchiſmaticis, & continentiæ clericalis adver-iis illic inſertam, & ſuppoſitam: aut ſaltem ſi quid)et veri, nullam fuiſſe illius habitam à ſacro Conci-ratíonem. Non enim poſſet eruditus quiſpiam ne-e, quanta diſtrictione primis quinque ſæculis uni-ſa ubique terrarum Eccleſia ſacro clero conjugium erdixerit, ut ſubinde commonſtrando teſtimoniis, exemplis quibus refragari nemo poſſit. Poſterio-quidem Græci, qui ſe ſchiſmate ab Eccleſia divul-unt, matrimonii uſum Epiſcopis ſubtrahunt, ac pro-ent, ſed inferioribus ſacerdotibus permittunt, ſi fuerant tempore ordinationis ſuæ conjugati; no-enim contrahere poſt ordinationem connubia non mittunt, ut ex ſchiſmaticæ Synodi Quiniſextæ ca-ne 12. liquet.

Operæ pretium faciam proferendo Canones, & ipta Patrum ex quibus clareſcet priſca circa iſtud eris Eccleſiæ, tàm Græcæ, quàm Latinæ diſcipli-, & ritus. Sciendum in primis continentiæ hujus eceptionem non eſſe abſolutè divini juris. Alio-namque non licuiſſet Generalibus Conciliis Lug-nenſi, & Florentino diſpenſare cum Sacerdotibus æcis circa Matrimonii ante ordinationem initi um. Neque valuiſſet Ancyrana Synodus can. 10. em refert Gratianus *can. Diaconi*, *diſt.* 28. Diaco-permittere uxorum conſuetudinem, ſi ante ordi-ionem proteſtati coràm Epiſcopo fuerint, nolle, aut non poſſe continentiæ lege aſtringi. Jure ta-n Eccleſiaſtico, atque ab ipſis Apoſtolis tradito

(Apo-

(Apostolicarum enim traditionum aliæ divini juris sunt, aliæ Ecclesiastici) illicita est Sacerdotum, & Diaconorum cum uxoribus consuetudo, votumque continendi sacris ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum sub ipsis gentilium persecutionibus habitum sic decernit can. 33. *Placuit in totum probibere Episcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis positis in Ministerio abstinere se à coniugibus, & non generare filios; quod quicumque fecerit bonore clericatus exterminetur.*

Concilium Cartaginense secundum c. 2. *Ita* (inquit) *placuit, & condecet Sacrosanctos Antistites, & Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inserviant continentes esse in omnibus, quò possint simpliciter quod à Deo postulant impetrare: ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas* (observa testimonium de veteri Ecclesiæ usu, & Apostolica traditione) *nos quoque custodiamus. Ab universis Episcopis dictum est. Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam se ab uxoribus contineant.*

Hoc idem renovatur in concilio Carthaginensi quinto can. 3. Et in Arelatensi secundo can. 2. cujus verba sunt ista: *Assumi aliquem ad Sacerdotium non posse sub Matrimonii vinculo constitutum, nisi fuerit promissa conversio.* & can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem præter aviam, & matrem, & neptem, sororem, filiam, vel* Conversam Secum Uxorem, *habere præsumpserit, à communione alienus habeatur: par quoque mulierem si se non separaverit pœna percellat.* Hoc Arelatensi canone permittitur cohabitatio uxoris, sed continens, nec maritalis, ut perspicuè constat ex canone præcedenti, & ex voce conversam. Qua eadem ratione intelligendus est Canon ille Apostolorum sextus, quo Græci abutuntur, & cujus obtentu veriti non sunt in Pseudosynodo Quinisexta damnare Romanam Ecclesiam. Vult autem Canon ille sextus Apostolis vulgò ascriptus, ut Episcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam

orum habeant, nec eas religionis specie abjiciant, emadmodum curam etiam gerere teneantur matris, iæ, & sororum, sine ullo cubilis commercio. Quæ rò sit canonum Apostolis attributorum vis, & auoritas pertractavi jam in appendice ad Concilia circa probationem Baptismi hæreticorum habita.

Agatense Concilium cælibatum clericorum astruit n. 28. Item Turonense secundum *can.* 20. ita sancit: *inventus fuerit Presbyter cum sua Presbytera, aut Diaco-s cum sua Diaconissa, aut Subdiaconus cum Subdiaconissa* c vocabantur post ordinationem quas illi antea durant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & destitus ab omni officio clericali inter Laicos se obsecrare coscat.*

Hieronymus *lib.* 1. *contra Iovinian.* non modo de cerdotum cœlibatu testificatur, sed argumento deucto ex Apostolo, qui vult ipsos etiam Laicos ad temis à conjugio abstinere ut orationi vacent. 1. *Cor.* 7. elibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & icumque fidelis orare non potest, nisi careat officio coniugali: cerdoti, cui semper pro populo sacrificia offerenda sunt, semr orandum est: si semper orandum est, igitur semper matrimio carendum.* His conformia docet Ambrosius *lib.* 1. *officiis cap. ult.*

Leo Magnus *epist.* 82. *cap.* 3. & 4. ad Anastasium sic ibit: *Omnium Sacerdotum tàm excellens est electio ut hæc, æ in aliis Ecclesiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habntur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem constiis nuptiarum societati, & liberorum procreationi studere sit erum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritan, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non hant permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus, à capite dignum est custodiri, quantò magis in primo, vel secundo, tertiove servandum est? ne aut in Levitico Ministe-, aut Presbyterali honore, vel Episcopali excellentia, quis-*

quam

quam idoneus æstimatur, qui se à voluptate uxorea necdum frenasse detegitur.

Gregorius item Magnus *lib.* 4. *Dial. c.* 11. de Ursino Sacerdote sic refert: *Hic ex tempore ordinationis suę Presbyteram suam ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propriùs accedere nunquam sinebat.* Et subinde memorat quòd quum venerabilis hic senex quadragesimo suæ ordinationis anno, ultima ægritudine decumbens vix extremos spiritus traheret, ejusque presbytera incerta si expirasset, aurem naribus ejus admovisset ad explorandum; recollectis viribus in has erupit voces: *Discede mulier adhuc igniculus vivit, amove paleam.*

Opposita Græcorum consuetudo cœpit quintò sæculo invalescere paulò antè Synodum Quinisextam. Enim verò Hieronymus diù in Orientis oris versatus, ita scribit adversùs Vigilantium: *Quid facient Orientis Ecclesiæ; Quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ; Quę aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?* Hanc certè incontinentiæ labem spargere nitebatur Vigilantius per Occidentem, sed parùm ille processit irrumpentibus in Gallias transmisso Rheno Vandalis, & Alanis quos Stilico, ut filio Eutherio aditum in Imperium per rerum turbationem patefaceret, clàm exciverat.

Sed Latinis omissis veteres Græciæ patres audiamus. Astipulatur in primis œcumenicum Calcedonense Concilium *can.* 14. *Cùm in quibusdam Provinciis* (ait) *concessum sit Lectoribus, & Cantoribus uxores ducere.* Non igitur aliis concessum erat Clericorum ordinibus, ac ne ubiq; quidem lectoribus, sed in aliquibus dumtaxat Provinciis.

Origenes *homil.* 23. *in Num. Illius inquit solius est offerre Deo Sacrificium, qui indesinenti, & perpetuæ se devoverit castitati.*

Eusebius *lib.* 1. *demonst. Euang. c.* 9. *Veruntamen* (ait) *eos qui sacrati sunt, atque in Dei cultu & Ministerio occupati continere se deinceps ab uxoris commercio decet.*

Basi-

Basilius *epist.* 17. inter posteriùs additas, Sacerdo-
m septuagenarium, qui dimissam in sua ordinatione
njugem, in suas iterum ædes receperat, acriter ob-
rgat, & mandat, ut Presbyteram suam in Monialium
Ionasterium dimittat, & canonem istum Nicænum
oponit, quem ab eo violatum conqueritur.

Chrysostomus *homil.* 2. *de patientia Iob.* Ita lo-
uitur: *Sic dicit Apostolus unius uxoris virum, non ea ratio-
, ut id nunc ab Ecclesia observetur, oportet enim omni pror-
s castitate sacerdotem ornatum esse.* Epifanius ad finem
eris contra hæreses sic loquitur: *Sanctorum Sacerdo-
um ex Virginibus ut plurimum, aut ex solitariis, aut si hi ad
inisterium non suffecerint, ex his constituitur, qui propriis
uxoribus se continent. Et si quis ab initio continens
erit, aut viduus, habere potest locum Episcopi, Pres-
teri, aut Diaconi, aut Subdiaconi.* Idemque *Hæ-
r.* 59. quæ est Catharorum, *sed & adhuc* (ait) *li-
ros gignentem unius uxoris virum Ecclesia non discri-
t, sed eum qui se ab una continuit, aut in viduita-
te vixit Diaconum, aut Hypodiaconum, aut Episco-
m, aut Presbyterum, maximè ubi sinceri sunt Cano-
s Ecclesiastici. At dices mihi quibusdam in locis, filios gi-
ere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non est
xta canonem, sed hominum mentem, quæ per tempus
nguit.*

Ex his postremis Epiphanii verbis colligitur eo-
m tempore alicubi suboriri cœpisse illam, quam
ræci hodierni consuetudinem servant. Certè sub
stiniani primi vitæ finem, illam tandem prævaluis-
in Oriente, inde infero, quia cum ejus novella sex-
cap. 5. dicat: *Nihil ita in sacris ordinationibus dili-
mus sicut in castitate viventes, aut cum uxoribus non
habitantes & cap. postmodò novella* 22. *cap.* 24.
hil ampliùs circa Clericorum continentiam sta-
it, quàm quæ nunc temporis Græci communiter
rvant ex præscripto Synodi Quinisextæ cap. 12.

vel 13. Quod enim Summarium novellę dicit de uxoris dimissione addititium est, nec prorsùs in textu legitur.

Ad Nicænum Can. IV.

QUartus Canon Nicænus decernit *constitui, & ordinari Episcopum ab omnibus aliis, si fieri possit, Provinciæ Episcopis: sin minus à tribus saltem congregatis accedentibus reliquorum absentium suffragiis, unà cum Metropolitani consensu*. Refertur *in cap. Episcopum ab omnibus distinct. 64*. Et repetitur in Concilio Nicæno secundò can. 3. nullatenus hìc audiendus Teodorus Balsamon scribens in hunc can. 4. Episcopos olim quidem fuisse ab universa plebe electos. Quia tamen in hisce popularibus comitiis multa jactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuisse isto Nicæno Canone consuetudinem illam abrogatam, statutumque ut soli Episcopi eligerentur. Sed errat Balsamon, cùm nullum hìc appareat abrogationis vestigium, & constat, fuisse periquè post Nicęnum Concilium admissa ubique in Episcopis eligendis populi suffragia: sic tamen, ut moderationi, & regimini subessent Episcoporum: quemadmodum Athenis πρόεδροι popularibus suffragiis pręerant, ut docet Julius Pollux lib. 8.

Et utique sanctus Athanasius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, evectus postmodum fuit ad Patriarchalem Alexandrię sedem universę plebis suffragiis, ut refert Gregorius Nazian. orat. in ejus laudem. Cœlestinus quoque Romę Papa epist. ad Episcopos Narbonensis Provincię cap. 5. *Nullus* (ait) *invitis detur Episcopus: Cleri, plebis, & ordinis consensus requiratur*. Simile scribit Leo Magnus epist. 89. Et secundum Arelatense Concilium statuit can. 54. ut tres ab Episcopis nominentur de quibus Clerici, & Cives po-

potestatem habeant unum eligendi. Id confirmatur Concilii Cabilonensis can. 10. & Cartaginensis quarti can. 1. præterea Synæsius epist. 76. refert Antonium Episcopum fuisse ab universo populo Olbiatarum creatum. Synodus autem Nicæna id unum sanxit, ut novi Episcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque sit penes Metropolitem, cæteriq; Episcopi ad ejus, qui electus fuerit, ordinationem conveniant: fiatque ordinatio hæc ut minimum à tribus.

Porrò in Episcopi novi consecratione requirunt sacri Canones Episcopos tres. Præter enim Nicænum istum Anacletus *epist.* 2. *citata in decreto distinct.* 66. *can. fin.* & Anicetus *epist.* 1. Ambo Pontifices, qui Apostolorum ætate vixerant, non modò istud de tribus Episcopis ordinatoribus præscribunt, sed etiam Apostolos hoc tradidisse confirmant. Quin etiam à tribus Apostolis Petro, Jacobo Majore, & Joanne fuisse Jacobum Minorem fratrem Domini consecratum Jerosolymæ Episcopum, ut hoc facto traderetur in posterum ordinationum Episcopalium ritus, & forma, memorat Anacletus. Qui primus est Canon Apostolorum: præscribit, ut Episcopi à duobus, aut tribus Episcopis ordinentur. Innocentius Papa epist. ad Victricium Rhotomagensem Episcopum prohibet quemquam Episcopum consecrari, nisi à tribus Episcopis. Synesius item epist. 67. ad Theophilum Alexandrinum, Siderium contra leges Ecclesiæ perhibet enunciatum Palebiscæ Episcopum, quatenus nec Alexandriæ Episcopus facto isti consensit, neque fuit à tribus consecratus Episcopis. Denique in Concilio Rheginensi reprobatur Armentarii ordinatio, qui fuerat renunciatus Ebreduni Episcopus, nam eo nomine quòd tres Episcopi ad eam non intervenerant, tùm quòd Metropolitani consensus defuerat: quæ tamen simul utraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quinimò Concilium Arelatense primum canon. 21.

exigit, ut qui Episcopum consecrat, septem secum alios assumat Episcopos: ubi verò compleri numerus ille non poterit, ne minùs quam tres Episcopi interveniant.

Quæstio illustris est, sit ne de necessitate quoque Sacramenti, an solùm de necessitate præcepti, ut tres hìc interveniant Episcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum sententiæ. Contendunt aliqui hoc esse de Sacramenti necessitate, ut si secus fiat nihil agatur. Alii concedunt esse quidem de Sacramenti necessitate, non tamen absolutè, sed hac restrictione, si non fuerit ab Ecclesia dispensatum ut secùs fiat. Quo etiam modo docent pleriq; circa confirmationis Sacramentum esse de Sacramenti necessitate, ut administretur ab Episcopo: ubi tamen intervenerit Papæ, aut Concilii generalis dispensatio, posse simplicem Sacerdotem esse illius ministrum. Tertia demum opinio est, posse etiam citra dispensationem suscipi validè ordinationem, & characterem Episcopalem, tametsi illicitè ab unico etiam Episcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat ejusmodi ordinationes viribus carere, atque irritas esse. Illius tamen Canonis glossa id exponit de executione officii, hoc est, ut non liceat sic ordinato illa exequi, quæ sunt muneris Episcopalis, donec dispensetur.

Tertia hæc potior sententia est propter illa quæ sequuntur argumenta. Primùm enim Innocentius Papa epist. 22. ad Bonifacium, dissidium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerant ab Euagrio Paulini in Sede Antiochena successore ordinati, recipi cum suis ordinibus, & honoribus: & tamen Euagrius contra sacras Ecclesiæ leges fuerat à solo Paulino ordinatus Episcopus, ut fidem facit Theodoritus *l.* 5. *hist. eccl. cap.* 23. Synesius perhibet de Siderio superius memorato fuisse ab uno Episcopo Cyrenensi Philone consecratum Episcopum, neque id tamen obstitisse, quominùs magnus Athanasius absque nova consecratione cum

ipso

ipso dispensaverit, eumque ad Ecclesiæ Metropolitanæ clavum admoverit.

Ad hæc Synodus Regiensis cum præfato Armentario dispensavit, ut Baptizatos, seu Neophytos confirmaret: cumque ordinatis ab Armentario Clericis, si sint alioqui vitæ inculpatæ, ut in ordinum ministerio retineantur.

Apostolorum etiam præcitatus Canon probat Episcopi consecrationem à duobus Episcopis.

Simon Apostolus apud Clementem Papam *l.* 8. *constit. Apost. c.* 27. sancit valere Episcopi ordinationem à duobus factam Episcopis: & hoc addit licere in necessitatis casu, Episcopum ab unico Episcopo consecrari.

Item Dionysius *lib. Hier. eccl.* describens Episcopi augurandi ritum, meminit unius dumtaxat Episcopi consecrantis.

Idque ampliùs inde confirmatur quod fieri vix poterat, ut Apostoli totum terrarum orbem peragrantes, novasque in Provinciis ad quas accedebant, fundantes Ecclesias, copiam semper habere possent Episcoporum quos passim constituerent, aut quorum ope novos Episcopos ordinarent.

Testatur Henriquez summæ suæ *tom.* 1. *l.* 10. *cap.* 24. Papam Gregorium XIII. dispensasse cum recens à se constituto Æthiopiæ Patriarcha è Soc. Jesu, ut solus sine assistentibus Episcopis posset novos Episcopos consecrare, ubicumque operæ pretium esset.

Quærenti August. Angliæ Primati quot sint Episcopi necessarii ad novum Episcopum consecrandum? respondet Greg. Magnus resp. 8. ad interrogata Augustini verbis quidem obscuris, quorum tamen hic est genuinus sensus. Cùm sit solus in Anglia Episcopus August. expectandos esse ex vicina Gallia Episcopos, qui novos Episcopos ordinaturo Augustino assistant: & postmodum adhibendos esse noviter ordinatos in Anglia episcopos ad novam aliorum consecrationem.

Ad Nicænos Canones V. VI. VII.

QUintus canon sancit *latam excommunicationem sive in Clericum sive in Laicum per sententiam proprii ipsorum Episcopi servandam esse in aliis quoque Provinciis, aut Parochiis, ad quoscumque transierit excommunicatus, neque ab aliis ubibi Episcopis posse reconciliari, & ad communionem fidelium admitti*. Quæ sanctio inserta legitur *in Gratiani decreto 11 q. 2 can. servetur ista sententia*. Eademque renovatur in Concil. Sardicensi can. 13. solùm itaque superest excommunicato remedium vel absolutionis, vel recursus ad superiorem antistitem per appellationem, quæ tamen haud suspendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, sed ad superius Tribunal devolvit juxta *cap. cum ad hæc de appellat.* Sanè ubi excommunicationis sententia esset apertè invalida, ut si nulla præcessisset præmonitio, eo casu nullatenùs ligaret, nec esset opus appellatione, *c. statuimus de sent. excommun. in 6. & c. 1. de sent. & re jud.* Est enim, licet excommunicatio ferenda est non modò in peccatorem, sed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præscribit hic idem Nicænus Can. 5. ut singulis annis bis convocentur ad Synodum omnes in singulis Provinciis Episcopi. Primum quidem apparente quadragesimæ tempore: deinde autumno. Atque ut Synodus examinet prolata à singulis per Parochias Episcopis sententias, quæ ibi prout videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel revocabuntur. Eamdem iterat constitutionem Concilium Antiochenum can. 20. & œcumenicum Chalcedonense, can. 19. & Leo Papa I *epist.* 82. *cap.* 7. Quæ simul omnia compilantur in decreto Gratiani *dist.* 18. Quin etiam Apostolorum canon 37. Jubet quotannis Episcoporum Provinciæ convocari Synodos, tùm hebdomade quarta Pente-

co-

costes, tùm die duodecima mensis hyperberetei, qui nostro ferè Octobri respondet, ibique appellationum causas terminari, singulorumque Episcoporum prolatas in suis Parochiis sententias, & acta examinari.

Hoc ipsum olim Romanus quoque Pontifex singulis annis servabat, duasque Synodos Episcoporum cogebat. Primam quidem Provincialem convicinorum Antistitum, quibus præest speciali titulo Metropolitani: secundam nationalem mense octobri, Italiæ, atque Siciliæ Episcoporum, quibus ipse præficitur speciali jure Primatis. Hujus rei notitiam suppeditat Leonis Magni *epist. 62. ad Episcopos Siciliæ cap. 4.* his verbis: *Ut quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus, terni semper ex ipsis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio sociandi occurrant.* Nonnunquam etiam, sed rarius cogebat summus Pontifex, ut Occidentis Patriarcha Concilium Episcoporum, non modò Italiæ, & Siciliæ, sed etiam Galliæ, Hispaniæ, & Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale superiùs vidimus Arelatense in causam Donatistarum. Denique ad Romanum spectat Episcopum, ut summum universi gregis dominici pastorem, Concilii œcumenici convocatio.

Nicænus canon 6 sic ait: *Antiqui mores serventur in Ægypto, Libia, & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem, & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in aliis Provinciis sua Privilegia Ecclesiis serventur. Illud autem est omnino manifestum, quòd si quis absque Metropolitani sententia factus sit Episcopus, cum magna Synodus definit esse Episcopum non oportere.* Hæc sunt canonis verba, cui tamen initium deest, supplendum ex Concilii pariter œcumenici Calcedonensis actione 16. ubi Nicænus iste canon sic allegatur à Pascasino Apostolico Legato: *Ecclesia Romana semper habuit principatum: consuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedo-

nentes Patres sic prosequuntur: *Videmus omnes ante omnia primatum, & præcipuum honorem, secundum Canones Deo Amantissimo Archiepiscopo veteris Romæ conservari*. Rufinus Canonem istum verbis ambiguis, atque adeò intelligentia, & constructione vacuis non tàm vertit, quàm pervertit: nec ille tanti est, ut ejus ineptiis sit immorandum. Ista porrò canonis verba ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν. *Quandoquidem, & Episcopo Romæ hoc est consuetum*, sic intelligenda sunt, ut ideò præfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin, Alexandrino Præsuli competat authoritas, quia id ei jus tribuere solet Romanus episcopus.

Joannes Morinus Oratorii Domini Jesu Sacerdos ingenio, & doctrina consummatissimus, in suis eruditissimis exercitationibus ecclesiasticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni fusè disputat: commonstratque, universam Africam præter regionem Ammoniacam, quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur, pertinuisse ad Romanum episcopum spectatum, ut Occidentis Patriarcham.

Idemque probat, Patriarchæ Antiocheno subiectas fuisse omnes Orientis ecclesias ab Hellesponto ad usq; Euphratem; & ultra. Sanè compertum est, fuisse semper Antiochiam etiam in civili partitione totius Orientis Metropolin: sic enim eam vocat Zosimus l. 1. hist. & Chrysostomus civis ipse Antiochenus hom. 3. ad pop. Antioch. & Hieronymus adversùs errores Joann. Jerosolym. Quia verò multiplex olim erat Orientis acceptio. Prima quidem quæ Thraciam, & Mysiam (quæ post modum Bulgariæ sortita est nomen) omnemque Asiam ab Hellesponto ad Tygrim amnem, quin etiam Ægyptum ipsam, & Lybiam, atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur constitutus à Magno Constantino Augusto præfectus Prætorio Orientis, ut testatur Zosimus hist. l. 2. Nec multum differt hæc præfecti prætorio Orientis

for-

Sortitio à partitione Provinciarum Orientis, quæ Constantio ex Constantini patris testamento obtigit, nec non ab ea, quæ obvenit Archadio, cui Theodosius Pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem in Imperium concessit. Altera est Orientis significatio multò contractior, pro Syria, Phæniciaque, & Mesopotamia. Præfecto prætorio Orientis subjectæ erant quinque istæ Diœceses, Ægypti Asianæ, Ponticæ, Thraciæ, & specialis Orientis, ut docet Liber notitiæ Imperii, quem eruditis commentariis illustravit Pancirolus, & insuper *l. 2. & 3. c. de milit. veste lib.* 12. *& leg. ultima c. de diversis officiis lib.* 12. his adde *lege* 1. *cap. ut nemo ad suum patrocinium suscipiat*. Singuli harum Diœcesum Præfecti dicebantur Vicarii. Cæterum specialis Diœcesis Orientis Vicarius dicebatur speciali nuncupatione Comes Orientis. Ad hanc specialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Orientales Episcopi, qui Joannem Patriarcham Antiochenum ad Ephesinum concilium Comitati fuerunt, multasque turbas adversus Cyrillum, & œcumenicam Ephesi Synodum, ut infra suo loco videbimus concitarunt. Et hi constituebant Exarchiam, seu Primatum Antiochenum: Ipsa verò Antiochena Patriarchia ad Hellespontum protendebatur, Asiam minorem, & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Asiatica littoris Ægei versus solis ortum: deducta Ægypto, Libyaque. Et secundùm hanc designationem Antiochensis Patriarchia, seu Ecclesiastica Patriarchæ Antiocheni Diœcesis omnes Orientis Ecclesias regebat, & cum majori Asia, minorem Asiam simul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilii ad Ecclesias Ægypti epistola, loquens de sedata veteri circa Paschalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hanc in re Judæos consectabantur, eodem posthac die Pascha

ce-

celebraturos quo reliquæ orbis Ecclesiæ. Perspicuum verò est illos, de quibus dicit Orientales Quartadecumanos fuisse Asiæ minoris incolas, quorum Princeps, Ecclesia erat Ephesina Metropolis, ut legitur apud Eusebium *l.* 5. *hist.c.* 22. 23. 24. Epiphanius insuper hæresi 70. Audianorum ait, in celebranda Paschali solemnitate dissidium exarsisse inter Orientem, & Occidentem: quibus locis sub nomine Orientis intelligitur Asia minor, quæ nunc etiam Anatolia, hoc est Oriens nominatur. Et verò testatur Hieronymus *adv. err. Joan. Metropolin.* Totius Orientis esse Antiochiam, nimirum ab Asiatico littore ad Indos. Itaque postmodum ad constituendum Constantinopoli Patriarcham, Provinciæ Asianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarcatu decisæ sunt, & Thracia subducta Romano fuit Episcopo.

Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquus obtineat, ut Æliæ idest, Jerosolymæ* (quam Ælius Adrianus eversam instauraverat) *Episcopus honoraretur, salva Metropolis propria dignitate*. Tametsi Jerosolymorum Ecclesia cæteras omnes antiquitate præcesserit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, resurrectione decorata, & præterea à Spiritus Sancti descensu, primisque Apostolorum prędicationibus, Jacobi etiam Apostoli sede, & martyrio, multisque aliis nominibus inclyta, nihilò secus Metropoli Cęsareæ, Palęstinæ subiecta, suffraganeaque fuit adeò, ut à Jerosolymitani Episcopi judiciis ad Cęsaræensem devolverentur appellationes, ut fidem faciunt Hieronymus ad Pammachium. *Et lib. adu. err. Joan. Jeroso.* & Leo Magnus *epist. 62. ad Maximum Antiochenum*. Suprema verò jura Pręsulis Jerosolymitani in solis majoribus Synodis effulgebant, in quibus ille secundò ab Antiocheno Patriarcha loco sedebat. Veruntamen in Provincialibus Synodis Metropolita Cęsariensis præsidebat, eique proximè assidebat Ælię Episcopus. Hinc factum, ut in Synodo coacta Cæsareæ in Palęstina, in qua conclusum est contra

Quar-

Quartadecumanos præsederit Theophilus Cæsariensis, cui assedit Narcissus Jerosolymitanus, ut colligitur ex Eusebio *l.* 5. *Eccles. hist. c.* 15. simile posteà accidit in Synodo Diospolitana. Require inferiùs, quæ hac de re observamus ad Can. 5. Concilii Lateranensis sub Innocentio III. deque nova erectione Jerosolymitani Episcopatus in absolutum Patriarchatum.

Ad Canonem Nicænum. VIII.

OCtavus canon studio pacis componendę remittit de veterum Ecclesię canonum severitate, eosque, qui se Catharos dicunt (hi sunt Novatiani) ad Ecclesię unitatem revertentes, in pristinum restituit Episcopatus, vel sacerdotii, vel alterius Clericalis ordinis gradum. Si tamen eidem Ecclesię, alius jam non fuerit provisus ortodoxus Episcopus. Quo casu, cum qui ex Novatiani schismate eamdem occupaverat sedem, contentum esse jubet Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu: *ne*, inquit, *in una Civitate duo sint Episcopi*. Canonem istum designat Augustinus epist. 110. sic dicens: *Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ Patre, & Episcopo meo sene Valerio Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo, quod Nicæno Concilio prohibitum fuisse nesciebam, nec ipse sciebat*.

Cæterò qui hęc ipsa Nicæna Synodus can. 10. lapsos ita excludit à Clero, ut si quis aliquando lapsus Clero ascriptus fuerit, aut ordinatus; deponi eum jubeat simul, ac pręcedens ejus lapsus innotuerit. Et antea Synodus Eliberina can. 51. quemcumque ex quavis hæresi conversum, ita excludit à Clero, ut eos etiam qui fuerant ante hęresim ordinati deponi præcipiat, Cornelius Papa, & Martyr in sua ad Fabium Antiochenum epistola penes Eusebium *l. 6. hist. Eccles. c.* 35. ait, se vix dum idque in gratiam universi populi pro eo supplicantis admisisse ad laicam communionem unum de

tri-

tribus Episcopis, graviter facti sui pœnitentiam, qui Novatiano manus imposuerant. Et refert Cyprianus *epist.* 52. *ad Antonianum*, ab eodem Papa Cornelio Episcopum, olim Schismaticum, sed jam pænitentem Theophimum fuisse ad laicam communionem admissum: sed tam effusæ benignitatis causam fuisse fratrum recolligendorum necessitatem, quorum plurimi ductore Trophimo ad Ecclesiæ unitatem se recipiebant. Item Cyprianus *epist.* 64. & 68. Contendit non esse recipiendos lapsos, quantumvis pænitentes ad pristinum ordinis gradum. Testatur Augustinus *epist.* 162. *ad Episcopos Donat.* & *in Breviculo Collat.* Melchiadem Papam Donatistis Episcopis, qui à Schismate discederent, conditionem obtulisse, ac decrevisse, ut ad Episcopale Ministerium admitterentur & in quibuscumque locis duo essent, contrarium partium Episcopi, confirmaretur is qui prior fuisset ordinatus: alteri verò plebs alia regenda provideretur: quod Melchiadis propositum collaudat Augustinus. Idemque *lib.* 2. *contra Cresconium cap.* 11. & *epist.* 5. refert, Africanum Concilium, eadem ratione, & necessitate adductum pro lapsorum reductione, & Ecclesiastica pace, restituisse Donatistas Episcopos ad pristinum dignitatis gradum: quam rem approbat, additque sub finem epistolæ quintæ, restitutionem quandoque factam in pristinos Episcopatus favore Arianorum in Ecclesiam redeuntium, hoc tamen adjungens, citra gravem, & urgentem necessitatem insistendum constanter esse canonum disciplinæ, prorsùs interdicentium Clericis lapsis reditum ad priorem gradum. Similiter scribunt Socrates *l.* 3. *cap.* 7. 8. 9. & Theodoretus *lib.* 3. *cap.* 4. & 5. Athanasium cum Alexandriam per Juliani Edictum postliminiò revertisset, Synodum habuisse, quæ decrevit, ut Ariani Episcopi hæresim ejurantes pristinas sedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægrè ferret Lucifer Episcopus Calaritanus, ita communionem aversatus

est,

eſt & redeuntium in Eccleſiam, & eoſdem recipientium, ut novum ab eo ſchiſma pullulaverit. Verùm, ut ait Bonifacius Papa VIII. regula juris 70. *In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa.* Denique Apoſtolis aſcriptus can. 29. ſic ait: *Ne Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus juſtè depoſitus miniſterium priſtinum reſumat.* Et Canon 61. *Ne convictus de crimine ad Clerum promoveatur.* Et Can. 62. *ut lapſi Clerici deponantur, & ſi pœnitentia ducuntur, ne recipiantur niſi ut laici.*

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

CAnones Nicæni 11. & 12. tres diſtinguunt pœnitentium claſſes, auditorum, proſtratorum, & citra oblationem communicantium. Auditores extra fores, atque in veſtibulo Eccleſiæ verſabantur. Proſtrati admittebantur intra navim ad pavimentum demiſſi, valvis Eccleſiæ proximi, ubi à tergo fidelium, preces fundebant, & lugebant: deinde jubebantur de loco ſacro egredi tempore Offertorii, ne divinis myſteriis intereſſent. Tertii denique integræ ſynaxi uſque ad finem cum cæteris fidelibus aſſiſtebant, ſed ſacrę Euchariſtię minimè participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Baſilius Magnus in ſuis pęnitentiarum canonibus, aliique veteres publicè pęnitentium ordines quatuor diſtinguunt, 1. πρόσκλαυσιν fletum, ἀκρόασιν, auditionem ὑπόπτωσιν proſtrationem, σύστασιν conſiſtentiam, quibus tandem ſuccedebat μέθεξις participatio divinorum. Exempli cauſa Baſilius ei, qui męchatus fuerit, pręſcribit in ſuis ad Amphilochium Canonibus annos pęnitentię publicę quindecim: quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter proſtratos, reliquum inter conſiſtentes.

Gre-

Gregorius Neocęsariensis can. 11. flentes, ait, excludi à foribus Ecclesię, audientes intra fores admitti, versarique in Narthece, juxta januam post Cathecumenos, sed ipsos omnes antequam celebrentur ineffabilia Dei mysteria cum Cathecumenis depelli foras, & consistentes demum unà cum populo fideli ad finem usque sacrificii persistere, privari tamen Eucharistię participatione. Aut verò Judęis, & Gentilibus, ipsisque Hęreticis permittebatur, intra Ecclesiam consistere, atque Dei verbum, psalmosque audire usque ad finem Missæ, sive collectę Cathecumenorum, id est, usque ad offertorium; ut fidem facit Cartaginense Concilium quartum can. 84. solis verò pœnitentibus primę classis interdicebatur Ecclesię ingressu.

Pœnitentium habitus erant pullę vestes cinere conspersę, sacci, cicilia, squallor capitis inculti, totiusque corporis neglectus; severis pręterea jejuniis, orationum frequentia, vigiliis, chameuniis, aliisque σκληραγωγίαις, seu asperitatibus jugiter exercebantur; à deliciis, conviviis, balneis, & hominum congressibus abstinebant: nec eis militare licebat, vel inire coniugia; hęc docent Arelatense *Conc.* 2. *can.* 21. Leo Magnus *epist.* 92. *c.* 11. *&* 12. Tertull. *lib. de pœnit.* Pacianus *Parenæsi ad pœnit.* Hieronymus *in epitaphio Fabiolæ* quo hujus sanctę viduę graphicè describit publicam in Basilica Laterana pœnitentiam. Et Concilium Agathense *can.* 15. & Toletanum 3. *can.* 12.

Nec verò semper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pœnitentiæ; sed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confessio non semper publicam pœnitentiam comitabatur, ut ex Ambrosio colligitur *l.* 1. *de pœnit. cap.* 16. *Si quis*, (inquit) *occulta crimina habens, propter Christum tamen pœnitentiam studiosè egerit, quomodo ist hic recipiet, si ei communio non refunditur?* Ibi verò, imò toto illo opere non de alia quam de publica tractat pænitentia. Subjungit enim; *Volo veniam reus*

spe-

speret, petat cum lacbrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus. Idemque *l.* 2. *de pœnit. cap.* 10. hortatur ad publicam pœnitentiam quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò utitur argumento; non esse cur pudeat Deo publicè supplicare, & humiliari, cùm ipsos non pudeat sua peccata homini quem ipsi lateant confiteri. *An* inquit, *pudeat te Deo supplicare quem non lates, cùm te non pudeat peccata tua homini, quem lates confiteri?* Quæ Ambrosii ratio prorsùs inepta foret depellendo pudori, si publica Exhomologesis, seu confessio indivulsa semper esset cum publica pœnitentia; cùm nemo ignoret, graviorem multò pudorem nasci ex publica ad universum populum confessione criminis antea ignoti, quàm ex privata, secretaque ad unum sacerdotem. Hoc igitur Ambrosii loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia, cujus tamen causa ignoretur, cum pudore confertur, quem parit secreta penes unum sacerdotem manifestatio, præterea Concilium Toletanum 4. can. 52. statuit per publicam pœnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confessio neminem ab ordinibus Ecclesiasticis excludi. Nam alioquin publica pænitentia perpetuam pariebat ad ordines Ecclesiasticos irregularitatem, ut docent Origens *l.* 2. *contra Celsum*. Hieron. *Dialog. adver. Lucifer*. Siricius Papa *epist.* 1. *c.* 1. aliique communiter Patres.

Absolutio, quàm veteres manuum impositionem, reconciliationem, pacisque communionem vocabant, nunquam (secluso mortis discrimine) impertiebatur pœnitenti, nisi post transactum omne, secundum Canones, pœnitentiæ tempus: ut liquidò testificantur Cyprianus *epist.* 11. *ad Confessores*, *& epist. ad Antonianum*, *& epist.* 59. *ad Fidum*, Canones passim Eliberini, & hujus Nicænæ Synodi canon. 13. statuens, ne cuiquam in fine vitæ viaticum negetur, sed si sumpta reconciliatione, atque viatico æger de periculoso morbo convaluerit, jubet Canonicæ pœnitentiæ tempo-

po-

pora continuari, eoque durante negat esse administranda Sacramenta. Mos quidem aliquando viguit sub paganorum insectationibus, ut prolatis Confessorum, ac Martyrum libellis, ac precibus Episcopi citius veniam, pacemque pœnitentibus darent, sed in contrarium gravissimi viri sæpè numero reclamarunt, Cyprianus. Tertullianus, atque hoc ultra fieri vetuerunt Synodus passim Eliberina, & Arelatensis can. 9.

Numquam verò pœnitentibus reconciliatio intra Ecclesiam indulgebatur, quin simul sacra eis daretur Eucharistia. Perspicuè namque dicit Ambros. lib. 2. pœnit. c. 3. *Quotiescumque peccata donantur, corporis eius Sacramentum sumimus, ut per sanguinem ejus fiat peccatorum remissio.*

Quæ verò crimina erant publica expianda pœnitentia, ad tria potissimum genera reducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium: ut docet Tertull. *de Pudicit. cap. 1. & 12.* Pacianus Barcinonensis Episcopus *Parænesi ad pœnit.* Gregorius *epist. 92. ad Rusticum Narbonensem Episcopum.* His adde falsi crimen, & calumniam, ex Agatensis Concilii can. 32. aliaque peræque gravia delicta, ut colligitur ex plerisque veterum Patrum Canonibus pœnitentialibus. Et hæc sufficiant ad notitiam publicæ, quæ undecim sæculis viguit pœnitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pœnitentes decretum paulò ante proposui, ut eis de vita periclitantibus Communio Eucharistica exhibeatur; sed ubi reconvaluerint, ad pœnitentiam, donec tempus præscriptum expleverint revocarentur.

Can. 14. Diaconis prohibet, ne Presbyteris ausint Eucharistiam sacram porrigere; hanc addens rationem, qua Calvinistarum hæresis Sacrificium incruentum adorta profligetur: ὅτε ὁ κανὼν ὅτε ἡ συνήθεια παρέδωκε τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. *Neque lex, neque consuetudo tradit, ut qui offeren-*

vendi potestatem non habent, his qui offerunt, dent corpus Christi. Sed expressior in actis Concilii illius habetur declaratio apud Gelasium Cyzicenum, quàm multis glossematis eludit, & obscurare nititur Calvinus *lib.* 4. *instit. cap.* 17. §. 36. At inepta ejus glossemata eluduntur Nicæni hujus testimonii perspicuis verbis, *Iterùm etiam hic in divina mensa, ne humiliter intenti simus ad propositum panem, & calicem: sed attollentes mentem, fide intelligamus situm in sacra illa mensa illum Dei agnum tollentem peccata mundi, incruentè a Sacerdotibus immolatum, & pretiosum ipsius corpus, & sanguinem verè nos sumentes credere. Hæc esse nostræ resurrectionis Symbola, propter hoc enim neque multum accipimus, sed parum: ut sciamus non ad satietatem, sed ad sanctificationem sumi.* Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Eucharisticum suo Vaticinio firmat Malachias Propheta, qui cap. 1. sic Deum loquentem inducit: *Non est mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.* Quam Malachiæ prædicationem satis alioqui per se manifestam, sancti veteres Ecclesiæ Doctores de Sacrificio Eucharistico corporis dominici unanimes interpretantur. Ex quibus (ut cæteros omittam) Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo, sic ait: *De nostris gentium quæ in omni loco offeruntur sacrificiis, hoc est pane Eucharistiæ, & poculo similiter Eucharistiæ, jam tum locutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare.*

Illa porrò Nicænorum Patrum locutio ἀθύτως θυόμενον incruentè sacrificatum, affinis, ac synonima est cum hac altera expressione ἀναιμάκτου θυσίας incruenti Sacrificii, quàm de Eucharistia frequentissimè usurpant

E

pant Græci Patres, Clemens *l. 6. conſt. cap.* 2. Euſebius *l.* 1. *demonſt. Euang. c.* 10. Gregorius Nazianz. *Stelent.* 1. & 2. Anaſtaſius Sinaita *epiſt. ad Phrudegardum*, Cyrillus Alexandrinus *in Concilio Alexandrino*, *ad Anathematiſmum*, 11. Synodus Quinisexta can. 32. & Synodus Nicæna ſecunda act. 6. hoc diſcrimine myſtica differt oblatio à cruenta ſemel in cruce exhibita.

Ad Nicænos Can. XV. XVII. XIX. XX.

CAnon is cavet, ne Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ab Eccleſiis ad quas fuerant ordinati, ad aliarum Eccleſiarum miniſterium tranſeant, citatur in *cap. Non oportet Epiſcopum 7. qu.* 1. Huic parem edit Canonem, ſextum Synodus Calcedonenſis, prohibentem, ne quis Epiſcopum, presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin ſimul eundem alicujus certæ Eccleſiæ miniſterio addicat, ſive in urbe, ſive in oppido, ſive in monaſterio: ſin minùs, ita ordinatos interdicit ab ordinum exercitio. Citatur in *c. Neminem abſolutè, diſt.* 7. Idem ſancitum in Concilio primo Arelatenſi can. 22. quo vetatur presbyteris, & Diaconis in alias Eccleſias tranſgredi, ſoliſque jubentur Eccleſiis inſervire quibus præfixi ſunt, & ſecus facientes de gradu deponit. Simile ſtatuunt Apoſtolorum Canones 17. & 16. ubi etiam excommunicatur Epiſcopus Clericum recipiens alterius inviti Epiſcopi. Concilium demum Trident. hanc laudabilem diſciplinam ex parte inſtaurat ſeſſ. 23. cap. 16. *Nemo* inquit *ordinetur, quin certæ Eccleſiæ aſcribatur: nec admittantur alieni Clerici ad divina officia celebranda ſine commendatitiis proprii ordinarii Epiſcopi.*

Superior, ſeu proprius Epiſcopus citra cujus licentiam, nemo poteſt Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recenſetur à Bonifacio Papa VIII. ſcilicet originis, domicilii, & beneficii, *c. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* Idque jus invaluit, ex quo deſiit vetus conſuetu-

tudo afcribendi certæ Ecclefiæ recens ordinatos adeò, ut ab illius Ecclefiæ obfequio in aliam commigrare liberum ei non effet, dum verò priftina illa confuetudo tenuit, ille proprius, ac perpetuus habitus eft cujufvis Clerici Epifcopus, qui primus ordinaverat, Clericumque à fe ordinatum Ecclefiæ particulari alligaverat, ac ejus refidentiæ aftrinxerat, ut infra commonftrabo peculiari diatriba poft primum Carthaginenfe Concilium.

Quoad verò tranflationem Epifcoporum, Nicæno ifto Canone, aliifque hic citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilii Sardicenfis, *can.* 1. & Carthaginenfis tertii, *can.* 38. allegato apud Gratianum *cannon licet* 107. *dift.* 4. *de confecr.* Attamen Pontifices. Anterus, & Pelagius neceffitatis, aut magnæ utilitatis gratia transferri, ac mutari poffe, nonnunquam Epifcopos accedente judicio Synodi Epifcoporum, aut fupremæ fedis declarant, *cap. mutationes*, *& c. fequenti* 7. *quæft.* 1. exempla occurrunt Petri Apoftoli ex Antiochia Romam tranfmigrantis, Euftachii quoque fanctiffimi Martyris, qui hac in Synodo confedit Antiochenus Epifcopus, cùm fuiffet olim Epifcopus Beroenfis, Gregorius pariter Nazianzenus primùm Nazianzenam rexit Ecclefiam, factus deinde Safimorum Epifcopus, & poftremò electus ab œcumenica Synodo Conftantinopolis Epifcopus ipfo acceptante. Sequens autem ejus abrogatio factione, & ambitione contigit quorundam, qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin, & ipfi Nicæni Patres in Locum dejectorum Epifcoporum Arianorum Eufebii Nicomedienfis, & Theognidis Nicæni, aliarum Ecclefiarum Epifcopos fubrogarunt. Alexander quoque in Cappadocia Epifcopus ad Sedem Jerofolymitanam revelatione divina traductus fuit, ut fidem facit Eufebius *lib.* 6. *dift. Eccl. cap.* 9. his conformia exempla perhibet Socrates *lib.* 7. *cap* 35. *&* 36. Item vir fanctiffimus

E 2 Gre-

Germanus teste Cedreno à Metropoli Cyzicena transiit ad Constantinopolitanam. Itaque translationum Episcoporum legitimæ possunt esse causæ, atque aliunde profectæ, quam ex ambitione, vel avaritia.

Can. 17. deponi jubet Clericum usurarium. Idem statuitur Apostolorum can. 44. Et Arelatensis Concilii primi can. 12. & Laodicæni can. 5. Nicænus can. 19. statuit, ut qui ex hæresi Paulinistarum convertuntur, post susceptum ab illis Baptismum rebaptizentur: & si fuerant in ea secta Clerici ordinati, si post conversionem judicentur ordinibus Ecclesiasticis idonei, ubi novum baptismi lavacrum susceperint, denuò ordinentur. Superius vidimus damnatas Synodos Africanas à Stephano Papa hoc nomine, quod Hæreticorum baptismum, ut inanem reprobassent. Debuit ergo specialis in Paulinistis inesse causa, cur ipsorum baptismus reiiciendus esset. Atque hæc legitima quidem fuit; quia cum Paulo Samosateno negantes, Christum esse Deum, & insuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem personarum divinarum distinctionem, & statuentes unicam in Deo personam, talia ex consequenti verba in baptismo solebant adhibere, quæ hujusmodi hæresim sapientia, baptismo proprio, valorem omnem, & efficaciam amoverent. Paulus tamen, & Sabellius in hoc invicem diffidebant, quia Sabellius Christo divinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his differit Epiphanius *Hæresi* 62. & 65.

Hic observa per hunc Nicænum Canonem 19. posse confirmari, illam complurium Theologorum sententiam, illum qui non sit baptizatus, sic esse Ordinationis Sacramentalis incapacem, ut ei collata omni careat validitate. Etenim hoc loco sacra decernit Synodus, ut post validum Baptismum, manus illis ad Ordinationem denuò imponantur, qui post irritum, & inanem Paulinistarum baptismum fuerant

rant ab iisdem ordinati. Quæstio ista sub Innocentio Papa III. magna partium contentione disceptata fuit: qui Pontifex licèt rem in ambiguo circa validitatem reliquorum à Baptismo Sacramentorum reliquerit indecisam, ne tamen gravissimum periculum ex ea incertitudine impenderet, adductus etiam Synodi Compendiensis decreto (cujus mentionem specialem facit) statuit Innocentius non modò baptismum, sed etiam præcedentes ordines denuò conferri *c. veniens, de Presbyt. non bapt.* Canon verò Synodi Compendii habitæ sic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit, se non esse baptizatum, baptizetur, & iterùm ordinetur.*

Nicænus denique canon 20. sancivit, ut diebus omnibus dominicis fideles stantes orent, nec genuflectant. Citatur *c. quoniam sunt, dist. 3. de consecr.* Publici tamen pœnitentes excipiuntur, quos jubet Concilium Carthaginense quartum, cap. 82. etiam tempore Paschali, & omnibus per annum dominicis flexis humi genibus orare.

De numero Canonum Nicænorum Diatriba.

Circa Nicænorum Canonum numerum gravis agitatur controversia, & adhuc sub judice lis est, Concilium Carthaginense sextum sub Romanis Episcopis celebratum Zosimo, Bonifacio, & Cœlestino, magna in hac re ambiguitate fluctuavit. Insistebat Zosimus apud Concilium, ut decerneret de admittendis appellationibus ab Episcoporum Africanorum judiciis ad Apostolicam Sedem, juxta Nicænorum canonum præscriptum. Huic postulationi haud statim acquievere Carthaginenses, miseruntque ad Atticum Constantinopolis Episcopum, & Cyrillum Alexandriæ Episcopum, ut sibi copiam facerent omnium Nicæni Concilii Constitutionum. At isti transmiserunt ad Africa-

nos vulgata illa viginti Nicæna capita, in quibus ne verbum quidem ullum de appellationibus ad Romanam Sedem, Ruffini quoque historia eorundem viginti nec plurimum meminit. Præterea Theodoritus l. 1. *Hist. Eccl. cap.* 8. in fine, refert editos a Nicæni Patribus canones viginti fuisse.

Ex opposito tamen veteres sancti Patres haud pauca hujus Concilii decreta referunt nullatenus hisce viginti comprehensa. Ambrosius *epist. ad Vercellensem Eccl.* scribit interdictam à Synodo Nicæna Bigamorum ordinationem in sacrum Clerum. Hieronymus *præfat. in Judith*, testatur hunc librum fuisse à Synodo Nicæna sacris libris connumeratum. Zosimus jam vidimus eidem ascribentem decretum de appellationibus ad Romanum Episcopum, quod idem confirmatur ex Theodorito *l.* 2. *Hist. Eccles. cap.* 4. ubi refertur, Athanasium Episcoporum Arianorum judiciis oppressum recurrisse ad Julium Romæ Episcopum, ipsosque Arianos missis epistolis ad Julium, fuisse appellationis hujus causam nonnihil prosequutos. Athanasius itaque sequutus (ut Theodoritus loquitur) Canonem Ecclesiæ τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ, Romam advenit, & Julius accusatores citavit, sed quænam illa Ecclesiæ lex? Non videtur Sardicensis canon. Hæc enim Synodus post istam Athanasii appellationem coacta fuit, ut liquet ex sequenti cap. 5. Theodoriti, sit ergo potiùs Nicænus.

Indubitatum prættereà est Nicæni Concilii decretum, non tamen his viginti comprehensum; de non celebrando Pascha, nisi die Dominica occurrente primùm post decimam quartam Mensis Martii Lunam. Hanc enim isti Synodo sanctionem attribuit paulò post habitum Concilium Antiochenum can. 1. ipseque, qui Nicænæ Synodo interfuit Constantinus Augustus, in sua epistola, quam refert integram libro ejus vitæ tertio Eusebius, & quia in eodem Concilio, ut sidus efful-

effulsit Athanasius *epist. de Synod. Arim. & Seleuc.* denique hoc idem refert Epiphanius *hæres. 69.*

His adde in epistola Julii Papæ recenseri octo, & viginti Concilii Nicæni canones, quorum primus hic est: *Non debent præter sententiam Romani Episcopi Concilia celebrari*, Secundus, & tertius canon. decernunt de appellationibus ad Romani Episcopi tribunal admittendis: neve Comprovinciales quidpiam statuant adversùs ullum Provinciæ Episcopum, inconsulto Romano Episcopo. Insuper Ægypti episcoporum epistola ad Felicem Papam secundum sic enunciat. *Scimus in magna Nicæna Synodo trecentorum decem, & octo Episcoporum ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Romani Episcopi sententia Concilia celebrari, nec Episcopos damnari, licèt hæc, & complura alia necessaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidiè nos infestantibus exusta, nobisque prærepta.*

Præterea Atticus Episcopus ad finem actuum Synodi Chalcedonensis, modum perhibet conscribendarum litterarum quæ Canonicæ, & formatæ dicuntur fuisse in Nicæno Concilio præscriptum per litterarum Græcarum usum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales sint. Ad hoc tamen aliquis respondebit, visum non fuisse Patribus decretum istud publicari, sed secreto singulis Episcopis consignari, ne facilè possent istiusmodi epistolæ ab aliis supponi, & ut suppositæ dignosci, ac dijudicari queant.

Extant inter Athanasii opera mutuò scriptæ litteræ hujus, & Marci Papæ, Latinæ, non verò Græcæ. Scribit ad Marcum Athanasius Arianos quaquaversùm conquisitos Canones Nicænos, per universum Orientem concremasse adeò, ut nullibi tota Ægypto reperiantur horum exemplaria. Addit fuisse primum fabricatos à Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad septuaginta reduxerit. Obsecrat Marcum Athanasius,

ut ex Romanæ Ecclesiæ scriniis novum Synodi exemplar ad se transmittat. Respondet Marcus se Nicænos Canones septuaginta ad ipsum, ut expetierat, transmittere. Geminæ istæ litteræ Baronio, aliisque plerisque falsæ videntur, & suppositiriæ. Non enim fulciuntur ætatis antiquioris, sed mediæ dumtaxat testimoniis, & ipsis tantum Latinis, ut Jvonis Carnotensis *p.* 4. *decretic.* 108. *&* 109. Stephani etiam Papæ epist. ad Lutobium Episcopum. Allegatur etiam à Synodo Florentina œcumenica sect. 20.

Alphonsus quidem Pisanus, & Franciscus Turrianus ambo è Societate Jesu edidere sub nomine Nicæni Concilii canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precario acceptos transcribi curaverant alii duo, quos ad hunc Patriarcham delegaverat Pius IV. ut ipsum ad Concilium Trid. invitarent. Huic alterum planè conforme Arabicum, idque vetustissimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca ejus Cardinalis, qui posteà summus Pontifex evasit sub Marcelli II. nomine. Arabica porrò lingua fuit olim, & nunc quoque est Lybiæ, Ægypto, & Pentapoli vernacula, & vulgaris. Veruntamen si his plagis tempore Cyrilli Episcopi Alexandrini canones hi octoginta nonnihil habuissent authoritatis, quis neget transmissurum omnes ad Carthaginenses Patres enixè petentes, cùm tamen solos viginti trasmiserit?

Abrahamus Echellen natione Syrus, religione Maronita, librum Romæ edidit de primatu Romani Episcopi, in quo Arabicorum canonum fidem astruere contendit. Illic primatum Romanum supra omnes Patriarchas monstrat assertum à canonibus Arabicis tertio septimo, & quadragesimo quarto. Jura pariter appellationum à quorumcumque Episcoporum judiciis ad Papam canone septuagesimo primo. Hosque Arabicos nititur confirmare, tùm præfato Zosimi ad Concilium

Car-

Carthaginense commonitorio, tùm appellatione Athanasii ad Julium Papam juxta Ecclesiæ legem, ut loquitur Theodoritus, tùm testimonio Nicæno allegato, & recepto in Concilio Chalcedonensi; de Romæ Ecclesiæ principatu, tùm denique mutuis Athanasii, & Marci epistolis, tametsi duarum istarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suspiciones autem suppositionis Canonum Arabicorum Echellenus isto non prorsus contemnendo argumento amolitur. Octoginta inquit Niceni canones Arabici antiquissima traditione asseruntur, & asservantur penes omnes Orientales Ecclesias, dudum schismaticas, & hæreticas, tùm Melchitarum, qui per Syriam, Ægyptum, & Chaldeam diffusi sunt, Græcorumque schisma, & hæresim consectantur: tùm Cophtorum, qui per Ægyptum dispersi, Dioscori dogma probant: tùm Armenorum Eutychis Hæresiarchæ sectatorum, qui per ambas Armenias latè propagantur: tùm Nestorianorum, qui Mesopotamiam, & Babyloniam incolunt: tùm Jacobitarum Monothelitarum, qui Ninivem, & trans Tygrim amplas regiones habitant, Susianam, Persidem, Parthiam, quin & per Bactrianam, & Indos diffunduntur. Atqui nemo crediderit universos toto Oriente sparsos hæreticos, schismaticosque regionibus, religione, ritibusque dispares, linguisque diversos Ecclesiæ Romanæ infensos, simul in hoc unum conspirasse, ut canones sub nomine primæ œcumenicæ Synodi ementirentur, & confingerent, quibus ejus quem tantoperè aversantur Romani Episcopi supra se omnes, potestas constabiliretur.

Scribit Athanasius *epistola de Concilio Arim. & Seleuc.* fuisse accuratè conscripta Nicænæ Synodi acta, supersunt autem in tria volumina dispertita hujus primi Concilii acta per Gelasium Cyzicenum, quorum etiam meminit in Bibliotheca sua Photius. Isidorus quoque in prologo suæ canonum collectionis affirmat

mat, ſe à quibusdam epiſcopis ex Oriente profectis audiviſſe, aſſervari in illis regionibus uſum ab ipſis Codicem actorum Nicænæ Synodi, qui mole ſua quatuor Euangelia æquiparabat. Verùm nec iſtud Gelaſij Cyziceni opus omnes diſcutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ ſcriptores de Nicæno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illo veſtigium. Mirum ſanè eſt res totius eccleſiaſticæ hiſtoriæ celeberrimas, & præ reliquis memorabiles, quales ſunt canones, & acta omnium, primi, & præcipui generalis Concilii: baptiſmum quoque primi, atque Illuſtriſſimi Chriſtianorum Imperatoris, qui Eccleſiam diriſſima, & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide penè obrutam non modo in libertatem aſſeruit, ſed etiam in maximum ſplendorem, & triumphum evexit, tantis involvi obſcuritatibus, adeòque gravibus, & tamen mutuò diſſidentibus veterum teſtimoniis; ut neque perſpicaciora ingenia ſe ab his extricare queant, ſuiſque in utramvis partem conjecturis oppoſita, & quaſi ineluctabilia diſpellere argumenta: ut alias omittam inſignes, & majoris momenti controverſias, quæ inter Theologos, validis hinc inde rationibus diſceptantur, neque diſceptari deſinent inter ipſos fideles, cùm tamen velit Deus illos, vel ex hoc ipſo propriam inſcitiam, humaniquе ingenii exilitatem agnoſcere, atque humiliter profiteri: ut addiſcant monente Apoſtolo, non velle, pluſquam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

(·:)

CON-

CONC. ROMANUM.

Sub Sylvestro Pontifice.

MUltis rationibus vacillat fides actuum Romanæ primæ sub Sylvestro Synodi ante Nicænam fierique potest, ut Canones qui primæ Romanæ tribuuntur, procusi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam œcumenicam sequuta est, eamque confirmavit. Et sane canones illos, non nisi post Nicænum, & subsequutum Romanum Concilium commemorat Damasi Pontificale in Sylvestro, & collectiones Conciliorum à Francisco Turriano Societat. Jesu editæ cæteræque anteriores, non nisi unius meminerunt Romani sub Sylvestro Concilii. Illud celebratum fuit in titulo equitii, quem Sylvester ipse erexerat in Thermis, quæ primum Titi, exinde Domitiani, postremò Trajani, nomen sortitæ sunt. Isthic Damaso teste interfuerunt ducenti septuaginta septem Episcopi, qui Nicænam fidem, canonesque approbaverunt. Statutum hic pariter fuit, ne Laicus Clerico audeat crimen inferre.

In isto eodem consessu legimus distinctos ordines Clericorum, scilicet Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Episcoporum. Prima hic legitur mentio Cardinalium, tàm Diaconorum, quam Sacerdotum urbis Romæ. His nimirum cura, & præfectura titulorum, seu præcipuarum, ac Parochialium Romæ Ecclesiarum incumbebat, nec non pauperum, quibus ad vitam necessaria Diaconi subministrabant. At nos fusiùs de Cardinalibus ad secundum Concilium Lugdunense agemus.

Statutum pariter hìc legimus, ne Clericus coram Laico judice causam dicat. Circa istam Clericorum im-

Immunitatem à Laicorum judiciis, Idem pariter statutum est in Chalcedonensi Concilio can. 9. aliisque permultis Conciliis, præsertim Gallicanis; require infra, quæ hanc in rem fusiùs disserunt ad Cabilonensi Synodi Canonem 11. Edictum quoque hic fuit, ne Altaris Sacrificium in panno serico, vel tincto celebretur, sed in puro lineo per Episcopum benedicto, quod referat mundam Sindonem, qua Christi mortuum corpus involutum fuit.

Post Nicænam Synodum statuit in hac Romana Sylvester, ut Ecclesiæ proventus quadrifariam dispertirentur adeò, ut pars una Episcopo tribueretur, secunda Clero ministranti, tertia fabricæ, & ornamentis Ecclesiæ destinaretur, ultima pauperum necessitatibus applicaretur. Quod jus confirmarunt Pontifices Gelasius, Gregorius Magnus, aliique relati in decreto *c. vobis enim*, *c. concesso*, *c. quatuor autem*, *c. mos est* 12. *q.* 2. Præterea in *c. ad hoc* 16. *q.* 1. ex S. Gregorii *l.* 3. *epist.* 11. & ejusdem *epist. ad August Angl. Episcopum resp.* 1. Meminit hoc idem Concilium baptismi à Sylvestro Pontifice Constantino Augusto collati, & mirificæ curationis à lepra, cui medendæ nefarium ex infantium sanguine balneum medici præscripserant. Quæ historia refertur pariter in posteriori Synodo Nicæna, necnon in vetustis Sylvestri Papæ actis, quæ olim approbavit Gelasius Papa in Concil. Rom. septuaginta Episcoporum, ut habetur in *can. Romana Ecclesia dist.* 15. his alludit Gregorius Turonensis narrans Clodoveum Franciæ regem ad sacrum Lavacrum properasse quasi alterum Constantinum, ut mundaretur à lepra. Venantius Fortunatus eadem Sylvestri acta commemorat in vita S. Marcelli. Ex Græcis verò scriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphrastes in vita S. Sylvestri, Constantinum perhibent ab ipso baptizatum. Quam in sententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ sub finem vitæ Constan-

ſtantinum fuiſſe graviſſima ſuadent teſtimonia. Hoc enim diſertè affirmat Euſebius *lib.* 4. *vitæ Conſtantini cap.* 62. addens collatum fuiſſe baptiſmum ab Euſebio Nicomedienſi. Etiamſi verò ſcriptor iſte ſit Arianus cum tamen de re omnium quæ ſuo tempore contigerant notiſſima, univerſoque orbi comperta teſtimonium publicum conſcriberet, ſi jam antea fuiſſet Romæ à Sylveſtro cum inſigni ſolemnitate, atque miraculi acceſſione baptizatus Imperator, non modò fuiſſet præfractæ impudentiæ, ſed projectæ omnino ſtultitiæ contrariam, & publicam teſtificationem ſcriptis mandare apud homines, qui ſub Conſtantino vixerant. Sit licet Euſebius ſit ſuſpectus author, non poteſt tamen ullatenùs ſuſpectum eſſe illius hac in re teſtimonium. Eidem ſubſcribit Ambroſius oratione in obitum Theodoſii: ſuffragatur etiam Hieronymus in Chronico, Socrates quoque *lib.* 1. *cap.* 39. Theodoritus *lib.* 1. *cap.* 32. Sozomenus *lib.* 2. quibus aſtipulatur Caſſiodorus *hiſtor. tripartitæ lib.* 3. Solet etiam hanc in partem proferri teſtimonium Epiſcoporum orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminenſi *in epiſtol. ad Conſtantinum* ſcripta, quam referunt Athanaſius *lib. de Synod. Arim.* & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius; refert verò ea epiſtola Conſtantinum accepto baptiſmo, ex hac vita in æterna præmia commigraſſe. Cœterum Baronius ſolo unius Typographi errore ſubnixus, eo loci pro Conſtantino legendo autumat Conſtanteni. Providè namque admonet Joannes Morinus in ſua Conſtantiniana Hiſtoria legi in omnibus quæ extiterunt Athanaſii editionibus Græcis, & Latinis, eo loci nomen Conſtantini, non verò Conſtantis, præterquam in columna Latina editionis Commelii: in Latina, inquam; ſiquidem in columna Græca contextus Græci ejuſdem Commelianæ editionis diſertè habetur Κωνσταντῖνος. Cæterùm editiones

nes Parisienses, cæteræque omnes à Commeliana explicitè habent apud Athanasium loco præfato Χωνςαντῖνος, in Græca columna,& Constantinus in Latina. Perperam itaque ex unius Typographi mendo, quod erat corrigendum ex illibata columna Græca ejusdem ipsius editionis adiacente illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda esse reliqua omnia Græca, Latinaque Athanasii exemplaria, quæ constanter exprimunt Constantinum, sed ipsa insuper omnia tùm Hilarii, tùm Socratis, tùm Sozomeni, tùm Theodoriti exemplaria, quæ cum hanc eamdem Ariminensium epistolam referant, nihil habent, sive Græcè, sive Latinè, quàm Constantinum, quemadmodum, & Cassiodori Tripartita historia. Perspicuè igitur arguunt testimonia post Eusebium memoratum, tùm Athanasii, tùm Hilarii, tùm Ambrosii, tùm Hieronymi, tùm Socratis, tùm Sozomeni tùm Theodoriti, tùm Cassiodori: Quibus addendus Gelasius Cyzicenus apud Photium, necnon Euagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in suo Græcè conscripto de sacræ Crucis Inventione libro, fuisse baptizatum Nicomediæ Bithyniæ in Civitate Constantinum Augustum sub exitum vitæ.

Porrò vetustiores Conciliorum editiones in unum Romanum Concilium à Nicæno proximum compingunt, quæ in duo posteriores editiones dispertiverunt, Sed ista discussio levioris est momenti, quàm ut in ea facienda sit mora.

Gesta per Arianos contra Nicænam fidem sub Magno Constantino, & de Tyri Conciliabulo.

FIdei symbolum in Nicæna Synodo procusum refert Athanasius de fide ad Jovianum, cui fictè, & non ex animo Ariani subscripserunt. Arius ipse, ut Anatematis infamiam, & exilii pœnam declinaret, Ni-

Nicænam fidem ſubdolè, & diſſimulanter profeſſus eſt. Ideòque à Conſtantino reſtitutus ſub conditione hac, ne Alexandriam reverteretur, ut docet Athanaſius Apologia 2. addunt Socrates, & Sozomenus edictum Conſtantini, ut decretis Nicænis ab omnibus obtemperetur, propoſitis in refractorios pœnis exilii, & bonorum amiſſionis: utque Arii libri non modò hæretici, ſed etiam obſcænus ille quem Thaliæ titulo inſcripſerat ignibus traderentur: ut vocarentur Porphyriani omnes hujus hæreſis ſectatores odioſo Sophiſtæ nomine, qui nefariis libris Chriſtianam Religionem proſciderat. Dum vixit Conſtantinus Ariani Nicænæ fidei apertè obſiſtere auſi non ſunt: At eam labefactare, & quaſi occultis cuniculis ſubvertere non deſtiterunt, aſſiduis adversùs præcipuos hujus fidei cultores molitionibus, & apud principem calumniis, in Athanaſium præſertim furor illorum deſæviit. Vita functo poſt Nicænam Synodum, Alexandro, clerus, populuſque Alexandrinus, in ſedem Alexandrinam promovit Athanaſium, obſiſtentibus licèt, & frementibus, in dieſque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Euſebius Nicomedienſis Epiſcopus, qui aulicis artibus Conſtantini gratiam, & conſuetudinem in primis nactus fuerat. Hic imperiale reſcriptum ab illo per dolum extorſit minis refertum adversùs Athanaſium, niſi Arium in urbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanaſius tantum malum prudenti reſponſione divertit, reſponditque Arium recipi non poſſe ſine manifeſta fidei Nicænæ, & publicæ quietis proditione. Videndus ipſe Athanaſius *Apolog.* 2. Theodoritus *l.* 1. Sozomenus *l.* 1. & Ruffinus *l.* 1. qui ſimul referunt hæc quæ ſequuntur.

Euſebius Nicomedienſis doli, & ſcelerum artifex curat occultè detineri Arſenium Apiſcopum, ſubornatque accuſatores, & teſtes Athanaſium apud Principem

pem criminantes fuisse ab illo per summum nefas Arsenium trucidatum, & retentam occisi manum ad magicas præstiglas, quam ad criminis indicium proferebant. Hujus, aliorumque criminum quæ Athanasio imputabantur cognitionem Imperator Synodo commisit, quam suadente Nicomediensi Cæsaraæ Palæstinæ Metropoli indixit, cujus erat Episcopus Eusebius alter Arianæ sectæ dux inter præcipuos, qui scriptis libris, & habitis coram Constantino orationibus in summa erat commendatione. Cæsaræam itaque conveniunt Orientis Episcopi majori ex parte Ariani Citatus Athanasius horum judicium declinabat, tùm quia infensos adversarios ipsos patiebatur, tùm quia illorum non suberat jurisdictioni, utpotè altioris Sedis, & Ecclesiæ Patriarcha. At Constantinus ab Arianis elusus mandat ei, ut se judicio Synodi sistat, neque causam suam fuga, & indebita evasione prodat, si sit innocens: simulque Synodum transfert in Tyrum Phæniciæ Metropolin, atque Eusebianorum suasu Dionysium Comitem illis addictissimum, & professione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanasius sic affectum videns Constantinum satiùs duxit, Tyrum concedere, secumque adduxit quadraginta septem suæ Patriarchiæ Episcopos, quos inter eminebant sancti Confessores Potamon, & Paphnutius: præter quem numerum Eusebiani sexaginta Episcopi convenerant, ut scribit Socrates, *l.* 1. *c.* 20. his omnibus præsidebat Eusebius Cæsariensis. Jubent Eusebiani, ut Athanasius stet reus, suamque coram Synodo causam dicat: tum Potamon Heraclææ in Ægypto Episcopus, ut refert Epiphanius *hæresi* 68. conversus ad Cæsariensem Eusebium, hæc illi lacrymans exprobravit: Tu Eusebi sedes stante in tuo conspectu Athanasio? quis tantam indignitatem non perhorrescat? an ne meministi, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani persecutio fuisse detrusum; illic orbatus oculo

fui,

fui, ut in hac facie vides, & poplite succisus ob constantem fidei confessionem. Tu verò nullam in tuo corpore referens notam dimissus es integer, & illæsus, quia Gentilium acquiescens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemisti Christianæ religionis.

Protestatus Athanasius primùm fuit de judicum incompetentia, sed ipsius à Pseudo-Synodo declinatione rejecta, producti sunt accusatores ex Meletiana factione manum exhibentes, quam mentiebantur occiso per ipsum Arsenio amputatam. Arsenius porrò qui nisi fuga salutem quæsivisset, proximè ab Eusebianis, ne flagitium internosci posset tam perditæ ipsorum imposturæ in occulto strangulandus erat, per insignem Dei providentiam, paulò ante de carcere dilapsus, nocte intempesta ad Athanasium diverterat, qui eum hactenus abditum de repentè in conspectu Concilium malignantium constituit, ejusque pallium ex utroque latere removens: En, inquit, Arsenii dexteram, en etiam sinistram ejusdem manum: nunc ab his accusatoribus percunctamini undenam istam quam proferunt hominis manum acceperint? Scribit præterea Theod. *l.* 1. *c.* 3. subornatam ab Arianis mulierem postulasse Athanasium illati sibi per vim stupri, cum illum suscepisset hospitio. Cùm igitur mulier in Athanasium suas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter, ego ne (ait) mulier vim tibi, & stuprum intuli? tum ipsa credens, esse sibi ignotum Athanasium, conviciis Sacerdotem excipiens rem præfractius asseverat, & judicum fidem contra Timotheum obtestatur ad sceleris vindictam. Objecta pariter Athanasio fuit sacri cujusdam calicis effractio, quam cùm ille negaret, commisit Pseudo-Synodus hanc inquisitionem delegatis à se infensissimis Athanasio Episcopis Theognidi Nicææ, Valenti Mursi, Ursacio Singidonis, aliisque Arianis Episcopis, ut in Mareotidem profecti, rem plenius investigarent.

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanasius, atque ad Imperatorem proficiscitur: interea Legati ex Mareotide redeunt legatione, quàm cellerrimè, & iniquissimè functi. Damnatur a Conciliabulo innocens Athanasius, & sede Alexandrina depellitur, ut ipse in sua testatur Apologia.

Peracta Tyri Synodo, Eusebiani mandato Constantini Jerosolymani conveniunt ad magnificæ dedicationem Basilicæ, quam largis sumptibus extruxerat. Dumque illi Jerosolymis consistunt, Arium novam fidei confessionem, in qua nulla erat consubstantialis mentio profitentem publicè complectuntur, atque in communionem recipiunt: Synodalibus litteris Constantino commendant, & obnixè supplicant, ut eum sinat Alexandriam regredi.

Interea innumeris superatis obstaculis per aulicos objectis, qui Athanasium ab accessu principis omnimodè arcebant, perpessus innumeras repulsas magnanimus Christi Confessor Imperatorem tandem adiit, eiq; adversariorum nequitiam, & fraudes propalavit. His compertis Constantinus antistites, qui Tyri consederant, Constantinopolin accersivit ad se, judicii contra Athanasium rationem reddituros. Cæteris Episcopis ob sceleris conscientiam detrectantibus, & moras nectentibus sex tantummodò regiam in urbem adventarunt, suæ in Aula potestati, suarumque fraudum confisi præstigiis, uterque scilicet Nicomediensis, & Cæsariensis Eusebius, Theognis, Patrophilus, Valens, & Ursacius: qui ut judicii Synodalis examen effugerent, veteribus omissis calumniis, novas alias in Athanasium commiscuntur, quibus denuò Constantinum adversùs Athanasium concitarunt, eum comminatum fuisse asseverantes prohibiturum se annonæ ex Ægypto transvectationem ad regiam civitatem, atque testes partim à seipsis, partim à Dionysio corruptos produxere quinque Episcopos Ægyptios, ex illorum numero qui Athanasium

sium comitari, eumdem in Tyri Pseudosynodo pro viribus defenderant. O humani animi deplorandam levitatem, inconstantiam, & perfidiam; Constantinus omni alia perquisitione omissa, graviterque Athanasio succensens, Treviris illum exulare jubet: non tamen permisit Eusebianis, quod avidissimè expetebant, alium ejus loco deligere Alexandrinum Episcopum: hoc tamen obtinuerunt, ut Alexandriam, unde Athanasius ejiciebatur, regrederetur Arius. Verùm statim, atque in ea civitate versari cœpit Hæresiarcha, omnia tumultu, & violentiis replèvit, ideòque eum aliquantò post urbe excedere jussit Constantinus.

Treviros profectus Athanasius à Maximino illius civitatis Episcopo, atque ab ejus Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque uti verè erat invictissimus fidei confessor, & propugnator exceptus est. Nec multò post excessit ex hac in meliorem vitam Constantinus anno à Christo 337. diviso inter filios tres Imperio, quos ei Fausta Maximiani Herculii Imperatoris filia pepererat, Constantino enim natu maximo Gallias, Hispanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Constans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illiricum sortitus est: Constantius natu inter ambos medius Asiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Gesta ab Arianis post Magni Constantini excessum.

CONstantino Patre mortuo, Constantinus junior Nicænæ fidei cultor ex Galliis, ubi regnabat, Athanasium cum honorificis litteris Alexandriam remisit, non auso Constantio cui parebat Ægyptus, quique Arianam apertè fovebat impietatem, obsistere, metu fraterni belli, infestantibus etiam ditionis suæ fines Persarum armis. Quicumque etiam alii orthodoxi Episcopi fuerant à Tyri Conciliabulo propriis Ecclesiis

ejecti, restituti sunt opera Catholicorum Principum Constantini, & Constantis: qua occasione Ariani seditiones, & tumultus passim excitarunt, vita functis Romæ Pontificibus Sylvestro, ejusque successore Marco, Julius Thronum Apostolicum ascendit. Cùm vero Eusebiani, neque Athanasium, neque Orthodoxos Alexandrinos finerent esse quietos, & pristinas in Athanasium calumnias retexerent calicis effracti, læsæque Imperatoriæ Majestatis, obtenderentque ipsum Synodali sententia depositum non potuisse solo Principum mandato restitui, Julius Romæ Episcopus causæ hujus discussionem in Romana Synodo à se indicta suscepit. Athanasium igitur, ejusque adversarios ad causam in Concilio dicendam, missis in Orientem Legatis, citavit. Athanasius se judicio synodali Romæ sistit, & Eusebianos tergiversantes, atque evasionum leves prætextus consarcientes annum integrum cum dimidio expectavit. In Romano itaque plusquam quinquaginta Episcoporum Concilio causa ejus accuratissimè explorata, restitutus demum Athanasius in pristinam sedem fuit, ut ipsemet prolixius commemorat in 2. Apologia, quæ Julii quoque epistolam continet, quę facit fidem, hoc eodem Romano Concilio fuisse pariter absolutum, & ad propriam Ecclesiam remissum Marcellum Anciræ Antistitem, aliosque complures Episcopos ex Thracia, Cælesiria, Phænicia, Palæstina: Presbyteros etiam plerosque, qui eodem ex Aegypto, & aliunde convenerant. Desiit Romanum istud Concilium anno Chr. 341. Quo eodem anno Eusebiani, qui detrectatum Romæ vadimonium frivolo belli Persici prætextu apud Julium excusaverant, Pseudo-Synodum Antiochiæ coegerunt specie quidem dedicandæ basilicæ à Constantino in ea civitate constructæ, sed revera ut absolutioni Athanasii, quam Romæ futuram augurabantur, novam Conciliabuli condemnatoriam contra Athanasium sententiam opponerent. Quin etiam ut eidem

via

via omnis reditus intercluderetur, Episcopum Alexandriæ creatunt Georgium Cappadocem qui eò adventans cædibus, rapinis, omnique violentia in orthodoxos grassatus est.

Interea divinus Athanasius clàm Alexandria, quò paulò antè concesserat, digressus, Romam denuò repetit, ibiq; triennium commoratur: quò etiam ut ad commune afflictorum asylum, alii non pauci ab Arianis pulsi Antistites confugerunt, ut testatur Socrates l. 2. c. 11. inter quos fuere Asclepas Gazæ. Marcellus Ancyræ, Lucius Adrianopoleos, & Paulus Constantinopolis Episcopi non solùm enim catholica fides Romæ illibata florebat; sed etiam Roma ipsa, totaque Italia Constanti religiosissimo Principi eo tempore patebat.

Exacto Romæ triennio, Athanasius inde Mediolanum commigravit à Constante accitus; Quo satagente, & urgente, ipsoque Constantio demum annuente, celebrata est Sardicæ generalis Synodus anno 347. ejus Synodi decreto Athanasius, Paulus, aliique extorres Episcopi pristinas repetivere sedes: unde tamen rursùs ab Arianis dejecti sunt.

Ariana quoque perfidia crudeliter est divexatus Eustachius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo spectabilis, sanctitate vitæ, doctrinæque insignis. Adversus hunc in Pseudosynodo Antiochena Eusebius Cæsariensis, Theognis Nicænus, aliique facinorosi præsules meretricem subornarunt, quæ Eustachium in medio patrum confessu reum postulavit, quod cùm ex se infantem quem ulnis gestebat, progenuisset, educationis tamen impensas non exolveret. Alii quoque detulerunt sinistrè de Fausta Imperatoris matre fuisse locutum. Sed accusatrix mulier calumniæ pœnitens, quia innocentissimum Præsulem circumvenerat, eamdem postmodum retractavit, ut testificatur Theodoritus, seque pretio corruptam ab Eusebio Cæsariensi, ut perfidè adversus Eustachium

Episcopum mentiretur, publicè declaravit: Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Eustachius depositus fuit, & à Constantio relegatus, extremum diem post multas ærumnas clausit in exilio. Huic deposito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium utrumque Arianum substituerunt. Eustachius scriptis libris Ecclesiam illustravit, qui ab Hieronymo Theodorito, aliisque veteribus celebrantur.

Constantinopolitanæ autem Ecclesiæ persecutionis historia altiùs à Constantini regno repetenda est, quo tempore Arius virus suum in Ægypto, & finitimis oris spargebat. Alexander Constantinopolis Ecclesiæ gubernacula regebat. Alexandro Alexandriæ Episcopo & studio religionis, & morum similitudine conjunctissimus, à quo etiam epistolam accepit circa nascentem hanc hæresim, quæ refertur à Theodorito l. 1. cap. 4. Alexander Constantinopolis Episcopus, quanta valuit sedulitate curavit, ne tanta lues in regiam urbem propagaretur: eamdemque postmodum in Nicæna synodo hæresim, cum aliis Patribus condemnavit.

Attamen Eusebiani cum in aula Principis gratia, & potestate prævalerent, tantum effecerunt, ut Constantinus Arium resipiscentiam à suis erroribus simulantem benignissimis litteris acciverit, potiturum in ipsa regia civitate fidelium communione: & mox accedentem Hæresiarcham singulari benignitate complexus sit Alexander, ubi frustra Imperatorem admonuit, rogavit, & obtestatus fuit, jejuniis, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum supplicando in Ecclesia excubavit. Postridiè Arius cum amplissimo comitatu agmen ducente Nicomediensi Eusebio, ad templum progreditur. Verùm urgente ventris necessitate cogitur de via in publicas latrina divertere; ubi divina exceptus ultione disruptis viscerum compagibus, instar execrandi Iudæ sua effudit intestina, simulque fœdissimam animam. Quo eventu plures commoti admis-

missam hæresin ejurarunt. Ipse Constantinus divinam in homine nefario vindictam agnovit, & revocare Athanasium Treviris exulantem proposuit: nec tamen præstitit morte ipse præventus, ut refert Athanasius orat. 1. contra Arianos.

Demùm anno 340. Alexander Constantinopolis Episcopus instante suæ mortis die, ne Arianorum factio successorem sibi Arianum provideret, sedulam dedit operam, ut sibi defuncto Paulus Sacerdos meritissimus subrogaretur, quod & factum est obsistentibus licèt Arianis. Cæterum adveniens primum Constantinopolin Constantius mortuo patre Paulum urbe exegit, ejusque in sedem Eusebium promovit desultorium Episcopum, qui primum Beryti Episcopus in Nicomediensem Sedem transiliit, atque ex illa in Constantinopolitanam se ambitiosè proripuit. Paulum Constantius in Pontum deportari jussit. Post biennium deinde mortuo tot facinorum auctore Eusebio, Paulus in pristinam sedem regreditur: sed Arianis adversùs eum tumultuantibus, Constantius Antiochia excedens Constantinopolin iter aggreditur, unde Paulum exulare jubet in Singera Mesopotamiæ ferro vinctum, ut refert Athanasius *epist. ad Solitar.* rursùmque inde in Emesam, quarto demum exilio Cucusum Cappadociæ ad fines Armeniæ in desertis Montis Tauri: quo loco in squallenti, & obscuro carcere inclusus est, fame frigoreque necandus: post sex dies Ariani recluso carcere spirantem adhuc laqueo strangulant, ut ibidem Athanasius refert.

Synodus Gangrensis.

Gangræ in Paphlagonia Magno Imperante Constantino celebrata Synodus fuit; cujus urbis notitiam Synodicæ litteræ suppeditant, in quibus Eustachii errores recensentur, quorum causa indictum

Episcopum mentiretur, publicè declaravit: Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Eustachius depositus fuit, & à Constantio relegatus, extremum diem post multas ærumnas clausit in exilio. Huic deposito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium utrumque Arianum substituerunt. Eustachius scriptis libris Ecclesiam illustravit, qui ab Hieronymo Theodorito, aliisque veteribus celebrantur.

Constantinopolitanæ autem Ecclesiæ persecutionis historia altiùs à Constantini regno repetenda est, quo tempore Arius virus suum in Ægypto, & finitimis oris spargebat. Alexander Constantinopolis Ecclesiæ gubernacula regebat. Alexandro Alexandriæ Episcopo & studio religionis, & morum similitudine conjunctissimus, à quo etiam epistolam accepit circa nascentem hanc hæresim, quæ refertur à Theodorito l. 1. cap. 4. Alexander Constantinopolis Episcopus, quanta valuit sedulitate curavit, ne tanta lues in regiam urbem propagaretur: eamdemque postmodum in Nicæna synodo hæresim, cum aliis Patribus condemnavit.

Attamen Eusebiani cum in aula Principis gratia, & potestate prævalerent, tantum effecerunt, ut Constantinus Arium resipiscentiam à suis erroribus simulantem benignissimis litteris acciverit, potiturum in ipsa regia civitate fidelium communione; & mox accedentem Hæresiarcham singulari benignitate complexus sit Alexander, ubi frustra Imperatorem admonuit, rogavit, & obtestatus fuit, jejuniis, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum supplicando in Ecclesia excubavit. Postridiè Arius cum amplissimo comitatu agmen ducente Nicomediensi Eusebio, ad templum progreditur. Verùm urgente ventris necessitate cogitur de via in publicas latrina divertere; ubi divina exceptus ultione disruptis viscerum compagibus, instar execrandi Iudæ sua effudit intestina, simulque fœdissimam animam. Quo eventu plures commoti admis-

missam hæresin ejurarunt. Ipse Constantinus divinam in homine nefario vindictam agnovit, & revocare Athanasium Treviris exulantem proposuit: nec tamen præstitit morte ipse præventus, ut refert Athanasius orat. 1. contra Arianos.

Demùm anno 340. Alexander Constantinopolis Episcopus instante suæ mortis die, ne Arianorum factio successorem sibi Arianum provideret, sedulam dedit operam, ut sibi defuncto Paulus Sacerdos meritissimus subrogaretur, quod & factum est obsistentibus licèt Arianis. Cæterum adveniens primum Constantinopolin Constantius mortuo patre Paulum urbe exegit, ejusque in sedem Eusebium promovit desultorium Episcopum, qui primum Beryti Episcopus in Nicomediensem Sedem transiliit, atque ex illa in Constantinopolitanam se ambitiosè proripuit. Paulum Constantius in Pontum deportari jussit. Post biennium deinde mortuo tot facinorum auctore Eusebio, Paulus in pristinam sedem regreditur: sed Arianis adversùs eum tumultuantibus, Constantius Antiochia excedens Constantinopolin iter aggreditur, unde Paulum exulare jubet in Singera Mesopotamiæ ferro vinctum, ut refert Athanasius *epist. ad Solitar.* rursùmque inde in Emesam, quarto demum exilio Cucusum Cappadociæ ad fines Armeniæ in desertis Montis Tauri: quo loco in squallenti, & obscuro carcere inclusus est, fame frigoreque necandus: post sex dies Ariani recluso carcere spirantem adhuc laqueo strangulant, ut ibidem Athanasius refert.

Synodus Gangrensis.

GAngræ in Paphlagonia Magno Imperante Constantino celebrata Synodus fuit, cujus urbis notitiam Synodicæ litteræ suppeditant, in quibus Eustachii errores recensentur, quorum causa indictum

istud Concilium fuit, Eustachius iste Manichæorum deliria propagavit, cujus meminere Socrates l. 2. c. 33. & Sozomenus l. 3. c. 15. Nuptias eò usque damnabat, ut omnem salutis spem conjugatis adimeret, eosque qui cum presbyteris olim ante ordinationem conjugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio conjunctos disjungebat: quo fiebat, ut innumeri post abdicata matrimonia continere non valentes, adulteriis, omniq; spurcitia se contaminarent. Solemnes in Ecclesia conventus despicientes Eustachiani privatos conventus agitabant. Novis etiam, & inusitatis vestium formis utebantur. Servos à propriis dominis abducebant. Mulieribus virorum indumenta, & capillorum detonsionem suadebant. Divites qui se suarum opum possessione non abdicabant, excludebant penitùs à regno cœlesti. Et quasi conspirassent contraria reliquis omnibus incedere via, detestantes reliqua jejunia, sola probabant, & sanciebant jejunia dierum Dominicarum. Carnium etiam comestionem, ut rem de se abominabilem omni tempore damnabant. Osii præsentia Cordubensis Episcopi, qui Synodo huic interfuit, præseditque, satis arguit coactam tunc temporis fuisse, quando imposita sibi Apostolica Legatione à Sylvestro fungebatur in Oriente, ut divexatas, & nutantes Ecclesias confirmaret. Ideòque Symmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenses canones asserit Apostolica authoritate decretos.

Canon 2. fidem facit, eo tempore fideles per religionem a sanguine, & suffocato abstinuisse, juxta decretum Apostolicum, Act. 15. ex epist. Gallicanarum Ecclesiarum Lugdunensis, & Viennensis ad Ecclesias Asiæ refert Eusebius *l. 5. hist. Eccl. c.* 1. Sanctam Martyrem Biblydem, sub immani persecutione Marci Aurelii Antonini, & Lucii Veri Imperatorum sic locutam fuisse ad Gentilem præsidem, plebemque circumstantem: quomodo possemus nos Christiani in animum inducere-

ut,

ut infantes, quemadmodum calumniamini, devoremus, qui nefas esse ducimus, sanguine vesci vel brutorum. Tertullianus *apologet. cap. 9.* eamdem calumniam eodem refellit argumento abstinentiæ ab animantium sanguine. Sed & his longè posteriùs Concil. in Trullo quinisextum anni 707. can. 67. eamdem sanguinis, & suffocatorum animalium prohibitionem instaurat. Quæ cùm sit ab Apostolis præcepta, non ut divini, sed humani juris, ac Ecclesiastici, ut se Judæis aliòqui scandalizandis, & à conversione ad Christi fidem deterrendis accommodarent, potuit sensim legis hujus obligatio antiquari, ex quo ipsius causa, finisque desivit. Præterea, ut observavi ad tertium Apostolorum Concilium, ex Actis liquet Apostolorum cap. 15. & Ex. 1. Cor. 8. præceptum abstinendi à sanguine, suffocatis animantibus, & idolothytis fuisse, non omnibus Christianis, sed solis Syris, & Cilicibus impositum.

Can. 12. illos præstringit, qui cùm sibi peculiare vestis genus asciscant, eos audent damnare, illorumque aversari communionem, qui vulgari, & communi veste utuntur. Hæc observatio argumentum Novatorum retundit, quo specialia vestimenta reprobare intendunt, ex vi hujus Canonis, quibus Clerici, & Monachi amiciuntur: Cùm tamen perspicuum sit, Ecclesiam per hoc minimè damnare Laicos communi cultu indutos. Hæc sunt hujus canonis verba: *Si quis propter eam quæ existimatur exercitationem amictu Pallii utitur, & tanquam ex eo habens justitiam eos condemnat, qui cum pietate beros, ac vestem communem, & usitatam ferunt, sit anathema.* Pallium utpotè simplicius vestis genus assumebant, tùm Philosophi Ethnici, tùm Christiani plerique ad purioris, & segregatioris vitæ professionem. Et quum abjecta toga, sumptoque pallio Tertullianus quasi novi generis vitæ sectator, humanique generis osor insimularetur, suum procudit de pallio tractatum, quod ita describit, ut sit extima vestis tunicæ superinducta,

qua-

quadrata, ex utroque laterum regesta, & per fibulam ad collum alligata.

Can. 2. anathemate ferit, qui (quod faciunt hæretici Calviniani,) abhorrent fidelium conventus ad Martyrum sepulturas, & sacra reprobant quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vita functorum criminantur.

Canon 21. observari jubet omnia non solùm quæ Scriptura præcipit, sed etiam quæ traditionibus Apostolicis continentur: damnatque profanas novitates, quas hæretici invehunt. Quam igitur ineptè sectarii abutuntur Gangrensibus Canonibus contra Ecclesiasticum cœlibatum, & abstinentias, indumentaque religiosa, quæ tùm approbavit, tùm segregatioris vitæ professionis hominibus præscripsit sancta Dei Ecclesia, alio longè fine quam Manichæi, nuptias ideò, & carnium usum reprobantes, quia hæc esse de se mala, atque adeò per diabolum, tùm creata, tùm introducta dicerent. Cùm tamen Christi Ecclesia, res illas per se bonas, Deique opera esse prædicet nihilque condemnet, quàm animi proterviam obedire detrectantem, aut perfidiam ejus, qui spontaneo voto melioribus, & perfectioribus astictus, suam idcircò damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, ut disertè loquitur Apostolus 1. Timot. 5. de viduis, quæ nubere volunt post continentiæ perpetuæ professionem. Hæc verò Catholica discrimina perspicuè indicant decem Gangrenses canon. 1. 2. 4. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 21. Ecclesia verò traditione Apostolica, quæ hoc canone 21. astruitur, & sibi à Deo concessa potestate utens, nonnullas dapes aliquandiù prohibet, quemadmòdum primis parentibus fructum scientiæ Deus interdixit, quem tamen sciebat bonum, & à se creatum esse.

Traditiones Apostolicas, quas Gangrensis canon 21. astruit veteres Patres confirmant ipsis etiam sacris Scripturarum testimoniis. Basilius *lib. de Spiritu sancto cap.*

cap. 29. duo Pauli testimonia ad faciendam traditionibus fidem profert, scilicet 1. Cor. 11. *Laudo vos quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis praecepta mea tenetis.* Et 2. Thess. 2. *Itaque fratres tenete traditiones quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram*: additque ibi Basilius non scriptas traditiones Apostolicas, paris esse authoritatis cum Apostolicis scripturis apud omnem Ecclesiam. Chrysost. item in commentariis ad utrumque Pauli locum admonet Apostolum loqui de traditionibus non scriptis, & simul addit istas non minorem fidem mereri quàm quæ Apostoli scriptis commendarunt, similia profert Tertul. *lib. de coron. mil.* in quo postquam varias baptismi cæremonias, & signi crucis frequentissimum apud fideles, ad frontem producta manu in omni opere usum, & anniversarium pro defunctis sacrificium aliaque hujusmodi commemoratus est, ita subjungit: *Harum, & similium disciplinarum, si legem expostules scripturarum, nullam invenies; traditio tibi prætenditur auctrix, consuetudo firmatrix, & fides observatrix.* Idemque *lib. de præscr. contra hæret.* ex instituto docet hæreticos non ex scripturis, sed ex traditionibus refellendos esse.

CONCIL. ANTIOCHENUM.

CHristi anno 341. habita fuit Antiochiæ Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antistitum, quo ferè tempore Iulius alteram Romæ celebrabat in causa Athanasii, & Marcelli Ancyrani, qui & ipse fuerat Constantinopolis Conciliabulo, quod Tyri Pseudo-Synodum proximè subsequutum est depositus, sub Imperio Magni Constantini. De his Socrates loquitur *l.* 1. *cap.* 13. & *tripartita hist. lib.* 3. *cap.* 9. Hæc porrò Synodus Antiochena coacta fuit Encæniorum occasione: convocarat enim Episcoporum cœtum Constantius Augustus ad dedicandam Antiochiæ Basili-

silicam à Constantino inchoatam, & ab ipso Constantio perfectam, cui à splendore, & magnificentia operis nomen inditum dominici aurei: ipseque Constantius his Encæniis, & Synodo interfuit.

Convenerunt Episcopi nonaginta, in quibus fuere Ariani 36. & propriis fraudibus instructi, & principis authoritate suffulti, qui seorsim ab Orthodoxis, & his enixè renitentibus, diversas fidei formulas verbis semper ambiguis recuderunt, suppressaq; homousii voce, iidem Athanasium deposuerunt sibi tantòpere invisum, & exosum hoc prætextu, quòd cùm fuisset Tyri Conciliabulo damnatus, se restitui absque ullo Concilii decreto, sed solis Junioris Constantini litteris curasset, conivente per prudentiam Constantio, ne propter Athanasium quies Imperii, & fraterna concordia interturbaretur.

Sanè Constantini Junioris interitus Arianorum potestatem, & quidvis agendi licentiam auxit. Hic anno præcedente scilicet 340. dum bellum haud satis justum adversùs Constantem fratrem natu minimum parat, interfectus est, apud Aquilejam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulso Athanasio Gregorium Cappadocem in ejus sedem protrudunt, quem Julius Papa in sua epistola, quam refert Athanasius apol. 2. dicit à 36. Episcopis promotum, cæteris Episcopis, qui hunc numerum excedebant obsistentibus, & reclamantibus: in quibus erat admirabilis ille Jacobus Nisibis Antistes, qui & olim Nicæna in Synodo consederat. Hujus Pseudosynodi supersunt Canones 25. quorum aliquibus authoritatem indulsit Ecclesiæ usus, & approbatio.

Can. 1. instauratur decretum Nicænum de Paschate die Dominica celebrando.

Can. 2. ab Ecclesiis eos ejici mandat qui nolunt sacræ Eucharistiæ communicare. Illos quoque à fidelium societate resecat qui cum excommunicatis participant. Quoad istam partem convenit cum Apostolorum can.

can. 10. eos excommunicante, qui cum excommunicato simul precati in domo fuerint. Similem inferiùs requirito Carthaginensis Concilii 4. can. 73. Denique posteriorum temporum indulgentior disciplina infert in isto casu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec à suffragiis, nec à consortio fidelium, nec à conferendis alteri Sacramentis excludit : sed à sola Sacramentorum receptione, *c. Cum excommunicato* 11. *q.* 3. *& c. nuper de sent. Excomm.* Plura exquirito inferiùs, circa hæc ad canonem 3. Concilii Lateranensis sub Innocentio II. Pontifice. Altera deinde successit ex Constantiensi Concilio moderatio, ut excommunicationi etiam minori locus non sit ex participatione cum excommunicato, nisi hic publicè fuerit, ac nominatim denunciatus.

Quoad verò priorem hujus 2. can. Anthiocheni partem, de suscipienda ab omnibus qui assistunt, nec Canone prohibentur, Eucharistia, id habet conformitatem cum Apostolorum Canone 8. illos excommunicante, qui convenientes in Ecclesiam non communicant. Cui conformatur etiam Apostolorum canon. 10. quos omnes canones, qui exactius perpenderint, non aliud concludet, quàm fuisse præceptam communionem, iis dumtaxat qui altari subministrant Clericis, & à fidelium pariter societate excludi τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, ut loquitur canon Antiochenus. Hoc est *aversantes participationem Eucharistiæ, per aliquam perversitatem*. Pontifex Anacletus *epist.* 1. *n.* 2. postquàm admonuit sacrificanti solemniter Episcopo plures adstare debere Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, aliosque Ministros sacris vestibus indutos, subdit constitutum ab Apostolis fuisse, & hanc esse Ecclesiæ Romanæ disciplinam, ut peracta consecratione universi communicent: illi nimirum de quibus loquitur, qui solemnis sacrificii stant ministri, *c. Episcopus de consecr. dist.* 2.

Edi-

Edidere pridem Canonici Colonienfis Ecclefiæ eruditum antididagma ad Hermanum Coloniæ Agrippinæ Archiepifcopum apoftatam Luteranum, ubi conftanter negant fuiffe ullo unquam tempore Laicis in Ecclefiam convenientibus quotidianam communionem injunctam. Dionyfius etiam Petavius ad Epiphanianam fidei expofitionem, dicit effe falfiffimam, & ftolidam illam Cafauboni aliorumque perfuafionem, fideles, miffæ quando intererant, incurriffe communicandi obligationem. Quod eò magis falfi convincitur ipfo decreto Fabiani Pontificis, qui fub Decio Martyrium fubiit. Tribus enim folum anni temporibus laicos fideles aliundè non impeditos ad facram communionem obligat. *c. & fi non frequentius de conf. dift.* 2. Quam eamdem fanctionem renovat Conc. Agathenfe c. 18. Præterea directè obftant antiquiffimi canones providentes, ut diebus dominicis, & feftis distribuantur in Ecclefia Eulogiæ illis qui Sacramento Corporis Chrifti non communicarunt. Confulito fuper his Laodicenum canonem 14. & ea quæ ibi fufiùs annotavimus. Præterea fuiffet iftiufmodi præcepti executio prorsùs impoffibilis diebus dominicis, & feftis quibus univerfi facro intereffe tenentur, maximè ubi de ipfo quoque calice communicabatur, quando etiam nemini licebat extra Parœciæ propriæ Ecclefiam vel audire facrum, vel Sacramenta fufcipere: cùm tamen nunc temporis multò numerofiores fint Ecclefiæ non Parochiales, in quibus licitum eft Miffam audire, & citra Pafcha communicare.

Canon Antiochenus 3. ita decernit, *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deferta fua Ecclefia in aliam abierit, & in ea diutiùs commoretur, ne ampliùs miniftret: maximè fi fuus Epifcopus vocet. Quod fi hac in* ἀταξία, *feu pravitate perfiftat, deponatur: Si verò præter culpam iftam depofitum Clericum alius Epifcopus fufceperit, ille quoque à Synodo communi redarguatur, tanquam Ecclefiafti-*

ca

ea jura dissolvens. Habetur in decreto *c. si quis Presbyter, vel Diaconus* 7. & confirmatur Apostolorum canonibus 15. & 16. & Arelatensis Concilii primi Canoni 22. & Nicænis Canonibus 15. & 16. vide supra quæ inibi dixi.

Can. 4. statuens Synodali judicio depositum Episcopum, nec per aliam Synodum posse restitui, redolet impietatem, & implacabile Arianorum odium in Athanasium, aliosque ab iisdem dejectos ob fidem Episcopos. Hoc ipsum respondit Joannes Chrysostomus istum sibi canonem objicientibus, postquam æmulorum Conciliabulo depositus suam nihilominus repetiverat Ecclesiam.

Can. 5. æquior est statuens, ne quis à proprio Episcopo excommunicatus, sive Clericus, sive Laicus ab alio suscipiatur, antequàm fuerit, vel à proprio Episcopo, vel à Synodo post causam sedulò examinatam absolutus. Item ante statuerat Nicænus canon. 5. & deinde Sardicensis canon 13.

Antiochenus canon 9. Metropolitanorum Episcoporum jura dignitatemque tuetur τοὺς καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Episcopos qui sunt in unaquaque provincia scire oportet, Episcopum qui Metropoli præest curam etiam suscipere totius Provinciæ.* ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτόν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν χώραις. *Unde visum est eum quoque honore præcedere, reliquos verò Episcopos nihil gravis momenti aggredi sine ipso, ut statuit constitutus ab antiquis patribus canon, nisi sola quæ ad Paræciam cujusque spectant, aut regiones paræciæ subditas.* Privilegia ista Metropolitanorum dudum sanciverant Nicœni Patres can. 4. & 5. & 6. & 7. Parœcia verò tunc dicebatur, quæ nunc Diœcesis dici solet. Cùm olim Diœcesis nomen, tàm in civili, quàm in Ec-

Ecclesiastico usu, complures Provincias complecteretur. Denique sancit inconsulto Metropolita nihil moliri debere Episcopos, & vicissim, neque inconsultis Episcopis Metropolitam. Citatur à Gratiano *c. per singulas Provincias 6. q. 3.* Sed malè de Græco transfertur ibi ἢ ταῦτα μόνα, *vel sola illa*: cùm enim præcedat vox μηδὲν sciendum erat μηδὲν ἢ significare nihil nisi.

Iste igitur canon tres commemorat Ecclesiasticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν Provinciam sub Metropolitano præsule, 2. παροιχίαν Parœciam, sub Comprovinciali, seu suffraganeo Episcopo: sicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Episcopum, qui non suscipitur à propria Parœcia, non tamen debere alterius Episcopi Parœciam invadere. 3. χώραν locum, seu minorem regionem, unde Chorepiscopi dicti Locorum particularium intra Parœciam præfecti: quorum etiam mentio fit in Antiocheno can. 10. Sed omnes gradus istos antecellebat Diœcesis habens plures in suo ministerio Provincias, qualis erat singulorum Patriarcharum ditio. Cujus vocis & gradus usurpatio, tum alibi, tùm sæpè in Chalcedonensi Concilio frequens est. Nunc verò Diæcesis usurpari pro Parœcia solet, ipsa verò Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum urbis partium, quarum præfectus Pastor, vulgò Parochus audit. Melius tamen juxta Græcorum canonum expressionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, sed aliud est pastorum animarum, & aliud longè diversum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui salem, & ligna, & in universum omnia victui necessaria suppeditabant iis, qui Reipublicæ causa peregrè ibant, & generalium conviviorum exhibitores, necnon nuptiarum auspices, ac Paranymphi.

Dia-

Diatriba de Provinciis Ecclesiasticis.

QUia verò distributiones Ecclesiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperii adeò, ut omnium Ecclesiarum antiquissima, & sanctissima Jerosolymitana nihil olim fuerit quàm simplex Parœcia, sub Metropoli Cæsaraæ Palæstinæ: non alia de causa quàm quia tum temporis Cæsaræa secundùm civilem potestatem habebatur totius Palæstinæ Metropolis, tametsi antequam ab Herode Idumæo in honorem Cæsaris amplificaretur, non alio nomine quam turris Stratonis insigniretur. Sic etiam, quia Byzantium nobilis civitas ab irato contra ipsam Septimio Severo fuerat sub præfectura ignobilis oppidi Perynthi, seu Heraclææ Thraciæ constituta, ideò Bizantinus Episcopus, qui post aliquod tempus evasit in Patriarcham Constantinopolitanum, fuit ab initio unus ex Episcopis subjectis Metropoli Heraclææ. Quia etiam inter Romani Imperii civitates primò post Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Ægypti, tertiò verò Antiochia Syriæ, idcircò prima secundum dignitatem Ecclesia Romæ, secunda verò Alexandriæ, tertia Antiochiæ constituta fuit. Asserit Anacletus Pontifex Apostolos renovasse in Ecclesia factam dudum à Romanis Provinciarum divisionem, *c. Provincias dist. 99*.

Itaque operæ pretium duxi brevem, sed tamen exactam præfecturarum Romani Imperii notionem tradere, ut inde innotescat quæ fuerit prioribus sæculis partitio, & ordo Ecclesiasticarum præfecturarum. Summa olìm Præfecti prætorio potestas, quæ arma simul, & jura complectebatur, fuerat jam inde à Tiberii tempore penes unum. At ex quo insidias Perennis præfecti prætorio evasit Commodus Imperator cœpit ea potestas, ne nimia foret, ac præfatos ad Imperii ambitionem sollicitaret, inter duos dividi, te-

ffe Herodiano l. 1. Postmodùm Constantinus Magnus ; quatuor etiam præfectos constituit, inter quos universas Imperii Provincias dispertivit hoc ordine. Primus Præfectus Orientem regebat, cui subdebantur Ægyptus, Lybia, Pentapolis, Cyprus, Asia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia, Mysia, & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Mysia superior, Macedonia, Thessalia, Græcia, Peloponnesus, Creta, & circumfusæ insulæ. Tertius sequebatur Italiæ Præfectus qui præerat Italiæ, Siciliæ, Africæ, & circum jacentibus insulis. Quarto loco erat Galliarum Præfectus, cui obtemperabat Gallia, Hispania, Britannia, & circumfusæ insulæ, ut Zosimus tradit *lib.* 2.

Quatuor hæ præfecturæ singulæ in plures dispertiebantur Diœceses, quæ à præfectorum Vicariis administrabantur, unde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes provincias, ut videre est in libro notitiæ utriusque Imperii, quem eruditis Commentariis illustravit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio sex dinumeratæ sunt Orientalis, seu Constantinopolitani Imperii diœceses. 1. Orientis, cujus Metropolis Antiochia, & cujus Vicarius speciali designatione dicebatur Comes Orientis: 2. Ægypti: 3. Asiæ: 4. Ponticæ: 5. Thraciæ: 6. Illirici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2. *c. de militari veste lib.* 12. *&* *l.* 1. *c. ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos, vel vicos eorum.* Et *l. ult. c. de diversis offic. lib.* 12. Orientis diœcesis Metropolis fuit Antiochia, ut probatur ex Zosimo lib. 1. Hieronymo *ad Pammochium*, Chrysostomo *hom.* 3. *ad popul. Antioch.* de hujus Vicarii officio extat titulus codicis de officio Comitis Orientis. Diœcesis Ægypti Metropolis extitit Alexandria, ut liquet ex Theodoreto *l.* 1. *hist. Eccl. cap.* 1. Ægypti Vicarius appellatione insigniebatur præfecti Augustalis, de cujus officio titulus

lus reperitur in Codice, & in Digestis. Diœcesis autem Asiana Metropolim habuit Ephesum Chrysostomo teste *in epist. ad Ephes.* nec non subscriptione Theodori Episcopi Ephesini act. 18. Synodi sextæ. Ponticæ deinde Metropolis erat Cæsaræa Cappadociæ, ut constat ex Nazianzeno *orat. de laudib. Basilii*, & ex subscriptione Philalethis Episcopi Cæsarææ Cappadocum in sexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Constantini fuit Constantinopolis, quam ille constituit Imperii Sedem. Tres istæ porrò Diœceses Thracica, Asiana, & Pontica fraude Anatolii Episcopi ad novum constituendum Constantinopolis Patriarchæ, tum in Chalcedonensi Concilio distractæ fuere; Thracica quidem à Sedis Romanæ ditione; Asiana verò, & Pontica ab Antiochena, cui subjectæ fuerant, Sede.

Diœcesis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis ejus, quæ pertinebat ad Orientis Imperium Metropolis fuit Thessalonica, ut fidem facit Theodoritus *l. 5. hist. Eccl. c.* 17. Ad postremum tamen Justinianus, tum sedem Præfecti Prætorio Illirici, tùm etiam Vicariam Apostolicam, seu jura Primatus assentiente Papa Vigilio ex urbe Thessalonica transtulit Actidum Dardaniæ oppidum Justiniani natale, deque suo nomine Justinianam primam dici voluit *novella* 11. Deinde Nicolaus Papa I. *epist.* 2. hortatus est Michaelem Augustum, ut instaurari curaret antiqua jura, quæ Thessalonicensis Episcopus olim exércuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per novam, & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achajam, Thessaliam, Daciam Riperensem, & Daciam Mediterraneam, & Mysiam, & Dardaniam, & Prævalim. Has enim omnes provincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter constitutæ sunt Occidentis Diœceses, ac Vicariç civiles. Una Italiæ, altera Illyrici partis quç ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hispaniç, sexta Britanniç. Metro-

polis Italiæ Vicariæ fuit Mediolanum, Gallicanæ verò Augusta Trevirorum. Utrumque colligitur ex Athanasii *epist. ad solitar. vit. agen.* Dum loquitur de Paulino Trevirorum, & de Dionysio Mediolani Episcopo. Id firmat Theodoritus *l.* 2. *hist. Eccl c.*15. Salvianus quoque ipse Gallus *l.* 2. *de Provid. Dei*. Trevirim dicit summam Galliarum urbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit, quæ est Romanorum Colonia, quam Spartianus in Severo urbem absolutè per antonomasiam vocat, & in qua Constantius Imperator Magni Constantini pater regiam constituit, diemque obiit, ut prodit Eusebius *l.* 1. *vitæ Constantini*, Eutropius, Aurelius Victor, & Orosius.

Diœcesis Africæ indubitatum est Metropolim, tàm civilem, quàm Ecclesiasticam fuisse Carthagine constitutam, cujus etiam Episcopus primatu supra omnes totius Africæ antistites potiebatur, ut passim cernere est in Cypriani epistolis, & in universalibus Conciliis Africæ, quæ ab Episcopo Carthaginensi omnes indicebantur, & quibus præsidebar, cuique subiacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primarius.

Illyrici partis ejus, quæ ad Imperium Occidentale spectabat Metropolis, fuit Sardica urbs in Illyrico celeberrima, & Concilio œcumenico spectabilis, in quo trecenti Occidentales Episcopi curante religiosissimo Constante, qui Occidentale regebat Imperium de Ariana impietate triumpharunt. In subscriptionibus Concilii Magni Nicæni apud Gelasium Cyzicenum, ita signatum legimus: Protogenes Sardicæ civitatis Episcopus pro sanctis Dei Ecclesiis, quæ sunt in Dacia, Calauria, Dardania, & provinciis vicinis.

De Hispania, quænam fuerit Metropolis, ac Vicaria, nonnihil ambigitur. In Hispalim propendeo Romanorum coloniam Beticæ caput, situs commoditate, opibus, amplitudine, & emporii frequentia ab omni ævo inclytam. Constat utique Hispalis Episcopum

pum fuisse ab antiquis sæculis Hispaniarum primatem hanc enim illi potestatem indulgent Simplicius Papa I. *epist.* 1. Deinde Hormisda Papa *epist.* 26. quæ est ad Salustium Hispalensem Episcopum. Hoc jure primatus usi sunt sanctissimi urbis ejusdem Episcopi Leander, & Isidorus, qui primus in Concilio Toletano quarto subscripsit. Ipse verò Toletanus Episcopus, olim solius Carpetanæ Provinciæ Metropolita regum Gotorum opera qui Toleti regiam fixerant, primatus honore potiri cæpit in Concilio Toletano duodecimo, ut in ejus canone sexto decernitur.

Roma verò suum peculiarem agnoscebat præfectum, qui cæteris omnibus præeminebat urbis dignitatibus *l.* 3. *c. de offic. præf. urbis*. Huic parebant suburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centesimum ab urbe lapidem continebantur, protensæ intra Tusciam, Picenum, & Campaniam *l.* 1. *ff. eod.* Huc respexit Septimius Severus Augustus, quando exauctoratos milites prætorianos Romæ finibus ab usque centesimum lapidem sub capitis pœna jussit excedere, ut refert Herodianus *lib.* 2.

Demùm Justinianus depulsis ex Africa Vandalis, quintum adjecit Præfectum prætorio ad quatuor præcedentes: ejusque residentiam Carthagine, quam de se Justinianam tertiam dici voluit, constituit *l.* 1. *c. de offic. præf. præt. Afr.*

Nos superius Vicariam quidem Galliæ Treviris præfiximus: at verò sedem ipsius Galliarum Præfecti cujus potestas Hispaniam quoque, & Britanniæ insulam complectebatur, stabiliverat Constantinus primus in Arelatensi urbe, cui etiam Constantinæ nomen impertitus est. Prorsùs enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatum existimant à Constantino tyranno, qui contra Honorium rebellis, hac se urbe communierat: non enim post profligatum, & extinctum tyrannum illud idem Honorius in suo ad

Agricolam Galliarum Præfectum rescripto Arelatam vocaret Constantinam, ut eam vocat, si recens id nomen à tyranno accepisset. Ex hoc porrò rescripto comprobatur insuper fuisse Arelatæ constitutam præfecti Sedem. Jubet enim Honorius eodem rescripto veterem consuetudinem per tyrannos diù intermissam instaurari, ut quotannis in ea urbe conventus habeatur, septem Galliæ Provinciarum sub illustri (sic enim loquitur) præsentia Præfecturæ. Undenam verò illa vetus consuetudo ortum habuit, nisi à Constantino hujus urbis studiosissimo, qui suum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium, eadem in civitate celebrari voluit in causa Donatistarum, aut etiam, ab ipsius patre Constantino Chloro, qui in Gallia imperavit? Insuper illa Galliarum Præfecti Sedes Arelatensis asseritur hisce verbis Episcoporum olim Arelatensi Primati subditorum ad Leonem Papam primum scribentium: hanc civitatem sublimissima præfectura, hanc reliquæ potestates velut communem omnibus patriam semper inhabitant. His alterum non minoris authoritatis testimonium adjungimus Gregorii Turonensis scribentis *l.* 2. *hist. Franc. c.* 7. quo tempore Hunnorum Rex Attila se obsidioni Aureliæ accinxit, ejus verbis Episcopum S. Anianum implorandi auxilii causa ad Aetium Galliarum præfectum se contulisse Arelatæ commorantem. Denique res eadem astruitur antiquis inscriptionibus, quarum una hæc visitur in Arelatensi urbe de auxiliari Præfecto, cujus etiam fit mentio in Hilarii Arelatensis Episcopi vita ab auctore temporis ejusdem conscripta: quæ pariter meminit cujusdam præfecti, quem Hilarius privatim sæpiùs correptum, tandem intra Ecclesiam concionando præsentem redarguit.

In-

Inscriptio autem est hujusmodi.

SALVIS DD. NN. THEODOSIO, ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIUM. SEMPER AUG. XV. COS. VIR IN L. AUXILIARIS PRÆF. PRÆTO. GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. M. P. I.

Dominis nostris, Piis Felicibus, Victoribus, Triumphatoribus Inlustris hoc est Illustris. Fecit milliare passum unum.

Erat enim primus lapis milliarius proficiscentibus ex ea urbe.

Hinc est quod sanctum Doctorem, & Pontificem Ambrosium Arelatenses sibi civem jure vindicare possunt, cum testetur in ejus vita Paulinus natum in Gallia in ipsoque prętorio educatum infantem, & in ipsis cunis apum indicio, qualis futurus esset, pręmonstratum, dum pater ipsius prętoriana prefectura in Gallus fungeretur.

Perperam verò Josephus Scaliger, & Guidus Savaro in suis ad Apollinarem commentariis tres fuisse, intra Gallię fines Vicarios imaginantur, cum diserté docebat liber notitię Imperii, sex tantum fuisse Occidentis Vicarios, in Italię quidem præfectura tres, & in Gallię prefectura totidem alios: unum quidem intras fines ipsius Gallię, secundum in Hispania, tertium in insula Britannię. Quam rem accuratius observant Pancirolus in suis ad eamdem notitiam commentariis, & Jacobus Sirmundus in notis ad Sidonium *l.* 1. *epist.* 3.

Prosecutio Canonum Antiochenorum.

SEd jam ad Antiochenos canones, unde digressi fuimus, regrediamur: i itur canon 10. sancit Chorepiscopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorci-

flatum ordinatione contentos esse debere, nec nisi ex venia ejus, cui subsunt, Episcopi, licere illis Presbyteros, & Diaconos consecrare. Requirito superiùs observata ad Ancyranum Canonem decimum tertium.

Canon 22. providet, ne quis Episcopus extra fines suos citra Episcopi loci voluntatem, audeat ullum ordinare. Refertur *in c. Episcopum non debere 9. qu.* 2. Idem providit Apostolorum canon 34. jubens Episcopum deponi, qui sic fecerit, & eos quos ordinavit. Id renovavit Concilium Constantinopolitanum *cap.* 2. & Tridentinum *sess. 6. de reform. cap.* 5.

Antiochenus Canon 24. constituit, ut cognoscant Presbyteri, & Diaconi eas quæ ad Ecclesiam pertinent facultates: ut si Episcopus moriatur, possit quidem, quæ sui patrimonii sunt, quibus ipsi libuerit relinquere, res verò Ecclesiæ sine diminutione Ecclesiæ ipsi conserventur, nec aliò transferantur. Refertur in *c. quæcumque res. 9. quæst.* 1. Idem decernit Apostolorum canon 39. ut Episcopi (inquit) quæ propria ipsorum sunt, valeant in quoscumque placuerit hæredes transferre, ut tamen ad alios res Ecclesiæ minimè transeant. His accinit Agathensis canon 48. quem inferius consulito cum nostris ad ipsum additamentis. Legimus in jure canonico vetitum Episcopis, & quibuscumque Clericis testamento disponere de proventibus dignitatum, ac præbendarum: & si secùs fiat irrita esse testamenta, solamque illis Ecclesiam succedere, *c. quia nos c. relatum* 12. *& c. cum in offic. de testam.* Quibus subinde canonibus jus spolii successit, non receptum quidem in Gallia, & Germania, & Belgio, vigens tamen in Italia, & Hispania: quo jure non amplius Ecclesiæ, sed Camera Apostolica successit in facultates, quæ provenire, aut provenisse præsumuntur ex Episcopatuum, & beneficiorum fructibus. Nulla juris spolii mentio reperitur in corpore juris canonici, sed

apud

pud Guidonem Papæ Galliæ Jurisconsultum decis. 110. Dum hæc Antiochiæ Synodus habebatur absque Julii Papæ consensu in prejudicium causę Athanasii ad ipsius Tribunal devolutę, Romanęque Synodi ab eodem indictę, Romanam Synodum istam Julius prosequebatur ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romę comparebant Athanasius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazę, Lucianus Adrianopolis, aliique suis per Arianos deturbati sedibus Episcopi, discussa demum horum causa decretum est, fuisse injustè depositos, & ad pristinas remissi sunt Ecclesias, depulsis quos eorum loco Ariani promoverant. His de causis scripsit Julius ad Orientales epistolam, in qua hoc etiam asseverat fuisse in primis ab Apostolis traditum, deinde in magno Niceno Concilio firmatum, non posse ullam convocari Synodum invito, & inconsulto Romano Episcopo, his litteris Orientales non obtemperant a, aliasque ad Julium rescribunt querelarum plenas. Utrasque & Julii, & Orientalium profert litteras Athanasius apol. 2.

Imperabat eo tempore in Occidente Constans, qui in Costantini fratris ditiones successerat. Constans verò religiosissimus, & optimus Princeps, ut hęc Episcoporum dissidia componerentur, egit cum fratre Constantio, ut œcumenica Synodus Sardicę cogeretur: eò quod esset civitas confinis, ac intermedia Orienti, & Occidenti, [illegible] a inter Illyricum, Męsiam, & Thraciam. Docet Theo[illegible]rus Balsamon, dici vulgò *Triadizem*, quę olim Sardica.

Sy-

Synodus œcumenica Sardicensis.

ITaque conspirantibus una Constante, Constatioque Imperatoribus an. Chr. 347. Sardicæ convenerunt ex oriente septuaginta sex Episcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eoque suos misit Julius Papa Legatos Osium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Episcopos, Archidamum quoque, & Philoxenum Presbyteros, Ariani se numero videntes cum Catholicis impares ab his se subduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conventiculum injerunt, cui falsò Sardicensis Concilii nomen indiderunt, in quo etiam tantoperè sibi exosam Consubstantialis vocem damnarunt. His autem frustra accitis, & rogatis, ut Sardicam ad Synodum reverterentur, discussa rursus Athanasii, Marcelli, & Asclepæ causa est à Patribus Sardicæ consistentibus: qui eos demum expurgatos, & liberos in pristinas Ecclesias remitti decreverunt, depulsis Alexandria Gregorio, Ancyra Basilio, & Gaza Quintiano, aliosque similiter expulsos ab Arianis Episc. post accuratum examen causæ in pristinam redintegraverunt dignitatem. Quin etiam in aliquot Arianos Episcopos ex his qui Philippis considebant, juridicè citatos, & coram adesse detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt, & sedibus dejecerunt. Stephanum Antiochia, Menophantem Epheso, Acacium Eusebii successorem Cæsarea Palæstinæ, Gregorium Laodicæa, Theodorum Heraclea, Narcisum Neroniade, Ursacium Singidone in Mysia, Valentem Murso in Pannonia. De his omnibus Sardicenses Patres litteras ad Julium Papam, Constantinum & Constantem Augustos, & ad Ægypti Ecclesias conscripserunt; aliasque insuper Encyclicas ad universas Ecclesias. Nullum verò novum fidei symbolum ediderunt, sed Nicænum confirmarunt.

Canon primus eos laica privat communione, qui ab uno

uno Episcopatu se in alium promoveri consentiunt. Vide superius observata, & producta ad Nicænum Canonem 15.

Canon 3. statuit, ut inviolabile sit jus appellandi ab Episcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem hujusmodi appellationis de alio quoquam provideatur in locum Episcopi, qui Synodi judicio depositus appellaverit. Post hæc abrogantur, quæ Antiochena Synodo paulò ante decreta vidimus adversùs Athanasium, aliosque Episcopos, quibus injustè depositus, alios temere subrogaverant. Istud appellationum jus ad Romanum Episcopum attribuitur decretis Nicæni Concilii per Zosimi litteras in actis Carthaginensis Concilii 6. qua de re infra suo loco.

Can. 6. cavet ne in vicis, & oppidis erigantur Episcopatus, ne dignitas vilescat: ejusmodi verò locis præfici solebant Chorepiscopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. faciunt ne quis Episcopus eat in Comitatu, seu Principis Aulam, nisi ab ipso principe vocatus, cujus litteras hæc Synodus vult exhiberi, aut Metropolitano, aut Synodo Provinciali: a quibus tenetur Episcopus litteras commeatus formatas referre. Quòd si Romæ versetur Imperator, ne quis Episcopus ei supplices libellos offerat, nisi prius lectos, & approbatos ab Episcopo Romano. Cum Episcopis has leges transgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur verius aulici assentatores, & parasiti quàm Episcopi, neque re vera Pastores, sed Mercenarii, qui luporum incursus parvipendentes, & residendi officium aversantes, aulam consectantur, & Ecclesiæ Christi dignitatem, jura, & disciplinam procerum libidini fœdissimè subjiciunt; ad hoc unum intenti, ut eorum gratiam aucupando, suas promovere possint cupiditates. Mirificè Chrysostomus *hom. 57. in Genes.* invehitur in prælatos officii sui negligentes: ubi observans quantis

tis ærumnis laboribus, & vigiliis Jacob gregem Labani curabat, Gen. 31. commonstrat quam deploranda, & divina ultione punienda sit prælatorum circa dominicum gregem incuria, cujus saluti Princeps Pastorum Christus sanguinem, vitamque profudit. Scire convenit conventum Philippensem, qui falsò nomen sibi Concilii Sardicensis vindicabat, damnasse quoscumque vera, & legitima Synodus Sardicensis absolverat, Julii quoque decreta conscripsisse: primamque inter omnes Pseudo-Synodus anathema dicere ausam in Romanum Pontificem, eò quod Julius cum Athanasio, aliisque injustissimè exauthoratis Episcopis communicasset ut Sozomenus scribit *l.* 3 *c.*7. & quia Gratus Carthaginis Episcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicensi consederat, isti Philippenses Ariani cum Donato communicarunt Carthaginis Pseudo-Episcopo, cæterisque Donatistis, ut Hilarii fragmenta docent. Quemadmodum etiam in Ægypto Ariani Societatem injerant cum Meletianis odio Athanasii. Eoque factum est, ut communi Arianorum, & Donatistarum fraude suppressis in Africa legitimi Sardicensis Concilii decretis, ipse Augustinus, aliique Africani patres in Concilio Carthaginensi sexto non aliud agnoverint Sardicense Concilium, quam Arianorum.

Peracta Sardicensi hac Synodo hæretici Constantio Augusto freti, omnia rursus in Oriente perturbarunt: & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exiliisque insectati sunt: donec Constantis fratris sui litteris deterritus Constantius exules nonnullos revocavit, & Athanasium mortuo nefando illo, sceleratoque Gregorio, sedem pristinam repetere permisit, ut ipse narrat Athanasius *epist. ad Solitar.*

CON-

CONC. CARTHAGINENSE.

Sub Julio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio recursus ex eo Gratus Carthaginis præsul, Constantem (cujus imperio parebat Africa) contra Donatistas concitavit: quos, ut reprimeret Constans, Legatos plena instructos potestate, copiis accinctos misit in Africam, ut tumultuantes Schismaticos reprimerent. Unde ipsi Donatistę usurpatis sedibus dejecti, compulsi sunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis Pseudo-Episcopus. Horum omnium exilio factum est, ut Africanę Ecclesię tranquillissima pace potirentur, donec mortuo Constante, qui ei successit apostata Julianus in Ecclesię Christi perniciem intentus omnes Donatistas postliminio revocavit. Quum verò illis depulsis Africa universa in fide unanimi, & profunda pace conquiesceret, Gratus Africę Primas hanc ideò Synodum indixit, ut ruinas sarciret, quas Donati schisma fecerat.

Canon. 5. meminit canonum Sardicensium (hi verò sunt ordine, 16. 18. & 19.) prohibentium suscipere alienum Clericum, aut ordinare, citra proprii ejus Episcopi litteras. Quam servari disciplinam districtè pręcipiunt Carthaginenses Patres. Sed & Apostolorum canones 15. & 16. & maximè 32. neminem peregrinum, sive Episcopum, sive Presbyterum, sive Diaconum recipi decernimus, sine commendatitiis litteris ἄνευ συςατικῶν. Theodorus Balsamon ad Apost. canon. 15 scribit opus esse volenti Clerico in alieno Episcopatu versari, commendatiis litteris: at volenti Clericalia ibidem obire munia, necessarias esse litteras dimissorias; quales etiam sumebant Episcopi

pi à ſuo Metropolitano, vel à Provinciali Synodo, ut ſtatutum paulò antè vidimus à Concilio Sardicenſi, Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Epiſcopatu obeunda, ſufficiunt ordinum litteræ cum commendatitiis, ſeu teſtimonialibus proprii Epiſcopi juxta Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. Prohibet verò Synodus Nicæna can. 16. omnem alieni Clerici ordinationem fieri, factamque declarat irritam, ubi proprii conſenſus Epiſcopi defuit. Iſteque debet apparere conſenſus ex dimiſſoriis litteris. Vide proximè ſequentem Diatribam, qua diſquirimus quis olim habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cujuſque Clerici Epiſcopus.

Can. 6. Clericis interdicit domorum adminiſtrationem, aut procurationem ſuſcipere. Cum edicatur 2. *Timot.* 2. *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſæcularibus*. Eòdem ſpectat Lateranenſis Canon. *in cap. penult. de vita, & honeſt. Clericorum*. Maximè verò Chalcedonenſis canon 3. quem inferius requirito cum noſtris ad ipſum annotationibus.

Can. 8. interdicit Procuratores, Tutores, negotiorum Geſtores in Clerum ordinari, niſi poſtquam redditis ratiociniis liberati fuerint. Habetur in decreto *c. Magnus Epiſcopus diſt.* 54.

Ad præcedentem Canonem quintum Diatriba, quiſnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habetur proprius Clerici cujusque Epiſcopus.

COmpertum eſt ex ſuperioris Africani Concilii canone 5. & Nicæno canone 16. & Arelatenſis primi can. 22. & Sardicenſis can. 15. & Antiocheni canone 22. aliiſque pleriſque proprium cujuſque Clerici Epiſcopum, ad quem pro ſuſcipienda ordinatione re-

recurrendum erat, aut saltem pro dimissoriis ad hunc finem litteris, illum ipsum fuisse à quo Clericus quivis fuerat ordinatus, & pro vetusta consuetudine certæ addictus Ecclesiæ, in qua ministraret: unde postmodum excedere sacri præallegati canones districtè vetabant. Hanc diffusè, atque eruditè pertractat quæstionem Sorbonicus Doctor Franciscus Hallier *de sacris electionibus, & ordinationibus sect. 5. cap. 3.*

Scio equidem habitam quoque originis rationem fuisse. Ipse namque præfatus Carthaginensis canon. 5. hoc etiam præscribit: *Nec licere* (inquit) *Laicum usurpare sibi de plebe aliena, ut eum ordinet, sine conscientia ejus Episcopi de cujus plebe est.* Quod idem, & à Sardicensi Concilio decretum fuisse ibi asserit Gratus Episcopus qui teste Athanasio apol. 2. unus fuerat de Sardicensibus Patribus. Julius Papa sub quo hæc duo celebrata Concilia sunt sic decernit in rescripto ad Orientales pro Athanasio: *Nullus Episcopus alterius Parochianum præsumat retinere, aut ordinare, vel judicare absque ejus voluntate: quia sicut irrita erit ejus ordinatio, ita & judicatio.*

Cæterùm pro origine reputabatur ipsum domicilium, ut si quis in alia quàm in qua natus fuerat, parœcia inhabitaret, eo ipso subiiceretur Episcopo loci in quo domicilium fixerat, ut posset ab eodem in Clericum assumi, Ecclesiæque certæ ascribi, nec posset ab alio deinceps ordinari absque dimissoriis. Nec verò præcitati canones obsistunt: censebatur enim quis de plebe, & de Paræcia cujus erat incola. Id verò innumera suadent testimonia: in primis Arausiani Concilii primi canon 8. qui tamen requirit etiam jure merito alterius Episcopi testimonium in cujus olim Parœcia diù habitaverat ordinandus in Clerum: *Si quis* (ait) *alibi consistentem Clericum ordinandum putaverit, prius definiat, ut cum ipso habitet. Nec eum sine consultatione ejus Episcopi, cum quo ante habitavit, ordinare præsumat: quia non sine causa diù ab alio non ordinatus remansit.*

In

In Carthaginensis Concilii cap. 44. & Africani cap. 28. Epigonius Episcopus conqueritur, quemdam à se baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum subreptum sibi fuisse à Juliano Episcopo dicente, civem esse suæ Parœciæ. Ideòque ab eodem sine Epigonii dimissoriis factum Diaconum, Judicat Concilium fuisse hoc indebitè à Juliano attentatum: ratioque in promptu est, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primùm ordinatus, & Ecclesiæ Mapaliensi ascriptus, in qua biennio Lectoris Officium exercuerat. Cœteræ rationes Epigonii ex abundantia, & ad majorem ingratitudinis expressionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuisset ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuisset, ejusque charitate sustentatus, & ab ipso Juliano commendatus.

Paulinus *epist.* 45. quæ etiam inter Augustini epistolas inseritur ordine 35. refert se Burdigalæ à Delphino baptizatum fuisse, deinde Barcinone in Hispania ad ferventem illius populi postulationem ordinatum Clericum, & sacratum à Lampio: se verò decrevisse Sacerdotium ab Ambrosio Mediolanensi suscipere. Unde duo observatu digna eruuntur; primum quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptismi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipse in Provincia longè ab urbe nativitatis, baptismique sui dissita in Clerum assumptus est. Ad id namque sufficiebat perspecta viri virtus, & fama illustris, præsertim populo id postulante, & precibus urgente: sed ubi non fuisset perspecta viri alienigenæ virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus sanè fuisset ad originis Episcopum, aut certè alium, cui perspectæ fuissent hujus ad ordinem requisitæ qualitates.

Observandum secundò ex eodem Paulini testimo-

monio, potuisse aliquem jam in Clerum assumptum, & ordinibus initiatum recipere ab altero Episcopo sacrum sacerdotium, absque prioris Episcopi dimissoriis: si tamen non sponte, sed quasi per vim susceperat ordines anteriores, cum hac protestatione nolle se addici certe, & peculiaris Ecclesiæ ministerio. Id enim Paulinus ipse à se factum testatur *epist.* 6. ad Severum: *Nam* (inquit) *in Barcinonensi Ecclesia conditione consecrari adductus sum, ut ipsi Ecclesiæ non alligarer, in Sacerdotium autem non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus*. Ubi autem istæ deerant conditiones ab illo qui primùm ordinaverat Episcopo, suscipiendum erat sacerdotium, quamtumvis alibi aliquis natus fuisset.

Præterea multa suppetunt huiusce ritus apud veteres exempla præter istud Paulini. Origenes enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hierosolymorum Episcopo fuit Presbyter consecratus ad solas Demetrii Alexandrini Episcopi litteras de moribus, & doctrina testimoniales, absque dimissoriis: nec verò tantus vir, qui Deo revelante fuerat evectus ad Jerosolymitanam sedem, quique singulari vitæ sanctitate, & librorum quos scripsit, eruditione toti Ecclesiæ illuxit, atque illibatam vitam glorioso tandem Martyrio conclusit, rem indebitam ausus fuisset, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendisset, cujus mentio fit ab Hieronymo de scriptoribus Eccles. in Alexandro.

Præfatus etiam Paulinus, & Severus Sulpitius scriptores ambo vitæ S. Martini Turonensis Episcopi, narrant, Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictavorum Episcopo fuisse primum Exorcistam creatum: deinde majoribus Ecclesiæ ordinibus insignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius juxta Eleutheropolim Phœniciæ urbem natus, Clero invitus licet, ac repugnans in Cypri urbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, subinde Presbyter, postremò Episcopus ejusdem urbis

In Carthaginensis Concilii cap. 44. & Africani cap. 28. Epigonius Episcopus conqueritur, quemdam à se baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum subreptum sibi fuisse à Juliano Episcopo dicente, civem esse suæ Parœciæ. Ideòque ab eodem sine Epigonii dimissoriis factum Diaconum, Judicat Concilium fuisse hoc indebitè à Juliano attentatum: ratioque in promptu est, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primùm ordinatus, & Ecclesiæ Mapaliensi ascriptus, in qua biennio Lectoris Officium exercuerat. Cœteræ rationes Epigonii ex abundantia, & ad majorem ingratitudinis expressionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuisset ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuisset, ejusque charitate sustentatus, & ab ipso Juliano commendatus.

Paulinus *epist.* 45. quæ etiam inter Augustini epistolas inseritur ordine 35. refert se Burdigalæ à Delphino baptizatum fuisse, deinde Barcinone in Hispania ad ferventem illius populi postulationem ordinatum Clericum, & sacratum à Lampio: se verò decrevisse Sacerdotium ab Ambrosio Mediolanensi suscipere. Unde duo observatu digna eruuntur; primum quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptismi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipse in Provincia longè ab urbe nativitatis, baptismique sui dissita in Clerum assumptus est. Ad id namque sufficiebat perspecta viri virtus, & fama illustris, præsertim populo id postulante, & precibus urgente: sed ubi non fuisset perspecta viri alienigenæ virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus sanè fuisset ad originis Episcopum, aut certè alium, cui perspectæ fuissent hujus ad ordinem requisitæ qualitates.

Observandum secundò ex eodem Paulini testimo-

monio, potuisse aliquem jam in Clerum assumptum, & ordinibus initiatum recipere ab altero Episcopo sacrum sacerdotium, absque prioris Episcopi dimissoriis: si tamen non sponte, sed quasi per vim susceperat ordines anteriores, cum hac protestatione nolle se addici certę, & peculiaris Ecclesiæ ministerio. Id enim Paulinus ipse à se factum testatur *epist.* 6. ad Severum: *Nam* (inquit) *in Barcinonensi Ecclesia conditione consecrari adductus sum, ut ipsi Ecclesiæ non alligarer, in Sacerdotium autem non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus*. Ubi autem istæ deerant conditiones ab illo qui primùm ordinaverat Episcopo, suscipiendum erat sacerdotium, quamtumvis alibi aliquis natus fuisset.

Præterea multa suppetunt huiusce ritus apud veteres exempla præter istud Paulini. Origenes enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hierosolymorum Episcopo fuit Presbyter consecratus ad solas Demetrii Alexandrini Episcopi litteras de moribus, & doctrina testimoniales, absque dimissoriis: nec verò tantus vir, qui Deo revelante fuerat evectus ad Jerosolymitanam sedem, quique singulari vitæ sanctitate, & librorum quos scripsit, eruditione toti Ecclesiæ illuxit, atque illibatam vitam glorioso tandem Martyrio conclusit, rem indebitam ausus fuisset, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendisset, cujus mentio fit ab Hieronymo de scriptoribus Eccles. in Alexandro.

Præfatus etiam Paulinus, & Severus Sulpitius scriptores ambo vitæ S. Martini Turonensis Episcopi, narrant, Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictavorum Episcopo fuisse primum Exorcistam creatum: deinde majoribus Ecclesiæ ordinibus insignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius juxta Eleutheropolim Phœniciæ urbem natus, Clero invitus licet, ac repugnans in Cypri urbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, subinde Presbyter, postremò Episcopus ejusdem urbis

H crea-

creatus fuit, ut Græcè scripta ejus vita testatur.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Episcopo Paulino Presbyter est ordinatus, ut ex ipsius *epist.* 57. *&* 58 *&* 61. compertum est. Hieronymi frater Paulinianus æque Stridonensis Sacerdotio ab Epiphanio Constantiæ (quæ & Salamis dicitur) Præsule consecratus est, ut ex Hieronymi *epist.* 61. liquet.

Augustinus, cui patria Tagaste, Baptismum quidem Mediolani ab Ambrosio suscepit, a Valerio autem Hypponensi Episcopo Clericali militiæ ascriptus est, & Sacerdotio consecratus, ut refert ipsius vitæ scriptor Possidius, idemque ipse in confessionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cùm Hypponem Augustini videndi gratia venisset, urgente, atque ad Clerum postulante illum populo, juravit se clericatum in nulla alia Ecclesia recepturum, testante ipso Augustino *epist.* 225.

Evagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Constantinopoli Diaconum ordinavit, Socrate teste *lib.* 5. *cap.* 18.

Quin etiam Augustinus, & Severus mutuò disceptantes pro Timotheo Clerico *epist.* 240. *&* 241. nihil de ipsius patria disputant, sed solùm à quonam fuerit ordinatus: ut eum sibi solus possit, qui Clericum fecerat, vindicare. Conqueritur ibi Augustinus Timotheum postquam pluries in Ecclesia sibi subdita de pulpito legerat, fuisse tamen à Severo se inconsulto Subdiaconum ordinatum, sed eum ad suam Ecclesiam pertinere asseverat, rogatque Severum ne hunc aperiri sinat aditum ad ordinem dissolvendum Ecclesiasticæ disciplinæ, sed Timotheum ad se dimittat; ne iste perjurio ulteriùs Deum offendat, postquam Ecclesiæ in qua primum ordinatus est juravit se ab illa non recessurum. Ex hoc Augustini loco perspicua fit vetus Ecclesiæ consuetudo, quia is qui Clero ascribebatur juramento sponde-

debat stabilitatem in Ecclesia, cui per ordinationem primum astringebatur. Qua tamen sponsione se devincire Barcinonensi Ecclesiæ Paulinus recusavit, & ipse Hieronymus Antiochenæ, qui in sua ordinatione nullius se Ecclesiæ ministerio addicendum protestatus est, ut ipse de se testatur *epist.* 61.

Collapsa demùm Ecclesiæ disciplina, ex quo desiit laudabilis consuetudo traditione Apostolica, & sacris veterum Conciliorum sanctionibus stabilita, ut quivis Clericus in ordinatione sua certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio deputetur, à qua discedere non sit ei deinceps liberum, ut statuitur generalis Concilii Arelatensis 1. can. 22. & œcumenicarum Synodorum Nicænæ primæ can. 15. & Chalcedonensis can. 6. facta demum Clericis pro suo libito ab una ad aliam Ecclesiam commigrandi licentia, & potestate, tum primum diversa invaluit proprii Episcopi notio, & acceptio. Tria enim distincta sunt genera Episcoporum ad quos unicuique liberum esset pro libito recurrere ad quosvis ordines suscipiendos. Hi verò sunt Episcopi, vel originis, vel domicilii, vel beneficii cujus distinctionis primus ex iis qui supersunt meminit Canon Bonifacii Papæ VIII. *c. nullus de temp. ord. in* 6.

Mediolanensia Concilia primum. & secundum, nova Orthodoxorum Episcoporum exilia, & Ecclesiarum ab Arianis clades.

DUæ Mediolani celebratæ sunt Synodi circa Nicænam fidem, prima quidem anno 347. ut contra Baronii sententiam probat Dionysius Petavius in notis ad Epiphanium, & in sua de Photino dissertatione. Prima hæc fuit Catholicorum sub Julio Papa, & Constante Occidentis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio, Valens, & Ursacius Episcopi, quorum Ecclesiæ Murcia, & Singidon in ditione quo-

que Constantis erant libellos pœnitentiæ dederunt, & retractationis, ac palinodiæ tùm Arianæ, quam hactenùs professi erant, hæresis, tùm calumniarum, quas adversùs Athanasium confinxerant. Ambo remissi à Synodo sunt ad Julium Rom. Episc. à quo veniam, & reconciliationem acceperunt ac referuntur tùm in litteris Osii ad Constantium apud Athanasium *ad sol.* tùm in epist. Synodi Ariminensis apud eundem *lib. de Synodis*, & apud Socratem *l.* 2. & Theodoritum *l.* 2. *cap.* 15. & in fragmentis Hilarii, & in epist. Liberii Papæ ad Constantium apud Luciferum.

Christi postmodùm anno trecentesimo quinquagesimo religiosissimus Constans Augustus sanctæ Ecclesiæ adversùs Arianos, & Donatistas egregius defensor, & vindex interfectus est juxta Pyrenæos in castro, cui Helenæ nomen à Gaisone Magnentii Tyranni Duce. Dici non potest, quàm grave vulnus Ecclesiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo, quo hactenus reprimebatur disjecto aggere, omni deinceps ferocia toto orbe terrarum grassata est: Tunc venales illæ animæ Ursacius, & Valens, ut Constantii gratiam inirent, fidem Ecclesiæ datam fregerunt, seque iterùm Arianis adjunxerunt.

Magnentius sublato Constante in Constantium arma perduellia convertit? omnibusque utriusque partis viribus acie confligitur ad Mursiam Pannoniæ urbem. Primo impetu concussæ Constantii copiæ pedem retulerunt. Sed resumptis fortiter animis in Magnentianos irrupere, illosque internecione profligavere. Biennio post desperatis rebus suis Magnentius mortem sibi apud Lugdunum conscivit.

Dum se Constantius ad prælium adversùs tyrannum comparabat, Gallum patrui sui Constantii filium, & Juliani qui postmodum in apostasiam lapsus est, & imperavit, fratrem natu majorem creavit Cæsarem, dum esset Antiochiæ. Quo tempore Gallus, ut Dœmonis

præ-

præstigias eluderet oracula reddentis intra Daphnem Antiochiæ suburbanum lucum lauris consitum, & fontibus irriguum, qui patrum superstitione fuerat Apollini dicatus, sacra transtulit ossa Martyris Babylæ olìm Antiocheni Episcopi sub Decio martyrium passi; Qua translatione oraculum prorsùs obmutuit. Cùm verò perfidus Julianus in Imperio Constantio successit sacras Babylæ reliquias indidem asportari jussit, fanum & dœmonis aram istauravit: sed excusso repentè fulmine ara disiecta est, fanumque conflagravit, ut inter alios veteres authores enarrat Joannes Chrysostomus Antiochenus civis libro contra Gentes.

Ut verò paulò intermissum historiæ Constantii filum retexamus: dum hujus, & Magnentii copiæ acerrimo prælio decernebant, Constantius intra Ecclesiam Mursi non longè à conflictu exitum ipsius anxiè præstolabatur, unà cum loci Episcopo Valente. Hic occultè procuraverat, ut sibi prælii exitus quàm citissimo aliquo indicio significaretur, antequam Constantius id rescire posset. Primus itaque Valens victoriam Constantio nunciavit, & sciscitanti unde id sciret, asseveravit id sibi ab Angelo revelatum inter supplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana secta contra Orthodoxos insectationem exorsus est. Nam & per Occidentem hactenùs Arianæ perfidiæ inaccessum suam hæresim longè, latèque propagare statuit: usus maximè opera Episcoporum Fortunatiani Aquilejensis, & Saturnini Arelatensis. Cùm autem jam ab omni metu, & fratris Constantis, & Magnentii Tyranni liber Constantius urgeret Athanasii damnationem, velletque huic subscribere Liberium Pontificem Julii successorem, petiit Liberius causam istam in plena, atque intra Italiæ fines convocata Synodo pertractari: quibus acquiescens Constantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum est anno 355.

Speraverat Liberius in Occidentali Synodo prævalituram catholicam partem. Et utique Catholici numero longè hic prævalebant; res tamen in contrarium vertit, ob Constantii potentiam nescio dicam an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, ut quæ animo constituerat omnium consensu probarentur: orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, seque illis infensissimum exhibens.

Adfuerunt Papæ Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Episcopus: Pancratius Presbyter, & Hilarius Diaconus. Hi postularunt in primis, ut ad stabiliendam fidei, animorumque optatissimam unitatem, & concordiam, subscriberetur à cunctis Nicæno Concilio, quod unum poterat omnia dissidia consopire. Cœpit sine mora subscribere Dionysius Mediolani Episcopus, sed ei Valens calamum, & chartam per vim extorsit. Ex adverso instant Ariani, hanc unam esse ineundæ concordiæ rationem, si omnes Athanasii, cujus causa præsens Synodus indicta fuerat, quemque tot præcedentia Concilia proscripserant, condemnationi subscribant. Neque in hac causa de communi fide decerni, sed de privati hominis delictis. Dionysius Arianorum fraudulentis pollicitationibus delusus spondentium hoc facto universæ Ecclesiæ pacem, & unanimitatem, quæ alióquin nulla speranda foret, condemnationi Athanasii, prout Orientales Synodi judicaverant, subscripsit. Sed eum seorsim coarguit Eusebius Vercellensis Episcopus, & ad facti hujus pœnitentiam reduxit. Hæc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque sessio fuit.

Postridiè interpellatus Eusebius profitetur se haud ægrè iturum communis pacis studio in Dionysii sententiam circa ipsum Athanasium, tot jam Synodicis decretis exautoratum, dum provideatur, ne sibi seniori Episcopo junior Dionysius præferatur: ideòque illius obliteretur subscriptio, ut cùm ei visum fuerit, iterùm subscribat, postquam ætate provectior suum, ut par-

par est, nomen apposuerit: non multùm in oppositum contendit Dionysius. Ariani autem consensione Eusebii omnium laudatissimi gestientes, de cujus nutu, & exemplo cæteri pendebant partium occiduarum Antistites, Dionysii nomen ita eraserunt: nulla ut littera superesset: Tum verò Eusebius simul, & Dionysius apertè protestantur, se damnationi sanctissimi, & innocentissimi Episcopi Athanasii numquam consensuros, qui non nisi propter justitiam, & fidem persecutionem patiebatur. Hæc refert Ambrosius serm. *69*. Reliqui orthodoxi resumptis animis pro Athanasio stant, Valenti, & Ursatio perturbationem Ecclesiæ funestis facibus propriam objectant, quam voce, & scriptis publicè ediderant confessionem, se per calumniam falsissima crimina adversus Athanasium confinxisse.

Tum confusi, eòque acriùs excandescentes Ariani, ut scripsit Athanasius *epist. ad sol. vit. agen.* Apostolicos legatos constantissimè perditis conatibus suis obsistentem indignissimè habent. Ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerant, deinde reliquos duos Apostolicos legatos Luciferum, Pancratium, simulque Eusebium, Dionysium, Paulinum Trevirorum Episcopum, aliosque suis ablegant Ecclesiis: qui mox in diversas orbis plagas raptati, ac deportati sunt edicto Constantii: qui & ipsum Liberium Romanum Episc. ab isto Conciliabulo dejectum, & depositum in Thraciam relegavit. Cujus in sedem Ariani Felicem suffecerunt Romanæ Diaconum Ecclesiæ, qui tametsi mente orthodoxus, ambitu tamen primæ sedis cum Arianis societatem inivit, Athanasiiq; damnationem suo scripto roboravit. At Clerus, populusque Romanus perfidi hujus invasoris communionem aversatus est. Eum tres Ariani Episcopi Pontificem ordinarunt, ut perhibent Athanasius *Epist. ad sol.* Hieronymus *de script. Eccl. in Acacio*, Ruffinus, & Theodoritus *l. 2. c. 14*.

Constantius misso cum exercitu Cypriano Comite

Georgium perditissimum ex Mediolanensis hujus Pseudo Synodi decreto in Alexandrina sede stabilivit. Luctuosissima tunc edita est Catholicorum strages sine professionum, aut sexuum discrimine: in Clericos, in Monachos, in sacras Virgines, cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquisitis cruciatibus promiscuè rabies Ariana grassata est, sacra omnia prophanaque à militibus direpta, innumeri inter durissimos cruciatus trucidati, concitatis etiam per Arianos Paganis, & Judæis in populum fidelem, qui ea omnia passus est, quæ in internecino bello ab immanibus, & sævissimis hostibus infligi possunt. Ista porrò calamitas per universam Ægyptum, Cyrenem, Libyam pervagata est. Tot inter atrocitates clàm evasit ad necem conquisitus Athanasius, multosque annos delituit. In hisce latebris epistolam conscripsit ad solitariam vitam agentes atque diversas, quæ supersunt, Apologias.

Osius etiam Cordubensis tot terrarum orbe celeberrimus, jamque ætate centenarius, ut scribit Athanasius, frustra blanditiis, terroribusque ad damnandum Athanasium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus est, ibique usque ad Sirmiensem Synodum detentus exul. Lucifer verò Calaritanus scripsit in exilio ad Constantium plures pro Eccl. Cathoca libros, quibus nihil fortius, nihil constantius, nihil aculeatius legi potest: vir sanè magnanimus, fidei zelo succensus, martyriique appetens.

Quod verò spectat ad Constantinopolitanam Ecclesiam Paulus ejus Episc. fidei, & constantiæ specimen, dignusque Alexandri successor illius, cujus precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus est: Subrogato ejus in locum Eusebio hactenùs Nicomediæ Pseudo Episcopo. Sed haud multò post ipso mortuo Eusebio, Paulus à populo revocatus in suam, unde dejectus fuerat, Ecclesiam regreditur. Ariani tamen Macedonium, ejusdem regiæ urbis Episcopum

creant.

creant. Divisis ergo studiis partium, graves accenduntur seditiones. Constantius verò tunc Antiochiæ existens Hermogenem ducem Constantinopolim mittit, cum mandato, ut Paulum Ecclesia, & urbe statim exigat, simulque Macedonium ipsum, eo quòd ipsius violentis consiliis, & cohortationibus seditiones, & per diversa loca cædes factæ fuissent. Paulus Romam ad Julium Papam se recepit, cujus decreto, & Constantis fratris ad Constantium litteris rediit ad pristinam sedem, simulque Athanasius Alexandriam; quod quidem postliminium istam præcessit pluribus annis Athanasii depulsionem, quam paulò ante commemoravi.

Cæterùm mortuo Constante, Paulus Constantii jussu deportatur, & Cucusi tandem in Armenia strangulatur in carcere ab Arianis: restituitur autem in sedem Macedonius. Cæterum transactis aliquot annis suadente Acacio Cæsaræ Palæstinæ Episcopo, qui erat absolutorum Arianorum Princeps, Concilium cogit Constantinopoli Constantius, quo Semiariani Episc. (quorum Princeps erant Macedonius Constantinopolitanus, & Basilius Ancyranus) suis deturbantur sedibus. Itaque dejecto Macedonio, Eudoxius ex Antiochena quàm dudum invaserat sede, in Constantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius novam producit hæresim contra Spiritus Sancti divinitatem. Licèt enim ipse Semiarianus filium profiteretur esse Deum, & Patri secundùm substantiam similem; At Spiritum Sanctum in ordine creatarum rerum collocabat, quæ posteà hæresis secunda œcumenica Synodo damnata est.

Ut verò ad Antiochenam Ecclesiam digrediamur statim atque Leontius Eunuchus, & Arianus Antiochenam sedem morte sua vacuam reliquit eò accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Episcopus dolo, & factione Episcopatum Antiochenum occupat: sed aliquantò post ab Arianis ad Thronum Constantinopolis Ecclesiæ promotus est, Antiochenæ verò Ecclesiæ iidem

iidem digresso Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebastæ Episcopus virum eloquentia, & morum lenitate spectabilem, hactenùs Arianis addictum. Sed præter omnium expectationem, cùm primùm ad Antiochenos sermonem haberet, apertè docuit Dei filium ejusdem esse cum Patre substantiæ: Tum Archidiaconus, qui retrò astabat concionanti, porrecta manu, ne ultra loqui pergeret, os dicentis occlusit: At Meletius manum suam elevans tres digitos primùm diductos, deinde in unum compressos ostendit populo, significans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametsi personis distinctos, unius esse, ejusdemq; essentiæ. Cumque Archidiaconus ore Meletii dimisso, ejus manum comprehendisset, ipse rursùs libera voce populum cohortatur, ut Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, alioquin enim omnem eis salutis æternæ viam præcludi. Tam inexpectato casu Ariani perculsi Meletium exautorant, ejusque loco Euzojum protrudunt. Tum verò Antiocheni tres in partes mutuò adversantes divisi sunt. Ariani omnes Euzojum complectebantur: ex Catholicis verò pars Meletium agnoscebat, & sequebatur Episcopum, pars altera Meletii, utpotè ab Arianis protrusi, & cum eis olìm communione maculati, societatem abhorrebat. Et quidem suos conventus seorsim peragrantes Eustachianorum nomen à magno illo quodam Eustachio Antiochiæ Episcopo sibi assumebant, quæ Antiochenæ Ecclesiæ conscissio diù perduravit. Lucifer enim Calaritanus Episcopus legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Eustachianis Episc. consecravit, sicque tres simul extiterunt Antiocheni Episc. At Lucifer in ea legatione socius Eusebii Vercellarum Episc. aliquantò post Antiochiam adveniens Collegæ factum haud multum approbavit; providitq; ne schisma istud Antiochenum perpetuò propagaretur, ut cùm alter amborum, sive Meletius, sive Paulinus prior moreretur, ad alterum superstitem transiret pars illa quæ, de-

defuncto paruerat. Cæterùm mortuo poſtmodum in œcumenica Conſtantinopolis Synodo Meletio, Epiſcopi Orientales Paulino iniquiores hoc nomine quòd ab Occidentali Epiſcopo fuiſſet promotus, & eſſet Damaſo Romæ Epiſc. aliiſque Occidentalibus neceſſitudine, & ſocietate conjunctior, Flavianum loco Meletii ſuffecerunt: etiam ſi Antiochena Synodo an. 378. Conſtitutum fuiſſet, & juramento communi firmatum, ne quis alterius defuncti ſucceſſor crearetur, præter alterum ex duobus ſuperſtitem. Flavianus tamen valdè ſe laudabilem in Epiſcopatu præſtitit, atque in primis, quando Theodoſium Auguſtum dira omnia in Antiochenos ſeditionis perduellionis, & dejectæ, raptatæque per urbem ſtatuæ conjugis Flacillæ Auguſtæ reos molientem, profectus Conſtantinopolin oratione placavit, veniamque conſternato populo impetravit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc vivente Flaviano ſucceſſor eligitur Euagrius. Præcedentes Hiſtorias recenſent partim Athanaſius *ad ſolitar. & Apoſt.* 2. partim Ruffinus, Socrates, Sozomenus, & Teodoritus.

Concilium Sirmienſe, & Ancyranum.

SIrmienſem Synodum Baronius refert in ann. 357. alii quidam cum Dionyſio Petavio anteriorem fuiſſe contendunt. Arianorum Conciliabulum fuit, qui cum videri Catholici, atque in Chriſtum religioſi affectarent, damnaverunt Photinum Sirmii (quod oppidum eſt Pannoniæ) Epiſcopum, poſtquam à Baſilio Ancyræ Epiſcopo in hoc cœtu diſputando convictus, non tamen converſus fuit: fuerat olim Photinus Marcelli Ancyræ Epiſc. de quo mentio nobis ſuperiùs facta, diſcipulus. Hæreſim vero Pauli Samoſateni dudum Antiochenis duabus Synodis execratam ex inferis reduxit. Chriſtum nihil aliud quam merum hominem eſſe. Damnatus pluties fuit Photinus, tùm à Catholicis

in

in Sardicensi Concilio, ut refert Epiph. *hæres.* 71. & in Mediolanensi primo, ut testis est Hilarius in fragmentis: tùm etiam ab Arianis in hoc Sirmiensi, ubi abdicatus Episcopatu fuit.

Adversùs Photinum novam Sirmienses ediderunt formulam fidei, qua Filium Dei Christum Patri secundum substantiam profitebantur esse similem, sed ejus silebant cum patre consubstantialitatem. Huic professioni quæ nihil hæreticum exprimebat, simulque Athanasii condemnationi subscripsit infœliciter Liberius Papa, qui Sirmii tunc exulabat pro Catholica, fide desiderio succumbens repetendæ pristinæ sedis, & ex eadem emulum suum Fælicem Pseudo Papam dejiciendi. Quod, & obtinuit per Sirmiense decretum; cui Constantius quoque Augustus consensit, De hac Liberii subscriptione agit Sozomenus, *l.* 4. *c.* 14.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans; ex adverso Fœlix hactenus schismaticus omnem abrupit quam cum Arianis habuerat, societatem. Liberius hac prævaricatione cœpit esse Romano Clero, magnæque parti plebis invisus. Fęlix autem cæpit, tùm primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes aversarentur. Mortuo demum Fælice, rescipiscens Liberius, & ab Arianorum consuetudine resiliens, admissus à Clero fuit Romæ consistente in legitimum Pontificem, ejus itaque Pontificatus interruptus est Fælicis nomine secundi Pontificatu, qui vivente Liberio excessit, judicio Ecclesiæ Martyr sub Constantio. Prudentia verò, & moderatio Romani Cleri præclarè effulsit, quatenùs ex una parte Romanos Episcopos perfida cum Arianis societate conjunctos minimè sustinuit: aliundè verò eosdem ad meliora conversos admisit, licèt antea lapsos, & Catholicæ causæ proditione infames, ut nimirum Ecclesiæ paci consultùm esset, & schisma perniciosum antevertere-

tur,

tur, haud dubiè successurum, si alios quamvis digniores sibi Episcopos præfecisset.

Verùmtamen ut est leve, atque instabile ingenium hæreticorum, eadem ipsa Sirmii Pseudo-Synodus secundam recudit fidei formulam, in qua substantiæ vocem, quam paulò ante filio attribuerat expunxit. Huic verò deteriori professioni lapsu deplorabili subscripsit insignis ille Osius, hactenus strenuus, & magnanimus Catholicæ professionis dux, & princeps, sed Athanasii damnationi, ut consentiret adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis, & inconstantiæ vicem non lugeat, non obstupescat, non contremiscat? quis hæreticorum artes, & nequitiam non perhorrescat? Magnum illum, & sanctissimum Osium invictæ constantiæ specimen, quo tot annos orthodoxa fides adversùs atrocissimos Arianorum insultus invicta steterat, & inconcussa, illum verè (uti vocabatur) Synodorum patrem, qui Legatus Apostolicus duabus præfuerat œcumenicis Synodis, Nicænæ, & Sardicensi, qui tanta commendatione interfuerat, præcipuasque partes egerat in Conciliis Eliberino, Arelatensi, Neocæsariensi, Alexandrino, & Gangrensi, qui Solis instar Orientem, & Occidentem mirificæ doctrinæ sanctitatis, & prudentiæ splendore collustraverat, qui fuerat Magni Constantini primus in fide Cathechistes, & quem ille vicissim per venerationem, & observantiam Patris nomine honorabat, qui symbolum fidei Nicænæ composuerat, qui ætate ferè centenarius exilium pro fidei confessione, multasque ærumnas, & verbera invicto animi robore sustinuerat, illum, inquam, Osium fidei columnam, Ecclesiæ columen, illum tot victoriis, & trophæis insignem, flagellis tandem, & cruciatibus (ut scribunt Socrates, & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, ut Arianæ professioni subscriberet. Refert tamen Athanasius *epist. ad solitar.* ipsum sub exitum vitæ suam damnasse cum Ursacio, & Va-

& Valente, cæterisque Sirmiensibus societatem, & consensionem.

Dimisso Sirmii Conciliabulo alterum Ancyræ coegit eisdem civitatis Episcopus Basilius, qui Photinum publicè disputando conviceraт, cuique sola placuerat prima Sirmiensis professionis formula, & displicuerat secunda. In isto Ancyrano conventu Basilius obtinuit, ut ad secundam Sirmiensem formulam his conceptam verbis: Filius per omnia similis Patri, adjungeretur secundum essentiam. Quæ formula ab Ancyranis ad Constantium Principem transmissa sic ei placuit, ut eam jusserit prævalere. Hanc Hilarius refert *l. 6. de Synodis*.

De Conciliabulis Ariminensi, Seleuciensi, & Constantinopolitano.

DE Constantino verissimè testatur Ethnicus Historicus Ammianus Marcellinus his verbis: Christianam religionem absolutam, & simplicem anili superstitione confundens, in qua scrutanda perplexius, quam componenda, excitavit dissidia plurima: quæ progressa fusius aluit concertatione verborum: ut catervis antistitum jumentis publicis ultrò citròque discurrentibus per Synodos quas appellant, dum ritum omnem ad suum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ succiderit nervos.

Uno eodemque anno trecentesimo quinquagesimo nono Constantius duas toto orbe Synodos indixit, unam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Convenere Arimini trecenti quinquaginta Episcopi Catholici, ut refert Severus Sulpitius, & præterea octoginta Ariani in quibus insigniores fuere Valens, Ursacius, & Auxentius Sedis Mediolanensis invasor pulso in exilium Dionysio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberii Papæ, Vicentius Capuæ Epi-

sco-

ſcopus, eodem dudum munere perfunctus in Nicæna; In primis institerunt Ariani, ut illa conflata Sirmii formula prævaleret, qua Filius Patri ſimilis aſſerebatur nulla interpoſita ſubſtantiæ multòque minus, conſubſtantialitatis mentione, catholici ſolùm admittendum eſſe Nicænum ſymbolum contendebant, & poſt varias demum concertationes ſeſe invicem ambæ partes diſiunxerunt. Catholici Antiſtites Valentem. Urſacium; Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de fidelium ſocietate reſecarunt.

Quia verò dirimi, ac ſolvi Synodum Conſtantius vetuerat, antequam ipſe receptis Synodicis litteris, & de actis Concilii plenè informatus, atque inſtructus; ſuum patribus placitum ſcripto ſignificaſſet: pars utraque per deputatos viros, Synodicas ad eum ſcripſit, ſed ab Arianis delegati Valens, & Urſatius citatione curſus primi ad Conſtantium in Oriente agentem delati: præoccupato illius animo ſic illum à Catholicis abalienaverunt, ut aditum ad ſe Legatis Orthodoxis non permiſerit: ſcripſit tamen ad Synodum ſe negotiorum fluctibus obrutum non potuiſſe Legatos in ſuum conſpectum admittere: verumtamen eis mandaſſe, ut Adrianopoli expectarent, donec ipſe ab expeditione, cui ſe accingebat, regreſſus eſſet.

Sic ille conſultò egit, ut Orthodoxi quorum pars major maluerat propriis, vel Eccleſiarum expenſis Arimini vivere, quam oblato ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque ſumptuum deterriti, faciliùs cum Arianis convenirent, aut ſaltem ipſorum Legati ante ipſius diſceſſum, ut hac via poſſent acceſsum ad Principem demereri: quod & factum eſt lugubri ſanè exitu; Legati enim Catholicæ partis eo tandem adducti ſunt, ut novæ, & omnium deterrimæ formulæ ſubſcripſerint. Cùm enim Sirmienſis altera formula Filium profiteretur per omnia Patri ſimilem, hæc nova, cui ſubſcripſerunt tantum-

tummodò filium Patri persimilem profitebatur. Quæ Legatorum prævaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, aliis spem animumque dejecit, & reliquos gravi mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem Concilio cum armatorum magna manu præfecerat, rescripsit Constantius, ut patres omnes in unum consensum traheret, nec ante digredi ex Concilio quemquam pateretur.

Reversi ad Synodum prævaricatores Legati ab Episcopis Catholicis communione fidelium expulsi sunt. Hic tamen non diù perseveravit fidei ardor, diversi namque in dies tùm animi dejectione, tùm vi, tùm dolis, tum promissis tùm minis, tùm longioris moræ tædio superati, ad Arianos deficiebant: qui cùm alio loco suos hactenus habuissent conventus, tandem ad Ariminensem Basilicam primariam concesserunt, depulsis qui pauci restabant Orthodoxis. Isti etiam qui constantia majori perstiterant numero 20. Arianæ demum formulæ post aliquot concertationes subscripserunt. Cùm scilicet Valens Episcopus quasi benevolus arbiter, simulato pacis, & Ecclesiasticæ unitatis studio suggessisset addendum, quasi per summam erga adversarios indulgentiam, Filium non esse Dei creaturam, quales sunt cæteræ creaturæ, simulque celerem una cum Tauro Comite perursisset omnium qui reliqui erant, subscriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quasi constantiæ, specimen, & Concilii oraculum suspiciebatur, propositioni Valentis acquievit; eamque scripto probavit: reliqui nihil cunctati hujus exemplum sequuti sunt, & hoc infausto exitu dirempta est Synodus sacrilega.

Postmodùm isti rem serius expendentes adverterunt à se impium dogma confirmatum, atque per ea verba (sicut cæteræ creaturæ) divinum, æternumque Verbum fuisse à seipsis incautius in ordinem rerum conditarum redactum: hoc solo discrimine, quod

eas

eas propria quadam, sed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem absoluti quidem Ariani, ut erant Valens, & Ursacius propugnabant: at Semiariani quales erant Basilius Ancyranus, & Macedonius Constantinopolitanus rejiciebant, atque ad execrabiles Pauli Samosateni, Photini Sirmiensis, & Ætii sectas referebant. Semiariani enim Filium similis cum patre essentiæ, seu substantiæ, non tamen coessentialem, seu consubstantialem profitebantur, cùm tamen absoluti Ariani Patri dissimilem Filium blasphemantes inde Anomei dicti fuerint, ut testificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium istud pro suo officio reprobavit: quò circa iterùm ab Arianis redactus est in ordinem, nemo tamen ejus in locum sublectus est. Ipse verò in Romæ cœmeteriis aliquot menses delituit. Sanctus autem Gaudentius Arimini præsul, ut advertit ablatam Orthodoxis suffragiorum libertatem, omniaque in deteriùs ruere, se clanculum è Concilio subduxit; eoque soluto regressus in propriam Ecclesiam, decreta illius justiori decreto damnavit. Unde in tumultu ab Arianis concitato fustibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migravit.

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodo Orientalium coacta fuit 150. Episcoporum. Hilarius Pictavorum Episcopus, qui antè à Synodo Biterrensi, quam Saturninus Arelatensium Episcopus Arianus convocaverat ob fidei constantiam depositus, in Phrygiam fuerat à Constantio relegatus, nihilominùs à præfecto imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit invitatus. Quò ille cum paucis Catholicis accessit, fidemque consubstantialitatis strenuè, intrepidèque in medio Arianorum propugnavit. Eadem Pseudo-Synodo inter ipsos hæreticos graviter decertatum est. Semiariani enim absolutos Arianos damnationis sententia perculerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæsarææ

Palæstinæ præsulem, aliosque ejusdem professionis Episcopos ejecerunt.

Intereà Constantinopolim Constantius ex Orientali expeditione revertit: cum primus convenit Acacius, quem Baronius suspicatur, eum ipsum fuisse Presbyterum, qui Constantino Magno à Constantia sorore, quæ Licinio nupserat, commendatus fuerat, quique Constantini testamentum sibi ab eodem depositum reddidit Constantio; qua ex re præcipuam, & singularem hujus gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflavit. Humanissimè igitur à Constantio exceptus est, cujus etiam animum adversùs Seleuciense Conciliabulum exasperavit, suasitque, ut Constantinopoli novam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleuciensis. Hic se prodit Constantii inconstantia, & commune hæreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ut dicit Apostolus *Ephes*.4. Idemque scribit *tit*. 3. hæreticum delinquere, cum sit proprio judicio condemnatus: significans eum sibi contradicere, & mox reprobare, quæ paulò ante probaverit. Cum enim Constantius primam Conciliabuli Antiocheni formulam à Basilio Ancyrano procusam, & Synodo mox Ancyrana comprobatam prævalere jussisset, qua Filius Deo Genitori secundùm substantiam similis prædicabatur, & hac ex causa Semiariani in Seleuciensi Concilio Arianos absolutos dissimilitudinis Filii à Patre suo assertores supplantaverint, nunc sibi dissimilis Constantius ab Acacio delusus his ultimis favet.

Constantii ergo mandato Constantinopolim convenere quinquaginta delecti Episcopi, qui novam ab Acacio conflatam formulam probaverunt, quæ nona recensetur à Socrate inter Arianæ professionis formulas: cum tamen Catholici unicam semper Nicænam professionem complexi sint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depositi, & communione exclusi sunt Basilius An-

Ancyræ Episcopus, & Macedonus Constantinopolis, Eleusius Cyzici, Eustachius Sebastæ, aliique Episcopi Semiariani. Ætius quoque ex Syria Presbyter nonnullorum criminum insimulatus, novorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotii dejectus est, etiamsi esset Acacianus, & absolutus Arianus. Ex orthodoxis depositus ista Pseudo-Synodo fuit Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, cujus in sedem Herennius Arianus promotus est.

Hilarius Pictaviensis dimisso Seleuciano Conciliabulo, Arianos Constantinopolim usque prosequutus, ut in ipsa Principis hæretici aula trophæum Christi victor magnanimus erigeret, tres supplices libellos obtulit Imperatori, ut sibi liceret eo præsente de fide cum Arianis disputare. Scriptos etiam adversùs Arianam hæresim libros Constantio offerre non formidavit: unum ex duobus futurum sperans, ut vel Constantius tandem aliique Ariani veritate fidei perspecta convincerentur, aut ipse graves pro fide pateretur ærumnas, aut etiam morte afficeretur. Sed neutrius compos voti fuit. Cùm enim ejus invictam virtutem, & eloquentiam pertimescerent adversarii, ne Orientem ubi prævalebat Arianismus Hilarius commoveret ulteriùs, Constantio persuaserunt, ut ipsum in suam Pictaviensem Ecclesiam remitteret, ut scribit Sulpicius post Hieronymum.

Hoc eodem anno propter constantem Nicænæ fidei professionem proscripti dudum sancti Episcopi Paulinus Trevirorum, & Rodanius Tolosatum confessionis laudem Martyrii gloria cumularunt, per multa incommoda vita functi in exilio.

Macedonius postquam depositus Constantinopoli fuit, novam invexit adversùs Spiritum Sanctum hæresim, cui divinitatem impiè abrogabat; & cùm Filium Patri secundùm divinam substantiam esse similem prædicaret, spiritu tamen, & substantia dissimilem, ac

utrique longè inferiorem, quinimò utrique subditum, ac servum sacrilego dogmate asseverabat. Quam hæresim ipsius sodales Basilius Ancyranus, Eusebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt, & propagaverunt.

Acaciani verò postquam depulso Macedonio Eudoxium, qui erat Antiochiæ Episcopus, in Sede Constantinopolitana collocarunt, in Eudoxii quoque vacuam sedem Meletium promoverunt, & Meletio paulò post exauthorato, Euzojum suffecerunt: quam historiam superiùs prosequuti sumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena ultima Synodo Arianorum à Constantio coacta, qua & Meletius depositus est, & Euzojus intrusus, Acacium decimam conflavisse formulam Arianę professionis, qua Filius Patri suo ἀνόμοιος dissimilis asserebatur: unde, & Anomeorum nomen Acacianis hæsit. Hæc testatur Socrates, l. 2. c. 35. Ista contigerunt anno Chr. 360. At sequenti anno Constantius Imperator vita excessit Antiochiæ, ab Euzojo paucis ante mortem diebus baptizatus.

Synodus Laodicæna.

COacta fuit Laodicææ in Provincia Phrygiæ Pacatianæ, ut ex ipsa Synodi epigraphe constat. Est autem Laodicæa una septem Ecclesiarum Asiæ, quarum enumeratio legitur in Joannis Apocalypsi: mentio quoque fit ejusdem civitatis *Coloss. ult.*

Conjicio celebratam fuisse hanc Synodum sub Liberii Pontificatu, dum esset Julianus Romanorum Imperator. Nec enim subscribendum duco Baronii sententię in appendice ad Annalium *tom.* 4. quem sequitur Severinus Binius, aliique quorum sententiam minus solidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in specie solidius argumentum istud est, quia Nicænum Concilium teste Hieronymo pręfat. in lib. Judith, judicavit hunc ipsum librum Judith esse canonicæ, ac divinæ auctoritatis. Inferunt itaque

que, Laodicænam Synodum esse procul dubio antiquiorem Nicæna, quatenus Laodicæna non collocat in scripturæ sacræ Catalogo lib. Judith, quem tamen collocasset, si post Nicænæ Synodi declarationem coacta fuisset, Totum hoc argumentum nititur illo unico Hieronymi testimonio, quod tamen Hieronymus non unico sed pluribus evertit testimoniis oppositis: etenim negat in prologo Galeato lib. Judith esse hagiographum, sed asserit esse apocryphum perinde, ac librum quem commemorat pastoris. Idemque expungit ex Scripturis divinis *lib. Judith. ad cap.* I. *Aggæi, quod idem repetit epist.* II. *ad Furiam*. Addo denique quartum his conforme Hieronymi ejusdem testimonium, quo non solùm suam aperit de *lib. Judith sententiam, sed eam insuper universæ attribuit Ecclesiæ*, *epist.* 115. *his verbis Judith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas scripturas non recipit*. An igitur quod de Concilio Laodicæno concludit, idem, & quidem fortiori argumento propter toties multiplicatum Hieronymi testimonium concludet Barònius antiquiorem esse Hieronymum Nicæno Concilio? nec tantùm Hieronymum, sed etiam Gregorium Nazianzenum, Ruffinum, & Athanasium, qui juvenis, & Diaconus ab Episcopo suo Alexandro fuit in Nicænum concessum introductus ad disputandum, ob ejus perspectum ingenii acumen? Hic verò in synopsi scripta post Concilium, libros Judith, Tobiæ, Sapientiæ, & Ecclesiastici disertè declarat, minimè canonicos esse aut divinos: additque hac de causa non legi fidelibus in Ecclesia, sed cathecumenis dumtaxat.

Quis verò judicet ita scripturum Athanasium, postquam Synodo Nicænæ interfuit, si illa librum Judith inter sacros reposuisset? Nazianzenus verò in suo de scripturis veris, & germanis carmine non recenset in illarum serie memoratos libros, neque etiam Machabæorum, quin imò neque Joannis Apocalypsim: quin

etiam ista subjungit οὐδὲ ταῦτ' ἐκτὸς, οὐκ ἐν γνησίοις. Si quis proferatur alius ab his recensitis liber, non est germanus. Ruffinus pariter in *symbol. Apost.* librum Judith cum aliis quibusdam de sacrorum librorum Catalogo excludit, collocatque inter Ecclesiasticos libros, quos carere dicit divinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Ettamen Athanasium, Nazianzenum, Hieronymum, Ruffinum nemo inficias jerit scripsisse post Nicænam Synodum. His adde neque studiosissimè conquisita olim per Dalmatium Cuzici Episcopum Nicænæ Synodi acta quidquam de libro Judith, vel de divinorum librorum Catalogo prodidisse.

Quin etiam cùm Laodicæni Concilii 7. canon meminerit hæreticorum Photinianorum, qui non nisi post Synodum Nicænam exorti sunt, fatendum omninò est Laodicæna comitia Nicænis esse recentiora. Scio aliquos cavillari, quod hujus can. 2. translatio (quæ est Isidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: sed Photinianos exprimit 1. translatio, quæ est Dionysii Exigui, qui consensu omnium eruditorum est antiquior; & cujus versio multo præ Isidoriana fidelior, & exactior est. Et insuper omnia quotquot hactenus legi potuerunt archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò neget majorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus quibus eruditissimus, & antiquissimus translator astipulatur, quam Isidori translationi, quàm multis passim scatere mendis nemo Græcè præsertim doctus ignorat? At illi denuò cavillantur, haud esse credibile fuisse à Laodicæni Patribus approbatum, aut receptum Photinianorum baptismum, quem tamen, ut nullum, & invalidum rejicit Concilium 2. Arelatense can. 16. At percontari libet undenam isti colligant in hoc Laodicæno can. 7. approbari Photinianorum Baptismum; ibi enim de Baptismo nullum est verbum, sed de hæresi abjuranda, deque instructione circa res fidei, & de chrismatione ad sacramentum uti autumo

mo Confirmationis. Baptismi tamen processionem supponit etiam in ipsa Catholica Ecclesia collati, saltem quod attinet ad cathecumenos conversos, quorum in hoc ipso Laodicæno canone mentio præcessit: cùm esset illorum temporum consuetudo, ut plerique Baptismum differrent, etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi persuaserit, ad hunc respexisse canonem Basilium Magnum, dum scribens ad Amphilochium c. 1. ait nonnullis Asiaticis visum fuisse, ut Catharorum, sive Novatianorum Baptismus approbaretur, sed potius ad canonem 8. Synodi Nicææ (quæ est in Asia civitas) respexerit, quo disertè decernitur, ut Cathari, qui ad Catholicam fidem convertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & sacris Ordinibus, quos in hæresi susceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil ejusmodi exprimentem allegaret, omissio Synodi œcumenicæ canone, qui rem perspicuè definiverat? Stet igitur pristino suo loco, quem in omnibus Veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicænum occupabat post Nicænum ipsum; qui locus etiam eidem Laodicæno assignatur in decreto *c. primo adnotatio dist.* 16. nec inde dimoveatur, neque causa detur querelæ de termino moto.

Canon Laodicænus primus communione ad aliquod tempus illos suspendit, qui secundas nuptias inierint; eisque preces, & jejunium præscribit, àntequam eis permittatur ad sacram communionem accedere. His planè similia statuit Concilium Neocæsariense can. 3. ad quem hic respicitur per hæc Laodicæni verba κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, Secundum Ecclesiasticam regulam. Et Basilius in suis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quin imò trigamos ad Eucharisticam communionem vix admittit post quinquennium exactè in pœnitentia transactum; Adeò districtè primitiva Ecclesia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat accessuris ad sacratissimam domini mensam.

Can. Laodicænus secundus facit ad communionem admittendos esse pænitentes postquam delicta confessi sunt, ejusque injunctum pœnalis satisfactionis tempus explevere, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος. Secundum proportionem delicti. Quo canone impietas Novatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confessionis, & conversionis, ac detestationis peccatorum, & his congruentis satisfactionis, quam vult adimpleri antequam pœnitenti detur ad Eucharistiam accessus. Conformatur Laodicæno Concilio Tridentinum quatenus decernit *sess.* 14. *cap. octavo*, ut satisfactio injungatur pro qualitate Criminum. Canon 6. hæreticis Ecclesiæ ingressum interdicit; Sed iisdem necnon Judęis, & Gentilibus permittitur à Carthaginensi Concilio 4. can. 84. intra Ecclesiam versari, & Verbum Dei audire usque ad cathecumenorum missam.

Can. 10. decernit non debere Catholicos suis permittere liberis connubia indiscriminatim cum hęreticis. Cujus sanctioni desumenda ratio est non solum ex odio hęreticę pravitatis, aut ex periculo perversionis circa fidem, sed etiam ex profanatione Christiani conjugii, quod unum est ex Ecclesię sacramentis. Huic similem sanxit canonem decimum quartum Synodus Chalcedonensis. Vox tamen indiscriminatim ἀδιαφόρως, quam habet canon iste Laodicęnus, innuere videtur, posse aliquando nuptias permitti cum hęreticis, ubi gravis subest, rationabilis causa. Eodem pariter collimant, & eandem sanctionem iterant Canon Laodicęnus trigesimus primus, & Agathensis 67. à Gratiano quoque in decreto insertus, *c. non oportet cum omnibus*, *& c. cave* 28. *quæst.* 1.

Canon Laodicęnus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad sacrum altaris ministerium applicandi sunt. Probatum invictis testimoniis fuit superiùs ad Nicęnum canonem quartum, ad Episcoporum electionem admissa olim fuisse plebis suffragia. Secus

tamen

tamen fieri solitum fuit circa minorum sacerdotum, & inferiorum Ecclesiæ Ministrorum electionem, ut ex isto canone decimotertio perspicuum fit. Populi quidem testimonium de vita, & moribus ordinandi requirebatur. Juxta illud primæ Timoth. 3. *Oportet illum, & testimonium habere bonum ab jis qui foris sunt*. Quin imò nonnunquam populus ipse aliquem optimè meritum proponebat, & postulabat ordinari: Testatur enim Paulinus *epistola* 45. se Barcinone in Hispania fuisse ab Episcopo Lampio initiatum clero, & sacratum ad illius populi postulationem. Item refert Aug. *epist*. 225. fuisse Pinianum ab Hypponensi populo instanter postulatum, ut ad clerum promoveretur. Insuper (ne quid huc pertinens omittatur) actuum Apostol. 1. non soli Apostoli, sed tota Ecclesia Mathiam elegit, & Joseph Barsabam, ut ex eis unus assumeretur. Et Act. 6. credentium convocata multitudo septem diaconos elegit. Verùm ad illud primum caput testatur Chrysostomus Petrum potuisse quidem per seipsum meritò eligere, sed maluisse per modestiam, & prudentiam universæ Ecclesiæ gratificari. Postulationes autem, quæ fiebant Episcopis à populo nihil habuisse præter supplicationes: neque jus ullum, aut obligationem induxisse, certum est.

Diatriba de Eulogiis ad Laodicænum Canonem XIV.

CAnon 14. *Ne sancta instar Eulogiarum in festo Paschæ in alias Parœcias transmittantur*. Ratio Canonis est, quia cùm diebus Paschalibus fideles Eucharistiam omnes sumerent, non alio Symbolo sacro Societatis opus erat illis. Per Eucharistiam quippè, *unus panis, & unum corpus, multi sumus omnes, qui de uno pane, & de uno Calice participamus*, ut ait Apost. 1. Corinth. 10. Eulogiarum distributio fieri solebat, nunc intra Ecclesiam, nunc verò intra privatas fidelium ædes ad

quos deferebantur: sæpè numero etiam fideles privatim ad amicos procul distantes transmittebant, ut mutuæ pietatis, & sacræ charitatis Symbola, quas penes se habebant eulogias, seu benedictiones. Exempla suppetunt in *epist. August.* 31. 34. 35. *& in epist.* 1. *Paulini ad Severum*.

Cathecumenis aliquando datæ sunt Eulogiæ diebus Paschæ, hoc respectu, quia Eucharistiæ non communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginense tertium Can. 5. His verbis: *Placuit ut per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Cathecumenis non detur nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec Cathecumenis oportet mutare.* Quo loco nomen Sacramenti latiore significatu usurpatur pro quibuslibet mysticis signis, ut erant panes Eulogiarum, & sal benedictum. Huc pertinet Augustini locus l. 2. de peccatorum meritis cap. 26. *& quod accipiunt* (loquitur autem ibi de Cathecumenis) *quamvis non sit Corpus Christi, sanctum est tamen & sanctius, quam cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum est.* Similiter Theophilus Alexandrinus canon. 8. decernit oblatorum ad altare (hoc est panis, & vini) minimè participes esse debere Cathecumenos, sed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune est particulis Azymi, quæ à Sacerdote, & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur, simulque particulis fermentati panis, quas ex usu Occidentalium Ecclesiarum Episcopi ad Baptismalium Ecclesiarum sacerdotes transmittebant. Quod genus Eulogiæ vulgò fermentum dicebatur. Hujus auctor, ac institutor fermenti ab Anastasio memoratur Melchiades in ipsius vita. Meminit quoque fermenti Innocentius I. rescribens ad Decentium Episcopum Eug. ubi num.... cap. 5. At verò Eulogiarum ex Azymo pane oblationum sacrificium incruento destinatarum, quarum pars separabatur ad divinam, & my-

myſticam in altari conſecrationem , reliquum verò Eulogiarum, ſeu benedictionum nomine inter fideles diſtribuebatur finita Miſſa, qui Euchariſtiam non ſumpſerant, vetuſtior eſt, quam fermenti inſtitutio. De priore illa extat Pii Papæ I. Canon his verbis: *Ut de oblationibus quæ offeruntur à populo, & de conſecrationibus quæ ſuperſunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Eccleſiam, vel certè de ſuis, Presbyter convenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & convenienti, ut poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias hoc eſt, panem benedictum omni die dominico, & diebus feſtis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat.* Hæc Pius Papa. Hic uſus viget etiam nunc apud Græcos finita Miſſa, & in uſu eſt apud Græcorum Eccleſiam tituli S. Athanaſii in Romana Civitate.

Idem porrò ritus oblationum, ex quibus ſacra mox Euchariſtia conficienda erat, confirmatur iſta Cypriani Carthaginenſis querela lib. de opere, & de eleemoſ. *Locuples, & dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omninò non reſpicis, quæ in dominicum ſine ſacrificio venis, quæ in partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis*, Similem renovat querelam Auguſt. ſerm. 215. de temp. *Oblationes quæ in altari conſecrentur, offerre erubeſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatione communicat*. Eandem materiam idem ſermone ſequenti proſequitur Auguſtinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Proſequutio Laodicænorum Canonum.

CAnon Laodicænus 15. declarat non aliis licere intra Eccleſiam canere, quàm canonicis cantoribus, qui ambonem conſcendunt, & de membranis legunt. πλέον τῶν κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων. Ubi hoc obſerva denomi-

minationem Canonicorum fuisse olim Ecclesiæ cantoribus ascriptam. De cantoribus, seu Psalmistis consulito inferiùs can. 10. Carthaginensis Concilii 4. Quàm sunt ergo veteris Ecclesiæ disciplinæ dissentanei Calvinistarum profani conventus, in quibus Laici omnes viri, & fœminæ promiscuè cantant.

Hic verò observandæ sunt accuratius hæ Synodi voces τῶν κανονικῶν ψαλτῶν. Canonicorum Cantorum. Et hoc sciendum Canonem non tantum significasse regulam, sed prætera catalogum Ecclesiasticum, ac indicem non modò sacrorum librorum, qui ex hoc dicantur Canonici, at etiam Clericorum Ecclesiæ, ministerio addictorum, & de sportulis, ac oblationibus Ecclesiæ participantium. Unde & canonicorum nomen ad nos dimanavit, non verò à canone, seu regula Sancti Augustini, ut quidam imaginantur. Hæc enim vocis acceptio multò antiquiùs usurpata est, tum ex hoc Laodicæno canone, tum ex aliis Canonibus veterum Conciliorum facilè probamus. In primis namque sic ait Nicæni Concilii canon 16. πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicumque sunt in canone recensiti. Et insequens canon 17. de Clericis ita loquitur πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες. Plerique in canone recensiti, avaritiam, & turpe lucrum sectantes. Prætera Synodus Antiochena can. 2. εἰ δὲ φανείη τις τῶν Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἢ τις τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, si quis deprehensus fuerit Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius, qui de canone sit cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι, idem sit decretum circa, Laicos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnium qui de canone sunt ejusdem Synodi canon 11. ἤ τις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, si quis Sacerdos, vel Diaconus, aut

ge-

generatim quis de canone. Chalcedonense porrò Concilium damnans simoniacam in Clero promotionem, canon 2. εἴ τις Ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ προσμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος, si quis Episcopus per pecunias promoveat vel œconomum, vel defensorem, vel mansionarium, vel omninò aliquem, qui sit in canone. Illa quoque liturgiæ pars, in qua Sanctorum conscripta nomina pronunciantur, quorum opem Sancta Ecclesia antè, & post mysticam consecrationem invocat ex antiqua denominatione canon dici solet, voxque ipsa canonizandi ortum inde habere videtur, vel quia in Missæ canone nomen addebatur ejus, quem Ecclesia vindicabat, ut loquitur Optatus in lib. 1. adversùs Parmenianum, hoc est Sanctorum numero recenter ascribebat; vel quia sanctus defunctus, cujus publicè colendi, & invocandi nova per Ecclesiam potestas fiebat, canoni, hoc est, Sanctorum Cathalogo inscribebatur, ut nullus publico cultu honoraretur, aut invocaretur, qui non publico illo albo esset inscriptus. Cæterùm ut ad cathalogum Clericorum singulis olim Ecclesiis addictorum regrediar, is innuitur à Sancto Cypriano *in epist.* 35. monente fuisse à se Numidicum inscriptum Presbyterorum Carthaginensium numero, ut deinceps sedeat in Clero. Ejus insuper meminere canones Apostolorum 17. & 51. sub nomine καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ cathalogi sacri. Et Basilius Magnus in epistola canonica ad Chorepiscopos sub nomine ἀναγραφῆς inscriptionis. Prætereà Concilium Agathense can. 2. sub vocabulo matriculæ. Sydonius quoque Apollinaris *l. 6. epist.* 8. sub voce Albi, *nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit*. Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depositi, excommunicati, aut sceleris convicti, ut liquet ex citato canone Agathensi, & ex Augustini *epist.* 137. de Bonifacio Sacerdote criminis accusato. Clerici quoque ad ordines expetiti, & rogati, non inserebantur

Ca-

Canoni seu cathalogo ministrorum illius, in qua ordinabantur Ecclesię, nisi se inseri consentirent, ut constat ex Paulini epist. 6. & 45. Hæc testimonia ad probationem Canonis sufficiant.

Canon 19. decernit: *Ut finitis Episcoporum homiliis Cathecumeni separatim orent. Deinde egrediantur: His digressis orent pænitentes, & subinde secedant: His exactis fideles ter orent, primam silentio, secundam, & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes sibi invicem pacem dent, & sic sacra fiat oblatio.* Decernit demùm *solis fas esse Ministris altaris ad altare accedere, solisque ibi communicare.*

Observa Cathecumenorum duplex olìm in Ecclesia genus, auditorum, & competentium. Primi quidem verbum Dei intra Ecclesiam audiebant, & Christiani esse desiderabant, sed ad Baptismum suscipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideòque ad Baptismum instituebantur aliquot ante pascha, vel Pentecosten hebdomadis, & preces in Ecclesia super ipsis fundebantur. De his loquitur August. lib. de cura pro mortuis cap. 12. *Pascha* inquit, *appropinquabat, dedit nomen inter competentes.* Et ejus sermo *de temp.* 116. *ad competentes.* Eosdem Leo Papa *epist.* 4. & Ordo Romanus vocant Electos.

Observa illam post tres fidelium orationes dari solitam pacem fuisse olìm per mutua oscula exhibitam, ut perhibet Justinus Martyr apol. 2. *Nos invicem*, ait, *osculo salutamus* φιλήματι ἀσπαζόμεθα *finitis orationibus*. Et Dionysius *Eccles. Hierarch. cap.* 4. Cyrillus Hierosolymitanus *Cathec. Mystag.* 5. Chrysostomus *homil.* 30. *in* 2. *Cor.* 13. & Augustin. *serm.* 83. de diversis sic dicens *Post orationem dominicam quam accepistis, & reddidistis, dicitur pax vobiscum, & osculantur se invicem Christiani in osculo sancto, quod est signum pacis, si quod ostendunt labia fiat in conscientia: idest sicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, sic cor tuum à corde illius non recedat.* Huc pertinet illud Apostoli sæpius repetitum: *Salutate invi-*

cem

cem in osculo sancto, *Roman. 6. v. 16. 2. Cor. 13. v. 12. Thessal. 5. v. 26.* Nec verò id fiebat inter diversos sexus, cum certum sit fœminas intra Ecclesiam fuisse muro intermedio à viris sejunctas. Pacem dabant Sacerdotes primùm Episcopo, deinde ipsi inter se invicem, ac demùm Laici Laicis vicissim, ut statuit Canon iste 19.

Canon 20. vetat Diaconis sedere præsente Presbytero, nisi hic iubeat: vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, ut supra vidimus, prohibet sedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferius huc pertinentem Canonem 34. Concilii Carthaginensis quarti cum nostris ad eumdem observationibus, Canon 21. Subdiaconis vetat in Diacono manere, aut sacra vasa contingere. Cui tamen adversari videtur in 1. Concilii Carthaginensis 4. Canon 5. statuens, ut qui Subdiaconus ordinatur calicem vacuum, patenamque vacuam sumat de manibus Episcopi. Deinde Concilium Bracarense citatum *in decreto c. non liceat*, *dist.* 23. interdicit inferioribus Clericis vasa sacra deferre nisi Subdiaconis. Sed distinguendum cum Theodoro Balsamone Subdiaconis inhiberi sacrorum vasorum contrectationem, dum divina Sacramenta continent, non item si vacua sint, quin imò contrectationem horum esse de eorum officio.

Canones 22. & 23. ministrum ὑπηρέτην, hoc est Subdiaconum; & inferiores Clericos negant gestare posse orarium: quæ vox orarii Græcis passim, Latinisque usitata stolam, quam nunc vocamus, significat. Hujus non rarò mentio est in liturgia Chrysostomi, ubi stola nunc dicitur ὠράριον nunc ἐπιτραχήλιον, quod sonat collo super injectum, Et quartum Toletanum Concilium citatum in *c. orarium*, *dist.* 25. sic decernit: *Unum orarium oportet Levitam in sinistro humero gestare, propter quod orat, dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditiùs*

tiùs ad Ministerium sacerdotale discurrat. Aliquando etiam orarium significat linteum, quo fideles etiam laici sacratissimam Eucharistiam involutam privatim asservabant, quod dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambrosium in obitum Satyri fratris sui, eum, cùm esset Cathecumenus, in gravissimo naufragii, vitæque periculo constitutum, ne vacuus mysterii è vita discederet, divinum ab illis, qui erant mysteriis initiati, petivisse Sacramentum, & ipsum sibi ad collum alligari fecisse orario involutum, seque mox in medios fluctus præcipitem dedisse: sed insigni miraculo fuisse ad littus delatum incolumen.

Canon 24. omnibus clericis Cauponarum ingressum interdicit. Habetur in *c. non oportet distinct.* 44. cui conformis est Canon Apostolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, segregetur, præterquam si in via propter necessitatem diverterit in publicum hospitium.* Conferenti Canones Laodicænos cum illis, qui nomine Apostolorum inscribuntur, liquidò apparet, magnam eorum partem vel ex Laodicænis in Apostolicos, vel ex Apostolicis in Laodicænos esse derivatam.

Canon 28. *Non oportet* (ait) *in dominicis locis, seu Ecclesiis agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere.* Agape convivium erat inter fideles in Ecclesia solitum exhiberi post sacra peracta mysteria, jam inde à nascentis Ecclesiæ primordiis usitatum. Hujus meminit Apostolus 1. *ad Cor.* 11. & Judas in canonica epistola his verbis: *Hi sunt in epulis* (Græcè legitur ἐν ταῖς ἀγάπαις in Agapis) *maculæ convivantes sine timore*. Ritum Agaparum describit Chrysostomus *homil.* 27. *in principium ad* 1. *ad Cor.* 11. *Statis*, inquit, *diebus mensas faciebant communes, & peracta Synaxi post Sacramentorum communionem inibant convivium, divitibus quidem cibos suppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter vescentibus*; Ita Chrysostomus: meminit insuper

Ter-

Tertullianus in apologetico. *Cœna nostra de nomine suo rationem sui ostendit: vocatur enim* ἀγάπη, *quod est apud Græcos dilectio; quantiscumque sumptibus constet, Lucrum est pietatis nomine facere sumptum, si quidem inopes refrigerio isto innuamus.* Synodus Gangrensis can. 11. Anathema intorquet in eos, qui agapas ita despiciunt, ut in eis intervenire nolint, idque statuit occasione Eustachianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium supra egimus. Quia tamen ex adverso graves se in agapas insinuabant abusus, quales ipsi etiam coarguunt Apostoli Paulus, & Judas, ideò Laodicæni Patres agapas intra Ecclesiam fieri vetant. Ejusmodi etiam in Ecclesiis convictus Ambrosio impensè displicuisse refert Augustinus *lib. 3. confess. c. 2.*

Can. 29. celebrari prohibet sabbatum ritu Judaico, præcipitque diei dominici celebrationem. Dies dominicus celebratur loco Sabbati ex Apostolica institutione 1. Cor. 16. *Per unam Sabbati unusquisque vestrum apud se seponat*, &c. & vocatur dominica dies *Apocal. 1. v. 10.* in honorem scilicet, & cultum Dominicæ Resurrectionis.

Can. 35. prohibet relicta Dei Ecclesia nominare Angelos, vel congregationes facere. Angelos, hic intellige malos, & desertores, quos variis nominibus designare, & invocare solebant hæretici sectatores Saturnini, Basilidis, Ebionis Apellis, & similium ex Simonis magi colluvie prodeuntium, quorum meminere Irenæus, Tertull. Epiphanius. Hoc ipsum confirmat, qui sequitur can. 36. interdicens magiam, incantationes, & phylacteria, seu amuleta, nimirum magica, & præstigiosa. Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum super cœlesti Chrismate ungi, & esse regni Christi particeps.* Duplex solebat olim, uti, & nunc in Baptismo adhiberi unctio. Nam Baptismum præcedebat unctio ex oleo Cathecumenorum, sequebatur verò post Baptismum unctio Chrismatis; cujus meminere Clemens Papa *lib. 3.*

Apost. constit. cap. 16. *& c.* 17. Dionysius *hier. Eccles. c.* 2. Cyprianus *epist.* 70. *ad Jan.* Tertul. *de Baptis. c.* 7. *Exinde inquit egressi de lavacro perungimur.* Justinus *q.* 137. Cyrillus Hierosolimitanus *catech. Mystag.* 2. *&* 3. Ambrosius *l.* 2. *de sacram. c.* 7. August. *ser.* 206. *de temp.* Synodus prima Arausicana can. 1. de sacri verò Chrismatis per Christum instit. & usu Scribit Fabianus Papa, & Martyr. *epist. ad Episcopos Orient.* memorat Optatus *lib.* 3. *contra Parmenianum* vitream Chrismatis sacri ampullam è sublimi fenestra in subjecta saxa projectam a Donastis per miraculum servatam fuisse illæsam. Unctio porrò ex oleo Cathecumenorum, quæ Baptismo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite, & in pectore baptizandi, ut ex Ambrosio notat Pamelius ad Tertullianum de Baptismo initio libri, vel etiam in pectore, & scapulis, ut habet liber Theodulphi Aurelianensis de ordine Baptismi c. 10. At verò apud Græcos unctio ista fiebat à Sacerdote per totum ejus, qui baptizandus erat, corpus. Id enim disertè tradunt Dionysius *Eccl. hier. cap.* 2. Cyrillus *Catech. Mystag.* 2. & Chrysostomus *hom.* 6. *in epistolam ad Colossenses*. Quæ causa fuit ut Canon Presbyter cui demandatum fuerat baptizandi officium, sibi metuens ex libidinis sensu, qno invitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptismum oleo perungebat, fugam in desertum capessiverit, unde tamen revocatus fuit apparente sibi Joanne Baptista, & concupiscentiæ affectum resecante, adeò ut paulo post Persicam fœminam insignis pulchritudinis, cujus præsertim metu se fuga subduxerat, absque ullo ejusmodi sensu perunxerit, adeò ut nec sexum ipsum penitus adverterit, ut testificatur Sophronius c. 3. His adductus Rainaldus Theophilus in tractatu de vetita clericis cum fœminis conversatione persuasum quidem habet mulieres perinde, ac viros olim toto corpore inungi solitas ad ipsam immediatè cutem, sed tamen obviam

itum

itum oculorum illecebris interposito oppanso aliquo linteo. Adjungo, quòd non minùs decebat, obviam quoque itum tactus illecebris obvoluta pluribus ex panno, aut lino involucris ministri manu.

Canon 49. statuit: *Ne panis in quadragesima offeratur nisi Sabbatis, & Dominicis diebus*. Similiter Synodus in Trullo Quinisexta can. 52. constituit ut tota quadragesima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, & Annunciationis festo, non alia celebretur Liturgia nisi Præsanctificatorum προηγιασμένων, quæ ibi Balsamon interpretatur oblationem sacrificii diebus anteactis celebrari quemadmodum apud Latinos fieri mos est magnæ Parasceves die. Idemque istam canonis rationem profert, quia sacrificium lætitiæ solemnis est indicium, ideòque non conveniens cum mœstitia jejuniorum, & pœnitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogiis non de sacrificio canonem istum 49. exponere malunt, conjicientes ideò in quadragesima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comestionem solvatur jejunii rigor, exceptis Dominicis, & Sabbatis, quibus apud Græcos vacat jejunium: sed intelligendum esse locum de pane Eucharistico, tùm alia suadent argumenta, tùm illud quod sumitur ex Ecclesiastico verbi προσφέρειν significato, quo utitur iste Canon, similiter enim Nicænus canon 14. negat Diaconos potestatem habere τὸ προσφέρειν, sed solos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium classe versabantur, quæ σύστασις consistentia dicebatur, solaque privabantur Eucharistiæ communione dicit κοινωνεῖν ἄνευ προσφορᾶς, communicare in reliquis, præterquam in sacrâ divini altaris, seu sacrificii oblatione. Laodicænus item canon 58. non permittit, in privatis domibus sacra offerri mysteria., οὐδὲ ἐν τοῖς οἴκοις ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων, ut alia innumera sanctorum Patrum loca Græcæ istius vocis in Ecclesia veteri notionis pro ipso Sacrificio prætermittam.

Tenantur Socrates *lib.* 5. *cap.* 22. & Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 19. divina in omnibus Ecclesiis celebrari sabbato solere mysteria, præterquam in Ecclesiis Romæ, & Alexandriæ. Cujus rei causa quoad saltem Romanam Ecclesiam fortassis erat, quia Romana Ecclesia Sabbatis jejunabat, ut perspicuum est ex Innocentii Papæ Epist. ad Decentium cap. 4. Hieronymi, ad Lucinium, Augustini *epist.* 86. *ad Casulanum*, & *epist.* 118. *ad Januarium*. Itaque Synaxium quæ Latinis collectæ dicebantur, quædam institutæ solum erant ad audiendum Dei verbum, & publicè, atque in commune orandum: aliæ verò præterea ad sacratissimum, & incruentum Sacrificium offerendum. Quod etiam prælaudato Socratis loco astruitur, ubi refert Alexandriæ fieri Synaxe δίχα τῆς τῶν μυστηρίων τελετῆς absque mysteriorum oblatione.

Canon Laodicænus 50. fidelibus in quadragesima Xerographiam præscribit. Hoc est ut non nisi siccis vescantur cibis. Tertull. *l.* 1. *adversùs physicos* sic dicit *Xerophagiam observamus siccantes cibum ab omni carne, & jurulentia, & uvidioribus quibuscumque pomis, ne quid vinositatis, vel edamus, vel potemus*. Ejusmodi Xerophagiam in jejuniis etiam nunc servant Græci apud quos vigere testatur Balsamon abstinentiam à piscibus, quos etiam Tertullianus omnis carnis nomine comprehendit. Armeni quoque Christiani, sed tamen Eutychiani, & Schismatici non solùm se abstinent à terrestrium carnibus, lacticiniis, & ovis sed etiam à piscibus, a vino ab oleo, ut scribunt diversi qui has nostro sęculo nationes peragrarunt. Docet præterea Balsamon ad *Apost. Can.* 69. servari quoque à Gręcis omnibus Xerophagiam, totius anni decursu, feriis quartis, & sextis, adeò, ut nec his, neque quadragesimalibus diebus, vel cum ęgrotis dispensetur unquam in mortis etiam confinio, nisi circa pisces.

Quod attinet ad Sabbatorum jejunium Gręci, omnesque

nesque Orientales illud semper etiam, intra ipsam quadragesimam abhorruerunt ab ipsis Ecclesiæ primordiis, canon enim Apostol. 66. dicit: *Si quis clericus inveniatur siue dominico die, sive sabbato jejunans, uno solo excepto sabbato* (eo videlicet quod est pridie Paschæ) *deponatur, si verò Laicus excommunicetur*. Canon item Apostol. 69. præcipit quadragesimæ, omniumque quartarum, & sextarum feriarum per annum jejunium. Ignatius *Epist. ad Philippenses* post districtè commendatum quadragesimæ, feriarumque per annum quartæ, & sextæ jejunium, adiungit eos, qui sabbatis jejunant uno excepto (pridie nimirum Paschæ) esse Christicidas. Petrus Alexandrinus Episcopus, & Martyr Canon 15. jejunium feriæ quartæ, ideò præcipi refert, quia eo die Concilium initum fuit de capiendo., & occidendo Christo: sextæ autem quia eo die crucifixus est. Causa verò cur Orientales Sabbati jejunium tantoperè aversabantur, ista fuit, quia jam inde ab Apostolorum tempore abortæ erant hæreses profitentes Hebræorum Deum, qui mundum condidit, legemque Moysi dedit esse malum, ejusque odio Sabbatis jejunabant, quos ille suo cultui destinaverat. Cujus hæresis author fuit Simon ille Magus, quam hæresim discipuli ejus Menander, Basilides, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His successit Cerdon, Cerdoni Marcion, quibus se Manichæi adjunxerunt. Videndus Irenæus *lib.* 1. *cap.* 20. *& seqq.* Epiphanius *hær.* 21. *& seqq.*

Refert Augustinus *Epistola 86. ad Casulanum* in Ecclesiis Orientis non jejunari quidem Sabbatis, in Occidentalibus verò ritus esse diversos, ut alicubi Sabbato jejunetur, alicubi minimè, tùm per Africæ plagas, tùm etiam per diversa Italiæ loca. Romæ quippe districtè Sabbatus jejunari, sed non Mediolani; sequ-

quum hac de re Ambrosium consuluisset, istud ab eo sapientissimum responsum retulisse: Quid possum hic docere amplius, quam quod ipse facio? Quando hic sum non jejuno Sabbato, quando Romæ sum jejuno Sabbato: & ad quamcumque Ecclesiam veneritis ejus morem servate, si pati scandalum non vultis, aut facere. Eadem repetit August. *epist.* 118. *ad Januarium*. At in Gallia *Conc. Agathense can.* 8. & *Aurelianense* 4. *can.* 2. Sabbatis jejunari præcipiunt. Eademque in Hispania servari testatur Hieronymus ad Lucinium Bæticum.

Innocentius Pontifex Epist. ad Decentium mandat jejunandum esse, Feriis sextis, & Sabbatis, & addit illam, cur Græci censerent jejunandum esse Sabbato, pridie Paschæ, rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirùm dominicæ sepulturæ, ac triduanæ Christi mortis: Quandoquidem fatentur Græci festivum dominicæ Resurrectionis gaudium non tantùm die Paschæ, sed omnibus etiam anni dominicis diebus celebrandum esse: Adeò ut ob hujus Mysterii memoriam, nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinent *c. placuit*, & *c. Sabbato de consecr. dist.* 3.

Feriis autem 4. solemnia fuisse Orientalibus, & Græcis jejunia liquet ex epist. Ignatii ad Philippenses, & ex can. 15. Petri Alexandrini, & ex can. Apost. 69. & ex Clemente Alexandrino *l.* 7. *Stromatum*, & Origine *homil.* 10. *in Levit.* apud Latinos pro feria 4. quam non jejunabant assumptum est multis locis Sabbati jejunium. Locus autem Ambrosii *lib. de Elia*, & *jejunio c.* 10. *Quadragesima totis, præter Sabbatum, & dominicam, diebus jejunatur*, intelligendus est de ritu Mediolanensis Ecclesiæ, cui præerat Ambrosius.

Canon Laodicænus. Si Martyrum Festa prohibet celebrari in Quadragesima nisi Sabbatis, & dominicis. Ratio eadem est, quæ prohibiti diebus iisdem sacrificii, can. 49. Quia non est conveniens publica lætitia

cum

cum luctu, & pœnitentia. Quam etiam ob causam, qui sequitur canon 52. inhibet nuptias, & Natalitia per Quadragesimam celebrari.

Can. 53. Saltationes, & choreas excludit à nuptiis fidelium, permittitque modesta convivia, cum Christus Dominus noster, interfuerit convivio nuptiarum in Cana Galilææ.

Can. 54. Clericis vetat spectaculis scenicis interesse, citatur in *c. non oportet dist.* 95.

Can. 57. Cavetur ne in villis, aut in vicis constituantur Episcopi, sed solùm visitatores, quos canon iste vocat περιοδευτὰς. Simile decretum decidit Synodus Sardicensis, can. 6. non licere Episcopum præficere alicui pago, aut etiam parvæ urbi, cui possit simplex sacerdos sufficere, & rationem addit, ne Episcopi nomen, & auctoritas vilescat. Huc spectat in decreto Gratiani tota dist. 80. Periodeutarum clericorum mentio quoque fit in lege Græca Justiniani *Cod. de Episc. & Cler. ad Martianum præfectum*: ubi collocantur post Chorepiscopos ante cæteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, aut Presbyteris.* Debita sanctis, & incontaminatis mysteriis veneratio jus istud produxit, nam ne in lege quidem Mosaica licitum erat alibi, quam in tabernaculo hostias offerri. Dicitur hoc idem apud Gratianum *c. sicut non alibi*, & *c. Clericus*, & *c. missarum de consecr. dist.* 1. consequens fit ex Can. Laodicæno, ut Episcopus, qui celebrare in loco privato prohibetur, non possit hanc alteri sacerdoti concedere potestatem, cum sit juris regula indubitata: Nemo plus juris in alterum transferre potest quam ipse habeat. At posteriorum temporum Canones, id quandoque licitum esse decernunt cum Episcopi venia, modò adsit altare portatile. Attamen postremum jus Trid. Concil. *sess.* 23. *in decreto de obseru. & evit. in celebr. missarum* Episcopis prohibet istam indulgere licentiam. Veruntamen

ubi urgeret necessitas, scribunt omnes ferè Theologi, hanc posse dari, & accipi facultatem: Mens enim Tridentinorum patrum fuit abusus exscindere, non verò fidelium necessitatibus deesse: Eamdem necessitatis ratio causam dedit prioribus Ecclesiæ sæculis, atrociter desæviente gentilium insectatione in locis abditis, & privatis sacrosancta mysteria celebrandi.

Can. 59. providet, ne in Ecclesiis decantentur vulgaria, aut privata carmina: Neve alii legantur, quàm sacri, & canonici libri, quos sigillatim recenset. Novatores hunc solent Canonem Canoni Trid. Conc. *sess.* 4. opponere, eò quòd Laodicænus Canon reticeat libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum, qui divinæ declarantur authoritatis à Trid. neque Laodicænus Canon Apocalypsin commemorat, quam novatores Calviniani inter sacros libros recipiunt: Qui ex opposito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicænus Canon sacris accenset.

Sufficit verò nihil fuisse Laodicææ definitum expressè, contra divinam libri Judith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & singulare est, ut illis, quæ circa fidem pronunciavit Ecclesia, præfractè ausint refragari: Cùm tamen per insignem moderationem Ecclesia Christi, dum res adhuc in incerto sunt, & necdum ei divini Spiritus illustratione revelantur, suum soleat suspendere judicium; donec pleniori luce divinus eam Spiritus dignetur collustrare: Neque censet temere præveniendum, sed potius humiliter præstolandum Dei beneplacitum, quo dispellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum post Laodicænæ Synodi tempora, prælucente Deo constabilita est illorum librorum authoritas, de quibus hactenùs Ecclesia dubitaverat. Id enim factum est in Conc. 4. Carthaginensi.

Can. 47. Et in Conc. Romano sub Gelasio, & novissimè in generali Trid. His adjunge sacrorum librorum in-

indicem, quem contexuit Augustinus tribus illis Conciliis conformem, *l. 2. de doctr. Christiana c.* 8. Similiter licuit aliquando dubitare, antequam suum interposuisset Ecclesia definitivum judicium circa hujusmodi scripturas; Sed postquam Ecclesia pronunciavit, nefas est, vel dubitare. Sic pariter priscis Ecclesiæ seculis licuit gravissimis, & sanctissimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo, Justino, Lactantio, Victorino, Severo Sulpitio ipsique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet sortem, esse Chiliastis, quod nunc hæresim saperet. Licuit olim non modo Judæis Scriptoribus Philoni, & Josepho, sed etiam Justino *Apol.* 1. Clementi Alexand. *l. 3. Stromatum*, Tertull. *de habitu mulier.* Lactantio *l. 2. diu. inst. c.* 15. viris eruditis docere, & scribere dejectos fuisse de cœlo malos Angelos, eo quòd in terris cum mulieribus congressi fuissent, & ex eis homines progenuissent; Quod re postmodùm meliùs comperta non affirmaretur citra piaculum, postquàm circa rem istam, novo lucis auctu suam Deus Ecclesiam instruxit.

Synodus Alexandrina, sub Liberio Papa.

POstquàm Arianorum contra Ecclesiam violentissima procella, morte Constantii Augusti deferbuit, & Julianus sumptis imperii habenis omnes Episcopos ab Arianis relegatos in pristinas Sedes revocavit, nihil priùs, & antiquiùs, qui ad clavum universalis Ecclesiæ sedebat, Liberius habuit quàm ut Ecclesiæ ruinas instauraret, Arianosque ad Ecclesiæ sinum invitaret, redeuntesque paterna charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Episcopos, magni nominis Eusebium Vercellensem, & Luciferum Calaritanum adhuc in Oriente, propter fidem exulantes Legatorum Apostolicorum potestate decoravit, ut collapsas in Oriente Ecclesias erigerent.

In-

Intereà Alexandriam reversus Athanasius oncilium Episcoporum illic convocavit, ad quod invitatus Lucifer duos vice sui Diaconos delegavit, cum intereà Antiochiæ hæreret, ut illi Ecclesiæ Schismate divulsæ, quod superiùs retulimus, provideret. Cùmque esset ingenio ad rigiditatem, & severitatem propenso, Meletii Episcopatum, & partes eò quòd olim Arianis consensisset, minimè approbans, oppositis Meletio Eustachianis, Episcopum creavit, & sacravit Paulinum. Synodus verò Alexandrina præsidente Athanasio studens paci, & unitati communi decrevit, ut Ariani Episc. & Presbyteri à lapsu resurgentes reciperentur in Ecclesiam, cum pristino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem displicuit, ut erat inflexi animi, non tamen obniti apertè ausus fuit communi decreto, cui quos delegaverat diaconi subscripserant, ut scribit Ruffinus. Quin etiam quum Eusebius dimisso Conc. Alexandrino, cui studiosè suffragabatur, Antiochiam concessisset, nec satis Luciferi in ea urbe gesta probaret. Lucifer vicissim quæ Alexandriæ gesta erant iniquo ferens animo, sed ab Eusebii communione subduxit, & quam primum in Sardiniam reversus, omnium aversatus est communionem Episcoporum, qui per Arianam fraudem Ariminensis Concilii professioni subscripserant; nec non eorum omnium, qui eosdem sub pęnitentia recepissent: tametsi Liberius ad restituendam Ecclesiæ pacem missis ad omnes Italiæ Episcopos litteris, quæ extant inter Hilarii fragmenta, mandasset esse recipiendos Et ita conflatum Luciferianorum schisma.

Multa prætereà in hac Synodo Alexandrina constituta sunt, ut refert Socrates *l.* 3. *c.* 5. Ibi quippè damnata est Macedonii, Eunomiique hæresis contra Spiritus sancti divinitatem. Alia quoque quæ recens emergebat hæresis Apolinaris, quæ animam humanam à Christo removebat. Innovatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini sub Sylvestro Papa Concilii, cui

Osius

Osius Legatione Apostolica in universo Oriente defungens præsederat decretum, ubi reprobatum fuit Sabelli dogma, quo divinarum personarum omnis realis distinctio tollebatur. Et verò disertè fides Trinitatis explicari posset, atque à Sabellii blasphemia discerni, neve fideles vocabulorum penuria cum Sabellianis sentire viderentur, statutum est Osio authore, utendum esse nominibus, οὐσίας, ad significandam communem trium naturam, & ὑποστάσεως ad exprimendas singularum personarum distinctas proprietates. Quæ eadem vocum usurpatio hac altera Synodo Alexandrina, sub Liberio comprobata est, authore illius præside Athanasio; sic tamen, ut tàm Latinis, quàm Græcis liberum esset propriis linguarum diversarum idiomatis uti, ne circa verba certamen exardesceret, modò nulla esset in re discrepantia: ut testatur, & collaudat Gregorius Nazianz. orat. in laud. Athanasii.

Sanè inter Catholicos non autem hæreticos, ut ait Hieroymus epist. 57. ad Damasum de proprietate vocis hypostasis gravis agitata est concertatio; illis in Arianismum, illis in Sabellianismum invicem impingentibus: cùm tamen re ipsa idem omnes circa Trinitatis fidem sentirent. Ipse Hieronymus suspectam sibi ibidem asserit hypostasis vocem circa divinas personas, eo quod hypostasis Latinè substantiam sonet, esse autem tres in divinitate substantias, seu essentias mens ejus refugiebat assentiri: Ideòque Damasum Papam hac de re consulit, cujus tamen ignoratur responsio. Hilarius quidem lib. de Synodis admittit dici posse tres in Deo substantias. Ex adverso Augustinus, *l. 5. de Trinit. c. 8. & 9. & l. 7. c. 4.* & Hieronymus ad Damasum, & ante nos Tertullianus *lib. contra Praxeam*, & Concilium postremò Toletanum secundum, c. 1. Et Lateranense sub Innocentio III. c. 2. Unicam in Deo affirmant esse substantiam, tres verò negant. Sed hi substantiam pro essentia intelligunt: Hilarius verò substantiam non

pro

pro essentia, sed pro hypostasi, ut ipse protestatur sumit. Et quidem Apostolus Hebr. 1. Unigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, Characterem hypostasis ipsius, ubi vulgatus interpres tota Ecclesia receptissimus hypostasim vertit substantiam: figura inquit substantiæ ejus: extat luculentus Gregorii Nicæni Liber de differentia essentiæ, & hypostasis. Aristoteles quidem in prædicamentis vocat, οὐσίαν, quam nos substantiam dicimus. At verò ὑπόστασιν, Theologi Scholastici pro clariori hac in re discrimine, non jam substantiam, sed subsistentiam dicere solent. Basilius Magnus, cum fratre suo Gregorio Nicæno conformiter, sentiens discernit inter οὐσίαν, & ὑπόστασιν *epist.* 43. ut essentia sit aliquid unum pluribus commune, hypostasis verò proprium aliquid singulare, & incommunicabile: atque hoc adjungit ex differentiæ horum vocabulorum ignorantia ortum esse multorum errorem circa Dei notitiam necessariam.

Synodus œcumenica secunda, & Constantinopolitana prima, simulque Romana sub Damaso Synodus.

Constantinopolis olìm dicta Byzantium à Pausania Lacedæmoniorum Duce condita, mirificè à Constantino Augusto nobilitata, & amplificata fuit, à quo nomen accepit, factaque est Imperii sedes, & caput. Hæc civitas sita est in Europæ Provincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur ad fretum Bosphorum, quod ambo Maria committit Ægeum, & Ponticum, Tribus locis mari alluitur: à meridie quidem sinu Propontidis, quod vocat *Mar di Marmora*, qui sinus pars est maris Ægei, quod vulgò *Arcipelago* dicitur. Ab ortu civitas Bosphoro cohæret Asiam ab Europa dirimenti, cui ab Asia objecta est Chalcedon urbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique alluitur à parte Septentrionis sinu illo, qui à Bosphori superiori, seu Boreali par-

parte versus occasum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum constituit toto orbe commodissimum. Ulteriùs verò ad Arcton imminet civitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare majus appellatur. Ipsa verò urbs nunc à Turcis *Stambol* nuncupatur.

Hæc Synodus habita sub Romano Pontifice Damaso, & Imperatore Theodosio fuit, tres potissimum ob causas 1. ut Nicæna fides tot jactata procellis, & tot Pseudo-Synodis reprobata, de novo adversùs Arianus stabiliretur, 2. ut Macedonii hæresis negans Spiritus Sancti divinitatem profligaretur, 3. ut Ecclesiæ Constantinopolis præsul orthodoxus præficeretur, quam Ariani Episcopi Eusebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri succedendo, labefactaverant. Isthuc convenerunt centum quinquaginta Orientales Episcopi, ann, Chr. 381. Quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi successivè celebratæ sunt. Aquilejensis primum, deinde Romana: Aquilejensis acta supersunt, eique præfuit Valerianus Antistes Aquilejæ, quæ est Carnorum Metropolis ad Timavum amnem sita, Italiæ quondam adversus Barbarorum è Septentrione incursus validissimum propugnaculum ab Hunnis, deinde duce Attila subversa: nunc verò propter cœli intemperiem, & circumjacentes paludes planè deserta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus assedit Ambrosius Mediolanensis. Hic etiam interfuit Philastrius Brixiensis Episcopus, scriptorum eruditione librorum, vitæque sanctitate perillustris, nec non Justus Lugduni Episcopus, aliique tùm ex Italia, tùm ex Gallia, tùm ex Africa. Synodica etiam epistola Aquilejensium ad Episcopos Provinciarum Viennensis, & Narbonensium primæ, atque secundæ meminit Proculi Massiliensis, & Constantii, qui legati ab Ecclesiis Gallicanis missi ad Concilium fuerant. Quin etiam altera ejusdem Concilii ad Gratianum

Va-

Valentinianum, & Theodosium Imperatores epistola dicit, ex omnibus Provinciis Occidentalibus legatos Synodo interfuisse. In hac damnata fuit Ariana impietas, & Episcopi Ariani Palladius, & Secundinus Sacerdotio depositi sunt. Dimisso Aquilejæ Concil. alterum Romæ coegit Damasus Episcoporum Occidentis, inter quos præfati consederunt Ambrosius, & Valerianus. Ad istud pariter invitaverat Orientales, qui longam Constantinopoli inter se altercando trahentes moram sese per litteras Synodales utcumque excusaverunt, missis Romam tribus ex suo cœtu Episcopis Cyriaco, Eusebio & Prisciano, qui eas detulerunt. Hæc referuntur integræ apud Theodoritum l. 5. c. 9.

Isto Romano Concilio cui Damasus præsedit, reprobata est Ariminensis Synodus, quam ipse antea Liberius damnaverat, ut refert Damasus in sua ad Episcopos Illyrici epistola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum; Quando constat neque Romanum Episcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium qui tantis annis Episcopatum inviolabiliter custodivit, neque alios talibus præbuisse consensum.* Quibus docemur Concilia quantumvis generalia, atque etiam legitima Romani Episcopi authoritate indicta, carere tamen certa in suis decretis authoritate, & fide, antequam illius fuerint approbatione communita. Concilium namque Ariminense dubium non est, œcumenicum fuisse, legitimèque indictum; Cùm eò Liberius de suo latere delegaverit, nec minus certum est graviter circa fidem Catholicam errasse. Similiter quamvis Synodus ista Constantinopolitana fuerit pariter œcumenica, & insuper Orthodoxa, (idemque dicendum de Chalcedonensi,) attamen nonnulla utriusque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damasus, & Leo Romani Episcopi noluerunt, illa suis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa

al-

altera Damaſi ſententia, *in epiſt. ad Stephanum*, & Conc. Africanum: *Nam ut vobis Synodum ſine ejus* (loquitur de Romana Cathedra,) *Authoritate fieri non eſt Catholicum, nec Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata definitè damnari poteſt, neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate*. Hæc Damaſus. Ante quem Julius etiam Papa epiſt. ad Epiſcopos Orientales, quam refert ad longum Athanaſius apol. 2. aſſerit fuiſſe ab Apoſtolis traditum, & deinde à magno Concilio (hoc eſt Nicæno) declaratum, non poſſe ullam convocari Synodum inconſulto, aut invito Romano Epiſcopo. Ante Nicænum verò Conc. Marcellus Papa, & Martyr. epiſt. ad Epiſcopos Antioch. Provinc. refert ad Apoſtolorum ſanctionem iſta, quæ ſequuntur. I. ut poſſint quilibet Epiſcopi à quocumque judicio appellare ad Romanum Epiſcopum. II. ut nulla celebretur Synodus abſque Romanæ ſedis beneplacito. III. ut nullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo per Apoſtolicæ ſedis authoritatem convocata cujuſcumque criminis accuſatus judicetur. Notiſſimum etiam eſt in Oecumenico Chalcedonenſi Conc. caput accuſationis contra Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum, fuiſſe ab eo Synodum convocatam inconſulto Romano Epiſcopo, quod nec fieri licet, nec unquam alias factum eſt. Unde perſpicuè arguitur iſtam Synodum Conſtantinopolitanam, quæ Chalcedonenſem præceſſit, fuiſſe Damaſi Romani Epiſcopi authoritate convocatam.

Theologi, & Juris Canonici Periti duas approbant regulæ iſtius exceptiones: primam ſi Papa ipſe infidelis, aut hæreticus eſſet: Quo titulo Baronius aſtruit legitima inſtructum fuiſſe authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinveſſanum adversùs Marcellinum Pontificem convocavit, poſtquàm iſte idola coluit ſub Diocletiani perſecutione. Secundæ exceptioni locus eſt in caſu Schiſmatis, ſi jus foret utrinque am-

ambiguum, ficut ufu venit in Conciliis Pifano, & Conftantienfi, quæ depofitis eorum temporum Summis Pontificibus alios de novo crearunt: illud quidem Alexandrum quintum, & hoc Martinum quintum. Sed jam Conftantinopolitani Concilii Canones exploremus.

Can. 1. approbatur, & revocatur Nicæna fides de Verbi divini cum Patre ὁμωσία, id eft, confubftantialitate. Damnantur infuper nefaria Macedonii, & Eunomii dogmata Spiritui fancto divinitatem abrogantia, & blafphemantia ipfum effe Filii creaturam, atque diverfæ, inferiorefque à Filio fubftantiæ. Profcribuntur fimul hærefes Photini Chriftum hominem tantùm prædicantis: Et Sabellii unicam in Deo perfonam afferentis, tribus nominibus pro fuarum diverfitate operationum defignatam, ut eadem Perfona dicatur Pater ratione creationis, & Filius propter redemptionem, & Spiritus fanctus propter animarum fanctificationem. Hærefis etiam reprobatur Apollinaris Laodicæni humanam Chrifto animam detrahentis, ut ejus vices Verbum in corpore affumpto gerat.

Canon 2. provider, ne ultra propriarum Ecclefiarum fines Epifcopi fe extendant, neve ultra fuas parochias, nifi à locorum Epifcopis rogati ordinationes faciant. Habetur in *c. Epifcopi, qui extra diœcefim 9. q. c.* Idemque ftatuerat Canon Apoft. 34. Quo deponi jubentur Epifcopi, qui fic intra alienos fines ordinaverunt, & clericos qui ordinati funt. Idemque fub Papa Julio ftatuit Concilium Antiochenum Can. 22. Qui citatur à Gratiano *c. Epifcopum non debere 9. q. 2.* & Concilium denique Tridentinum *feff. 6. de reform. cap. 5.* Can. 3. *Epifcopus Conftantinopolitanus habeat priores honoris partes poft Romanum Epifcopum, eo quòd Conftantinopolis fit nova Roma.* Hunc Damafus Canonem in Concilio Romano reprobavit, quippè qui ex mera editus ambitione fedibus Patriarchalibus ab antiquo inftitutis, & Nicæna Sy-

Synodo confirmatis præjudicabat, novamq; invehebat authoritatem, quæ Imperatorum poteſtate ſuffulta, ſe adversùs Eccleſiæ Rom. primatum à Chriſto in perſona Petri conſtitutum inſolentiùs erigeret. Quod poſterioribus ſæculis effectum eſt, unde hæreſes, & exitialia ſchiſmata emerſerunt toto Oriente. Conatum eundem ambitioſum, Græci renovarunt in Synodo Calcedonenſi, ſed eum facit irritum Leo Magnus *epiſt.* 51. ad Anatolium Conſtantinopolis Epiſc. & *epiſt.* 52. ad Marcianum Auguſtum, & *epiſt.* 53. ad Pulcheriam Auguſtam, ubi hunc can. 3. ſic deſignat. *Fruſtra quorumdam Epiſcoporum profertur conſenſus, cui tot annorum ſeries negavit effectum.* Deinde Juſtiniani Imperatoris prodivit nou. 130. Græcę huic vanitati aſtipulans: *Sancimus* (inquit) *ſecundum ipſorum finem ſanctiſſimus veteris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum: Beatiſſimum verò Archiepiſc. Conſtantinopolis novæ Romæ ſecundum ordinem obtinere poſt ſanctiſs. Apoſtolicum Thronum veteris Romæ.* Quam novellam inſeruerunt Græci, *l.* 5. *Baſilicon c.* 3. ſed illud Laicæ poteſtatis edictum, non alio fulcro ſubniti potuit quam Synodorum decretis à ſupremo univerſalis Eccleſiæ capite reprobatis. Pſeudo-ſynodus Trullana, ſub altero Juſtiniano his ſimilem edidit can. 2. His verò ſanctiſſimi Pontifices refragati ſunt Damaſus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus, *lib.* 6. *epiſt.* 31. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum, Nicolaus *I. epiſt. ad Michaelem Imperatorem*, quæ incipit: *Propoſueramus;* & Leo Papa IX. epiſt. ad alterum Michaelem Imperatorem. Epiſc. tandem Conſtantinopoleos gradus ille dignitatis ſecundus indultus à legitima poteſtate fuit decreto Innocentii III. in generali Conc. Lateranenſi, quod refertur, *c. antiqua*, *de privileg.* Sanè ipſe Conſtantinopolis Epiſcopus pluribus ſæculis nihil ampliùs quam ſuffraganeus extitit Metropolitani Hæraclææ Epiſcopi, quod ipſe ultro teſtatur ſchiſmaticus Balſamon ſcribens in hanc Synodum.

L Can.

Can. 4. declaratur irrita Maximi Cynici ad Constantinopoleos Episcopatum promotio, & omnes per eum factæ ordinationes quoque invalidæ: declaratque Maximum neque esse, neque fuisse unquam Episcopum, Gravis, & ardua hic involvitur quæstio, inferiùs speciali dissertatione ad Canones ordinationum Carthaginensis Concilii quarti plenissimè discutienda.

Can. 6. prohibet in primis admitti accusationem adversùs Episcopum ab eo intentatam, qui vel hæreticus, vel aliter excommunicatus sit, vel condemnatus, vel infamis sit, nisi se plenè purgaverit, & infamię labem absterserit. Quin neque adversùs ullum Clericum audiri permittit accusationem, si accusator ipse jam reus delicti factus sit, nisi postquam se objecti criminis insontem probaverit. Quam renovavit constitutionem Concilium Carthaginense vulgò dictum secundum Can. 6.

Eodem Canone 6. sancitur, *Ut in accusatione Episcopi possit à Provinciali Episcoporum Synodali judicio recurri ad majorem Synodum Diœcesis Episcoporum*: προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῶν διοικήσεως ἐπισκόπων. Marcellus Papa, & sub Maxentio Tyranno Martyr Epist. ad Episcopos Provin. Antioch. scribit esse jam inde ab Apostolis constitutum, ut accusatus Episcopus, non nisi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta judicari possit. Istud quidem jus poterat sibi Romanus Episcopus, quoties visum fuisset, asserere. Cæterùm in remotioribus regionibus maximè per Orientem illa de Episcoporum delictis cognitio, & judicium exercebatur à Synodis Episcoporum, ut ex veteris Ecclesiasticæ historiæ locis innumeris compertum est.

Episcopatum igitur limites gradusque, diversi admodum inter se erant, quemadmodum & Synodi ab Episcopis convocandæ. Trina namq; ista, Episcopi jurisdictio, Episcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio proportione mutua conveniunt. Primus

se

se offert gradus Episcoporum alicui Metropolitano subjectorum. Isti non aliis præsunt quàm inferioribus Clericis, & Laicis, nec aliam cogere Synodum valent, quam subditorum Clericorum: horum Episcoporum ditio, quæ nunc diœcesis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Episcoporum gradus, ac ordo est Metropolitanorum, quorum potestas, & jurisdictio in omnem provinciam plures complectentem Episcopatus protenditur. Hi Synodos Provinciales hoc est suffraganeorum Episcoporum indicere possunt ex tota provincia, quam iste sextus Canon ἐπαρχίαν suffraganeos verò Episcopos ἐπαρχιώτας vocat. Tertius gradus Episcopos comprehendit pluribus Ecclesiasticis Provinciis præfectos, sive Patriarchæ, sive primates forent. Horum ditiones, ac præfecturæ vocabantur antiquitus diœceses, & inde congregatæ Synodi nominabantur diœcesanæ, in quas ex pluribus provinciis Episcopi conveniebant: suprà primates constituti erant Patriarchæ, qui Archiepiscopi quoque dicebantur, quod nomen serius Metropolitanis communicatum est. Patriarcharum, aut primatuum Concilia Græci quidem diœcesana, Latinis universalia, & generalia dicebantur, quamdiu nullum œcumenicum apud Latinos Concilium celebratum est. Convocatio autem œcumenicarum Synodorum ad solum Romanum Pontificem pertinet, ut alibi commostravimus, cujus est solius summa per omnem Ecclesiam toto terrarum orbe diffusam potestas, & cui uni cæteri omnes Patriarchæ subiiciuntur.

Quamquam primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cujusmodi erat Thessalonicæ primum in Macedonia, ut constat ex Papæ Leonis *Epist.* 84. alias 82. *ad Anastasium Thessalonicensem*, nec non ex *Epist.* 2. Nicolai Papæ I. ad Michaelem Augustum. Deinde Acridi, seu Justinianæ primæ in Dardania, ut perspicuum est ex Justiniani

L 2 novel-

nou. 131. *c.* 31. Erant pariter in Oriente primates Seleuciæ ad Tigrin, quæ nunc est Bagdet, ut fidem facit Nicænus can. Arabicus 33. Falsò autem multis persuasum est Bagdet esse antiquam illam in Chaldæa Babylonem; cùm certum sit Euphratem per mediam Babylonem excurrisse, cùm tamen Bagdet non nisi ad Tygris amnis Orientalem plagam sita sit, ubi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, seu Annensis meminit Procopius, *lib.* 2. *de bello Persico*, eumque Persicis Ecclesiis præfuisse testatur: Canon ille 23. Arabicus refert Seleuciensem illum antistitem plenam habere potestatem, Archiepiscopos ordinandi, & vocari nomine Catholici hoc est universalis, Procopius etiam Catholici nomen inditum ait primati Annensi, seu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Frisingensis, *l.* 7. *c.* 31. de ipsius ad Eugenium III. Pontificem legatione loquens dici etiam Catholicum refert, & Episcopis plusquam mille præesse.

Primatuum meminit Synodus Chalcedonensis can. 9. & 17. Porrò Zonaras ad ejus can. 17. Exarchos commemorat Episc. Cæsaraæ Cappadocum, & Ephesi, & Thessalonices, & Corinthi, quos ideò insignia dignitatis suæ gestare dicit πολυςαύρια, sic à Crucium multitudine dicta. Quod idem insigne Synodus 8. œcumenica ὠμοφόριον vocat can. ult. idest superhumerale Latini dicunt pallium, quale mittit Greg. Magnus ad Corinthi Episc. *l.* 9. *epist.* 55. legimus in Pontificali Anastasii Marcum Sylvestri successorem pallii gestandi jus Ostiensi Episcopo concessisse, eò quòd ad ipsum pertineat Romani Episcopi consecratio. Require inferiùs præallegatum octavæ Synodi can. ult. cum annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere, quàm Vicariatus summi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum verò in Oriente 4. verò erant Primatum præcipua privilegia. I. jura appellationum à Metropolitarium judiciis. II. jus indicendæ Synodi diœcesanæ, quò poterant cita-

rare fubditos Epifcopos, eofque retinentes per Ecclefiafticas cenfuras compellere . III. jus formatarum litterarum expediendarum, fine quibus Epifcopis non licebat à propriis Ecclefiis abfcedere . IV. jus ordinandi fubditarum fibi Ecclefiarum Epifcopos : quod tamen jus non peræquè omnibus, five Patriarchis, five primatibus competebat, fed pro confuetudine, aut commiffæ poteftatis tenore, in quibufdam reftrictiùs. in quibufdam effufius erat, in quibufdam etiam prorsùs nullum, præterquam intra fines propriæ Metropolitanæ provinciæ folo Metropolitæ jure, non verò Primatiali, aut Patriarchali. Non eft inftituti mei, tam vafta, prolixaque difquifitio, quam fatis exactè profequitur Francifcus Hallier in fuo opere de facris ordinationibus, & electionibus. Sanè indubitatum eft Patroclum Arelatenfem fuiffe à Pontifice Zofimo conftitutum primatem provinciarum Viennenfis, & geminarum Narbonenfium, & tamen qui Zofimo proximè fucceffit Bonifacius I. *epift.* 3. in Patroclum acriter invehitur, eò quòd Lotembiæ præfeciffet Epifcopum abfque Metropolitani Narbonenfis confenfu, cui jus attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotembienfem Epifcopatum promotionem. Præterea Papa Leo Magnus *epift.* 89. ad Epifcopos provinciæ Viennenfis, Hilarium Arelatenfem hoc nomine criminatur, quod Epifcopum ordinaffet intra fines provinciæ Viennenfis inconfulto Metropolita; Quin etiam hæc verba fubjungit. *Quid fibi Hilarius quærit in aliena provincia? & id quod nullus deceffsorum ipfius, aut Parochus babuerit, quid ufurpat?*

Multæ fuperfunt veterum Romæ Pontificum epiftolæ ad diverfos Epifcopos, quos Vicarios fuos Apoftolicos, ac primates creant, quibus præcenfita jura comprobantur. Leonis Magni ad Anaftafium Theffalonicenfem, Hormifdæ ad Remigium Remenfem epift. 1. ejufdem ad Epifcopum Tarraconenfem *epift.*

 59.

59. Ejusdemque ad Sallustium Hispalensem *epist.* 26. Zosimi ad Episcopos Galliæ in gratiam Patrocli Episcopi Arelatensis; Item Vigilii epist. ad Aurelianum Episcopum Arelatensem, quæ legitur in actis Synodi quintæ œcumenicæ, coll. 7. & Gregorii Magni *l.* 4. *epist.* 52. ad universos Episcopos pro Vigilio pariter Arelatensi: Gregorii quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ epist. ad Bonifacium Episcopum Moguntinum, quem primatem per omnem Germaniam constituunt. Iidem tamen summi Pontifices protestantur, per hujusmodi primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum juribus. Hormisda in suis ad Remigium, & ad Sallustium epistolis: *Vices* (ait) *nostras tibi committimus salvis privilegiis quæ Metropolitanis Episcopis decrevit antiquitas*, Idem hoc protestatur præallegatis Vigilius, idemque præcitatus Gregorius Magnus.

Quem verò Latini primatem, Græci non modò ἔξαρχον vocabant, ut fidem faciunt Chalcedonenses can. 9. & 17. sed etiam αὐτοκέφαλον, tametsi Patriarchæ subjectum. Quam rem doctissimè suo more prosequitur Joan. Morinus Congregationis Oratorii Domini Jesu Sacerdos in sua exercitatione Ecclesiastica 17. Porrò in nostra Gallia de tot veteribus primatiis, Arelatensi, Remensi, Senonensis, aliisque nihil præter inanem titulum superest, solo excepto Lugdunensi, ad quem adhuc à Metropolitanorum judiciis provocatur, scilicet Turonensis, Senonensis, Rotomagensis. Nunc eò, unde digressi sumus, revertamur. Hujusce Concilii Can. 6. circa provocationem ab inferiori Episcoporum Synodo ad majorem ac superiorem Synodum, seu ad Exarcham, aut Patriarcham consonat Chalcedonensis Synodi can. 9. & insuper Pelagii Papæ I. *epist.* 21. *his verbis*. *Si verò in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ Episcopos discrepare cæperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conueniat, ad majorem tunc sedem referantur. Et sic ille facilè, aut justè non discernuntur, ubi fuerit Synodus re-*

gu-

gulariter congregata, canonicè & juſtè diſcernantur: Majores vero, & difficiles quæſtiones, ut ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur. Circa hanc Pelagii conſtitutionem de majoribus quæſtionibus ad ſedem Apoſtolicam referendis, eam conſtat fuiſſe praxim omnium priſcorum Eccleſiæ ſæculorum, ipſiuſque Canonici juris pars maxima conſtituitur ex Romanorum Epiſcoporum reſcriptis ad varias conſultationes Epiſcoporum. Idque conforme eſt regimini, quod à Deo inſpiratus conſtituit Moyſes, ut narratur Exod. 18. *Moyſes electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui judicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem grauius erat referebant ad eum, faciliora tantummodò judicantes.*

Subiicitur denique fidei regula Symbolum Conſtantinopolitanum, illud idem quod ſolemnioribus Miſſis decantari ſolet, cum additione tamen vocis, Filioque, à Latinis facta, qua occurritur poſteriorum Græcorum hæreſi. Cùm enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, ſed Spiritum ſanctum à ſolo Filio creatum aſſererent, ut liquet ex Baſilii contra Eunomium librum; Concilium id unum definivit, quod hæretici iſti convellebant, ſuperfluum judicans adjungere id, in quo ipſi cum Catholicis conveniebant. Quandonam verò Eccleſia, cujus eſt una eademque poteſtas & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illuſtrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit, non eſt planè compertum. Certè Græcanicæ hæreſis ſemina circa divini Spiritus à ſolo Patre proceſſionem I. jecit poſt Neſtorium defenſor hujus Theodoritus in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos commentariis c. 9. Quo loco priſcis Eccleſiæ patribus Græcis, & Latinis palam adverſatur Photius, ut invaſionis ſuæ in ſedem Conſtantinopolitanam, & ſchiſmatis ſui à Romana cathedra, unde fuerat anathemate fulminatus, cauſas & prætex-

tus emendicaret, hanc de processione spiritus S. hæresim arripuit, & propugnavit in suis enciclicis literis, quibus Rom. Eccles. proscindit ob illam ad Symbolum adjectionem, & professionem processionis Spiritus à Patre, Filioque, tametsi suam Photius hæresim Græcis suis omnibus persuadere non valuit: quandoquidem ipsi contemporaneus Leo Imperator, Græcorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab utroque processionem profitetur in suo ad Omarum Saracenorum Regem libello.

In hac ipsa Constantinopolitana Synodo Episcopi, qui interfuerunt de Justitiæ, & Ecclesiæ commodis parum soliciti, sed propriis tantummodò, atque adeò iniquis affectibus indulgentes, multas, perturbationes concitaverunt, multaque præstiterunt Episcopis indigna, & indecora, quæ uberiùs describit iu carmine de vita sua Greg. Nazianz. qui pleraque ab illis indigna in hoc ipso Concil. in quo consederat, passus est. Fuerat depulso invasore Maximo Gregorius dictus Nazianz. ad hanc sublimem Constantinopolis sedem totius Concilii non modò consensu, sed etiam applausu, acclamationibus, & laudum præconiis promotus, & pro tam insigni electione Theodosius Augustus universo Conc. gratulatus fuerat. Et tamen post paucos dies hoc ipsum Concilium Gregorio ea quæ justitiæ, & officii erant monenti, & roganti, non modò refragatum est, sed eundem etiam repulit, despexit, & dignitate quam contulerat abdicavit, sublecto in locum meritissimi viri indignissimè dejecti viro indigno, & incapaci, non tantùm Laico, sed necdum Christiano tametsi senio provecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Episcopus Sanctorum fastis post obitum tàm à Latinis, quàm à Græcis ascriptus, in cujus anniversaria celebritate Chrysost. sermonem habuit, cum sedisset ut Patriarcha in hac Synodo, ea nondum soluta diem obiit extremum: cujus funus summis honoribes Concilii Patres prosequuti sunt, in quo Gre-

go-

gorius Nicænus panegyricam dixit orationem. Is decedens Epiſc. ad pacem Eccleſiæ conciliandam impensè hortatus eſt: hoc deſiderans, ne alius ſibi quàm Paulinus daretur ſucceſſor, ut ſic diſperſa ſub duobus hactenùs Epiſc. Eccleſiæ Antiochenæ membra in unum corpus coaleſcerent , quemadmodum jam antea proviſum fuerat, communique conſpiratione conventum, & promiſſum ab utraq; fidelium Antiochenorum parte, ſtatim atq; alter è duobus Epiſcopis præmoreretur.

Greg. Nazianz. in hoc inſtabat, ut ſolus in Antiochena Eccleſia Paulinus agnoſceretur, atque relinqueretur Epiſcopus: ſed quoniam hic Orientalibus erat inviſus, hac de cauſa, quòd à Latino Epiſcopo cum Meletii, qui jam anteà Epiſcopatu Antiocheno potiebatur, injurioſa offenſione in eandem Antiochiæ ſedem intromiſſus fuiſſet, & quia Damaſus Romanus Epiſc. aliique Occidentis præſules cum uno Paulino ſibi fidiſſimo, nihil vero cum Meletio communicaverant; ideò Synodi hujus œcumenicæ Patres exoſum habere cæperunt Nazianzenum, quaſi Damaſo addictum, & Occidentalium partes ſuſtinentem. Eos itaque pænituit quòd eum ad Epiſcopatum Conſtantinopolis promoviſſent: Meletio autem Flaviarum deſpecto Paulino ſublegerunt.

Intereà Conſtantinopolim ad Synodum poſt Meletii obitum advenit Timotheus Alexandrinus Epiſcopus cum numeroſo Epiſcoporum Ægypti comitatu, qui omnes indignati ſunt, quia non expectato Alexandrino præſule, cujus prima fuerat habenda ratio, & præſidente Antiocheno Meletio fuiſſet Gregorius aliarum antea ſedium Epiſcopus contra Canonum præſcripta translatum in nouum Conſtantinopolis Epiſcopatum. Major Græcorum pars Timotheo ſe adjungens contra Gregorii promotionem, quamvis à ſe ipſis factam reclamavit. Tum Gregorius ſtudio communis pacis, & propriæ quietis ſe ſponte abdicavit, firmiterque conſtituit nullus unquàm poſt hac Sy-

tus emendicaret, hanc de processione spiritus S. hæresim arripuit, & propugnavit in suis enciclicis literis, quibus Rom. Eccles. proscindit ob illam ad Symbolum adjectionem, & professionem processionis Spiritus à Patre, Filioque, tametsi suam Photius hæresim Græcis suis omnibus persuadere non valuit: quandoquidem ipsi contemporaneus Leo Imperator, Græcorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab utroque processionem profitetur in suo ad Omarum Saracenorum Regem libello.

In hac ipsa Constantinopolitana Synodo Episcopi, qui interfuerunt de Justitiæ, & Ecclesiæ commodis parum soliciti, sed propriis tantummodò, atque adeò iniquis affectibus indulgentes, multas, perturbationes concitaverunt, multaque præstiterunt Episcopis indigna, & indecora, quæ uberiùs describit iu carmine de vita sua Greg. Nazianz. qui pleraque ab illis indigna in hoc ipso Concil. in quo consederat, passus est. Fuerat depulso invasore Maximo Gregorius dictus Nazianz. ad hanc sublimem Constantinopolis sedem totius Concilii non modò consensu, sed etiam applausu, acclamationibus, & laudum præconiis promotus, & pro tam insigni electione Theodosius Augustus universo Conc. gratulatus fuerat. Et tamen post paucos dies hoc ipsum Concilium Gregorio ea quæ justitiæ, & officii erant monenti, & roganti, non modò refragatum est, sed eundem etiam repulit, despexit, & dignitate quam contulerat abdicavit, sublecto in locum meritissimi viri indignissimè dejecti viro indigno, & incapaci, non tantùm Laico, sed necdum Christiano tametsi senio provecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Episcopus Sanctorum fastis post obitum tàm à Latinis, quàm à Græcis ascriptus, in cujus anniversaria celebritate Chrysost. sermonem habuit, cum sedisset ut Patriarcha in hac Synodo, ea nondum soluta diem obiit extremum: cujus funus summis honoribes Concilii Patres prosequuti sunt, in quo Gre-

go-

gorius Nicænus panegyricam dixit orationem. Is decedens Epiſc. ad pacem Eccleſiæ conciliandam impensè hortatus eſt: hoc deſiderans, ne alius ſibi quàm Paulinus daretur ſucceſſor, ut ſic diſperſa ſub duobus hactenùs Epiſc. Eccleſiæ Antiochenæ membra in unum corpus coaleſcerent, quemadmodum jam antea proviſum fuerat, communique conſpiratione conventum, & promiſſum ab utraq; fidelium Antiochenorum parte, ſtatim atq; alter è duobus Epiſcopis præmoreretur.

Greg. Nazianz. in hoc inſtabat, ut ſolus in Antiochena Eccleſia Paulinus agnoſceretur, atque relinqueretur Epiſcopus: ſed quoniam hìc Orientalibus erat inviſus, hac de cauſa, quòd à Latino Epiſcopo cum Meletii, qui jam anteà Epiſcopatu Antiocheno potiebatur, injurioſa offenſione in eandem Antiochiæ ſedem intromiſſus fuiſſet, & quia Damaſus Romanus Epiſc. aliique Occidentis præſules cum uno Paulino ſibi fidiſſimo, nihil vero cum Meletio communicaverant; ideò Synodi hujus œcumenicæ Patres exoſum habere cæperunt Nazianzenum, quaſi Damaſo addictum, & Occidentalium partes ſuſtinentem. Eos itaque pænituit quòd eum ad Epiſcopatum Conſtantinopolis promoviſſent: Meletio autem Flaviarum deſpecto Paulino ſublegerunt.

Intereà Conſtantinopolim ad Synodum poſt Meletii obitum advenit Timotheus Alexandrinus Epiſcopus cum numeroſo Epiſcoporum Ægypti comitatu, qui omnes indignati ſunt, quia non expectato Alexandrino præſule, cujus prima fuerat habenda ratio, & præſidente Antiocheno Meletio fuiſſet Gregorius aliarum antea ſedium Epiſcopus contra Canonum præſcripta translatum in nouum Conſtantinopolis Epiſcopatum. Major Græcorum pars Timotheo ſe adjungens contra Gregorii promotionem, quamvis à ſe ipſis factam reclamavit. Tum Gregorius ſtudio communis pacis, & propriæ quietis ſe ſponte abdicavit, firmiterque conſtituit nullus unquàm poſt hac

Sy-

Synodis interesse, eo quod ut ipse probè expertus ait, omnia in his per tumultus, & factiones gererentur, Igitur anno sequenti adhuc Constantinopoli existens ad novam in ea urbe indictam Synodum invitatus, & à Theodosio Augusto rogatus recusavit accedere.

CONC. TAURINENSE.

HAbitum fuisse constat Taurinense Concilium paulo post Ambrosii Mediolanensis excessum, sedente ad universæ Ecclesiæ Clavum Papa Siricio, sub quarti sæculi finem. Ab evidenti veritate prorsùs deviant Baronius, & post ipsum Binius, dum isto Concilio declarátum affirmant Masiliensem Ecclesiam esse Narbonensis secundæ provinciæ Metropolim Ecclesiasticam. Cùm ex adverso Concilium ipsum perspicuè dicat, se hoc privilegium indulgere non urbi, aut Ecclesiæ Massiliensi, quam ad aliam provinciam pertinere disertè fatetur, & hac ratione penitùs excludendam ab hoc jure circa alienam, diversamque provinciam; sed privatim hoc attribuere personale privilegium soli Proculo, nullatenus in ejus successores transfundendum, seque hoc uno respectu moveri, quod sit ætate provectior, & quòd plerique Narbonensis provinciæ Episcopi ab ipso fuerint ordinati: *Quamvis* (inquit) *ejusdem regionem Episcopi aliud defensarent*, *ac sibi alterius provinciæ Sacerdotem præesse non debere contenderent*. Et mox ita prosequitur? *Non tam civitati ejus quæ in altera provincia sita est*, *quàm ipsi potissimum deferretur*. Et subindè. *Quamvis unitate provinciæ minimè tenerentur*, *constringeretur tamen pietatis affectu*, *hæc ipsi Proculo tantum in diebus vitæ ejus forma servabitur*. Et sanè constituerat Nicæna Synodus Can. 4. ut intra unamquamque provinciam præsit Metropolitanus Episcopus in

ea

ea constitutus. Perspicuè verò testantur tùm notitiæ imperii liber, tùm Ammianus Marcellinus l. 15. Arelatam, & Massiliam pertinere ad Viennensem provinciam. Quin & hoc idem iteratò declarat de Massiliensi urbe Taurinensis Synodus eam esse alterius a Narbonensi provinciæ. Hæc ergo secunda Narbonensis, neque Massiliensem Episcopum poterat, neque Arelatensem agnoscere Metropolitanum, sed solum Aquensem. Etenim Aquas Sextias notitia illa Imperii asserit esse Narbonensis secundæ Metropolim: Et constat (quod & alibi fusiùs explicavimus) veterem Ecclesiarum partitionem fuisse ad Imperii partitionem accomodatam, & conformem.

Hoc sanè Metropolitæ privilegium quod per ambitum, & factionem Proculus à Taurinensi Conc. contra jus extorseat, Zosimus Pontifex suis quæ supersunt rescriptis reprobavit: Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena jura invaserat, à propria quoque Massiliensi sede extrusit, idemque in Patroclum Arelatensem insignia privilegia contulit.

Porrò Arelatensis Ecclesia non modò consequuta ex antiquo fuit ut esset Metropolis suamque constitueret provinciam in regione Viennensi peculiarem, eique ut suæ Metropoli subjecta foret Massiliensis Ecclesia; verùm etiam diù primatiæ, ac Apostolici Vicariatus jure supra utramque Narbonensem provinciam potita est, tantùmque authoritate Zosimi Papæ concessione obtinuit, ut non modò in sua Viennensi; verùm, & in prima Narbonensi, quæ Narbonensi Metropolitæ, & in secunda Narbonensi Provincia, quæ Aquensi Metropolitæ subjiciebatur, Episc. crearet. Cæterùm istud privilegium Episcopos in alienis provinciis creandi, ac ordinandi, idem Zosimus meliore consilio, ut ipse scribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenuè fatetur, revocavit. Quò etiam respexit S. Leo Papa, epist. 89. ad episcopos provinciæ Viennensis his ver-

verbis: *Quid sibi Hilarius Arelatensis quærit in aliena provincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Parochus habuerit quid usurpat? cùm ipsum quod Patroclo à sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum postmodùm, sit sententia meliore mutatum.*

Et utique ordinatio Episcoporum ad Metropolis Episcopum pertinet ex Nicænis Canonibus 4. 5. 6. 7. cui non est æquum derogari à Primate vel etiam ab ipso Patriarcha. Denique S. Papa Gregorius l. 4. epist. 95. ubi Virgilio Arelatensi confert super vicinis provinciis Apostolici Primatis, ac Vicarii dignitatem: *Singulis* (inquit) *Metropolitis secundùm priscam consuetudinem proprio honore seruato.* Et Papa Hormisda similia jura Remigio Remensium Episcopo indulgens hoc addit: *Saluis priuilegiis quæ Metropolitanis decreuit antiquitas.*

Id verò mirum est Episcopum Masiliensem, qui alteri subjiciebatur Metropolitæ, scilicet Arelatensi, tantum juris habuisse etiam ante istud Taurinense Concilium, ut etiam in aliena provincia jus exerceret Metropolitani, & Episcoporum creationi præsideret. Probabilis conjectura est facilè contigisse, ut quemadmodum imperante Ariano Constantio Saturninus Arianus Arelatensem Ecclesiam occupaverat, ita & Aquensem alius aliquis Arianus Episcopus eodem Constantio regnante, vel qui successit Juliano Apostatæ, vel Valentiniano, qui omnes erant Orthodoxis infensissimi, occuparit: Qua occasione plebs Catholica cum cæteris Episcopis, aut cui sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit Romanus Pontifex, curam Aquensis Metropolis proximiori Episcopo, qui est Massiliæ, quæ dimidiæ tantum dici itinere distat ab Aquis-Sextiis, demandaverit: Qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem provincia Episcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indeque contigerit, ut idem Massiliensis Proculus factione potens, & gratia Principum virorum subnixus, quibus obsiste-

re

re tutum non fuisset, hoc demum à Synodo Taurinensi obtinuerit, ut commendatam sibi precariò provinciam tota vita, ut proprietarius possideret. Et sanè testatur Synodus se contemplatione pacis, atque concordiæ ita judicasse. Sed tandem jura prævaluerunt, Papa Zosimo istud Synodi judicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennensis Ecclesia de primatu cum Arelatensi contendebat; Synodus vero Taurinensis, ad quam illa controversia delata fuit, non diffinitivam, quæ litem dirimeret; sed ambiguam sententiam tulit, ut illa Ecclesia Primatis dignitate potiretur, quæ se Metropolim probaret.

CONC. CARTHAGINENSE IV.

INitio Pontificatus Anastasii Honorio Augusto IV. & Eutychiano consulibus anno Chr. 398. convocatum est universale Conc. (sic enim vocatur in ipsius proloquio 214. Episcoporum Africanorum in secretario Carthaginensis Basilicæ. Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus, & Africæ Primas: Huic inter alios interfuit Augustinus Hipponensis Episcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchæ subiiciebatur Romani Episcopi, quæque in partitione Imperii pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, sex provincias complectebatur. 1. Proconsularem, Africam, seu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Bizacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septensem, seu Tingitanam. 6. Mauritaniam Cæsariensem, ut constat ex notitiæ Imperii libro, & ex Concilii Milevitani cap. 27. variisque Carthaginensibus Conciliis. Primatis autem universalis titulo præerat his omnibus provinciis Episcopus Carthaginis. In sola proconsulari provin-

vincia, in qua erat Carthago, recensiti sunt Vandalicæ persecutionis tempore 164. Episcopi teste Victore Uticensi l. 1. in summa; Episcopales sedes plusquam trecentæ Carthaginensi primati obtemperabant; cùm tunc temporis duæ tantùm supersint, Septensis quæ Olysipponensi Metropoli, & Trigintana quæ Eborensi Metropoli subiicitur, ut observat Aubertus Miræus in Episcopatuum notitia: Duæ illæ Metropoles sunt in Lusitania.

Can. 1. 2. 3. 4. de ordinationibus tractant Episcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum per manuum impositionem: Nec meminerunt ullius instrumenti ab ordinatore traditi, aut ab ordinato contrectati. Unde gravis emergit difficultas, quia decretum unionis Armenorum ab Eugenio IV. Pontifice post dimissam Synodum Florentinam editum nullius in tribus istis ordinationibus meminit manuum impositionis, sed traditionis instrumentorum, quàm requirit ut necessariam. Certum prætereà est, illam instrumentorum contrectationem, aut saltem libri Euangeliorum in primis ordinationibus locum non habuisse, quando needum edita fuerant sacra Euangelia. Certùm denique est fieri sacras Græcorum ordinationes ex Ecclesiæ Rom. approbatione per manuum impositionem, absq; ulla instrumenti exhibitione, vel contactu. Hæc quæstio prolixiorem exigit discussionem, quam remitto ad hujus Concilii appendicem. Cùm verò in hodierna Sacerdotum consecratione duæ concurrant manuum impositiones, oppositis dissentiunt ab invicem rationibus Theologi, quænam illarum, an etiam utraque sit essentialis.

Canon 5. Declarat *Subdiaconos ordinari sine ulla manuum impositione, sed solùm de manu Episcopi sumendo calicem vacuum, & patenam vacuam; de manu autem diaconi Urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium*. Hic observa, subdiaconatum non esse ordinem ex divina institutione sacrum, sed ex Ecclesiastica dumtaxat, ut mo-

monet Innocentius Papa III. *c. à multis de ætat. & qual. & ord. præfic.* adeò ut primitus fuerit à Sacris ordinibus exclusus *c. nullus dist. 6.* Et Synodus Ancyræ can. 13. declarat, non licere Chorepiscopis ordinare Presbyteros, aut Diaconos, nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimò Synodus Antiochena can. 10. disertè asserit ordinari à Chorepiscopis posse Lectores, Exorcistas, & Subdiaconos, at nullatenus Diaconos, aut Presbyteros. Ea quoque de causa Subdiaconos absque manuum impositione ordinari docet iste canon Carthaginensis. Quoad verò Subdiaconorum sub primitiva Ecclesia cælibatum, pleraque antiqua Concilia, quæ ad id Sacerdotes, & Diaconos astringunt, nihil de Subdiaconis exprimunt; sed alia tamen his quoque præcipiunt: unde conjicio in reliquis sub nomine Diaconorum Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetustissimum Concil. Eliberinum can. 33. Deinde Agathense can. 28. & Turonicum secundum can. 20. & Epiphanius circa finem libri adversùs hæreses, idemque in hæresi Catharum 59. negant disertè Subdiaconis licere coniugatis cum affectu, seu cohabitatione maritali. Quod idem non obscurè indicat Synodus Chalcedonensis can. 14.

Canones Carthaginenses 6. 7. 8. 9. modum præscribunt ordinandi Acolythos, Exorcistas, Lectores, septem ordines recensentur in Romano Conc. sub Sylvestro can. 7. Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Presbyterorum. Eosdem omnes repetit Concil. Istud Carthaginense, quibus tamen addit Cantores, seu Psalmistas; sed hoc est officium potiùs, quàm Ecclesiasticus ordo, cùm Concilium ipsum Cantores creari à Sacerdote affirmet, reliquos autem ab Episcopo. Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit insuper Cyprianus *epist.* 55. & Cornelius Papa in epist. quam refert Eusebius *l. 6. hist. eccl. cap.* 33. ut sileam Gelasium epist. ad Episcopos Lucaniæ cap. 3. aliosque sequentes Ro-

Romanos Pontifices. Apud veteres autem Græcos non invenio Acolythorum distinctam mentionem, tametsi vox illa sit planè Græca, non apud Dionysium in *Hierar. Eccl.* non apud Ignatium *epist. ad Antiochenos*, cui recenset ordines Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Janitorum, Laborantium, & Exorcistarum nihil commemorans de Acolythis, ut neque Conc. Antiochenum, quod quidem Can. 10. à Chorepiscopis ordinari posse monet, Lectores, Exorcistas, & Hypodiaconos, à solis verò Episcopis, Diaconos, & Presbyteros. Nihil verò de Acolythis loquitur. Ne verò Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis fortè cum Acolythis confundat, docet Epiphanius in compen. Laborantes id habuisse officii ut fidelium defunctorum corpora curarent, & ad sepulturam componerent, quos Pollinctores profana vocabat antiquitas.

Canon 10. statuit Cantorem, seu Psalmistam posse absque interventu Episcopi per Sacerdotem constitui hac verborum formula: vide ut quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.

Can. 12. sancit ut eligantur viduæ, ac sanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconissæ) quæ ministerio adhibeantur fœminarum baptizandarum, & capaces sint illas ante baptismum instituendi. De Diaconissarum ministerio circa fœminarum baptismum, nequid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa *l.* 3. *Const. Apost. cap.* 14. & Epiphanius *hær.* 79. At verò circa mares exclusis tantùm fœminis, minor adhibebatur cautio cùm sic alloquatur baptizatos Cyrillus Hierosolymitanus *Catech. Mystag.* 2. *O rem miram nudi apparuisti in conspectu omnium, nec tamen pudoris suffusi estis.*

Can. 13. sponsis injungit ut nocte, quæ ipsorum benedictionem sequitur se in virginitate contineant, propter sanctæ illius benedictionis reverentiam.

Can.

Can. 15. *Ut Episc. vilem suppellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem fide, ac vitæ meritis quærat. C. Episcopus, dist.* 41 & Trid. *sess.* 25. *c.* 1. Memoriale est Ammiani Marcellini scriptoris ethnici sincerum de quibusdam Episcopis præconium lib. 27. *Antistites* (inquit) *quosdam provinciales tenuitas edendi, potandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum, & supercilia humum spectantia, perpetuo numini verisque ejus cultoribus, ut puros commendant, & verecundos.*

Can. 20. *Ut Episcopus nullam rei familiaris curam ad se revocet, sed lectioni, & orationi, ac verbi Dei prædicationi tantummodò vacet.* Huc spectat Gregorii Nazianzeni de se ipso testimonium in carmine de vita sua, nullam se dedisse operam in exigendis quæstorum suorum rationibus circa Ecclesiæ suæ facultate. Sapienter tamen Augustinus, ut refert in ejus vita Possidius *cap.* 24. facultatum Ecclesiæ curam fidelibus clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant, ipse verò singulis annis eorum rationes audiebat: numquam tamen clavem aut annulum habens.

Can. 22. *Ut Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, ita ut Civium testimonium, & conniventiam quærat.* Habetur in *c. Episcopus sine Consilio dist.* 24.

Can. 31. *Ut Episcopus rebus Ecclesiæ tamquam commendatis, non tanquam propriis utatur.*

Can. 32. *Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, & communicatio rei Ecclesiasticæ absque conniventia, & subscriptione Clericorum.* Vide in decreto 12. *q.* 2. *per totam.* In Galliæ Regno per edictum Henrici II. anno 1558. quod deindè in comitiis Aurelianensibus art. 29. sub Carolo IX. ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum est, nemorum ad Ecclesias pertinentium arbores proceras dejicere prohibetur Episcopis, Abbatibus; & quibuscumque præbendatis, & aliis quibuslibet personis. Solemnitates etiam servandas ad legitimam rerum Ec-

clesiæ alienationem, quibus omissis (saltem in Gallia) foret invalida, refert Chenuntius Jurisconsultus in suo tractatu de alienationibus rerum Ecclesiæ. Prima est, ut interveniat Capituli, aut Cleri deliberatio, & consensus scripto expressus, cum singulorum subscriptione; juxta hunc Carthaginensem canonem, *&c. sine exceptione* 12. *q.* 2. Secunda, ut ex deputatione per capitulum committantur certæ personæ ad juridicè inquirendum de qualitate rei cujus tractatur alienatio, deque utilitate, aut necessitate ejus alienationis; quæ demum facta inquisitio refertur ad capitulum. Tertia, ut publicè per Parochos tàm loci, quam convicinos, perque affixas schedulas denuncietur illa futura alienatione, per licitationem, ac subhastationem, ut qui in licitatione plus obtulerit rem habeat. Quarta, ut accedat Episcopi consensus, aut ejus Vicarii, aut Abbatis, si de re agitur regularis Ecclesiæ, aut Monasterii. Quo ult. casu requiritur insuper summi Pontificis consensus, non enim ad istud sufficit superioris generalis, & multò minùs Provincialis authoritas. Prædictæ requiruntur solemnitates, etiamsi non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos 30. dummodò fiat emphyteusis ultra novennium, ut ex praxi, & jure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob unum, & aliarum harum solemnitatum defectum, multis in Gallia judiciis irritas fieri multas rerum Ecclesię alienationes, quę fuerant plusquam centum annorum pręscriptione firmatę.

Tres justas esse rerum Ecclesię alienandarum causas docet Glossa in procemio causę 12. q. 2. Primam ipsius Ecclesiæ necessitatem, aut evidentem utilitatem, ut si fructus ad Ecclesię impensas, aut cleri sustentationem, aut debitorum solutionem sufficere non possint, *c. hoc jus porrectum* 10. *q.* 2. Causa secunda est pietatis ad sublevationem pauperum in gravi necessitate, vel in redemptione captivorum, juxta diffinitionem S. Papæ Gregorii *l.* 5. *epist.* 17. *& l.* 7. *epist.* 4. qui vult his casi-

bus

bus sacra vasa confringi, & conflari. *Aurum enim habet Ecclesia non ut servet, sed ut eroget, & subveniat in necessitatibus; c. aurum 12. q. 2.* Causa denique tertia est vitandi damni, quando Ecclesiæ prædia sterilia; aut inculta remanerent ob magnas necessarias in eis reparandis impensas, magnamque distantiam, *c. sine exceptione & c. terrulas 12. q. 2. & c. ad aures de rebus Eccles. non alien;*

Denique contra rei Ecclesiæ alienationem; quæ fit à capitulo, vel unus clericus ejusdem capituli opponens admittitur *c. si quis de Rebus Eccl. non alien.* etenim in re communi potior est conditio prohibentis. Sed reliquos hujus Conc. Canones prosequamur.

Can. 34. *Ut Episcopus quolibet loco sedens; stare Presbyterum non patiatur.* His conformia scribit Hieronymus ad Evagrium epist. 58. *Cæterum (ait) etiam in Ecclesia Romæ Presbyteri sedent, & stant Diaconi: licèt paulatim increbrescentibus vitiis inter Presbyteros, absente Episcopo, sedere Diaconum viderim.* Diaconis verò inter Presbyteros sedere vetant sacri Canones Nicænus 18. & Laodicænus 20.

Can. 35. *Ut Episcopus in Ecclesia, & consessu Presbyterorum sublimior sedeat. Intra verò domum Presbyterorum collegam se esse cognoscat.* Citatur in *c. Episcopus in Ecclesia dist. 59.* in Liturgia Chrysostomi sedes Episcopalis dicitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ sursum est sedes. Et August. in Psalm. 126. dicit Episcopis altiorem poni locum, ut cognoscant se esse in specula constitutos ad vineam Domini, quæ est ejus Ecclesia, custodiendam. Et de isto (inquit) alto loco periculosa redditur ratio.

Can. 44. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam.* Allegatur apud Gratianum *c. clericus dist. 42.* Idem cavetur Agathensis Concilii Can. 20. de tonsura porrò clericali multa præclara require infra ad Canon. 40. Conc. Toletani 4.

Can. 45. *Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet: Et nec vestibus, nec calceamentis decorem quæ-*

rat. Habetur in *Can. clericus professione dist.* 41. huic similem require inferius Can. 16. Nicænæ Synodi secundæ. Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit, quam illa exterius se prodens immodestia. Sapientissimè admonet Ecclesiasticus c. 19. Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus Amictus corporis, risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo. Id est qualis interius sit: Quemadmodum gnomon exterior horologii dispositionem indicat interioris machinæ.

Can. 47. *Clericus per plateas, & andronas nisi magna, & certa sui officii necessitate non ambulet.*

Can. 51. *Clericus quamtumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.* Habetur in decreto *c. Clericus quantumlibet dist.* 91. sequitur huic similis Can. 52. *Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agricoltura absque sui officii detrimento paret.* Eadem docet jubetque Clemens Papa *lib.* 3. *Const. Apost. c. ult.* adducens Apostolorum exempla; & speciatim Pauli Tabernaculorum opificis *Act.* 18. *v.* 4. *Act.* 20. *v.* 34. 2. *Thes.* 3. Epiphanius *hæres.* 80. fidem facit suo tempore plerosque Sacerdotes solitos esse propriis manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna consedit perhibent Ruffinus, & Socrates illum simul, & Thremituntis in Cypro Episcopum, & capellarum gregis fuisse Pastorem. Synodus verò Nicæna secunda Can. 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, ut ad ejus imitationem victum manibus propriis operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus Epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constantinum cognomine Pogonatum suos ei commendantes ad Sextam Synodum Legatos. Se enim primum excusant, quòd cum cupivissent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officii dignitate, ideòque ex ultima Britannia Clericum his ornatum dotibus accivissent, iste tamen adventare non potuerit, nec alius

alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis, & vastatis per Longobardos Ecclesiis, tàm hi qui mittuntur Legati, quàm cæteri Clerici non valuerint studiis litterarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vitam sustentare possent. Denique Aquilejense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verùm ad istiusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Can. 60. *Clericum scurrilem, & turpibus verbis jocularem ab officio decernit removendum.* Citatur à Gratiano *c. Clericum scurrilem dist.* 46. stultiloquium, & scurrilitatem damnat Apostolus *Ephes.* 5. *v.* 4. præclarè admonet Bernardus: *Nugæ in ore Laicorum, nugæ sunt, in ore Clericorum blasphemiæ: Consecrasti os tuum Euangelio, talibus aperire non licet.* Sanctum audiamus Ambrosium *lib.* 1. *officiorum c.* 23. *Licèt interdum honesta joca, & suavia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula; væ vobis qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solùm profusos, sed omnes etiam jocos declinandos arbitror: Plenum tamen suavitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum.* Hæc Ambrosius.

Can. 58. *Ex pænitentibus Clericus quamvis sit bonus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum sit, deponatur à Clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pænitentem.* Similiter Siricius Papa ad Himerium Taraconæ Episcopum c. 14. *Illud quoque par fuit nos providere, ut sicut pænitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita post pænitudinem, ac reconciliationem nulli unquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipisci.* Hæc Siricius. Causa utrobique est decor, & veneratio status Clericalis, utque Clericus sit juxta Paulum inconfusibilis, & irreprehensibilis. Similiter Leo Papa epist. 92. inquis. 2. *Alienum est* (ait) *à consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyterali honore aut in Diaconi gradu fuerint conse-*

erati, hi pro aliquo crimine suo, per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: Quod procul dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro eo? Unde hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei, privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa, Hæc Leo Magnus. Similiter Origenes *lib.* 2. *contra Celsum*, docet qui pœnitentiam obivisset, eum arceri in perpetuum à sacris ordinibus, aut eorum exercitio, Optatus item Milevitanus in fine lib. 2. *Multis* (inquit) *Notum est, & probatum persecutionis tempore aliquos Episcopos inertia à confessione Dei delapsos thurificasse, & tamen nullus eorum, qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut ut genua figerent, imperavit*. Et Augustinus lib. 1. contra Donat. de Baptismo cap. 1. *Ordinatis*, (ait) *cum ad Ecclesiam à Schismate redeunt, non imponitur manus inter Laicos*. Sed in Concilium Carthaginense quintum Canon. 11. sic statuit: *Idem confirmatum est, ut si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos à Ministerio necesse fuerit removere, non eis manus tamquam pœnitentibus, vel tamquam fidelibus Laicis imponatur*. His adde apud Gratianum *c. Presbyter. si fornicat. dist.* 182. Cæterum publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monasterium relegabatur, aut ad privatam secessionem, ut docent Leo Magnus loco cit. & Hieronymus *epist.* 48. *ad Sabinianum*, & Conc. Aurelianense tertium, Can. 4.

Canones autem quibus pœnitentia Clericis ipsis injungebatur, ut est Arausicani primi Concilii Canon. 4. *Dicens pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non negandam*. Quidam exponunt de pœnitentia privata: Alii etiam de publica non judiciaria quidem, sed spontanea nullo interveniente gravi delicto: De qua etiam loquitur Concilium Toletanum quartum Canon. 53. quæque in ipsis Laicis promotionem sequentem ad ordines minimè impediebat, ut ibi decernitur. Ita

noster Morinus exponit *lib. 2. exercit. Ecclesiast. cap.* 23.

Veruntamen Cypriani Epistola 59. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Terapium Episcopum, eò quod Victorem Presbyterum, qui graviter in Deum deliquerat, ausus fuisset reconciliare, pacemque ei dare præpropera festinatione, antequàm plenam implevisset pœnitentiam: Illa, inquam, Epistola perspicuè loquitur de pœnitentia, tum publica, tùm judiciaria, nec potest ullatenus de privata, vel de spontanea exponi. Potiùs igitur censerem regulam illam de interdicta sacris Clericis pœnitentia, neque semper, neque omnibus locis viguisse, ut superiùs perspeximus de Sabbathorum jejunio etiam in diversis Occidentis locis, deque aliis Ecclesiasticæ disciplinæ officiis.

Can. 69. Irregularem dicit, qui aut secundam uxorem, aut viduam, aut alteriùs derelictam duxerit. Huc spectat Apostolorum Canon 18. insertus in decreto *c. si quis viduam dist.* 34. & Conc. Agathensis Canon 1.

Canon 74. *Qui communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, sive Clericus, sive Laicus excommunicatur*, Citatur *c. qui communicaverit* 11. *quæst.* 3. similem Antiochenæ Synodi Canonem secundum require superius.

Can. 76. *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrænesim versus fuerit dent testimonium, qui audierint, & accipiat pœnitentiam: Et si continuò moriturus creditur, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à prædictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiù Sacerdos, qui pœnitentiam dederit, probauerit.* Idem fermè statuit Synodus Arausicana prima c. 12. *Subito obmutescens prout statutum*

est baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.

Can. 80. *Omni tempore jejunii manus pœnitentibus à Sacerdotibus imponatur.* Observato multiplices in Ecclesia manuum impositiones. 1. in Sacramento Confirmationis 2. in sacris ordinationibus. 3. In reconciliatione, seu absolutione pœnitentium. 4. in orationibus quæ fieri solebant supra ipsos pœnitentes, qua de re Canon iste loquitur, & Canon 90. Hoc idem statuit circa energumenos 5. & postremò Sanctimoniales Diaconissæ, & Virgines consecrabantur per manuum impositionem, ut docet Synodus Chalcedonensis, Can. 15.

Can. 84. *Ut Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire Verbum Dei, sive Gentilem, sive Judæum, sive Hæreticum, usque ad missam Cathecumenorum.* Soli pœnitentes primi ordinis, scilicet flentes ingressu Ecclesiæ prohibeantur: Cum Judæis verò Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum societatem, sed admittebantur intus ad Verbi Dei auditionem, ne aditus ipsis ad conversionem præcluderetur. Allegatur in *c. Episcopus nullum dist.* 1. In Judaico templo pars quædam erat, quæ atrium gentium vocabatur, quo loco Gentilibus consistere, atque adeò Deum verum, & unicum palam licebat adorare. Hinc refertur *Joann.* 12. *v.* 20. *erant autem quidam Gentiles ex iis, qui ascenderant, ut adorarent in die festo.* Vide supra Laodicænum Can. 6.

Can. 90. *Omni die exorcistæ energumenis manum imponant.* Require Can. 80. superiùs.

Canon. 91. *Pavimenta domorum Dei energumeni verrant.*

Can. 94. *Eorum qui pauperes opprimunt dona à Sacerdotibus refutanda.* Notatu dignus Canon circa eos qui securos se ab obligatione restituendi, quæ aliis rapuere præsumunt, neque expoliatis se obstrictos putant, dum

dum falsam, & inanem splendoris, & pietatis gloriam sibi, suæque imposterum prosapiæ quærant, sacella construendo, vel nova servitia fundando ex corrasis injustè pecuniis. Huc spectat effatum Ecclesiastici præclarissimum cap. 34. ver. 23. *Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

Can. 104. Testatur de habitu religioso viduarum quæ se obsequio Ecclesiæ devoverunt, deque voto perpetuæ castitatis: *Si quæ viduæ se devoverunt Domino, & veste Laicali abjectâ, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ in Religioso habitu apparuerint.* Mentio quoque est 1. *Timoth.* 4. Viduarum peccantium dum nubunt eo quod fidem, quam Christo dederant irritam faciant. Cyprianus de discipl. & habitu virg. *Ut quæ* (inquit) *se Christo dicaverint, & à carnali concupiscentia recedentes, tàm carne, quàm mente Deo devouerint.* Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum, ita loquitur: *Moris est, ut tàm virgo, quàm vidua quæ se Deo deuouerint, & sæculo renunciantes omnes delicias sæculi conculcarint, crinem Monasteriorum matribus offerant desecandum capite posteà ligato, & velato.* Dionysius *Eccl. Hierar. cap. 6.* mutationis vestimentorum, & tonsuræ, & consecrationis Sanctimonialium meminit.

Appendix ad Canones ordinationum præcedentis Concilii.

SCholasticæ Theologiæ professores, cùm non consuluissent Græcarum ordinationum approbatos ab Ecclesia Romana ritus, neque ipsos veteris Ecclesiæ Latinæ usus, & normas, sed observatis dumtaxat posteriorum temporum Latinis Ritualibus, & Pontificalibus, haud satis accuratè discusserunt Sacramen-

to

torum singulorum substantialia, & pleraque affirmarunt, haud satis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Ecclesiæ Latinæ venerandis usibus, & traditionibus convenientia.

In primis istorum multi asseruerunt ad Sacramenti pœnitentiæ validitatem necesse prorsùs esse, ut absolvendi forma personam Ministri connotet, cum tamen antiquissimus, & multoties ab Ecclesia Romana comprobatus Ecclesiæ Græcæ usus sit, ut absolutio per formam deprecativam impendatur: sicut ex Græcorum orthodoxorum Euchologiis, aliorumque per Orientem dispersorum fidelium, diffusè, atque apertissimè commostrant noster Joann. Morinus in suo de pœnitentia tractatu. Quæ si Theologi scholastici rescivissent, aliter procul dubio docuissent. Enim verò cum S. Thomas in 4. *dist.* 3. *art.* 2. *ad primum*, & Paludanus *eamdem dist. quæst.* 1. *quæsito* 3. aliique communiter ex eo quod Ecclesia Græca baptizando sic pronunciet: *Baptizetur Christi servus*, *&c.* inferant, & arguant non esse absolutè necessariam in Baptismo personæ baptizantis, seu ministri expressionem; pari argumento docuissent, nec esse necessariam in pœnitentiæ Sacramento, cum nec in hoc, nec in ullis Sacramentis Græci Ministri suam unquam personam enuntient.

Eadem ratione si scholasticis Doctoribus innotuissent approbatissimi Græcorum Maronitarum, & quorumdam aliorum Orientalium cum Romana Ecclesia communicantium ritus, & praxes ordinationum; proculdubiò his peræque detulissent, nec in eas devenissent conclusiones, ex quibus sequatur, orthodoxos Orientis omnes fuisse tot sæculis hactenus ab Ecclesia Romana delusos, quæ non tantum illorum examinavit, & probavit ritus, sed etiam illos ita eorum observationi astrinxit, ut lethalem contrahant noxam, si velint in propriis Ecclesiis ritu Latino ministrare. Ex

quo

quo id pariter sequeretur, vel cogitatu horrendum, nullos penes ipsos esse, aut fuisse Presbyteros, & Episcopos, nullam Eucharistiam, nullum Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ Unctionis. Quinimò neque pluribus sæculis apud Latinos ipsos sub illis felicissimis Sanctorum veterum Patrum sæculis, ut patet, vel ex Canone 5. Carthaginensis 4. universalis Concilii, in quo cum ducentis, & ultra Episcopis consedit Augustinus, asserente pro certissima Ecclesiæ norma, & indubitata praxi, ubi traduntur ordinis instrumenta, ibi nullam esse manus impositionem, & ita Sacerdotibus, & Diaconis, dum ordinantur imponi quidem manus, sed nihil eis tradi, aut porrigi; at Subdiaconis Calicem cum patena tradi, sed nullatenus imponi manus.

Noster quidem Morinus contendit in suis ad sacras ordinationes exercitationibus, nullam fuisse in Sacerdotum, & Diaconorum ordinationibus traditionem instrumentorum annis plusquam octingentis apud Latinos. Cæterùm vir eruditionis consummatæ non advertit, Ordinem Romanum libellum ab Alcuino Caroli Magni præceptore alicubi allegatum, ac per consequens altioris antiquitatis referre in secunda parte, non solum manus ab Episcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur, & manus injungi; sed etiam calicem cum vino aqua permixto, & patenam cum pane tradi: simulque ista eis enunciari: Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, missamque celebrare, tam pro vivis, quam pro defunctis.

Inter Scholasticos Scriptores S. Bonaventura *in 4. dist. 24. p. 2. art. 1. quæst. 4.* solius meminit tanquàm essentialis materiæ ad Sacerdotium, & Diaconatum impositionis manuum. Ex adverso Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt hanc nihil esse quam accidentariam cæremoniam, solamque esse de Sacramenti essentia traditionem instrumentorum, Melius

tamen Petrus Soto, Ledesma, Bellarminus, Vasquez, utraq; saltem in Latinis Ecclesiis docent ad sacrarum ordinationum validitatem, & essentiam pertinere.

Sanè quæcumque supersunt libello Ordinis Romani vetustiora monumenta nullius in sacris Ordinibus meminere traditionis, solamque prædicant χειροτονίαν Dionysius in *Eccl. hier.* Clemens Papa in Apostolicis const. de quo libro Epiphanius *heres.* 70. testatur complecti omnia, quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam. Canones etiam ordinationum Carthaginenses & omnia ferè Sanctorum Patrum, dum vel pro occasionem de ordinibus sermocinantur loca. His adjungit Morinus, quos ipse primus in lucem edidit antiquissimos ordinationum Rituale ex Vaticana, & aliis illustribus Bibliothecis erutos, nec non librum Syriacum ordinationum Maronitarum, qui fuerunt hactenùs montis Libani accolæ, quorum fidem, & sacros ritus dudum Ecclesia Romana probavit. Eo libro non aliter ordinantur sacerdotes quàm sola manuum impositione cum certis quibusdam precibus, & verborum formis, nihil porrigitur ei, qui Sacerdotio initiatur, quàm Euangeliorum liber, ut ipsum legat. Prætermitto Armenorum eorum, qui cum Romana Ecclesia communicant ordinandi ritus, quorum sacris Ministeriis exercendis, summi Pontifices concesserunt Ecclesiam Romæ tituli S. Mariæ Ægyptiacæ.

Quinimò Sacræ Scripturæ non aliud in hujusmodi perhibent, quam χειροτονίαν, seu χειροθεσίαν hoc est manuum impositionem passim in Actis Apost. & 1. Timot. 4. Ipsaque χειροτονία, communiter à Patribus Græcis usurpari solet pro sacra ordinatione. Sed etiam Concilium ipsum Tridentinum omnem amovet ambiguitatem, cum disertè dicat *sess.* 14. *cap.* 3. Sacerdotes ritè ordinari per impositionem manuum. Et *sess.* 23. *Can.* 4. *Si quis* (ait) *dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra Episcopum*

pum dicere : Accipe Spiritum Sanctum , Anathema sit . Atqui verba ista profert Episcopus dum manus imponit . Judicat ergo Concilium id esse de Ordinationis substantia . Omitto Latinorum etiam Patrum testimonia , qui ut præclarè observat , & monet Bellarminus *lib. de Sacram. ordin. c. 9.* Instrumentorum traditionem prorsùs silent , manuum impositionem semper commemorant .

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti *hist. relig. c.* 13 Macedonio Monaco per astutiam , ac dolum ad altare sacrum accito , nec prorsùs de sui ordinatione futura suspicanti , fuisse à Flaviano Episc. Antiocheno sacrum celebrante manus impositas ἐπιθεῖναι χειροτονίαν , dumque hoc modo Sacerdotem factum adeò succensuisse , ut Pontificem arrepto , quo sustentabatur scipione percutere nixus sit , nisi circumstantes senem excandescentem coercuissent .

Romani Pontifices Leo IX. Cœlestinus III. Innocentius III. simulque Concilium Lateranense quartum , Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. simulque Concilium Lugdunense secundum ex generalibus , Concilium pariter Florentinum , quod anno integro fidem Græcorum , & ritus examinavit , & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio à se fundato ; & Ecclesia donavit , ut inibi ritu Græco ministrarent ; quique sua Constitutione trigesimam quartam , quæ est in Bullario tomo 3. edixit , ut Romæ commoretur Græcus Episcopus Catholicus , qui Græcos prius probatos Græcanico ritu ordinet , isti omnes (inquam) Græcorum ritus , & ordinationes approbarunt . Et quoties Clerici Græci de schismate convertuntur , si fuerant ab Episcopis schismaticis ordinati admittuntur ad sacrum ministerium citra novam ordinationem .

Posteriores demùm Theologi perlecto Arcudii Theologi Dominicani libro , quo Græcorum penes quos

quos diù versatus fuerat Ecclesiasticus ritus accuratè describit, & visis aliquando Romæ factis Græcorum ordinationibus in eorum propria Ecclesia tituli sancti Athanasii, & observantes nullum fuisse ordinatis Sacerdotibus, & Diaconis porrectum instrumentum, quod tangerent, rem majori sedulitate exploraverunt, atque antiquiores Ecclesiarum Græcæ, Latinæque ritus, ac usus cum Græcanicis horum temporum conformes esse perspexerunt. Ideòque rationes investigarunt, quibus possent apprimè Græcanici usus cum Latinis horum temporum, ac præsertim cum Decreto Eugenii ad Armenos, in quo majoris difficultatis versatur cardo, conciliare. Inter plures, quæ à diversis circumferuntur, duæ sunt, ut mihi quidem videtur præcipuæ soliditatis conciliationes. Una quidem, ut Christus Dominus noster in materiam sacrarum ordinationum instituerit manuum impositionem, quam nec ipsa mutare possit Ecclesiæ; & insuper aliam quandam instituerit materiæ partem essentialem quidem, & specialiùs connotantem illam potestatem, quæ per singulos ordines confertur: Ista verò altera materiæ pars in aliquo signo consistat per Christum indeterminato, secundùm speciem, sed determinato tantùmmodo genericè: ipsam verò speciem, & modum Ecclesiæ reliquerit determinandum, quæ possit ipsum pro suo arbitrio quoque immutare ac novum inducere: Itaque Orientales Ecclesias unum certum elegisse modum, Latinam Ecclesiam alterum retenta utrobique tamen manuum impositione.

Alii aliis verbis eodem tamen sensu dicunt, Christum instituisse Sacramentorum materiam secundùm formale, sed Ecclesiæ determinandam, quò ad aliqua Sacramenta reliquisse secundùm materiale. Formale isti dicunt quod alii genericum, id est modum, vel actum aliquem significantem quomodolibet potestatem singulis ordinibus inhærentem. Materiale porrò vocant cer-

certum fixumque, atque ab Ecclesia definitum modum, qui sit adhibendus inter conferendum ordines, qualis est instrumentorum traditio ex Latinæ Ecclesiæ designatione; aut alia quædam actio ex Orientalis Ecclesiæ præscripto. Qua sanè distinctione generici, & specifici seu mavis formalis, & materialis illa ritum diversitas non modo respectu Orientis, & Occidentis, verùm etiam, ut initio insinuavi, veterum Occidentalium, cum hodiernis Occidentalibus conciliatur. Atque Eugenii quarti decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc est genericam, & formalem, sed specificam, ac materialem solùm materiam prosequitur, quæ jamdudum usu Romanæ Ecclesiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum resolvit Bellarminus, quo videtur per Ecclesiam immutata sacri Diaconatus materia, quæ fit per Euangeliorum traditionem, cum tamen fuerint in ipso primo nascentis Ecclesiæ anno Diaconi septem ab Apostolis ordinati, multique alii deinceps diversis locis sola manuum impositione, antequam ullum conscriptum esset Euangelium: Quorum primum ab Apostolo Matthæo conscriptum fuit anno Christi, ut supputat Baronius 41. annis septem à descensu Spiritus sancti supra Christi discipulos: Quamquam Irenæus *lib.* 3. *cap.* 1. refundat longè posterius Euangelii Matthæi conscriptionem ad tempora quibus Petrus, & Paulus Romæ prædicabant, quod referendum videretur ad annum Christi saltem sexagesimum. Quin etiam fieri potest, ut sola manuum impositio sit Orientalibus essentialis quantum ad materiam cæteraque in ipsorum ordinationibus adhiberi solita sint cæremoniæ tantùm accidentariæ: Adeò ut sola essentialis materia sit penes illos Chirotesia, quam intentio ministri, & superadditæ verborum formæ ad hunc, vel illum determinent sacri Ordinis gradum.

Cum

Cum è diverso illa manuum impositio fortasse non constituat in Latinis Ecclesiis totalem, & adæquatam ordinum sacrorum materiam, eò quod ab aliquot retro sæculis visum sit Romanæ Ecclesiæ, aliud quid materiale adjungere traditionem instrumentorum, quæ ex ipsius mente, ac instituto, vel sit de materia essentiali, vel concurrat, ut conditio sine qua non, & ita necessaria sit ad Sacramenti si non essentiam, saltem existentiam, pro illa quam Christus Ecclesiæ contulit, circa rem Sacramentariam potestate.

Hæc verò quam dixi potestas in tribus potissimum Sacramentis conspicua est. In ordine quidem, ut jam disseruimus. In pœnitentia etiam in qua restringitur per Ecclesiam illa indefinita potestas absolvendi, quæ confertur in ordine Sacerdotii supra ipsa hominum peccata quæ sunt pœnitentiæ Sacramentalis subjecta materia. Nec rationi à pœnitentia ductæ sufficienter occurres dicendo in ordinatione quidem non conferri absolvendi potestatem nisi in actu primo, sed in actu demum secundo conferri ab Episcopis, dum ordinatis Sacerdotibus subditos attribuunt, in quos exercere possint illam, quam in ordinatione receperunt ligandi, & solvendi potestatem, hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Episcopis ipsis, & Parochis, qui licet subditos nanciscantur, sola addictione ad propriam Ecclesiam, in quos deinceps ipso jure divino habent ligandi solvendique potestatem, attamen Ecclesia ipsa iisdem hanc restringit potestatem, ut nec Parochus in proprios Parochianos, nec Episcopus in proprios Diœcesanos quidquam possit circa reservatos per superiorem Ecclesiasticam potestatem casus, tametsi concurrant simul in hac re Pastor, & subditi sibi Gregis agnus: In Pastore quidem divinitus concessa jurisdictio, sententia absolutionis, & solvendi intentio: in agno verò una cum interiori pænitentia diligens confessio.

Nec minùs effulget in matrimonii Sacramento illa in

in re Sacramentaria Ecclesiæ Christi potestas. Cùm enim hujus Sacramenti materia divinitùs constituta sit mutuus, ac legitimus partium consensus: Certùm est apud omnes Catholicos, Ecclesiam posse pro suo prudenti arbitrio edicere, ut consensus qui olìm plenè sufficiebat ad hoc sacramentum, jam non sufficiat, Et ex adverso disponere potest, ut deinceps sufficiat ille consensus, qui antehac minimè sufficiebat. Nam sufficiebat ante Tridentinam Synodum clandestina consensio, jam nullatenus sufficiens. Ex opposito in multis circumstantiis non sufficiebat olìm mutuus consensus, qui non sufficit remotis pristinis impedimentis. Generalia enim Concilia, Lateranense sub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia sustulerunt: adeò ut mutuus consensus, qui anteà non valebat, jam sit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olìm vetitis. Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates ex rituum diversitate ortas disputant Cardinalis de Lugo *disput. 2. de Sacrament. in genere sect. 5. num. 85. & seqq.* Beccanus *part. 3. de Sacrament. ord. q. 4.* Et inter Gallicanos Theoogos præter præallegatum Joan. Morinum, Nicolaus Isambertus, Philippus Gamachæus, Franciscus Hallier,

Istam porrò Ecclesiæ circa ordinum impedimenta, quę apponere, vel amovere potest authoritatem nos adductione testimoniorum ex antiquorum patrum libris, & canonum ex probatissimis Conciliis, necnon exemplorum plurimorum ex Ecclesiasticis Historiis, rursùm uberius confirmabimus inferius ad canonem quartum Octavæ Synodi Oecumenicæ.

N CON-

CON. CARTHAGINENSE V.

QUemadmodum quarto Carthaginensi Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus totius Africæ Primas: ita & isti quinto, cui pariter interfuit Augustinus.

Hujus Canon. 5. cavetur ne relicta principali Ecclesia sua Episcopus in aliam se transferat Ecclesiam. Huic contraveniunt Episcopi, qui magna parte anni ruri versantur, & deliciantur.

Canon. 6. Qui citatur *c. placuit de infantibus, de consecr. dist.* 4. jubet infantes de quorum Baptismo certitudo haberi non potest, sine trepidatione baptizari: Et similiter Ecclesias consecrari, de quibus nihil constat, an fuerint consecratæ. Consule inferiùs annotata ad Can. 84. Synodi Quinisextæ eadem decernentem. Sextus ille Canon renovatur in Conc. Africano n. 39.

Can. 7. Ut dies Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur. Quæ litteræ Græcis Canonicæ, Latinis formatæ dicebantur, ut testatur Atticus sub finem Concilii Chalcedonensis, his verbis: Græca elementa numeros etiam exprimere, nullus est qui vel tenuiter Græci sermonis peritiam habet, ignoret. Ne igitur in faciendis litteris Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis decem, & octo Nicææ constitutis saluberrimè inventum est, & statutum, ut formatæ istam calculationis, seu computationis habeant rationem, id est, ut assumantur in computationem Græca elementa, prima Patris, Filii, & Spiritus Sancti, id est, π. υ. α quæ elementa, & octogenarium, & quadringentesimum, & unum significant numerum: Petri quoque Apostoli littera prima, hoc est π, quæ numerum octoginta significat: Ejus quoque qui scripsit Epi-

Epistolam prima littera: & cui scribitur secunda littera: accipientis tertia littera: civitatis quoque de qua scribitur quarta littera. Et indictionis quæcumque est ejus temporis idem qui fuerit numerus assumatur. Obiter hic observandum ex prædicto testimonio, usum indictionum jam viguisse tempore Nicæni Concilii. Harum verò indictionum plerique suspicantur authorem Constantinum Magnum. Errare insigniter constat Cedrenum, aliosque nonnullos illarum authorem affirmantes Theodosium. Indictiones seriem annorum 15. complectebantur. Earumque triplex discrimen fuit: Aliæ dicebantur Constantinopolitanæ; de quibus ita loquitur Ambrosius epist. ad Episcopos Æmiliæ: Indictio Septembri mense incipit, hoc est ipsis Calendis Septembribus. Aliæ dicebantur Cæsareæ; quarum initium sumitur ab octavo Calendas Octobris. Tertiæ demum Romanæ, quia in Pontificis Diplomatibus adhiberi solent; & exordium sumunt à Calendis Januarii.

Dissertatio de Litteris formatis.

Formatæ, seu Canonicæ litteræ in varias distribuuntur species, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Episcopis dabantur subditis peregrè agentibus, ut quocumque ibant in communionem fidelium admitterentur: Optatus *l.* 2. *contra Parmenianum* recensita Romæ Episcoporum serie a Petro usque ad Damasum ita subjungit: *Cùm quo* (Damaso) *nobis totus orbis commercio formatarum in una Communionis societate concordat*. Et Conc. Arelatense primum can. 7. ut qui fideles ad Præsidatum promoti fuerint Litteras accipiant communicatorias, ita tamen, ut in quibuscumque locis eas gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura de illis agatur: Ut si cœperint contra Ecclesiasticam disciplinam agere, tum demum à communione excludantur. Præsidatum hic intellige Præfecturam

quamcumque, aut Magistratum. Præterea Augustinus, ut Fortunium Episcopum Donatistarum asserentem suam, suorumque communionem ubique terrarum protendi, dum vult se Catholicum asserere, falsi è contrariò convincat, sic ait epist. 163. ad Eleusium: Quærebam utrum communicatorias Epistolas, quam formatas dicimus posset quo vellem dare? Et affirmabam, quòd manifestum erat omnibus, hoc modo illam facillimè terminari posse quæstionem. Communicatorias litteras Græci κοινωνικὰς καὶ εἰρηνικὰς γραφὰς, dicunt.

Dimissoriæ item litteræ, Græcè ἀπολυτικαὶ γραφαὶ, formatis continentur, sine quibus à proprio Episcopo obtentis nullus Clericus ab alio potest ordinari, juxta Concilii Sardicensis canones 18. & 19. Quinimò neque jam susceptos ordines alibi exercere, juxta Apostolorum canon. 15. & 16. Neque ipsis fas est Episcopis longiùs peregrinari, vel in aulam proficisci absque dimissoriis Metropolitani sui, vel Provincialis Synodi, juxta Sardicensis Canonis præscriptum Zosimus Papa in Epist. ad Episcopos Galliæ injungit omnibus Romam ex Gallia profecturis Episcopis, ut formatas ab Arelatensi Episcopo accipiant. Et Concilium tertium Carthaginense, ita sancit Can. 28. *Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cujusque Provinciæ, ut ab eo præcipuè sumere possint formatam*. Illam verò formatam Epistolam Zonaras ad Canon. 23. & Balsamon ad canon. 26. Carthaginenses, sive Africanus exponunt, ἀπολυτικὰς γραφὰς, hoc est litteras dimissorias.

Formatæ complectuntur etiam litteras commendatitias, quæ ad hoc valebant, ut fideles peregrè euntes, tàm Laici, quàm Clerici hospitio, & mensa susciperentur, atque Ecclesiastica Communione. Aliquando etiam ut Clericorum ordinatio significaretur, aut etiam ut daretur de moribus testificatio. Has Græci vocant, συστατικὰς, sine quibus vetat Apostolorum can. 32. Quemquam sive Episcopum, sive Presbyterum, sive

ſive Diaconum ſuſcipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicænum can. 41. & allegatur à Gratiano *cap. non oportet*, *de conſecr. diſt.* 5. & Clemen. *l.* 2. *Apoſt. conſtit. c.* 258. hoc idem pariter extendit ad Laicos Tertullianus *de præſcript. c.* 20. has litteras vocat conteſſerationem hoſpitalitatis. Et Gregorius Nazianzenus *invect.* 1. *in Julianum* refert, tunc apoſtatam transferre in Gentiliſmum propoſuiſſe diverſos Chriſtianorum ritus, atque ex his præcipuè litteras hoſpitalitatis. Balſamon *ad Apoſt. canon.* 15. ſcribit, opus eſſe Clerico in aliena Diœceſi verſanti litteris dimiſſoriis, ſi velit inibi Clericalia munia exercere, non enim ad hoc extendi, aut ſufficere commendatitias. Litterarum commendatitiarum mentio fit 2. Cor. 3. numquid egemus ſicut quidam Litteris commendatitiis ad vos, aut ex vobis? Conc. Chalcedonenſe can. 11. approbat, ut pauperibus quidem concedantur litteræ pacificæ, εἰρηνικαί (hæ ſunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ συστατικαί, niſi quando injuſta ſuſpicione laborant. Denique Trid. Conc. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. nullus Clericus peregrinus, ſine commendatitiis ſui Ordinarii litteris ab ullo Epiſcopo ad divina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda admittatur. Hæc vocantur pariter litteræ teſtimoniales.

Formatarum nomine deſignantur pariter litteræ Paſchales indicentes quota Dominica ejus anni celebrandum ſit Paſcha. Antiquiſſima conſuetudo fuit, ut Romanus Epiſc. quotannis ad univerſas Eccleſias ſcriptis circularibus Litteris diem Paſchalem indiceret, ut liquet ex Arelatenſis 1. Conc. can. 1. Quia verò Ægyptii Aſtronomiæ peritia præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, & in primis Romano Pontifici, diem Paſchalem ſedulo exploratum indicaret, quò poſtmodum Romanus Epiſc. illum per univerſas Eccleſias promulgaret, ut ſcribit Leo Magnus Papa *epiſt.* 64. *ad Marcianum Augu-*

stum. Primates verò, & Metropolitani suarum Provinciarum Episcopis, & hi subjectis sibi Ecclesiis per Litteras formatas significabant, ut statuit canon iste 7. Carthaginensis. Promulgabatur autem futurus dies Paschalis per Diaconum inter Missarum solemnia ipso Epiphaniæ die, ut constat ex Conc. 4. Aurelianensis can. 1. & ex Cassiani collatione 10. cap. 1.

Formatis pariter continentur encyclicæ, sive circulares Litteræ, quæ vel ab Episcopo Romano, vel à Patriarcha, vel à Primate vel ab alio inferiore Prælato, vel à Synodo transmittuntur ad plures Ecclesias distribuendæ sive in causâ fidei, sive ad morum disciplinam, sive ad indicendas preces, aut jejunia, vel admonendos fideles.

Inter Formatas recensentur quoque commonitoriæ, seu memoriales Litteræ, quæ Legatis, aut Apocrisariis, seu Nunciis expediuntur, præscribentes ut se gerere debeant in suæ legationis, aut nunciaturæ officio. Harum mentio est can. 98. Conc. Africani, & apud Cyrillum *epist.* 1. *ad Successum* apud Augustinum *epist.* 129. *&* 158. apud Sidonium Apollinarem *l.* 8. *Carm. ad Lampridium*, & apud veteres alios. Dicebantur etiam una voce commonitoria.

Inter Formatas item locum habent tractoriæ Litteræ, quibus providebatur, ut Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica suppeditarentur. Earum meminit istud ipsum Conc. Carthaginense 5. can. 10. de tractoriis multa tum ex sacris, tùm ex profanis Scriptoribus congerunt testimonia duo Gallicani jurisconsulti consummatissimæ eruditionis Barnabas Brissonius *de verborum signif. verb. tractoriæ*, & Jacobus Cujacius *ad l.* 12. *Codicis tit.* 51. *de tractoriis.*

PRO-

PROSEQUUTIO CANONUM CARTHAGINENSIUM.

Canon 9. Hujus Conc. Carthag. sic statuit: *Ab Imperatoribus visum est universis postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut defensores eis adversus potentias divitum cum Episcoporum provisione delegentur.* Legitur, & in decreto *c. ab Imperatoribus* 23. *q.* 3. Istud justitiæ, & charitatis in pauperes testimonium S. Ludovico Gallorum Regi præclarum dat Ecclesia in ejus officio: Cùm metueret pius Rex, ne causæ pauperum negligerentur, bis singulis Hebdomadis in publico residens loco audiebat eorum querelas, & tùm justitia, tùm misericordia eas expendens, celeriter eos expediebat.

Hæresis Pelagianæ Historiam.

PElagius è Scotia Britanniæ insulę Provincia oriundus & in Palæstina Monacus adversùs Christi gratiam nova dogmata disseminavit: non aliam esse Dei gratiam, nisi Dei Legem, & Doctrinam, Christique exempla, collatamque nobis arbitrii libertatem. Adamum æquè futurum mortalem, etsi non deliquisset. Eumdem suo peccato sibi uni nocuisse, non verò progeniei suæ, neque ullum esse peccatum originis: adeòq; infantes non egere baptismo ad animæ salutem. Omnia materia referenda esse ad solam arbitrii libertatem. Pelagii discipulus Cœlestius, ejus dogmata primus cœpit per Africam spargere. Quare Paulino accusatore Carthaginis Diacono damnatus in Conc. Carthag. fuit.

Posthæc Episcopi duo Gallicani Eros Arelatensis, & Lazarus Aquensis Pelagium accusant apud Episcopos

pos Palæſtinæ, ubi tunc ille in Monaſterio verſabatur; atque ad eos capitula tranſmittunt ex Pelagii, & Cœleſtii libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ, & Dioſpolis dicitur) à Metropolitano Cęſareę Synodus cui ipſe prędedit Cęſarienſis Epiſcopus Eulogius, eique proximus aſſedit Joannes Hieroſolymorum Antiſtes, cumque his alii 12. Epiſcopi ann. 415. quos ſingillatim nominat Auguſtinus *l. 1. contra Julianum c.* 5. capitula Synodi recenſet idem *l. 2. de pecc. orig. c.* 11. *& epiſt.* 106. *ad Paulinum.*

Pelagius fraudulentis reſponſionibus ita Synodo illuſit, ut ab ea fuerit Catholicus judicatus. Cùmque Hieronymus tunc in Palęſtina degeret, Pelagium ſcriptis primus oppugnavit, tùm in ſua ad Cteſiphontem epiſt. tùm in Dialogis ſuis inter Atticum orthodoxum, & Critobolum, quo nomine Pelagium deſignat: cujus cauſam in Palęſtina tuebantur Joannes ille Jeroſolymorum Epiſcopus, & Ruffinus Aquilienſis Presbyter Origeniſta uterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium Auguſt. inceſſere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium, & libro de natura, & gratia, quorum ipſe cum laude meminit Hieronymus dicens ſibi ſuperfluum eſſe de his ultra ſcribere, quę jam ſunt à meliore ingenio tractata.

Poſtmodum Ann. Chr. 416. ſub Innocentio Papa duobus aliis in Africa Conc. Milevitano, & Carthaginenſi damnantur errores Pelagii, & Cęleſtii. Ambę Synodi litteras ad Innocentium per Julium Epiſc. dirigunt, qui Carthagine profectus Milevim fuit, & hinc Romam ſe contulit. Innocentius re diſcuſſa Synodorum Africę judicium approbat, & Pelagium communione ſegregat, deque his ad utramque Synodum reſcribit. Cœleſtius his Synodis damnatus appellat quidem Romanum Epiſcopum, ſed dùm vixit Innocentius, ſuam non eſt auſus ultra proſequi appellationem: At eo defuncto Succeſſorem Zoſimum convenit. Ad hunc ſimul

etiam

tiam delatæ sunt ex Palæstina litteræ Pelagii, quas ille
um commendatitiis Praylii (qui Jerosolimitano Epi-
opo Joanni successerat) ad Innocentium (qui fortè per
l tempus è vivis excesserat) dirigebat. Quibus perfe-
tis, auditoque Cœlestio, credidit Zosimus ambos in-
ulpabiles, & injustè lacessitos. Quia tamen damnatus
terque fuerat, & à Conc. Africanis, & ab Innocentio
apa, distulit eos absolvere, donec ab Africanis Patri-
us responsum referet.

Ad Africanos igitur litteras scripsit paulò commo-
otes, quas ex vetusto exemplari Vaticano Baronius
lidit. Per has declarat fidei Catholicæ professionem
Lomæ ab utroque factam, judicium insuper Episcopo-
im Palæstinæ, additque Erotis, & Lazari gravia vitu-
eria, utpotè qui Pelagium, aliosque sanctitate conspi-
ios viros calumniis proscidissent. Africanorum, ad quos
ribit, nimiam in condemnando Cœlestio præcipita-
onem increpat. His acceptis litteris Africani Zosimo
scripserunt, qua decebat moderatione, simulque Pau-
ni Diaconi libellum miserunt, quo accusationum sin-
ıla capita distinctè, dilucidèque proponebantur, su-
er quibus denuò interrogandus erat Cælestius. Tan-
em Romæ à Zosimo hæreticorum calliditate detecta,
ii secundùm capita ista interrogati suum ampliùs
cultare virus nequiverunt, aut ultra Judices suos lu-
ficari, damnationem ambo meritam acceperunt.
is accessit Imperatoris Honorii edictum promulga-
im pridie Kalendas Majii an. 418. quo pœna deporta-
onis Pelagianis hæreticis decernitur. Hæc ferè singula
fert August. lib. de pecc. orig. decreti his anterioris
nocentii Papæ (ut sileam ejus, quæ supersunt litteras
Concilia Carthaginense, & Milevitanum, quibus Pe-
gium, & Cœlestium ipse damnat, & excommunicat)
eminerunt pariter propter adversus collatorem, &
ennadius de viris illustribus cap. 43. qui addit fuisse
po-

postea hoc decretum ab ejus Successore Zosimo in omnem Ecclesiam propagatum. Estque aliud ipsum, de quo ita loquitur Anastasius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia*; hoc est decretum fidei ad universam Ecclesiam pertinens.

Accepto demum Zosimi decreto eodem quoque anno 418. Kalendis Maji in plenaria totius Africæ Synodo ut ex prorsùs ista eliminaretur hæresis, canones damnationis editi sunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Milevitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes contendunt falsò ascriptos Milevitano. Sed cùm nemo revocare in dubium post causam hæresis Cælestii fuisse sub Papa Innocentio in Milevitano Conc. ventilatam, neque convinci possit fuisse hosce 8. Canones falsò illi attributos, quamquam iidem quoque pertineant ad plenarium Afric. Concil. Carthagin. celebratum, nihil obest, quin dicendum sit fuisse illos octo Canones ad majorem firmitatem resumptos, innovatosque in plenario Concilio, postquam fuerant in minore, hoc est Milevitano sanciti. Id verò convincitur ex eo, quòd Concilium secundum Turonense anni 567. Can. 20. unum allegat ex his octo sub nomine Milevitani, qui tamen idem Canon citatur à Fernando Diacono tit. 18. sub nomine Carthaginensis. Et Cœlestinus Papa epist. ad Episcopos Galliæ octo eosdem Canones attribuit pariter Carthaginensi Concilio.

De hoc anno 418. Prosper in Chronico ista refert: *Honorio Augusto XII. & Theodosio Augusto VIII. Consulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum septemdecim Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus perlatis, per universum orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Ejusdem Synodi plenariæ sub Zosimo, simulque duarum præcedentium Milevitanæ, & Carthaginensis sub Innocentio, meminit August. epist. 47. his verbis: *Quod scriptum est ad Papam Romanæ urbis Innocentium de*

de Concilio Carthaginensis Provinciæ, & de Concilio Numidiæ & aliquantò diligentiùs à quinque Episcopis, & quæ ipsa ad tria rescripsit. Item quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum ad universos totius orbis Episcopos missum; & quod posteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipsum errorem breviter constituimus. Quibus verbis August. indicat, quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagii, & Cœlestii errores: duas scilicet sub Innocentio: Milevitanam, & Carthaginensem Provinciales ambas; & alteras totidem sub illius successore Zosimo; primùm Africanam in Provincia Zeugitana, cujus erat Metropolis Carthago. Hæc anno quadringentesimo decimoseptimo coacta fuit: alteram deinde pleniorem illam ducentorum, & decem, & septem Episcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit, nec soluta, nisi postquam a Zosimo Pelagius, Cœlestiusque damnati sunt.

Istud verò Concilium August. dicit posterius fuisse, non tàm respectu rescripti à Zosimo contra duos hæresiarchas editi, quam respectu Concilii Africani Provincialis. Ista porrò plenaria Synodus Africana ea ipsa est, quæ communiter inscribitur Concilium Carthaginense sextum. Cæterum quinque illi Episcopi, quos ibidem memorat Augustinus, sunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Augustinus, Euodius, & Possidius, quorum communis extat epistola de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ est inter epistolas Augustini 95.

Pelagianæ hæresis, toto jam orbe profligatæ patrocinium suscepit Julianus Memorii Capuæ Episcopi filius, & in eadem sede successor, sed mox ob hæresim eadem sede deturbatus. Hic plures conscripsit pro tuendis Pelagii erroribus libros, vir acer ingenio linguaque, & calamo promptus, & disertus, sed procax, & temerarius, qui cum Augustino grande iniit & diuturnum certamen. Emersit deinde Semipelagianorum hæresis dicta etiam Massiliensium, propugnantibus illam in Gallia Cassia-

no Abbate, Fausto Regiensi Episcopo. Gennadio, Vincentio. Hanc nascentem hæresim sub vitæ suæ finem editis duobus libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ refutavit Augustinus. Litteris è Gallia præmonitus Hilarii, & Prosperi, & post Augustinum Prosper, Fulgentius, aliique magni nominis viri.

CONC. MILEVITANUM.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuisse Milevitana Concilia in unum à Collectoribus confusa. Primum anno Ch. 402. initio Pontificatus Innocentii, nec dum aborta hæresi Pelagiana. Huic preſedit Aurelius Carthaginensis Arcadio, & Honorio Augustis 5. Consulibus, ut refert ejusdem prefatio, quę tamen indebitè pręfixa est secundo Milevitano Conc. illi, quo fuit examinata Pelagii, & Cœlestii hęresis.

Istud secundum circa prenotatam hęresim coactum est, anno Chr. 416. ultimo Innocentii vitę anno, quo eodem pariter habitum fuit in causa eadem Concilium Carthaginense pręsidente quoque Aurelio: Eò tamen convenerunt solius Proconsularis Provincię, aut pauci etiam vicinarum Provinciarum Episcopi: Hoc verò Milevitanum Concilium secundum coegit Sylvanus Numidię Primas, qui tamen ipse authoritati suberat Episcopi Carthaginensis universę Africę Primatis, ut paulò ante monuimus ad quartum Carthag. Autumat Baronius ad hoc Milevitanum secundum solus pertinere anathematismorum in hæresim Pelagianam canones octo, à plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio instauratos, & denuò approbatos, cæteros autem canones Milevitanos ascriptos fuisse, huc à quibusdam Collectoribus, & aliis Africanis Conci-

ciliis transportatos. Nos indiscriminatim, ac simul illos prosequemur.

Secunda hæc Milevitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodosio Arcadii filio; cui Augustinus interfuit. Est verò civitas Milevis Provinciç Numidiæ caput.

Primus in isto Conc. canon, qui est in Africano 79. illos Anathemate percellit, qui sentiunt cum Pelagio Adamum creatum fuisse morti obnoxium, quam non effugisset, etiamsi non peccasset. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perseverasset, habuisse tamen in se ipso principia mortalitatis, adversarias nimirum elementorum, ac humorum, ex quibus constituitur, qualitates, & innati caloris vim depascentis primigenium humorem, & ipsam corporis materiam, cujus est natura mutabilis, his adjunge innumeras ab extrinseco destructionis causas Adamo impendentes: Veruntamen cùm Innocentem Deus supernaturali præsidio semper conservasset incolumen, ut verissimè dicat Apostolus *Rom.* 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

Canon Milevitanus 22. qui est in Africano Conc. 92. edicit, ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad transmarina, sed solum ad Synodos Africæ: non dissentit à canonibus Sardicensibus, qui jus appellandi ad Romanum Episcopum permittunt quidem Episcopis, sed Presbyteris, & inferioribus jus solum provocandi ad Synodos indulget. In Carthaginensi Conc. 6. major fuit circa appellationes ad Romanam sedem disceptatio, de qua plenius eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenses Patres, neque hi Milevitani disceptare intendebant de Romani Episc. supra universalem Ecclesiam præeminentia, & juridica potestate, ex qua sequitur jus ad ipsum ex omnibus

Ec-

Ecclesiæ partibus appellandi; sed sapienter studebant exitialem illorum abusionem coercere, qui suis prælatis refractarii, prætextu juris appellandi, propriorum Episcoporum judicia, simulque canones Ecclesiasticos, & omnem disciplinam eludendo, sua flagitia, & procacitatem tuebantur: seque debitæ vitiorum suorum correctioni subtrahebant.

Neque desunt eorumdem temporum, & locorum exempla similis procacitatis in appellantibus flagitiosis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus à suo Episcopo Urbano justissimè ob gravia scelera excommunicatus *Zosimum* Papam appellaverat, Romamque profectus illum adeò suis mendaciis adversùs Urbanum concitaverat, ut Zosimus in suorum Legatorum ad Conc. Carthag. commonitorio mandaverit de Urbano excommunicando, aut Romam evocando, nisi quæ sui officii erant corrigeret. Idem tamen Apiarius post modùm se coram eodem Conc. exhibuit, suaque palàm confessus crimina, veniam supplex à Patribus petiit, eaque lege obtinuit, ut à Siccensis Episcopatus finibus cujus erat præsul Urbanus, exularet; quamvis honorificè subreptitio Zosimi decreto restitutus; ut eadem ipsa Synodus ad Bonifacium Papam scripsit, qui Zosimo successerat, ut constat ex Conc. 6. Carthag. c. 105. Iidemque Patres scripserunt ad Bonifacii quoque successorem Cælestium, ut perspicuum est ex Conc. Africano cap. 101.

Notum pariter est Cælestium juremerito à Patribus Africanis damnatum, & ab horum sententia provocantem, sic decepisse Romanum Pontificem; ut ejus gratiam inierit, eumque suis accusatoribus infensum reddiderit, atque ipsis Africanis Patribus multò minùs æquum quàm decebat.

Quod verò Apiarii Presbyteri provocationem admiserit Zosimus, cùm tamen œcumenica, & probatissima Sardicæ Synodus jus istud Romanarum appellationum

num solis indulsisset Episcopis: id extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zosimus elusus eam calumniis ejus fidem habuit, ut sibi hoc velut extraordinario casu suprema utendum esse potestate duxerit. Appellatio porrò Cœlestii cum esset in causa fidei ad universalem Ecclesiam pertinente, Romani Episcopi officium erat, judicium hujusmodi ad suam trahere cognitionem, facta de se provocatione.

Multa graviter differit Bernardus circa nimiam appellandi ad Papam multorum licentiam *lib. 3. de consider. ad Eugen. Appellantur*, inquit, *boni à malis, ut non faciant bona, & supersedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellantur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia soluere, vel prohibere: appellantur, ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ hujusmodi sunt cobibere ullatenùs, vel punire præsumant: appellantur ne indignas, & infames personas à sacris officiis, beneficiisve repellere, seu amouere queant. Videas præripi passim partes oppressorum, & prorumpere ad appellandum non tàm grauatos quàm grauare volentes. Zelatus est Dominus domum orationis factam speluncam latronum. Et cur, inquis, malè appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, appellantium malitiam conuicturi? Dico, quod dicere ad hoc solent, nolumus vexari frustra: in curia esse, qui procliuiùs foveant appellantibus, foueant appellationes, cessuris Romæ domi sedere satiùs. Fateor me non omninò decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expensis itineris nummum restituerit illi, quem fortè appellarit?* Hæc aliaque Bernardus. Sanè ad supremæ potestatis officium pertinet considerare illud 1. Corint. 6. *Multa mihi licent, sed non omnia expediunt. Et iterùm Potestatem dedit mihi Dominus in edificationem, non in destructionem.*

Canon. 16. Milevitanus, qui verbis iisdem iteratur in Conc. Africano can. 64. *Placuit etiam ut petatur à gloriosissimis Imperatoribus, ut jubeant judicibus dari petitos sibi defensores Scholasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum, more Sacerdotum Provinciæ: ut iidem*

iidem ipsi, qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeat facultatem pro negotiis Ecclesiarum, quoties necessitas flagraverit, vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad suggerenda necessaria, ingredi judicum secretaria. Vidimus de pauperum defensoribus Canonem nonum Concilii Carthaginensis quinti: unde constat tàm pauperum, quam Ecclesiarum defensores solitam fuisse Ecclesiam à Principe per supplicationem efflagitare.

Defensorum etiam Ecclesiæ meminerunt civilia Romanorum jura *l.* 33. *& l.* 42. *de Episcopis, & cler.* 51. defensores aliquando Laici erant, de his enim loquuntur allegata Concilia, & Zosimus Pontifex *epistol.* 1. *ad fin.* de Laicis Ecclesiæ defensoribus loquitur. Aliquando erant Ecclesiastici: nam Synodus Chalcedonensis can. 23. defensori Ecclesiæ Constantinopolitanæ potestatem confert ejiciendi Clericos, & Monachos in ea citra Episcopi beneplacitum existentes, quam certè Laicis non contulisset. Imò eadem Chalcedonensis Synodus sæpè Joannem Presbyterum memorat Ecclesiæ defensorem, Gregorius quoque Magnus sæpissimè Clericorum meminit Ecclesiæ defensorum *lib.* 4. *ep.* 25. *lib.* 7. *epist.* 7. *lib.* 8. *epist.* 26. *lib.* 9. *epist.* 33. *& alibi* passim.

Præter illos Ecclesiæ alii erant regionarii defensores, quos vel Papa, vel alii Episcopi præficiebant pro tuitione, & suprema administratione jurium, aut prædiorum Ecclesiæ, maximè in remotioribus regionibus quasi locales Oeconomos. Ad hujusmodi defensores innumeras scribit Epistolas idem Gregorius.

Erant insuper civitatum defensores, quorum tamen erat planè civile officium: sicut enim Romæ erant Consules, Tribuni plebis, & Senatus, ita horum vice in plerisque Imperii urbibus erant pro Consulibus nunc decemviri, nunc triumviri, nunc quartumviri, pro Senatu Curia, & vice Tribunorum defensores, de quibus agunt *l.* 3. *&* 4. *c. de defens. civit. l.* 1. *c. de* officio juridici

ridici Alexand. horum munus initio quinquennale fuit, sed Justiniani Novella 15. restrinxit ad biennium: quam novellam parum scitè Balsamon intelligit de defensoribus Ecclesiæ, quos ex eadem probare conatur fuisse semper Laicos Defensores, tàm Ecclesiæ, quàm civitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

De Concilio plenario Africano, & Carthaginensi VI.

DUo ista concilia communiter distingui solent, & ut distincta recensentur à Baronio volente fuisse habitum Africanum anno 418. uti collocat Prosper in Chronico scilicet Honorio XII. & Theodosio octavum Consulibus, cui eodem authore Prospero, interfuere 27. Episcopi: Carthaginense porrò sextum Concilium refert Baronius, aliique ad sequentem annum 419. certè utrumque fuit Carthagine celebratum, utrumque plenarium fuit, utrique subscripserunt 200. & septem Episcopi sub eodem Carthaginis Episcopo simul, totiusque Africæ Primate Aurelio: Ex utriusque actis liquet fuisse ad utramque Synodum missos Zosimi Papæ Legatos, Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum Presbyteros; & ab utraque fuisse cum Synodalibus litteris dimissos tres eosdem Legatos ad Bonifacium Zosimi recens defuncti successorem, quod utique citra miraculum fieri non potuit in distinctis Synodis.

Deinde quid rationis esse poterat, ut duæ tam proximæ convocarentur ex universa Africa plenariæ Synodi? Nunquid una sufficiebat ad providendum ne detrimentum Ecclesiæ Africanæ paterentur ex hæresi Pelagiana, quæ jam aliis Africanis Synodis Milevi, & Carthagine fuerat examinata, & explosa? Quod vero scribit Baronius Carthaginensi Conc. sexto, sub-

ſcripſiſſe quidem 217. Epiſcopo in propriis Eccleſiis ſingulos eorum, ſed paucos in Synodo conſediſſe, id affirmari nequaquam poſſe inde arguitur, quia in ipſis Conc. actis refertur conſediſſe in ipſo eoſdem omnes, qui num. 217. ſubſignaverant, ut admonet Cardinalis Petronius, & ipſe Spondanus Baronii abbreviator. Eſt itaque ſub diverſis, iiſque veriſſimis denominationibus Carthaginenſis, & Africani unum, & idem Concilium congregatum anno quadringenteſimo decimo octavo ſub Zoſimo Papa, qui ſuos eò Legatos tres prænominatos direxit, cum ſuo quatuor capitum commonitorio. Hic profligata eſt Pelagiana hæreſis, hinc miſſæ Synodi litteræ ad Atticum Conſtantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ antiſtitem, pro comparandis Nicænæ Synodis germanis exemplaribus. Hic abundanter cumulatéque proviſum eſt circa omnem Cleri Eccleſiæque diſciplinam. Et ne Canonum aut librorum diſperſorum multitudo confuſionem, aut ignorationem pareret, ſapienter renovata ſunt, & in unum veluti faſcem congeſta veterum Africæ Conciliorum ſalubriora decreta, & iiſdem verbis huic Synodo inſerta, ut ſic in unum libellum collecta commodiùs addiſcerentur. Hinc factum, ut quamplurimi hujuſce Concilii canones jis legantur quoque verbis in Milevitano 2. & Carthaginenſibus 3. & 5. Sancti etiam Auguſtinus, & Proſper unius tantum plenarii meminerunt totius Africæ Conc. circa Pelagiana dogmata hic in Chronico, ille in ſua 47. epiſtola.

In hoc ergo Carthaginenſi ſexto, ſeu Africano plenario Concilio lectum eſt monitorium, quod tribus legatis ſuis Zoſimus mandaverat quatuor continens capita. Primò ut renovetur Nicænæ Synodi Canon, quo ſtatuitur, ut quilibet Epiſcopus Synodi judicio condemnatus jus habeat ad Romanum Epiſcopum appellandi, qui alterutro modo poterit cauſæ providere, ſive judices vicinos Epiſcopos committendo,

ſive

five Legatos ex suo latere in eas partes expediendo: Secundò ne in comitatum, hoc est, Principis aulam Episcopi sine Synodi, vel Metropolitani litteris accedant, post examinatam sedulò, & approbatam profectionis causam: Tertiò de appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis à propriorum Episcoporum sententiis ad Synodos Provinciales. Quartò de Urbano Episcopo Siccensi, qui Apiarium Sacerdotem judicio damnaverat, aut excommunicando, aut Romam evocando, si ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc ultimum, admonuit Synodus Pontificem, quod Apiarius sua tandem crimina, & in proprium Episcopum proterviam, atque calumnias palam in Concilio confessus sit, seque Concilii judicio subjecerit. Quoad verò appellationes Episcoporum ad Romanam sedem, postquam Nicænos canones Concilium perlegit, nec in monitorio contentos reperit, dixit Augustinus Hipponensis Episcopus Legatus Provinciæ Numidiæ: & hoc nos servaturos profitemur, salva diligentiori inquisitione Concilii Nicæni: Totaque Synodus in illius sententiam consensit, & hoc ipsum Romam rescripsit litteris quas Bonifacius, qui Zosimo nuper defuncto suffectus erat, recepit. Addiderunt & istud, misisse Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Constantinopolis Episcopum, ut ad se integros, & illibatos Nicęnos canones transmitterent; pollicentur verò Africani Patres se Nicænorum canonum pręscripta omnia servaturos. Aliquantò post deferuntur Carthaginem litterę Cyrilli, & Attici, cum viginti Nicęnis canonibus in Latinum è Gręco translatis. Quos ut receperunt, scripserunt Africani Patres ad Cœlestinum, quem Bonifacius paulò ante vita defunctus habuit Successorem, tùm Apiarii, de quo paulò supra, pœnitentiam, tùm quę ex lectione Nicęnorum ad se

O 2 tran-

transmissorum Canonum sibi comperta erant: nihilque repertum circa Zosimi de appellationibus Episcoporum commonitorium, nisi quod can. 5. Nicæno statuitur, ne qui fuerint à proprio Episcopo communione fidelium exclusi, ab ullo alio Episcopo recipiantur, nisi devoluta appellatione secùs fuerit à Provinciæ Synodo judicatum. Quam ob rem (inquiunt) impendio deprecamur, ne deinceps ad vestras aures hinc venientes faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos ulteriùs in communione velitis accipere: quia hoc à Nicæno etiam Concilio definitum facilè advertet venerabilitas tua. Nescitur quid ad ista responderit Cœlestinus.

Ista usque adeò accurata Nicæni Concilii conquisitio, cujus etiam expressa erat mentio in Zosimi commonitorio, satis arguit Synodi Sardicensis mentionem, quæ legitur *cap.* 1. *artic.* 6. hujus Carthaginensis Concilii sexti esse suppostitium, & ab aliquo posteriùs assutam Laciniam, qui hoc ipsos Canones in Concilio Sardicensi, quo utique continentur, legerat. His adde Sardicense ipsum Concilium fuisse Africanis Patribus ignotum, cùm scribant ad Cœlestinum his verbis; nam ut aliqui tamquam à tuæ sanctitatis latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo definitum. Quæ nullatenus dixissent, si Sardicense legissent, aut ex ore legatorum audivissent. Cùm hæc Synodus illud ipsum de mittendis à Romano Episcopo legatis in casibus appellationum perspicuè decernat can. 7. Et Augustinus, qui in hoc Carthaginensi Concilio consedit, scribit *lib.* 3. *contra Cresconium cap.* 34. se nullum agnoscere Concilium Sardicense, nisi Arianorum. Quia ut superiùs ad Synodum Sardicensem observavimus. Ariani se ex legitimo Sardicæ Conventu subduxerant, ut perversos Canones liberiùs conflarent, quos deinde Sardicensis Synodi ementito nomine venditarunt. Itaque, inita etiam cum Donatistis societate, qui Africam

penè

penè omnem incesserant, suum per illos Conciliabulum, tota promulgari Africa, & legitimam Synodum supprimi curaverant.

Et sanè dubitandi nullus est locus de veræ Sardicensis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cùm sit utraque œcumenica, & à Romanis Pontificibus approbata, ideòque prævalere debet cuivis Africano Concilio inferioris ordinis, in iis præsertim, quibus Pontifex Maximus obstitisset, ut in hac causa contigit.

Evidentissimum pariter est fuisse antiquissimum appellationum ad Romanum Tribunal usum etiam ante Canones Sardicenses: Excommunicatus namque ab Episcopo Ponti Marcion ad Pium Romæ Episcopum appellans auditus fuit teste Epiphanio *hæres.* 42. Fortunatus & Felicissimus à Cypriano Carthaginensi depositi, appellantes admissi sunt à Cornelio Papa testificante ipso Cypriano *epist.* 55. ad Cornelium Papam. Deinde in Hispania Basilides depositus ad Stephanum Papam provocat, ut idem refert Cyprianus *ep.* 68. Athanasius à Synodo Tyri dignitate motus Julium Papam appellavit, à quo restitutus fuit. Quæ appellatio præcessit Synodum Sardicensem, ut ex Athanasii, & Theodoriti narratione colligitur. Post Sardicense decretum Joannes Chrysostomus à Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam provocans admittitur, ut constat ex duabus ejusdem ad Innocentium Papam epistolis, Flavianus Constantinopolis Episcopus à Pseudo-Synodo Ephesina gradu motus ad Leonem Papam provocat, ut refert Liberatus in Breviario cap. 12. Theodoritus etiam ibidem depositus ad ejusdem Leonis judicium provocat, ut fidem facit ejus ad Leonem epistola. Ignatius etiam Constantinopolis Episcopus, ab Episcoporum Conciliabulo sede pulsus, judicium reclamans Nicolai I. admissus, ut scribunt Curopalates Cedrenus, Zonaras. Alios innume-

ros prætermitto, quorum passim obvia sunt exempla ex omnibus orbis Christiani plagis in epistolis Sanctissimorum Pontificum Leonis, & Gregorii.

Cur autem Zosimus Sardicense Concilium nomine Nicæni allegaverit, respondent nonnulli fuisse, id quoque à Nicæna Synodo definitum, sed ab Arianis unà cum multis omnibus aliis ejusmodi Synodi suppressum, solis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præjudicant, sed tamen illa omnia decreta permansisse integra in exemplaribus Romanæ Ecclesiæ, ex quibus ea Zosimus desumpserit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fusiùs disseruimus ad Nicænum ipsum Concilium.

Resp. alii, Sardicensem simul cum Nicæna conjunctim habitas fuisse pro una, eademq; Synodo, tùm quia magna Episcoporum pars, quæ in Nicæna consederat, interfuit pariter in Sardicensi, ut ex subscriptionibus liquet, atq; utrobique eadem fidei causa dijudicata fuit. Cæteroqui Synodus Sardicensis num. Oecumenicarum augeret, talem enim fuisse illam, liquidò constat, quatenùs toto ex orbe Christiano, Romani Episcopi studio, & præsidentibus ipsius legatis coacta, & celebrata fuit, & tamen non recensetur distinctè inter Oecumenicas, eò quòd in unam cum Nicæna coaluerit. Ex quo rectè conjicitur fuisse à Zosimo dictos Canones Nicænos, qui tamen sunt Sardicenses, quia in Romanæ Ecclesiæ archiviis ambarum Synodorum decreta sub eodem Nicæni Concilii titulo connectebantur. Sed jam prosequendi sunt nobis Canones aliquot præsentis Africani Concilii.

Can. 3. *Ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi non ordinentur nisi postquam omnes, qui sunt in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.* Habetur iisdem verbis in Concilio item Carthaginensi tertio, canon. 18. Ejusmodi zelum ac studium fidei, atque animarum salutis requirebat olim Ecclesia in Clero, ut nemo posset per Hierarchicos ordines sibi eam sponsam acquirere, nisi exemplo Davidis Mi-

Micholem desponsaturi profert Philisthinorum aliquot præputia, scilicet hæreticorum conversionem.

Can. 6. *Ut primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut quid simile, sed primæ sedis Episcopus.* Insertum est in decreto *c. primæ sedis dist.* 99. Primam (de qua hìc) sedem intellige primatialem Africæ. Compellationes quæ fastum redolent abhorret exemplo humillimi, & mitissimi sponsi sui Christi Ecclesia; ideòque Romanus Papa tametsi revera summus Sacerdos, & Sacerdotum princeps, non tamen his quibus legitimè pro sua dignitate posset, sed humili titulo utitur servi servorum Dei, juxta Christi Verbum *Luc.* 22. Qui major est in vobis fiat sicut minor, & qui præcessor est sicut ministrator. Est autem vero simile jam inde à primis sæculis fuisse attributum Romanis Episcopis titulum Pontificis Maximi, & Episcoporum Episcopi: Etenim Tertullianus malè erga Zephyrinum Papam affectus, ejusque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus Mœchis prima verba recitans *lib. de pudicitia cap.* 1. istam præmittit inscriptionem: *Pontifex maximus Episcopus Episcoporum.* Et in Conc. Africano de hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non sat benè in Stephanum Papam affectus, sic illum in proloquio præstringit: *Neque enim se quisquam nostrum Episcopum Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore collegas suos ad obsequendi necessitatem adigit.* Et in actis sanctorum Martyrum Sebastiani ejusque sociorum sincerissimis Cajum Papam Tiburtius Chromatii filius nuncupat Episcoporum Episcopum, quod posteà nomen ab aliis eidem affigitur.

Can. 9. *Ut sacramenta altaris non nisi à jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo Cœna Domini celebratur.* Habetur in *c. sacramenta altaris de consecr. dist.* 1. Huc illud Tertulliani refertur *lib. ad Uxorem cap.* 5. *Non sciet maritus quid secretò ante omnem cibum gustes & si sciverit, panem illum non credit esse qui dicitur.* His

O 4 conve-

convenit D. Augustini in *epist.* 118. *cap.* 6. testimonium istud: nonnisi à jejunis Corpus Domini ritè sumi potest. Dies Cœnæ Domini Canone isto excipitur, quia exemplo Jesu Christi, eodem die ad vesperam sacrum celebrari mos erat, ad quod fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iste canon num. 29. in 3. Carthag. Concilio.

Can. 65. *Placuit ut plebes quæ numquàm habuerunt proprios Episcopos, nisi ex plenario Concilio cujusque Provinciæ, & primatis, atque consensu ejus ad cujus Diœcesin eadem Ecclesia pertinebat, ac decretum fuerit, minimè accipiant.* Sanctum Basilium legimus Cæsaræ in Cappadocia Metropoliten, ut æmulo suo Tyanæ (quæ erat in secunda Cappadociæ Provincia) Metropolitæ suffraganeorum Episcoporum numero prævaleret, erexisse in Episcopalem Sasimorum Ecclesiam, eique Gregorium Nazianzenum quamvis reluctantem præfecisse. Prætereà August. (ut ipse de se testatur) *epist.* 261. ad Cœlestinum Papam in suæ Diœcesis Hipponensis oppido Fussala, sedem novam fecit Episcopalem, cui primùm præfecit Episcopum Antonium de consensu Primatis Numidiæ, cui subjecta erat Hipponensis Ecclesia.

Canones octo adversùs errores Pelagii, & Cælestii, qui in Milevitano præcedenti Concilio leguntur, in isto quoque plenario Concilio inserti sunt, ut & Milevitanus canon 22. quo appellationes transmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio subiicitur Epistola Synodica, hinc ad Bonifacium Papam transmissa.

Prosper *lib. contra collatorem cap.* 10. refert ita fuisse ab Africanis Patribus decretum. *Constituimus in Pelagium, & Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium, de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non solùm ad cognoscendum, sed etiam ad faciendum justitiam, nos per singulos actus adjuvari,*

ri, ita ut sine illa nihil veræ, sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.

CONC. TOLETANUM I.

EST Toletum urbs insignis ad Tagum amnem sita Carpetanorum caput, quæ nunc regio *Castillia nova* dicitur. Primum Toletanum Concilium sub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio, & Honorio Chr. 405. Exstat Innocentii Papæ ad hanc Synodum epist. Ejus cogendæ potissima causa fuit Priscilliani hæresis, quæ sicut cancer per universam Hispaniam serpebat. Itaque plures editi sunt contra illam in hac Synodo can. sicut in aliis Hispanicis Cæsaraugustana, & Bracarensi prima. Severus Sulpitius hujus hæresis historiam exactè describit; quæ Simonis, atque Basilidis artes magicas, Gnosticorum spurcitias infames, & Manichæorum deliria renovabat. Ejus author Priscillianus propterea motiab Imperii usurpatore Max. addictus est.

Can. 5. Exigit ab omnibus Clericis, ut Missæ quotidie intersint, *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Ecclesiæ deputatus Clericus, si intra civitatem fuerit, vel in loco, in quo Ecclesia est, si in Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Can. 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confessore, aut cum quolibet Laico sanguinis alieni.* Similiter Conc. Parisiense sub Gregorio Papa Quarto, & Ludovico Pio Francorum Imperatore, hæc statuit l. 2. cap. 46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, nisi ex consensu Episcopi, & ex causa necessitatis. Neve ullus Sacerdos alicujus Monialis confessionem audiat, nisi coram testibus, haud procul adstantibus.* Consulito etiam interiùs, quæ annotavi ad can. 20. Nicænæ secundæ Synodi, & ad can. 28. Agathensis.

Can.

Can. Toletanus 14. veterem abolet ritum, quo liberum erat fidelibus, vel intra Ecclesiam absumere sacram Eucharistiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut Sacrilegus propellatur*. Idemque decernitur Cæsaraugustani Concilii can. 3. Obvia passim apud priscos Ecclesiæ Patres occurrunt exempla delatæ in privatas ædes à fidelibus Eucharistiæ, in quibus illa in manus dari solebat intra Ecclesiam. Sic Tertullianus ad uxorem c. 3. *Non sciet maritus, quid secretò ante omnem cibum gustes, & si sciverit, panem illum non esse credit, qui dicitur*, nimirum Eucharistiam divinam. Et Cyprianus de lapsis, *cùm* (inquit) *quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere*. Idemque lib. de spectaculis. *Qui festinans ad spectaculum dimissus est, & adhuc gerens secum ut assolet Eucharistiam*.

Ejusmodi quidem consuetudinem occasione persecutionum invaluisse probabile est. Cum enim fidelibus liberum non esset ad Synaxes convenire, si quando furtim loco abdito collectam celebrabant, non modò ibi communicabant; sed etiam singuli exceptas de sacerdotum manibus sacratissimas particulas domum reportabant. Quas postmodùm jejuni sumebant inter privatas preces. Quæ consuetudo etiam parta Ecclesiæ pace diù multis in locis perduravit. Cujus exemplum in fratre suo Satyro refert Ambrosius, quod require supra ad can. 22. & 23. Laodicæni Concilii Gregorius etiam Nazianzenus *orat. in funera Gorgoniæ sororis* perhibet illam in conclavi suo sacram Eucharistiam asservare cum magna veneratione solitam, precibus aliquando ad eam fusis, vehementi, quo illa conflictabatur morbo fuisse liberatam. Basilius Magnus epist. ad Cæsariam Patriciam (quæ etiam allegatur ab Anastasio Nicæno Episcopo in suo quæstionum libro, qui est tomo 6. Biblioth. Patrum) sic scribit: *Aliquem*

verò

verò manu propria communionem ſumere , ubi non eſt Sacerdos minimè grave eſſe ſupervacaneum eſt oſtendere, propterea quòd res ipſa longa conſuetudine probetur . Omnes enim qui ſunt in deſertis Monachi , ubi non eſt Sacerdos, illic habentes communionem, ex ſeipſis illam ſumunt: Alexandriæ autem, & in Ægypto unuſquiſque ex Laicis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi ſuæ. Hæc Baſilius. Simile refert Gregorius Magnus *lib.* 3. *Dial. c.* 36. de Maximiano ejuſque ſodalibus navigantibus, qui atroci tempeſtate jactati, clavo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in undas diſperſis, & nave fluctibus obruta, ſacram in tanto diſcrimine ſumpſerunt Euchariſtiam quam penes ſe habebant, cujus mirifica virtute præſenti diſcrimini erepti, ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam teſtimoniis, & exemplis hoc arguitur fuiſſe plerumque in uſu apud primitivorum ſæculorum fideles Euchariſticam ſub unica ſpecie communionem.

Canon 17. *Is* (ait) *qui uxorem non habet , & pro uxore concubinam habet , à communione non repellatur : tantùm ut unius mulieris , aut concubinæ , aut uxoris , ut ei placuerit ſit conjunctione contentus*. Habetur, cap. is qui diſt. 34. Concubinam dicit (ut ibi admonet Gratianus) quæ ſine dotalibus inſtrumentis, aliiſque ſolemnitatibus aſciſcebatur in conjugium. Id planum eſt ex Auguſtini libro de bono conjugat. Cujus teſtimonium idem Gratianus adducit *cap. concubinæ, & c. ſolet.* 32. *quæſt.* 2. Eadem quoque Juſtinianus edicit *novella* 18. *cap.* 5.

Sy-

Synodus Ephesina Oecumenica.

EPhesi quæ est minoris Asiæ Metropolis coactum fuit Oecumenicum Conc. occasione Nestorii Hæresiarchæ, temporibus Cœlestini Romæ Episcopi, & Imperatorum Theodosii secundi, & Valentiniani III. Nectarius qui præsedit generali Constantinopolitano Conc. successorem in sede urbis Regiæ Episcopali habuit Joannem Chrysostomum, hunc excepit Arsacius, Arsacium Atticus, Atticum Sisinnius, Sisinnium Nestorius Germanicia, quæ Antiochenæ subest Ecclesiæ, oriundus. Hic novo, & pernicioso dogmate Mariam Virginem negavit esse θεοτόκον, hoc est Deiparam, solumque illi Christiparæ nomen asserebat. Geminas quippe Christo personas affingens divinam, humanamque, consequenter docebat Mariam Virginem genuisse personam humanam, prorsùs à divina discretam. Cùmque virus suum latè propagare Nestorius tùm voce, tùm scripto niteretur, graves per omnem Ecclesiam turbas excitavit.

Huic se constanter Cyrillus opposuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Nestorium scriptis primum amantissimis litteris de sententia pravè concepta dimovere conatus est; præcipuum fidelium omnium, maximè verò Episcoporum officium esse ducens, fidei periclitanti suppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis protestatur, πῶς οὖν ἐνῆν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων, ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα, καίτοι τεταγμένοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ.

Cùm igitur fides tam insigniter læderetur, totque passim perverterentur, qui tandem tacere hìc licuit? an non ante tribunal Christi sistemur? an intempestivi silentii rationem reddituri non sumus, præsertim nos qui ea de causa hunc in locum provecti sumus, ut quæ opor-

oportet prædicemus? Quin etiam Joannes ipse Antiochenus Patriarcha, qui postea contra fas omne partes Nestorii adversùs Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias litteras (quæ in prima Synodi Ephesinæ parte continentur) ad Nestorium scripsit, ut à concepto errore resiliret, atque fidem Ecclesiæ, pacemque lacessere desineret. Interea scribunt hac de re ad Cœlestinum Romæ Episcopum seorsim Cyrillus, & Nestorius nihil suum dogma dissimulans, sed propugnans. Quibus acceptis Cœlestinus Romæ multorum Episcoporum Conc. coegit, in quo damnatus est Nestorii error, cui decem indulgentur ab hujus decreti notificatione dies, intra quos nisi errorem publicè ejuraverit, dignitas illi Episcopalis abrogatur, & de fidelium communi societate resecatur. Restituuntur autem quotquot Nestorius contradicentes sibi à communione Ecclesiæ, vel à sacris functionibus abstraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cœlestinus Apostolicæ sedis Legati officium, suasque vices, & potestatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum sibi subditorum Episcoporum habuit, in qua duodecim excusi sunt adversùs Nestorianam impietatem anathematismi, quæ etiam quatuor ad Nestorium delegavit Episcopos cum Synodalibus litteris, qui eum commonerent, atque anathematismos palam approbare suaderent. At ille missos à se repulit, duodecim illa capita anathematizavit, majoreque in quoscumque fideles crudelitate deseviit. Tandem ad sedandas istas, quibus Ecclesia conflictabatur, procellas, interpellatus Theodosius Augustus Synodum Ephesi Oecumenicam indixit, ad quam commisit ad compescendos tumultus Irenæum, & Candidianum Nestorio conjunctissimos, in quem etiam Theodosius erat animi propensioris. Nam cum increbrescente Nestorii hæresi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodosium, & reginas Eudociam, & Pulcheriam missis solidissimè contutasset,

tasset, Nestorio patrocinans Theodosius Cyrillum acerbioribus litteris perstrinxit.

Omnium sæculorum experientia perspectum est, quanta sit vis aulicæ propensionis ad res fidei, & Ecclesiæ convellendas. Cum enim cupiditas, ambitio, & æmulatio permultos etiam Episcopos transversos agant, hinc fit, ut principum injustis desideriis utplurimum adblandiantur, dicente Apostolo: omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Jesu Christi. Dum Ephesum conveniunt antistites, Joannes Antiochenus eique subjecti Orientis Episc. occasiones captant evitandi condemnationem popularis sui Nestorii, & conciliandæ sibi gratiæ principis & duorum ejus Legatorum Nestorio prorsùs addictorum. Cùm itaque illi moram consultò trahere viderentur, his absentibus generale Concilium Ephesi apertum est ann. Chr. 431. ubi ter citatus Nestorius, & ex pervicacia judicio sistere se recusans, adductis approbationibus, atque sedulò examinatis ipsius libris, & litteris hæreticum præfractum, & obstinatum declaravit, & abdicavit Episcopatu sacra Synodus.

Quintò indè die Joannes cum suis advenit Episc. inter quos eruditionis, & eloquentiæ laude præcellebat Theodoritus Cyri in Palæstina Episcopus. Isti se non fuisse diutiùs expectatos acriter conquesti, suisque privatis affectibus etiam in evidentem totius Ecclesiæ Christi perniciem indulgentes privata ibidem conflata Synodo confestim acta legitimi Conc. rescindunt, & ulciscendi cæca perciti cupiditate Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Ephesi Episc. damnant quasi Appollinaris hæresi contactos, quæ animam intellectualem, & humanam removebat à Christo, ut ejus vicem occuparet divina Verbi persona. Quod tamen dogma nunquam in mentem Patrum Ephesinorum venerat: nihil enim repugnat unicam esse in Christo, eamque divinam personam, cum integra completaque ex anima, & corpore humanitate. Sed occasiones (ut ait Salomon Prov. 18.)

quæ-

quærit, qui vult ab amico discedere, omni tempore erit exprobrabilis. Illis igitur aucupandus erat tametsi falsissimus prætextus, ut possent adversarios insectari cum specie nonnulla justitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Episc. conspirant unanimes comites Candidianus, & Irenæus, & litteras ex legitima Synodo perfectas dolosè intercipiunt, multis per proprias litteras calumniis Imperatorem, & aulæ proceres adversùs Orthodoxos Patres intensos reddunt. Mandato Theodosii Cyrillus, & Memnon in carceres detruduntur. Nec minùs tamen legitima Synodus suo fungi pergit officio plusquam 200. constans Episcopis, & harum tempestatum authorem Joannem frustrà delinire, ac pellicere conata, tertiò tandem citatum, & contumacem excommunicat, & deponit.

Contingit tandem ut elusis comitum exploratoribus, Conc. legitimi litteræ justarum querelarum plenæ per virum fidelem, sub ementito medici habitu arundine inclusæ deferrentur ad Theodosium, ejusque sororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliasque spectatę virtutis personas, quibus satagentibus Theodosius rei veritate comperta, benevolum se tandem sacræ Synodo exhibet, acta per Candidianum, & Irenæum revocat, & admissis legitimæ Synodi decretis, Nestorium in pristinum Monasterium Antiochenum in quo Monasticen olim professus fuerat, & postremo ne Monachos, aliosque falsa doctrina pervertere pergeret, Oasim relegat, ubi vitam infelicem calamitoso exitu conclusit, verminante ipsius per divinam ultionem blasphema lingua. Libri ejusdem undequaque conquisiti flammis absumpti sunt. Denique Theodosio interveniente cum magni Simeonis Stulitæ interventu, pax inter Cyrillum, Joannemque, cæterosque Orientales conciliata fuit. Istique in integrum restituti, Conc. legitimo lubentes acquieverunt.

Hujus Synodi p. 4. Act. 7. requirentibus Rhegino Constan-

ſtantiæ Cypri Epiſc. totiuſque inſulæ Metropolita; cæteriſque Cypri Epiſc. aſſerentibus deductum jam indè ab Apoſtolis privilegium, ut non ab Antiocheno antiſtite, ſed ab ipſa provinciæ Cypri Synodo Epiſc. Inſulares ordinarentur, ſancta Synodus hoc eiſdem privilegium confirmavit. Egregiam Cyprii præſules nacti ſunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alii Orientales Epiſc. non modò non contradicebant in hac cauſa, utpotè abſentes; ſed etiam ſchiſmate ſe à ſacra Synodo divulſerant, ut ſic mererentur propriis excidere juribus. Occaſione quidem veteris Antiocheni ſchiſmatis, quando plures in illa creati Epiſc. populum ſic diſtrahebant ut pars uni pars alteri adhæreret, quæ diviſio 48. duravit annos quibuſdam Euſojo, aliis Meletio, aliis Paulino, aliis poſtmodum Flaviano, aliis Euagrio, addictis hanc diviſionis diuturnæ occaſionem Cypri nacti, quaſi αὐτοκέφαλοι cœperunt res ſuas gerere inconſulto Antiocheno Patriarcha. Ubi verò ſchiſma deſiit, omneſque Antiocheni in unum Alexandrum Epiſcopum convenerunt, tunc Alexander jus priſtinum è Cypriis vendicare conatus eſt apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum 30. Innocentius judicavit Cyprios Antiocheno ſubjici, ut conſtat ejuſdem epiſt. 18. poſt Conc. etiam Epheſinum eadem iterùm contentio recruduit imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus in Zenone, & Nicephorus *l.16.c.37.* Petrum Cnapheum, ſeu ut à Latinis vocatur Fullonem Epiſcopum Antiochiæ de Cypriis jura Patriarchalia repetere molientem cauſa cecidiſſe, cùm eodem ipſo tempore ex divina revelatione Barnabæ Apoſtoli corpus in Inſula effoſſum fuiſſet cum Euangelio Matthæi ejus pectori impoſito, quod Barnabas vivens manu ſua deſcripſerat. Qua re motus Zeno voluit deinceps Eccleſiam Conſtantiæ cenſeri Apoſtolicam, & à poteſtate Antiochenſis immunem. Videndus noſter Morinus *l.1.exercit. Eccl.cap.4.*

Ex

Ex multis liquet hujus Synodi locis habitam fuisse in Ecclesia Mariæ dedicata, cujus patrocinium sancta Synodus susceperat. Est verò speciali nota dignum quod scribunt Ephesini patres in Synodica ad Clerum, & populum Constantinopolitanum epistola, Deiparam Virginem cum Euangelista, & Apostolo Joanne Ephesum ex Judæa profectam, illic reliquam vitam usque ad felicissimum obitum transegisse.

CONC. ARAUSICANUM I.

ARausio Civitas Cavarum est in secunda Narbonensi Provincia, cujus Episcopalis Ecclesia suffraganea est Arelatensi Metropoli. Hic convocatum Conc. fuit ann. Chr. 441. sub Leone I. Pontifice, imperantibus Theodosio II. & Valentiniano III. Præsedit Hilarius Arelatensis, consedit Eucherius Lugdunensis, ambo subscripti.

Canon I. *Si quis quacumque necessitate in Baptismo chrismatus non fuerit, hac de re, cùm se ad confirmationem ille præsentabit, admoneatur Episcopus, ut ipsum in primis ungat in vertice, quod erat faciendum in Baptismo, deinde in fronte pro Confirmationis Sacramento, ut habeatur necessaria Chrismatio repetita.* Multa iste Canon edocet: Primò eum qui baptizatur ungendum esse Chrismate in vertice à quocumque Presbytero ex officio baptizante: Secundò, si defuerit ille in baptismate ritus, esse aliàs, maximè verò in confirmationis Sacramento supplendum: Tertiò, nec suppleri sola confirmatione, cùm sit bis in illa Chrismandus quisquis non fuerit in baptismo Chrismatus: Quartò, hanc cæremonialem in baptismo Chrismationem faciendam esse in vertice, at verò Confirmationis Chrismationem in fronte: Quintò, esse necessariam utramque Chrismationem.

Amalarius Fortunatus Episcopus Trevirensis *lib.*

P 1. *de*

1. *de Eccles. offic. cap.* 27. postquam docuit statim à baptismo ungendum esse Neophytum in vertice, ita subjungit : *Sicut in Gestis Pontificalibus legitur Beatum Sylvestrum instituisse, ut à Presbytero ungeretur Chrismate Neophytus in cerebro.* Deinde addit, hanc fieri posse unctionem à Presbytero etiam Episcopo præsente, cùm tamen solus possit Episcopus dare baptizato Spiritum sanctum per manus impositionem ungendo Chrismate non in vertice, sed in fronte. Super quo profert historiam Philippi Diaconi non valentis Spiritum sanctum dare baptizatis à se Samaritanis, quia nec Apostolus, nec Pontifex erat, unde necesse fuit mitti ad hoc officium Petrum, & Joannem *Act. Apost.* 8.

Constat ex Conciliis Florent. & Trid. solum Episcopum esse ordinarium confirmationis ministrum. Docet verò S. Tho. 3. *q.* 72. *art.* 11. extraordinarium confirmationis ministrum posse ex delegatione Papæ, simplicem esse Sacerdotem. Ideoque probatur ex Gregorio magno *l.* 3. *ep.* 26. ad Januarium Episcopum Calaritanum 1. *Ubi Episcopi (inquit) desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus.* His enim verbis citatur à Thoma, & pariter à Gratiano *c. pervenit dist.* 95. quamvis alii aliter legant. Testatur quoque vetustissimus, sed falsò attributus Ambrosio Commentarius in Paulum ad Ephes. 4. *In Ægypto Presbyteri consignant, ubi non est Episcopus.* Canon quidem 20. Toletani Concilii primi demandat Presbytero Chrismationem absente Episcopo, sed exponitur à nonnullis de cæremoniali Chrismatione baptismi : tametsi doceat Amalarius Fortunatus hanc fieri à simplici sacerdote in cerebro Chrismationem etiam Episcopo præsente.

Notanda ergo hæc Amalarii verba sub finem dicti cap. 27. *ut ab Episcopis solis inungatur per manus impositionem, ab Apostolis acceptum est.* His enim perspicuè declarat ipsam Episc. actionem, qua frontem manum inungit esse

esse ipsammet manus impositionem, qui juxta Act. c. 8. dabatur ab Apostolis Spiritus sanctus, & quidem v. 18. manus in singulari exprimitur; quia unctio hæc sacra fit unica manu. Licèt autem alibi dicatur circa confirmationem manuum impositio, id nihil obstat, quia de pluribus Apostolis loquitur; & sic de pluribus manibus quamvis singuli seorsim unicam manum adhiberent. Addit Amalarius per manus impositionem efformari crucem super fideles eodem loco, ubi Pontifex Aaronicus in aurea lamina insculptum Dei nomen ineffabile portabat. Igitur uno eodemque contactu in confirmatione imponitur manus, frons Chrismate linitur, & signum crucis efformatur. Itaque inaniter recurrunt scriptores aliqui ad specialem Christi dispensationem; ut Apostolis liceret pro Chrismatione uti manuum impositione.

Can. 3. præscribit, ut qui pœnitentiam acceperunt, si ea nondum peracta è vita excedunt, communicent Sacramento viatici, sine manus impositione: sed si supervixerint, in statum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentiæ decursu manuum impositionem, seu reconciliationem accipiant. Hæc eadem jam edixerat Synodus Nicæna can. 13. Hæc ergo Concilia Nicænum, & Arausicanum, simulque Ancyranum can. 6. & Agathense can. 11. & Innocentius I. epist. ad Exuperium definitum, ubi est periculum mortis ministranda esse pænitentibus Eucharistiam, nondum completo pœnitentiæ præscripto à canonibus tempore. Observandum hic non esse credibile admissos fuisse pœnitentes ægrotos ad sacrum viaticum absque sacramentali absolutione privata: manuum itaque impositione, quæ differebantur post sacrum viaticum; & expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige solam publicam, & solemnem; quæ publicam pœnitentiam quasi fibula claudebat; & pœnitentem in communem fidelium statum; & ordinem restituebat.

Can. 4. *Pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non esse denegandam.* Constituto quæ circa vel interdictam, vel permissam Clericis pœnitentiam disserui ad Conc. Carthaginensis 4. can. *68.*

Canon. 5. sancit Ecclesiarum immunitatem, ut qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur *c. eos qui ad Ecclesiam dist.* 87. Idemque sancitur in Conc. Aurelianensi primo can. 1. & in Aurelianensi quarto can. 21. Quæ cùm sint Gallicana Concilia, non servantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enim verò, ne ista immunitas fieret impunitas criminum, cautum est Edictis Francisci I. ann. 1539. art. 166. & Henrici III. an. 1585. ut rei, contra quos Judex capturam decreverit, ex locis etiam sacris abducantur. Apud Gentiles quoque asyla erant in sacris locis constituta, ne ad ea confugientes inde divelli possent, referuntur acta Sylvestri, Constantinum contulisse his qui ad Ecclesias confugissent, immunitatem. Quam constitutionem suadente Eutropio Eunucho potentissimo simul, & flagitiosissimo Arcadius contraria lege abrogavit, quæ tertia est in Codice Theodosiano sub *tit. de his qui ad Eccles. confu.* divina tamen ultione Eutropius ipse ob innumera scelera deposcitur ad supplicium: ipse tunc ad Ecclesiam fugit, cujus violaverat paulò antè immunitatem. Chrysostomus suggestu conscenso illam in Eutropium, quæ adhuc superest, illustrem orationem habuit, nec eum priùs sivit à frementibus militibus, & magistratibus adduci, nisi præstito à Magistratibus de vitæ ipsius securitate jurejurando. Ipse verò dignitate omni, & opibus expoliatus in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Ecclesias confugentium immunitatem renovavit Imperator Leo *leg. præsenti lege c. de his qui ad Eccl. confu.*

Con. 8. vetat ordinari Clericum alienum absolutè, aut proprium in aliena Diœcesi, nisi accedat Episcopi consensus ad quem pertinet. vel Clericus, vel Ecclesia.

Ejus-

Ejusmodi sanctiones frequentes in Conciliis occurrunt: in Sardicensi can. 15. in Carthaginensi 3. can. 20. & 21. In Trid. *sess. 6 c. 5. & sess. 23. c. 8. & 9.* & in decreto Gratiani *c. placuit & c. Episcopus* 7. 8. 1.

Can. 12. *Subitò obmutescens prout statutum est baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum Verbis habet Sacerdos, aut præsentis in suo nutu.* Huic similem superiùs exquire can. 76. Concilii Carthag. 4. quem canonem innuere videntur prædicta verba, *Prout statutum est.*

Can. 14. permittit energumenis, ut omnimodè communicent, si se sollicitudini clericorum tradant, monitisque obtemperent, virtute sacramenti muniendi contra dœmonum aggressiones. Priore quidem sæculo energumeni simul cum cathecumenis, & pœnitentibus à sacra cummunione, divinisque mysteriis post Euangelii prædicationem, jubente Diacono foras emissi arcebantur, ut docet in *Hierarchia Eccles.* Dionysius.

CONCILIUM VASENSE, seu Vasionense.

VAsione Vocontiorum oppido in secunda Narbonensi Provincia id Conc. celebratum est sub Leone Papa I. Imperante Romæ Valentiniano III. Chr. anno 442. haud rectè dictum à Baronio Vasatense. Vasio suam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminit hujus Plinius, Mela, Ptolomæus.

Can. 4. *Eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Ecclesiæ reddere morantur; Quia* (inquit) *fideles de corpore decedentes votorum suorum plenitudine, & pauperes præsidio eleemosynæ, & necessaria sustentatione fraudantur.* Vocatque hujusmodi retentores sacrilegos, Cita-

tur nominatim Vasensis hic canon in Concilii secundi Arelatensis can. 47. juxta Sirmundi editionem ibidemque confirmatur. *Citatur pariter in decreto cap. qui oblationes 1392.* Idemque statuitur in Conc. Matisconensi primo can. 4.

CONC. ARELATENSE II.

NEscitur quo tempore sit habitum, nisi quod pro certo est, subsequutum fuisse Arausicanam primam, atque Vasionensem Synodum, ambarum quippè meminit. Itaque præpostere collocat Binius sub Pontificatu Siricii, qui tamen longè tria ista Concilia præcessit.

Hujus Arelatensis can. 2. & 3. circa sacri Clerici cælibatum superiùs allegavi, satisque hâc de re disserui in observationibus ad Nicænum can. 3.

CONC. NANNETENSE.

HUjus quoque Gallicani Concilii tempus ignoratur. Nota dignus est ipsius can. 1. qui & ab Ivone citatur decreti par. 2. c. 122. *Ut Dominicis, & festis diebus Presbyteri antequam missas celebrent, plebem interrogent si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero ibi missam velit audire. Quem si invenerint, statim ex Ecclesia abiiciant, & ad suam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant, & si inventi fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere ab Ecclesia rejiciantur, usquequo ad charitatem redeant. Non enim possumus munus, vel oblationem ad altare offerre, donec*

donec priùs fratri reconciliemur (Matt. 5.) His ita peractis Sacerdotes missarum solemnia ritè peragant. Huic consentit can. 31. Arelatensis Conc. secundi, *Hi qui publicis inter se odiis exardescunt, ab Ecclesiasticis conventibus sunt removendi, donec ad pacem recurrant*.

Prior vero hujus Nannetensis canonis pars de audiendo in propria Parochia sacro, iteratur sequenti can. 2. *Ut nullus Presbyter alterius Parochianum nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad missam recipiat*. Eodem spectat Conc. Trid. *sess. 24. cap. 4. de reformat.* multæque constitutiones à s. Carolo in multis Synodis Mediolanensibus editæ. His tamen derogat constans, totoque proponendum orbe Christiano recepta contraria consuetudo.

Synodus Chalcedonensis Oecumenica.

EXacto hæresiarcha Nestorio Maximianus Constantinopolis Ecclesiam rexit, hunc d inde Proclus excepit, Proclum Flavianus, qui cum Synodum Episcoporum 30. regnante juniore Theodosio Constantinopoli celebraret, Eusebius Dorylæi Episcopus oblato libello exposuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monasterii quod celeberrimum erat in urbe regia Archimandritam, prætextu declinandi erroris Nestoriani, ambas Christi naturas ita confundere, ut in unam mutua commistione coaluisse diceret. Ter missis à Conc. Legatis citatus Eutyches fictitiis excusationibus tergiversatus est: Et demum tertia citatione septem dierum petivit inducias, quibus suam quam fingebat affectam valetudinem confirmaret. Interea Chrysaphio Eunucho, qui gratia Imperatoris præ cunctis aliis prævalebat, quique amicitia erat Eutycheti conjunctissimus (fuerat quippe ab Eutychete de sacro fonte levatus, idemque Flaviano dudum erat per pri-

vatas simultates infensus) suam causam impensè commendat hæresiarcha. Hujus avidè suscepto patrocinio Eunuchus Theodosio suadet, ut Florentium Patricium cum potestate jubeat Synodo interesse. Theodosii mandatum detulit ad Synodum magnus Silentiarius, cum quo Monachis suis comitatus, prætorianorumque militum satellitio stipatus advenit Eutyches, arrogantia tumens, & pervicax. In his rerum angustiis Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumque Theodosio debere præ se ferunt, quod clarissimi viri, cujus fides religioque perspecta sit præsidio Synodum præmuniisset Eutyches mandato Synodi suum exponit sensum: admonetur a Patribus ne contra receptam in Ecclesia fidem quidquam innovaret, utque abjurato errore ad Ecclesiæ rediret unitatem. At ille in contumacia persistens, tandem Sacerdotio, & Monasterii præfectura dimovetur, subscribentibus 30. Episc. & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus immanibus adversùs Synodum intemperiis furit, quam libellis per compita, & fora civitatis affixis proscindit, novasque pro se factiones ubique conflat. Quin etiam ad Leonem Romæ veteris Episcopum scripto conquestus est, Nestorianam hæresin per Flavianum Constantinopoli revixisse, & in dies augeri: seque fidem Ephesinam, qua par est constantia prædicantem fuisse Nestorianorum factione oppressum, & ordine motum, neque ullatenus auditum, dum Apostolicam sedem appellat. Huic Leo plenas benevolentia litteras rescripsit; sed acceptis deinde Flaviani litteris cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbavit. Hoc exclusus effugio Eutyches, per summum nefas à Synodi, & summi Pontificis judicio, ad Theodosii tribunal provocavit. Annuit Imperator à Chrysaphio persuasus, novamque Synodum indixit: concursant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex aula, & de plebe partibus hæresiarchæ addicti. Verùm ista quo-

quoque Synodus audito illo, & exploratis prioris Synodi actis, hanc suo judicio confirmavit, & ita Flaviani sinceritas, & Eutychis perversitas luculentius innotuit.

Eutyches ad suæ causæ penè comploratæ subsidium discordiam inter Episcopos serere aggreditur Dioscorum itaque olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & nunc in Alexandrino Patriarchatu indignissimum successorem, projectissimæ nequitiæ hominem plurimis adulteriis, sacrilegiis, rapinis, & homicidiis inquinatum, Chrysaphii clientem, & Flaviano propter sedium æmulationem, morumque contrarietatem infensum, in suas facilè partes allicit specie tuendæ contra Nèstorianos fidei, quam præcessor ejus in Ephesina Synodo strenuè propugnaverat. Agit per litteras cum Theodosio Dioscorus, tantas controversiarum difficultates non fuisse privatis aliquot Episcoporum hostiliter adversùs Eutychen affectorum conventibus dijudicandas, sed esse per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obstitit suggestioni Flavianus, & Leo Pontifex reclamavit. Sed urgentibus Crysaphio, & Dioscoro, Theodosius Synodum novam, & Oecumenicam indixit Ephesi celebrandam post annos à prima Ephesina novemdecim, ad quam Leo suos direxit Legatos duabus instructos Epistolis, una ad Synodum, altera ad Flavianum, quibus Catholicam fidem adversùs Eutychis præstigias egregiè elucidat.

Ad eam itaque Synodum convenerunt Dioscorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Joannis illius qui priori Ephesinæ Synodo perfractè obsisterat successor, Juvenalis Jerosolymitanus, & Flavianus Constantinopolitanus. Ad Synodum Theodosius Barsumam Archimandritam misit, qui nomine totius ordinis Monachorum, & Imperatoria fretus authoritate, antistites insectaretur, qui Eutychen damnaverant. Misit prætereà comitem Elpidium istius Synodi defensorem seu conservatorem, cui dedit in mandatis,

ut

ut Episcopis à quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem judicandi potestatem adimeret.

Tam infaustis, & iniquis auspiciis coacta Ephesi Synodo; jubet Elpidius ante omnia de actis Constantinopolitanæ sub Flaviano Synodi quæstionem haberi. Obsistunt Legati Apost. & primum omnium litteras Leonis postulant recitari. Obstrepit cum suis Eutyches: Legatos in invidiam trahit, & suspicionem. Ut Flaviano addictos, & apud eum pransos. Concitatur adversùs eos tumultus, denegatur eis in sedendo primatus quem sibi Dioscorus vindicat. Abscedunt Synodo Legati, sed paulò post revocantur. Interea valida 300. Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos secum trahens armatos milites, cùm quibus occultè Dioscorus conspirabat. Horrendis vociferationibus complentur omnia, raptantur, & verberibus afficiuntur sacri Episcopi, notariis digiti effringuntur, tabulæ Synodi discerpuntur. Flaviano nisi interrogato silentium indicitur, & Antistites ejus affeclæ in vincula conjiciuntur.

Tum demum soli affeclæ Dioscori omne sibi judicium causæ hujus usurpant, Domnum Antiochenum suo dejiciunt Episcopatu, simulque Theodoritum Cyri, & Ibam Edessæ, utrumque absentem, & indicta causa. Qui verò intersunt Episcopi partim spontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris; & albis membranis subscribunt, in quibus quid esset scribendum magna pars ignorabat. Legati Apostolici clam inter gladios, & hastas elabuntur ex illo Conc. malignantium, postquam frustra reclamarunt, protestatique sunt. Denique in ista Latronum Synodo (sic enim & jure merito Græci λῃστρικὴν σύνοδον, istam vocant) prolatum Eutychetis Symbolum approbatur, ut Ephesinæ, atque Nicænæ fidei conforme, & pristinum in statum restituitur hæresiarcha. Flavianus verò, & Eutychis accusator, Eusebius Dorylæi Episcopus declarantur hæretici Nestoriani, suisque sedibus deponuntur, & carceribus includuntur.

Fla-

Flavianum appellantem ad Apostolicum tribunal Dioscorus ex Episcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, ut mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contusus, & vulneratus, post triduum vita excesserit. Sine mora in ejus locum subrogatur Anatolius Diaconus, & Dioscori apocrisarius. Tum demùm quasi victor exultans Dioscorus Alexandriam revertit, ubi tam immania flagitia novis aliis accumulans, damnatur à Leone ipse vicissim contra Leonem anathema explodit nova, & hactenus, inaudita audacia.

Tantarum calamitatum accepto nuncio, dici non potest quanto animi dolore Leo Flaviani necem, Episcoporum Catholicorum depositiones, vincula, exilia, divulsas Ecclesias, prostratam, & pessundatam religionem, exultantem hæresin, universoque Oriente triumphantem, & insolescentem deploraverit. Coacta quamprimum Romæ Synodo, Ephesinum istud conciliabulum, seu potius latrocinium rescidit, & damnavit Dioscorum ut dixi, & hujus incendii facem Eutychetem anathemate perculit, crebasque ad Theodosium ejusque sororem Pulcheriam litteras conscripsit. Sed etiam cum plerisque Italiæ Episcopis obviam prodiit Valentiniano Augusto, qui cum Reginis Galla Placidia matre sua, & uxore Eudoxio Romam Religionis ergo ad invisenda sacra Apostolorum limina veniebat. Cùmque illis tot Religionis clades cum luctu, crebrisque singultibus exposuisset lacrymas Reginis excussit, suisque precibus obtinuit, ut Valentinianus & Reginæ Theodosio scriptis litteris suaderent, ut statum Ecclesiæ præsentem miseratus, curare novo legitimoque ac libero Conc. quæ per vim, & factiones Ephesi gesta erant, examini subdi.

Studebat Leo ut in Italia ubi liberius poterat Ecclesia respirare nova Synodus indiceretur, quæ labem, ac infamiam Ephesinam deleret. Sed Theodosii mens hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, & Augu-

sta-

starum precibus nullatenus potuit. Quinimò promulgatis edictis istum Ephesinum conventum Nicænæ Synodo jussit æquari. Sed haud multò post ipse morte sua meliori regimini locum cessit.

Leo quod à Theodosio impetrare non valuerat, obtinuit ab ejus successore Marciano Principe religiosissimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & se ipsam nuptui dedit Pulcheria, ea tamen lege, ut sibi virgini esse liceret. Leonis igitur acceptis litteris, Marcianus suffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ civitas septem tantummodo, stadiis distat ad urbe Regia, interjecto inter utramque Bosphoro. Hoc scilicet fine, ut illi commodè posset interesse, suamque authoritatem impertiri, ut factiosi, qui tot hactenus turbas concitaverant, in officio continerentur.

Primùm quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolii fides, & admissa ejus publica fidei professio, damnans Eutychetis, & Dioscori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc superstites expulerat, revocavit, ut ad legitimam Synodum convenirent, Flaviani corpus ex loco ubi exul, & Martyr occubuerat solemni pompa Constantinopolin retulit.

Hisce felicissimis auspiciis apertum est quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone, quæ civitas est Provinciæ Bithyniæ Bosphoro è regione Constantinopolis adjacens, intra Templum sanctæ Virginis, & Martyris Euphemiæ an. Chr. 451. præsidentibus Leonis Legatis Paschasino Libybetano, Lucentio Asculano, Juliano Coensi Episc. & Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apostolicis Legatis sedit Anatholius Constantinopolis Episcopus. Tertius Dioscorus Alexandriæ. Quartus Maximus Antiochiæ, Quintus Juvenalis Jerosolymæ, aliique deinceps tùm dexteram, tùm ad lævam. Principes verò à Marciano missi cum amplissimo Sena-

natu in medio consederunt ante cancellos sanctissimi altaris, ut exprimitur Act. 1. & alibi passim, ἐν τῷ μέσῳ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου.

Principio Legati Leonis obtestati sunt, fas non esse Dioscorum, qui reus sit à Synodo judicatus, inter Episcopos sedere judicem. Eusebius Dorylæi libellum profert adversùs Dioscorum refertum flagitiis conciliabuli Ephesini. Leguntur subindè acta Synodorum Constantinopolis sub Flaviano, & Ephesi sub Dioscoro. Fremunt Patres in Dioscorum tot ejus sceleribus propalatis. Instat Dioscorus omnia refundere in Patres Concilii Ephesini, nihil se illis invitis, aut inconsultis egisse. At illi replicant, vim sibi illatam per introductos à Dioscoro milites. Convictus scelerum Dioscorus, de gradu, & sessione in Synodo deiicitur.

Observandum in prima ista actione, primam ejiciendi Dioscori allegatam fuisse causam, quia Synodum ausus est convocare sine Apostolicæ authoritate sedis, ὅτι οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἔξον γενέσθαι, *quod numquam hactenùs factum est, nec fieri licet*, S. Marcellus Papa, & Martyr epist. ad Episcopos Antioch. provinc. scribit Canonem Apostolorum esse, ut non possint Concilia celebrari præter sententiam Romani Pontificis. Idem testatur Papa Julianus *epistol. ad Orientales Episcopos* apud Athanasium *Apol.* 2. & Socratem *lib.* 2. *cap.* 13. & Sozomenum *lib.* 3. *cap.* 9. & Nicephorum *lib.* 9. *cap.* 5. additque hunc Apostolorum Canonem fuisse à Synodo Nicæna renovatum. Quod idem testificatur Synodus Alexandrina epist. ad Fœlicem. Damasus quoque Papa epist. ad Stephanum, & Concil. Africæ: *nam ut nostis* (inquit) *Synodum sine Romanæ sedis authoritate fieri, non est Catholicum, nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata definitivè, damna-*

nari potest: neque ulla unquam Concilia rata leguntur; quæ non sunt fulta Apostolica authoritate. Hæc Damasus. Item Synodus 7. Oecumenica Act. 16. pseudo-Synodum reprobant Constantinopoli habitam; eò quòd inconsulta sede Apostolica celebrata fuerit. Denique in Romano Conc. sub Papa Symmacho, cùm Theodoricus Rex convocatis Episc. Italiæ doceret, se ideò ipsos accivisse, ut causam Symmachi judicarent, responderunt universi non ad Regem, sed ad Romanum Episc. convocationem Conc. pertinere, quamvis ipse accusaretur Papa; neque acquievere, nisi postquam Symmachus asseruit, suo rogatu Episcopos fuisse à Rege convocatos; seque de novo Synodum istam approbare.

Act. 2. recitata sunt Symbola Nicænum, & Constantinopolitanum, lectæque litteræ Cyrilli tùm ad Nestorium, tùm ad Joannem Antiochenum, denique Leonis Papæ ad Flavianum. Et hac Leonis perlecta epist. Synodus acclamavit. Petrus per Leonem loquutus est, Apostoli hoc docuerunt. Dioscorus qui se subduxerat citatur reus: At sibi conscius flagitiorum refugit se actionibus 2. & 3. sistere. Post 3. compellationem venire recusans accusatur, & judicatur absens. Prolatis etiam Alexandrinorum testimoniis circa devastatos ab ejus satellitibus, & Ministris agros, incensas ædes, & segetes, abreptas ab eo multorum uxores, violatasque virgines, fœdata connubia, aliaque atrocia facinora. Has ob causas, simulque ob sceleratissimè per eum gesta in Euthychis causa damnatus à sacra Synodo Dioscorus fuit, & dignitate spoliatus.

Episcopis verò Ephesinis veniam suppliciter orantibus, post editam ab eis convenientem fidei professionem facilè indultum fuit. Ibas Edessæ, & Theodoritus Cyri Episcopus pristinis sedibus, & Ecclesiis quibus privarat eos Ephesina pseudo-Synodus, reintegrati sunt. Fidesque unanimi omnium consensu stabilita fuit ad normam epistolæ Leonis. Declaratumque est Do-

thi-

minum nostrum Jesum Christum ex duabus distinctis naturis divina, humanaque inconfusis, & impermistis consistere: & divinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis esse consubstantialem, ac per omnia nobis similem excepto peccato. Marcianus Augustus rebus jam à Synodo pacificè constitutis, ad sacrum Conc. accessit, cujus actioni sextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Augusta de omni Ecclesia optimè merita. Ille verò dignam Imperatore Christianissimo, & sapientissimo habuit orationem.

Denique peracta act. 15. soluta est sacra Synodus, ex eaque recesserunt Comites, & Senatus, Legatique Apostolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus præter Ægypti Episcopos, & necdum creato Alexandrino in locum dejecti Dioscori, ad quem Episcopum maximè omnium pertinuisset ambitioni Anatolii obsistere, canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primo constituebatur Episcopum Constantinopolis, eò quòd hæc civitas Imperii sede, & Senatu decoretur, sitque secunda Roma, insistendo sanctioni Synodi Oecumenicæ Constantinopolis sub Theodosio seniore, æqualibus privilegiis cum veteris Romæ Episcopo potiri debere, atque secundum ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Constantinopolitanæ Ecclesiæ, ut Patriarchali debere subjici Ponti, & Asiæ, & Thraciæ Metropoles omnes. Sicque dirimebantur à veteri Diœcesi Antiocheni Patriarchæ Pontus, & Asia Minor. Thracia verò adimebatur de jure Patriarchico Romani Episcopi. Tertius denique canon subdolè enunciat fuisse à Synodo concessum Episcopis Ægypti, ut differrent sacræ Synodo subscribere, donec Alexandriæ creatus Episcopus esset, eò quòd ita invaluisset apud eos consuetudo, ne quid inconsulto Alexandrino antistite in causa omnibus communi agerent aut subscriberent. Subscripserunt autem tribus hisce Canonibus Anatolius, & Orientales qui cum ipso conspiraverant.

Ubi fraus ista Legatis Apostolicis innotuit, novam, ac decimamsextam iniri sessionem obtinuerunt, in qua & reclamarunt adversus canones subreptitios, adversantes Nicæni Concilii sacris decretis, & contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt insuper Leonis Episcopi commonitorium, qui quod futurum erat præsagiens, ita illis inter alia capitula mandaverat: sanctorum quoque Patrum constitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, servantes omnimodis personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus dignitatem. At si quis fortè civitatum suarum splendore confisi, aliquid sibi tentaverint usurpare, hoc, qua dignum est constantia, retundatis. Hæc Leo. Sanè commemoratus ille ab Anatolio Concilii secundi Oecumenici Canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificii, & qui eos miserat Damasus, repudiarunt: adeò ut nec ipsi Orientales ullam ejus rationem habuerint, qui postmodùm ad damnationem Joannis Chrysostomi Constantinopolis Episcopi Theophilum Alexandriæ Patriarcham accersiverunt, ut quasi superior judicio Constantinopolitani Episcopi præsideret. Unde Paschasinus ex Legatis unus hæc subintulit: si usi sunt, quid requirunt? si non usi quare requirunt? Cæterùm cùm Græci ab iniquo proposito discedere recusarent, istud unum obtinuere Legati, ut sua protestatio in actis Synodi conscriberetur. Deinde Leo, scriptis ad omnes Episcopos encyclicis litteris, ea sola probavit Synodi decreta, quæ ad Catholicam fidem pertinebant, aut quibus sui Legati subscripserant, cæteris rejectis.

Canon. Chalcedonensis 3. Clericis interdicit alienas possessiones lucri causa conducere, aliena negotia gerere, aut sæcularibus negotiis immisceri, excepta viduarum ant pupillorum pia causa. Ita 2. *Timoth.* 2. *nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*. Et consonat Apostolorum Can. 7. Atque in decreto tota dist. 88. Cujus Canon ultimus refert epist. Cypriani declarantis

rantis excludi victorem à suffragiis fidelium, & altaris sacrificio, eò quòd Presbyterum tutela oneraffet: huc spectat decretalium titulus, *ne Cleric. vel monac. sæcul. nego. se im.* vide Ambrosium *lib. 1. de offic. c. 36. Non te implices negotiis sæcularibus, quoniam Deo militas.* Etenim si is qui imperatori militat à susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium prohibetur humanis legibus: quantò magis, qui fidei exercet militiam? Hæc Ambrosius, Paria sancit Conc. 1. Carthaginense can. 6. & Lateranensis canon allegatus in *c. penult. de vita, & honestate Cler.*

Chalcedonensis canon 4. Monacus damnat περιϊόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, *concursantes temerè per civitates.* Cui similis est canon 42. Synodi Quini sextæ, coerceri jubens ab Episcopis Eremitas subjectionis jugo solutos, & vagos. Quod idem providetur quoque *cap. quanto, de offic. jud. ord.* & Francica constitutione Caroli IX. in Comitiis Aurelianensibus art. 11. Idem præterea Chalcedonensis Canon quartus quibuscumque Monachis prohibet Ecclesias, vel Oratoria construere injussu Episcoporum, quibus etiam jubentur esse subditi, & morigeri sub excommunicationis interminatione: mandat autem Episcopis, ut Monasteriorum curam gerant. Similes juris antiqui dispositiones continentur *in cap. nemo Ecclesiam de consecrat. dist. 1. cap. authoritate de privileg. in 6. & Justiniani authen. de Ecclesiast. titulis §. si quis autem. Et authent. de Monachis* § 1. Et speciali *authen. ut nullus fabricet domos Oratorii præter voluntatem Episcopi* §. 1. Vide inferius etiam annotata ad Concilium Arelatense tertium. Concilium Agathense canon 58. cellulas novas, aut congregatiunculas Monacorum absque notitia Episcopi prohibemus institui. Dixitque Bernardus Abbas *epist.* 24. ad Henricum Senonensem Episcopum, *Certus sum ego Monachus, & Monachorum qualiscumque Abbas, si mei quandoque Pontificis excutere à propriis*

Q cer-

cervicibus jugum tentavero, quod Satanæ mox tyrannidi me ipsum subjicio. Ibidemque suum aperit sensum circa Pontificalia in Abbatibus insignia. *Abbates* (ait) *apertè indicant quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apostolicis adeptis privilegiis per ipsa sibi vindicant insignia temporalia, utentes & ipsi more Pontificum mitra, annulo, atque sandaliis. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio: si ministerium, solis liquet congruere Pontificibus. Profectò esse desiderant, quod videri gestiunt, meritoque non queunt Episcopis esse subjecti, quibus tam se comparant desiderio. Quid si & nomen eis conferre posset privilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quo ista ò Monachi? ubi timor mentis? ubi rubor frontis? qui unquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo*: Ita Bernardus. Hoc idem sancivere Patres Trident. *sess.* 23. *de ref. cap.* 3. his verbis. *Nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.*

Canon. 6. vetat, quemquam ordinari Clericum, nisi cum deputatione ministerii ad certam Ecclesiam. Consulito superiùs Nicænum Canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. observatu dignissimus est, qua parte decernit, ut qui adversùs Metropolitem habet querelam, liberum ei sit judicio experiri, vel apud ἔξαρχον, (ita primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham. Quod idem repetitur, & in Can. 17. Itaque supra Episcopos infimarum sedium constituti quidem erant totius Provinciæ Metropolitani, supra Metropolitanos Exarchæ sive primates, utpotè pluribus præfecti Provinciis. Denique supra Exarchos, ac primates eminebant Patriarchæ, sic tamen ut quæ inferioris gradus Episcopus in proprios subditos competebat potestas, & jurisdictio, nihil pateretur detrimenti ex Præsulum superioris gradus authoritate, salvo tamen appellationum jure.

re. Pari ratione Hormisda Pontifex summus *epistol.* 1. Remigio Remensium Episcopo vices suas per universum Clodovæi Regnum committens, & S. Gregorius Papa jus idem attribuens Virgilio Arelatensium Episcopo, expressè protestantur, nihil velle detractum de pristinis Metropolitanorum singulorum in suas Provincias juribus. Ephesinus quidem in Asiana diœcesi, Cæsariensis in Pontica, Thessalonicensis in Macedonia, & Illyrico, denique Perinthi (quam ut scribit Ammianus Marcellinus l. 27. posteritas Heracleam dixit) Exarcha Thraciæ rexit Ecclesias, antequam hoc illi jus Bysantinus præripuisset Episcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente Episcopus Ephesinus, Cæsariensis, Thessalonicensis, aliique quos commemorat Gelasius Cyzicenus *l. 2. c. 27.*

Notandum quoque ad hunc canonem circa vocem Exarchi diœceseos. Hoc nomen diœceseos amplioris olim fuisse potestatis significationem, eò quod sub se plures Provincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiscopi nomen, quod iis solis competebat Præsulibus, qui integræ alicui diœcesi, hoc est pluribus Provinciis præessent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametsi Metropolitano Episcopo nomen Archiepiscopi attributum etiam legatur in Synodo Sardicensi can. 6. Resumito quæ superiùs diximus ad Constantinopolitani Conc. can. 6. quo etiam decernitur, ut in Episcopi accusatione possit à Provinciali Synodo recurri ad Diœcesis Synodum, utpotè majorem. Simile planè sanxit Pelagius I. *epist.* 21. ut à Metropolitana Sede, vel à Provinciali Synodo recurrendi potestas sit ad majorem sedem, aut Synodum, ita tamen ut majores semper quæstiones ad Apostolicam Sedem referantur.

Can. 10. prohibet, Clericum ordinari in duabus simul Ecclesiis, aut ab una in aliam transire; quod si fecerit per gloriæ inanis, aut avaritiæ cupiditatem, statuit esse à secunda Ecclesia removendum, & ad priorem Eccle-

ſiam reducendum. Quod idem repetitur hujus Synodi Can. 2. quod ſpectat ad prohibitionem duarum ſimul Eccleſiarum, ſeu ut vocant beneficiorum, ac præbendarum eam innovat Synodus Nicæna 2. Can. 15. quem inferiùs exquire, in eo enim fuſius hanc pertracto quæſtionem.

Canon 11. cavet, ne litteras commendatitias pauperibus peregrinantibus Epiſcopi concedant, ſed ſolùm pacificas: reſerventque commendatitias ſolis honorabilibus perſonis, quarum virtus perſpecta explorataque ſit.

Can. 14. nuptias inhibet cum perſona infideli, & hæretica, niſi promittat converſionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicæna Can. 10. non oportet (inquit) eos, qui Eccleſiæ ſunt, filios indiſcriminatim cum hæreticis matrimonio conjungere. Eodemque can. 31. non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios, aut filias, ſed magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros polliceantur, Conc. pariter Agathenſe can. 67. *Quoniam* (ait) *non oportet cum omnibus hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros ſe eſſe, & Catholicos.* Citatur in decreto, *c. non oportet cum omnibus 28. q. 1.* præterea *cap. 28. q. 1. cave gentilem, aut Judæam, atque alienigenam, hoc eſt hæreticam, & alienam à fide tua uxorem accerſas tibi.* Qui canon deſumptus eſt ex Ambroſio l. 1. de Abraham cap. 9.

Can. 15. prohibet Diaconiſſa ordinari χειροτονεῖσθαι ante annum quadrageſimum, eamdemque ſi poſt ſuſceptam manuum impoſitionem δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, ſe nuptiis tradat, anathematizat una cum eo, qui eidem copulatur. En diverſas ex antiquo manuum impoſitiones, ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces ſolemnes ſupra pœnitentes, ad abſolvendos, ac reconciliandos pœnitentes, ad

ad consecrandas virgines, aut Diaconissas, & denique ab Exorcistis supra energumenos, juxta Conc. Carthaginense 4. can. 90.

Chalcedonensis can. 16. statuit, non licere virginibus Deo consecratis, aut Monachis nuptias inire, & contravenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. *Timoth.* 5.

Can. 19. edicit singulis annis Provinciales Synodos bis convocari. Vide superiùs Nicænum can. 5. cum ibi annotatis.

Can. 20. prohibet Episcopis alterius Episcopi clericum suscipere, aliòqui tàm Episcopus suscipiens, quàm susceptus clericus communione interdicuntur. Vide superiùs Nicænum can. 15. idem statuentem quæque ibi observavimus.

Can. 24. prohibet fieri deinceps secularia semel ab Episcopo consecrata Monasteria.

Can. 25. Episc. sancit esse intra trimestre ab electione consecrandos, citra casum inevitabilis necessitatis. Quod idem constituit pariter Conc. Trid. *sess.* 23. *c.* 2. quod inferiùs requirito. Vult autem can. iste Chalcedonensis proventus Ecclesiæ viduatæ, pœnes œconomum ejusdem Ecclesiæ intactos, ac integros reservari. Viduatam χηρεύειν dicit Ecclesiam, quæ licet electum confirmatumq; nondum tamen, habet consecratum antistitem Simili utitur locutione Pelagius Pontif. *dist.* 100. *c. quoniam*, & Innoc. III. *c. inter corporalia de consecr. Illa* (inquit) *dicitur Ecclesia viduata, quæ licet Episcopum habeat, inutilem tamen habet: non quasi sponsum non habeat, sed quia sponsus ejus nondum sit consecratus.* Synodus verò Quini-sexta can. 35. relato apud Gratianum 12. *q.* 2. *cap. non liceat*, sancit, integros Ecclesiæ viduatæ fructus esse successori Episcopo statim ab ipsius ordinatione, seù consecratione persolvendos. Quod idem præscribit S. Gregorius Papa *l.* 2. *epistol.* 25. 26. & 27. & *lib.* 3. *epistol.* 11. In regno tamen Franciæ ex

Q 3 ve-

vetusta consuetudine, quæ Regaliorum jus dicitur; omnes reditus fructusque Cathedralium Ecclesiarum, & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus, quarum conferendarum plenam potestatem haberet Episcopus, ad ipsius Regis dominium transeunt, donec Episcopi aut Abbates de novo provisi Regi fidelitatem juramento obstrinxerint. Reditus istos solet Rex sacello Parisiensi donare. De præbendis autem ex tempore vacantibus, pleno jure disponere solet in favorem cujuscumque ipsi libuerit. Regalis hujusce juris antiquitas liquet ex iis diplomatis, quibus aliquot Ecclesiæ Gallicanæ ab hac servitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus *lib.* 1. *de sacra politia* annorum 1137. 1206. 1208. aliaque.

Diatriba de veterum Ecclesiarum situ, partibus, & forma.

CHalcedonensi Conc. act. 1. refertur magnificos, & gloriosissimos Judices, & Senatores Synodo interfuisse, atque in medio consedisse inter cancellos sanctissimi altaris, ut superius relatum est. Ad sinistram vero consedisse Apostolicos Legatos, & postea Anatolium Constantinopolis Episcopum. A dextris autem Dioscorum Alexandriæ, & Juvenalem Jerosolymorum Episcopum. Hæc nobis occasionem suppeditant pertractandi de priscâ tàm Orientalium, quàm Occidentalium Ecclesiarum dispositione. Illarum itaq; quatuor ut plurimùm partes erant. Prima pars Græcis dicta πρόναον, erat vestibulum arcubus, aut columnis suffultum, quod primùm subeuntibus occurrebat. Hic statio erat primi Ordinis pœnitentium, qui προσκλαίοντες, hoc est flentes dicebantur, quique ingressu Ecclesiæ interdicti, hoc ipso loco, & statu versabantur, qui Græ-

cè προσκλαυσις, id est fletus vocabatur: dicente Gregorio Neocæsariensi Can. pœnit. 11. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου. Fletus est extra portam Oratorii. Qui ritus servabatur etiam, dum vel in cœmeteriis, vel in privatis ædibus collectæ fidelium celebrabantur, deſæviente Gentilium persecutione. Secunda pars Ecclesiæ dicebatur ναῦς navis, seu gremium. Hæc pars muro, vel tabulato in duas per longitudinem partes secabatur usque ad locum, qui Græcis ἄμβων Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam quæ ingressuris sinistra erat partem fœminæ, ad dexteram viri conveniebant. De ista sexuum sejunctione agit Clemens *l* 2. *constit. Apost. cap.* 61.

Prima navis pars, quæ ingredientes primùm suscipiebat νάρθηξ narthex denominabatur, ubi statio assignata erat pœnitentibus secundi ordinis, qui ἀκροώμενοι audientes dicebantur: locusque ipse ἀκρόασις, auditio, eodem Neocæsariensi testificante, ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, auditio intra januam in Narthece. Ista namque nomina fletus, & auditio, non solùm pœnitentium ordinibus, sed etiam assignatis eis locis tribuuntur. De in ulterius, sed tamen intra Narthecis spacium siti erant cathecumeni, & energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ post lectum in missa cathecumenorum Euangelium pronunciari solebat, completisque quibusdam solemnibus super ipsos orationibus, quarum meminit Laodicænus Canon 19. foras unà cum pœnitentibus, audientibus, & prostratis Diacono proclamante dimittebantur: non enim eis licitum erat sacris interesse mysteriis.

Navem exinde penitùs subeuntibus occurrebant hinc inde transversi parietes, unus ex virorum, alter ex fœminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis ostiariis, ex parte fœminarum Diaconissis. Has ingressis portas illa pars navis occurrebat, ad

quam conveniebant pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπίπτοντες, id est prostrati vocabantur, ideoque ὑπόπτωσιν, id est prostrationem collocat Gregorius Neocæsariensis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam navis. Ulteriorem stationem occupabat alter pœnitentium ordo, qui συνεστῶτες consistentes dicebantur. Hi soli ex pœnitentibus divinis mysteriis ad finem usque assistebant, nec tamen Sacramentalis communionis participes erant. Istos omnes antecedebant communicantes fideles: inter quos provectiore, & intimo navis loco versùs Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum sanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatæ locabantur, ut fidem facit in Hierarchia Ecclesiastica Dionysius. Per navem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis: quod genus porticuum vocant alias. Intra porticus inserebantur cubicula ad secretiùs orandum destinata, ut Paulinus commemorat epistol. 12. ad Severum. Ista cubicula erant sacella, in quibus etiam altaria erigebantur.

Tertia Ecclesiæ pars ambon dicebatur, seu chorus muro circumseptus, ad quem per gradus aliquot ascendebatur. Situs erat ambon inter navim, quæ & gremium dicebatur ipsumque Sanctuarium. Suas ambon habebat hinc inde inferius alas, ex ambone Clerici ordinum inferiorum psallebant, juxta Laodicæni Conc. can. 15. & Carthaginensis 4. can. 10. & præscriptum Romani Conc. anni 595. sub S. Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur à Diacono solemniter in sacra missa Euangelium: proclamabantur præterea Episcoporum edicta, jussiones & censuræ: hìc recitabantur ex diptychis fidelium, tùm viventium, tùm defunctorum nomina: insuper à lectoribus Clericis legebantur ad plebem sacri libri, inde pariter Homiliæ ad populum habebantur. Supersunt Romæ integri duo vetustissimi ambones: unus in Ecclesia S. Clementis Papæ, & Martyris ad amphi-

phiteatrum, alter in Eccleſia ſanctorum martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem ambon duo continet, pulpita ſingula in utroque latere cohærentia, cùm tamen Sanctorum Nerei, & Achillei ambon unicum habeat pulpitum, idque à ſe disjunctum, & muro navis cohærens, ſed perinde antiquum.

Quatuor ut plurimum erant in ambonibus portæ, ex quibus geminæ navim ſpectantes vocabantur ὡραῖαι ſpecioſæ, aliæ geminæ aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ ſanctæ. Iſtarum cura, & cuſtodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodicæni can. 21. & 22. ab his januis diſcedere, atque in Sanctuarium, aut diaconium vetant ſe ingerere.

In Eccleſiis Græcorum locus erat amboni, & Sanctuario intermedius, qui nunc σωλαῖον, nunc σωλεῦς legitur appellatus, aut σωλέα, eratque ipſo ambone, ſeu choro gradibus aliquot altior. Atque eo uſque procedebant ad Euchariſticam communionem illi qui Sanctuarii prohibebantur ingreſſu, ſcilicet quicumque fidelium non erant de ſacro clero, vel ipſi etiam ſacri Clerici, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laicam communionem. Solea itaque interiacebat inter ambonem, & Sanctuarii cancellos, in quibus Cancellis apud Græcos erant ſacræ portæ. Mihi quidem adhuc incompertum eſt, utrùm tempore hujus Chalcedonenſis Conc. ſenatus, qui ante cancellos conſidebat, eſſet intùs, an extra cancellos, in Sanctuario, an in ſolea. Utrobique enim dici potuit, fuiſſe ante Sanctuarii cancellos. Ipſos vero Epiſcopos ſtatim magna ex parte, quantum locus capere poterat non dubitarim conſediſſe intra Sanctuarium.

Quarta demum Eccleſiæ pars diverſimodè vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretarium, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem ἱερατεῖον, ἱερὸν βῆμα, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἁγιαστήριον, θυσιαστήριον.

Erat

Erat verò pars Ecclesiæ sacratissima, & penitissima. Hujus in medio situm erat sub Tabernaculo altare primarium, in quo Sacerdos sacrum faciens stabat facie ad populum conversa. Quo etiam situ pleraque Romæ adhuc visuntur altaria præcipua, nimirum quinqe singularum basilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur Lateranensis, Petri in Vaticano, Pauli ad viam Ostiensem, S. Mariæ Majoris in Esquiliis, & Laurentii in agro Verano; & prætereà Cæciliæ trans Tiberim, & Sabinæ, & Alexii, & Pancratii, & Eustachii, & Nerei, & Achillei.

Tabernaculum verò superpositum altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo, quatuor suffulta columnis, qualis etiam nunc visitur in altaribus jam denominatis, cui nomen prætereà ciborii Græcè, Latinèque tribuebatur, ut passim legimus in libro Pontificali Anastasii. Germanus similiter Constantinopolis Episc. κιβώριον, istud describit, & quatuor columnis, & super imposita testudine, seu laqueari constare scribit, ita ut quatuor columnis altare ambiretur, testudine verò supernè operiretur. Quin & huic voci Græcam etymologiam assignat ἀκιβ, seu κιβωτὸς, idest arca, & ὁρᾶν, quod est videre, quasi sit arca visionis, seu manifestationis Domini Salvatoris. Latini verò à cibo deducunt. Idest vivifico Eucharistiæ pane, quo nutrimur ad vitam æternam. Simili modo sacri vestitus laciniam vocant orarium Græci Latinique, isti quidem ab oratione, illi ab ὡρᾶν, quod est observare, ut ait Balsamon Græcus scriptor, eò quòd hujus elevatione ad Clerum seu chorum Diaconus Sacrificio administrans signum det eorum, quæ à choro, vel agenda, vel psallenda sint, ideòque diligenter observetur à choro. Atque hanc apud Græcos significandi per orarii elevationem ritum à Diacono ad Chorum se vertentem perspeximus in solemnibus liturgiis, quæ Romæ à Græcis celebrantur in Basilica S. Athanasii.

San-

Sanctuarium undique per circuitum obsepiebant cancelli, quorum mentio est in hac Synodo Chalcedonensi. Eusebius etiam *l.* 10. *hist. eccl. c.* 4. loquens de structura basilicæ Tyri à Paulino Tyriorum Episcopo dedicata. *Locus* (ait) *Sanctuarii in speciem quadratam columnis sublimibus est undique circumseptus, quarum media intervalla incerstitiis ligno instar retis, aut transennæ cancellatis in mediocrem, & æquabilem longitudinem porrectis circumclusa.* Additque altare in Sanctuarii meditullio situm esse.

Idemque scribit in primo hujus templi ingressu fuisse fontes, quibus abluerent se ingressuri: additque templi portas spectasse ad orientem solem. Igitur Sacerdos ex altari facie ad populum versa, spectabat orientem. Idemque autor *l.* 3. *vitæ Constantini cap.* 36. describens fundatam à Constantino Ecclesiam in ipso Dominicæ resurrectionis loco, tres ejus portas dicit positas ad ortum fuisse: & subinde *c.* 37. (ait) *portis ex adverso erat fornix orbis dimidiati, & cœli circuli speciem adumbrans in summo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Salvatoris Apostolorum numero pares tanquam corona cingebant.* Hæc Eusebius. Templi quoque Salomonis anterior facies prospectabat orientem, ut multis locis tradit Josephus, & ex eo Franciscus Ribera in opere suo de templo Judaico.

In Sanctuario præter intermedium altare geminæ hinc inde mensæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conspiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei, & Achillei Ecclesiæ. In ea quæ ad lævam erat, reponebantur vasa sacra cum suis velis, simulque panis, partim consecrationi sacræque communioni destinatus, partim Eulogiis post Synaxim distribuendis, mensam istam Græci πρόθεσιν, id est propositionem, & διακόνιον vocant, cujus accessum Subdiaconis interdicit, nec non sacrorum vasorum contactum Synodus Laodicæna Can. 21. In altera ad dexte-

teram erecta mensa reponebantur sacra Episcopi, aut Sacerdotis sacrificaturi vestimenta.

Per interiorem Sanctuarii circuitum dispositæ erant exhedræ pro sacerdotibus, & his sublimior Cathedra Episcopalis in medio, ac imo Sanctuarii hemicyclo ex adverso altaris, adeò ut sedens Episcopus, & altare, & populum recta prospiceret. Hujusmodi cernitur solium in illo Sanctorum Nerei, & Achillei Sanctuario, ex quo olìm S. Gregorius Papa, ut ipse de se perhibet sermonem ad populum habuit. Propter quæ venerandæ antiquitatis vestigia sedulò admonuit insculptis marmori litteris nunquam satis laudatus ejusdem titularis Cardinalis Cæsar Baronius, ne quis posthac istius Ecclesiæ speciem immutaret, aut lapidem moveret: cujus etiam curam, atque ministerium sacerdotibus Oratorii Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella fecit attribui. Ista verò Pontificia sedes tribus est elevata gradibus supra contiguas hinc inde dispositas marmoreas exhedras. De cathedra Episcopi sic scribit August. in Psalm. 126. Quomodo vinitori altior locus fit ad custodiendam unicam, sic & Episcopis altior locus factus est, & de isto alto loco periculosa redditur ratio. Liturgia quoq; Chrysostomi sedem Episc. vocat ἄνω τὴν καθέδραν quæ sursum est cathedram. Clemens *l.2. const. Apost. c.61.* similiter dicit in medio Sanctuarii sedere Episcopum (id est in medio penitioris parietis qui Sanctuarium à tergo ambit) & clerum sacrum ad ejus utrumque latus sedere.

Veruntamen ex ista cathedra, quæ divinis officiis inserviebat, non sermocinabantur Episcopi ad populum: neque ex ambone nisi minores Sacerdotes: sed quando Antistes habiturus erat sermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra supra celsiorem altaris gradum è regione navis. Eaque consuetudo vigebat, tùm in orientalibus, tùm in occidentalibus Ecclesiis. Gregorius enim Nazianzenus *orat.* 150. ait se concionante

can-

cancellos vim paſſos à confluente multitudine avida verbi Dei, καὶ ἡ βιαζομένη κιγκλὶς αὕτη τοῖς περὶ λόγον ὠθιζομένοις. Cancelli autem intra ambonem erant, Sanctuarium, circumſepientes. Et de Chryſoſtomo Socrates prodit quaſi rem illi à cæteris Epiſcopis peculiarem, quo faciliùs audiri ab univerſa plebe poſſet, accedere ſolitum ad ambonem, ut inde concionaretur. Prudentius verò in carmine de Hyppolito martyre, ubi ejus Baſilicam deſcribit ita canit.

Fronte ſub adverſa gradibus ſublime tribunal,
Tollitur, Antiſtes prædicat unde Deum.

Et Sidonius Apollinaris in carmine Euchariſtico ad Fauſtum Epiſcopum ait.

Seu te conſpicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs ſedula circumſiſtit,
Expoſitæ legis bibat auribus ut medicinam.

Supra memoratus Clemens meminit duorum, ut appellat paſtophoriorum, quæ ſolebant intra Eccleſias extrui, quorum pariter mentio eſt apud Paulinum ſub nomine Secretariorum, quæ dicit eſſe ad abſidem in *epiſtol. 12. ad Severum*. Cùm verò abſis peculiariter diceretur fornix, ſeu arcus ipſum ſanctuarium supernè coronans, colligitur inde, duo illa paſtophoria, ſeu ſecretaria fuiſſe ad utrumque ſanctuarii latus collocata, quorum unum inſerviebat ad recondendam (ut aliquibus viſum eſt) ſacratiſſimam Euchariſtiam: aut, ut eſt aliorum opinio, erat ipſa quæ nunc vocatur ſacriſtia, & olim ſecretarium: quod nomen attribuebatur quoque ſanctuario, ut diverſis teſtimoniis paulò poſt comprobabitur: Græcè quoque ſacriſtia vocari ſolebat σκευοφυλάκιον, & cui ejus cura incumbebat Græcè σκευοφύλαξ Latinè ſacriſta cuſtos, & ædituus. Alterum paſtophorium, ac ſecretarium inſerviebat recondendis ſacris, & Eccleſiaſticis libris: teſtatur enim Paulinus, ſe quod ad levam erat ſecretarium, hoc inſcripſiſſe diſticho.

Si

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas,
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Antequam vetus Vaticana Basilica renovaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea juxta sacristiam à latere confessionis Apostolorum Petri, & Pauli Bibliotheca ipsius Basilicæ, ut constat tùm ex ipsius veteris Ecclesiæ Ichonographia æri incisa, tùm ex libro Joannis Severani de septem urbis Ecclesiis. Idemque Paulinus de altero secretario ad templi dexteram à se descripti sito testatur à se positum in eo aliud distichum.

Hic loco est veneranda penus quo conditur, & quo
Promitur alma sacri pompa ministerii.

Locus itaque, quo sacra recondebatur Eucharistia, solebat antiquitùs, ut plurimum, esse armarium ad latus Sanctuarii, ut colligi potest ex prædicta mensione pastophoriorum, & sacrariorum, seu secretariorum apud Clementem, & Paulinum. Conc. Turonense 2. can. 3. prohibet in imaginario ordine componi Corpus Domini sed constituit in altari reponi sub crucis titulo. Poterat esse loculus aptè dispositus in illa crucis mediana parte qua se duo ligna committebant, ut ita verum Christi corpus esset loco imaginis crucifixi. Aut certè titulus crucis pro ipsamet cruce hoc loco usurpatur, ut velit Synodus Eucharistiam recondi intra loculum in altaris medio sub cruce ipsa.

Alibi Sacramentum reponi, & osservari solebat intra suspensam supra sacrum altare columbam ex auro, vel argento, ut colligitur ex supplici libello, quem Oecumenicæ Synodo quintæ obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni act. 1. quærentes de Severo pseudo-Patriarcha hæretico, eumque accusantes, quòd aureas columbas super altaria suspensas, & alias argenteas super baptisteriorum fontes ausu sacrilego diripuisset. Legimus in Basilii vita, quæ Amphilochio falsò ascribitur, columbis argenteis includi solitam fuisse in templis, atque asservari Eucharistiam. Qui ritus suspen-

ſpendendi vaſculo divinam incluſam Euchariſtiam, quæ ſerico funiculo nunc elevabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primariis Galliarum Eccleſiis ad noſtram perduravit ætatem, ſed jam inolevit. Extat Venantii Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricenſis præſul ex auro fabricari curaverat, ad condendum in ea divinum Sacramentum. Is verò Felix Synodo iſti Turonenſis ſecundæ legitur ſubſcriptus. Aſſervatæ in templis Euchariſtiæ ſuppeditat exemplum (ut alia omittam) Optatus Milevitanus *lib.* 2. *contra Parmenianum* in illo Donatiſtarum ſcelere, qui facta in Catholicorum Eccleſiam irruptione, depromptum inde Sacratiſſimi Dominici Corporis Sacramentum canibus devorandum projecerunt, ſed canes ultrici dente atque efferata rabie non Euchariſtiam, ſed ſacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa epiſt. ad Jacobum fratrem Domini meminit pariter aſſervationis fragmentorum divini Sagramenti intra Sacrarium.

Ut unde digreſſi ſumus regrediamur ad ſecretarium, ea quidem voce res diverſæ ſignificantur. Primùm enim apud Juriſperitos uſurpatur pro ſecreto judicis auditorio, ubi ſeorſim, tum partes, tum teſtes audiebantur, & lis ſeu cauſa occultè inſtruebatur, ac diſcutiebatur. Apud Eccleſiaſticos verò ſcriptores diverſa connotat: nunc ipſum conclave in quo vaſa ſacra, & alia ad ſacrificium ſpectantia, omniſque ad templi cultum, & ornatum pertinens ſupplex aſſervatur. Nunc etiam illam Sanctuarii partem in qua vaſa, velaque, & indumenta ſacra ad ſacrificium decenter apparabantur. Nunc demum pro toto ipſo ſanctuario uſurpatur. Nam ut ordiar ab hac ipſa Synodo Chalcedonenſi. Liberatus Diaconus in breviario c. 13. vocat ſecretarium Eccleſiæ S. Euphemiæ, locum in quo Synodus iſta congregata fuit. Gregorius Papa *l.* 2. *epiſt.* 54. Eccleſiæ Sanctuarium ſimiliter ſecretarii nomine deſignat. Quod

idem

idem exprimunt complurium Conciliorum priscorum acta, 3. enim Carthagine habitum initio inscribitur in secretario Basilicæ restitutæ. Et 4. Carthaginense similiter in secretario. Et 6. Carthaginense in secretario Basilicæ Fausti. Et 7. Carthaginense in secretario quoque Basilicæ restitutæ. Et Milevitanum in secretario Basilicæ. Et Africanum plenarium in secretario Basilicæ. Cæsaraugustanum in secretario. Arelatense 2. can 15. disertè secretarium nominat ipsum sanctuarium.

Similiter vox βῆμα duplicem habet Ecclesiasticam significationem, seclusis ejus aliis apud profanos significatis. Nam præterquam quod sanctuarium communiùs significat, usurpatam lego & pro ambone: vocis quippe origo ac etymon locum denotat, ad quem per ascensum pertingitur παρὰ τὸ βαίνειν, atqui, & ad ambonem, & ad sanctuarium gradibus conscendebatur; unde ambon παρὰ τὸ ἀναβαίνειν, ab ascendendo. Ideoque Gregorius Nazianz. invectiva 1. in Julianum, postquam meminit hunc Apostatam, ac militiæ Christianæ desertorem, fuisse olim in Ecclesia clericum lectorem subjungit, καὶ τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιόμενον τιμῆς, loquens de ambone ex quo intra Ecclesiam legerat. Et forsan μέγα βῆμα, ut hic loquitur Nazianz. ambonem propriè denotabat, sicut ἅγιον βῆμα soli quadrat sanctuario, quo nullatenus lectoribus aut Clericis necdum sacris, licebat tempore divinorum officiorum accedere.

Quam rem perspicuè docet Laodicænæ Synodi canon. 19. quo solis permittitur sacris clericis Sanctuarium ingredi, & ibi communicare. Quæ utique ne ipsis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus can. 21. & 22. Concilium verò Bracarense primum can. 1. placuit, ut intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, aut mulieribus, nisi tantum Clericis, sicut antiquis Canonibus statutum est. Ex isto Concilio Bracarensi, & ex secundo Turonensi can. 4. apparet aliquid in occiden-

dentalibus Ecclesiis remissum de illa veteri orientalium disciplina, cùm hi Canones occidentales à Sanctuario solos laicos arceant, & Clericos indiscriminatim admittant. Porrò præfatus can. 4. Turonensis secundæ Synodi sancit, *ut laici secus altare in quo sacra mysteria celebrantur, inter Clericos, tàm ad vigilia, quàm ad missas stare penitus non præsumant, sed pars illa quæ à cancellis versus Altare dividitur, choris tantùm psallentium pateat Clericorum. Ad orandum verò, & communicandum laicis, & fœminis sicut mos est p teant Sancta Sanctorum*. Hæc tamen postrema Canonibus verba prioribus apertè contradicerent, nisi hoc sensu exponas patere laicis, & fœminis Sancta sanctorum reductis ad prospectum velis temporibus orationi, aut mysticæ communioni destinatis, sed non ad introgrediendum.

Baptisterium solebat esse non intra, sed extra Ecclesiam, ut fidem facit Paulinus, qui Præfata sæpiùs epistola 12. refert baptisterium à se inter duas Basilicas extructum. Cyrillus pariter Cathec. mystag. 1. solitum construi testatur baptisterium extra Basilicas ad vicina ipsis atria εἰς προαύλιον οἶκον, & sanè ipsi baptismatum ritus quod ibid. describit illud necessariò præsupponunt. Horum prisca monumenta quibusdam supersunt locis: ut Romæ ad Lateranensem Basilicam baptisterium Constantinianum, & in primariis Tusciæ civitatibus Pisis, & Florentia Metropolitanarum Ecclesiarum baptisteria sejuncta nunc quoque cernuntur ab ipsis Ecclesiis.

Serius in Ecclesiarum usum receptum fuit, ut fidelium cadavera intra templorum ambitum sepelirentur, præterquàm eorum quos Ecclesia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cæmeteriis, aut atriis templi condebantur: Episcopos tamen in ipsis Ecclesiis tumulari mos fuit, ut testatur Sozomenus *lib. secundo cap. ult.* in quo scribit quoque Magnum Constantinum fuisse in Ecclesia Constan-

tinopolis sepulcro conditum, quam ipse idem in memoriam, & cultum sanctorum Apostolorum extruxerat. Verùm non in alia templi parte sepultus est Constantinus, quam in vestibulo, quod idem censendum pariter existimo de Episcopis. Liquet verò ex Chrysostomi *Hom. 26. in 2. Corinth.* sic loquente, Constantius Augustus Constantium Magnum ingenti honore se affecturum existimavit, si in vestibulis collocaret Piscatoris; quod enim in Regiis janitores sunt regibus, id in sepulcro Reges sunt piscatoribus, & præclarà secum agi putant, si janua ipsis assignetur vestibularis. Concilium Bracharense primum anni 572. can. 36. prohibet, intra Basilicas sepeliri fidelium cadavera. Insuper Conc. Varense citatum in decreto *cap. præciplendum* 13. *q.* 2. jubet extra Ecclesias sepulturæ mandari fideles defunctos, sed vel in porticu, vel in atrio, vel exhedris: quo nomine hìc intelligito loca illa, quæ vulgò claustra dicuntur. Simile injungit Conc. Tiburiense can. 17. allegato à Gratiano *c. nullus laicus de consecrat. dist.* 2. Idem jus edicitur pariter *l.* 2. *c. de Sacrof. Eccles.* Scripsit tamen ad Paulinum Nolanum Episcopum Augustinus libellum de cura pro mortuis gerenda, ab ipso Paulino interpellatus, à quo petierat pia quædam matrona, ut permitteret defuncti filii corpus in sancti confessoris Felicis Basilica deponi, sic autem respondet Augustinus: *Quod vero quisque apud memoriam martyrum sepelitur, hoc tantùm mihi videtur prodesse defuncto, ut commendans eum etiam martyrium patrocinio, affectus pro illo supplicationis augeatur.* Nullum tamen de hujuscemodi sepultura Conc. Paulino suggerit, Augustinus Gregorii Papæ sæculo jam invaluerat consuetudo intra Ecclesiam sepeliendi, ut constat ex *lib.* 2. *Dial. cap.* 23. *& l.* 4. *capit.* 51. 52. 53. *&* 54. Perhibet Gregorius Turonensis Chlodoveum I. Christianum Francorum Regem (qui anno Chr. 511. obiit) sepultum fuisse in sanctorum Apostolorum à se fundata Basilica: fortasse verò id

at-

attributum fuit prærogativæ regalis dignitatis.

Denique fontes etiam præ foribus Eccleſiarum exſtrui ſolitos, in quibus ingreſſuri fideles faciem manuſque abluerent; fidem faciunt antiqui Patres Clemens Papa *l.* 8. *conſtit. Apoſt. c.* 58. Tertullianus *de oratione cap.* 11. Euſebius *l.* 10. *Hiſt. Eccl. cap.* 4 Paulinus *epiſt.* 12. *ad Severum*. Chryſoſtomus *Homil* 72. *in Joan.* & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipſo Eccleſiæ aditu vaſa benedictæ aquæ, ſicut in templis Gentilium ingredientibus luſtrales aquæ aſpergebantur, ut (ne extra Eccleſiaſticos libros pedem efferamus, nec teſtimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus *l.* 3. *Eccl. hiſt. cap.* 5. & Sozomenus *l.* 6. *cap.* 6. dum præclaram Valentiniani (qui poſteà Romano potitus eſt Imperio) confeſſionem ſub Juliano factam referunt. Opportuni præſertim erant illi, præ foribus Eccleſiarum conſtituti fontes præſertim viris communicaturis, ut manus lavarent, quibus Sacramentum excepturi erant. Ideò enim admonet Auguſtinus *ſerm.* 252. *de Temp.* ut viri manus abluant priuſquam ad ſacram communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, ſed linteo quod Dominicale dicebatur excipiebant, ideòque non ei neceſſe erat manus abluere.

CONC. ARELATENSE III.

QUartò à Synodo Chalcedonenſi anno, & Chriſti Epochæ 455. ſub Leone primo Papa coegit Arelatenſe Concilium Ravennius Arelates Epiſcopus in cauſa Theodori Epiſcopi, qui dum juriſdictionem, & viſitandi jus in Lirinenſe Monaſterium exequi vellet, obſiſtente Abbate Fauſto repulſus eſt, qui ut dicit Sidonius Appollinaris carmine ad ipſum Fauſtum Ma-

ximi fucceffor bis fuit, primùm in Abbatia Lirinenfi, poftremò in Epifcopatu Regienfi provinciæ Narbonenfis fecundæ, quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit; cujus ob eam caufam libros damnavit Romana Synodus fub Gelafio primo. Grave fcandalum ex illo Monachorum cum Epifcopo conflictu obortum eft. Rogatur à Confilio Theodorus, ut hanc offenfam Faufto condonet: deinde hic fapienter ab Epifcopi juribus difcernuntur Abbatis jura.

Statuitur igitur ut Clerici Monachi à nullo quam à Theodoro ejufque fuccefforibus ordinari valeant. Atque ab eo folo Chrifma requirant. Confirmationis Sacramentum ab eo folo fufcipiant, Peregrini Clerici nulli citra ejus arbitrium ad communionem, & Ecclefiafticum minifterium admittantur. Laici porrò Monachi ad folam Abbatis directionem, regimenque pertineant. Nec eorum quemquam Epifcopus in clerum, vel ad ordines promoveant, nifi Abbate id poftulante. Require fuperius canon. 4. Chalcedonenfem cum ibi annotatis, quibus & ifta, quæ & fequuntur adjicimus.

Veterum etiam Monachorum fub Epifcopis fubjectio, non tantum aftruitur Canone Chalcedonenfi aliifque teftimoniis, quæ illuc congeffi, ut Dionyfii *Ecclef. Hierar. cap. 6.* Bernardi Abbatis, aliifque, fed etiam Papæ Adriani fecundi *epiftol* 27. ad Carolum Calvum Francorum Regem his verbis. *Omne Monafterium in poteftate Epifcopi confiftere habet, juxta Canonicam authoritatem. Et quia hoc tranfgreffum, ideò plurima monafteria habentur deftructa.* Quod idem verbis eifdem reperitur ejufdem Papæ ad eundem Regem *epiftol.* 30. Concilii quoque Aurelianenfis primi Canon 21. ftatuit *Abbates fubeffe Epifcoporum authoritati, ac poteftati, & ab iis fi deliquerint effe corrigendos.* Hæc verò non à me ideò adducuntur, ut exemptionibus obfiftam, quas pofterioribus feculis regulares à fuprema fede impetraverunt, fed ut meum

meum prosequar toto hoc opere institutum veteres Ecclesiæ ritus, Canones, & instituta indagandi, ut dignoscant lectores qualis fuerit prior, aut posterior Ecclesiæ multis in rebus disciplina. Quia tamen gravissimê disceptabatur quatenus pertingeret regularium immunitates, cùm isti eas ultra præscriptos limites proferrent, has singillatim controversias diremit, deffinitque accuratissimè Gregorii Papæ XV. constitutio, quæ incipit, *Inscrutabili*. Ad quam ut normam inviolabilem subsequentes Summi Pontifices Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. & Cardinalium Congregationes de regularibus cùm eædem concertationes recrudescerent, suas omnes constitutiones, decreta, & judicia conformarunt. Circa hæc quoque provide sanxerunt Patres Trid. *sess.* 5. *de refor.* *c.* 2. item *sess.* 23. *cap.* 15. præterea *sess.* 24. *c.* 4. necnon *sess.* 25. *cap.* 3. in fine, & c. 5. insuper c. 7. & septem sequentibus capitibus.

CONC. AGATENSE.

CElebratum Agathense Concilium fuit Chr. anno 506. sub Papa Symmacho. Est verò Agatha Provinciæ primæ Narbonensis vetus oppidum, coloniæ Massiliensium. Congregatum est Concilium, & venia Visigottorum Regis Alarici secta Arlani, qui non solùm Hispaniæ, sed etiam provinciis Galliæ Aquitanicæ, & Narbonensi dominabatur, quas pater ejus Euaricus vi armorum invaserat. Tametsi verò, & pater, & filius hæretici, & Catholicæ Religioni infensi erant, hæc tamen non obstiterunt quin illatum partium Episcopi dominationis injustę, & tyrannicæ jugo cervices submiserint, ut videri potest apud Sydonium, qui sub Euarico Arvenorum Episcopus fuit, *lib.* 7.

epist. 6. *ad Basilium*, quem Sirmundus fuisse probat Aquense in secunda Narbonensi Episcopum: & apud Gregorium Turonensem *lib.* 2. *hist. Franc. cap.* 25. sub filio autem illius invasoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus sanctissimum præsulem Cæsarium Arelatensem, qui huic Agathensi Concilio præfuit, aliosque qui huc convenerunt Episcopos his verbis Synodum aperire: *Cùm in Dei nomine, & permissu Regis* (Alarici) *in Agathensem civitatem sancta Synodus convenisset, & in sancti Andreæ Basilica con,edissemus, ibique flexis genibus in terra pro regno ejus, & pro longævitate populi Dominum deprecaremur, ut qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum ejus Dominus felicitate extenderet, justitia gubernaret, virtute protegeret, &c.* Similiter postquàm Maximus tyrannus adversus religiosissimum, & optimum Imperatorem Gratianum rebellasset, Gallis per vim occupatis, Episcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt: Sanctusque Martinus Turonum antistes ad ipsum, ut Imperatorem recurrit, neque ejus mensam, & convictum recusavit. Sed ipsi etiam Summi Pontifices subjectionem, & pacem coluerunt sub Principibus hæreticis simul, & Italiæ invasoribus Odoacro, Theodorico, & hujus successoribus Arianis, quam rem nemo in dubium revocaverit.

Profiteor quidem haud licuisse his se sponte subjicere, si non vis major adegisset, sed post impositum hujusmodi tyrannicum jugum, proposita docent sanctorum Episcoporum, exempla, satiùs esse cum hujusmodi tyrannis, ac invasoribus violentis etiam hæreticis pacem civilem salva semper religione conservare, subjectionemque politicam profiteri, (modo ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata transgrediatur) quàm aut solum vertendo proprias Ecclesias deserere, aut rebellando, vel imprudenter obsistendo animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deteriùs præcipitem agere.

Sed

Sed ut ad Alaricum revertamur, refert Isidorus Hispalensis, ipsum feliciter regnasse subnixum orationibus quas Cæsarius Arelatensis, & Quintianus Retunensis Episcopi ambo sanctissimi pro ejus salute, & felici regno ad Deum fundebant; sed ex quo malevolorum mendaciis, & calumniis fidem adhibens ambo in exilium relegavit, tum demum fuisse à Clodovæo Francorum Rege victum, & occisum. Calumniam contra Cæsarium confictam refert ejus discipulus Cyprianus Tolonensis Episcopus fuisse à malevolis accusatum perduellionis, quasi conspirasset transferre Arelatensem urbem in ditionem, & potestatem Regis Burgundionum pariter Arriani. Sed meram fuisse calumniam, subsequuta Cæsarii exulis miracula, ejusque in propriam Ecclesiam revocatio, coarguerunt. Idem postmodùm simili calumnia conflictatus est, attentasse ipsum prodere Arelatem Francorum Regi Clodovæo jam Catholico, dum post devictum, & cæsum in acie Alaricum Franci urbem illam obsidione premebant: adeò ut Gothi, qui urbem occupabant, vinctum miserint ad Theodoricum Italiæ Regem tunc Ravennæ, quam regni sui caput constituerat, residentem. Sed illum Theodoricus licet Arianus honoribus, & laudibus cumulatum remisit Arelatem liberum, in ejus accusatores indignatus: quam latius prosequitur historiam Cyprianus in vita Cæsarii.

Agathensis Can. 2. contumacibus Clericis qui prioris gradus (nimirum ut exponendum autumo, Sacerdotii quod anteriore dignitatis gradu præcellit reliquis ordinibus) elati superbia, communionem fortassis contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur: ita ut, cum eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemque recipiant. Matriculam intelligito catalogum ministrantium clericorum, qui alio nomine Canon dicitur. Observandum

hic est non omnes Sacerdotes quotidie missam celebrasse, sed tantùm per vices. Qui porrò Sacerdotes non sacrificabant, iidem tamen divinis officiis intra Ecclesiam cujus ministerio addicti erant, assistere, atque intra Sanctuarium de manu ejus qui missam celebrabat communicare debebat. Quia verò eveniebat aliquoties, ut Sacerdotes quibus diebus non ipsis obtingebant sacrificandi vices, vel ex superbia, vel ex tepiditate animi indevoti refugerent de alterius manu communicare, seque divinis officiis subtraherent, ita se gerentibus hæc pœna indicitur, ut reducantur ad Peregrinam communionem. Cujus pœnæ mentio quoque paulo infra fit can. 5. quò præfigitur communio peregrina Clerico illi, qui aliquid fuerit de Ecclesiæ rebus suffuratus.

Dissertatio de Laica, & de Peregrina communione.

PEregrinam communionem plerique cum laica confundunt. Sanè id commune habet, ut quoties Clericis inducuntur, intelligantur esse pœnales. In primis communio laica clericis majoribus sive sacris initiatis decernebatur ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicænus canon. 19. μόνοις ἱερατικοῖς ἐξὸν εἶναι εἰς τὸν θυσιαστήριον εἰσιέναι, καὶ κοινωνεῖν. *Solis licèt* (non quidem Sacerdotibus, ut minus peritè aliqui transtulerunt, sed ut exactiùs vertit Dionysius Abbas cognomento exiguus) *sacro ministerio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare*. Verùm tamen in alicujus delicti pœnam sacri clerici quandoque isto excidebant privilegio, nec nisi cum promiscua turba licebat eis communione sacra refici. Istud enim Agathense Conc. decernit can. 32. *Si Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiserit; aut chartam falsa-*

ve-

verint, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus in Monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit laicam tantùm communionem accipiat. Quem Canonem inserit Gratianus *dist.* 50. *c. si quis Episcopus* Præterea Canon Apostolorum 15. vagos clericos ad laicam reducit communionem. Cyprianus ep. 52. ad Antonianum ita scribit de Trophimo Sacerdote in persecutione lapso: *sic tamen admissus est Trophimus, ut laicus communicet*. Hoc pœnæ genus propriè depositio erat, hoc est degradu Episcopatus, Sacerdotii, vel Diaconatus dimotio: sejuncta procul ab excommunicatione quæ prorsùs à divinis Sacramentis excludebat, nec non a communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur segregatio. Id comprobatur Canone Apost. 25. *Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel perjurii, vel furti convictus deponatur, & non segregetur*, (ubi græcum exemplar ait) καθαιρείσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. *Dicit enim scriptura, non vindicabis bis in idipsum: similiter reliqui quoque clerici, &c.* Supponit ergo duplicem accessuram pœnam, si ad depositionem adderetur excommunicatio. Quam eamdem rationem Basilius ad Amphilochium Can. 32. pariter adducit. Ideòque ad Patres quàm sæpissimè crimen idem in clericis depositione, in laicis excommunicatione plectant. Idemque Basilius ad Amphilochium canon 3. sic habet: *Diaconus post Diaconatum fornicatus à Diaconatu quidem ejicietur, in laicorum autem locum extrusus à communione non arcebitur: quoniam antiquus est Canon, ut qui a gradu exciderunt, hoc solo punitionis modo plectantur*. In hoc ergo sita est laica communio.

Quia verò clericis depositis solitæ (ut eas vocat Cyprianus) sportulæ minimi præstabantur, sed ut plurimum ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore, ac industria victum sibi quærere compellebantur, exclusi scilicet à decimis, & oblationibus Ecclesiasticis contingebat aliquando ut ex conmiseratione ipsis Ecclesia præstaret alimoniam, aliter tamen quàm spor-

tu-

gulantibus, & immatriculatis clericis, nullus quippè la illis suppeditabat annuos, aut menstruos redditus, nullamque ex oblationibus sortitionem, sed utrumque præstabat illis in dies alimenta, mensamque illis providebat eamdem cum Peregrinis fidelibus qui à proprio fuerant Episcopo per formatas litteras Ecclesiis commendati, ad quas peregrè ibant. Atque hæc est meo quidem judicio communio peregrina, quæ quandoque motis ab officio, & gradu clericis indulgebatur, ut essent Ecclesiæ simul cum peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum à seipso erga Basianopolis Episcopum ad Alexandrum, residere in sua Ecclesia recusantem, scribit ad Theophilum Alexandrinum Synesius epist. 66. *In Ecclesiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec sacram cum illo mensam communem habui; domi verò peræque, ac innocentes honoravi.*

Cujus humanitatis exempla suppeditat Conc. Chalcedonense act. 7. providens ut ipsius Ecclesiæ Antiochenæ sumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus. Et simili modo sustentationi providet Bassiani, & Stephani, postquam illos Episcopatu submovit act. 12.

Ad exemplum, & similitudinem hujus penalis peregrinæ in clericis communionis, alia vocabatur minùs propriè peregrina communio, qua Episcopi aliique inter Sacerdotes primarii, seu præfecturam habentes non deponebantur prorsùs à clero, sed tantùm à digniori, & sublimiori pristino gradu, ut tamen in gradu inferiori clericorum consisterent, ut Episcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, isti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum clericorum stationem, & classem. Sic enim depositis Episcopis subtrahebatur illa reddituum Ecclesiæ quarta pars, quam Episcopis sacri Canones reservabant, ut deinceps minora cum Sacerdotibus stipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi qui præsunt, & quos Apostolus judicat duplici honore.

re, hoc est stipendio providendos, ad hoc excidentes honore, minùs stipendium inter Diaconos nanciscebantur. Isti quoque, sed magis impropria locutione dicebantur sustentari peregrina communione, tametsi victum, & stipendia cum inferioribus clericis ex Ecclesiæ distributionibus reciperent.

Hujusce pœnalis quidem, sed tamen mitioris disciplinæ legimus exempla, primum in Nicæna Synodo can. 8. qui Novatianos dudum Episcopos ad Ecclesiasticam unitatem redeuntes, si eorum loco jam fuerat aliquis orthodoxus Episcopus constitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu, ac ministerio. Conc. similiter Toletanum primum can. 4. sic decernit: *Subdiaconus defuncta uxore si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, removeatur, & habeatur inter ostiarios, & lectores*. His accedit Conc. Regiense, quod habitum est in Galliæ provincia Narbonensi secunda, quodque disertè meminit istius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem se in Ebrodunensem Episcopum fecerat ordinari a duobus tantùm Episcopis, invito etiam Metropolitano, qualem se prætendebat eo tempore Arelatensis Episcopus, cujus cura, & sollicitudine, convocata hæc Synodus fuit anno 439. hujus ergo 3. Canone sic statuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in unam suarum parochiarum Ecclesiam concedere, in qua aut Chorepiscopi munere, aut peregrina communione foveatur: Nec quidquam ipsi de Episcopalibus officiis usquam usurpare liceat, præterquam in Ecclesia, quam cujusquam misericordia fuerit indeptus, in qua ei solùm Neophitos confirmare, & ante Presbyteros efferre conceditur*. Quæ sanè verba dignissima observatu sunt, sic enim Synodus Armentarium deponit, & exauthorat Episcopali gradu, ut non solum salva ei supersint Sacerdotii jura: sed nonnullis etiam Pontificalibus nimirum confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum præcessione potiatur. Et tamen providetur ei, ut peregrina

com-

communione foveatur: Non est ergo ea communio laica, cùm liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris sacrificium offerre, sed est communio non sacra, sed tantummodò corporalis ad victum, & alimoniam, quod etiam arguit vox illa foveatur.

Prosecutio Canonum Agathensium.

AGathensis Can. 8. *Placuit ut si clericus relicto officio suo propter districtionem, ad judicem sæcularem forsasse confugerit, & is ad quem occurrit solatium ei defensionis impenderit, cum eodem ab Ecclesiæ communione pellatur*. Itaque tàm judicem sæcularem, quam clericum ad eum recurrentem excommunicat: Habetur in decreto 2. *q*. 3. *Can. placuit, ut clericus*. Edicit quoque *c. clerici de judiciis*, clericos de omni crimine sistendos Ecclesiastico judici: nec valere quamcumque consuetudinem in contrarium. His aliæ consonant Synodi veteres: Chalcedonensis Oecumenica Can. 9. jubet clericorum lites non apud judices laicos, sed apud Episcopos agitari. Et Matisconensis primæ Synodi anni 576. Can. hoc idem jus renovat sub pœna excommunicationis in judice laico, & fustigationis, aut carceris in clerico. Idem tamen permittit laicis judicium clericorum in causis gravium delictorum, homicidiis, furti, maleficii. Quæ Canonis permissio videtur arguere prohibitionem oppositam esse tantùm humani, & Ecclesiastici juris, non divini quod est immutabile, & indispensabile. Justinianus in *auth. ut clerici apud proprios Episcopos*. §. *penult. colla*. 6. *seu novella* 83. statuit in omnibus criminibus aliis quàm Ecclesiasticis conveniendos esse clericos coram sæcularibus judicibus. Consulito inferius Cabilonensis Conc. Can. 11.

Canon Agathensis 18. sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverint. Catho-

tholici non credantur, nec inter Catholicos babeantur. Conformatur decreto Fabiani Papæ, & martyr. *c. & si non frequentius*, *de consecr. dist.* 2. Vide superius ad Antiochenum canon. 2.

Can. Agathensis 20. *Clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono etiamsi noluerint inviti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calceamenta eis nisi, quæ Religionem deceant, uti, aut habere non liceat*. Legitur *in dist.* 2. *c. clerici qui comam*. Huc spectant Cart. quarti Conc. can. 44. & 45. quos superiùs require.

Can. 28. Monasteria Monachorum à monasteriis puellarum sancit esse longè remota, tùm ob cavendas insidias diaboli, tùm propter hominum obloquutiones. Citatur 18. *q.* 2. *c. Monasteria puellarum*. Eamdem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hispalense secundum *c.* 11. & Synodus Oecumenica septima canon. 20. τὰ διπλᾶ μοναστήρια, duplicia monasterium virorum, & Monastriarum interdicit. Similiter providet Innocentius Papa III. in regesto 15. ep. 80. ad Helenensem Episcopum, & *lex sanctissima* 44. *c. de Episc. & Cler.*

Can. 38. Clericos, & Monachos contumaces jubet verberibus coerceri. Pænæ Ecclesiasticæ non omnes spirituales sunt, ut censuræ, depositiones, irregularitates ex delicto, sunt præterea quædam corporales, ut carcer, jejunia in pane, & aqua, verberum inflictio, quibus sub custodia cæduntur gravioris culpæ convicti Clerici, aut Monachi. Id fieri solitum præter canonem istum fidem facit Cyprianus in vita Cæsarii Arelatensi, necnon alius Canon Agathensis 41. his verbis: *Clericus quem ebrium fuisse constiterit, aut triginta dies sit excommunicatus, aut corporali supplicio subditus sit*. Qui Canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallicè de Vannes), numero decimus tertius. His accedit Concilii Liptinensis sub Papa Zacharia II. & Childeberto III. Franciæ Rege anno 743. in Hannonia celebrati, canon 6. *Clerici* (inquit) *&*

Mo-

Monachi, & Moniales fornicantes carcere, jejunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur. Denique Cassianus *lib.* 4. *de institutis Cœnobiorum cap.* 16. post dinumeratas graviores aliquas Monachorum culpas, ita subjungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulsione purgantur*.

Canon. 44. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia benedicere Presbytero pœnitus non licebit*, His tamen posteriores regulæ Ecclesiasticæ derogarunt, præsertim in missis Sacerdotum adjectis ad populi dimissionem benedictione populi, & ultimo Euangelio, ex decreto Pii V. Carthusienses veterem ritum sequuntur, & dicta populi dimissione missam concludunt.

Canon. 45. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Ecclesiæ minus utiles, longè positas parvas Episcopus sine consilio fratrum si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem*. Inferitur in decreto 12. quæst. 2. cap. Terrulas. Aliòqui hoc ipsum Agathense Concilium Canon. 8. prohibet Episcopo alienare quidquam, aut distrahere de rebus Ecclesiæ sine consultatione, & consensu etiam Comprovincialium Episcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Eccles. alien. vel non.

Canon. 48. *Episcopi de rebus propriis, & acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de provisione Ecclesiæ suæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ecclesiæ reservari censuimus*. Simile dudum legitur sancitum in Apostol. canon. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo canon. 24. & à primo Concilio Hispalensi, cui præsedit S. Leander, & approbavit Pelagius II. Papa. Necnon à Magno Gregorio Papa *lib.* 10. *epistol.* 42. ad Deusdedit Mediolani Episcopum. Concil. Lateranum generale sub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non posse testari, aut quomodolibet inter vivos disponere de

de bonis per Ecclesiam acquisitis, sed in hæc Ecclesiam succedere. Vide cap. quia nos cap. relatum est auribus, de testam. horum ratio fundatur in destinatione facultatum Ecclesiæ: de quibus ita judicat Urbanus Papa, & Mart. *Ipsæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non possunt aliis quàm Ecclesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari: quia vota sunt fidelium pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* His Bernardus suffragatur *sermon.* 23. *in Cantic.* dicens: *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epistol. 2. ad Canonicum Lugdunense. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retinens, tuum non est, rapina est, & sacrilegium*, Idem similia iterat epist. 42. Advertant Clerici, quanta se damnatione astringant, qui fructus Ecclesiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require superius circa hæc Concilii Antiocheni can. 24. cum ibi annotatis.

Can. 52. *Præsbytero, aut Diacono, aut Clerico sine antistitis sui litteris ambulanti, communionem nullus impendat.* Vide Apost. can. 15. 16. & 32. Et Chalcedonensem cano. 13. & quæ congessi de litteris formatis, & dimissoriis ad Concilium Carthaginensis, quinti canon. 7. Vide prætereà Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 13.

Agathensis canon. 55. *Episcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem statuit Concilium Epaunense canon. 3. sub Sigismundo Burgundiorum Rege, præside Alcimo Auito Viennensi Episcopo anno 518. & præterea Can. 13. Matisconensis secundi Concilii 55. Et obiter antiquitatem observa venationis per accipitres.

Agathensis canon. 64. Triennio suspendit à communione primùm Clericos, qui à propria Ecclesia citrà

justam

Monachi, & Moniales fornicantes carcere, jejunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur. Denique Cassianus *lib.* 4. *de institutis Cœnobiorum cap.* 16. post dinumeratas graviores aliquas Monachorum culpas, ita subjungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulsione purgantur*.

Canon. 44. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia benedicere Presbytero pœnitus non licebit*, His tamen posteriores regulæ Ecclesiasticæ derogarunt, præsertim in missis Sacerdotum adjectis ad populi dimissionem benedictione populi, & ultimo Euangelio, ex decreto Pii V. Carthusienses veterem ritum sequuntur, & dicta populi dimissione missam concludunt.

Canon. 45. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Ecclesiæ minus utiles, longè positas parvas Episcopus sine consilio fratrum si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem*. Inferitur in decreto 12. quæst. 2. cap. Terrulas. Aliòqui hoc ipsum Agathense Concilium Canon. 8. prohibet Episcopo alienare quidquam, aut distrahere de rebus Ecclesiæ sine consultatione, & consensu etiam Comprovincialium Episcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Eccles. alien. vel non.

Canon. 48. *Episcopi de rebus propriis, & acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de provisione Ecclesiæ suæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ecclesiæ reservari censuimus*. Simile dudum legitur sancitum in Apostol. canon. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo canon. 24. & à primo Concilio Hispalensi, cui præsedit S. Leander, & approbavit Pelagius II. Papa. Necnon à Magno Gregorio Papa *lib.* 10. *epistol.* 42. ad Deusdedit Mediolani Episcopum. Concil. Lateranum generale sub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non posse testari, aut quomodolibet inter vivos disponere

de

de bonis per Ecclesiam acquisitis, sed in hæc Ecclesiam succedere. Vide cap. quia nos cap. relatum est auribus, de testam. horum ratio fundatur in destinatione facultatum Ecclesiæ: de quibus ita judicat Urbanus Papa, & Mart. *Ipsæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non possunt aliis quàm Ecclesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari: quia vota sunt fidelium pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* His Bernardus suffragatur *sermon.* 23. *in Cantic.* dicens: *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epistol. 2. ad Canonicum Lugdunense. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retinens, tuum non est, rapina est, & sacrilegium,* Idem similia iterat epist. 42. Advertant Clerici, quanta se damnatione astringant, qui fructus Ecclesiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require superius circa hæc Concilii Antiocheni can. 24. cum ibi annotatis.

Can. 52. *Præsbytero, aut Diacono, aut Clerico sine antistitis sui litteris ambulanti, communionem nullus impendat.* Vide Apost. can. 15. 16. & 32. Et Chalcedonensem cano. 13. & quæ congessi de litteris formatis, & dimissoriis ad Concilium Carthaginensis, quinti canon. 7. Vide prætereà Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 13.

Agathensis canon. 55. *Episcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem statuit Concilium Epaunense canon. 3. sub Sigismundo Burgundiorum Rege, præside Alcimo Auito Viennensi Episcopo anno 518. & præterea Can. 13. Matisconensis secundi Concilii 55. Et obiter antiquitatem observa venationis per accipitres.

Agathensis canon. 64. Triennio suspendit à communione primùm Clericos, qui à propria Ecclesia citrà justam

corum id observandum esse decrevimus, ut nullus sæcularium ad clericatus officium præsumatur, nisi aut cum Regis jussione aut cum judicis voluntate. Sinodus seu Sanctio *l. 8. Capitular. Caroli Magni cap.* 20. *de Clericis hominibus, qui ad servitutem Dei se tradere volunt, ut priùs hoc non faciant, quam à nobis licentiam postulent; hoc ideò quia audivimus aliquos ex illis non tam causa devotionis hoc fecisse, quam pro exercitu seu alia functione regali fugienda, quosdam verò cupiditatis causa ab his, quis res illorum concupiscunt circumventos audivimus, & ideò hæc fieri prohibemus.* Cum legem tulisset Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis administrationibus vacassent ad Ecclesiasticum officium recipi, & milites non expletis stipendiis in monasteriis admitti prohibebat, priorem quidem hujus legis partem non improbavit, sed potiùs laudavit, posteriori verò acriter restitit S. Gregorius Papa *l. 2. ep.* 62. ad Mauricium.

Can. 21. statuit Abbates subesse Episcopis, & ab his, si deliquerint esse corrigendos. Require superiùs can. 4. Chalcedonensem, & Conc. Arelatense tertium cum annotatis.

Can 26. *Id Sacerdotibus omnibus est decretum, ut ante Paschæ solemnitatem non quinquagesima, sed quadragesima teneatur.* Observandum est Telesphori decreto, qui sextus à Petro Pontificatum gessit, Clericis omnibus injunctam fuisse abstinentiam septem plenarum hebdomadarum ante Pascha, *Quia* (inquit) *discreta esse debet vita Clericorum, & Laicorum.* Legitur hoc in decreto *c. statuimus dist.* 4. Id verò quia fortasse jam obsoletum, & antiquatum erat, reducitur hic ad communem populi usum.

Inchoatio verò jejunii à feria quarta post quinquagesimam necdum fuerat introducta: quin imò nec dum invaluerat sub Gregorii Papæ I. Pontificatus exordiis, quibus certum est adhuc jejunium inchoari solitum feria secunda post Quadragesimæ Dominicam, ut fidem facit ejusdem Homilia 4. in Euang. quam etiam *ref.*

S *lib.*

lib. 1. *de officiis cap.* 7. Non est tamen improbabile magnum Gregorium sub vitæ suæ finem constituisse demum, ut à quarta post quinquagesimam feria, ut nunc invaluit consuetudo, jejunium aperiretur: cùm Gregorii ipsius Sacramentarium quartam illam feriam caput, ac initium jejunii esse affirmet; etsi aliqui suspicentur esse laciniam sacramentario Gregorii assutam.

Can. 29. *Rogationes, seu Litanias ante Ascensum Domini placuit celebrari, ita ut præmissum Triduanum jejunium in Ascensionis Dominicæ solemnitate solvatur: per quod triduum servi, & ancillæ opere relaxentur, quo magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes abstineant, & quadragesimalibus cibis utantur.* Sidonius Apollinaris *l.* 7. *epist.* 1. ad Mamertum Viennensem Episcopum, hunc ipsum prędicat authorem Rogationum, quarum præsidio, civium suorum, quorum exitium & multa de cœlo prodigia, & barbararum gentium incursiones interminabantur, saluti consuluerit. Hæc porro contigerunt circa Chr. annum 474. Post Mamertum Esychius Ecclesiæ Viennæ gubernacula suscepit, cui successit Avitus, qui homil. in Rogationes, sic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modò, sed per orbem totum Rogationis observantiæ flumen irriguum.*

CONC. ARAUSICANUM II.

Arausione convenit hæc Synodus secunda Chr. anno 529. ut Jacobus Sirmundus observat sub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amalasuntæ filio; in Gallia verò liberis Clodovæi. Concilio præsedit Cæsarius Arelatensis, quod approbavit Bonifac. II. Pont. in sua ad Cæsarium ipsum epist. quam ex antiquis manuscriptis Sirmundus in lucem protulit. Hac Synodo

nodo contra Semipelagianos, qui in Gallia maximè in secunda Narbonensi provincia per hujus hæresis præcipuos assertores eximii ingenii viros Cassianum, & Faustum percrebuerant, Christi gratiæ necessitas commendata est. Cassiani scripta solidè impugnaverat Prosper edito adversùs collatorem lib. Fausti verò lib. 2. de libero arbitrio, & de præscientia, ac prædestinatione oppositis, & sincerioribus libris oppugnarunt 3. sancti Episcopi Avitus Viennensis, Fulgentius Ruspensis, & Cæsarius Arelatensis.

Canon 3. *Si quis ad humanam invocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur à nobis contradicit Isajæ Prophetæ, vel Apostolo dicenti: inventus sum à non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant.* Semipelagiani, seu Massilienses, quamvis contra Pelagium gratiam Dei ad salutem necessariam assererent, attamen in hominis arbitrio ejus semina, & dispositiones collocabant, scilicet in desiderio salutis, ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem propriis, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad se attrahere dicebant, ut constat ex epistolis Prosperi, & Hilarii, quibus Augustinum admonent insurgentis istius in Gallia hæresis.

Can. 4. *Si quis, ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem etiam ut purgari velimus per Spiritus sancti infusionem, & operationem in nos fieri confitetur, resistit Spiritui sancto per Salomonem dicenti præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Sanctissimus Ecclesiæ doctor, & divinæ gratiæ propugnator insignis Augustinus gratiæ Christi vim, & efficaciam his verbis describit in lib. de gratia Christi cap. 10. *Sed nos eam gratiam volumus isti fateantur, quà futuræ gloriæ magnitudo non solum promittitur, sed etiam creditur, & speratur: nec solùm revelatur sapientia, sed etiam amatur: nec solùm suadetur omne quod bonum est, verùm &*

persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solùm vocari, sed etiam esse Christianus. Vis illa quidem à Lutero invecta, quæ humanam voluntatem necessitate adigat, arcenda procul à gratia est, solaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui possit humana libertas dissentire si velit, ut definit Synodus Tridentina sess. 6. Canon.4. idemque Augustinus, qui memorato superius loco, aliisque permultis asseruit gratiam victricem suum semper sortiri effectum, ideò ut in libro *de prędest. Sanct. c* 8. hæc asseveret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde respuitur; cùm ad hoc detur, ut duritiem auferat cordis.* Idem inquam *lib. de spiritu, & littera cap.* 33. luculenter docet integram sub gratiæ ductu servari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Hactenùs S. Doctor; nos verò errorem illum prorsùs aversamur, qui voluntarium cum libero ita confundit, ut ipsam etiam necessitatem cum libertate conciliet..

Canon 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.* Desumptus est ex Augustini *epistol.* 105. docet hæc Synodus neminem quantumvis justum promereri posse suam ad æternam vitam prædestinationem, seu quod eodem recidit, finalis perseverantiæ donum. Et fulcitur etiam isto Canone merè gratuita in Dei proposito æterno prædestinatio, hinc enim dependet series omnis gratiæ, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Priùs enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo convenientia. Itaque prædestinationis effectus, non verò causa sunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit sub meritum perseverantiæ donum. Unde Apostolus *Roman. 9. Non est videntis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Idemque Apostolus Rom.8. *Dili-*

ligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundùm propositum (scilicet Dei, quod Dei propositum, ut observat Augustinus, Apostolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati sunt sancti: quos enim præscivit, illos & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædestinationis Augustinus *libr. de prædestinat. Sanctorum cap.* 15. & *de bono perseverantię cap. ult.* ut cum prædestinatio Christi sit exemplar, & origo prædestinationis Sanctorum, sicut *Christus prædestinatus est Filius Dei in virtute*, ut loquitur Paulus *Roman.* I. ita ut gratuita prorsùs fuerit ejus prædestinatio ex mero, æternoque Dei proposito, nullis ejus præcedentibus meritis, aut prævisis. Non enim Christum Maria peperit merum hominem, qui postea meritis accedentibus assumeretur ad unionem hypostaticam Verbi, sed simul & homo, & Deus esse cæpit. Itaque Christus, & ad ejus exemplar Sancti per æternum Dei propositum prædestinati sunt nullis prævisis, aut causantibus meritis; sed quia prædestinati sunt, ideò datum illis fuit, ut merentur divinæ gratiæ auxiliis vitam æternam. Prosequitur deinde Apostolus: *Quos autem prędestinavit* (nimirum quod præmisit Apostolus secundum propositum) *illos, & vocavit* secundùm propositum (*quos autem justificavit*) secundum propositum) *illos & glorificavit* (secundum propositum.) Denique istum omnem de æterna apud Deum prædestinatione sermonem Apostolus hac exclamatione concludit, quæ inepta esset, atque impertinens, si omnia essent ad prævisa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut rejectionem refundenda. *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei? quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus? quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Roman. II. quibus postremis verbis

S 3 osten-

persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solùm vocari, sed etiam esse Christianus. Vis illa quidem à Lutero invecta, quæ humanam voluntatem necessitate adigat, arcenda procul à gratia est, solaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui possit humana libertas dissentire si velit, ut definit Synodus Tridentina sess. 6. Canon.4. idemque Augustinus, qui memorato superius loco, aliisque permultis asseruit gratiam victricem suum semper sortiri effectum, ideò ut in libro *de prędest. Sanct. c* 8. hæc asseveret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde respuitur; cùm ad hoc detur, ut duritiem auferat cordis*. Idem inquam *lib. de spiritu, & littera cap.* 33. luculenter docet integram sub gratiæ ductu servari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est*. Hactenùs S. Doctor; nos verò errorem illum prorsùs aversamur, qui voluntarium cum libero ita confundit, ut ipsam etiam necessitatem cum libertate conciliet.

Canon 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito*. Desumptus est ex Augustini *epistol.* 105. docet hæc Synodus neminem quantumvis justum promereri posse suam ad æternam vitam prædestinationem, seu quod eodem recidit, finalis perseverantiæ donum. Et fulcitur etiam isto Canone merè gratuita in Dei proposito æterno prædestinatio, hinc enim dependet series omnis gratiæ, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Priùs enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo convenientia. Itaque prædestinationis effectus, non verò causa sunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit sub meritum perseverantiæ donum. Unde Apostolus *Roman.* 9. *Non est videntis, neque currentis, sed miserentis Dei*. Idemque Apostolus Rom.8. *Dili-*

ligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui ſecundùm propoſitum (ſcilicet Dei, quod Dei propoſitum, ut obſervat Auguſtinus, Apoſtolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati ſunt ſancti: quos enim præſcivit, illos & prædeſtinavit conformes fieri imaginis filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*. Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædeſtinationis Auguſtinus *libr. de prædeſtinat. Sanctorum cap.* 15. & *de bono perſeverantię cap. ult.* ut cum prædeſtinatio Chriſti ſit exemplar, & origo prædeſtinationis Sanctorum, ſicut *Chriſtus prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute*, ut loquitur Paulus *Roman.* 1. ita ut gratuita prorsùs fuerit ejus prædeſtinatio ex mero, æternoque Dei propoſito, nullis ejus præcedentibus meritis, aut prævifis. Non enim Chriſtum Maria peperit merum hominem, qui poſtea meritis accedentibus aſſumeretur ad unionem hypoſtaticam Verbi, ſed ſimul & homo, & Deus eſſe cæpit. Itaque Chriſtus, & ad ejus exemplar Sancti per æternum Dei propoſitum prædeſtinati ſunt nullis prævifis, aut cauſantibus meritis; ſed quia prædeſtinati ſunt, ideò datum illis fuit, ut merentur divinæ gratiæ auxiliis vitam æternam. Proſequitur deinde Apoſtolus: *Quos autem prędeſtinavit* (nimirum quod præmiſit Apoſtolus ſecundum propoſitum) *illos, & vocavit* ſecundùm propoſitum (*quos autem juſtificavit*) ſecundum propoſitum) *illos & glorificavit* (ſecundum propoſitum.) Denique iſtum omnem de æterna apud Deum prædeſtinatione ſermonem Apoſtolus hac exclamatione concludit, quæ inepta eſſet, atque impertinens, ſi omnia eſſent ad prævifa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut rejectionem refundenda. *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei? quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus? quis enim cognovit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Roman. 11. quibus poſtremis verbis

S 3 oſten-

ostendit rursus, & instat, Deum prævenire omnia hominum merita omnemque bonum usum liberi arbitrii: & idcirco jure admirandum, atque inter arcana inscrutabilia Dei habendum, cur hujus misereatur, illius non misereatur.

Canon 14. *Nullus miser de quacumque miseria liberatur nisi per Dei misericordiam præveniatur, sicut Psalmista dicit, Misericordia ejus præveniet me. Et citò anticipet nos misericordia tua Domine.*

Can. 17. *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas facit, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus.* Desumptus est ex Augustini opere perfecto contra Julianum *lib.* 1. *num.* 83. Et ex ejusdem libro *de patientia cap.* 17.

Can. 18. *Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia quæ non debetur præcedit ut fiant.* Hinc igitur copulantur gratuitum, & meritorium, quia hominis meritum gratiam præcedit Christi.

Can. 19. *Natura humana etsi in illa integritate in qua condita est permaneret, nullo modo se ipsum creatore suo non adjuvante servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus Can. ex Augustini ep. 106.

Can. 20. *Multa in homine bona fiunt quæ non facit homo* (ut sunt gratiæ omnes prævenientes de quibus sup. diximus) *nulla autem bona facit homo, quæ Deus non præstet ut faciat homo.* Depromitur ex Augult. *lib. contra duas ep. Pelagii c.* 8.

Can. 22. *Nemo de suo habet nisi peccatum, & mendacium.* Ex August. *tract.* 5. *in Joan.*

Can. 25. *Aliquot divina potestate ad malum prædestinatos esse non solùm non credimus, sed etiam si sint qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Hæreticis consuetum est falsa dogmata Catholicis affingere, ut sanam eorum doctrinam in odium,

aut

aut contemptum adducant. Sic Nestoriani Cyrillum columniabantur esse Apollinaristam hæreticum. Et Eutychiani Orthodoxos, qui distinctas, & inconfusas in Christo naturas propugnabant Nestorianæ hæresis insimulabant. Ita etiam Faustus eique coetaneus Gennadius ex inconcussa S. Augustini doctrina, falsas, & malè cohærentes conclusiones eliciebant, quas Augustini discipulis falsò ascribebant, eosdemque hæresi insimulante dicebant Prædestinatianos: quam calumniam ut amolirentur Arausicani patres, hunc canonem ad præcedentes addiderunt. Florus Hincmari ætati suppar, nomine Lugdunensis Ecclesiæ librum pereruditum edidit in defensionem Augustinianæ doctrinæ, in quo fictitium illud monstrum hæresis Prædestinatianorum à vaferrimo Fausto excogitatum, & commentitiis Arelatensi, & Lugdunensi Conciliis proscriptum ut Faustus comminiscitur, & ab Hincmaro Remensi post ducentos circiter, & sexaginta ab ætate Fausti annos resuscitatum affirmat esse meram fabulam, nec ullam fuisse unquam Prædestinatianorum sectam. Sed hoc nomine Augustini defensores, & discipulos fuisse à Semipelagianis notatos affingentibus eis falsa, & hæretica dogmata.

CONC. LUGDUNENSE I.

Istud ex antiquis manuscriptis restituit in lucem Jacobus Sirmundus summi vir ingenii, eximièque de sacris litteris meritus. Habitum fuit regnante in Burgundia Sigismundo, in Francia verò quatuor Clodovæi I. liberis ann. Christ. 517. huic præsedit Lugduni Episcopus Viventiolus. Hujus canon 2. speciali nota dignus est: *Id quoque adjecimus, ut quicumque nostram tribulationem quamcumque, vel amaritudinem, aut*

communionem fortasse potestatis necesse habuerit tolerare, omnes una cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel dispendiorum obtentu causæ unus susceperit, consolatio fraternæ anxietatis relevet tribulatos. Sapienter hoc decretum est, quia facilè contingit, ut Episcopus ex officio agens per æmulorum, aut malevolorum suggestiones cadat in principis offensam, utque reliqui Episcopi sive metu displicendi, sive ambitione, sive alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Ut enim sileam exemplum Joannis Chrysostomi, qui Eudoxia Augusta illum infectante, fuit Orthodoxorum etiam Episcoporum Synodo depositus, aliaq; hujusmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis sub regia Merovæi progenie in Synodo Parisiensi oppressus est à Chilperico Rege, huculque conjuge Fredegundæ Prætextatus Rotomagorum Episcopus, ut refert Gregorius Turonensis l. 5 hist. Francorum cap. 1. Sub secunda verò, id est Caroli Magni stirpe Carolo Calvo regnante, Hincmarus Remensium antistes potestate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Sylvanectensem Episcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coegit, qua Rotaldum Suessionum Episcopum, cui erat infensus, justum, & integerrimæ vitæ præsulem Episcopatu dejecit, & sedem Apostolicam frustrà appellantem retrusit in Monasterium. Idemque Remensis Hincmarus proprium nepotem suis injustis desideriis non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunensem Episcopum in altero Episcoporum malignantium Conc. Duziacensi deturbavit Episcopali sede, carcere inclusit quantumvis provocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, ut fidem faciunt eorumdem temporum Conc Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum stirpe Hugo Capetus Rex suspectum sibi Arnulfum Remorum Pontificem, eò quod esset æmuli sui Lotaringiæ ducis Caroli ex magni Caroli Augusti pro-

prosapia consanguineus, per adulatorum, & aulæ mancipiorum Episcoporum Synodum Remis habitam sede dimovit, & vinculis addixit, suffecto ejus in locum Gerberto. Quam indignitatem, ut rescivit Joannes Papa XV. rem totam misso in Galliam Legato Apostolico revisit, & causa cognita libertati, pristinæque dignitati Arnulfum restituit. Gerbertus itaque Gallia excedens ad Imperatorem Othonem III. se contulit, cujus opera promotus primum ad Archiepiscopatum Ravenensem, & postmodum defuncto Papa Gregorio V. ad Romanæ Ecclesiæ thronum conscendit, nomenque Sylvestri II. ortitus est.

CONC. TURONICUM II.

HAbitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto anno Chr. 570. hujus exordio Patres ita pronunciant *Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragium congregatio Sacerdotum.*

Can. 1. convocari jubet Synodum Metropolitani, suorumque Comprovincialium bis singulis annis, aut si necessitas inevitabilis hoc impedierit, saltem semel in anno. Mandatque singulis Episcopis, ut ad Synodum conveniant sub excommunicationis pœna, à qua sola dispenset certissima infirmitas, nullatenùs autem Regis obsequium, aut Regis ordinatio: *non enim* (ait) *spirituali operi debet præferri regalis præceptio.*

Can. 3. de loco ubi recondendum est admirabile Sacramentum, & can. 4. de loco Sanctuarii, & quinam ab ejus ingressu arceantur, jam retulimus in diatriba, quam Synodo Calcedonensi subjecimus.

Can. 5. statuit *ut quælibet Civitas pauperes suos incolas pascat, ne aliis locis divagentur.*

Can.

Canon. 10. statuit, ut Clerici victum sibi vestitumque artificiolo comparent, & ut iidem sibi propriis manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in suas ædes mulierem famulitii causa introducendi. De his actum diffusius ad Canones 51. & 52. Conc. Carthaginensis quarti.

Canon. 18. assignat Monachorum jejunia per annum. Quia verò jejuniorum diebus non prandebatur, sed solùm cænabatur, idcircò sic ait: *De jejuniis antiqua à Monachis instituta conserventur, ut de Pascha usque ad quinquagesimam* (id est Pentecosten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exactè jejunent. Posteà usque ad Kalendas Augusti ter in septimana jejunent, secunda, & quarta, & sexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Novembri, sicut dictum est ter in septimana. De Decembri usque ad Natalem Domini omni die jejunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die festivitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandam gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt privatas in Kalendis Januarii fieri Litanias, ut in Ecclesiis psallatur, & hora Octava in Kalendis ipsius Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam vero usque ad quadragesimam, ter in septimana jejunent.* In isto Canone primum observa per triduum à Kalendis Januarii fuisse consuetudinem veterem Litaniarum, & jejuniorum, ne fidelis populus communicaret sacrilegis dissolutionibus quibus indulgebant gentiles iisdem diebus in honorem Jani: quemadmodum multis in Ecclesiis sacros celebrari conventus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Bacchanalium à quinquagesima.

Observa secundò diebus jejuniorum Missam differri solitam ad horam octavam: quia hora nona, & non ante licebat in jejuniis extra quadragesimam cibum

capere

capere. Incidebat autem nona in tertiam post meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, seu cœna per quadragesimam, ea differebatur in vesperam, quæ in horam à meridie sextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam sextam veterum. Quo factum est, ut quamvis hora cœnæ jejuniorum hodiernorum multum præ illo veteri ritu soleat anticipari, decantentur nihilominus vespertinæ preces per quadragesimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum jejuniis. Nam veteres horâ quæ nobis est post meridiem sexta vesperas decantabant, indeque quadragesimalibus jejuniis ad refectionem, hoc est cœnam prodibant. In reliquis autem per annum jejuniis Canon iste 18. edicit, ut hora octava celebretur Missa, nimirum hora post meridiem secunda. Post Missam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, qua ibatur ad cœnam. Tertullianus contra Psychicos cap. 10. scribit Psychicos (ita per contumeliam ipsos appellat Catholicos superbus, & protervus hæreticus) solitos non ultra nonam sua omnia jejunia protrahere; suos verò hoc est hæreticos Montanistas, usque ad vesperum. Id tamen apertè falsum, & calumniosum est quoad jejunia Catholicorum quadragesimalia, ut ex testimoniis sequentibus liquet, Basilius Magnus *homil.* 1. *de jejun.* loquens de quadragesima: *Expecta* (inquit) *vesperam ut cibum capias* Chrysostomus *homil.* 4. *in Genes.* de quadragesima pariter sic dicit: *Non existimemus inediam usque ad vesperam ad salutem nobis sufficere*. Paulinus *epist. 6. ad Amandum*. *Quotidiana*, inquit, *jejunia non refugit, & pauperem mensam vespertinos conviva non horruit*. Hieronymus *epist. ad Eustochium* refert de quibusdam Monachis solitos fuisse post horam nonam cibum sumere, & apud eos jejunium totius anni æquale esse, excepta quadragesima, in qua districtius vivitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur.

Huc

Huc accedit etiam Conc. Cabilonense dicens: *Solent plures qui jejunare se putant in quadragesima mox, ut audierint signum ad horam 9. manducare, qui nullatenus jejunare credendi sunt, si ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium.* Citatur *de consecr. dist.* 1. Iste quoque Turonensis canon hoc idem perspicuè decernit. Sic etiam testatur Micrologus *lib. de Ecclesiast. observationib. c.* 49. *In hoc differt quadragesimale jejunium ab aliis, quod in aliis post 9. in hoc autem post vesperam reficere nos debemus: nec juxta Can. quadragesimaliter jejunare censemur, si ante vesperam reficimur.* Benedictus Monachorum pater in Regula c. 41. *Quarta, & 6. feria jejunent usque ad nonam.* Et subinde: *ab initio quadragesimæ usque ad Pascha ad vesperam reficiantur.* Nec verò Monachis id peculiare credas, sic testatur Bernardus serm. 2. de quadrag. *Hactenus usque ad 9. jejunavimus soli: nunc usque ad vesperam jejunabunt nobiscum simul universi Reges, & princeps, Clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, simul in unum dives, & pauper.* Denique August. *ep.* 118. *ad Januarium*, ubi dicit horam solvendi jejunii esse nonam non de aliis ibi jejuniis loquitur quàm Sabbathorum per annum. Id sanè fatendum, ab aliquot sæculis fervorem Christianorum multum deferbuisse, ideòque Ecclesiam de pristinæ disciplinæ severitate plurimum remisisse, quatenus fideles in deteriora lapsi ejus districtionis jugum è propriis cervicibus excussissent, si pia mater eos voluisset ad hoc adigere quod melius, & animabus curandis salubrius fuisset. Hinc pessum iverunt publicæ antiquorum pænitentiæ, & canonum adversùs peccatores præscripta pœnalia, hinc jejuniorum miræ relaxationes tùm horam præscriptam longè anticipando, tùm comessationem anteà prohibitam jejuniis interferendo, tum Xerophagias, de quibus superiùs ad Laodicænum canonem tractavimus circa ciborum, & potus substantiam ferè omninò abolendo.

CON-

CONC. TOLETANUM III.

VAldè memorabile iſtud Concilium eſt , utpotè convocatum feliciſſimis auſpiciis cùm primùm Catholica fides, quæ priùs ſub Viſigottis Arianis oppreſſa in Hiſpaniis ingemuerat , & quam paulò ante Rex Leovigildus attrociter fuerat inſectatus , adeò ut primogenitum ſuum Hermenegildum ab Arianiſmo ad Catholicam fidem opera S. Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi converſum præcellenti virtute principem in vincula conjecerit, & ad ultimum capite truncaverit . At hujus frater minor natu Recaredus fraternæ pietatis ſe præſtitit imitatorem . Hic mortuo parente Levigildo Regnum capeſſivit, ſimulque religionem Orthodoxam non modò profeſſus eſt, ſed etiam quanto potuit ſtudio fovit, & propagavit . Ea de cauſa ipſo Regni ſui exordio hanc Synodum curavit celebrari Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chr. 589. & Hiſpaniæ ęræ anno 627. hoc enim obiter diſcendum Hiſpanicam æram annis 38. anteriorem eſſe Chriſtiana epocha, ejuſque initium deſumi à Conſulatu Appii Claudii, & Norbani Flacci, quo factam inter triumviros Octavianum, Antonium, & Lepidum Imperii partitionem Senatus approbavit.

Subſcripſere Conc. antiſtites ex omni Hiſpania congregati, necnon ex ea Galliæ parte quæ tunc Viſigottorum Regibus parebat, Metropolites Narbonenſis aliique Gallicani Epiſc. per ſe aut delegatos a ſe Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò poſt hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita eſt Epiſcoporum Synodus, qui iidem ferè ſubſcripti leguntur in hac Toletana Migetius Narbonenſis Provinciæ Metropolitanus , & Epiſcopi Sedacius Biterrenſis, Boetius, aut Poetius Magalonenſis ; (quæ poſteà

ſedes ,

ſedes Monſpelium translata fuit) Pelagius Nemanſenſis; Tigridus Agathenſis, Sergius Carcaſſonenſis, & Agrippinus de civitate Loteba, ea nunc Lodeus dicitur.

Obſervatu digniſſimus eſt canon 7. *Pro reverentia Dei Sacerdotum id univerſa ſancta conſtituit Synodus, ut quia ſolent crebrò menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali convivio lectio ſcripturarum divinarum miſceatur: per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.* Citatur apud Gratianum *diſt.* 44. *c. pro reverentia.* Eadem pariter regula præſcribitur *c. in omnibus de conſecr. diſt.* 5.

CONC. MATISCONENSE II.

MAtiſcona oppidum eſt Æduorum amni Arari adjacens. Sedem habet Epiſcopalem Lugdunenſi Metropoli ſubjectam. Primum ibi Conc. celebratum fuerat in an. Chr. 582. Pelagio II. Pontifice, atque in iſta Galliæ parte, quæ Burgundia eſt, regnante Guntrano uno ex quatuor Clotarii liberis, qui regnum paternum in totidem partes, ſeu tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ ſedem ſui regni collocante, Guntrano Aureliani, Chilperico Sueſſionibus, & Sigiberto Metis. Poſt ſexennium ſub iiſdem Pelagio Papa, & Guntrano Rege, celebratum majori frequentia fuit ſecundum Matiſconæ Con. anno 588. cui præſedit Priſcus Lugdunenſis, & cum eo ſederunt alii 60. Epiſcopi.

Hujus can. 4. præſcribitur, *ut omnes fideles diebus Dominicis viri, & mulieres altaris oblationem faciant in pane, & vino ſub Anathematis pæna.* Vide quæ annotavi ad Laodicænum can. 14.

Can. 6. *Quæcumque reliquiæ ſacrificiorum poſt peractam miſſam in ſacrario ſuperſederint quarta, vel ſexta feria innocen-*

centes ab illo cujus interest in Ecclesiam adducantur, & indicto eis jejunio, easdem reliquias conspersas vino percipiant. Huc pertinet narratio Evagrii *l. 4. Hist. Eccl. c. 36.* Vetus (ait) consuetudo Constantinopoli fuit, ut si quando multæ particulæ sacratissimæ Eucharistiæ superessent, pueri impuberes, qui scholas frequentabant accerserentur, qui eas manducarent. Contingit ut puer quidam Judæi opificis vitrarii cum condiscipulis admissus his reliquiis Sacramentorum participaverit. Hic domum regressus patri causam moræ sciscitanti puer simplex, & innocens rem uti erat significavit. At ille furore excandescens arreptum puerum in vitrariam fornacem conjecit accensam, mater inscia rei puerum toto triduo conquisitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace respondit: Cum mater ad ostium clibani accurrens puerum inter flammarum vortices illæsum conspicit, qui se à quadam eximii decoris muliere servatum asseruit, quæ ad eum crebrò veniens etiam cibum quoties esuriebat, allatum erogabat. Id miraculum protinus Justiniano Imperatori perlatum est, qui puerum, & matrem sacro baptismo lubentes ablui curavit. Patrem autem in sua impietate pertinacem crucis suspendio damnavit.

Can. 15. injungit laicis, *ut occurrentibus in itinere Sacerdotibus se veneranter inclinent, & si ambo equitent, laicus de suo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed si Sacerdos pedes incedat, & laicus equo vehatur, descendat in terram laicus in venerationis debitæ significationem.* Contravenientes statuit ad tempus ab Episcopo præfiniendum, esse ab Ecclesia, quam inhonorat, suspensos, ac interdictos.

Can. 19. clericis vetat forum ingredi criminale in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum supplicio spectatores interesse.

CONCILIUM CONSTANTIN. II. & inter Oecumenica quintum.

NEstorianam perfidiam, & Eutychianam impietatem Synodi Ephesina, & Chalcedonensis prostraverant, non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis, & virus hæreseos, & nova factionum molimina in dies alebat, & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudescebant, unde innumera dissidia per Orientem nascebantur. In hac tamen multiplici hæresum colluvie perfidia Eutychiana, quę regnante religiosissimo Principe Marciano in multorum animis metu potiùs quam voluntate repressa latebat, post illius obitum in tantam prorupit audaciam ut per omnem Asiam, & vicinas Europæ regiones omni furore, & strage grassata sit; & tres orientis Patriarchias Alexandrinam, Antiochenam, & Constantinopolitanam fœdè concusserit, de quibus singulis pauca hic perstringenda.

In primis Alexandriæ audito statim Marciani Augusti interitu, qui dum superstes fuit Chalcedonensem fidem strenuè tutatus fuerat, ea soluti formidine quicumque Dioscoro favebant, caput sacrilegum extulerunt. Præcipui horum duces fuere Timotheus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primùm; ut refert Liberatus cap. 15. catervis hæreticorum stipati, Proterium adoriuntur Alexandrinum Episcopum, ex Chalcedonensi decreto, in locum deturbati ea sede Dioscori subrogatum, eumque in baptisterio, quo confugerat latitantem ingulant, & flammis injectum in cineres redigunt, quos inventum dissipant. Ægerrimè hoc tulit qui Marciano successerat Leo Augustus. Nec minùs tamen bacchantur Alexandriæ Eutychiani hortante Timotheo Æluro, qui per vim, & Orthodoxorum

rum cædes Patriarchicum Thronum dejecto inde Proterio invaserat. Quin etiam post hujus invasoris interitum per novam obsistentium Catholicorum stragem, & internecionem horrendam, projectissimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea sede collocant.

Antiochiæ verò non segnius insolescebant ejusdem sectæ hæretici authore præsertim Petro Cnapheo, seu Fullone, qui ad Eutychetis dogma hæresin adjunxit Theopaschitarum, vocesque trisagio addidit: *qui passus es pro nobis*: Iste concitata adversus Martyrium Episcopum Antiochenum multitudine, illam violentus sedem occupavit. Quam eamdem decursis aliquot annis alter Eutychianæ sectæ propagator insignis Severus invasit, depulso Flaviano Catholico præsule, favore subnixus & gratia Imperatoris Anastasii, qui sublato e vivis successore Leonis Zenone Romanum regebat Imperium. Severus ex ista sic occupata sede sanctam Chalcedonensem Synodum publicè anathematizavit, Ecclesias depopulatus est, piosque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exiliis, cedibus atrociter divexavit, & in his 300. Monachos immaniter excruciatos trucidavit, omniaque luctu, cruore, & cadaveribus funestavit.

Nec minùs infestas Eutychianorum furias passa est Constantinopolis Ecclesia. Primùm quidem sub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Episcopatu retinendo omni præsidio, & industria tutatus est, quique Chalcedonensis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificum elusit. Deinde sub Antimo, qui abdicato Trapezuntis Episcopatu in sedem Constantinopolitanam involavit, ut primum vacare cœpit obitu Epiphanii Catholici Episcopi, quam ille non destitit sua deinceps hæresi contaminare. Quæ cùm graviter ferret Romanus Episcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis causa Constantinopolin ad Justinia-

T num

num Augustum concesserat, non modò Antimi consalutatione omnique communione abstinuit, sed & ipsum obsistente licèt Theodora Imperatrice Patriarchatu dimovit, Mæna spectatæ Religionis viro in illius locum suffecto, quem sua ipse manu sacravit applaudente Senatu, & populo, suaque sanctione id omne comprobante Justiniano. Et ita repressa illic hæreticorum vesania tantisper conquievit.

Sed & Orientem infestabat prætereà hæresis Nestoriana, quam valdè fovebant libelli quidam à tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, qui ante Synodum Ephesinam adversùs hæreticos Eunomium, & Apollinarem ita scripserat, ut unam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam fuisse Dei matrem palam inficiaretur. Igitur Nestoriani interdictis per edicta Imperialia Nestorii libris, ne deesset unde populi virus Nestorianum haurirent, scripta Theodori studiosè vulgarunt non Græco tantum idiomate, sed conversa etiam in Syrorum, Persarum, atque Armenorum sermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus à Cyrillo Alexandrino conscriptis, totidem opposuerat, & cuderat acres, aculeatasq; censuras, Tertius Ibas Edessenæ civitatis Episcopus, qui scripta ad Marin Persam epistola coarguit Rabulam decessorem suum, quod immeritò Mopsuestenum quem optimè de Ecclesia meritum, & strenuissimum hæreticorum debellatorem asseruit, anathemate damnasset. Postmodùm Dioscorus ejusque in Ephesino Conciliabulo asseclæ Edessenum Ibam duas Christi naturas prædicantem adversùs Eutychen crudeliter insectati sunt, tamquam ab Ephesina Synodo, & à Cyrillo dissidentem, eumque sæpiùs in vincula redactum, & condemnatum deposuerunt. Ab his provocavit Ibas ad Synodum Chalcedonensem, quæ Ibam Nestorii dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & pristinæ digni-

gni-

gnitati restituendum duxit; de ipsius tamen ad Marin epist. nihil definivit.

Ad Nestorianam; & Eutychianam luem 3. pestis, & calamitas accessit ex duobus monachis novæ Lauræ, (id erat S. Sabæ in Palæstina Monasterium) Nonno, & Leontio Bysantino: Isti collectos ex Origenis voluminibus maximos quosq; errores in omnes orientis plagas dispersérunt: quorum summa erat ante corpus animaexitisse in cœlo, ubi varia peccata commiserit. Cælum, solem lunamque; & quæ cœlis supernatant aquas esse quasdam animatas; & rationabiles virtutes: In resurrectione corpora hominum rotunda; & orbiculata excitatum iri. Omnium damnatorum; & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura: Impios homines; dœmonesque in priorem suum à creatione statum esse restituendos: Pro dæmonum salute Christum denuò crucifigendum; atque idipsum patiendum esse à malignis; qui in cœlo sunt spiritibus: Horum amentia ne latius in dies serperet; suppliciter id postulantibus Monachis quibusdam Jerosolymitanis; atque Pelagio Diacono Vigilii Papæ apocrisario, & Menna Constantinopolis Patriarcha; Justinianus Imperator non tantum Eutychianos, sed insuper Origenistas severo coercuit edicto quod postea trium orientis Patriarcharum; sed & Vigilii potissimum suffragio comprobatum est: In quo illud asseritur ex Origenis libris Arium Manetem, ac ferè omnes reliquos hæreticos tamquam immanes feras ex antris; & caveis prosilientes, gregem dominicum devastasse: Istiusmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cæsaréæ Cappadocum antistes Theodorus Origeni addictissimus, sectaque Acephalus, quæ tamus; & propago quædam erat hæresis Eutychianæ; prætereà que Pelagio Diacono summoperè infensus.

Ut igitur quascumque poterat Origeni; & Acephalis ferret suppetias; Justiniano principi; cujus gratia pollebat suadet; ne se tot curis, & laboribus confice-

ret in Acephalis insectandis, & Chalcedonensi tuenda Synodo; facili quippè negotio totum posse componi, si Mopsuesteni Theodori libros, Ibæ epistolam, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob causam quicumque cum Eutyche sentiunt licet in varias dissecti partes, à Chalcedonensi Concilio decebat abhorrere, nisi quod Theodoritum, & Ibam justè ob hæresim suis dudum sedibus ejectos restituisset, atque in Synodi consessum admisisset. Deinde quod Ibæ relinquendo intactam epistolam ejusque authorem honorificè restituendo, videretur hoc ipso Theodori doctrinam tantoperè in ea epistola collaudatam approbasse. His verò detersis tribus maculis fore tandem, ut alioqui gravissima Synodus nemine discrepante ubique recipiatur.

Ista Theodorus Cæsariensis Justiniano vaferrimè simul, & mendacissimè suggessit. Non enim sacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & pristinam sedem, & sacrum consessum recepit, nisi post testimonia pœnitentiæ, & publicam sinceræ fidei professionem. Nec ullum Theodoro Mopsuesteno haberi honorem voluit, cùm nihil de illo propositum aut definitum in ea Synodo fuerit, sed si qua ejus mentio fuit in his, quæ scripsit Ibas, ea dumtàxat historicè recitata sint, quomodo multæ in Conc. proferri aliquando solent privatorum scriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longè quippe distant Synodica inquisitio, & simplex recitatio. Si enim de singulis quæ recitantur definiendum esset, res in immensum abirent, & Synodi scopus cuisedulè intendendum est in diverticula innumera molestiarum, & confusionum plena distraheretur. At Theodorus ipse in unum illum scopum collimabat, ut Chalcedonensi Conc. fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum adversarios Nestorianos converteret, Catholicos verò inter se committeret, ac schismate ab invicem divelleret,

un-

unde ipsi debiliores evaderent, studia & sua alio diverterent, Eutychianis verò, & robur, securitas accresceret. Hæc sapienter penetrans Vigilius Pontifex Theodorum ista molientem scriptis litteris graviter coarguit: Justinianus tamen Theodoro morem gerens missis in omnem partem litteris Episcopos ad trium præfatorum capitum damnationem instanter urget. Horum pars quidem acquiescit, pars verò metuens ne Chalcedonensi Conc. fraus fieret, moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione respondet esse dijudicandam, non verò privatorum aliquorum studiis. Itaque rem eò tandem Justinianus deduxit, ut capitula tria simulque Origenistarum causam ad Oecumenicæ disquisitionem referrentur.

Anno igitur Christi 553 Constantinopolitana Synodus secunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ urbis Episcopus, qui Mennæ successerat, Appollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui absentis Eustochii Jerosolymitani Episcopi vices agebant, omnesque simul fuere centum sexaginta Episcopi. Vigilius verò Papa, qui non abs re multum in universam Ecclesiam discriminis ex ista machinatione, quam Theodori Cæsariensis fraudulenta mens pepererat, suspicabatur, pertimescebat, neque aliter in istam convocationem consenserat, quam quia Justiniani potentiæ, seù potiùs impotentiæ obsistere citra ipsius Ecclesiæ grave aliud periculum, & damnum minimè poterat, non judicavit per se, aut suos legatos huic assistere Synodo, licèt tum temporis ab ipso Justiniano accitus Constantinopoli versaretur, ne sua præsentia per sæcularem potestatem adigeretur (sicut pluries in aliis Conciliis per Imperatores convocatis contigerat ipsis orthodoxis Episcopis, atque aliquando ipsi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipsi Ecclesiæ dedecori, ac detrimènto verteret; sed sibi sine

cujus approbatione Synodus nihil ratum ac validum poterat decernere, expectandum esse totius rei exitum, maximè cum abessent Occidentis Episcopi, à quibus sinceriorem poterat sibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum sibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decrevisset. Hanc Vigilii tanto in discrimine prudentiam magnopere commendat illustrissimus annalium scriptor.

Vigilius tamen ut ad Concil. accederet, eique præsideret etiam atque etiam rogatus fuit, primùm quidem à tribus Patriarchis, & septendecim Episcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilii nomine functi sunt: Deinde à tribus Patriciis cum pluribus simul Episcopis ab Imperatore missis: nullis tamen precibus adduci potuit, ut à Præcessorum suorum (hanc enim obtendit excusationem) consuetudine recedat, qui nunquam in Oecumenicis Synodis consederant. Prolixè tamen suam voluntatem, & consensum pollicitus est, in his rebus, quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in secretario Concilium auspicantur. Actum est in primis de Theodoro Mop[illegible]no, cujus productis, & examinatis libris anat[illegible] do-
ctrin[illegible] conclamatum est [illegible] in
hanc [illegible] Augustini test[illegible] post
m[illegible] condemnari p[illegible] tolam
I[illegible] am ut à recta [illegible] ura no-
[illegible], & ultra le[illegible] decretum
[illegible] itula The[illegible]
[illegible] ibus pe[illegible] Catholica fi-
[illegible] dvers[illegible] que Eutychis,
[illegible] sever[illegible]
Act[illegible] dymi, & Euagrii
[illegible] tes omnes d[illegible]
[illegible] em damnat.

ptorum Origenis historiam ab ipsis primis exordiis contexere. Primus Origenis viventis libros damnaverat ejus Episcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque ut hæreticum anathematis sententia perculerat, ut scribit Hieronymus *lib. 2. adversùs Rufinum.* Pro sui verò defensione litteras Apologeticas ad omnes Ecclesias scripsit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen à se amoliri studet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis exscriptorem, qui ad sanam Origenis doctrinam sua zizania superseminaverit. Cæterùm ex officio fecisset Origenes si sufficienter providisset, ne (quod postea contigit) fraus aliqua ulli ex suis libris fieret, illique sibi ascriptis errores latiùs serperent. Colligendi ergo fuerant ab ipso singillatim in unum quasi fasciculum, & deinde ab ipso refellendi, & Anathematizandi. Præterea non in uno alterove codice, sed uti observat præfatus Hieronym. in omnibus ferè libris, quos innumeros edidit Origenes, eædem semper hæreses inspersæ leguntur.

Contigit exindè sub ann. Christi 399, ut Theophilus Alexandriæ Episcopus collecta subditorum sibi Episcoporum Synodo libros damnaret. Origenis, ejusque fau-
t... communione fidelium excluderet. His rebus
...us scriptis litteris Anastasium Roman. Ponti-
...it certiorem. Quibus acceptis litteris Anasta-
...n anno, & Origenem, & Origenistas publica
damnavit, ut testatur Hieronym. *epist. 71. ad Theo-*
philum, & ep. 79. ad Pamachium, & Apolog.
ad Ruffinum. Multitudo subinde Monachorum
...i à Theophilo ex tota Ægypto depellitur, con-
...ue in Palæstin... ...nde pariter ejecta Constantino-
... ad Chrysost... ...onfugit, qui eos peregrina
...munione su... ...videns ipsis de victu, promi-
...ue, fore s... ...um reconciliationis ipsorum
...n Theop... ...atorem. Quia tamen forma-
...s ab eo r... ...ant, ideò donec plenior causæ

cognitio haberetur, ut scribit Sozomenus *lib.* 8. *c.* 13. noluit monachos ad Sacramentorum Ecclesiæ communionem admittere, preces tamen eis in Ecclesia fundere non prohibuit.

Diu obstitit Chrysostomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accusationem adversùs Theophilum Arcadio Augusto exhiberent. At ubi nulla demùm spes illis reditus & pacis affulgere visa est, non amplius distulere libellum Imperatori adversùs Theophilum offerre gravibus refertum accusationibus; adeò ut Theophilus in capitis discrimen adduceretur. Credidit Theophilus simulque illius adversùs Origenistas commilito studiosissimus Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus hanc fuisse Chrysostomo impulsore factam accusationem & ipsum esse Origenistarum fautorem falsa in utroque persuasione delusi. Epiphanius Theophili suasu ad Chrysostomum scribit de cogenda Constantinopoli Synodo ad condemnandum Origenistas, sicut à Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipso Anastasio Romæ. Cui rescripsit Chrysostomus Ægyptios monachos conqueri se falsis appeti accusationibus. Quod verò spectabat ad rem Origenistarum, cùm id nulla fuisset Oecumenica Synodo definitum consultius sibi agendum videri circa libros Origenis, ne majus ex ea concertatione dissidium, & schisma nasceretur: quandoquidem plerique sanctissimi Patres, & Ecclesiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minimè acquiescens suadente Theophilo Constantinopolim profectus est.

Advenientem in urbem Epiphanium Chrysostomus omnibus humanitatis officiis prosequutus est, rogavitque ut una Ecclesia, & una domo secum uteretur. Ille verò negavit se ullatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros apertè damnasset, monachosque Origenistas expulisset, Epiphanius post aliquot disputationes, & simultates cum clericis, Episc.

qui

qui tunc in urbe Regia versabantur, quosque nec à Chrysostomo divellere, nec ad suas potuit transferre partes admonitus tandem sibi periculum impendere, si fortè tumultus aliquis, aut seditio moveretur cujus ipse incentor esset, destitit ab incæptis, & ex urbe directo in Cyprum itinere navigavit, re ob quam venerat infecta.

Digresso Constantinopoli Epiphanio Theophilus jubente Arcadio profectus est in Regiam civitatem, ut accusationibus quibus impetebatur responderet. In hoc itinere complures collegit, secumque adduxit Episcopos, in animo habens quod re postea complevit, Synodum adversùs Chrysostomum in ipsius dioecesi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Augustam sanctissimo præsuli, qui eam sæpius coarguerat, esse infensam. Quin etiam fortuitò evenit, ut cum pro concione Chrysostomus alludens ad Eliæ prophetæ verba 3. *Reg.* 18. sic exorsus esset: *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedunt mensam Jezabel &c.* Quotquot ei adversabantur Imperatricem acriùs in ipsius perniciem accenderint persuadentes hæc conviciandi studio prolata adversus eam fuisse, simulque adversùs Theophilum, Severianum, Acacium, Antiochum, Episcopos, qui Eudoxiæ cura, & impensis Constantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conspirat cum ejusmodi Chrysostomo infensis Episcopis in ipsius exitium.

Convenit itaque Concilium malignantium præside Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis suburbium. Eò Citatus Chrysostomus reus cum non accessisset, damnatur absens, & sede, ac dignitate deponitur. Quin etiam postulante Pseudosynodo, & urgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi verò profugi cum veniam supplices rogassent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic verò qui gravissimorum criminum accersitus reus Constantinopolim judicandus advenerat, Urbem primùm trium-

triumphali comitatu intravit, honoribus in aula cumulatus est, Synodumque in vicinia Regiæ urbis habuit, cui præsedit factus ex reo de repentè judex Episcopi sibi nullatenùs subditi, atque in aliena Diœcesi, cujus etiam Antistiti ante aliquot annos totius orientis Episcopi in secunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulserant.

Scribit Socrates hunc ipsum Theophilum cum frequenter Origenis scripta legeret, dicere solitum ejus libros similes esse prato omnibus florum herbarumque generibus consito, unde bona, & salubria multa decerperet, quæ verò mala inerant, missa faceret. Gelasius etiam Papa prædecessoris sui Anastasii vestigiis insistens, in Concilio Romano de Origene sic pronunciat: *Origenis nonnulla opuscula quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda*. Ita Gelasius qui anno 492. Pontificatum iniit annis circiter 60. ante istam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demùm Synodum ut propriùs attingamus, compertum est, ipsam multarum etiam inter Catholicos distensionum seminarium fuisse. Quamvis enim circa fidei definitiones quas edidit, omnes Catholici convenirent; attamen in his quę circa facta, & personas versabantur dissensiones acerrimæ, atque diuturnæ succensæ sunt. Receptissimam, & inconcussam totius Ecclesiæ doctrinam his ipsis verbis tradit sapientissimus Cardinalis Bellarminus *lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 2.* Primò posse summum Pontificem cum suo cœtu consiliariorum, vel cum generali Concilio errare in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione, testimoniisque hominum pendent, Secundò posse summum Pontificem ut privatum doctorem errare etiam in quæstionibus juris universalibus, tam fidei, quam morum, idque ex ignorantia ut aliis doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schismata in Ecclesiam inveherent, aut etiam Pontificem ipsum, vel Synodum pervicaciter despicerent; quibus ob dignitatem debetur semper à fidelibus veneratio, illi proculdubio Deum offenderent, & scandalum fidelibus obiicerent.

Cæterum ex iis qui tribus capitulis non acquieverunt persuasi damnationem illorum, vel non esse vero consentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonensi (qui fuerat Theodori Cæsariensis scopus) injuriosam, quidam eò progressi sunt, ut seipsos à reliquis fidelibus divellerent, eorum communionem, & societatem omnem aversantes, & schisma spontè inducentes. Hujusmodi fuerunt Istriæ complures Episcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Insubriæque, atque in primis Paulinus Aquilejæ, & Honoratus Mediolani antistites. Hi namque Synodum istam tametsi authoritate jam Apostolica roboratam non sunt veriti reprobare, in Pseudosynodo à se coacta non modo inconsulto sed etiam palam adversante Romano Pontif. Pelagio II. ut patet ex hujus ad ipsos epistolis. Atque hoc esse exordium Patriarchatus Aquileiensis per schisma usurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narsete Patricio, & Exarcha Italiæ sub Justiniano Principe, ut tantam proterviam sua potentia, & armis compesceret. Paulinum autem, & Honoratum ut nefarii schismatis authores militum custodiæ traditos Constantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam causa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipsi diram, & sacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulò ante desævierat cum horrendo universæ Ecclesiæ despectu, & scandalo contra Vigilium Papam, Synodum istam approbare renitentem.

Istæ quidem per Justinianum ejusque in Italia Ducem Narseten vexationes, excitarunt graves rerum turbas tota præsertim Italia, donec postremo Sancti Gre-

Gregorii, & Sergii Pontif. monitis, & insigni prudentia extinctum est istud incendium, sedatæque perturbationes Ecclesiarum, ita ut Synodum 5. iidem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulò ante infensiores.

Alii verò trium quidem capitulorum damnationi minimè acquiescentes, non ideò tamen à communione se subtrahebant eorum qui damnabant. In primis enim perspicuum est Vigilium Papam hujusmodi damnationi capitulorum, quæ ab eò enixè postulabatur diù, & constanter restitisse, nec eam potuisse Justinianum ab ipso extorquere, nisi postquam ægritudine, senioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detrusit, in quo dies multos elanguit, modico tantùm pane, & aqua pastus. Comites autem Vigilii Romano Clericos, seu vilia mancipia Justinianus ad metalla damnavit omni calamitate mactandos. Vigilius verò ærumnis confectus postquam ereptus è carcere Romam regreditur in Sicilia interiit. Scripsere de his Paulus Diaconus *lib. 3. c. 12. & lib. 4. cap. 4.* Beda *lib. de sex ætatibus*. Liberatus in Breviario, addens Vigilium fuisse quidem ab hæresi afflictum, sed non coronatum, eò quod non aliter fuerit liber dimissus quàm trium capitulorum diu recusatam damnationem relaxando. Hæresim vero Liberatus non aliam dicit quàm Eutychianorum; qui hanc condemnationem fieri satagerant. Quamquam revera illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lædebat, sed tantum Nestorianum dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui consentiebant huic damnationi trium capitum fuisse à Justiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, dissentientes verò sedibus, dignitatibus, & opibus spoliatos in ærumnosa exilia relegatos fuisse, aliosque fuga latitantes in angustiis felicem (sic loquitur Liberatus) exitum suscepisse. Isidorus quoque *de viris illust. cap. 25.* Victorem perhibet Episcopum Africanum fuisse pro trium capitulorum defensione multatum exilio,

de-

deinde in carcere mortuum sub Justiniano. Facundus quoque Hermianensis alter Episcopus Africanus eandem ob causam deportatus in ærumnosum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Episcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Justiniano fuit, quo in exilio vitam finivit, sed honorificè tumulatus fuit juxta Confessorum Africanorum sacra pignora, quibus Hunericus Vandalorum Rex linguas ob fidei constantem professionem exciderat: Hæc in suo Chronico scribit Victor Tununensis, qui temporibus illis Constantinopoli versabatur.

Cassiodorum quoq; hanc Synodum non probasse inde colligit Baronius ad ann. 556. n. 2. quod cum cæteras recenseat Oecumenicas, nullam hujus habeat mentionem: sicut ipse S. Gregorius Papa fecisse aliquando visus est, dicendo se quatuor Oecumenicis Conciliis parem cum quatuor Euangeliis venerationem deferre. In quinto enim Concil. (ut ipse attestatur) non de fide, sed de personis tractatum fuit. De Felice verò trium capitulorum defensore ita scribit libr. 3. epist. 14. *Felix præsentium lator cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec à Catholica fide discesserit, &c.* Idemque *lib.* 3. *epistol.* 37. ad Constantium Episcopum Mediolanensem. *Quod autem scripsistis, quod epistolam meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindæ transmittere minimè voluistis pro eo quòd quinta Synodus in ea nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, rectè factum est, ut minimè transmitteretis: Unde nunc ista facimus ut vobis placuit ut quatuor Synodos solummodò laudaremus. De illa autem Synodo, quæ postmodum Constantinopoli facta est, quæ à multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra sanctissimas Synodos constituerit, vel senserit, quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est. Et de his personis de quibus in Chalcedonensi Synodo nihil continetur: sed post expressas Synodos, seu Canones facta contentio, & extrema actio de personis ven-*

num Augustum concesserat, non modò Antimi consalutatione omnique communione abstinuit, sed & ipsum obsistente licèt Theodora Imperatrice Patriarchatu dimovit, Mæna spectatæ Religionis viro in illius locum suffecto, quem sua ipse manu sacravit applaudente Senatu, & populo, suaque sanctione id omne comprobante Justiniano. Et ita repressa illic hæreticorum vesania tantisper conquievit.

Sed & Orientem infestabat prætereà hæresis Nestoriana, quam valdè fovebant libelli quidam à tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, qui ante Synodum Ephesinam adversùs hæreticos Eunomium, & Apollinarem ita scripserat, ut unam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam fuisse Dei matrem palam inficiaretur. Igitur Nestoriani interdictis per edicta Imperialia Nestorii libris, ne deesset unde populi virus Nestorianum haurirent, scripta Theodori studiosè vulgarunt non Græco tantum idiomate, sed conversa etiam in Syrorum, Persarum, atque Armenorum sermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus à Cyrillo Alexandrino conscriptis, totidem opposuerat, & cuderat acres, aculeatasq; censuras, Tertius Ibas Edessenæ civitatis Episcopus, qui scripta ad Marin Persam epistola coarguit Rabulam decessorem suum, quod immeritò Mopsuestenum quem optimè de Ecclesia meritum, & strenuissimum hæreticorum debellatorem asseruit, anathemate damnasset. Postmodùm Dioscorus ejusque in Ephesino Conciliabulo asseclæ Edessenum Ibam duas Christi naturas prædicantem adversùs Eutychen crudeliter insectati sunt, tamquam ab Ephesina Synodo, & à Cyrillo dissidentem, eumque sæpiùs in vincula redactum, & condemnatum deposuerunt. Ab his provocavit Ibas ad Synodum Chalcedonensem, quæ Ibam Nestorii dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & pristinæ digni-

gnitati restituendum duxit ; de ipsius tamen ad Marin epist. nihil definivit.

Ad Nestorianam ; & Eutychianam luem 3. pestis, & calamitas accessit ex duobus monachis novæ Lauræ, (id erat S. Sabæ in Palæstina Monasterium) Nonno, & Leontio Bysantino: Isti collectos ex Origenis voluminibus maximos quosq; errores in omnes orientis plagas dispers erunt: quorum summa erat ante corpus animam extitisse in cœlo, ubi varia peccata commiserit. Cælum, solem lunamque ; & quæ cœlis supernatant aquas esse quasdam animatas ; & rationabiles virtutes: In resurrectione corpora hominum rotunda ; & orbiculata excitatum iri: Omnium damnatorum; & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura: Impios homines ; dœmonesque in priorem suum à creatione statum esse restituendos: Pro dæmonum salute Christum denuò crucifigendum ; atque idipsum patiendum esse à malignis ; qui in cœlo sunt spiritibus: Horum amentia ne latiùs in dies serperet ; suppliciter id postulantibus Monachis quibusdam Jerosolymitanis ; atque Pelagio Diacono Vigilii Papæ apocrisiario, & Menna Constantinopolis Patriarcha ; Justinianus Imperator non tantum Eutychianos ; sed insuper Origenistas severo coercuit edicto quod postea trium orientis Patriarcharum ; sed & Vigilii potissimum suffragio comprobatum est: In quo illud asseritur ex Origenis libris Arium Manetem, ac ferè omnes reliquos hæreticos tamquam immanes feras ex antris ; & caveis prosilientes ; gregem dominicum devastasse : Ejusmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cæsareæ Cappadocum antistes Theodorus Origeni addictissimus, sectaque Acephalus, quæ ramus ; & propago quædam erat hæresis Eutychianæ ; prætereàque Pelagio Diacono summoperè infensus.

Ut igitur quascumque poterat Origeni ; & Acephalis ferret suppetias ; Justiniano principi ; cujus gratiâ pollebat suadet ; ne se tot curis, & laboribus conficeret

T 2 ret

ret in Acephalis insectandis, & Chalcedonensi tuenda Synodo; facili quippè negotio totum posse componi, si Mopsuesteni Theodori libros, Ibæ epistolam, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob causam quicumque cum Eutyche sentiunt licet in varias dissecti partes, à Chalcedonensi Concilio decebat abhorrere, nisi quod Theodoritum, & Ibam justè ob hæresim suis dudum sedibus ejectos restituisset, atque in Synodi consessum admisisset. Deinde quod Ibæ relinquendo intactam epistolam ejusque authorem honorificè restituendo, videretur hoc ipso Theodori doctrinam tantoperè in ea epistola collaudatam approbasse. His verò detersis tribus maculis fore tandem, ut alioqui gravissima Synodus nemine discrepante ubique recipiatur.

Ista Theodorus Cæsariensis Justiniano vaferrimè simul, & mendacissimè suggessit. Non enim sacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & pristinam sedem, & sacrum consessum recepit, nisi post testimonia pœnitentiæ, & publicam sinceræ fidei professionem. Nec ullum Theodoro Mopsuesteno haberi honorem voluit, cùm nihil de illo propositum aut definitum in ea Synodo fuerit, sed si qua ejus mentio fuit in his, quæ scripsit Ibas, ea dumtaxat historicè recitata sint, quomodo multæ in Conc. proferri aliquando solent privatorum scriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longè quippe distant Synodica inquisitio, & simplex recitatio. Si enim de singulis quæ recitantur definiendum esset, res in immensum abirent, & Synodi scopus cui sedulè intendendum est in diverticula innumera molestiarum, & confusionum plena distraheretur. At Theodorus ipse in unum illum scopum collimabat, ut Chalcedonensi Conc. fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum adversarios Nestorianos converteret, Catholicos verò inter se committeret, ac schismate ab invicem divelleret,

un-

unde ipsi debiliores evaderent, studia & sua alio diverterent, Eutychianis verò, & robur, securitas accresceret. Hæc sapienter penetrans Vigilius Pontifex Theodorum ista molientem scriptis litteris graviter coarguit: Justinianus tamen Theodoro morem gerens missis in omnem partem litteris Episcopos ad trium præfatorum capitum damnationem instanter urget. Horum pars quidem acquiescit, pars verò metuens ne Chalcedonensi Conc. fraus fieret, moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione respondet esse dijudicandam, non verò privatorum aliquorum studiis. Itaque rem eò tandem Justinianus deduxit, ut capitula tria simulque Origenistarum causam ad Oecumenicæ disquisitionem referrentur.

Anno igitur Christi 553 Constantinopolitana Synodus secunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ urbis Episcopus, qui Mennæ successerat, Appollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui absentis Eustochii Jerosolymitani Episcopi vices agebant, omnesque simul fuere centum sexaginta Episcopi. Vigilius verò Papa, qui non abs re multum in universam Ecclesiam discriminis ex ista machinatione, quam Theodori Cæsariensis fraudulenta mens pepererat, suspicabatur, pertimescebat, neque aliter in istam convocationem consenserat, quam quia Justiniani potentiæ, seù potiùs impotentiæ obsistere citra ipsius Ecclesiæ grave aliud periculum, & damnum minimè poterat, non judicavit per se, aut suos legatos huic assistere Synodo, licèt tum temporis ab ipso Justiniano accitus Constantinopoli versaretur, ne sua præsentia per sæcularem potestatem adigeretur (sicut pluries in aliis Conciliis per Imperatores convocatis contigerat ipsis orthodoxis Episcopis, atque aliquando ipsi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipsi Ecclesiæ dedecori, ac detrimento verteret; sed sibi sine

cujus approbatione Synodus nihil ratum ac validum poterat decernere, expectandum esse totius rei exitum, maximè cum abessent Occidentis Episcopi, à quibus sinceriorem poterat sibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare, Sic namque integrum sibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decrevisset. Hanc Vigilii tanto in discrimine prudentiam magnopere commendat illustrissimus annalium scriptor.

Vigilius tamen ut ad Concil. accederet, eique præsideret etiam atque etiam rogatus fuit, primùm quidem à tribus Patriarchis, & septendecim Episcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilii nomine functi sunt: Deinde à tribus Patriciis cum pluribus simul Episcopis ab Imperatore missis: nullis tamen precibus adduci potuit, ut à Præcessorum suorum (hanc enim obtendit excusationem) consuetudine recedat, qui nunquam in Oecumenicis Synodis consederant. Prolixè tamen suam voluntatem, & consensum pollicitus est, in his rebus, quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in secretario Concilium auspicantur. Actum est in primis de Theodoro Mopsuesteno, cujus productis, & examinatis libris anathema in eum, ejusque doctrinam conclamatum est: definitumque producto in hanc rem Augustini testimonio hæreticos etiam post mortem condemnari posse. Itum hinc est in epistolam Ibæ, quam ut à recta deflectentem fide Patres censura notarunt, & ultra legi prohibuerunt. Idemque decretum in capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi sunt can. 14. quibus Catholica fides adversùs Nestorium, Acephalos, aliosque Eutychis, & Severi sectarios explicata est.

Actum hic pariter de Origenis Didymi, & Euagrii erroribus, quos uno quasi ore Patres omnes detestati sunt. Operæ pretium [illegible] omnem damnationis scripto-

ptorum Origenis historiam ab ipsis primis exordiis contexere. Primus Origenis viventis libros damnaverat ejus Episcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque ut hæreticum anathematis sententia perculerat, ut scribit Hieronymus *lib. 2. adversùs Rufinum.* Pro sui verò defensione litteras Apologeticas ad omnes Ecclesias scripsit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen à se amoliri studet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis exscriptorem, qui ad sanam Origenis doctrinam sua zizania superseminaverit. Cæterùm ex officio fecisset Origenes si sufficienter providisset, ne (quod postea contigit) fraus aliqua ulli ex suis libris fieret, illique sibi ascriptis errores latiùs serperent. Colligendi ergo fuerant ab ipso singillatim in unum quasi fasciculum, & deinde ab ipso refellendi, & Anathematizandi. Præterea non in uno alterove codice, sed uti observat præfatus Hieronym. in omnibus ferè libris, quos innumeros edidit Origenes, eædem semper hæreses insperfæ leguntur.

Contigit exindè sub ann. Christi 399, ut Theophilus Alexandriæ Episcopus collecta subditorum sibi Episcoporum Synodo libros damnaret. Origenis, ejusque fautores communione fidelium excluderet. His rebus Theophilus scriptis litteris Anastasium Roman. Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis litteris Anastasius eodem anno, & Origenem, & Origenistas publica sententia damnavit, ut testatur Hieronym. *epist. 71. ad ipsum Theophilum, & ep. 79. ad Pamachium, & Apolog. 1. & 2. ad Ruffinum.* Multitudo subinde Monachorum Ægypti à Theophilo ex tota Ægypto depellitur, conceditque in Palæstinam, unde pariter ejecta Constantinopolin ad Chrysostomum confugit, qui eos peregrina communione suscepit, providens ipsis de victu, promisitque, fore se intermedium reconciliationis ipsorum cum Theophilo conciliatorem. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideò donec plenior causæ

cognitio haberetur, ut scribit Sozomenus *lib.* 8. *c.* 13. noluit monachos ad Sacramentorum Ecclesiæ communionem admittere, preces tamen eis in Ecclesia fundere non prohibuit.

Diu obstitit Chrysostomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accusationem adversùs Theophilum Arcadio Augusto exhiberent. At ubi nulla demùm spes illis reditus & pacis affulgere visa est, non amplius distulere libellum Imperatori adversùs Theophilum offerre gravibus refertum accusationibus, adeò ut Theophilus in capitis discrimen adduceretur. Credidit Theophilus simulque illius adversùs Origenistas commilito studiosissimus Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus hanc fuisse Chrysostomo impulsore factam accusationem & ipsum esse Origenistarum fautorem falsa in utroque persuasione delusi. Epiphanius Theophili suasu ad Chrysostomum scribit de cogenda Constantinopoli Synodo ad condemnandum Origenistas, sicut à Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipso Anastasio Romæ. Cui rescripsit Chrysostomus Ægyptios monachos conqueri se falsis appeti accusationibus. Quod verò spectabat ad rem Origenistarum, cùm id nulla fuisset Oecumenica Synodo definitum consultius sibi agendum videri circa libros Origenis, ne majus ex ea concertatione dissidium, & schisma nasceretur: quandoquidem plerique sanctissimi Patres, & Ecclesiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minimè acquiescens suadente Theophilo Constantinopolim profectus est.

Advenientem in urbem Epiphanium Chrysostomus omnibus humanitatis officiis prosequutus est, rogavitque ut una Ecclesia, & una domo secum uteretur. Ille verò negavit se ullatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros apertè damnasset, monachosque Origenistas expulisset, Epiphanius post aliquot disputationes, & simultates cum clericis, Episc.

qui

qui tunc in urbe Regia versabantur, quosque nec à Chrysostomo divellere, nec ad suas potuit transferre partes admonitus tandem sibi periculum impendere, si fortè tumultus aliquis, aut seditio moveretur cujus ipse incentor esset, destitit ab incæptis, & ex urbe directo in Cyprum itinere navigavit, re ob quam venerat infecta.

Digresso Constantinopoli Epiphanio Theophilus jubente Arcadio profectus est in Regiam civitatem, ut accusationibus quibus impetebatur responderet. In hoc itinere complures collegit, secumque adduxit Episcopos, in animo habens quod re postea complevit, Synodum adversùs Chrysostomum in ipsius diœcesi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Augustam sanctissimo præsuli, qui eam sæpius coarguerat, esse infensam. Quin etiam fortuitò evenit, ut cum pro concione Chrysostomus alludens ad Eliæ prophetæ verba 3. *Reg.* 18. sic exorsus esset: *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedunt mensam Jezabel &c.* Quotquot ei adversabantur Imperatricem acriùs in ipsius perniciem accenderint persuadentes hæc conviciandi studio prolata adversus eam fuisse, simulque adversùs Theophilum, Severianum, Acacium, Antiochum, Episcopos, qui Eudoxiæ cura, & impensis Constantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conspirat cum ejusmodi Chrysostomo infensis Episcopis in ipsius exitium,

Convenit itaque Concilium malignantium præside Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis suburbium. Eò Citatus Chrysostomus reus cum non accessisset, damnatur absens, & sede, ac dignitate deponitur. Quin etiam postulante Pseudosynodo, & urgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi verò profugi cum veniam supplices rogassent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic verò qui gravissimorum criminum accersitus reus Constantinopolim judicandus advenerat, Urbem primùm trium-

triumphali comitatu intravit, honoribus in aula cumulatus est, Synodumque in vicinia Regiæ urbis habuit, cui præsedit factus ex reo de repentè judex Episcopi sibi nullatenùs subditi, atque in aliena Diœcesi, cujus etiam Antistiti ante aliquot annos totius orientis Episcopi in secunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulserant.

Scribit Socrates hunc ipsum Theophilum cum frequenter Origenis scripta legeret, dicere solitum ejus libros similes esse prato omnibus florum herbarumque generibus consito, unde bona, & salubria multa decerperet, quæ verò mala inerant, missa faceret. Gelasius etiam Papa prædecessoris sui Anastasii vestigiis insistens, in Concilio Romano de Origene sic pronunciat: *Origenis nonnulla opuscula quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda*. Ita Gelasius qui anno 492. Pontificatum iniit annis circiter 60. ante istam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demùm Synodum ut propriùs attingamus, compertum est, ipsam multarum etiam inter Catholicos distensionum seminarium fuisse. Quamvis enim circa fidei definitiones quas edidit, omnes Catholici convenirent; attamen in his quę circa facta, & personas versabantur dissensiones acerrimæ, atque diuturnæ succensæ sunt. Receptissimam, & inconcussam totius Ecclesiæ doctrinam his ipsis verbis tradit sapientissimus Cardinalis Bellarminus *lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 2.* Primò posse summum Pontificem cum suo cœtu consiliariorum, vel cum generali Concilio errare in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione, testimoniisque hominum pendent, Secundò posse summum Pontificem ut privatum doctorem errare etiam in quæstionibus juris univer salibus, tam fidei, quam morum, idque ex ignorantia ut aliis doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schismata in Ecclesiam inveherent, aut etiam Pontificem ipsum, vel Synodum pervicaciter despicerent, quibus ob dignitatem debetur semper à fidelibus veneratio, illi proculdubio Deum offenderent, & scandalum fidelibus obiicerent.

Cæterum ex iis qui tribus capitulis non acquieverunt persuasi damnationem illorum, vel non esse vero consentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonensi (qui fuerat Theodori Cæsariensis scopus) injuriosam, quidam eò progressi sunt, ut seipsos à reliquis fidelibus divellerent, eorum communionem, & societatem omnem aversantes, & schisma spontè inducentes. Hujusmodi fuerunt Istriæ complures Episcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Insubriæque, atque in primis Paulinus Aquilejæ, & Honoratus Mediolani antistites. Hi namque Synodum istam tametsi authoritate jam Apostolica roboratam non sunt veriti reprobare, in Pseudosynodo à se coacta non modo inconsulto sed etiam palam adversante Romano Pontif. Pelagio II. ut patet ex hujus ad ipsos epistolis. Atque hoc esse exordium Patriarchatus Aquileiensis per schisma usurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narsete Patricio, & Exarcha Italiæ sub Justiniano Principe, ut tantam proterviam sua potentia, & armis compesceret. Paulinum autem, & Honoratum ut nefarii schismatis authores militum custodiæ traditos Constantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam causa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipsi diram, & sacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulò ante desævierat cum horrendo universæ Ecclesiæ despectu, & scandalo contra Vigilium Papam, Synodum istam approbare renitentem.

Istæ quidem per Justinianum ejusque in Italia Ducem Narseten vexationes, excitarunt graves rerum turbas tota præsertim Italia, donec postremo *Sancti*

Gre-

Gregorii, & Sergii Pontif. monitis, & insigni prudentia extinctum est istud incendium, sedatæque perturbationes Ecclesiarum, ita ut Synodum 5. iidem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulò ante infensiores.

Alii verò trium quidem capitulorum damnationi minimè acquiescentes, non ideò tamen à communione se subtrahebant eorum qui damnabant. In primis enim perspicuum est Vigilium Papam hujusmodi damnationi capitulorum, quæ ab eò enixè postulabatur diù, & constanter restitisse, nec eam potuisse Justinianum ab ipso extorquere, nisi postquam ægritudine, senioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detrusit, in quo dies multos elanguit, modico tantùm pane, & aqua pastus. Comites autem Vigilii Romano Clericos, seu vilia mancipia Justinianus ad metalla damnavit omni calamitate mactandos. Vigilius verò ærumnis confectus postquam ereptus è carcere Romam regreditur in Sicilia interiit. Scripsere de his Paulus Diaconus *lib.* 3. *c.* 12. *& lib.* 4. *cap.* 4. Beda *lib. de sex ætatibus*. Liberatus in Breviario, addens Vigilium fuisse quidem ab hæresi afflictum, sed non coronatum, eò quod non aliter fuerit liber dimissus quàm trium capitulorum diu recusatam damnationem relaxando. Hæresim vero Liberatus non aliam dicit quàm Eutychianorum; qui hanc condemnationem fieri satagerant. Quamquam revera illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lædebat, sed tantum Nestorianum dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui consentiebant huic damnationi trium capitum fuisse à Justiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, dissentientes verò sedibus, dignitatibus, & opibus spoliatos in ærumnosa exilia relegatos fuisse, aliosque fuga latitantes in angustiis felicem (sic loquitur Liberatus) exitum suscepisse. Isidorus quoque *de viris illust. cap.* 25. Victorem perhibet Episcopum Africanum fuisse pro trium capitulorum defensione multatum exilio,

de-

deinde in carcere mortuum sub Justiniano. Facundus quoque Hermianensis alter Episcopus Africanus eandem ob causam deportatus in ærumnosum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Episcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Justiniano fuit, quo in exilio vitam finivit, sed honorificè tumulatus fuit juxta Confessorum Africanorum sacra pignora, quibus Hunericus Vandalorum Rex linguas ob fidei constantem professionem exciderat: Hæc in suo Chronico scribit Victor Tununensis, qui temporibus illis Constantinopoli versabatur.

Cassiodorum quoq; hanc Synodum non probasse inde colligit Baronius ad ann. 556. n. 2. quod cum cæteras recenseat Oecumenicas, nullam hujus habeat mentionem: sicut ipse S. Gregorius Papa fecisse aliquando visus est, dicendo se quatuor Oecumenicis Conciliis parem cum quatuor Euangeliis venerationem deferre. In quinto enim Concil. (ut ipse attestatur) non de fide, sed de personis tractatum fuit. De Felice verò trium capitulorum defensore ita scribit libr. 3. epist. 14. *Felix præsentium lator cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec à Catholica fide discesserit, &c.* Idemque *lib.* 3. *epistol.* 37. ad Constantium Episcopum Mediolanensem. *Quod autem scripsistis, quod epistolam meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindæ transmittere minimè voluistis pro eo quòd quinta Synodus in ea nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, rectè factum est, ut minimè transmitteretis: Unde nunc ista facimus ut vobis placuit ut quatuor Synodos solummodò laudaremus. De illa autem Synodo, quæ postmodum Constantinopoli facta est, quæ à multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra sanctissimas Synodos constituerit, vel senserit, quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est. Et de his personis de quibus in Chalcedonensi Synodo nihil continetur: sed post expressas Synodos, seu Canones facta contentio, & extrema actio de personis ven-*

ventilata est, Nos tamen sicut voluistis ita fecimus, ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hæc sanctus Gregorius: & ita se ille gessit circa personas, quæ Schismate se ab approbatoribus hujusce Concilii non discindebant; Quin etiam approbatissimum Concilium Toletanum decimum quartum receptis Leonis Papæ secundi litteris una cum actis sextæ Synodi constituit, *ut post quartas Oecumenicas Synodos, hæc à Leone transmissa, qua Monothelitæ damnantur, quinto loco poneretur:* Unde ex consequenti quintam illam excludebant sub Justiniano adversùs tria capitula convocatam.

Admonet sapienter Baronius; quintam Synodum malis initiis; & mala intentione auspicatam nihil Ecclesiæ contulisse præter innumeras dissentiones; clades, vexationes; schismata; & sæcularis Imperii adversùs sacros Pontifices; aliasque Ecclesiasticas personas ditam horrendamque tyrannidem: nec per eam fuisse conversos; quinimò invaluisse magis hæreticos. Et cum contra summi Pontificis mentem; per sæcularem potestatem hæreticorum pravis suasionibus excitatam; coactum habitumque fuerit istud Concilium; nullo præsente Apostolico Legato; primusque subscripserit; qui eidem propria præsedit authoritate Euthychius Constantinopolis Episcopus; fuisse manifestè illegitimum; & Schismaticum Conciliabulum; nullo modo censendum inter Ecclesiæ Concilia; nisi ex solo tempore; quo robur eidem accessit ex approbatione Apostolica; sivè postquam Vigilius Papa carcere, & fame; suorumque miserabili clade diu mactatus; ut ad hoc approbandum adigeretur: tandem approbavit; ut fidem facit sexta Synodus: Act: 18. idque colligitur ex adducto superiùs Liberati testimonio. Sive etiam ex decreto Pelagii Papæ, qui scripsit pro quinta Synodo memoratam superius epistolam ad Narsetem; quamvis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia; fremeretque adhuc Justinianus, sivè

(quan-

(quando jam Ecclesia majori securitate, & pace fruebatur) ex approbatione S. Papæ Gregorii *l.* 1. *ep.* 24. *l.* 2. *ep.* 10. *&* 36. sive ex approbatione Nicolai I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Quibus omnibus adjungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum 6. & 7. Quin etiam urgente ipsa Justiniani tyrannide, nihil facere consultius poterant Romani Pontifices, quam ut cederent illius voluntati, quia sic erat occurrendum certissimo, & inevitabili totius Orientis adversùs Romanam Ecclesiam schismati.

Acta, decretaque Synodi 5. Latinè tantùm supersunt, in quibus etiam haud pauca supposititia Baronius agnoscit. Illa sanè Theodoriti ad Joannem Antiochenum epistola his inserta de obitu Cyrilli Alexandrini, cujus memoriam probris, & conviciis proscindit, mera impostura est, cum Cyrillus ipse litteras scripserit ad Domnum Antiochenum Episcopum Joannis successorem, quæ extant inter Cyrilli opera. Nicephorus etiam scribit in Catholico Cyrillum Joanni supervixisse. Imo in sexta Oecumenica Synodo Act. 3. evidenter commonstratum est, insertos fraudulenter in actis hujus Synodi fuisse duos Vigilii Papæ ad Justinianum libros, & prætereà Mennæ confictum sermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profusa ad contexendas imposturas licentia.

CONC. TOLETANUM. IV.

QUarta Toletana Synodus coacta sub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hispania, & in Narbonensi Gallia Sisenando æræ Hispanicæ anno 671. epochæ verò Christi 633. in Basilica sanctæ virginis, & martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Sisenandus, & ex omnibus Hispaniæ Provinciis, atque ex Narbonensi sub-

subscripsere 62. Episcopi propria manu, & alii septem per procuratores. Inter quos eximia sanctitate insignes extiterunt, qui primus subscripserit Isidorus Hispalensis, scriptis libris, & publico Ecclesiæ cultu celeberrimus, alterum Ecclesiæ Hispalensis Sydus post præcessorem suum Leandrum Hispalensem Visigottorum Apostolum: prætereа qui ordine quintus subscripsit Justus Toletanus Episcopus, Stephanus Emeritensis, Nonnitus Getundensis, Conantius Palentinus, Braulio Cæsaraugustanus fastis omnes sanctorum ascripti.

Can.24.constituit, *ut puberes omnes, & abdolescentes clerici in uno atrii Conclavi simul habitent disciplinis Ecclesiasticis instituendi sub senioris magistri probatissimi cura*. Similiter Concilii 2. Toletani can. 1. decreverat juvenes clericos in domo Ecclesiæ sub Episcopi præsentia per sibi præpositum erudiri. Ambo hi canones inseruntur in decreto *dist. 28. c. de his, &* 12. 8. 1. *c. omnis ætas*. Concilium Moguntinum sub Carolo magno statuit communem etiam convictum Canonicorum. Et Aurelianense 2. can. 9. providet ne clerici non sæcularibus habitent. Aquisgranense sub Ludovico Pio can. 121. & can. 122. sancit cunctis clericis æqualiter cibos distribui ad mensam. Idemque can. 134. modum, & formam præscribit correctionis clericorum in commune viventium. Et subinde can. 135. præcipit regulam, & modum educationis, & convictus puerorum clericorum. Similiter edicit Conc. Parisiense *l.* 1. *cap.* 30. denique Trid. Concilium *sess.* 23. *cap.* 18. *de refor.* provideri jubet in singulis Diœcesibus seminaria, & scholas clericorum pro eorumdem institutione. De his plenius Concilia, & acta Mediolanensis Ecclesiæ sub sanctissimo præsule Carolo Borromæo. His adjungito S. Augustini exemplum, & disciplinam, de quo in ejus vita cap. 5. ita perhibet Possidonius: *Cum ipso semper clerici una etiam domo, & mensa sumptibusque communibus alebantur, & vestiebantur*.

Can.

Can. 25. *Ut Presbyteri quando in paræciis ordinantur, libellum officialem* (vulgo Rituale) *à Sacerdote accipiant, ut ad Ecclesias deputasas instructi accedant.*

Can. 31. *Episcopi in protegendis populis, ac defendendis injunctam sibi à Deo curam non abigant, Ideòque dum conspiciunt judices aut potentes pauperum oppressores existere, priùs eos Sacerdotali admonitione redarguant; & si contempserint emendari, eorum licentiam Regis auribus intiment, ut quos Sacerdotalis admonitio non flectit, ad justitiam regalis potestas ab impietate coerceat. Si quis autem Episcopus id neglexerit Concilio erit reus.* Episcopalis constantiæ erga magnatum violentiam, & injustitiam illustria suppeditant exempla S. Nicolaus Myræ antistes in Eustachium Asiæ proconsulem, ut in ipsius actis legitur. Sanctus Athanasius in præfectum Lybiæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præcisum S. Basilius Cappadociæ Metropolita declaravit à fidelium consortio extortem epistol. 47. ad Athanas. Idemque Basilius pari virtutis laude Modestum præsidem coercuit. Et Chrysostomus Eudoxiant Augustam, quæ viduæ agrum invaserat ingressu Ecclesiæ prohibuit. Parem exercuit coercitionem Ambros. in Theodosium Imperatorem ob Thessalonicensium promiscuam cædem. Synæsius etiam Ptolomaidis Episcopus Andronicum Provinciæ Pentapolis præfectum virum crudelissimum, & rapacem, simulque scelerum ejus conscium, & administrum Thoantem frustra præmonitos, & in flagitiis obstinatos à cœtu fidelium exclusit, atque ad pœnitentiam demum adegit, ut in suis ipse refert ep. 57. 58. 72. 89. Nec prætermittendus Sanctus Augustinus, qui præpotentem Africæ comitem, sibique singulari necessitudine devinctum Bonifacium excommunicavit, eò quod hominem, qui ad Ecclesiam confugerat sceleratum quidem, & morte dignum abstrahi jussisset, ut constat ex *append. epist. 6. & 7.* Idemque Augustinus *epistol.* 159. Marcellinum Africæ præ-

V fectum

fectum ita compellat: quoniam Christiano loquor maxime in tali causa, non arroganter dixerim, audire te Episcopum jubentem convenit, domine eximie, & merito insignis, atque charissime fili.

Can. 40. *Omnes clerici, vel lectores sicut Sacerdotes, & Levitæ detonso superius capite, inferiùs, solam circuli coronam relinquant; non sicut hucusque in Galiciæ partibus lectores faciunt, qui prolixis, ut laicis comis in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispaniis hucusque hæreticorum fuit, unde oportet ut pro amputando ab Ecclesiis scandalo, hoc signum dedecoris auferatur.* En ut comam in quocunque clerico scandalum, & dedecoris signum sanctissimi, & sapientissimi patres vocant. Anicetus Papa *epist. ad cler. Gall.* sic ait: *Clerici comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant* Citatur *c. prohibet, dist.* 23. Concilium Carthaginense quartum Canon. 44. *Clericus neque comam alat, neque barbam.* Citatur *cap. clericus dist.* 42. Isidorus *lib.* 2. *divin. offic. cap.* 4. institutam ab ipsis Apostolis docet clericorum tonsuram, & coronam ad Nazaræorum imitationem, tanquam indicium, & professionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Jerosolymis comam attondit, & purificatus in templo fuit *Act. Apost.* 21. Rem scribit mirificam Gregorius Turonensis in vit. SS. Patrum cap. 17. *Sanctus*, inquit, *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore designatus est clericus, nam cum partu fuisset effusus omne caput ejus, ut est consuetudo nascentium infantium, à capillis quidem nudum cernebatur in circuito verò mediorum capillorum ordo apparuit, ut putares ab jisdem coronam clerici fuisse signatam.* Ex tonsura quoque ortum habuit consuetudo rogandi, & obtestandi Episcopum per ipsius coronam. Hieronymus namque ad Augustinum epistol. quæ est apud Augustinum 26. sic dicit: *Fratres tuos Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, ut nomine meo salutes precor coronam tuam.* Ipseque Augustinus ad Proculianum Episco-

ſcopum epiſtol. 147. *Per coronam inquit noſtram nos adjurant veſtri, & per coronam veſtram vos adjurant noſtri*.

Canon. 62. *Judæi qui Chriſtianas mulieres in conjugio habent admoneantur ab Epiſcopo, ut ſi cum eis permanere cupiunt Chriſtiani efficiantur. Quod ſi admoniti noluerint, ſeparentur: quia non poteſt infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Chriſtianam translata eſt fidem. Filii autem qui ex talibus nati exiſtunt fidem, atque conditionem majoris ſequantur. Similiter autem, & qui procreati ſunt de infidelibus melioribus, & fidelibus viris Chriſtianam Religionem ſequantur non Judaicam ſuperſtitionem*. Citatur *cap. Judæi, quæ Chriſtianas* 28. 81. Canonem iſtum Toletanum reſtrinxit deinde Innocentius III. ad duos caſus, nimirum ſi velit conjux infidelis ab eo divertere qui fidem ſuſcepit, Item ſi velit quidem cohabitare, ſed non citra injuriam, & offenſam Dei cap. quanto, & cap. gaudemus, de divort. His ſuffragatur Apoſtolus 1. *Corinth.* 7. *Si quis frater habet uxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo non dimittat illam. Quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat, non enim ſervituti ſubjectus eſt frater, vel ſoror in hujuſmodi*. Satis innuens eo caſu poſſe fidelem progredi ad alias nuptias, ex conjugis infidelis diſceſſione. Cæterum in terris Pontificiæ ditionis ex quo una ſeorſim regione concludi cœperunt Judæi, renovari cœpit Canon hic Toletanus, nec licet converſo Judæo ſimul convivere cum conjuge non converſa, quia nec iſti permittitur inter Chriſtianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quo circa Sanchez cum quibuſdam aliis obnixè contendit non poſſe converſum ex Paganiſmo, vel Judaiſmo cohabitare deinceps cum priore conjuge niſi convertatur, quamvis ſpondeat nullatenus obſiſtere profeſſioni, ac Religioni converſi conjugis. Obſervandum verò eſt impedimentum diſparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur haud eſſe divini, ſed Eccleſiaſtici ju-

ris, neque primævæ antiquitatis. Licitum enim affirmat Augustinus *lib. de fide, & operib. c. 19.* fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem suam ab infantia Christianam nupsisse viro ethnico ipse testis est *l. 9. Confess. cap. 9.*

Can. ult. Conc. Anathemate percellit subditos in Regem perduelles, & quoscumque vitæ Regis insidiantes. Simili ferit anathemate Concil. Constantiense quoscumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani patres, ut defuncto in pace Principe primates totius regni una cùm Sacerdotibus regni communi consilio successorem Regem pronuncient. Deinde præsentem Sisenandum Regem, ejusque regni futuros successores admonent, rogant, & enixè hortantur ad mansuetudinem, & charitatem erga subditos, & insuper ad Religionem, Deique venerationem, ad justitiam, & moderationem, ut ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem administrationis reddituri sunt exactissimam. Denique anathema pronunciant in flagitiosos, & impios, si qui futuri sunt Reges, & fausta omnia Sisenando ad precantur.

Synodus Cabilonensis.

CAbilo Lugdunensis primæ Provinciæ urbs Arari fluvio adjacens Episcopum habet Metropolitæ Lugdunensi suffraganeum. In hac celebratum quatuor & quadraginta Episcoporum Concilium fuit, cui præsedit Lugdunensis præsul Gandericus regnante in Gallia Clodoveo secundo, ut testatur Synodi hujus epist. ad Theodosium Episcopum Arelatensem multis nominibus accusatum, qui huc vocatus accedere recusavit, quemque Patres Episcopatus ad alteram usque Synodum suspendunt.

Can. 8. *De pœnitentia peccatorum quæ est medela animæ uti-*

utilem esse omnibus censemus: & ut pœnitentibus facta confessione à Sacerdotibus indicatur pœnitentia universitas Patrum noscitur consentire. Eadem prorsùs sanxerat dudum Synodus Laodicæna can. 9. quem require superiùs. His enim antiquis Conciliorum sanctionibus refelluntur hæretici novatores.

Can. 11. *Pervenit ad sanctam Synodum, quod judices publici contra veteranam consuetudinem per omnes Parochias, vel Monasteria, quæ mos est episcopis circuire, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere: etiam vel Clericos, vel Abbates, ut coram eis compareant invitos, ac districtos ante se faciant exhiberi: quod omnimodis religioni non convenit, neque Canonum permittit authoritas. Unde omnes unanimiter censuimus sententiantes, ut deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione, vel potestate qua pollent, excepta invitatione Abbatis, vel Archipresbyteri in ipsas Parochias, vel Monasteria aliquid præsumpserint, à communione omnium Sacerdotum eos convenit sequestrari.* Ex isto canone, cujus etiam initium de veteri clericorum à sæcularibus judiciis immunitate fidem facit: itemque ex Agathensis Conc. can. 8. quo simul excommunicantur, & clericus recurrens ad judicem sæcularem, & judex hujusmodi causæ cognitionem suscipiens: qui canon citatur *c. placuit* 21. *q.* 3. simulque ex Conc. Matisconensis can. 7. & 8. anni 582. quibus & judex communione fidelium excluditur, & clericus ei se submittens carcere, & fustigatione punitur, commonstratur apertè quænam sit vera libertas, & privilegium Ecclesiæ Gallicanæ, cujus nunc servitus, & oppressio falsis ementitisq; libertatis, & privilegiorum nominibus solet per antiphrasin exprimi, Nulla quæstio graviori partium contentione disceptatur, quam quæ versatur circa conflictum jurisdictionum Ecclesiasticæ, & sæcularis. Meum hac de re judicium ingerere non est animus, sed solùm præcipua firmamenta, præsidiaque utriusq; seorsim partis hic proferam diligenter conquisita.

Primùm quidem Episcopalem jurisdictionem in universos sine ulla exceptione clericos, at verò in laicos ubicumque de rebus Ecclesiæ, vel Religionis agitur, divino, atque immutabili jure asseverant introductam Theologi penè universi, & canonum doctores, ut nulla ei possit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propositionibus inconcussis, quas asserunt, & commonstrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior est ordinem, dignitatemque Episcopalem non esse humanæ, vel Ecclesiasticæ institutionis, sed immediatè à Christo ipso dimanasse, qui omnes affatur Ecclesiæ suæ Episcopos in Apostolorum persona: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, Joan. 20. v. 21. Et inter fidei canones refertur canon *6. sess. 23. Trid. Conc. de Sacram. ord.* Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina institutione ordinatam, quæ constat ex Episcopis, & Presbyteris, & Ministris anathema sit. Ibidemque cap. 4. dicit Episcopos in Apostolorum locum successisse. Secunda propositio ista est Deum, qui Episcoporum ordinem instituit, non alio fine instituisse, quam ut suam regant Ecclesiam. Ac per consequens id voluisse, ut omni jurisdictione, & potestate instructi sint, quæ ad istud quorumcumque fidelium sive magistratura, sive regali, aut imperiali potestate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim mystici Corporis Christi membra sunt, eatenus à capite dependent Ecclesiastici regiminis, qui est Episcopus: dicente Apostolo *Act.* 20. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Necesse est igitur Episcopos ex parte Spiritus Sancti esse convenienti potestate instructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita à subiectis sibi oviculis præsertim verò laicis independenti. Quod & ipsa naturalis suadet ratio, secundum quam is, qui finem intendit debet quoq; media providere, & suppeditare ad finem re-

requisita. Nec verò minus est divinæ certitudinis tertia propositio, quæ ex duabus etiam præcedentibus necessaria illatione colligi potest: Quoscumque fideles sive clericos, sive laicos, cujuscumque sint status, & conditionis, teneri si æternam salutem adipisci velint, subjici, & obtemperare Episcopis, ab iisque dependere in cunctis ad regimen ipsis à Deo commissum pertinentibus: cujusmodi sunt omnia ad ordinem, & disciplinam Ecclesiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad salutem animarum spectantia: quod hisce verbis Deus jubet Hebr. 13. *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Quia ad ista respondere possit ex parte officialium, & principum hujus sæculi non video. Et cum tres illæ propositiones divinæ sint veritatis, jure merito martyrii coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Ecclesiæ cultum commeruit sanctus ille Thomas ex Angliæ Cancellario Cantuariensis Episcopus, & Primas, dum Henrici II. Anglorum Regis edictis obstitit in eisdem contra Ecclesiæ jura rebus, quas nunc judices Gallicani asserere, & agere non reformidant. Ipsi tamen viderint si justum sit ordinem à Deo constabilitum subverti, ovesque pastoribus sibi à Deo præfectis non obtemperare, non subjacere: imo verò pastores à Deo præpositos subjici propriis ovibus, ab earum arbitrio dependere, legesque ab eis circa regimen Ecclesiæ sub gravibus interminationibus accipere. Prospiciant si æquum, & ritè ordinatum sit Ecclesiam Domini similem fieri ridiculæ illi, & scurrili mulierculæ, cujus mentio est apud Epiphanium ad hære. 59. quæ capitium pedibus, calceos autem capiti suo aptabat: Hoc enim fiet, si pars Ecclesiæ, quæ præesse debet subjiciatur, pars verò quæ subjici debet imperet. Meminerint Osam repentino interitu fuisse correptum, eò quòd manum ad arcam Dei licet vacillantem ausus fuerit admovere 2. Reg. 6. Osiam verò Regem Juda fuisse lepra castigatum

& ab hominum consortio, regniq; administratione dejectum, Sacerd. munia usurpat, Deove incensum adolet. 2. *Pal. 26.*

Quos autem præfiximus canones Gallicanarum Synodorum Agathensis, Cabilonensis, Matisconensis, nihil diversum statuunt ab aliarum gentium Ecclesiasticis regulis: Concilium namque Romanum sub Sylvestro Pontifice prohibet, *ne clericus coram laico judice causam dicat.* Oecumenicum verò Chalcedonense Concilium Can. *9.* vetat judicibus laicis de causis clericorum cognoscere, jubetque penes solos Episcopos agitari: nec ullatenus reclamavit supremus Senatus, qui omnibus Concilii actis una cum Martiano Augusto interfuit, eaque omnia sæcularis brachii potestate roboravit. Concilium Carthaginense tertium canon. 9. sic edicit: *Placuit, ut quisque Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia crimen ei fuerit intentatum, vel civilis causa commota, si derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, si locum suum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos judices iniquè de Ecclesiæ consortio judicat, qui de universa Ecclesiâ malè sentiendo, de judicio sæculari poscit auxilium: cum privatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad Ecclesiam deferri, atque ibi terminari præcipiat,* 1. Cor. 7. Concilium etiam Toletanum tertium canon. 13. *inolita* (inquit) *præsumptio usque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, ut clerici conclericos suos relicto Pontifice suo ad judicia publica pertrahant. Proinde statuimus, hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.* Hi Canones inferuntur 11. *quæst.* 1. *cap. inolita, & cap. placuit.* Recentiores missos facio Canones *cap. clerici de judic. cap. si diligenti, de foro compet.* necnon Bullæ Cœnæ Domini art. 13. 14. 15. 16. cum anathematibus in eos, qui jurisdictio-

nem

nem sæcularem extendunt ad Clericos, aut ad res Ecclesiæ, atque in quoscumque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Proferimus in primis Constantini Magni celebre illud rescriptum ad Ablavium præfectum prætorio, decernens quamcumque causam in judicium sæculare deductam debere etiam post litem contestatam ad judicium Episcopale devolvi, si pars litigans hoc requirat, altera etiam invita parte. Et ut universi judices, quidquid ab Episcopo decretum fuerit ratum habeant *leg. prima Cod. Theod. de Episc. judic.* Prætereà Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ad Claudum præfectum urbis sic rescribunt: *Quod Chronopius ex Antistite idem fuit qui fuerat in 70. Episcoporum judicio antea damnatus, & eam sententiam provocatione suspendit à qua non oportuit provocare: argentariam multam, quam hujusmodi sanctio generalis imponit cogatur expendere. Hoc autem fisco nostro nolumus accedere, sed his qui indigent, fideliter erogari. leg. quoniam 20. Theod. quorum appellat. non recip.* Porrò sanctio illa generalis cujus est in lege mentio interdicit, partem tamen illius ad nos transmisit Sanctus Doctor Ambrosius *epist.* 13. ad Valentinianum juniorem Augustum: *Nec quisquam* (inquit) *contumacem judicare me debet, hoc asseram, quod Augustæ memoriæ pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: in causa fidei, vel alicujus Ecclesiastici ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar sit nec jure dissimilis: hæc enim verba rescripti sunt: hoc est Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare*. Hactenus Ambros. Item *lege Clericos* 41. *Cod. Theod. de episcol. & Cler.* inhibet clericos apud alios judices quam Episcopos judicari, vel accusari. Prætereà *leg. ut veneratio secunda. Cod. Theod. de Episcop. jud. & leg. quicumq; residentibus* 35. *Cod. Theod. de Episc. & Cler.* decernunt Clericos, quos Episcop. sententia damnaverit, nullatenùs esse principis authorita-

ritate, vel rescripto resi tuendos. Item Imperatores Valentinianus, & Theodosius: *Clericos quos indiscretim ad saeculare judicium deduci debere infaustus praesumptor edixerat, Episcopali audientiae reservamus leg. ult. Cod. Theod. de episc. & cler.* Is verò præsumptor infaustus cujus lex meminit Maximus tyrannus fuit Gratiani Imperatoris parricidio infamis, qui novis etiam edictis cultum restituerat idolorum, quem religiosissimi Valentinianus, & Gratianus suis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius in *leg. graviter* 3. *Cod. Theod. de Episc. jud.* sanciunt Episcoporum, & Sacerdotum judicia nonnisi coram Episcopis agitanda quantum ad causas Ecclesiasticas pertinet, cætera verò negotia esse penes judices publicos terminanda.

Alia tribunalis Ecclesiastici ex Imperatorum declarationibus munimina, & præsidia suppeditat in sua Ecclesiastica Historia Ruffinus *lib.* 1. *cap.* 2. & Sozomenus *lib.* 6. *cap.* 7. Ipsaque Theodosii, & Valentiniani Principum epist. ad Synodum Ephesinam, quæ legitur in ejusdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex, & Imperator, qui tertius à Constantino, & Theodosio Ecclesiasticæ, ut vidimus jurisdictionis præcipuis assertoribus nomen Magni commeruit, luculenter exprimit in suo capitulari *lib.* 6. *cap.* 98. & 301. & 313. usquequo protendi debeat Ecclesiastici tribunalis potestas, & quam multa postmodum à Gallicanis curiis sint ei detracta, & usurpata.

Quin etiam post sequutas illas immanes Ecclesiastici juris diminutiones, valdè optabile esset ut regni curiæ intra ipsos regiorum edictorum fines se continerent. Edicta quippe Francisci I. anni 539. artic. 5. renovant quæ jure communi, & antiquo statuta fuerant, non esse recipiendam appellationem à Canonica prælati correctione. Et sententiam pœnalis censuræ nullatenus suspendi, sed tantum devolvi per

ap-

appellationem. Eadem post Franciscum I. sanxerunt Carolus IX. per edictum anni 1581. art. 5. & Henricus III. in comitiis Blesensibus art. 59. Quibus ambo edictis hoc pariter jubent, ne à curiis regni ullæ admittantur appellationes tanquam ab abusu, nisi in solo casu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto an. 1606. art. 2. prohibet in casu appellationum à prælatorum sententiis, ne curiæ regni umquam pronuncient per dimissionem partium ab omni lite, *les mettant hors de cour, & de proces,* sed nonnisi per benè, aut malè judicatum, benè, aut temerè appellatum: atque in casibus temerariæ appellationis, hoc est quoties curia non pronunciabit fuisse malè, hoc est contra leges regni judicatum, condemnetur indispensabiliter ad mulctam 120. librarum qui appellavit. Nec possint regiæ curiæ mulctam istam supprimere, aut minuere. Ibidem quoq; art. 12. statuitur causas matrimoniorum pertinere dumtaxat ad Ecclesiasticum tribunal, modo sequuta inde prælatorum judicia legibus regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano jure delicta clericorum distingui solent in communia, circa quæ solis prælatis Ecclesiæ judicium competit, & privilegiata quorum cognitio ad regni curias pertinet, ea scilicet quibus directè, & immediatè publicus status læditur, & offenditur, ut sunt crimina vis armatæ publicæ, item falsæ monetæ, itemque majestatis, ac alia similia, Carolus IX. edicto Molinensi art. 39. prohibet curiis regiis retinere sibi cognitionem delictorum communium à clericis admissorum, cum id judicium spectet ad Episcopum. Quod si Clericus reus comperiatur, tàm communis, quàm privilegiati delicti, jubet eo casu remitti clericum ad Ecclesiæ tribunal pro communi delicto, sic tamen ut regia curia sibi judicium reservet privilegiati criminis. Quinimò in causis etiam privilegiati delicti sanxit Henricus III. edicto Mediolanensi art. 22. processum conjunctim faciendum, ac instruendum

per Judicem Ecclesiasticum, & regios officiales, ut teneantur Curiæ regni commissarios deputare, qui ad hunc effectum instruendi processus contra Clericum privilegiati criminis reum, transferant se ad locum Ecclesiastici auditorii. Et tamen passim videmus hæc regia edicta plerumque à curiis regni despici, & infringi.

Esset hìc supradictis authoritatibus adjungendum Lateranens. Conc. sub Leone X. judicium in violatores Ecclesiasticæ Jurisdictionis, in causa Senatus Aquissextiensis. Sed cùm multa de eo judicio Concilii scripta sint, remitto lectorem ad sess. 8. ejusdem Concilii Lateran. quinti, ubi Historia hujus Judicii fusè tractatur.

Ut verò jam productis Ecclesiastici fori præsidiis ad illa progrediamur, quæ judicibus sæcularibus in istis controversiis favere videntur: occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina, Cardinalis utique Doctissimi rerumque Ecclesiæ acerrimi propugnatoris. Ejus ipsa hæc verba sunt to. 1. tract. de cler. cap. 28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis tàm quoad personas, quam quoad bona, jure humano introducta est non divino*. Seque ibidem dissentire à Bonifacio Papa VIII. profitetur *in cap. quanto, de censib. in 6. jure divino immunes esse Clericos*: Additque, ipsum ita loqui, ut particularem Doctorem Canonistam, non ut definitorem circa res fidei. Quo autem ut propriæ causæ ista confessione labefactatæ fulcimentum adhibeat, adjungit Bellarminus ex quo privilegia illa Ecclesiæ quantumvis humano jure introducta confirmationem ab Oecumenicis Conciliis receperunt; non posse deinceps convelli, aut infirmari citra grave delictum. Hoc sanè multi negaverint si adversùs illa Concilia longi deinceps temporis usus, ac consuetudo prævaluerit. Certum enim est, quæcumque Conciliis quibuscumque constituta sunt, si non sint divini juris, posse contrario usu abrogari, & legitima submoveri præscriptione. Et pleraq; Oecumenicis olim Synodis constituta, neq; ad fidem pertinentia, nec Romæ quidem, aut

iu

in ulla Italiæ parte servantur: quod ita perspicuum est, ut sexcentis exemplis possit evidenter commonstrari.

His accedit ejusmodi nonnullis curiarum sæcularium usibus favere videri vetustissimos aliquot Synodorum Can. quibus sanctissimos, & sapientissimos antistites interfuisse liquet. Etenim Matisconensis Conc. can. 7. officialibus publicis permittit iudicia de Clericis postulatis gravium criminum reis homicidii, furti, maleficii. Justinianus autem Imperator etiam Episcopis criminalia Clericorum judicia subtraxit *novel.* 83. Conc. insuper Epaunense ann. 517. canon. 11. ita decernit juxta receptam Sirmundi editionem: *Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicum non præsumant: Sed si pulsati* (hoc est in jus vocati) *fuerint, sequi ad sæculare judicium non morentur.* Concilium Aurelianense primum, cui præter Remigium Francorum Apostolum alii etiam plures, quos suo loco memoravimus interfuere præsules, Sanctorum fastis adscripti, prohibet can. 4. quemquam ordinari Clericum citra consensum Regis, aut regiorum judicium. Conc. insuper Toletanum à Gratiano relatum 16.*q.* 7.*Can. filiis*, vel nepotibus decernit Regem adiri posse, ut negligentiam suppleat Episcopi non coercentis Rectores facultatibus Ecclesiæ abutentes. Martinus Papa V. diplomate ann. 1429. indulsit Curiis Regni Franciæ judicia de beneficiorum possessorio. Istud integrum exscripsit Guido Papæ q. 1. Quæ verò de jurisdictione Episcopali ex Valentiniani legibus prolata sunt parum juvant, cum idem posteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit sæculare. Novella n. 12. Valentiniani, tàm clericos, quàm laicos adire vetat judicium Episcopale, nisi per vinculum compromissi. Et si laicus clericum sive in civili, sive in criminali negotio ad publicum judiricè vocaverit, pulsatus sine dilatione respondeat. Etsi clericus laicum lite pulsaverit, experiatur coram judice laico. Eandeque novella disertè hoc addit, quod in Gallicanis

cu-

curiis tamquam juris regula circumfertur: Episcopos, & Sacerdotes forum legibus non habere: nec posse de aliis præter religionem causis cognoscere.

Licet autem in Hispaniis latiùs protendatur, quam in Galliis Episcoporum jurisdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recursum quem vocant ad regiam protectionem, hoc est tribunalia Regni, sicut in Galliis per appellationes quas vocant ab abusu. De illo recursu fusè pertractat in ejus favorem, & patrocinium Hispaniarum decus Didacus Covarruvias Episcopus Segobiensis *pract. q. c.* 35. allegans exemplum usus illius favorabile contra Episcopos edictis Rom. Pontificis obsistentes: silentio verò tegens reliquos odiosos usus Regiæ protectionis. Fusissimè autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porrò, & approbat Covarruvias in multis casibus pro negotiorum Ecclesiæ expeditione adiri immediatè solere auditoria Regia ex antiquæ consuetudinis jure, quod propriis firmavit edictis Imperator Carolus V. Hispaniarum Rex; tametsi videatur indignum sacra tribunalia sæcularibus, & inferioris dignitatis tribunalibus fasces submittere in causis etiam Ecclesiasticis, & religiosis.

De Bulla verò Cænæ Domini adversum usurpatores Ecclesiasticæ jurisdictionis, hoc aperte scribunt Doctores, & Summistæ Romana in urbe probatissimi Franciscus Suar. Gabriel Vasq. Reginal. Bonac. & alii nullam prorsùs habere vim, aut effectum in quibusdam articulis, qui neque divini juris, neque naturalis sunt, adversùs Hispaniæ Regem Siciliæ, Sardiniæque possessorem, aut adversùs Rempublicam Genuensem, quæ Corsicæ dominatur: tametsi hac Bulla speciatim declarentur excommunicati detentores harum trium insularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tam solemnis censuræ suæ videtur habere rationem. Cùm enim divino ipso prorsusque indispensabili jure illos quos publica, & notoria astringit

ex-

excommunicatio, si non resipiscant, si sacrilegè detenta non restituant, si non convertantur, & pœnitentiam agant, admittere ad fidelium consortium, atque ad divina Sacramenta non liceat, ipse tamen Pontifex sciens Hispaniæ Regem, & Genuensem Rempublicam nihil de hac restitutione cogitare, horum tamen Legatos, oratores, & officiales in curia Romana residentes, quin etiam ipsos Proreges, & gubernatores memoratarum insularum quando tunc Romæ versari contingit, post triduum hujusce publicationis admittit ad Paschalia Sacramenta. Est verò juris regula, & constans effatum, optimam esse legum interpretem consuetudinem, *leg. si de interpretatione, ff. de legib. & c. cum dilectus de consuetud.* Sed hac de re in utramque partem satis hactenus disputatum sit.

Can. Cabilonensis 16. *Ut nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Abbas neque Diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat; quod qui fecerit ipso honore, quem præmiis comparare præsumpserit omnino priuetur.* Synodus Oecumenica Chalcedonensis act. 15. can. 2. Episcopum pretio, vel ordinantem, vel Ecclesiam alicui conferentem, simulque eum, qui talia suscepit, de gradu dejici jubet, necnon illum, qui horum mediator intervenit si sit Clericus. Si verò Laicus existat, aut Monacus sancit esse à communione extorrem. Bracarense Concilium secundum can. 3. testatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc esse antiquam sanctorum Patrum consuetudinem, & definitionem, ut anathemate simul involvantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranensis Concilii generalis sub Innocentio III. canon 63. qui est in decretalibus *c. sicut pro certo, de Simon.* Concilium denique Trid. *sess.* 21. *c.* 1, his casibus indicit inflictas à jure pœnas ipso incurri facto à quibuscumque dantibus, & accipientibus. Et absolutè vetat quidquam pro quorumcumque ordinum collatione, aut pro Clericali tonsura, aut pro dimissoriis, aut pro testimonialibus

bus litteris, nec pro sigillo quidem, vel alia quacumque ex causa etiam sponte oblatum accipiab Episcopis, eorumque ministris. Permittit verò notariis pro singulis dimissoriis, aut testimonialibus litteris decimam ad summum unius aurei partem recipere, modò non sit eis aliundè constitutum salarium. Tota hæc Tridentina sanctio stabilita in Galliis fuit, insertaque in edictis comitiorum Blesensium art. 20. Cæterùm pro beneficiariis provisionibus, quæ vocantur Forma dignum, aut visa, aut litteræ beneficiales, eadem Blesensia comitia art. 12. permittunt ordinariis, ut aureum unum, nihilque amplius accipiant.

Synodus VI. Oecumenica.

HÆresis Eutychiana sub Marciano Augusto repressa, & per Synodum Chalcedonensem prostrata, postmodum imperantibus Zenone, & Anastasio principibus hæreticis vires resumpsit, & quasi Lernæa hydra in nova capita pullulavit. Sedem urbis Regiæ tenebat homo vafer mirusque simulandi artifex Acacius. Hujus hortatu Zeno Imperator Joannem Talaidam Episcopatu Alexandriæ dejecit, ejusque in locum restituit, promovitque Petrum Moggum insignem sectæ illius hæreticum quem idem anteà miserat in exilium. Idemque Acacii suasu novam edixit fidei formulam anno quadringentesimo octogesimo secundo ea calliditate conceptam, ut in eam Catholici simul, & hæretici omnibus suppressis verbis, quæ fidei controversiam respiciebant, consentire possent: quam henoticon, hoc est reconciliatorium edictum specioso nomine appellavit. Sed in eo tacita erat Concil. Chalcedonensis abrogatio. Huic se opposuit pesti qua par erat constantia Felix Papa III. coacto Romæ Conc. simulque missis Constantinopolin Legatis tribus Vi-

Vitali, & Miseno Episcopis, atque Felice Romanæ Ecclesiæ defensore, cum hoc mandato, & commonitorio, ut Acacium citarent ad Romani Pontificis Tribunal, & Moggum Alexandria pellendum sedulo curarent. Ex his duo quidem Episcopi Vitalis, & Misenus artibus Acacii seducti cum ipso Acacio, & Moggo communicarunt. Solus Felix in officio constans in vincula detrusus est. Quocirca Pontifex Romanus ambos Legatos Episcopos exauthoravit, & Acacium anathemate perculit, qui pessimam, & temerariam rependens vicem Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc est Ecclesiasticis tabulis erasit. Referuntur hæc à Liberato c. 17. & 18. necnon à Synodica epist. Concilii Romani 2. sub Felice Papa.

At verò Petrus Maggus Pseudo Patriarcha Alexandrinus recepto Zenonis henotico non modò Catholicos omnes alienos à se habuit, sed etiam Eutychianos complures, qui quod neque Catholicę partis essent, neque cum propriæ partis Episcopo convenirent Acephali, hoc est capite destituti nuncupati sunt.

Sciendum ex impuri Eutychetis hæresi diversas sectas, quasi surculos, & propagines, derivasse, tum Acephalorum, tùm Theopaschitarum, quorum author Petrus Cnapheus, seu Fullo extitit, is qui per seditionem ejecto Martyrio Episcopo, sedem Antiochenam invasit sub Zenonis Imperio, quique ad trisagium Sanctus Deus, Sanctus fortius, Sanctus immortalis voces adjunxit, Qui passus es pro nobis. Pullularunt item Severiani à Severo dicti, qui pariter Antiochenam sedem imperante Anastasio post depulsum ex ea Flavianum in Catholica professione constantissimum invasit: quique etiam Jerosolimitanum Episcopum aliosque plerosque Episcopos Orthodoxos suis sedibus deturbavit. Pullularunt, & Theodosiani quos commemorat Joannes Damascenus à Theodosio Alexandrino exortos, aliæque variæ sectæ.

X Præ

Præ omnibus tamen propagavere se Jacobitæ, qui toto diffusi Oriente reliquarum sectarum majorem partem pertraxerunt. Nomen sortiti sunt à Jacobo quodam Syro, ut Anastasius Sinaita testatur eo libro, qui Dux vitæ inscribitur. Deinde Damascenus, & ex his Nicephorus *l.* 18. *Eccles. hist.cap.*52. qui etiam perhibent eundem Cnaphæo, & Severo adhærentem omni studio Eutychis, & Dioscori hæresim apud Syros longè latèque propagasse: tanta verò fuisse animi levitate, ut ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum sit.

De mortui Zenonis Imperium pariter & impietatem Anastasius suscepit ex Acephalorum consortio pertinacissimus Henotici propugnator, & una Manichæis addictus. Huic successit Justinus, qui pro Chalcedonensi Concilio stetit, & Severum ab Antiochena, quam invaserat sede repulit: qui tamen in Ægyptum profugus latiùs ibi virus erroris diffudit. Deinde sub Justini nepote successoreque Justiniano hujus uxor Theodora Eutychetis sectam fovit, & protexit, multisque ea ex causa Romanam Ecclesiam cladibus affecit, dum Antimum hæreticum Eutychianum, quem illa in sedem Constantinopolitanam extulerat, & Papa deinde Agapitus deposuerat, promoto in ejus locum Menna Orthodoxo, illa pervicaciter satagit constitui. Quin & ipse Justinianus sub exitum vitæ in hæresim lapsus est, ut scribit Euagrius, sibique assentiri recusantem Eutychium Constantinopolis Patriarcham sede expulit, ut in Eutychii vita legitur.

Sub Imperatoribus insequentibus Justino II. Tiberio, Mauricio, & Phoca, sedatis hæreticorum tumultibus Ecclesia tranquilla pace potita est. Veruntamen sub Heraclio Phocæ successore nova, & horrenda procella paululum respirantem Ecclesiam violenter concussit. Hæc fuit emergens sub infausto Heraclii patrocinio Monothelitarum Hæresis. Postquam ille felicissimè perfunctus Persico bello fuit, dum Hierapoli ver-

sa-

fatur, cum honoris, & officii gratia convenit Athanasius Jacobitarum Patriarcha ; quem hortatur Imperator, ut velit ejurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonensis decretis obsequi : Ille se haud ægrè duas in Christo naturas respondet admissurum, nisi ea professio secum pariter involveret in eodem voluntatum, & operationum distinctionem, & diversitatem. Heraclius propositam difficultatem dijudicari curat inter hunc Athanasium, & Cyrum sibi fidissimum Phasidis Lazorum Metropolitanum, qui postmodum ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit, & Sergium quoque Constantinopolis Episcopum. Ab his tribus tamdem unanimi conspiratione assertum fuit; distinctas esse quidem in Christo juxta Chalcedonense decretum naturas, sed ambarum tamen unicam esse voluntatem, & operationem, eamque divinam, nullatenus verò humanam: non secus de voluntate judicantes, quàm de persona, quæ unica, & divina est in naturis distinctis. Heraclius huic perversæ novitati fidem habuit. Ac postremo edictum sub Ecthesis nomine proposuit anno 639. jubens hanc unicæ voluntatis professionem sub gravium interminatione pœnarum à cunctis suscipi.

Mortuo Heraclio filius successit natu major, & sincerè Catholicus Constantinus, sed 4. inde mense à noverca Martina veneno perimitur: quo facto filium quem ex Heraclio susceperat nomine Heracleona regium ad solium provexit. Sed hoc brevi depulso Senatus, & populus Constantem Constantini superstitem filium in Imperium assumunt. Hic avo Heraclio quam patri similior transmisit novum circa fidei professionem edictum ad Martinum Romæ Episcopum virum sanctissimum, ut eidem cum reliquis Episcopis subscriberet, vocavitque Typum ob annexam quam ei suggesserat Paulus hæreticus fidei formulam. Hic vero Paulus qui Sergio, & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Con-

ſtantinopolis ſedem ſucceſſerat, quorum hæreſim conſectabatur, jam fuerat Romanæ ſedis ſententia excommunicatus, & depoſitus. Et hìc viciſſim Apocriſarios Apoſtolicos, & qui ei adhærebant virgis, carcere, exilioque multavit.

Martinus accepto Conſtantis Typo, quam plurimorum Occidentis Epiſcoporum Conc. colligit in Baſilica Salvatoris, quæ & Conſtantiniana, & Lateranenſis dicitur anno Chriſti 649. Ibi lectus eſt Typus, quo revocatur, & aboletur Heraclii Ecthesis, atque ſpecie communis pacis, & Eccleſiaſticæ concordiæ, ſub ibi recenſitis pœnis vetatur utraque deinceps aſſertio, tam unius, quam duarum in Chriſto voluntatum, & actionum, ut his reſecatis contentionibus, ea tantùm omnes aſſerant, quæ Synodis œcumenicis quinq; tradita noſcuntur, quibus quemquam contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam, & laudabilem Principis intentionem eſſe dixit in conquirenda Eccleſiæ pace, ſed propoſitum pacis remedium minimè probari poſſe, dum ſupprimi jubet Catholicam veritatem, & fidem duarum Chriſti voluntatum, ac operationum divinæ humanęque aſſertam, & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas diſtinctas ejuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in una Verbi perſona radicatas: ubi enim natura humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur. Neque verò juſtum eſſe, ut fidei oracula ſimul cum perverſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimantur, cum ſcriptum in Geneſi ſit, Nunquid perdes juſtum cum impio, & erit juſtus ſicut impius? & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus *Levit* 10. ut habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, & inter pollutum, & mundum. Præſidente itaque, & approbante ſummo Pontifice ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, alioſque humanam Salvatoris Chriſti voluntatem, & operationem reſpuentes, ſolamque di-

divinam afferentes. Damnata ibi quoque sunt edicta hæreticorum officinis fabricata Ecthesis Heraclii, & Constantis Typus. Litteras etiam Apostolicas Martinus de his sacri Concilii decretis divino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit.

Hac de causa furens Imperator per delegatum à se Theodorum Calliopam abreptum sanctum Pontificem Constantinopolim ad se mandat adduci, quem deinde in Chersonesum deportari jubet: quo loco per innumeras ærumnas gloriosum Martyrium consummavit. Idemque scelestus Imperator Maximum Monachum sacræ fidei defensorem vitæ sanctitate, præclaraque eruditione conspicuum lingua manuque mutilavit, & in exilium relegavit. Hujus supersunt præter alia scripta in Dionysii Areopagitæ libros commentarii. Cujus etiam S. Dionysii ad refellendam Monothelitarum hæresim testimonia proferuntur, tàm in hac Laterana, quàm in sexta Oecumenica Synodo.

Rem verò mirificam scribit Theophanes Theodorum Papam, qui Martinum habuit successorem, postquam Pyrrhus Monothelita (quem suam hæresim abjurantem ipse Romæ absolverat) relapsus est in eandem hæresim, convocasse Synodum ad Principis Apostolorum tumulum, & ex divino Calice vivificum Christi sanguinem in atramentum instillasse, quo Pyrrhi excommunicationem, & depositionem propria manu scripsit. Rem similem præstitisse Patres Synodi Octavæ refert in vita Ignatii Nicetas, quando Photii damnationi subscripsere.

Postquam probis omnibus invisus Constans Imperator Roma digressus, cujus opes, & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus ibi tandem in balneo interemptus est: ejus excepit successionem filius Constantinus cognomento Pogonatus patri suo longè dissimilis, justitiæ religionisque amantissimus. Hic domesticam maculam insignibus

pietatis exemplis delevit; egitque primùm cum Dono Episcopo Romano; deinde hoc mortuo cum Agathone successore, de Synodo Oecumenica Constantinopoli cogenda, ad resarciendas illatas Ecclesiæ per hæreses ruinas, annuit lubens Agatho, habitaque Romæ 120. Episcoporum Synodo, in qua res fidei primùm sedulò discussæ, & stabilitæ sunt, ut planior, & securior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, misit inde Regiam in urbem Apostolicos legatos quatuor, cum litteris quibus rectam fidem luculentis divinæ Scripturæ, sanctorumque Patrum sententiis, & traditionibus Apostolicis explicabat accuratè.

Præter 4. Agathonis legatos scilicet Theodorum, & Georgium presbyteros, & Diaconum Joannem (qui postmodum ad summam Pontificis Romani evectus est dignitatem) & Constantium hypodiaconum, directi pariter sunt ad Oecumenicam Synodum totidem ejusdem Romani Conc. legati Joan. Portuensis, Abundantius Paternensis, Joannes alter Regiensis Episc. omnes, & 4. Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Constantinopolis, Petrus Alexandriæ, Macarius Antiochiæ, & Georgius nomine Jerosolymitanæ Ecclesiæ, cumque his complures alii Episc.

Anno itaque Chr. 680. habita est sacra Oecumenica Synodus in Palatii Imperialis Secretario cui nomen erat Trullo. Quod nomen sæculis illis usurpabatur pro fornice in sublime porrecto, & concamerato, quem vocant *Cupulam* hodierni Itali, ut ex Codino, & Anastasio colligitur. Sacro interfuere conventui Constantinus Imperator sanctæ Religionis columen, & palatii proceres. Macarius Antiochenus Monothelita suæ hæresi disputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra verò Synodus postquam illum solidissimis argumentis ad sanam mentem reducere frustra conata est, pertinacem demum anathemate perculit, & dignitate movit suffecto ejus in sedem Theophane spectatæ religio-

nis

nis viro. Ipse autem Macarius Monasterio conclusus est.

Polycronius Sacerdos, & Monachus suam in tam illustri theatro dementiam propalavit. Cùm enim esset Monothelita, ipsique per falsa ostenta Dæmon illuderet, vehementer expetivit in sacram Synodum introduci: habere se dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admissus tandem intra Synodum, professus est sibi à revelante Deo demandatum, ut Imperatori & Patribus fidei veritatem denunciaret, spemque salutis æternæ in hoc versari, ut singuli declarent, & profiteantur unicam existere in Christo Jesu voluntatem, & actionem. Quo verò sibi plena fides habeatur, certò spondet mortuum a se in vitam revocatum iri, universo etiam spectante populo, statim atque cadaveris capiti schedulam apposuisset, in qua fidei suæ confessionem scripserat. Visum est Patribus oblatam conditionem experiri, ne hac rejecta captaret occasionem Polychronius aliique hæretici magis insolescendi, & jactandi quod Patres suæ causæ diffisi oblatam conditionem recusassent. Adducitur in forum paulò ante defuncti hominis cadaver magno plebis concursu, eo pariter confluunt plerique ex Conc. Patres: tùm Polychronius chartam cadaveri admovet, ejusque auribus insusurrat, nec tamen movetur cadaver, instat & denuò adjurat Monachus sed frustra: omnes circumstantes ut jussum fuerat, quiescunt, & silent, ridiculum exitum præsagientes, donec ille post inanes conatus fatetur tandem non posse à se mortuum suscitari. Miserum Polychronium Patres omni modo conati sunt ad veræ fidei agnitionem adducere, sed pertinacem postremò anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Unanimi Patres assensu Catholicam fidei formulam excudunt, qua geminas Christi voluntates, atque operationes divinam unam, humanam alteram distinctas, & inconfusas prædicant. Humanam verò voluntatem non solum divinæ non obluctantem, sed ei per

omnia subjectam, & obsequentem. Huic definitioni subscripserunt omnium 1. Presbyteri ab Agathone privatim delegati, deinde Patriarchæ Orientales. 3. Legati à Romana Synodo missi, 4. reliqui Episcopi, postremò Constantinus Augustus. Hic Imperator Patribus, & Patres Imperatori piissimo, & optimo gratias agunt, adprecantibus cunctis fausta, & prospera omnia religiosissimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres, & rogant, ut Synodi sanctiones authoritate Apostolica roboret, his edictum accedit Constantini quo mandat, ut Oecumenicam 6. Synodum universi amplectantur, pœnasque in refractarios decernit. Cæterum antequam Synodi litteræ Romam deferrentur, summum jam diem Agatho Papa objerat, cujus successor Leo II. Synodi acta, & decreta comprobavit.

Disceptatur utrum Honorius Papa hujus nominis 1. qui passim in isto, & sequentibus Conciliis, atque in ipsa S. Papæ Leonis epistola, simul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, ejusmodi commeritus sit damnationem? Quæstio ista omnis de facto est eoque externo, neque enim hic agitatur utrùm animo fuerit intus hæreticus Honorius: etenim ut Samuel dicit Dominus 1. Reg. 16. Homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor; sed utrum in sua illa ad Sergium epistola, externoque facto fuerit verè reprehensibilis, quemadmodum vel Pauli Apostoli testimonio Petrus ipse sanctitatis specimen, & Apostolorum vertex, & Coryphæus disertè reprehensibilis asseritur in quodam suo circa Legales observationes externo facto, & quemadmodum sed longè graviori proculdubio, quam in Petro contingerit transgressione, consentiunt omnes rem Catholicam suo facto duos Summos Pontifices prodidisse per nimiam pusillanimitatem, Marcellinum quando thura Idolis adolevit, & Liberium quando in Concilio Sirmiensi Arianorum placitis subscripsit. Hono-

no-

norium quidem Annalium author conatur ab omni culpa purgare. Eundem alii hæresis arguunt: mea verò sententia est nullatenus hæreticum fuisse, attamen ex pusillanimitate non leviter peccasse, simulatione tunc temporis utendo, quando ex officio incumbebat ei erumpenti hæresi apertè obsistere: ideòque causam suppeditasse sextæ Synodo, & Summo Pontifici Leoni condemnationis suæ.

Præcipuæ defensionis Honorii rationes eruuntur tum ex ipsius ad Sergium hæreticum epistola ita contexta, ut quamvis in speciem videatur Monothelitarum causæ favere, possit tamen Catholico sensu exponi: tùm etiam ex illa celebri Sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita disputatione, in qua Maximus hæresis crimen ab Honorio conatur amoliri, ejusque ad Sergium epistolam Catholico sensu intelligendam ex eo probat, quod post ipsius Honorii Papæ, & Heraclii Imperatoris obitum, Joannes qui sub Honorio præfatam illam ad Sergium epistolam sua manu scripserat, Constantinum Augustum Monothelitis infensum scriptis litteris admonuerat, illam Honorii epistolam, dum unam asserit Christi actionem, & voluntatem, id tantum ex mente authoris significare non esse in Christo contrarias voluntates, sed humanam divinæ per omnia obtemperasse. Joanni ipsi vitio verti poterat ejusdem tam suspectæ epistolæ scriptio, ideòque ipsius testimonium utpotè in propria causa merito haberi pro suspecto posset. Nihilominus huic etiam testimonio lubens accedo, ut Honorium ab hæresi excusem, nec ideò tamen ab omni culpa censendus est immunis. Hoc verò supponendum apud omnes, qui non sunt illorum temporum Ecclesiasticæ, atque ut expressius loquar etiam Baronianæ historiæ rudes, ac imperiti. Honorium Papam quo tempore ad Sergium scripsit ignorare non potuisse vigentem tunc temporis, gravesque toto Oriente tumultus cientem Monothelitarum hæresin

quam

quam complexi Orientis Patriarchæ, atque hæretici, cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti, Catholicos sibi obsistentes crudeliter insectabantur. Jam enim Cyrus in præmium novæ impietatis satagente Heraclio ex phasidis antistite factus erat Alexādrinus Patriarcha, jamque idem in Alexandria, & in omnibus sibi subditis Episcopalibus Ecclesiis magna contentione novem à se edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curaverat, in quorum septimo hanc novam, & capitalem hæresim; quam evidentissimè proponebat, & acerrimè propugnabat.

Constantinopoli verò Pseudo-Patriarcha Sergius coacta sibi subditorum Episcoporum in ipsa Imperiali civitate Synodo, eamdem hæresim omni ope stabiliverat, & Heraclii Ecthesin Græcorum præsulum subscriptione firmatam, toto inspectante populo pro foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus, vel sola vulgi fama in barbaras, & remotissimás gentes dissemi nabat, quantò magis ad aures Romani Pontificis ad quem spectat, ut cum Paulo dicam quotidiana instantia, & sollicitudo omnium Ecclesiarum, ad quem omnes de fide controversiæ referri solebant, maximè quando Imperator ipse (cujus tunc temporis ditioni, ac Imperio Roma cum Italia subjecta erat) illas excitabat? Quis insuper nesciat summorum Pontificum consuetudinem perpetuam fuisse, ut suos Constantinopoli haberent Apocrisarios, quamdiù ibi sedes Imperii fuit, qui omnia ipsi notificarent? nihil hic immoror circa Provincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per suos vicarios regere solebant, puta utramque Epirum veterem, & novam, Illiricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam, utramque Daciam, tam Ripensem, quam Mediterraneam, Mysiamque, Dardaniam, & Prævalim, quarum meminit in suis ad Michaelem Imperatorem litteris Nicolaus Papa I. An ex tot Ecclesiis aliquis saltem Orthodoxus, sive Præla-

tus,

tus, sive privatus Sacerdos exstitit ullus, qui tantarum rerum, & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis sacrilegis novitatibus magna jam constantia, fideique ardore quasi Ecclesiæ sanctæ murum, & propugnaculum opposuerat sese Monachus Sophronius, qui postmodum prævalentibus in Palæstina Catholicis creatus Jerosolymorum Episcopus Synodum Orthodoxam in iis partibus procuravit, in qua damnata fuit Monothelitarum hæresis. Antequam verò ad Pyrrhum Honorium rescriberet, adhuc privatus Monachus Sophronius contra insurgentem hæresim ad Cyrum scripserat: & ad Sergium ex remotiore Palæstina profectus Constantinopolin fuerat, postquam scriptis ad eum litteris nihil valuerat obtinere. Quin etiam idem Sophronius strenuus, & indefessus fidei athleta jam anteà de his rebus litteras ad Honorium ipsum transmiserat; quæ sæpius in hac ipsa sexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque est apud Photium *Biblioth. c.* 131. sanè ista, & alia longè plura contigerant antequam Honorius Sergio rescripsisset. Has in causa fidei turbas, & molimina, publicas istas circa nova dogmata, & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortassis ignorare unus aliquis inter Sauromatas, aut inter divisos toto orbe Britannos bubulcus, vel agricola, nullatenus verò in sublimi universalis Ecclesiæ specula constitutus à Deo custos, & vigil Romanus Episcopus. Deinde sanctorum Patrum, & sacrorum canonum effatum dicit. Non admittitur excusatio Pastoris, si lupus dispergit oves, & Pastor nescit. Sed quia res erat vehementis, & urgentis periculi resistere nefario Principis edicto, cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, siluit & mali gravitatem dissimulavit Honorius, verbis usus ambiguis, sed tamen in speciem impietati Heraclianæ astipulantibus. Defuit ille officio suo, & ut cum Ezechiele loquar non ascendit

ex

ex adverso neque opposuit murum pro domo Domini, ut staret in prælio in die Domini, atque ut verbis prosequar ejusdem Prophetæ constitutus speculator vidit gladium venientem super terram; & non insonuit buccina.

Post Sergium hæresiarcham interpellantem, qui Principi flagitiosum edictum suggesserat, statimque promulgatum Episcoporum Pseudo Synodo, confirmaverat, in proposito sibi ex metu silentio persistere grande Honorio discrimen creasset: Sergius quippe Imperatori astabat assiduus, qui sua contemni edicta iniquissimo tulisset animo. Cùm igitur, ut liquidò testantur author Miscell. historiæ Paulus Diaconus *lib.* 18. & Cedrenus, & Zonaras in Heraclio, inter tot tantasque orbe toto ex Monothelitarum hæresi, quam Imperator, & major Episcoporum orientalium pars fovebat, & promovebat, excitatas Orthodoxorum divexationes, Sophronius animum haud desponderet, seque belli sacri quasi Mathatias alter strenuum, atque intrepidum ducem exhiberet, tùm demum Sergius Constantinopolitanus, cui perspecta dudum erat Honorii pusillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quod duarum in Christo voluntatum, & operationum asseveratione totum orbem perturbaret.

Hic jam quæro, quid respondere debuerit Honorius sceleratissimo, totique orbi notissimo hæresiarchæ, qui sanctissimum virum eo solo nomine deferebat, quod inconcussam Ecclesiæ fidem circa distinctas Christi voluntates divinam unam, humanam alteram intrepidè tueretur, & propugnaret adversùs novum, & profanum, quod Sergius ipse invexerat, & undequaque propagabat Monothelitarum dogma? ille verò tanquam mercenarius, & non pastor vidit lupum venientem, & fugit, ut habet Euangelii comparatio. Sergio enim Roman. Pontifex hoc ipsum respondit, quod sanctissimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantopere execratur in laico Principe Constante, nimirum supprimendas

esse

esse voces unius, aut duarum in Christo voluntatum, & operationum: subjungitque quòd ipsi peræquè Monothelitæ profitebantur duas esse in Christo distinctas, & inconfusas naturas, sed tandem ut se Monothelitarum studiis accommodet unicam admittentium operationem in Christo, ita concludit: unum esse Christum Dominum divina, vel humana in utriusque naturis operantem. Ut hac verborum elusione illorum insectationem declinaret, tametsi ipsa eadem Catholicum sensum, sed ab ista quęstione alienum exprimerent.

Ista Honorii lecta fuit epistola in istius sextæ Synodi act. 14. deinde lecta fuit Pyrrhi Constantinopolis Episcopi Monothelitæ ad Joannem Romæ Pontificem epistola, qua ipse Pyrrhus concertationes de Christi voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epistol. sacra Synodus ambas Honorii, & Pyrrhi epistolas declarat perniciosas, & jubet igne absumi. Eadem Synodus sub finem act. 16. anathema pronunciat Theodosio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, aliisque quos omnes dicit hæreticos.

Cùm vero justa condemnandi Honorium causa subsit, & ista condemnatio singulariter post lectam hac in Synodo ipsius epistolam pronuncietur, & subinde iterùm cum aliis Monothelitis promiscuè: Et cùm non modò Græca exemplaria, sed Latina etiam translatio, quam contextuit ipsemet Leo Papa, qui primus Synodum Apostolica authoritate probavit, ac roboravit, quod præstare non valuerat Agathon, à quo fuerat indicta, morte præventus. Prætereà cum sanctus ipse Leo in sua, quæ Synodo isti subiicitur epistola de Honorio sic loqui non dubitet: *Honorium qui hanc Apostolicam sedem non Apostolicæ traditionis doctrina lustrauit, sed profana proditione immaculatam fidem subvertere conatus est*. Idemque sanctissimus Leo altera epistola ad Hervigium Regem, & ad Episcopos Hispaniæ memoriam Honorii iterato damnet. Cumque insuper

insuper hæc eadem Honorii damnatio nominatim iteretur duabus sequentibus Oecumenicis Synodis septima, & octava, tam in Græcis, quàm in Latinis antiquissimis exemplaribus, atque adeò illis ipsis, quæ illorum temporum author Anastasius Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ Synodorum septimæ, & octavæ translator edidit, dedicavitque septimæ translationem Joanni Papæ VIII. Synodi autem octavæ editionem Papæ Stephani II. ac idem Anastasius, qui consedit inter octavæ Synodi Patres, & ita gestorum in ea Synodo testis est oculatus, omnique exceptione major, hujus acta quibus interfuerat Latino sermone conscribens recenset act. 10. Honorium una cum Cyro, Sergio aliisque à sacra Synodo damnatum, & reprobatum, nimiæ sanè fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tàm multa, tàm antiqua, tàm sancta, tam ab omni suspicione aliena testimonia, toties iterata reiicere, non modò Græcorum, sed etiam Latinorum S. Leonis Papæ, atque Anastasii, quorum ille Synodum istam sextam approbavit primus, & transtulit, hic verò in una ex iis Synodis consedit, quæ ipso eodem teste damnavit Honorium. His adde ipsum Adrianum Papam II. & Concilium Romanum, cui ille præsidebat Adrianus, qui simul damnarunt Honorium, ut Monothelitam, & referuntur, atque approbantur in octava Synodo act. 7.

Sanctissimus Pontifex Martinus transmissum ad se ab Imperatore Constante Typum in Lateranensi Concilio reprobavit, neque dubitavit exilium, & mortem hac de causa subire: quid verò Constantis edictum continebat? hoc unum ut communis pacis gratia omnes à professione sive unius, sive duarum Christi voluntatum abstinerent. Uter igitur laudandus, aut vituperandus, Honorius hoc ipsum sponte decernens quod Constantis Typus, an Martinus in Laterano Concilio, qui martyrium potius sub eundem, quam Typum admittendum judicavit, & reipsa perfecit? si laudandus

Mar-

Martinus, ut est citra omnem dubitationem, ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo 6. fuit anathemate notata epistola, eò quòd assereret removendas esse omnes in utramvis partem, sive unius, sive duarum voluntatum concertationes, ut pax servaretur: at hoc ipsum decernit Honorii epistola, & aliquid superaddit, quod in speciem propendere videtur in favorem Principis Monothelitarum Sergii ad quem epistola dirigitur, etiamsi hoc ipsum, ut anteà dixi sensu catholico possit exponi.

Similiter Imperator Zeno studio, ut prætexebat, communis Christianorum concordiæ edictum promulgavit, quod idcircò vocavit Henoticon id est reconciliatorium, sanciens ne ulla deinceps assertio fieret, sive unius, sive duarum Christi naturarum, eò quòd illa disputatio innumeras pareret toto orbe dissentiones, ut sperandum esset ea consopita reconciliationem animorum sequuturam:& tamen quantam commeruit laudem Felix Papa III. qui coacto pariter concilio damnavit henoticon? quantam vero nomini suo labem asperserunt Constantinopolis Acacius, Alexandriæ Petrus Moggus Antiochiæ Petrus Fullo, & post hunc Severus cæterique Episcopi quotquot in Henoticon istud consenserunt?

Quantæ item perfidiæ rei iudicati sunt in Ecclesia Dei omnes illi sub Constantio Augusto Episcopi, qui ab Arianis elusi in Synodis Sirmiensi, & Ariminensi formulas fidei ab Arianis profectas approbaverunt, etiamsi nihil in eis legeretur hæreticum, sed communis concordiæ gratia tàm Arianorum voces alterius, diversæ, aut dissimilis substantiæ, quàm Catholicorum vox consubstantialitatis supprimebatur? Est enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Conc. Romano, perfidam, & damnabilem esse pacis ineundæ conditionem, qua doctrina orthodoxa perindè atque hæretica supprimitur; cùm Deum sic alloquatur Abraham: Num perdes justum cum impio, & erit justus sicut impius?

pius? cùmque in libro Levitici Sacerdotes commoneat Dominus, ut habeant scientiam discernendi inter sanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum.

At opponet fortasse aliquis ipsius Sophronii Jerosolymitani exemplum suppressioni unius, aut duarum voluntatum consentientis. Quisnam hujus rei testis? Sergius Constantinopolitanus in suâ illa ad Honorium epistola, quo etiam eandem postulat approbari suppressionem? Dignum utique patella operculum. Testi etiam honesto in ea quam prosequitur causa minimè creditur, infamis verò testis, aut flagitiosi quavis in causa depositio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico excommunicato, & scelesto Sergio circa ipsam causam testificanti, quam improbo affectu complectitur, & prosequitur? At contraria proferimus omni exceptione majora ipsum Sophronii testimonia. Synodicas ipsius ad ipsum Sergium, & Honorium epistolas, in quibus duas in Christo Jesu voluntates, ac actiones constanter prædicat, Alterum testimonium est hujus sacræ Synodi hanc camdem Sophronii circa distinctas in Christo voluntates fidem, & certamina non semel prædicantis.

His tamen circa Honorii lapsum opponitur à nonnullis ipsa Pontif. Agathonis ad Constantinum Augustum epist. huic Sextæ Synodo inserta act. 4. in qua asseverat Agathò Rom. Ecclesiam à tramite Apostolicæ traditionis numquam aberrasse, neq; hæreticis novitatibus depravatam succubuisse, suosque prædecessores juxto Domini nostri ad Petrum pollicitationem numquam à fide defecisse, quin potius fratres in ea confirmasse, Veruntamen sicut illa Christi ad Petrum asseveratio, rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, non obstat quin ipse Petrus Christum paulò post voce negaverit, ita nec Agathonis assertio circa prædecessorum fidem ullatenus obsistit, quin aliqui eorum, ut ipsi testantur Baronius, & Bellarminus, contra debitam fidei professio-

fessionem graviter peccaverint: ut Marcellinus quando idolis thus adhibuit, & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmiensi proprio facto & subscriptione consensit, & palam communicavit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem ut probabile est fidem abdicando, sed tamen delinquendo adversus officium fidei profitendæ.

Denique ne quid intactum relinquatur, urgent aliqui prorsus credibile non esse, si Honorius damnatus a Concilio fuisset, Legatos Romanos pro suo officio in oppositum reclamasse. Negamus enim prorsus id fuisse ipsorum officii, neque enim decebat eos contra jus ipsum privato affectu abreptos odiosam, & suspectam facere Orientalibus Romanam Ecclesiam, quo tempore ipsi Orientales ingenuè multorum Patriarcharum suorum damnationi suffragabantur. Quinetiam fieri potuit, ut Legati nonnihil reclamaverint, sed quia id specie tenus pacis causa fecerint, & ipsa prudentia suaserit grave impendere discrimen, si ulterius insisterent, idcirco non fuerit reclamatio ulla actis Synodi inserta. Proclives erant Orientales ad quandam erga Romanam Ecclesiam æmulationem, ut apertè docet non modo succedentium sæculorum, sed etiam antecedentium experientia, Perspicuum enim est in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Constantinopolitanis duabus, & Chalcedonensi, Orientales non pauca fuisse molitos ex æmulatione in Latinos & Romanam sedem: quanta igitur exarsissent indignatione adversus eosdem, si cum ipsi tanta facilitate tot Patriarcharum suorum damnationi acquiescebant, Romani pervicacius obstitissent, ne unus Papa in eadem causa, licet ut existimo minoris culpæ reus, merita damnatione cum aliis perstringeretur; Res in gravissimum discrimen acta fuisset, ut ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recusarent eorumdem exemplo

quidquam adversus proprios antistites decernere. Unde contigisse ut Synodus præter humanam spem fœlicissimè inchoata, exitu infœlici dirimeretur per discordiam & schismata, & ipsa hæresis majoribus viribus cresceret, ipsaque Ecclesia discinderetur.

Appendix ad sextam Synodum, ac dissertatio de Diptychis Ecclesiæ.

IN præcedentis Concilii narratione retulimus Acacium Constantinopolis Episcopum, & Henotici authorem atque suasorem, cum fuisset à Felice Papa tertio damnatus, nomen ipsius Felicis ex Ecclesiarum sibi subditarum diptychis, erasisse, ut testatur Romani sub Felicis Concilii epistola 2. Post hæc mortuo Acacio Gelasius Papa Felicis successor omnem adhibuit operam, ut ex Constantinopolitanæ Ecclesiæ diptychis nomen Acacii expungeretur, ut ex ejus constat epistolis Conciliorum tom. 2. atque ex Anastasio Bibliothecario. Hanc eandem rem pari studio prosequuti sunt, qui Gelasio successerunt Anastasius, & Symmachus, sed obstiterunt cum Anastasio Imperatore Episcopi Constantinopoleos. Id verò tandem obtinuit Pontifex Hormisda imperante Justino religioso admodum Principe, sub quo redintegrata pax est inter Orientales, & Occidentales Ecclesias damnatis Principibus ipsis Zenone & Anastasio, & Episcopo Acacio, aliisque omnibus hæreticis ac schismaticis, quorum obliterata sunt de tabulis Ecclesiasticis nomina, & exitiale schisma desiit, quod perduravit ex quo Felix anathema in Acacium dixerat annos sex & triginta.

Præterea per Concilium generale sextum sub Agathone id factum est, ut ablata sint (ut dicit Anastasius in Agathone) de dyptichis Ecclesiarum nomina Cyri, Sergii, Pyrrhi, Pauli, & Petri, per quos hæresis Mono-

thelitarum universum pervaserat Orientem. His occasionibus locus differendi, de diptychis aperitur, & quisnam fuerit earum antiquus ritus.

Erant diptycha tabulæ quædam in Ecclesiis nomina fidelium continentes, qui communionis Ecclesiasticæ consortes erant, quæ legi solebant inter diurna mysteria diptycha (quæ Græca vox est) Latinè significant duplicata ob geminas tabulas, quarum una comprehendebat viventium fidelium nomina, altera defunctorum: pro utrisque verò Sacrificia & preces in Ecclesia offerebantur; eorumque nominum lectio publicè fiebat ex ambone seu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Ecclesia communione ac societate fidelium excludebat. Diptychorum usus jam inde à primis sæculis invaluit. Cuius meminit ritus Dionysius *Eccles. Hier. cap. 3. sic dicens, & cum se mutuo omnes salutaverint, mystica sacrarum tabularum* ἱερῶν πτυχῶν *recitatio fit*. Huc illa spectat Cypriani querimonia circa nimis facilem quorumdam lapsorum reconciliationem sic dicentis epistol. 10. ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum nondum pœnitentia facta. Hæc pariter visitur praxis in liturgiis Sanctorum Jacobi Apostoli, & Basilii, & Chrysostomi. Innocentius verò Papa primus epistol. ad Decentium Episcopum cap. 2. statuit ut completa fidelium oblatione recitentur in Ecclesia nomina fidelium qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha pro quibus sive vivis, sive defunctis orabat Ecclesia, erant insuper sanctorum in cœlo regnantium diptycha, ut publicè invocarentur, & colerentur. Qui usus in omnibus comperitur veteribus liturgiis. Et Cyrillus Jerosolimitanus quinta catech. *Postea* inquit *mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum*

rum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras, Theodoritus quoque *libr. 5. histor. Eccles. cap. 34.* refert orientales Ecclesias non aliter cum occidentalibus pacem inivisse, quam illæ Joannis Chrysostomi nomen in diptycha retulissent. Et mox *cap. 35.* ait Alexandrum Antiochię præsulem ejusdem magni Joannis nomen tabulis Ecclesiæ inscripsisse. Innumera sunt ejuscemodi priscorum testimonia. Primarii quidem sancti semper & in omnibus Ecclesiis denominabantur Dei Genetrix Virgo, Joannes Baptista, sancti Apostoli, & insigniores aliqui martyres. Deinde in singulis Ecclesiis peculiares ipsarum sancti commemorabantur, iique maximè quorum reliquiis ditabantur. Cæterorum fiebat in commune memoria, tametsi eorum singula nomina in publicis tabulis censerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Ecclesia preces fundebantur S. Gregorius Papa *lib. 3. epist. 37.* ad Constantium Mediolani Episcopum rescribit nullam ipsi necessitatem incumbere nominandi Joannem Ravennæ Episcopum inter missarum solemnia, cum nec Joannes ipsum Constantium nominare soleat ad altare. In actis Chalcedonensis continetur epistola Episcoporum Ægypti ad Anatolium Constantinopolis, qua de Timotheo Æluro Alexandrinæ sedis invasore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ transitum ad cœlos habentium Episcoporum nomina continentur, quæ horis sanctorum mysteriorum secundum regulas releguntur, posuisset Dioscori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Ecclesias Latinam & Græcam Imperante Michaele Palæologo, primum fuit in sacris hymnodiis Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, ut refert Nicephorus Gregoras *lib. 3.* Et Alcuinus *de celebratione missarum* sic scribit: *Post illa verba, quibus di-*

dicitur in somno pacis, usus fuit antiquorum sicut etiam usque hodie Romana agit Ecclesia, ut statim recitarentur nomina defunctorum.

Quia verò in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenseri præ multitudine non potuissent, mos erat præcipua nomina nimirum Romani Episcopi, & Patriarcharum viventium, tum Episcopi loci, tum Imperatoris sive Principis sæcularis, alta voce legere, ut ex multis veterum testimoniis liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, ut docet Innocentii Papæ epistola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua vero communi & generali memoria comprehendebantur: ut addiscimus ex liturgiis Basilii & Chrysostomi in quibus ita legimus, ὁ Διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ δίπτυχα τῶν ζώντων, καὶ κεκοιμημένων ὧν βούλεται, μνημονεύει, *Diaconus sacram mensam incensat per circuitum & diptycha, vivorumque & defunctorum meminit quorum vult, Et subinde.* ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. *Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult virorum, & mortuorum.*

Synodus Quinisexta in Trullo.

IUstiniano secundo cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Constantinopoli fuit alter præsulum conventus in Trullo, id est Imperialis palatii secretario supernè fornicato, ubi Canones duo supra centum conditi sunt; ann. Chr. 707. Quam Synodum Penthecten, id est Quini-sextam nuncupatunt, quasi supplementum quintæ & sextæ à quibus nulli editi sunt Canones. At Canones istos à Schismaticis profectos rejecerunt Romani Pontifices præsertim Sergius, qui tunc Ecclesiæ Romanæ Clavum regebat, ut testantur Anastasius in Sergio, & Beda *lib. de sex ætatibus*

rum , ut Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras , Theodoritus quoque *libr.* 5. *histor. Eccles. cap.* 34. refert orientales Ecclesias non aliter cum occidentalibus pacem inivisse, quam illæ Joannis Chrysostomi nomen in diptycha retulissent. Et mox *cap.* 35. ait Alexandrum Antiochię præsulem ejusdem magni Joannis nomen tabulis Ecclesiæ inscripsisse. Innumera sunt ejuscemodi priscorum testimonia. Primarii quidem sancti semper & in omnibus Ecclesiis denominabantur Dei Genetrix Virgo, Joannes Baptista, sancti Apostoli, & insigniores aliqui martyres. Deinde in singulis Ecclesiis peculiares ipsarum sancti commemorabantur, iique maximè quorum reliquiis ditabantur. Cæterorum fiebat in commune memoria, tametsi eorum singula nomina in publicis tabulis censerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Ecclesia preces fundebantur S. Gregorius Papa *lib.* 3. *epist.* 37. ad Constantium Mediolani Episcopum rescribit nullam ipsi necessitatem incumbere nominandi Joannem Ravennæ Episcopum inter missarum solemnia, cum nec Joannes ipsum Constantium nominare soleat ad altare. In actis Chalcedonensis continetur epistola Episcoporum Ægypti ad Anatolium Constantinopolis, qua de Timotheo Æluro Alexandrinæ sedis invasore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ transitum ad cœlos habentium Episcoporum nomina continentur, quæ horis sanctorum mysteriorum secundum regulas releguntur, posuisset Dioscori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Ecclesias Latinam & Græcam Imperante Michaele Palæologo, primum fuit in sacris hymnodiis Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, ut refert Nicephorus Gregoras *lib.* 3. Et Alcuinus *de celebratione missarum* sic scribit: *Post illa verba, quibus di-*

dicitur in somno pacis, usus fuit antiquorum sicut etiam usque hodie Romana agit Ecclesia, ut statim recitarentur nomina defunctorum.

Quia verò in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenseri præ multitudine non potuissent, mos erat præcipua nomina nimirum Romani Episcopi, & Patriarcharum viventium, tum Episcopi loci, tum Imperatoris sive Principis sæcularis, alta voce legere, ut ex multis veterum testimoniis liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, ut docet Innocentii Papæ epistola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua vero communi & generali memoria comprehendebantur: ut addiscimus ex liturgiis Basilii & Chrysostomi in quibus ita legimus, ὁ Διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ Δίπτυχα τῶν ζώντων, καὶ κεκοιμημένων ὧν βούλεται, μνημονεύει, *Diaconus sacram mensam incensat per circuitum & diptycha, vivorumque & defunctorum meminit quorum vult, Et subinde.* ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. *Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult virorum, & mortuorum.*

Synodus Quinisexta in Trullo.

IUstiniano secundo cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Constantinopoli fuit alter præsulum conventus in Trullo, id est Imperialis palatii secretario supernè fornicato, ubi Canones duo supra centum conditi sunt; ann. Chr. 707. Quam Synodum Penthecten, id est Quini-sextam nuncuparunt, quasi supplementum quintæ & sextæ à quibus nulli editi sunt Canones. At Canones istos à Schismaticis profectos rejecerunt Romani Pontifices præsertim Sergius, qui tunc Ecclesiæ Romanæ Clavum regebat, ut testantur Anastasius in Sergio, & Beda *lib. de sex ætatibus*

Adrianus tamen Papa in suo ad Carolum magnum libello citat ex his Canonem 82. quemadmodum etiam Synodus septima. Verum neque ex his conciliatur Synodo authoritas: Hoc enim Canone utuntur, sicut David gladio Goliath Gethæi usus fuit, ut scilicet adversarios propriis armis debellent. Illo namque Canone Iconoclastas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Jesum humana figura referentes. Illa verò imaginum ejusdem sub agni specie abrogatio per hanc Trullanam Pseudo-synodum & scripturis divinis contradicit, quæ plerumque sub agni tum denominatione tum effigie Salvatorem Dominum repræsentant, ut Liber Isaiæ & Apocalypsis, & testimonium Joannis Baptistæ. Religiosus etiam primitivæ Ecclesiæ, usus nihil habuit ejusmodi repræsentatione frequentius, quæ passim visitur in antiquissimis Romæ Basilicis, & subterraneis cœmeteriis, aliisque alibi vetustissimis monumentis, tum sculpto tum musivo tessellatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetusto receptoque dudum usu loquitur his verbis: *In eadem Dominica post albas intra civitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Ecclesia post missam, & communionem populo.* Quæ adhuc quotannis Romæ consuetudo servatur.

Canon. 2. authoritatem Canonibus Apostolorum octoginta quinque attribuit: Et constitutiones Apostolicas à Clemente Papa editas testatur fuisse ab insequentium temporum hæreticis depravatas. Simile protulit judicium, & censuram in Romana Synodo Gelasius Pontifex de Clementis libris, sed & ipsos qui circumferuntur Apostolorum Canones dicit apocryphos. Hæc habentur in decreto dist. 15. Can. sancta Romana Ecclesia.

Canon. 12. Usum conjugii Episcopis conjugatis interdicit. Canon verò 13. ex Canone Apostolorum pravè intellecto permittit conjugii usum Presbyteris

& Dia-

& Diaconis jam ante ordinationem conjugatis. Cæterum ex oppoſito Canon Carthaginenſis continentiæ Diaconorum & Sacerdotum præceptum diſertè refert ad Apoſtolorum traditionem ipſam. Et utique in altaris miniſterio, quæ totius Eccleſiæ functio ſanctiſſima eſt, nihil habet minus ab Epiſcopo Sacerdos. Sed ſacris ordinibus annexum cœlibatum in iis qui etiam ante conſecrationem jam erant matrimonio colligati plenius comprobavi ad Nicænum Canon. 3. Vide inſuper Carthaginis Concilii ſecundi Can. 2.

Canon Quiniſextus 32. Armenos reprobat vinum aqua non miſcentes in ſacro altaris miniſterio. Damnat præterea hæreticos Hydropaſtas ſeu aquarios, qui ſolum ad altare aquam offerebant: quos etiam perſtringit ſcribens in Matthæum Chryſoſtomus. Et Concilium Carthaginenſe tertium eoſdem damnat Canon. 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus martyr epiſtol. 63. Trullanus Canon iſte vino permiſcendam eſſe in Calice aquam confirmat teſtimoniis liturgiarum Jacobi Apoſtoli & Baſilii. Vide canon. 2. de conſecrat. diſt. 1. Et vetuſtiſſimus ſcriptor Juſtinus martyr in Apologia 2. verſus finem de fidelium communione ſic ait: μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος participare de pane Euchariſtico & vino & aqua, ſcilicet qua vinum ante conſecrationem dilutum fuit.

Canon 42. jubet vagos & per urbem diſcurſantes eremitas, vel in communibus Monaſteriis cum Monachis profiteri, vel ad ſolitudinem compelli, ut re ipſa exequantur quod nomine præſeferunt. Vide ſuperius circa vagos Monachos canon. 4. Chalcedonenſem.

Canon. 52. In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ diebus jejunii præterquam Dominicis & Sabbatis, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium, ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία ἱερά Iſte notandus Græcanicæ Eccleſiæ ab antiquo ritus,

ut feriis quadragesimæ sacra missa non celebretur; sed tantum præsanctificata offerantur, ut moris est apud nos die sancto parasceves. Balsamon ad hunc locum præsanctificatorum, inquit, liturgiam non intelligimus sacrificium incruentum, sed abductionem seu oblationem sacrificii jam antea peracti & perfecti. Atque hanc istius Canonis rationem adducit, quia per sacrificium gaudium & Ecclesiæ solemnis exultatio celebratur, quæ inconveniens est cum diebus pœnitentiæ & luctus. Idcirco Laodicænæ Synodi Canon 49. oblationes fieri & festa martyrum cælebrari prohibet iisdem diebus. Et Laodicænus pariter canon. 51. statuit, ut hæc festa & oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies quadragesimæ ipsius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum jejunia etiam in diebus quadragesimæ reprobat, uti & reliqua parte anni, damnans diversum Romanæ Ecclesiæ usum, cui etiam arroganter jubet ut inviolabiliter deinceps obtemperet isti Apostolorum Canoni 65. si quis clericus inventus fuerit jejunans in sancto die Dominico, vel Sabbato præter unum solum Sabbatum, deponatur: sin autem laicus excommunicetur. Cæterum de jejuniis Sabbatorum require, quæ tractavi ad canon 50. Laodicænum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falsas martyrum historias, sed igni tradi præcipit. Balsamon hoc loco fidem & diligentiam Simeonis Metaphrastis commendat, qui ex antiquioribus sanctorum vitis pleraque falsa, & commentitia quæ irrepserant eliminavit edito hac de re castigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphrastes, sed non integram. Haud enim pauca spuria, & ab antecessoribus conficta in suam congessit sanctorum historiam spongia lituraque digna, ut advertunt eruditi & passim Baronius admonet.

Ca-

Canon. 69. Nulli hominum liceat qui sit in laicorum numero intra septa sacri altaris ingredi: nequaquam tamen prohibita ab eo potestate & authoritate Imperiali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione, Balsamon privilegii hujus Imperialis causam refert ad Imperatorum unctionem, qua dicit eos simul inaugurari Imperio & Clero. Cæterum neque ista unctio ullatenus pertinebat ad Sacramentum, neque à Deo præcepta fuerat sicut unctio Regum Israel ex Dei mandato, sed tantum ab hominibus instituta. Unctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remensis & Flodoardus ad divinam institutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodovæus baptizatus à Remigio fuit Remensi Episcopo, & Francorum Apostolo: quæ etiam nunc Remis asservatur. Post unctionem autem istiusmodi Reges Francorum mirifica strumas seu scrofulas solò contactu curandi potestate pollent. Mirum tamen est Gregorium Turonensem ætati Clodovæi multò viciniorem ac supparem, quique in suam historiam miracula diligenter conquisita congerere solet, nihil istius ampullæ de cœlo delatæ meminisse. Ivo Carnotensis Episcopus occasione unctionis Regis Ludovici sexti cognomine Crassi, qui fuerat inunctus à Metropolitano Senonensi, præsentibus cum ipsò Ivone, cæteris Senonensi suffraganeis Episcopis, contendit in sua epistol. 189. tum ex veteribus aliorum Franciæ Regum exemplis, tum ex aliis argumentis hanc unctionem non esse alligatam sive Ecclesiæ Remensi sive ejusdem Episcopo, sed posse in aliis æque Diœcesibus atque ab aliis Episcopis fieri. Ultimo sanè sæculo Henricus quartus à quo multi strumosi curati sunt, ab Archiepiscopo Turonensi fuit inunctus oleo Ampullę Turonensis sancti Martini, necdum subditis ei Remensibus factioni contrariæ addictis.

Ut

Ut verò ad Imperatorem Constantinopolis redeamus, tanta hic ambitione supra omnem sacrosanctæ Ecclesiæ dignitatem se efferebat, ut intra templum ea celsitudine solium suum elevaret, ut Patriarchæ sedile ad ejus pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa tertius Constantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit cap. solitæ, de majorit., & obed. Nicetas Choniates in Andronico Comneno refert hunc Imperatorem pro mercede sibi concessæ à Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum dispensationis permisisse, ut cleri subsellia tollerentur altius, quatenus lateri ipsius Patriarcha quodammodo assideret, totaque cleri series, Verum post solemnem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Davidicum versum Andronico applicabant: oculi mei ad fideles terræ ut sedeant mecum; ipsum paulo post cum insigni cleri totius pudore ac derisione jussisse, ut ad pristinam mensuram Patriarchæ clerique sedilia rursus deprimerentur.

Hic locus est congerendi veterum selecta testimonia circa clericorum supra quoscumque laicos etiam Imperatores orbis in loco præsertim sacro præcessiones, quæ hac sæculorum fece tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus libr. 5. hist. Eccles. cap. 17. magnum Theodosium cum esset Mediolani, ex medio Ecclesiæ gremio processisse ad sacrum altare offerendi causa, factaque oblatione constitisse post cleri consessum intra cancellos. Id ut advertit Episcopus Ambrosius misso Diacono Theodosium admonuit solis licere Sacerdotibus & Diaconis in sanctuario consistere: mandavitque ut inde ad laicorum locum digrederetur, purpuram enim facere Imperatores sed non Sacerdotes. Respondit Theodosius excusando se non per ambitum intus constitisse, sed sola consuetudine adductum quam Constantinopoli didicerat:

rat: habere vero se gratiam Episcopo pro hac admonitione paterna, simulque morem gessit & exivit. Regressus postmodum Constantinopolim, cum solitam oblationem ad altare contulisset, memor hujus moniti se extra Presbyterium ad populi stationem recepit. Tum Nectarius Episcopus rogavit quorsum recederet? At Imperator hoc demum didici (ait) quantum inter Imperatorem intersit & Sacerdotem, & vix tandem reperi sinceri unum veritatis magistrum Ambrosium, quem solum Episcoporum hoc dignum nomine cognovi.

Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad cives timore perculsos præfectum sic alloquitur: *An me liberè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo ac throno lex Christi subiicit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius & perfectius: nisi verò æquum est spiritum carni fasces submittere, & cœlestia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem sis accepturus in optimam partem, utpotè sacri gregis mei ovis sacra magnique Pastoris alumna.*

Apostolici vir spiritus & ætatis Ignatius epistol. ad Philadelphios his etiam altiora sapit, & docet ita loquens: *Præfecti obediant Cæsari, præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes simul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omnisque populus, milites quoque & præfecti, & Cæsar obtemperet Episcopo, Episcopi verò Christo sicut & Christus obtemperavit Patri, & ita unitas à cunctis servabitur.*

His convenientia prædicat Chrysostomus in Matt. Homil. 83. sacros sic alloquens Ecclesiæ ministros: *Si quis dux militiæ, si præfectus, si princeps diademate coronatus indignè accedat, prohibe: majorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali bonore insignivit, ut talia discernatis.*

Carolus magnus laicos indebitum sibi locum intra Ecclesiam vindicantes mares sic reprimit libr. 6. capitula-

tularis cap. 290. *Si quis indebitum sibi locum usurpaverit, nulla se ignoratione defendat, sitque plenè sacrilegii reus qui hoc attentaverit.*

Huc pertinet præallegatum *caput solitæ de majorit. & obed.* quo Innocentius tertius Imperatorem commonet Episcopum præesse principibus debere: utpotè altioris dignitatis, & potestatis, quanto cœlestia terrenis, spiritualia & divina corporalibus, & humani antecellunt. Nota est historia sancti Episcopi Martini, ut se gesserit in mensa Imperatoris Maximi. Quinetiam Valerius maximus de Religione populi Romani, quamvis falsorum deorum cultui addicti, & prætereà innumeris triumphis & amplissima dominatione superbi, sic testatur lib. 1. cap. 1. *Omnia post Religionem ponenda semper nostra civitas duxit, etiam in quibus summæ majestatis decus conspici voluit: quapropter non dubitaverunt sacris imperia servire, ita se rerum humanarum habitura regimen existimantia, si divinæ potentiæ bene & constanter fuisset famulata.*

Can. 79. vulgarem illius temporis abusum reprimit quo certis ritibus colebantur virginei partus secundinæ, declaratque virginis partum fuisse, ἀλόκευτον hoc est vacuum à secundinis, addit etiam absque ullo semine τύχον ἀσπόρως συςάντα.

Can. 82. de imaginibus Christi sub agni specie. Vide in hanc rem quæ annotavi in istius Synodi exordio.

Canon. 8. notabile continet documentum. Quoties (ait) non inveniuntur testes firmi qui circa omnem dubitationem affirment fuisse infantem baptizatum, debere citra omnem hæsitationem baptizari, idque esse veteris & canonici usus. Hoc idem constanter definivit Gregorius magnus *lib. 12. epist.* 37. his verbis. *Hoc ritè tenere debetis quod & nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, ut quoties tam de baptismo aliquorum, quam de confirmatione, quam de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus*

certa

certa ratio habetur, ut baptizentur tales, vel confirmentur, atque Ecclesiæ canonicæ consecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat; quoniam non monstratur iteratum quod certis judiciis non ostenditur ritè peractum; Hæc nos vobis tenere & mandare docemus, &c. Hæc notent inaniter arguti Casuistæ, qui malunt animas Christi morte redemptas in re dubia de æterna salute periclitari, quàm Sacramentum etiam absolutæ necessitatis de aliqua iteratione; perinde ac si Sacramenta ipsa Deus non instituisset in subsidium & salutem animarum: cum in dubio præcipiat sapientissimus simul & sanctissimus Pontifex Gregorius administrari quoque confirmationem, quæ tamen non æquè est ut baptismus absolutæ ad æternam vitam necessitatis. Hæc eadem de baptismo pariter & Ecclesiarum consecratione, quoties dubium occurrit, resolvit præterea Concilium Carthag. quintum Canon 6. Ut summistas omnino relinquamus intactos S. Raymundus *libr.* 3. *summæ titul. de ætat. ordin.* §. 1. hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas quod in hujusmodi de quibus non constat quod sint de essentia vel non, invenitur tamen quod debent fieri, intelligas omnia esse de essentia: Unde si aliquid tale de quo dubitatur utrum sit de substantia vel non, fuerit omissum, potest ordinatio iterari; non enim intelligitur iteratum quod nescitur esse factum, dist.* 68. *cap. Presbyteri*. Et *de consecr. dist.* 1. *cap. Solemnitates*. Hæc aliaque Raymundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa providè sequentibus excogitata sæculis, in casibus ambiguis conditio præscripta in *cap.* 2. *de baptism.* si non es baptizatus, &c. Ideoque verborum etiam absoluta forma in re dubia conferebant Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Ecclesiæ consecrationem.

Canon 96. Qui Christum per baptismum induerunt ejus in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt. Sententia hæc omnium Christianorum infixa

cordi

cordi esse debet. οἱ χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν.

Canon 100. Picturas fieri prohibet quæ ad turpes libidines illiciunt, & facientes jubet excommunicari. Id enim quæ hic legitur vox ἀφοριζέσθω significat, non verò ut Latinus vertit interpres depositionem. Quam pœnam solent Græci Canones exprimere per verbum καθαιρέσθω, solosque hac censura clericos plectere, Exemplum in hanc rem memorabile refert Prosper lib. de promiss. & prædict. Dei c. 6. Puellam in balneo se lavantem ex aspectu lascivo, quæ inibi erat statuæ Veneris fuisse protinus à Sathana possessam, multisque vexatam diebus donec ad reliquias S. Stephani martyris liberata est.

Canon 101. Minimè permittit communicantes Eucharistiam aliquo vasculo excipere, sed manibus ipsis in crucis figuram conformatis. Hoc idem suadet Cyrillus Jerosolymitanus catech. magist. 5. Quem etiam veterem communicandi ritum sic exprimit Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσί, *qui cum patre sursum sedet omnium manibus continetur*. Alicubi tamen mulieres sacram Eucharistiam linteamine excipiebant, ut docet Augustinus *serm.* 252. Maximus martyr & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros ut priùs manus abluant, mulieresque ut linteamina mundissima deferant ubi Christi corpus accipiant. Denique Concilium Antisiodorense præcipit Can. 36. *Non liceat mulieribus nuda manu Eucharistiam sumere*. Vocatque idem Conc. Can. 42. *Dominicale* linteum illud in quo jubet à fœminis Eucharistiam excipi.

Septima Synodus Oecumenica Nicæna II.

LEo Isauricus Imper. suadentibus Constantino Episcopo Nacoliæ, & Beseræ qui Christianis ortus parentibus deinde captivus in Syriam adductus Mahumetanam hauserat impietatem, bellum execrabile sacris

ima-

imaginibus indixit, quas edicto proposito ex Ecclesiis aliisque quibuscumque locis proscripsit. Dum vero pervetustæ Religionis imaginem Salvatoris, quæ ad ænea urbis portam sita erat ex edito loco vi ferroque deturbat succensent qui aderant, totaque hoc nuncio civitas percellitur: tunc armati populi concursu satellites discerpuntur, & apparitores ad hoc exequendum facinus missi. Ea de re infrendet ferox & truculentus Leo, totamque urbem rapinis, hominum raptationibus, & feralibus suppliciis infestat & cruentat.

Aggreditur inter alios sapientissimum & venerandum Studitatum collegii præfectum; ejusque duodecim contubernales divina humanaque sapientia instructissimos ad quos seu ad oraculum in præcipuis divinarum humanarumque disciplinarum ambiguitatibus recurri solebat, quos ipsi quoque Imperatores frequenter consulebant. Hos privatis colloquiis, adhibitis nunc blanditiis nunc minis in suas partes attrahere conatus est Leo, sed eorum constantia repulsus, eosdem cum ædibus in quibus convivebant una cum instructissima Bibliotheca flammis una nocte absumpsit. Novis præterea sceleribus priora accumulans sanctorum etiam cultum abolere, eorum loculos perfodere, sacraque fœdare lipsana instituit. Has excitatas à Leone tragædias recensent author historiæ miscellæ, Nicephorus Constantinopolis Patriarcha in Breviario, Zonaras, & Cedrenus in Leone; ipsaque passim hujus Synodi acta.

Deum truculenter furit Leo, Regiæ urbis Patriarcha Germanus vir sanctissimus omni studio nascentem impietatem coercere nititur, atque fideles quos dira insectatio urgebat aut labefactat confirmare: hunc privatis colloquiis frustra tentatum ex sede Patriarchali & urbe exegit: ejusque loco Anastasium iconoclastam Leo subrogavit. Joannem quoque Damascenum piarum imaginum strenuum defensorem, transmissis ad principem Damasci confictis proditionis litteris, accu-

fat,

ſat, quaſi Damaſcenam civitate cujus cuſtodiæ Joannes præfectus erat, ſibi vendere attentaſſet: unde ipſi dextera manus juſſu principis barbari amputatur; ſed ei præciſam manum invocata Dei genetrix inſigni miraculo reſtituit.

Sic efferatum graſſantemque Leonem Gregorius Papa II. boni ſollicitique paſtoris pro Dominico grege munus obiens à cæptis nefariis per litteras revocare conatur; verum creſcente in dies illius rabie anathemate perculit, ſimulque Italiam ejus dominationi ſubtraxit, atque illi tributa ulterius pendi prohibuit: Tum ille majori percitus rabie comparata ingenti claſſe, & Pontificis & Italiæ molitur exitium. Sed claſſem cum omni bellico apparatu ad Adriaticum littus exorta tempeſtas alliſit, aliiſque ſimul calamitatibus ejus Deus ferociam reprimit, & impietatem ulciſcitur urbium undequaque defectionibus, fame, penuriaque, peſtilentiis, & horrendis terrarum motibus eouſque ut Regiæ urbis ædes pœnè omnes publicæ privatæque integri anni aſſiduis concuſſionibus corruerint, ipſaque urbis mœnia ſolo æquata ſint, ipſe vero Leo diris excruciatus torminibus infœlicem animam exhalavit.

Leonem filius excepit Conſtantinus, cui cognomen inditum Copronymi fuit ab excrementorum profluvio, quo dum infans baptizaretur ſacrum lavacrum inquinaverat. Qui verò illum baptizabat Germanus Patriarcha vaticinatus eſt ejus aliquando impietate ſanctam Dei Eccleſiam fœdatum iri. Prædictionem eventus demum comprobavit. Hic ſe totum magicis flagitiis & cacodæmonum animarumque execrandis evocationibus, & piorum præſecutionibus, addixit. Dei genitricis aliorumque ſanctorum cultum atque ſacrarum imaginum inhibuit.

Tot impietatibus & convinctis una crudelitatibus commoti populi Conſtantino rebellant, affinemque illius Artabaſdum Curopalaten qui adverſus illum arma ſumpſerat,

pferat, defignant Imperatorem: Berefem vero tot malorum authorem fuaforemque obtruncant, facrafque imagines priftinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Conftantinopolin terra mariq; obfidet, atque ad deditionem compellit. Curopalati oculos effodit, ejus libros interficit, ne quis ex illa progenie fcelerum ipfius & facræ Religionis vindex fupereffet. In reliquos perduelles crudeliffimè defævit, quamplurimos præcifis ferro manibus, variifq; fuppliciis excarnificator interimit, reliquo omnibus fortunis expoliat. Quinetiam vefaniæ fuæ fpecimen erga Pfeudo patriarcham Anaftafium exhibet, quamvis ejufdem fecum impietatis fautorem. Hunc enim afello præpofterè impofitum, & flagello per urbis compita cæfum, in thronum Patriarchalem denuò collocavit.

Cùm verò Romani Pontifices Concilia diverfa in Occidente diverfis locis cogerent, ut malum in Religionis exitum erumpens cohiberent. Copronymus Pfeudofynodum trecentorum, & triginta antiftitum Conftantinopoli coegit, qua in facras imagines conclamatur. Interea Conftantinus Monachus Pfeudopatriarcha fucceffor Anaftafii, fatellitio Imperatoris ftipatus, per forum, per Ecclefias, per omnis fexus Monafteria, per privatorum ædes concurfans, imagines quotquot fupererant, diripit, abradit, deiicit; & eos qui habebant verberibus & carceribus mancipat: Sanctorum reliquias cum venerandis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incendit. Ipfe verò Copronymus aliquot Senatores, & clariffimos viros, eo quod prohibitas imagines coluiffent, vel occultaffent, duriffimis nervis in medio foro verberari ad necem juffit: Monachos etiam & Sanctimoniales raptari, & poft immania fupplicia, & ludibria trucidari. Qui verò fuperfuerunt Monachi compulfi funt pallio, & cucullo depofito inire incefta connubia, fordidifque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monafteria diftributa funt, ut omnis

Z in-

Instituti Monastici memoria prorsus aboleretur, Monasteriorum autem prædia, & facultates fisco addictæ.

Constantinum Pseudopatriarcham tot scelerum facem ac incentorem divina vltio prosequuta est. Cùm enim detestandus Copronymus arcanum illi suum de abroganda Christo divinitate aperuisset, nec ille rem silentio texisset, jussus est per urbis vicos flagellari, & in sordidissimo loco jugulari. Par etiam ultio in Copronymum incubuit, cui pedes ardentibus anthracibus intumuerunt, tantoque æstu totum ejus corpus exarsit, ut vociferaretur infelix se inextinguibili traditum igni ob violatum Deiparæ nomen, & cultum, & cùm eandem jussisset honorificè coli, sera tamen ejus minimè recepta est pœnitentia, sed acerbissimo, & horrendo interitu ad quæ migraret supplicia demonstravit.

Successorem Copronymus habuit Leonem filium, qui Catholicum se principio simulavit: ubi verò suum stabili fundamento firmatum credidit Imperium, in apertam hæresis professionem erupit, quam & sacrilegio cumulavit. Cùm enim gemmarum cupiditate carbunculis radiantem coronam, quam in majori Basilica Mauricius olim dedicarat, detractam inde suo capiti imposuisset, eruperunt ex illius capite venenati carbunculi, ex quibus ardens exorta febris hominem brevi extinxit, ut Theophanes, & Miscellæ historiæ scriptor Diaconus referunt.

Hic hæredem reliquit Constantinum ex Irene susceptum filium. Irene gubernacula suscepit Imperii sub Constantino decenni puero. Tum demum immanibus diuturnisque procellis discussis, pax, & nova lux Orientis Ecclesiis refulsit, Catholicæ namque Religionis amantissima Irene, nihil antiquius habuit quam ut illam jacentem excitaret, Regiamque civitatem multiplici anathemate involutam, & a reliqua Ecclesia divulsam reduceret. Cùmque Paulus abdicato Patriarchatu se in Monasterium conclusisset ad sponta-

neam

heam pœnitentiam, reſpondit Imperatoribus cauſam rei ſciſcitantibus, quia Copronymi Conciliabulo, quo procuſum fuit adverſus venerandas imagines decretum, ſuam adiecerit ſubſcriptionem, & ni pœnitentia ſcelus elueret, æterno foret ſupplicio damnandus. Qua permori reſponſione Imperatores de optimo Patriarcha eligendo ſolliciti Taraſium promovendum curarunt. Ille verò graviſſimum onus detrectabat, nec prius urgentibus Auguſtis ceſſit, quam fore pollicerentur, ut legitimam Synodum ex Romani Pontificis conſenſu indicendam, & habendam curarent.

Scripſit ergo litteras ad Adrianum Papam Taraſius, quibus de ſacrarum imaginum cultu piè, doctèque diſſerit. Scripſere pariter ad eumdem Conſtantinus, & Irene, rogantes ut Synodum indiceret, ſuoſque de more Legatos ad eam mitteret. Lætior Pontifici nullus afferri poterat nuncius. Itaque Petrum Archipresbyterum Eccleſiæ ſancti Petri, & alterum Petrum Abbatem ſancti Sabæ committit, qui ſuo nomine Synodo præſint. Cæterùm adeò Conſtantinopoli hæreſis invaleſcebat, ut ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipſi potuerunt Imperatores compeſcere.

Igitur Nicæa prælecta fuit in qua Synodus haberetur, quæ civitas Metropolis Bithyniæ eſt, prima Synodo Oecumenica dudum inſignis. Interfuere cum Taraſio religioſiſſimo Conſtantinopolis Epiſcopo duo Monachi Joannes, & Thomas ſedium Orientis Patriarchalium locumtenentes; & cum his trecenti quinquaginta Epiſcopi multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum conſeſſum ſanctitatis, doctrinæque ſplendore decorabant, miſſique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præſederunt Apoſtolici Legati. Geſta hæc ſunt Chr. an. 787. Coacta jam Synodo multitudo Epiſcoporum ſupplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eò quod Co-

Z 2 pro-

pronymi Synodum approbaſſent: in primis Gregorius Neoceſarienſis, qui fuerat in Pſeudo-ſynodo quaſi præſes, & anteſiguanus. Utramque in partem agitata ſententia eſt, ſed mitior demum prævaluit, qua cunctis condonatum eſt, & permiſſum, ut ſuum quiſque gradum, & dignitatem retineret. Lecta primum fuit Adriani epiſtola, cui honorificè ab omnibus acclamatum eſt. Placuit deinde ut ex Sanctorum Eccleſiæ doctorum libris deprompta palam legerentur graviſſimæ ſententiæ, & exempla, quibus Religioſa imaginum veneratio aſſeritur, tamquam à Sanctiſſimis Patribus tradita, jam inde ab exordiis Eccleſiæ, continuoque Chriſtianorum ſæculorum uſu recepta, plurimiſque confirmata miraculis. Quapropter Patrum ſuffragiis ſancitum eſt, ut in Eccleſiis aliiſque honeſtis locis, Chriſti Domini Sanctorumque imagines collocentur ad piam memoriam; & virtutum imitationem excitandam: tum etiam ut ipſi in ſuis imaginibus debita ſibi veneratione colantur, quandoquidem his delatus honor ad Prototypum, & exemplar refertur quod illæ repræſentant. Decretum quoque uti fideles debita veneratione Sanctorum reliquias proſequantur, & his contradicentes hæretici declarantur, & anathemate feriuntur.

His ſanctiſſimè conſtitutis placuit in medium proferri Salvatoris imaginem, & ab omnibus ſuppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam ne quid deeſſet examinataque ſedulò fuit Copronymi Synodus, ejuſque vanæ rationes veriſſimis aliis everſæ, & quantum opus erat expoſitum divinarum litterarum teſtimonia, quibus idola gentium redarguuntur nihil cum ſanctis imaginibus habere commune. Proinde damnata illa Pſeudo-ſynodus omnium conſenſu fuit, & dictum anathema in Anaſtaſium, Conſtantinum, & Nicetam Pſeudo patriarchas. Poſtremò ſancta Synodus Canones XXII. adiecit. His ritè peractis, Taraſius tranſmiſſis ad Adrianum litteris rerum in Synodo geſtarum rationem

tionem reddidit. Porrò Adrianus non solum Apostolica authoritate Synodum munivit, & approbavit, sed præterea conscripta ad Carolum Magnum epistola defendit ab aliorum criminationibus.

Actione hujus Synodi quinta inter quamplurima Sanctorum testimonia locus adducitur Joannis Thessalonicensis Episcopi, quo asseritur Sanctos Dei Angelos, Sanctorumque animas figuris corporeis sufficienter repræsentari, eò quod utrisque Catholica Ecclesia corporeas substantias attribuat, tenuissimas quidem utpotè igneas, aut aereas. Idque author ille confirmare intendit cum Davidis, atque Apostoli testimonio isto: *Qui facit Angelos suos Spiritus, & Ministros suos flammam ignis*, tum etiam Athanasii, Basilii, Methodii aliorumque Patrum authoritate. Quod ait author ille de sensu Catholicæ Ecclesiæ non sic intelligendum est, quasi Ecclesia hoc definivisset, sed quia complures, & illustres Ecclesiæ Doctores hoc asserebant, ita ut ea tum sententia prævaleret; Nec solùm apud Græcos, sed & apud Latinos, ex quibus est Hilarius *in Matt.* S. August. innumeris penè locis *lib. 3. de Gen. ad lit. c. 10. & epist. 111. & 115. & lib. 3. de Trinit. c. 11. & in Psal. 85. & 145. & lib. 2. de Civ. Dei c. 23. & lib. 15. c. 23. & l. de divination. demon & in Enchir. c. 59.* & alibi, ut asserat Vasq. *tract. de Angelis* non dubitasse Augustinum Angelos esse corporeos, sed tantum an eorum corpora contrectari possent. Hoc idem tenuit quoque Cassianus *collat. 7. cap.* 13. Bernardus hoc propendet *sermon. 5. in Cant.* & Angelis corpus aereum assignat, *libr. de considerat.* His accedit Rupertus Abbas *libr. 1. de Trinitat. cap.* 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanasium, Basilium, Methodium. Joannem Thessalonicensem, idem ipsum tradit Origines *lib. 1. Patriarchon in proem.* Cæsarius Nazianzeni frater *dialog.* 1. Elias Cretensis *ad orat.* 1. Nazianzeni ad verba ista: *nihil cum mihi*. Quotquot etiam ex Græcis, Latinisque docuerunt

Angelos cum mulieribus consuetudinem habuisse, ex iisque progenuisse Gigantes Justinus, Irenæus, Clemens Alexandrinus, Eusebius Cæsariensis, Tertullianus, Lactantius, aliique, qui licet astruant in Angelis, & hominum animis spiritualem substantiam, id unum volunt esse tenuissimam, & subtilem admodum, longèque distantem a concretis, crassioribusque corporibus, non tamen omnis expertem materiæ. Olim prævaluerat apud sanctos Patres Platonis Philosophia dœmones elementares constituentis, & animas igneæ substantiæ. Exortu postmodum Scholasticæ Theologiæ receptior evasit Aristotelis doctrina *lib.* 12. *Metaph. c.* 6. 7. 8. asserens, & probans intelligentias esse ab omni materia, & quantitate separatas. Idque fortius apud Christianos suadet visio divinæ essentiæ, quoniam videbimus Deum sicuti est 1. *Jo.* 3. ad hanc verò visionem nullam habere potest aptitudinem nec remotam quidem aut supernaturalem materialis substantia. Itaque Magister sententiarum, & Thomas, & alii ferè omnes scholarum Theologi oppositam veteribus illis sententiam consectantur; cui plus etiam favent hæc Lateranensis sub Innocentio III. Concilii verba, quæ leguntur in *cap. firmiter de sum. Trinit. Deus utramque de nihilo condidit naturam spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam: deinde humanam quasi communem ex Spiritu, & corpore constitutam, &c.*

Etsi verò probabilius sit Lateranensis Concilii eam non fuisse mentem, ut res ista tamquam fidei propositio ibi definiretur; non foret tamen temeritatis expers his instructioribus sæculis pervicax in contrarium opinio. Et verò sancta Dei Ecclesia temporum progressu novis cognitionibus plenius illustratur: unde scribitur in Cantico procedere illam instar surgentis auroræ. Quod exemplis sequentibus patefit.

Licuit priscis sæculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus antequam cœlo exularent, corporum habuisse commercia. Licuit similiter

san-

ſanctis olim Doctoribus Papiæ Hierapolitano, Melitoni Sardenſi, Irenæo, Juſtino, Lactantio, Severo Sulpitio, eſſe chiliaſtis, quæ nunc perſuaſio hæretica, & piacularis eſſet. Licuit initio eximiis illis viris, S. Cypriano Carthaginenſi, Dionifio Alexandrino, & Firmiano Cæſarienſi, & ampliſſimis totius Africæ, & Alexandrinæ Diœceſeos Synodis omnium indiſcriminatim hæreticorum rejicere baptiſmum, quod ſive poſt Stephani Papæ decretum, ſive poſt Nicænam Synodum, pœnam mereretur anathematis. Licuit antiquis de multis Scripturæ partibus ambigere an canonicæ eſſent, ut obſervatum ſuperiùs à nobis eſt ad Laodicænum can. 59. At re poſtmodum perſpicuè definita non liceret circa hujuſmodi animo eſſe ancipiti. *Multa nunc ſcimus* (ait Alfonſus de Caſtro *lib.* 1. *de hæreſib.c.*27.)*quæ à primis patribus, aut dubitata, aut prorſus ignorata fuerunt: Multa didicit Mater Eccleſia* (inquit Paulus Serlogus Societ. Jeſu anteloquio 3. in Cant. ſeſſ. 3. *proceſſu temporum multa ſtabilivit, declaravitque fidei dogmata quæ licitis olim opinionibus jactabantur.* Vincentius Lirinenſis ſic loquitur *adver. hær. commonit.* 1. *c.* 27. *Creſcat igitur oportet, & multum, vehementerque proficiat tam ſingulorum quam omnium tam unius hominis, quam totius Eccleſiæ ætatum, ac ſæculorum gradib. intelligentia, ſcientia, et ſapientia.*

Canon 14. reprobatur abuſus quo pueri Clerici poſt tonſuram admittebantur ſtatim ad legendum in Eccleſia pro ſuggeſtu ante ſuſceptam Lectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus modò Sacerdotes ſint & ab Epiſcopo benedicti, Lectores ordinare, proprios duntaxat Monachos. Permittit Chorepiſcopis idem Canon lectores ordinare, dum præceſſerit Epiſcopi conſenſus. Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. Abbatibus pariter Sacerdotibus, & ab Epiſc. benedictis indulget, ut ſubditis Monachis tonſuram, & minores ordines conferant.

Can. 15. Prohibet duas cuiquam Eccleſias conferri etiam paupertatis obtentu; quo caſu proponit imitandum potius Paulum in Actis Apoſt. proteſtantem ſe ad

ſui, ſuorumque victumque propriis manibus laboraſse, quod in ſuis pariter epiſtolis inſinuat. Hic tamen Canon ubi magna eſt Clericorum penuria duas permittit ab uno, & eodem Eccleſias in minoribus oppidis poſſideri. Refertur à Gratiano *c. Clericus* 21. *q.* 1. Idem ante ſanciverat Synodi Chalcedonenſis Can. 10. interdicens ne quis Clericus duarum civitatum Eccleſiis aſcribatur. Pari ratione cavetur in Concilio Agathenſi Can. 57. & in Epaunenſi Can. 9. & in Lateranenſi ſub Innocentio III. Can. 29. & in Tridentino *ſeſſ.* 7. *c.* 24. & *ſeſſ.* 14. *c.* 17. necnon in *c. unum Abbatem* 21. *q.* 1. ne unus duobus monaſteriis Abbas præficiatur. Jus quoque civile non permittit duplicem in uno militiam, ſeu duobus mereri cingulis, aut ſtipendiis, *l. his quidem*, *c. qui milit. non poſ. lib.* 12. ſed hanc quæſtionem paulò fuſiùs, & dilucidius diſcutiamus.

Canonum periti duplicem norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem primi generis, & ſecundi. Incompatibilitas primi generis ea eſt, ut ſecundo per pacificam poſſeſſionem obtento beneficio, primum ſtatim vacet, *c. de multa* 18. *de præben.* & *extr. execrabilis*, *eod. tit.* & *c. litteras* 9. *de conceſ. præben.* & *c. cum in cunctis* 7. §. *cum vero*, *de electione.* Altera, ſeu ſecundi generis incompatibilitas ea eſt, qua ſimul nequeunt plura licitè beneficia ſimplicia teneri, niſi accedat diſpenſatio quæ juſta cauſa ſubnixa ſit: nec ideò tamen vacant priora beneficia per poſterioris adeptionem, quamvis horum ſingula ſufficere poſſint ad victum. Etenim ſi ſingula non ſufficiant honeſtæ ſuſtentationi, poſſunt duo, vel tria licitè poſſideri citra diſpenſationem juxta Trid. Conc. decrer. *ſeſſ.* 24. *c.* 17. his verbis: *Statuit ſancta Synodus, ut in poſterum unum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur; quod quidem ſi ad vitam honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliquod ſimplex beneficium, dummodò utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferre.* At vero

ro

rò ad incompatibilitatem primi generis pertinent duç simul dignitates, ut duo Episcopatus, duo decanatus, aut unus decanatus simul cum præpositura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ aliavè curata beneficia. Item plures in eadem Ecclesia personatus, aut dignitates etiam sine animarum cura, Denique plures uniformæ præbendæ sub eodem tecto quamvis simplices, ut duo Canonicatus, *c. littera de concess. preben.* Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Episcopum, qui, statim atque consecratus est, & bonorum Episcopalium fructu gaudet (non enim isthic comprehenduntur Episcopi merè titulares, aut aliorum Episcoporum suffraganei, qui licet consecrati, non tamen fruuntur Ecclesiarum Episcopalium proventu) aut etiam elapso tempore quod Canones Episcoporum consecrationi præfixerunt, amittit illicò jure ipso omnia quæ priùs habebat beneficia, nisi Apostolicæ sedis se dispensatione præmuniverit, *c. cum in cunctis* 7. *§. cùm vero de elect.* Sed si pauper sit Episcopus, poterit adhuc ei simplex conferri beneficium: licet enim amittat anteriora, non tamen jus facit eum inhabilem ad posteriora simplicia, ut docent Martinus Navarra, & Less. *lib. 2. de just. c. 34. dub. 27. n. 139.*

Can. Nicænus 16. cavet ne Episcopi, aut Sacerdotes aliique clerici splendidis, ac insignibus indumentis, aut unguentis odoratis utantur, eosque puniri sancit quicumque Clericum modestè vestitum deriserint. Prohibet etiam quibusvis Ecclesiasticis deferre in vestium oris, ac marginibus lacinias versicolores. Citatur *in c omnis jactantia* 2. *q.* 4. Require superius Concilii Carthaginensis quarti Can. 45.

Canon Nicænus 17. Personarum Monasticarum frequentem hoc sæculo abusum reprobat, quæ cum in Monasteriis propriis subessent nolint, nova Monasteria construere aggrediuntur quibus præficiantur. Prætereà inhibuit Episcopis ne novas Ecclesias, aut oratoria

ex-

extrui permittant, nisi ea suppetant, quæ ad perfectam fundationem sufficere possint.

Can. 20. Prohibet omninò duplicia Monasteria simul cohærentia, id est Monachorum hinc, & Monialium inde: huc pariter spectant ad evitanda periculosa consortia regulę istæ S. Basilii: non habeat Monachus aditum ad Monacham; vel Monacha ad Monachum secretò ad collocutionem. Non cubet Monachus in muliebri Monasterio. Si contigerit, ut aliquam propinquam suam videre velit Monachus, in præsentia Abbatissæ huic colloquatur per modica, & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat. Hasce Basilii regulas instaurat Canon iste. Videto superiùs alia huc pertinentia ad Can. 28. Conc. Agathensis jubentem diversorum sexuum Monasteria longè invicem esse remota. Alia hùc spectantia revise pariter ad Conc. Toletani primi Can. 6.

De Synodo Francofordiensi librisque Carolinis.

ANno 794. celebrata est Francofordii ad Mœnum amnem Synodus (est enim alter cognominis urbs ad flumen Oderam) tempore Adriani Papæ primi, & Caroli magni Francorum Regis. Hæc approbata fuit quatenus hæresim damnat Elipandi Toletani Episcopi, & Felicis Episcopi Urgelitani; qui Jesum Christum hominem negabant filium esse Dei naturalem, sed asserebant tantummodo esse adoptivum Deique servum. Quatenus autem damnat septimam de imaginum cultu Synodum omni caret authoritate.

Patres namque Francofordienses rei gestæ ignoratione planè decepti sunt. Rejiciunt enim Synodum (ut loquuntur) Græcorum de adorandis imaginibus Constantinopoli in Bithynia celebratam sine consensu Romani Papæ. Quibus verbis multiplex circa factum error involvitur. 1. Constantinopolis Nicæa. 2. Constantino-
po-

polim esse Bithiniæ urbem cum sit Thraciæ 3. fuisse Græcorum Synodum illam sine Romani Papæ consensu habitam, cum tamen constet fuisse ab ipso Adriano Papa indictam, & approbatam, ejusque Legatos in ea præsedisse. 4. eandem Synodum constituisse ut imagines eodem cum Deo cultu colerentur, cum tamen ejus act. 1. Basilius Ancyræ Episcopus quondam iconomachus non aliter à Nicæna Synodo admissus fuerit, nisi profitendo palam sacras imagines esse venerandas, & adorandas modò ne latriæ cultu, qui soli Deo debetur. Et Act. 3. Constantius Constantiæ Cypri Episcopus: actionibus 4. & 7. aliique similiter Ecclesiæ reconciliati fuerint, & unitati fidelium redintegrati cum eadem fidei protestatione, modò ne latriæ cultu soli Deo competenti sacræ imagines adorentur.

Porrò ut omnis verborum tollatur ambiguitas, latriæ cultum hic intelligunt Nicæni patres absolutum illum cultum, qualis à Gentilibus deferebatur idolis, quæ absolutè ab iisdem ut dii colebantur, existimantibus numen in illis statuis residere; cum tamen fidelium cultus erga imagines sit respectivus ad Deum, vel Sanctos per imagines repræsentatos, ut possit ejusmodi cultus pro exemplarium dignitate coram imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperduliæ vel duliæ cultus respectivus quidem quoad imaginem, absolutus autem quod attinet ad exemplar; seu prototypum per imaginem repræsentatum.

Anterioris sæculi an. 1549. prodiit in publicum ignotus antea liber Carolo magno ascriptus, & ab eodem ad Adrianum Pontif. directus contra imaginum venerationem, absque ulla sive loci, sive Typographi nota.

Si liber non est ab iisdem qui publicarunt hæreticis confictus, non alium habet authorem quàm ejusdem cum Carolo sæculi iconoclastam, non ipsum Carolum à quo tamen transmissus ad Adrianum fuit, ut suo nomine, censuraque Apostolica illum perstringeret, aut refelleret. Extat utique Adriani Papæ ad Carolum li-

ber,

ber, quo prior ille liber ſacras oppugnans immagines accuratè refellitur, Ex quo Adriani libro Ivo Carnotenſis pleraque deſumpta inſerit in quarta decreti ſui parte. Conſtat certè ex Anaſtaſii præfatione ad ſeptimam Synodum Gallos nonnullos imaginum venerationem reſpuiſſe.

CONCIL. VORMATIENSE.

SUb Adriano Papa II. & Imperatore Ludovico II. an. Domini 868. habitum eſt Concilium Vormatienſe, hujus Canon 22. ita decernit: *Si pater, vel mater filium, filiamque intra ſepta Monaſterii in infantiæ annis ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquam ad annos pubertatis pervenerint, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus devitandum eſt, quia nefas eſt ut oblatis Deo à parentibus filiis voluptatis fræna laxentur: igitur ut prædiximus non liceat eis ſuſceptum habitum unquam dimittere, ſed convicti quod tonſuram, aut Religioſam veſtem aliquando habuerint, in Religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur*. Adeò perſpicuæ ſunt iſtius Canonis, & plurimorum aliorum conformium Canonum expreſſiones, ut pudor omnis animique ſinceritas prorſus ei ableganda ſit, qui per multiplices alienarum, & violentarum gloſſarum invectiones in oppoſitum ſenſum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipſæ, & ultrò, & iteratò præ ſe ferunt. Eadem non minus evidentibus verbis repetitur ſancto ſequenti Can. 23. *Monachum aut paterna devotio, aut profeſſio facit, &c.*

Iſtiuſmodi Eccleſiæ uſus, & diſciplina non hic habuit initium, hoc enim ante conſtituerat Gregorius Papa II. in ſua ad Bonifacium Moguntiæ Epiſcopum epiſtola iiſdem prorſus verbis: adeò ut Concilium Vormatienſe ſuos inde Canones 22. & 23. nihil ferè immutando deſumpſerit, Idem pariter reſolvit Iſidorus

rus citatus *in c. quicumque* 20. *q.* 1. Toletanum quoque Concilium quartum rem eandem prorsus decernit anno 643. Canon 48. & habetur in decreto Gratiani c. *Monachum* 20. *q.* 1. Idemque iteratur decretum in Concilio Triburiensi citato in *c. quem progenitores* 20. *q.* 1. Alexander quoque Papa III. hoc item decernit de perpetua ad Monachismum astrictione ex sola parentum oblatione. Constit. Alex. III. p. 50. cap. 50. Post quem Clemens Papa III. hanc eamdem confirmat disciplinam, & usum, *c. cum virum*, *de regular.*

Itaque septingentos annos Ecclesia hoc jure usa est patriæ potestatis jura multò ulteriùs erga liberos proferens nondum sui per ætatem compotes, quam præsens, magisque æquitati consentaneus usus permittat. Urgebant forsitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo consecravit, & Iephte votum, secundùm quod filiam unicam Deo immolavit. Quinimò favore Monasticæ Religionis ulteriùs etiam progressi sunt olim Ecclesiæ Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus nec suæ mentis compos aliena voluntate fuerat in ægritudine periculosa Monastico habitu amictus, æger ille convalescens tenebatur reliquum tempus vitæ indispensabiliter in Monachali veste, & instituto traducere. Adeò ut Hispaniæ Rex Vamba, & morum sanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victoriis inclytus, cùm in morbum incidisset alienatus à sensibus, ab Episcopis, & proceribus Hispaniæ pro more in Hispania recepto Monastica veste indutus, & deinde convalescens se astrictum Monasticæ vitæ ex ejusmodi sibi tradito amictu agnoscens, regnum suum in affinem quemdam suum transtulerit. Istud expresè refertur in Concilio Toletano anni 680. Can. 2. cujus deinde Can. 2. significatur eam tum viguisse in Hispaniarum Ecclesiis consuetudinem, ut cùm se in ægritudine aliquis proximè putaret moriturum, Monasticum habitum peteret, & acciperet, aut etiam non petitum ne-

nesciens nec sui compos acciperet, hoc ipso sic astringeretur Monasticæ professioni, ut convalescens ad sæculum reverti non posset; Monachusq: in perpetuum remaneret; licèt pœna dignus censeretur Sacerdos, qui habitum non petenti ministrasset: Quam disciplinam, & consuetudinem Baronius quoque refert ad ann. præfatum 680.

Posterioribus sanè Canonibus meliùs cautum est, quibus omnis irrita professio Monastica redditur, si non fuerit libera, & spontanea, & si non præcesserit saltem integer probationis annus. His quoque provisum est, ut omnis professio quæ facta fuerit à fœmina ante completos duodecim ætatis annos, aut à masculo ante quatuordecim, sit prorsus invalida c. significatum, & c. cum virùm de regularibus eandem præfigendo ætatem professioni regulari, quæ requiritur pariter ad validum, & insolubile matrimonium. Successit demum Conc. Trid. ordinatio *sess.* 25. *de regul. c.* 15. quæ nunc ubique viget, requirens ad Religiosam professionem in utroque sexu completos ætatis annos sexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus, & aliis quibuscumque infligit, quicumq; per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel ad id cooperati fuerint *d. sess.* 25. *c.* 17. *&* 18.

Synodus Oecumenica octava, & Constantinopolitana quarta.

HIstoriam hujus octavæ Synodi exactè descripsit Nicetas David Paphlago scriptor ætatis illius in vita S. Ignatii Patriarchæ Constantinopoleos. Nicephorus Orientis Imperator filiam suam Procopiam Michaeli Curopalati dedit in matrimonium ex quo natus est Nicetas aliique liberi: Cùm verò Nicephorus è vivis excessisset, omnium consensu Michaeli defertur Imperium principi justitiæ, & pietatis ornamentis spectatissimo, qui magna virtute biennium imperavit; Donec

Leo

Leo Armenus cui Michael præfecturam exercituum Orientis crediderat, in ſuum principem, ac benefactorem perduellis regnum occupat; Michaelem cum uxore, & liberis in diverſas inſulas ablegat, & Monaſteriis includit: Regios liberos caſtrari jubet, atque ex his Nicetam cui caſtrato, & in Monachum detonſo Ignatii nomen eſt inditum. Leo qua tyrannide, & nequitia regnum invaſerat, eadem adminiſtravit, & dudum à Synodo ſeptima ſopitam iconoclaſtarum hæreſim magna Eccleſiarum clade, & piorum omnium dira inſectatione reſtituit, non minori rabie furens, quam Leo ille Iſauricus à quo fuerat primùm excitata. *Sed* exacto Imperii ſeptennio divina ultione interemptus eſt à Michaele Balbo pariter iconoclaſta: quem poſt annos Imperii octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus, qui annos aliquot Imperio potitus, tranſmiſit illud ad filium Michaelem ſub Theodoræ matris tutela Religioſæ, viriliſque animi fœminæ, quæ filium Catholica Religione imbuendum curavit, inſtauratoque ſacrarum imaginum cultu, Methodium virum ſanctiſſimum quem in fide Orthodoxa invictum Michael Balbus exilio damnaverat, revocavit, atque in Regia civitate Patriarcham conſtituit; quo munere præclarè quadriennio perfunctus abiit in cœlum.

Tum verò ejuſdem Theodoræ ſtudio Ignatius Michaele Curopalate natus in eandem promotus eſt dignitatem. Hoc præſule Orientalis Eccleſia, & fidei ſinceritate, & morum commendatione refulſit, tranquillaq; pace integros undecim annos potita eſt. *Sed* tàm felicem rerum ſtatum Cæſaris Bardæ ipſius Theodoræ fratris ambitio turbavit. Hic Imperatori perſuaſit ut matrem rerum gubernaculis ablegaret, includeretque Monaſterio, atque ex Michaelis vecordia fiduciam ſumens, omnem Imperii poteſtatem in ſe unum tranſtulit. Erat prætereà Barbas inſenſiſſimo adverſus Ignatium animo, qui paſtoralis Officii, & conſtantiæ ſpecimen

de-

dederat quando post sæpiùs à se frustrà admonitum Bardam, ut stupri consuetudine, quam cum propria nuru gravi omnium scandalo, & offensione habebat, desistere, ad sacram Eucharistiæ synaxim solemni Epiphaniæ die accedere ausum palam repulit, & ad pœnitentiam adhortatus est. His accesserat ut cum suasu Bardæ Michael accito Ignatio mandasset ut invitam Theodoram attonderet, Monasterioq: includeret; id facere utpote rem indignam, & Ecclesiæ Canonibus adversantem recusaverit. Idcircò Bardas Ignatium apud Imperatorem majestatis reum postulavit, simulque in insulam deportavit, & Photium ad ejus sedem intrusit,

Erat Photius vir laicus, natalibus illustris, dignitate prothospatarius, & primus à secretis vir immensæ ambitionis, veterator, & versatilis ad omnia ingenii, tantaque disciplinarum omnium peritia præditi, ut (vel ipso Niceta Davide teste) non modo sui ævi princeps haberetur, sed etiam cum præstantissimis veterum quorumcumque ingeniis decertare posset: At eximias naturæ, & artis dotes animi ejus improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obscurabant. Vix credat aliquis quam implicabili crudelitate, quam impudentibus calumniis, & quam immanibus corporis cruciamentis Regiæ stirpis Patriarcham eximia vitæ sanctitate venerandum, ætate etiam provectum divexaverit scelestissimus Photius, quamdiu Bardas superstes fuit.

Interimitur à Basilio Macedone protestatore jussu ipsius Michaelis Imperatoris Bardas: occisor verò in Imperii societatem asciscitur, nec multò post Michael ipse vino temulentus trucidatur. Cùm enim illum novus Imperator Basilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere studeret, illius tale odium in se concitavit, ut remigi quoque obtulerit Imperium si Basilium interimeret, sed Michaelem temulentum Basilius antevertit, & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Basilius, qui cùm esset in-

juſtitiæ, & religionis amantiſſimus publicam rem Michaelis væcordia, nequitiaque perditam reparavit. In primis Ignatium dejecto Photio revocavit, eamque ob cauſam Synodum Oecumenicam Octavam Conſtantinopoli coegit aſſentiente Adriano Papa ſecundo Nicolai primi ſucceſſore, qui etiam per ſuos Legatos Donatum, & Stephanum Epiſcopos, & Marinum Diaconum, ſanctæ Synodo præſedit ann. Chriſt. 869. Jam Photium Imperator de throno in Monaſterium depulerat, Eliamque Regiæ claſſis Drungarium cum Dromone, id eſt celoce Imperiali pretioſis ornamentis inſtructo, cum magnifico ſplendidoque comitatu præmiſerat ad reducendum, ea qua par erat honoris pompa, Ignatium. Reducem ab exilio Patriarcham ordo patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque geſtiens populus univerſus veneratus, atque in templum triumphali apparatu, & fauſtis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta eſſet.

Synodo interfuerunt, ut ſcribit Nicetas Epiſcopi duo ſupra centum. Antiſtites verò, & Sacerdotes, qui à Sanctiſs. Patriarchis Methodio, & Ignatio conſecrati fuerant, & poſtmodum ad Photii communionem abrepti, libellis pænitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuere lachrymis effuſis veniam ſupplicantes. Mitius cum his actum eſt, impoſitaque pœnitentia ad conſeſſum tandem Synodi, & priſtinum miniſterium admiſſi ſunt. Photius citatus reus ad Synodi conſpectum adducitur. De propriis ſceleribus interrogatus, adduci non potuit, ut aliud reſponderet quam iſtud Davidicum, *poſui ori meo cuſtodiam;* & quod ſequitur vos ipſi legitote. Hæc nimirum intelligi volens: *Cùm conſiſteret peccator adversùm me*. Inſtant legati per obſtinatum hoc ſilentium non evaſurum damnationem; quibus ille, *neque Ieſus tacendo evaſit damnationem*. Blandè rogatur, ut ſe juſtificet circa ſibi objecta: reſpondit hypocrita: *Iuſtificationes meæ non ſunt de hoc mundo*,

Suadetur ut pœnitentiam exhibeat, qua solvatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & sic è conspectu se subducit.

Nicolaus Papa Photium jam olim in Episcoporum Concilio damnaverat anathemate, ut violentum sedis Constantinopolitanæ invasorem. Photius verò coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere ausus fuerat. Quin etiam non dubitavit Pseudo Synodi suæ acta multis suppositis additamentis, & falsis, ementitisque innumeris subscriptionibus aucta transmittere ad Ludovicum Franciæ Regem simul, & Occidentis Imperatorem, una cum litteris ad uxorem ejus Ingelbertam Synodicis illam sollicitantibus, ut conjugi Ludovico persuaderet à Nicolao Episcopo Romæ discessionem, utpotè legitimè per Catholicam, & Oecumenicam Synodum deposito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen scripta fuerunt intercepta, & in octavam Synodum ab Imperatore Basilio producta. Porrò hujusce Ludovici Franciæ Regis Legati, quemadmodum, & Michaelis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi hujus interfuisse memorantur, aliis verò actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque verò à solo Nicolao, sed præterea ab Adriano Papa in alia Synodo, in qua eadem iterùm causa ventilata fuit, anathemate percussus est Photius, tertiumque demum anathematis telum in eumdem contorsit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatii Nicætas, damnationi Photii subscriptum ab Oecumenicæ Synodi patribus fuisse calamis non solum atramento sed etiam tremendo Christi sanguine tinctis. Simili subscriptione permixti atramento ex sacro Calice divini sanguinis, à Theodoro Papa signatam fuisse Pyrrhi Monothelitæ relapsi damnationem testatur Theophanes. Octava hæc Synodus aliquot edidit Can. qui recensentur in Græcis exemplaribus numero 14. at verò in Anastasii Latina editione 7. & 20.

Ca-

Can. 1. edicitur servandas, & tenendas esse Apostolicas traditiones non scriptas, perinde ac divinas scripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Thessalonicenses: state, & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram. Traditionibus verò hujusmodi parem cum divinis Scripturis adhibendam esse fidem scribunt quoque insignes Græci Doctores, ac Patres, Basilius ad *Amphisoch. de Spiritu Sancto c.29.* Epiphanius *hæresi* 61. Chrysost. *homil.* 4. *in* 2. *ad Thessalonicenses epistol.* ut Latinos Patres sileam.

Can. 2. Decernit Salvatoris nostri effigiem eadem cum sacris Euangeliis veneratione colendam esse. Quæcumque enim (ait) litteris scripturæ, eadem coloribus picturæ docent, & repræsentant. Adjungitque Virginis Dei Genitricis Sanctorumque imagines esse venerandas, & Angelorum Dei effigies quales in Scripturis repræsentantur.

Can. 4. Photium declarat nec esse, nec fuisse unquam Episcopum, eò quod prohibeat Apostolus ad Timotheum scribens fieri quemquam ex Neophyto Episcopum: quam rem sequens can. 5. exponit tam de Neophyto in ordine clericorum, quam de Neophyto in Christi fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum, quos Photius ordinarat. Idem can. 4. in Anastasii editione addit, Ecclesias iterum dedicari, aut consecrari debere, quas vel Photius ipse, aut alii ab eo ordinati, prout putabatur, dedicaverant vel consecraverant. Gravis & difficillima hic involvitur quæstio, quam expediam dissertatione huic Synodo subjecta.

Can. 5. Ut quis ad ulteriorem ordinem promoveatur hoc exigit ut annum in officio Lectoris expleverit, in Subdiaconi 2. in Diaconi 3. in Sacerdotii 4. antequam ad Episcopi honorem promoveatur. Permittit tamen, ut Episcopi possint ex justa causa nonnihil ex his temporibus, ac interstitiis contrahere, atque in iis dumta-

xat Clericis, qui piè, & diuturno tempore in Clericorum ordine versati fuerint dispensare. Conc. postremò Trid. ses. 23. c. 11. Constituit annum interstitii, & ministerii à susceptione ultimi ex minoribus ordinibus ad subdiaconatum, & alterum annum ad diaconatum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat. Districtè autem vetat, duos sacros ordines eidem uno die conferri cap. 13.

Can. 11. Anathemati subjicit eos, qui in uno eodemque homine plures inesse animas asseveraverint. Hæc fuit veterum quorundam philosophorum, necnon Manichæorum hæresis, præter animam rationalem, esse insuper in homine animam sensitivam, ex qua sola promanent omnes concupiscendi actus, eamque Manichæi asseverabant esse propria natura malam, & à malo principio exortam. Adversùs errorem istum S. Augustinus librum scripsit de duabus animabus contra Manichæos. Præclarè docet Aristoteles *l. 1. de anima tex. 66. & 91.* unam dumtaxat existere in homine rationalem animam, & hanc esse simul virtute, seu eminenter sensitivam, & vegetativam. Suffragatur his ratio physica. Alioqui enim homo non esset unum aliquid per se, sed multa entia aggregata; quomodo plures simul homines dicuntur unus populus, pluresque arbores una sylva, & complures lapides unus acervus. Forma namque ipsa est, quæ dat esse rei: sicque multiplices animæ, ac formæ plura entia constituunt. Ratio etiam Theologica suffragatur. Cùm enim omnia Christus habuerit, quæ ad humanæ substantiæ integritatem pertinent; si ad eam distinctæ formæ vegetans, & sensitiva pertinerent, Verbum incarnatum simul homo esset, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis, vel duæ istæ ultimæ animæ periissent, at quod semel assumpsit Verbum nunquam dimisit: vel mansissent seorsim à corpore, atque ita duæ materiales formæ contra physicam rationem, fuissent per

se

ſe ſubſiſtentes ab omni materia remotæ. Deinde quorſum abiiſſent? An ex honoris, atque obſervantiæ officio animæ rationali ſe comites adjunxiſſent, an verò ſeorſim ab illa divagatæ fuiſſent?

Nec à ſeipſo diſſidet Ariſtoteles, dum *lib. 2. de generat. animal. cap. 3.* affirmat embryonem hominis prius vivere vita plantæ, deinde vita bruti, & poſtremò vita hominis. Sanctus quippè Thomas in ſumma *p. 1. q. 118. art. 2. ad 2.* mentem hanc eſſe Ariſtotelis, ait, formas illas in embrione nunquam ſimul, ſed ſucceſſivè ineſſe, atque abſcedente vegetativa ſuccedere ſenſitivam, & hac definente infundi à Deo rationalem, quæ ſimul non quidem formaliter, ſed virtute, ſeu eminenter ſit vegetans, & ſenſitiva. A nonnullis tamen rejicitur illa ſenſitivæ animæ præceſſio: in illo imperfecto humano fętu, volunt enim primùm animari ſecundum gradum vegetativum, & immediatè ſubſequi animam, ſeu formam rationalem, quæ tamen operetur, primùm ſecundum facultatem vegetativam, & ſenſitivam, non autem ſecundùm rationalem gradum, niſi poſt unum, aut alterum à nativitate annum.

Canon 12. Eorum damnat ſententiam, qui ſine principum præſentia Synodum celebrari poſſe negant, ſolamque dicit neceſſariam præſentiam Epiſcoporum.

Can. 13. Notabilis admodum eſt in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum Summo Pontifice temerè committere, atque in diſſidium vocare præſumunt: *Si quis* (inquit) *tanta efferatus audacia quemadmodum Photius, & Dioſcorus ſive ſcripto, ſive non ſcripto, inſanias quaſdam contra cathedram Coryphæi Apoſtolorum Petri audeat jactare, eamdem atque illi damnationis ſententiam ſubeat. Si qua verò Oecumenica Synodo collecta de Romana etiam Eccleſia controverſia extiterit, licebit cum decenti reverentia de propoſita quæſtione percontari, reſponſumque admittere, vel utilitatem accipere, vel dare, non tamen au-*

A a 3 *dacter*

dater contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere.

Can. 14. *Sancimus ut designati ad superhumeralia gestanda* (ea vocari pallia Pontificia solent) *certis illa temporibus statisque locis ea gestent, ne hujusmodi cultu per fastum, aut superbiam abutantur, aut quovis tempore divini officii, & quacumque Ecclesiastica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Episcopatus honorem sunt provecti, ut Religiosam vestem suam, habitumque Monasticum servent, statuimus: Quod si Episcopus præter designata tempora humerale ὠμόφορον tulerit, aut Monasticam vestem abjecerit, vel corrigatur, vel deponatur.* Huic simile posteà decrevit Lateranense Concilium generale sub Innocentio III. Can. 16. *Ut Episcopi olim regulares Religionis suæ habitum retineant.* Citatur *in cap. Clerici officia, de vita, & honest. Cleric.* Quod attinet ad usum pallii, vide in decretalibus *tit. de authoritate, & usu pallii, ubi cap.* 1. statuitur intra quamlibet Provinciæ suæ Ecclesiam posse Archiepiscoporum uti pallio. Et cap. 3. non esse quem vocandum Archiepiscopum tametsi consecratum, nisi à Romano Papa susceperit pallium; & conferri per pallium Pastoralis officii plenitudinem cap. 4. soli Papæ licitum esse pallio ubique uti cap. 6. In qualibet Ecclesia Provinciæ suæ posse Archiepiscopum diebus solemnibus missam celebrantem gestare pallium per quod Pontificii muneris plenitudo designatur. Plura de pallio require superiùs ad Constantinopolitani Concilii primi Can. 6.

Cæterùm anno 878. quo Ignatius Patriarcha migravit in Cœlum. Photius pristinam recuperavit sedem revocatus ab ipso Imperatore Basilio suasu, & præstigiis Santabareni Monachi Photio conjunctissimi. Mortuo tamen Basilio, filius ejus Leo Imperator cognomine Philosophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis, & calumniis in suspicionem adductum pater diu in vinculis detinuerat, hanc ultus est injuriam in Santabarenum, quem flagro cæsum, & oculis

lis orbatum in exilium truſit: ejus verò ſodalem Photium Patriarchatu, depulit ſuffecto in ejus locum Stephano.

Sciendum eſt à Græcis Schiſmaticis non admitti Synodum iſtam, quæ Baſilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta eſt. Sed hujus loco nomine octavæ Synodi Oecumenicæ Pſeudo-Synodum ab ipſis ſupponi, quam poſt obitum Ignatii Photius Conſtantinopoli colligit, conatus omnimodò præcedentem, qua ipſe juſtiſſimè damnatus, & depoſitus fuerat abolere. Photii cauſæ adblandiuntur Schiſmatici Græci Synodorum compilatores Zonaras, & Balſamon. Nilus quoque libro de Synodis eandem Pſeudo-Synodum octavo collocat loco mendaciis refertam, ſuppreſſa priori legitima. In Concilio Florentino ſub Eugenio Papa IV. Marcus Epheſinus Pſeudo-Epiſcopus diſputat pro expungenda ex Synodorum albo illa, quæ Photio invaſore pulſo Ignatium reſtituit. Conqueritur verò Baronius cauſam legitimæ Synodi non fuiſſe propugnatam à Juliano Cæſarino Cardinali, qui munere cum Epheſino diſputandi ſuſcepto ejus impudentia, mendacia non refellit, ſed quaſi abjecto clypeo viſus eſt in id conſentire, ut Eccleſia Catholica tam illuſtri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per ſuos Legatos præſederat inter Græcos, & cujus authoritate nefarium in Eccleſia Conſtantinopolitana ſchiſma fuerat extinctum, ſpoliaretur; inque præreptæ hujus Synodi vicem altera ſummè exitialis, quam merito Romani Pontifices damnaverant ſubrogaretur.

Octavam legitimam Synodum habemus Græcè, Latinèque conſcriptam. Sed Latinum in Anaſtaſii exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus deſunt. Neque vero ſuſpecta eſſe poteſt Anaſtaſianæ fides editionis, cujus author Anaſtaſius Eccleſiæ Romanæ Bibliothecarius Synodo illi (ut ipſe teſtatur) interfuit, cujus acta, & Canones Latinitate donavit

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens S. Gregorius Magnus *l. 5. ep. 14.* postquam expostulatus est, fuisse illas Græcorum fraude vitiatas, ita subjungit. *Romani codices multo veriores sunt quàm Græci, quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

Aliquot Anastasianæ editionis Canonum discussio.

EDitionis Anastasianæ Canon 19. adimit Episcopis Metropolitanis jus visitandi suffraganeorum, seu comprovincialium Episcoporum Ecclesias. In Occidente vero Summi Pontifices, & Concilia visitationum totius Provinciæ jura Metropolitis asseruerunt, ut ex multis rescriptis perspicuum fit. Quale est Lucii III. ad Archiepiscopum Ravennæ visitantem Diœcesim Bononiensem *c. sopitæ, de censib.* & Innocentii IV. *c. 1. de censibus in 6.* & ante hunc Innocentii III. epist. 85. regesti 15. qui idem in *c. cùm officii 16. de præscript.* condemnat Abbatem S. Maglorii ad solvendum procurationis jus Archiepiscopo Senonensi Abbatiam visitanti: illa verò Abbatia est in suburbio Parisiensi. Episcopus verò Parisiensis nondum Archiepiscopali dignitate præfulgebat, sed tum suberat Metropolitano Senonensi. Similiter Bononiensis Ecclesia nondum fuerat, ut postmodò contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat proclive nasci rixas, & simultates occasione Visitationum inter locorum Episcopos, & Metropoliten, uno reprobante, aut abrogante, quod alter probaverat, aut statuerat, & quia impensæ, ac onera parochiarum multiplici visitatione augebantur; idcircò demum sancitum à Conc. Trid. fuit *sess. 24. cap. 13.* non posse ab Archiepiscopo suffraganeorum Diœ-

Diœceſes viſitari, niſi ex cauſis in Synodo Provinciali approbatis.

Denique Anaſtaſius Canon. 22. occaſione intruſionis Photii per Imperialem authoritatem, prohibet ſub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in ſeculo, authoritatem ſibi in Epiſcoporum promotione arrogare: ſed Eccleſiam relinqui præcipit debitæ ſibi libertati. Hoc deinde Canone Summi Pontifices uſi ſunt contra Epiſcopatuum inveſtituras, quas ſibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur à Gratiano *diſt.* 63. *cap.* 1. Græcæ autem editionis hujuſce 8. Synodi Canon quinto, de Neophytis ad Epiſcopatum non eligendis poſtquam decretum fecit, ita pergit ἔτι δὲ πλέον τῶν (νεόφυτον) ἀπείργομεν εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθῆται. *Maximè verò neophytum repellimus, ſi per regiam intruſus fuerit poteſtatem.* Quod ſanè cauſa Photii adnitente Cæſare Barda contigerat.

Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.

Diſquiſitionem iſtam loco appendicis, hic infero; quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec eſſe, nec fuiſſe umquam Epiſcopum, atque ordinatos ab illo, negat ordines habere, conſecrataſque ab eo Eccleſias jubet de novo conſecrari. Canon. 4. Præterea hæc eadem Synodus act. 6. ita diſtinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonicè ordinati Epiſcopi, & eas quæ fiunt à non canonicè ordinatis, ut primas quidem affirmet validas, eaque ratione admiſſos ab Eccleſia fuiſſe ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis: ſecùs autem judicet de ſecundis, ideòque ſecundam Synodum Oecumeni-

nicam rejecisse quotquot à Maximo Cynico contra canonum præscripta promoto, fuerant ordinati. Hic se aperit ingens difficultatum campus a paucis hactenus accuratè lustratus.

Difficultatis in eo versatur cardo, quatenus Ecclesia ipsa contrarium à multis jam inde sæculis tenere, & docere videtur; Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quævis sacramenta, etsi contra canones, aut prohibitiones in Ecclesia receptas conferantur, dum hæc tria interveniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sanè illicitè, sed tamen validè. Ex quibus consequens est, ut si ordinatio Sacerdotalis, & Episcopalis à Photio suscepta tribus illis constabat, ipse ordinum horum characterem verè susceperit: Unde, & alterum consequitur, ordines sic ab eo susceptos validos extitisse; eosque pariter; quos Photius aliis post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres istos, quòd Neophytus ordinatus sit, quòd alienam sedem violentus invaserit, quò interstitia ordinum præscripta non servaverit. Quæ omnia grave delictum involvunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adjungit Nicolaus Papa I. *epist. 9.* ad Michaelem Imperatorem, quòd ejus ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, jam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideòque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec Episcopum asseverat.

Nec verò in sola Photii causa ita statutum est in octava Synodo, verùm etiam alias plerumque in similibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt. Constantinus Romanæ sedis invasor paulò antè laicus, & tumultuariè nullis servatis interstitiis ordinatus, non tantùm legitimo Concilio depositus est, sed

etiam

etiam judicatus omnis Ecclesiastici Ordinis expers, proinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eò quod Neophitus contra canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem, & apparenter dumtaxat, & ejus aliis collatæ ordinationes quasi merè Laici pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor, quem qui ei successit Stephanus VII. collecta Synodo judicavit non valuisse quemquam ordinare; eò quod à pristino Episcopatu Portuensi contra veteres canones, & contra proprium jusjurandum ab eo extortum in Romanam sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat retinuisse ordinem anteriorem, atque characterem Episcopalem, ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum evectus. Decrevit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, ut omnes à Formoso post ejus degradationem ordinati, se iterùm ordinandos sisterent sub anathematis pœna. Cùm verò istam erroneam Synodum Joannes IX. meliore judicio in Ravennate postmodum Synodo damnasset, insequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Ravennatem rescidit, prioremque sub Stephano ratam esse jussit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non jus ullum, sed Stephani, & Sergii perditissima nequitia, & fœdissima inferiorem Episcoporum adulatio prævaluit.

Quantas porrò excivit in Ecclesia tragœdias contentionum Ebbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum aliis quibusdam præsulibus sollicitatus à Ludovici pii Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicavit Imperio, transtulitque in rebelles ex priore uxore liberos, Lotarium, Ludovicum, & Pipinum: uxorem verò secundi Tori Juditham tribus privignis invisam, compulit in Monasterium. Cæterùm haud multò post Ebbo ipse Remensis, & Abogardus Lugdunensis Episcopus nefariæ illius conspirationis præcipua capita meliore Syn-

odo

odo ad Theodonis villam coacta sedibus suis exauthorati sunt. Sed post Ludovici Pii obitum Ebbo Lotarii opera in pristinam sedem restitutus, multas habuit ordinationes, quas illius successor Hincmarus Carolo Calvo Pii, & Judithæ filio gratissimus irritas declaravit, & iterari districtè mandavit: contendens fuisse contra canones restitutum Ebbonem, eaque de causa nullos penitus conferre potuisse ordines, adeò ut iterari necesse esset quæcumque per eum hac in re gesta essent. Istud Hincmari placitum approbavit Concil. Suessionense secundum.

Præterea quantis tumultibus agitavit Ecclesiam schisma Donatistarum? Isti causabantur Cæcilianum qui fuerat in Ecclesia Carthaginensi Diaconus; deinde ordinatus ejusdem Ecclesiæ Episcopus, non fuisse prorsùs Episcopum: utpotè contradicentibus Canonibus ordinatum ab Episcopis sacrorum quondam librorum sub persecutione traditoribus.

Joannes quidem Morinus Congregationis nostræ scriptor profundissimæ eruditionis, in suo de sacris Ordinationibus opere duo alia profert ejusmodi ordinationum nullitatis exempla: Sed (tanti viri pace dixerim) non satis advertens, & memoria lapsus scribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Ænobarbo Imperatore pacem spopondisse illi se eos ordinaturum de novo, qui ab Octaviano Antipapa per Fridericum intrusofuerant ordinati, atq; uti promiserat præstitisse. Id nullo Morinus testimonio comprobat, res verò prorsùs aliter se habuit. Scribit namq; Krantsius *l.6. hist. Saxon. c.*47. Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuò pacem Veronæ convenisse, atque petenti Friderico annuisse perbenignè Lucium se illos omnes admissurum ad sacra ministeria, & in dignitates, quos antipapæ ordinarant: sed postridiè cum manus illis essent imponendæ (manuum hæc impositio intelligi facilè potest de absolutione à vinculis quibus illa-

illaqueati erant excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis) recusasse Lucium id præstare quod pridie promiserat prætexendo decreta Concilii Venetiis habiti, non posse nisi altero Concilio revocari.

Alterum Morini exemplum ex simili memoriæ lapsu profectum est: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id convocata declaravisse eos, qui ordinati sunt à Simoniacis Episcopis nullum penitus ordinem suscepisse. Cùm verò multa ex hoc nasci confusiones cerneret, suum postmodum restrinxisse decretum ad solas ordinationes, quæ Simoniacè, hoc est oblata, & accepta pecunia factæ fuissent. Cujus rei testem laudat Petrum Damiani. Cæterum testis iste *epistol.* 16. ad Henricum Ravennatem Episcopum *cap.* 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore cassasse. Ista cassatio nihil aliud fuit quam suspensio ab ordinum illorum exercitio ut mox patebit; Prosequitur Petrus Damiani cum ex istiusmodi decreto tumultus exortus esset, omnesque ferè Romanæ urbis Basilicæ Sacerdotalibus officiis, & missarum solemnis destituerentur; tùm demùm à Leone mitius agente instauratum fuisse prædecessoris Clementis II. Decretum, ut quicumque à Simoniaco fuisset consecratus, non ignorans in ipsa sui ordinatione Simoniacum esse Episcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti ordinis officio ministraret. Certè si primum Leonis decretum tale fuisset, quale Morinus existimat, in primis condemnasset reipsa, providum prædecessoris sui decretum declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declaraverat ritè exerceri posse post aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo sibi ipsi per secundum decretum contradixisset non in re facti tantum, sed etiam juris ab ipsomet definiti, permittendo, ut eosdem exercerent Ordines iidem ipsi, quos nullos, & irritos ante decla-

declaraverat. Et insuper ex Damiani testimonio compertum est aliter à Clemente II. decretum fuisse, quam à Morino referatur.

Sed idem author aliàs solidiores probationes ex antiquitate deducit, quas subjicio, scilicet ex Urbani Papæ II. epist. ad Petrum Pistoriensem Episcopum, qua significat apertissimè Daribertum ordinatum ab hæretico, & schismatico Episcopo simulque excommunicato nihil accepisse, ideòque se per novam ordinationem contulisse Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schismaticus Episcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, scilicet nihil dedisse, nihil contulisse, nihil accepisse circa ordinationem, in epist. Damasi Papæ in qua negat posse à Chorepiscopis ordines sacros conferri, cùm ipsi nullatenus Episcopatus ordine sint insigniti, ideòque eos si quid hac in re egerint, nihil contulisse, & proinde illum qui manuum impositionem à Chorepiscopo suscepit esse perinde ordinandum, ac si manus ei nullò modo impositæ fuissent.

Addit Morinus Canonem Apostolorum 67. sic statuentem, qui ab hæreticis vel baptizati, vel ordinati sunt, ut fideles vel Clerici sint, fieri nullo modo potest.

Idemque sequentem r[illegible] ex Bertoldo qui Gregorio V[illegible] [illegible]d etiam addictus eidem [illegible] [illegible] adversarius: Hic [illegible] [illegible] refert, Gregorin[illegible] [illegible]rato zelo exarsisse [illegible] hæreticis, vel Sc[illegible] [illegible]ipiscant, esse de [illegible] [illegible]rdum Constan[illegible] [illegible]orio ipsi conjun[illegible] [illegible]nodum excesser[illegible] [illegible] censuit; & de[illegible] [illegible]onciliis Nicæ[illegible]

Africano repugnans, & sententiis Anastasii, & Gregorii magni Pontificum sanctique Doctoris Augustini. Eorumdem quoque temporum scriptor insignis Ivo Carnotensis Episcopus sic in in suo decreto refert *p.* 14. *cap.* 55. Gregorius Papa VII. Synodo præsidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis sunt ordinati, sanctorum Patrum sequentes vestigia irritas fieri censuimus. Hæc tamen verba diversum sensum suscipere possunt, nisi Bernardus Constantiensis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio benevoli, & addicti, & qui praxim ejusdem temporis, quo ipsi vivebant, perspectam habebant, quid hòc decreto significaretur scripsissent. In ipso etiam Scholasticæ Theologiæ primordio ejusmodi adhuc vigebat opinio: Magister quippè sententiarum *in* 4. *dist.* 13. Sacerdotibus hæreticis potestatem detrahit corporis Christi consecrandi.

His Joannis Morini probationibus, tres quas omisit adjungo maximè perspicuas, & solidissimæ, ac primariæ authoritatis. Primùm ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicensis epist. ad Alexandrinam Ecclesiam, quam ipse refert Athanasius Apolog. 2. ubi hæc ipsa verba leguntur: Γρηγόριος μὲν παρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασταθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ' αὐτῶν ἀποσταλ[illegible] γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς [illegible]θηρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδεπώποτε οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος [illegible]νομίσθη. *Gregorius quidem, qui dicitur illegi[illegible]us ab hæreticis, & ab iisdem ad vestram Eccle[illegible] hoc sciat unanimitas vestra, quod judicio Sacræ [illegible]itus fuit: quinimò illa pariter censuit, quod ipse [illegible] nnin[illegible] [E]piscopus.*

[illegible]un f[illegible] [ar]gumentum secunda Synodus [illegible]nica [illegible] Philosophus Cynicus à Gre[illegible] Naz[illegible] ordinatus Sacerdos: Idem[illegible]polis Episcopatu sedem il[illegible] corruptisque pecunia quibusdam

dam Episcopis, ipse tandem ab iis ordinatus fuit Episcopus. Synodus porrò Oecumenica tùm ipsum damnat Maximum, tùm etiam eos quos idem manuum impositione ad ordines Ecclesiasticos voluit promovere. Sic verò declarat Sacra Synodus Can. 4. *De Maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis ejus totius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, ut neque Maximus esse, vel fuisse putetur Episcopus, neque hi qui ab eo sunt ordinati qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa, vel ab eo gesta sunt in irritum revocatis.*

Ultimum desumo argumentum ex Innocentii I. *epist.* 18. ad Alexandrum Antiochiæ Episcopum, *cap. ult.* ubi sic loquitur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi sunt cum suo baptismo: sed ab hæreticis ordinati non sunt recipiendi cum suo ordine, quia hæretici solùm baptismum dare permittuntur.* Certè nullus est hic locus distinctioni liciti, & illiciti nam neque baptismum licitè conferunt hæretici, est ergo locus distinctioni validi quoad hæreticorum baptismum, & invalidi quoad eorumdem ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perspectissima est ignorabant? an nesciebant, quid inter illicitum, & invalidum intersit, cum multa facta valeant, quæ tamen illicitè fiunt? non utique hæc ignorabant, sed plerumque deliberaverunt, an in plerisque ordinationibus res eadem simul esset illicita, & invalida. Cùm ergo res tunc in ambiguo esset necdum esset omninò evidens circa hujusmodi certitudo, nihil consultius fieri poterat, quam ut de novo conferrentur, quæ vel planè irrita, vel certè dubia pro judiciorum varietate credebantur: quemadmodum, ut superiùs ad quini sexti Concilii Canonem 84. observatum est, sapientissimè à Gregorio magno, & à Carthaginensi Concilio quinto, & ab ipsa quini sexta Synodo decretum fuit circa dubium baptismum, confirmatio-

tionem aut ecclesiæ consecrationem, ut hæc omnia rursus peragantur.

Insuper hoc sciendum veteres Patres hoc pro certo tenuisse non solum divino, & immutabili jure præscriptas à Christo esse certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarum defectu nihil agatur: sed insuper concessum à Deo jus, & potestatem Ecclesiæ fuisse addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum sit futurum Sacramentum: cum ad rerum existentiam requirantur, sæpè numero circumstantiarum externarum concursus, & conditiones, maximè cum de entibus non tàm physicis, quam moralibus, qualia sunt Sacramenta sermo est. Certè nullitas ex essentialium à Deo immediatè institutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indispensabilis est. At quæ ortum habet ex eorum defectu, quæ Ecclesia instituit non amplius perdurat quam pro ipsius Ecclesiæ arbitrio, quæ potest necessarias conditiones invehere, vel removere, propriasque leges condere, aut abolere.

Istam Ecclesiæ potestatem circa ipsorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem afferunt (ut innumeros sileam Theologos recentiores) Alexander de Ales *summæ p. 4. q. 9. mem. 1. & 2. art. 2. §. 1. resp. ad 1. & §. 3. resp. ad ult.* S. Bonaventura in 4. *dist. 7. art. 1. q. 1. & art. seq.* Ex Canonistis verò Innocentius Papa IV. ad *c. quanto, tom de consuetud.* ubi loquitur de confirmationis caractere, & *cap. 2. de bapt.* ubi hanc Ecclesiæ potestatem extendit ad Baptismum, ad Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Ostiensis *tit. de Schismaticis*, *nu. 4.* Abbas Panormitanus ad *d. c. quanto de consuet.* laudat, & approbat hanc Innocentii sententiam, cum isto moderamine, ut si Ecclesia conditionem apponat, nec tamen intendat ut ejus defectus inducat nullitatem, eò casu futurum sit quidem validum Sacramentum, sed tamen illicitum, si fortè conditio scienter prætermit-

tatur. Sed si Ecclesia conditionem præscribens interdat, ut ejus omissione sit irritum, tunc quidem nullum futurum esse Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanch. numerosam citans Doctorum catervam, posse Papam non modo nova impedimenta matrimonium dirimentia inducere, sed etiam certis prohibere personis ne nuptias inter se contrahant sub nullitatis pœna, adeò ut invalidum, & inane futurum sit id matrimonium. *tract. de matr. l. 7. disp. 1.*

Franciscus Hallerius Parisiensis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de potestate condendi circumstantias Sacramenta irrita facientes, sed de ipsa Sacramentorum materia, & forma, *tract. de sacris ordinationibus p. 2. sect. 2. c. 2. §. 21.* scribit materiam, formamque ipsam posse variari, quinimò re ipsa variari in tribus Sacramentis, Pœnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali secundùm quàm Sacramentorum essentiæ sunt à Christo institutæ immutabiliter, sed in ratione materiali, atque individuali. *Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc à nobis, alio à veteribus Latinis ordinationes peractæ sunt, manente semper eadem materia in sensu formali, hoc est prout significatur spiritualis potestas in ordinatione tradita, quamvis materialiter diversa sit materia ipsa prout diversæ res ad istam significandum potestatem assumptæ sunt.*

Hæc Hilarii distinctio quamvis diversimodè expressa cum illa distinctione quadrat, & convenit, quam alii Theologi excogitarunt, Christum Dominum instituisse aliquorum Sacramentorum materias, & formas secundùm genus, id est prout in genere significare debent gratiam, & potestatem seorsim à singulis Sacramentis conferendam: sed tamen posse per Ecclesiam determinari ejusmodi materiam, aut formam secundum speciem, ut hoc, vel illo ritu talis gratia, vel potestas repræsentetur. Et insuper diversis temporibus

pos-

posse ab Ecclesia variari pristinam illam, quàm secundum speciem induxit determinationem, atque reipsa per eam variatum fuisse in aliquibus.

Attingens deinde Halletius pœnitentiæ Sacramentum docet Christum instituisse quidem ut peccata illius essent materia: Ut autem hæc, vel illa peccata, hujus, vel istius Sacerdotis judicio subjicerentur, & potestati, vel ad majus Tribunal referrentur, id relictum Ecclesiæ arbitrio. Hinc transgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonii Christus constituit in legitimo partium consensu. An verò legitimus consensus esset in hoc, vel illo affinitatis gradu, & utrum legitimus sit clandestinus consensus necne, id omne judicio reliquit Ecclesiæ.

Plerique alii Theologi simile scribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus ubi disputat de materia Diaconatus, quæ primis Ecclesiæ exordiis versabatur in sola manuum impositione, necdum scriptis Euangeliorum libris, donec materiam à Christo institutam esse unà cum manuum impositione aliquid in genere designans, quæ Diacono confert potestatem, quam Ecclesia postmodum determinavit, ut consisteret illud potestatis signum in traditione libri Euangeliorum. Conformia scribunt Card. de Lugo *disp.* 2. *de Sacram. in genere*, *sect.* 5. *n.* 85. *& seqq.* Becanus *p.* 3. *de Sacram. Ord. q.* 4. Et inter Doctores Parisienses præter Morinum, & Halletium citatos, Gamachæus, & Isambertus nobiles in Sorbonæ Collegio professores.

Circa disputationem istam exquire prætereà, quæ supra disserui in appendice ad Concilium 4. Carthaginense.

CONCIL. TRIBURIENSE.

EST Triburia Villa quædam Regia, seu Castrum ad Rhenum fluvium in quod amœnitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco sub Arnulfo Imperatore dum esset Formosus Romæ Pontifex celebratum fuit Episcoporum duorum, & viginti Concilium anno Christ. 895. post indictum, & expletum triduanum jejunium cum litaniis, & orationibus ad implorandum sancti Spiritus opem, ut testatur prælocutiva Concilii hujus epist.

Canon. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes juxta Canones judicavimus de decimis, & oblationibus fidelium: ut una sit Episcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi Ecclesiarum servetur, sicut in Epistola Gelasii Papæ cap. 27. legitur*. Allegatur iste Gelasii canon apud Gratianum 12. *quæst. 2. cap. vobis enim*. Similis est sanctio in *cap concesso §. reditus, & cap. quatuor* 12. *quæst.* 2. & *Canon. ad hoc 16. quæst.* 1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Sylvester Papa I. Huc pertinent Sanctorum testificationes: dicit enim Urbanus Papa I. *Ipsæ res fidelium quæ Domino offeruntur non possunt alii, quam Ecclesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari, quia vota sunt fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum*. Similiter Bernardus Serm. 23. in Can. *Ministri Ecclesiæ qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod, & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur*. Idemque epist. 2. ad Canon. Lugd. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retines, tuum non est, sacrilegium est, rapina est*. Similia idem reperit *epist*. 42.

Can.

Can. 18 *Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria calices sunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in igneis vasculis sacramenta conficere? respondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vasculis utebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus.* Zephyrinus Papa patenis vitreis missas celebrari constituit. Deinde Urbanus I. omnia sacri Ministerii vasa fecit argentea. In hoc enim sicut in reliquo cultu magis, ac magis per incrementa temporum splendor succrevit Ecclesiarum. *Statuimus* (inquit) *ut deinceps nullus Sacerdos sacrum Mysterium Corporis, & Sanguinis Jesus Christi Domini in igneis vasculis ullo modo conficere præsumat.* Citatur in *cap. vasa in quibus Sacrosancta de consecrat. dist.* 1. Hieronymus epist. ad Rusticum sic testatur de contemporaneo sibi Exuperio Tolosano Episcopo; *Nihil illo ditius, qui Christi corpus in canistro vimineo, & sanguinem portat in vitro.* Desumptus ex Concilio Rhemensi sub Carolo magno *Canon ut Calix de consecrat. dist.* 1. prohibet usum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S. Cæsarii Arelatensis *An non* (inquit) *in vitro habetur sanguis Christi.*

Canon 22. decernit in gravis delicti suspicione, ut Episcopo, vel suo delegato discutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tam probationum, quam purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ sacris Canonibus saltem posterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in usu erant, non tamen Canone sancitæ, aut probatæ, ejusmodi recensentur duellum, ferrum candens, aqua fervens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem à canonibus quidem habuerunt, sed aliis posterioribus Canonibus prohibita sunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc ultimo titulo singula capita abrogant, & interdicunt hujusmodi purgationes, ad quas etiam per Judicum Ecclesiasticorum senten-

nicam rejecisse quotquot à Maximo Cynico contra canonum præscripta promoto, fuerant ordinati. Hic se aperit ingens difficultatum campus à paucis hactenus accuratè lustratus.

Difficultatis in eo versatur cardo, quatenus Ecclesia ipsa contrarium à multis jam inde sæculis tenere, & docere videtur: Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quævis sacramenta, etsi contra canones, aut prohibitiones in Ecclesia receptas conferantur, dum hæc tria interveniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sanè illicitè, sed tamen validè. Ex quibus consequens est, ut si ordinatio Sacerdotalis, & Episcopalis à Photio suscepta tribus illis constabat, ipse ordinum horum characterem verè susceperit: Unde, & alterum consequitur, ordines sic ab eo susceptos validos extitisse; eosque pariter; quos Photius aliis post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres istos, quòd Neophytus ordinatus sit, quod alienam sedem violentus invaserit; quò interstitia ordinum præscripta non servaverit. Quæ omnia grave delictum involvunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adjungit Nicolaus Papa I. *epist. 9.* ad Michaelem Imperatorem, quòd ejus ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, jam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideòque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec [E]piscopum asseverat.

Nec verò in sola Photii causa ita statutum est in [O]ctava Synodo, verùm etiam alias plerumque in si[mil]ibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt. [Co]ntinus Romanæ sedis invasor paulò antè lai[cus &] tumultuariè nullis servatis interstitiis ordina[tus n]on tantùm legitimo Concilio depositus est, sed

etiam

etiam judicatus omnis Ecclesiastici Ordinis expers, proinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eò quod Neophitus contra canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem, & apparenter dumtaxat, & ejus aliis collatæ ordinationes quasi merè Laici pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor, quem qui ei successit Stephanus VII. collecta Synodo judicavit non valuisse quemquam ordinare; eò quod à pristino Episcopatu Portuensi contra veteres canones, & contra proprium jusjurandum ab eo extortum in Romanam sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat retinuisse ordinem anteriorem, atque characterem Episcopalem, ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum evectus. Decrevit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, ut omnes à Formoso post ejus degradationem ordinati, se iterùm ordinandos sisterent sub anathematis pœna. Cùm verò istam erroneam Synodum Joannes IX. meliore judicio in Ravennate postmodùm Synodo damnasset, insequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Ravennatem rescidit, prioremque sub Stephano ratam esse jussit. His èrgo non immoror in quibus non ratio, non jus ullum, sed Stephani, & Sergii perditissima nequitia, & fœdissima inferiorem Episcoporum adulatio prævaluit.

Quantas porrò excivit in Ecclesia tragœdias contentionum Ebbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum aliis quibusdam præsulibus sollicitatus à Ludovici pii Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicavit Imperio, transtulitque in rebelles ex priore uxore liberos, Lotarium, Ludovicum, & Pipinum: uxorem verò secundi Tori Juditham tribus privignis invisam, compulit in Monasterium. Cæterùm haud multò post Ebbo ipse Remensis, & Abogardus Lugdunensis Episcopus nefariæ illius conspirationis præcipua capita meliore Syn-

odo

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens S. Gregorius Magnus *l. 5. ep.* 14. postquam expostulatus est, fuisse illas Græcorum fraude vitiatas, ita subjungit. *Romani codices multo veriores sunt quàm Græci, quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

Aliquot Anastasianæ editionis Canonum discussio.

EDitionis Anastasianæ Canon 19. adimit Episcopis Metropolitanis jus visitandi suffraganeorum, seu comprovincialium Episcoporum Ecclesias. In Occidente vero Summi Pontifices, & Concilia visitationum totius Provinciæ jura Metropolitis asseruerunt, ut ex multis rescriptis perspicuum fit. Quale est Lucii III. ad Archiepiscopum Ravennæ visitantem Diœcesim Bononiensem *c. sopitæ, de censib.* & Innocentii IV. *c.* 1. *de censibus in* 6. & ante hunc Innocentii III. epist. 85. regesti 15. qui idem in *c. cùm officii* 16. *de præscript.* condemnat Abbatem S. Maglorii ad solvendum procurationis jus Archiepiscopo Senonensi Abbatiam visitanti; illa verò Abbatia est in suburbio Parisiensi. Episcopus verò Parisiensis nondum Archiepiscopali dignitate præfulgebat, sed tum suberat Metropolitano Senonensi. Similiter Bononiensis Ecclesia nondum fuerat, ut postmodò contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat proclive nasci rixas, & simultates occasione Visitationum inter locorum Episcopos, & Metropoliten, uno reprobante, aut abrogante, quod alter probaverat, aut statuerat, & quia impensæ, ac onera parochiarum multiplici visitatione augebantur; idcircò demum sancitum à Conc. Trid. fuit *sess.* 24. *cap.* 13. non posse ab Archiepiscopo suffraganeorum Diœ-

Diœceses visitari, nisi ex causis in Synodo Provinciali approbatis.

Denique Anastasius Canon. 22. occasione intrusionis Photii per Imperialem authoritatem, prohibet sub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in sęculo, authoritatem sibi in Episcoporum promotione arrogare: sed Ecclesiam relinqui præcipit debitæ sibi libertati. Hoc deinde Canone Summi Pontifices usi sunt contra Episcopatuum investituras, quas sibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur à Gratiano *dist. 63. cap.* 1. Græcæ autem editionis hujusce 8. Synodi Canon quinto, de Neophytis ad Episcopatum non eligendis postquam decretum fecit, ita pergit ἔτι δὲ πλέον τοῦτον (νεόφυτον) ἀπείργομεν εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθῆται. *Maximè verò neophytum repellimus, si per regiam intrusus fuerit potestatem.* Quod sanè causa Photii adnitente Cæsare Barda contigerat.

Dissertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.

Disquisitionem istam loco appendicis, hic infero; quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec esse, nec fuisse umquam Episcopum, atque ordinatos ab illo, negat ordines habere, consecratasque ab eo Ecclesias jubet de novo consecrari. Canon. 4. Præterea hæc eadem Synodus act. 6. ita distinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonicè ordinati Episcopi, & eas quæ fiunt à non canonicè ordinatis, ut primas quidem affirmet validas, eaque ratione admissos ab Ecclesia fuisse ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis: secùs autem judicet de secundis, ideòque secundam Synodum Oecumeni-

nicam rejecisse quotquot à Maximo Cynico contra canonum præscripta promoto, fuerant ordinati. Hic se aperit ingens difficultatum campus à paucis hactenus accuratè lustratus.

Difficultatis in eo versatur cardo, quatenus Ecclesia ipsa contrarium à multis jam inde sæculis tenere, & docere videtur; Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quævis sacramenta, etsi contra canones, aut prohibitiones in Ecclesia receptas conferantur, dum hæc tria interveniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sanè illicitè, sed tamen validè. Ex quibus consequens est, ut si ordinatio Sacerdotalis, & Episcopalis à Photio suscepta tribus illis constabat, ipse ordinum horum characterem verè susceperit: Unde, & alterum consequitur, ordines sic ab eo susceptos validos extitisse; eosque pariter, quos Photius aliis post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres istos, quòd Neophytus ordinatus sit, quòd alienam sedem violentus invaserit, quò interstitia ordinum præscripta non servaverit. Quæ omnia grave delictum involvunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adjungit Nicolaus Papa I. *epist. 9.* ad Michaelem Imperatorem, quòd ejus ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, jam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideòque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec Episcopum asseverat.

Nec verò in sola Photii causa ita statutum est in octava Synodo, verùm etiam alias plerumque in similibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt. Constantinus Romanæ sedis invasor paulò antè laicus, & tumultuariè nullis servatis interstitiis ordinatus, non tantùm legitimo Concilio depositus est, sed

etiam

etiam judicatus omnis Ecclesiastici Ordinis expers, proinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eò quod Neophitus contra canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem, & apparenter dumtaxat, & ejus aliis collatæ ordinationes quasi merè Laici pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor, quem qui ei successit Stephanus VII. collecta Synodo judicavit non valuisse quemquam ordinare; eò quod à pristino Episcopatu Portuensi contra veteres canones, & contra proprium jusjurandum ab eo extortum in Romanam sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat retinuisse ordinem anteriorem, atque characterem Episcopalem, ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum evectus. Decrevit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, ut omnes à Formoso post ejus degradationem ordinati, se iterùm ordinandos sisterent sub anathematis pœna. Cùm verò istam erroneam Synodum Joannes IX. meliore judicio in Ravennate postmodum Synodo damnasset, insequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Ravennatem rescidit, prioremque sub Stephano ratam esse jussit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non jus ullum, sed Stephani, & Sergii perditissima nequitia, & fœdissima inferiorem Episcoporum adulatio prævaluit.

Quantas porrò excivit in Ecclesia tragœdias contentionum Ebbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum aliis quibusdam præsulibus sollicitatus à Ludovici pii Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicavit Imperio, transtulitque in rebelles ex priore uxore liberos, Lotarium, Ludovicum, & Pipinum; uxorem verò secundi Tori Juditham tribus privignis invisam, compulit in Monasterium. Cæterùm haud multò post Ebbo ipse Remensis, & Abogardus Lugdunensis Episcopus nefariæ illius conspirationis præcipua capita meliore Syn-

odo

odo ad Theodonis villam coacta sedibus suis exauthorati sunt. Sed post Ludovici Pii obitum Ebbo Lotarii opera in pristinam sedem restitutus, multas habuit ordinationes, quas illius successor Hincmarus Carolo Calvo Pii, & Judithæ filio gratissimus irritas declaravit, & iterari districtè mandavit: contendens fuisse contra canones restitutum Ebbonem, eaque de causa nullos penitus conferre potuisse ordines, adeò ut iterari necesse esset quæcumque per eum hac in re gesta essent. Istud Hincmari placitum approbavit Concil. Suessionense secundum.

Prætereà quantis tumultibus agitavit Ecclesiam schisma Donatistarum? Isti causabantur Cæcilianum qui fuerat in Ecclesia Carthaginensi Diaconus, deinde ordinatus ejusdem Ecclesiæ Episcopus, non fuisse prorsùs Episcopum: utpotè contradicentibus Canonibus ordinatum ab Episcopis sacrorum quondam librorum sub persecutione traditoribus.

Joannes quidem Morinus Congregationis nostræ scriptor profundissimæ eruditionis, in suo de sacris Ordinationibus opere duo alia profert ejusmodi ordinationum nullitatis exempla: Sed (tanti viri pace dixerim) non satis advertens, & memoria lapsus scribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Ænobarbo Imperatore pacem spopondisse illi se eos ordinaturum de novo, qui ab Octaviano Antipapa per Fridericum intruso fuerant ordinati, atq; uti promiserat præstitisse. Id nullo Morinus testimonio comprobat, res verò prorsùs aliter se habuit. Scribit namq; Krantzius *l.6. hist. Saxon. c.47.* Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuò pacem Veronæ convenisse, atque petenti Friderico annuisse perbenignè Lucium se illos omnes admissurum ad sacra ministeria, & in dignitates, quos antipapæ ordinarant: sed postridiè cum manus illis essent imponendæ (manuum hæc impositio intelligi facilè potest de absolutione à vinculis quibus illa-

illaqueati erant excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis) recusasse Lucium id præstare quod pridie promiserat prætexendo decreta Concilii Venetiis habiti, non posse nisi altero Concilio revocari.

Alterum Morini exemplum ex simili memoriæ lapsu profectum est: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id convocata declaravisse eos, qui ordinati sunt à Simoniacis Episcopis nullum penitus ordinem suscepisse. Cùm verò multa ex hoc nasci confusiones cerneret, suum postmodum restrinxisse decretum ad solas ordinationes, quæ Simoniacè, hoc est oblata, & accepta pecunia factæ fuissent. Cujus rei testem laudat Petrum Damiani. Cæterum testis iste *epistol.* 16. ad Henricum Ravennatem Episcopum *cap.* 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore cassasse. Ista cassatio nihil aliud fuit quam suspensio ab ordinum illorum exercitio ut mox patebit; Prosequitur Petrus Damiani cum ex istiusmodi decreto tumultus exortus esset, omnesque ferè Romanæ urbis Basilicæ Sacerdotalibus officiis, & missarum solemnis destituerentur; tùm demùm à Leone mitius agente instauratum fuisse prædecessoris Clementis II. Decretum, ut quicumque à Simoniaco fuisset consecratus, non ignorans in ipsa sui ordinatione Simoniacum esse Episcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti ordinis officio ministraret. Certè si primum Leonis decretum tale fuisset, quale Morinus existimat, in primis condemnasset reipsa providum prædecessoris sui decretum declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declaraverat ritè exerceri posse post aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo sibi ipsi per secundum decretum contradixisset non in re facti tantum, sed etiam juris ab ipsomet definiti, permittendo, ut eosdem exercerent Ordines iidem ipsi, quos nullos, & irritos ante decla-

declaraverat. Et insuper ex Damiani testimonio compertum est aliter à Clemente II. decretum fuisse, quam à Morino referatur.

Sed idem author aliàs solidiores probationes ex antiquitate deducit, quas subjicio, scilicet ex Urbani Papæ II. epist. ad Petrum Pistoriensem Episcopum, qua significat apertissimè Daribertum ordinatum ab hæretico, & schismatico Episcopo simulque excommunicato nihil accepisse, ideòque se per novam ordinationem contulisse Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schismaticus Episcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, scilicet nihil dedisse, nihil contulisse, nihil accepisse circa ordinationem, in epist. Damasi Papæ in qua negat posse à Chorepiscopis ordines sacros conferri, cùm ipsi nullatenus Episcopatus ordine sint insigniti, ideòque eos si quid hac in re egerint, nihil contulisse, & proinde illum qui manuum impositionem à Chorepiscopo suscepit esse perinde ordinandum, ac si manus ei nullo modo impositæ fuissent.

Addit Morinus Canonem Apostolorum 67. sic statuentem, qui ab hæreticis vel baptizati, vel ordinati sunt, ut fideles vel Clerici sint, fieri nullo modo potest.

Idemque sequentem narrationem adjungit ex Bertoldo qui Gregorio VII. non modo σύγχρονος, sed etiam addictus eidem fuit atque Pseudo Papæ Guiberto adversarius: Hic ergo in Chronico ad annum 191. refert, Gregorium Papa VII. nimio, & immoderato zelo exarsisse, dum judicavit eos qui fuissent ab hæreticis, vel Schismaticis Episcopis ordinati, si resipiscant, esse de novo ordinandos. Additque Bernardum Constantiensem scholarum Magistrum Gregorio ipsi conjunctissimum scripsisse, quod hac in re modum excesserit, dum ejusmodi rursùm ordinandos censuit; & demonstrasse judicium ejus esse planè Conciliis Nicæno, & Afri-

Africano repugnans, & sententiis Anastasii, & Gregorii magni Pontificum sanctique Doctoris Augustini. Eorumdem quoque temporum scriptor insignis Ivo Carnotensis Episcopus sic in in suo decreto refert *p.* 14. *cap.* 55. Gregorius Papa VII. Synodo præsidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis sunt ordinati, sanctorum Patrum sequentes vestigia irritas fieri censuimus. Hæc tamen verba diversum sensum suscipere possunt, nisi Bernardus Constantiensis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio benevoli, & addicti, & qui praxim ejusdem temporis, quo ipsi vivebant, perspectam habebant, quid hòc decreto significaretur scripsissent. In ipso etiam Scholasticæ Theologiæ primordio ejusmodi adhuc vigebat opinio: Magister quippè sententiarum *in* 4. *dist.* 13. Sacerdotibus hæreticis potestatem detrahit corporis Christi consecrandi.

His Joannis Morini probationibus, tres quas omisit, adjungo maximè perspicuas, & solidissimæ, ac primariæ authoritatis. Primùm ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicensis epist. ad Alexandrinam Ecclesiam, quam ipse refert Athanasius Apolog. 2. ubi hæc ipsa verba leguntur: Γρηγόριος μὲν παρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασταθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ' αὐτῶν ἀποσταλεὶς, καὶ τοῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδου καθῃρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδὲ πώποτε οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη. *Gregorius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab iisdem ad vestram Ecclesiam missus, hoc sciat unanimitas vestra, quod judicio Sacræ Synodi depositus fuit: quinimò illa pariter censuit, quod ipse numquam omninò fuit Episcopus.*

Alterum suppeditat argumentum secunda Synodus Oecumenica. Maximus Philosophus Cynicus à Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos: Idemque vacante Constantinopolis Episcopatu sedem illam ardenter ambivit, corruptisque pecunia quibusdam

dam Episcopis, ipse tandem ab iis ordinatus fuit Episcopus. Synodus porrò Oecumenica tùm ipsum damnat Maximum, tùm etiam eos quos idem manuum impositione ad ordines Ecclesiasticos voluit promovere. Sic verò declarat Sacra Synodus Can. 4. *De Maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis ejus totius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, ut neque Maximus esse, vel fuisse putetur Episcopus, neque hi qui ab eo sunt ordinati qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa, vel ab eo gesta sunt in irritum revocatis.*

Ultimum desumo argumentum ex Innocentii I. *epist.* 18. ad Alexandrum Antiochiæ Episcopum, *cap. ult.* ubi sic loquitur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi sunt cum suo baptismo: sed ab hæreticis ordinati non sunt recipiendi cum suo ordine, quia hæretici solùm baptismum dare permittuntur.* Certè nullus est hic locus distinctioni liciti, & illiciti nam neque baptismum licitè conferunt hæretici, est ergo locus distinctioni validi quoad hæreticorum baptismum, & invalidi quoad eorumdem ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perspectissima est ignorabant? an nesciebant, quid inter illicitum, & invalidum intersit, cum multa facta valeant, quæ tamen illicitè fiunt? non utique hæc ignorabant, sed plerumque deliberaverunt, an in plerisque ordinationibus res eadem simul esset illicita, & invalida. Cùm ergo res tunc in ambiguo esset necdum esset omninò evidens circa hujusmodi certitudo, nihil consultius fieri poterat, quam ut de novo conferrentur, quæ vel planè irrita, vel certè dubia pro judiciorum varietate credebantur: quemadmodum, ut superiùs ad quini sexti Concilii Canonem 84. observatum est, sapientissimè à Gregorio magno, & à Carthaginensi Concilio quinto, & ab ipsa quini sexta Synodo decretum fuit circa dubium baptismum, confirmatio-

tionem aut Ecclesiæ consecrationem, ut hæc omnia rursùs peragantur.

Insuper hoc sciendum veteres Patres hoc pro certo tenuisse non solum divino, & immutabili jure præscriptas a Christo esse certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarum defectu nihil agatur: sed insuper concessum à Deo jus, & potestatem Ecclesiæ fuisse addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum sit futurum Sacramentum: cùm ad rerum existentiam requirantur sæpè numero circumstantiarum externarum concursus, & conditiones, maximè cum de entibus non tàm physicis, quam moralibus, qualia sunt Sacramenta sermo est. Certè nullitas ex essentialium à Deo immediatè institutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indispensabilis est. At quæ ortum habet ex eorum defectu, quæ Ecclesia instituit non ampliùs perdurat quam pro ipsius Ecclesiæ arbitrio, quæ potest necessarias conditiones invehere, vel removere, propriasque leges condere, aut abolere.

Istam Ecclesiæ potestatem circa ipsorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem afferunt (ut innumeros sileam Theologos recentiores) Alexander de Ales *summæ p. 4. q. 9. mem. 1. & 2. art. 2. §. 1. resp. ad 1. & §. 3. resp. ad ult.* S. Bonaventura in 4. *dist. 7. art. 1. q. 1. & art. seq.* Ex Canonistis verò Innocentius Papa IV. ad *c. quanto, tom de consuetud.* ubi loquitur de confirmationis caractere, & *cap. 2. de bapt.* ubi hanc Ecclesiæ potestatem extendit ad Baptismum, ad Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Ostiensis *tit. de Schismaticis, nu.* 4. Abbas Panormitanus ad *d. c. quanto de consuet.* laudat, & approbat hanc Innocentii sententiam, cum isto moderamine, ut si Ecclesia conditionem apponat, nec tamen intendat ut ejus defectus inducat nullitatem, eò casu futurum sit quidem validum Sacramentum, sed tamen illicitum, si fortè conditio scienter prætermit-

tatur. Sed si Ecclesia conditionem præscribens intendat, ut ejus omissione sit irritum, tunc quidem nullum futurum esse Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanch. numerosam citans Doctorum catervam, posse Papam non modo nova impedimenta matrimonium dirimentia inducere, sed etiam certis prohibere personis ne nuptias inter se contrahant sub nullitatis pœna, adeò ut invalidum, & inane futurum sit id matrimonium. *tract. de matr. l. 7. disp. 1.*

Franciscus Hallerius Parisiensis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de potestate condendi circumstantias Sacramenta irrita facientes, sed de ipsa Sacramentorum materia, & forma, *tract. de sacris ordinationibus p. 2. sect. 2. c. 2. §. 21.* scribit materiam, formamque ipsam posse variari, quinimò re ipsa variari in tribus Sacramentis, Pœnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali secundùm quàm Sacramentorum essentiæ sunt à Christo institutæ immutabiliter, sed in ratione materiali, atque individuali. Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc à nobis, alio à veteribus Latinis ordinationes peractæ sunt, manente semper eadem materia in sensu formali, hoc est prout significatur spiritualis potestas in ordinatione tradita, quamvis materialiter diversa sit materia ipsa prout diversæ res ad istam significandum potestatem assumptæ sunt.

Hæc Hilarii distinctio quamvis diversimodè expressa cum illa distinctione quadrat, & convenit, quam alii Theologi excogitarunt, Christum Dominum instituisse aliquorum Sacramentorum materias, & formas secundùm genus, id est prout in genere significare debent gratiam, & potestatem seorsim à singulis Sacramentis conferendam: sed tamen posse per Ecclesiam determinari ejusmodi materiam, aut formam secundum speciem, ut hoc, vel illo ritu talis gratia, vel potestas repræsentetur. Et insuper diversis temporibus pos-

poſſe ab Eccleſia variari priſtinam illam, quàm ſecundum ſpeciem induxit determinationem, atque reipſa per eam variatum fuiſſe in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius pœnitentiæ Sacramentum docet Chriſtum inſtituiſſe quidem ut peccata illius eſſent materia: Ut autem hæc, vel illa peccata, hujus, vel iſtius Sacerdotis judicio ſubjicerentur, & poteſtati, vel ad majus Tribunal referrentur, id relictum Eccleſiæ arbitrio. Hinc tranſgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonii Chriſtus conſtituit in legitimo partium conſenſu. An verò legitimus conſenſus eſſet in hoc, vel illo affinitatis gradu, & utrum legitimus ſit clandeſtinus conſenſus necne, id omne judicio reliquit Eccleſiæ.

Plerique alii Theologi ſimile ſcribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus ubi diſputat de materia Diaconatus, quæ primis Eccleſiæ exordiis verſabatur in ſola manuum impoſitione, necdum ſcriptus Euangeliorum libris, donec materiam à Chriſto inſtitutam eſſe unà cum manuum impoſitione aliquid in genere deſignans, quæ Diacono confert poteſtatem, quam Eccleſia poſtmodum determinavit, ut conſiſteret illud poteſtatis ſignum in traditione libri Euangeliorum. Conformia ſcribunt Card. de Lugo *diſp. 2. de Sacram. in genere*, *ſect. 5. n. 85. & ſeqq.* Becanus *p. 3. de Sacram. Ord. q. 4.* Et inter Doctores Pariſienſes præter Morinum, & Halletium citatos, Gamachæus, & Iſambertus nobiles in Sorbonæ Collegio profeſſores.

Circa diſputationem iſtam exquire præterea, quæ ſupra diſſerui in appendice ad Concilium 4. Carthaginenſe.

CONCIL. TRIBURIENSE.

ESt Triburia Villa quædam Regia, seu Castrum ad Rhenum fluvium in quod amænitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco sub Arnulfo Imperatore dum esset Formosus Romæ Pontifex celebratum fuit Episcoporum duorum, & viginti Concilium anno Christ. 895. post indictum, & expletum triduanum jejunium cum litaniis, & orationibus ad implorandum sancti Spiritus opem, ut testatur prælocutiva Concilii hujus epist.

Canon. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes juxta Canones judicavimus de decimis, & oblationibus fidelium: ut una sit Episcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi Ecclesiarum servetur, sicut in Epistola Gelasii Papæ cap. 27. legitur.* Allegatur iste Gelasii canon apud Gratianum 12. *quæst.* 2. *cap. vobis enim.* Similis est sanctio in *cap concesso §. reditus, & cap. quatuor* 12. *quæst.* 2. *& Canon. ad hoc* 16. *quæst.* 1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Sylvester Papa I. Huc pertinent Sanctorum testificationes: dicit enim Urbanus Papa I. *Ipsæ res fidelium quæ Domino offeruntur non possunt alii, quam Ecclesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari, quia vota sunt fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* Similiter Bernardus Serm. 23. in Can. *Ministri Ecclesiæ qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod, & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epist. 2. ad Canon. Lugd. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retines, tuum non est, sacrilegium est, rapina est.* Similia idem reperit *epist.* 42.

Can.

Can. 18 *Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria calices sunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in igneis vasculis sacramenta conficere? respondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vasculis utebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus.* Zephyrinus Papa patenis vitreis missas celebrari constituit. Deinde Urbanus I. omnia sacri Ministerii vasa fecit argentea. In hoc enim sicut hi reliquo cultu magis, ac magis per incrementa temporum splendor succrevit Ecclesiarum. *Statuimus* (inquit) *ut deinceps nullus Sacerdos sacrum Mysterium Corporis, & Sanguinis Jesus Christi Domini in igneis vasculis ullo modo conficere præsumat.* Citatur in *cap. vasa in quibus Sacrosancta de consecrat. dist.* 1. Hieronymus epist. ad Rusticum sic testatur de contemporaneo sibi Exuperio Tolosano Episcopo; *Nihil illo ditius, qui Christi corpus in canistro vimineo, & sanguinem portat in vitro.* Desumptus ex Concilio Rhemensi sub Carolo magno *Canon ut Calix de consecrat. dist.* 1. prohibet usum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S. Cæsarii Arelatensis *An non* (inquit) *in vitro habetur sanguis Christi.*

Canon 22. decernit in gravis delicti suspicione, ut Episcopo, vel suo delegato discutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tam probationum, quam purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ sacris Canonibus saltem posterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in usu erant, non tamen Canone sancitæ, aut probatæ, ejusmodi recensentur duellum, ferrum candens, aqua fervens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem à canonibus quidem habuerunt, sed aliis posterioribus Canonibus prohibita sunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc ultimo titulo singula capita abrogant, & interdicunt hujusmodi purgationes, ad quas etiam per Judicum Ecclesiasticorum senten-

tiam rei compellebantur. Innocentius III. Episcopum deponit tùm ob ejus alia delicta, tum ob ejus judicium probationem indicens per ferrum candens *cap. ex litteris de excess. prælat.* Et in decreto Stephano V. prohibet candentis ferri, & ferventis aquæ probationem, aut purgationem. Nicolaus verò monomachiam *cap. consuluisti*, & *cap. monomachiam* 2. *q* 4. Insuper S. Tho. 2. 2. *q*. 95. *ar*. 8. *ad* 3. illicita docet esse illa examina per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In lege quidem veteri probabatur uxoris pudicitia per aquam Zelotypiæ in quam Sacerdos maledicta congesserat; sed nihil de peccato periclitabatur, ubi constabat de divina institutione n. 5. Nihilominus istæ purgationes non tantùm constitutæ reperiuntur per veteres Longobardorum leges, sed etiam per Caroli Magni capitulare congestum ex Synodalibus antistitum illius temporis Constitutionibus lib. 4. cap. hujusmodi examine perhibentur usi diversi Germanorum Imperatores. Lotharius circa sibi suspectam adulterii Teutbergam uxorem, ut testatur Regino Chron. *libr*. 2. voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis se apud sanctum Henricum conjugem suum adulterii suspicione malè concepta pedibus nudis super ardentes laminas incedendo liberavit; Surio teste Otho tertius uxorem Mariam Aragonum Rege natam flammis addixit adulterii accusatam, postquam illius accusatrix vidua (cujus maritus sollicitantis Imperatricis stuprum ex Dei timore recusaverat, ideòque falsis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterii attentati circumventus neci addictus fuerat.) illæsa candentem laminam contrectavit, ad faciendam sceleris fidem, ut referunt Gotfridus Viterbiensis, & Albertus Grantzius.

Vulgares istas probationes Ivo Carnotensis passim reprobat, dissuadet *epistol*. 74. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his occurrentibus conditio-

tionibus, si aliæ non suppetunt idoneę probationes, nec desunt probabiles gravis delicti præsumptiones, & præcedit post legitimam accusationem sententia judicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re scribit ad Radulphum Remensem Archiepiscopum epistol. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *quod ad divina aliquando recurrendum sit testimonia, quando præcedente ordinaria accusatione omnino desunt humana testimonia: non quod Lex hoc instituerit divina, sed quòd exigat credulitas humana*.

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora, vel sustentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad convictionem delicti, vel aquæ ferventis in quam pedes, aut manus immittebantur, vel laminarum ardentium, aliasque id genus priscis hominibus usitatas probationes, disquisitiones, atque etiam ex antiquissimis manuscriptis exorcismos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliasque solemnes preces, & ritus quibus Sacerdotes præibant his examinibus scire cupit, consulat annotationes eruditas Francisci Jureti ad Ivonis Carnotensis epist. 74.

Can. 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante conjugis mortem simul mæchati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, si conjux cui hæc inferebatur injuria præcederet. Est unum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus, refertur *in c. relatum* 31. *quæst*. 1.

Can. 41. edicit ut si frater fratris uxorem visitaverit, à neutro deinceps illa contingi possit propter evitandum incestum. Addit tamen si urgeat incontinentiæ periculum, Episcopum post mulieris pœnitentiam suo præscripto peractam, eisdem conjugatis usum matrimonii debere permittere: *ne* (ait) *dum sperant ad alta sublevari corruant in cœnum*: hinc inferendum posse per Episcopum dispensari circa impedimenta jam legitimè contracto matrimonio supervenientia, etiam circa contractum in 1. gradu incestum, ut docet Sanch

de matrim. lib. 8. *disp.* 11. *n.* 16. quem Bonacina aliique consectantur.

Can. 48. *Illud etiam (inquit) nec canonica institutione definimus, nec introductione aliqua refutamus, sed propter eos qui diversè de eo sentiunt aliquid commemoramus: si quis suæ commatris spiritualis filiam fortuito, & ita contingente rerum casu in connubium duxerit, consilio maturiore servato habeat, atque honestè legitimo conjugio operam det.* Ex isto Canone inferri potest, licere aliquando probabilem sequi opinionem tutiore relicta, quando saltem res integra non est, sed uni partium jam se quis bona fide alligatum cernit, ut in hoc jam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio. Tutiùs enim pro certo foret in proposita quæstione usu matrimonii abstinere usque ad declarationem, vel dispensationem requisitam à suprema sede. Patres autem Tribuerienses nihil ausi hac in re (ut ipsi protestantur) definire, consulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minus quidem tuta, sed quam tamen censent probabilem, & cui annexum jus est qualiscumque possessionis ex contractis pridem bona fide nuptiis. Porrò circa spiritualis affinitatis vinculum consulito Trident. Conc. *sess.* 24. *cap.* 2. de spirituali cognatione. Illas porrò quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quòd à multis propugnarentur scriptoribus, quorum hoc erat institutum ut humanis, & prorsùs iniquis cupiditatibus fræna laxarent, quasque damnavit, & proscripsit jure merito Alexander Papa VII. in illius libri damnatione qui inscriptus erat. *Apologia casuitarum adversus Iansenistas*, nos execramur, ex quibus erant non paucæ quæ luci non modò Evangelicæ, sed etiam naturali sic adversabantur, ut vel Turcis, vel Scytis horrorem inconcussissent. Authores itaque illarum quantumvis numerosi, atque in sæculo spectabiles nihil minus merebantur, quam gravium, aut sapientium nomen.

GALI-

GALLIC. QUÆDAM CONC. in causa Nuptiarum illegitimarum Philippi Primi, & postmodùm Philippi Augusti Regum Franciæ celebrata Ostione, Claromonte, & Divione.

PHILIPPUS ejus nominis Primus Franciæ Rex repudiata legitima uxore Berta comitis Hollandiæ filia, ex qua etiam filium Ludovicum cognomento Crassum, qui patri in Regnum successit, susceperat, illegitimo sibi toro conjunxit Bertradam Cognatam suam, Fulconis comitis Andeganensis adhuc viventis uxorem. Quocirca Urbanus Papa II. natione Gallus quamvis gravem metuendi causam haberet, hostem patiens infensum Henricum Imperatorem, & ab hoc intrusum Guibertum Antipapam, essetque periculum, ne irritatus Franciæ Rex schismati se adjungeret, faveretque Henrici armis, publico tamen se opponere scandalo minimè dubitavit. Ergo legatum suum toto Regno constituit Hugonem Lugduni Archiepiscopum, qui sine mora Concilium Episcoporum Galliarum indixit in urbe, quam Bertoldus hujus historiæ scriptor vocat Ostionem, quæque a multis existimatur Augustodunum dicta etiam Edua, & vulgo *Autun* in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excisus est anno millesimo nonagesimo quarto. Cùmque nihilo secius Rex in contumacia persisteret, ipse tandem Pontifex Urbanus in Galliam profectus aliud Concilium Claromonte in Alvernia coegit, cui ducenti, & quinque Antistites interfuerunt, in quo iterùm Philippus cum

cum sua pellice Bertrada excommunicatus est. Ad postremum Rex meliore suscepto Consilio Bertradam dimisit. Ipsa verò Regina Berta jam è vivis excesserat procul à Regia, præcedente anno ut liquet ex Chronico Cœnobii S. Petri vivi Diœcesis Senonensis iisdem temporibus conscripto à Clario Monacho.

Observatu dignum est, quod Petrus Matthæus sub finem historiæ sancti Ludovici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis Nongentini scripto dum regnaret hujus Philippi filius Ludovicus Crassus Philippum initio Regni complures strumis morbidos suo contactu curasse, sed istud amisisse privilegium, neque posthac dum vixit recuperasse, ex quo ejus mores per luxuriam, & incestuosos Bertradæ amores, in deterius versi sunt. Porrò Claromontanum Conc. istud habitum fuit anno 1095. quo Urbanus sacram induxit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetanorum recuperanda: quæ quidem expeditio felicem nacta est exitum Duce strenuo, & religiosissimo Godefredo Bullonio, qui anno 1096. Hierosolymam expugnavit, omniumque suffragiis Rex Hierosolimorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi can. 2. sic edicitur: *Quicumque pro sola devotione non pro pecuniæ, vel honoris adeptione ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur.* Cœperunt hac Synodo publicæ pœnitentiæ pariter privatorum pœnitentium satisfactiones pro peccatis in sacram pro fidei propugnatione militiam transferri.

Canon 4. *Ne quis Clericus arma deferat.*

Canon 16. *Ne Reges, vel alii Principes aliquam investituram de Ecclesiasticis honoribus faciant.* Hoc idem edixit Synodus octava can. 22.

Canon 28. *Ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam.* Istud præceptum sub utraque specie commu-

municandi Ecclesia haud multò post revocavit gravissimis adductа caufis, & omnibus Missam non celebrantibus usum calicis interdixit. Vide inferiùs Constantiensis Concilii *sess.* 13.

Sequenti sæculo Franciæ Rex Philippus Augustus uxorem Gelbergam Danorum Regis filiam repudiavit, eaque viventem Moraviæ ducis filia Mariam ementito matrimonii nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimissa affinitatem. Tùm Cœlestinus Papa III. binos in Galliam Legatos transmisit, qui collecta Divione in Burgundia Synodo, causaque sedulò explorata Regem admonitum, & admonitionibus contumacem, Regnumque universum Ecclesiastico interdicto subiiciunt anno Domini 1197. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menses dignatus est obtemperare: sed ad ultimum resipiscens, & Mariam dimisit, & Gelbergam revocavit. Franciæ quædam historiæ hoc addunt, quamdiu duravit interdictum non fuisse pro veteri more in publicis tabulis conscriptum regnante Philippo, sed regnante Christo.

CONC. OECUMENICUM IX. seu Lateranense sub Calisto II.

QUamvis generalis Synodus octava constituisset can. 22. nemini principum, aut potentium licere ingerere se Episcoporum electioni, aut promotioni: quamvis etiam primus inter Christianos Imperator Constantinus in sua ad Episcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epistola, quam referunt integram Theodoritus, & Gelasius Cyzicenus, hanc auream, & omnibus sæculis memorabilem sententiam circa Conci-

ciliorum authoritatem tradidisset, πᾶν ὅτι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. *Quidquid in sacris Episcoporum confessionibus actum est, id omne ad Dei consilium referri debet.* Nonnulli tamen Germanorum Imperatores à Constantini pietate degeneres, jura Episcopatuum, & Abbatiarum, cæterorumque beneficiorum Ecclesiæ conferendorum sibi asserebant, & cum fœdissimo mercatu sacras dignitates venales habebant, ideòque indignissimos viros ad eas assumebant, unde nascebatur grandis morum, & sacræ disciplinæ corruptela.

Huic pesti Romani Pontifices occurrere conati sunt, atque omnium maximè Gregorius VII. dictus antea Idelbrandus. Cùm enim post Damasi II. obitum vacante Apostolica sede, Imperator Henricus, quem Itali secundum, Germani tertium ejus nominis recensent, delegissent Papam Brunonem Tulliensium Episcopum, cumque purpura Pontificali ornatum a se dimisissent, ut coram Cardinalium consessu sisterent acceptandum, & consecrandum: Cùmque hic per Galliam iter ageret, ubi tunc fortuitò versabatur Idelbrandus, correptus ab eodem fuit, quod necdum à Romano Clero electus se pro summo Pontifice gereret, ac si liceret à Principe laico supremæ in Ecclesia dignitatis apicem consequi, addit Idelbrandus se id præstiturum, ut nec Imperator causam succensendi haberet, nec jura Ecclesiæ detrimentum paterentur. Bruno illius suasu purpuram deponit, & iter prosequitur assumpto secum Idelbrando, cujus deinde opera Bruno Romæ à Clero Summus Pontifex eligitur, sub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ sanctitate spectabilis: de quo ita scribit Leo Ostiensis; quamdiu Romæ remoratus est, omni tempore tribus per Hebdomadam diebus à Lateranensi Ecclesia usque ad Sanctum Petrum, privatu habitu, nudisque pedibus, cum duobus aut tribus Clericis, noctu psal-

psallendo, & orando pergebat. Harum verò Basilicarum intervallum est circiter quatuor miliarium.

Defuncto Leoni subrogatur Victor secundus precibus sacri Cardinalium Collegii apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò post Henricus, deditque operam Victor Pontifex, ut eligerentur in Imperium quinquennis ejus filius Henricus III. qui grandior factus Ecclesiæ Romanæ infensissimus hostis evasit. Mortuo subinde Victori sufficitur Stephanus X. hunc excepit à Romano Clero sublectus Nicolaus II. quem rogante Clero Henricus III. approbavit, & admisit: iste indicto in Lateranensi æde Concilio sanctionem edidit, quam refert Gratianus *dist. 23. cap. in nomine Domini*, quæ jubet Romanum eligi Pontificem à Clero, & populo, sic tamen ut præsint Cardinales Episcopi adhibitis aliis Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad consensum novæ electionis accedat: mox ita subjungit: *salvo debito honore, & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui in præsentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente speratur, sicut jam sibi concessimus, & successoribus istius, qui ab hac Apostolica sede personaliter jus boc impetraverint*. Nicolaum II. excepit Alexander II. Alexandrum Idelbrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco, & patre fabro, ingenii tamen virtutumque laude conspicuus. Eum Henricus legitimis suffragiis Romæ electum approbavit, & aliquandiù impensè coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius Consilio atrocissimè divexavit, eique Guibertum Ravennæ Episcopum opposuit Pseudo-Papam, qui Ecclesiam dilaceravit sub legitimis Pontificibus Gregorio Septimo, Victore Tertio, & Urbano Secundo, mortuus demum sub Paschali Secundo. Sed ei alios subinde Antipapas schismatici Henriciani substituerunt.

Henricum Tertium Imperatorem schismaticum

Gre-

Gregorius VII. in Concilio Episcoporum Laterani habito perculsit anathemate, subditosque illi populos subjectionis Sacramento solvit. Quam sententiam iteraverunt adversùs eundem ejusque cognominem filium, & successorem Henricum IV. insequentes Pontifices.

Prolatæ sententiæ hujus causæ multiplices fuerunt, Primùm usurpatio dignitatum, & prælaturarum Ecclesiæ, quas titulo investituræ Imperatores conferebant. Deinde simonia, quia pretium pro his investituris exigebant. Postremò schisma, & aperta rebellio, quia armis, & factionibus Antipapas obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, postquam Paschalem secundum in Vaticano veneratus est, atque ab eo coronam Imperii sumpsit, eundem improvisò capi jussit, & carcere occlusit: neque prius libertatem restituit, quàm extorserit præceptas sibi, & patri prælaturarum investituras. Paschalis verò reddita sibi libertate Concilium in Laterano coegit, quo revocata est per vim extorta concessio, ipse Henricus sacris omnibus interdictus.

Successorem Paschalis Gelasium II. Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarensem Archiepiscopum in Romanæ sedem Ecclesiæ vi obtrusit. Pulsus Gelasius in Galliam confugit, ibiq; diem clausit extremum. Denique unanimi Cardinalium consensione, tàm eorum, qui Gelasium comitatu adhuc in Gallia versabantur, quàm eorum, qui in Italia constiterant summus creatur Pont. Guido Viennensis Archiepiscopus, cui Calisti II. nomen inditum. Hic statim Remis Concilium habuit, quo simul Henrico, & Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tandem in suam redactum potestatem Monasterio conclusit. Quin & Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum Legatum suum per omnem Germaniam constituit, qui suo strenuè defungens munere Episcopos, & Principes

cipes pro tuenda Ecclesia in legitimas partes pellexit ; & validissimum eduxit exercitum , qui cum haud procul ab Henrici copiis castra posuisset paratus confligere , magno Dei beneficio factum est , ut communicatis hinc inde consiliis duodecim ex utroque exercitu Principes viri delecti de pace ineunda secundò egerint , & simul convenerint prorsus esse extirpandum exitiale schisma , & ut Henricus Legatos ad Pontificem expediat pacem suppliciter rogantes , quæ tandem generalis Concilii decreto firmetur . Assentitur Henricus, qui si detrectaret à suis omnibus se desertum iri, & sua ditione spoliandum prævidebat . Nihil verò jucundius Callisto , nihil utilius Ecclesiæ poterat accidere , quàm ut extincto tam diuturno schismate , sedatisque bellis quibus tot annos Italia , & Germania conflagraverant , pax desideratissima succederet , atque ad Ecclesiæ unitatem redirent Imperatores.

Nonum istud inter generalia Concilium convocatum est anno 1122. in quo hæc fuerunt pacis conditiones sancitæ . Ut Imperator liberas Clericis, & Monachis sineret Episcoporum, & Abbatum electiones, & restitueret quæcumque ablata Ecclesiis fuerant per ipsum, vel patrem, vel utriusque fautores, & Ministros. Pontifex verò concessit Henrico, & successoribus ipsius, ut electi in Episcopos, vel Abbates in terris Imperii regalia ab Imperatoribus sumere astringerentur, dum omnis abesset pecuniaria contributio, & simoniæ labes.

Hoc eodem Conc. provisum est de ferendis suppetils adversùs Saracenos Ecclesiis Orientis , & renovatæ sunt peccatorum remissiones ab Urbano II. fidelibus olim indultæ, qui cruces in vestibus sumpserint, & Christianis , quos Saraceni opprimebant opem ac præsidium tulerint.

Ordinationes prætereà , quas fecit Burdinus , & Pseudo Episcopi per ipsum ordinati à die , qua publi-

eo Ecclesiæ Romanæ judicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disiungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi juxta canonum præscripta decernitur. Eò porrò nequitiæ sacer Clerus jamdudum redactus erat, ut Sacerdotes connubia passim inirent, convocatis affinibus, & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, similibusque conventionibus paciscerentur, & conventa publicis tabulis conscriberent. Quia verò Leo IX. aliique Romani Pontifices istas sacrilegas fœditates districtè prohibuerant, id circò magna Cleri pars his involuta spurcitiis Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrimè, ut par erat invehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. scribebat.

Canone hujus Concilii secundo sic decernitur: *Nullus in Præpositum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, nisi Presbyter, nullus in Archidiaconum, nisi Diaconus eligatur.* Hunc eundem canonem innovat Innocentius II. in Conc. Romano. Uterque legitur canon in decreto *dist. 60. c. nullus, & c. innovamus*. Concil. autem Trid. *sess. 22. de reform. cap. 4.* annum indulget intra quem ii, qui dignitates Ecclesiæ, vel beneficia possident, tenentur ad eum ordinem promoveri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem sanctionem ediderat anteà sub Clemente V. Viennense Concilium. *Clementina ut ii qui divinis de ætat. & qualit. & ord. præficien.* Is verò indultus annus sumit exordium à die sumptæ possessionis, dummodo provisus illam sua fraude non distulerit.

CONC.

CONC. OECUMENICUM X. ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis majoris partis Cardinalium ſuffragiis ſublectus fuit Honorio II. Caliſti II. ſucceſſori Innocentius II. reliqua pars Cardinalium Petrum Leonis Pſeudo-Pontificem elegit, qui ſe Anacletum II. dixit. Imminente quippe Honorii obitu conventum inter Cardinales fuerat ut poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad S. Marcum convenirent ut ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cæterum qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (ut refert Sergius Abbas S. Dioniſii in vita Ludovici VI. Francorum Regis) ſtatim atque Pontifex deceſſit, antequam ejus obitus populo innoteſcere t non auſi ad S. Marcum metu populi tumultuantis convenire ſine mora Innocentium elegerunt (qui ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli S. Angeli. Reliqui verò Cardinales, & Epiſcopi, qui cum majori procerum Romæ civium parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli S. Mariæ trans Tyberim, ad S. Marcum eodem quoque die convenientes ipſum Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atque affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & divitiarum copia ſubnixus, ædes Frangipannm obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus præcipuarum urbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, ut his opibus ſuas partes promoveret.

Sibi etiam Petrus adjunxit Rogerium Calabriæ, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis induſſit. At Innocentius Romæ tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludovicus ſextu,

co Ecclesiæ Romanæ judicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disiungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi juxta canonum præscripta decernitur. Eò porrò nequitiæ facer Clerus jamdudum redactus erat, ut Sacerdotes connubia passim inirent, convocatis affinibus, & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, similibusque conventionibus paciscerentur, & conventa publicis tabulis conscriberent. Quia verò Leo IX. aliique Romani Pontifices istas sacrilegas fœditates districtè prohibuerant, id circò magna Cleri pars his involuta spurcitiis Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrimè, ut par erat invehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. scribebat.

Canone hujus Concilii secundo sic decernitur: *Nullus in Præpositum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, nisi Presbyter, nullus in Archidiaconum, nisi Diaconus eligatur.* Hunc eundem canonem innovat Innocentius II. in Conc. Romano. Uterque legitur canon in decreto *dist. 60. c. nullus, & c. innovamus*. Concil. autem Trid. *sess. 22. de reform. cap. 4.* annum indulget intra quem ii, qui dignitates Ecclesiæ, vel beneficia possident, tenentur ad eum ordinem promoveri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem sanctionem ediderat anteà sub Clemente V. Viennense Concilium. *Clementina ut ii qui divinis de ætat. & qualit. & ord. præficien.* Is verò indultus annus sumit exordium a die sumptæ possessionis, dummodo provisus illam sua fraude non distulerit.

CONC.

CONC. OECUMENICUM X. ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis majoris partis Cardinalium ſuffragiis ſublectus fuit Honorio II. Caliſti II. ſucceſſori Innocentius II. reliqua pars Cardinalium Petrum Leonis Pſeudo-Pontificem elegit, qui ſe Anacletum II. dixit. Imminente quippe Honorii obitu conventum inter Cardinales fuerat ut poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad S. Marcum convenirent ut ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cæterum qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (ut refert Sergius Abbas S. Dionifii in vita Ludovici VI. Francorum Regis) ſtatim atque Pontifex deceſſit, antequam ejus obitus populo innoteſcere t non auſi ad S. Marcum metu populi tumultuantis convenire ſine mora Innocentium elegerunt (qui ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli S. Angeli. Reliqui verò Cardinales, & Epiſcopi, qui cum majori procerum Romæ civium parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli S. Mariæ trans Tyberim, ad S. Marcum eodem quoque die convenientes ipſum Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atque affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & divitiarum copia ſubnixus, ædes Frangipanum obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus præcipuarum urbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, ut his opibus ſuas partes promoveret.

Sibi etiam Petrus adjunxit Rogerium Calabriæ, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis indulſit. At Innocentius Romæ tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludovicus ſextus

Cc co-

cognomento Crassus pedibus ejus procumbens honorificentissimè excepit. Schismati huic extinguendo S. Bernardus diligentissimam, & utilissimam operam navavit apud Reges Franciæ, & Angliæ, & deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus est, se Romam usque Innocentium cum exercitu deducturum, quod & sedulò præstitit. Innocentius Ecclesiarum Gallicanarum in sui subsidium recepta collatitia pecunia ex Gallia in Italiam remeat. Lotarius eidem se comitem cum exercitu numeroso adjungit in Longobardia, & Romam usq; deducit: ubi & coronam Imperii de manu Innocentii suscepit, indeque in Germaniam regressus est, relicto Romæ pro Innoc. tutela præsidiario milite.

Neque solùm schismate per id tempus dilacerabatur Ecclesia, sed hæresibus quoque, & seditionibus quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium illud indixit.

Ejus canon. 3. duo circa excommunicatos decernuntur, primùm ne à suo prælato excommunicatum alius prælatus, vel absolvere præsumat, vel suscipere citra appellationem. Quod idem statuerat Nicænus can. 5. sub Sylvestro, & Lateranensis can. 9. sub Calisto. Sancit prætereà, ut scienter cum excommunicato communicantes, eadem ipsi censura innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt posteriora jura: primum quidem reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis ad minorem excommunicationem. Secundò, ut nec ipsa minor excommunicatio locum habeat nisi participando cum publicè denunciatis atque nominatim; aut cum manifestis Clericorum percussoribus juxta placitum Constantiensis Concilii à Martino V. Pontifice confirmatum. Hac de re plura require superiùs ad Antiochenum can. 2. quo similis fuerat edita constitutio.

Decimus canon prohibet decimas Ecclesiæ à Laicis pos-

possideri, & possessas quamprimùm restitui jubet. Habetur apud Gratianum *can. decimas* 16. *q.* 7.

Canon. 5. Vim Clerico aut Monaco, Diabolo suadente illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum solus Papa solvere possit. Habetur *c. si quis suadente*. 17. *q.* 4.

Generali Conc. subjungitur Innocentii epist. mandans, ut Petrus Abælardus hujusque discipulus Arnaldus de Brixia perversorum dogmatum artifices in locis religiosis separatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

CONCIL. GENERALE IX. seu Lateranense sub Alexandro III. Pontifice.

Vita functo Adriano Tertio successor electus est ab uno & 20. Cardinalibus Alexander Tertius à tribus verò dumtaxat Octavianus Romanus Friderici Ænobarbi studiosus, qui duodeviginti annos adversùs Alexandrum per omnem Italiam bellum atrocissimum gessit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte alia pro Imperatore, & Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Fridericus, & majori suorum parte, tùm apertè deficiente, tùm vacillante resipuit, seque Venetiis ad Alexandri pedes abjecit, & ita solutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad providendum, ne deinceps Ecclesia simili calamitate conflictaretur. His alia causa Catharorum, seu Peterinorum hæresis accedebat, quæ in Aquitania exorta latiùs in dies propagabatur, & Vasconiam, Albegesium, Tolosam, finitimasque oras incesserat. Anno itaque 1179. Concilium istud agitatum est.

Can. 1. statuit Romanum Pontificem esse posse neminem, qui à duabus saltem Cardinalium electorum partibus electus non fuerit. Addens nihil per hoc sacris canonibus præjudicari, qui in aliis quibuscumque electionibus, atque deliberationibus majoris, & sanioris partis consensum ratum habent: quatenus cum in his recurri possit ad superiorem si dubium occurrat isti recursui nō potest locus esse in Summi Pontificis electione.

Can. 2. Irritas decernit ordinationes antipapæ Octaviani aliorumq; omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos gesta. Simile statuerat Concilium Lateranum sub Innocentio Secundo circa ordinationes à Petro Leonis Pseudo-Pontifice factas. Itemque aliud Lateranum sub Calisto secundo Concilium can. 6. circa ordinationes, & reliqua gesta Burdini Pseudopapæ.

Can. 3. Statuit ne annis triginta minor in Episcopum, aut viginti quinque in Parochum, aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoveatur. Hanc renovavit sanctionem Synodus Tridentina *seſſ.* 24. *c.* 2. *de reform.* Iste Lateranus Can. refertur *c. cum in cunctis de elect.* Quo eodem Canone decernitur electum, & confirmatum Episcopum missumque in possessionem bonorum Episcopalium, eo momento pristina sua omnia beneficia per vacationem amittere quo tempus expirat à canonibus præfinitum ad illius consecrationem.

Can. 5. Astringit Episc. ut vitæ necessaria subministret ei, quem sine sufficienti patrimonio, vel titulo ad sacrum ordinem promovit. Refertur in *c. Episcopus si aliquem*, & *c. non liceat de præben.* Gregorius Turonensis *lib.* 8. *hist. Franc. cap.* 20. *Faustinianus* (inquit) *qui jussu Guidobaldi Aquensis urbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione removetur, ut eum Bertrannus Orestes, & Palladius qui eum benedixerant vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent.* Innocentius Papa Tertius *ep.* 184. *regesto* 15. Episcopum Pictaviensem increpat, eo

eo quod in elusionem Can. quo sine titulo, vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores, aut præsentatores, aut successores eorum jubetur de victu provideri, jusiurandum recepisset ab ordinandis, quod nullum vitæ subsidium ab ipso unquam petituri essent. Idemque epist. ad Zamorensem Episcop. constituit, ut ordinator Episc. ei quem ordinatione sine titulo consecraverit, ejusq; successor compellatur de victu providere donec titulum nanciscatur. Habetur in *c. secundum Apostolum de præb. Visit.* huc etiam spectat *c.* 2. *eodem titul.*

In Ecclesia primitiva nemo promovebatur ad ordines, quin simul ascriberetur Ecclesiæ, aut Monasterii ministerio, ut edicitur Can. *6.* Concilii Chalcedonensis, & legitur *cap.* 1. *&* 2. *dist.* 70. Capitulare quoque Caroli Magni lib. 1. cap. 15. *Nullus* (ait) *absolutè ordinetur, & sine pronunciatione stabilitatis loci ad quem ordinatur*. Ea Clerici ad certam Ecclesiam ascriptio dicebatur intitulatio, & ipsa Ecclesia titulus. Postquam verò per ordinationum multitudinem ea consuetudo desiit, tùm demum requisivere jura patrimonium. Concil. quidem Trid. antiqua jura instaurans prohibens quemquam ordinari, quin certæ Ecclesiæ Ministerio ascribatur *sess.* 23. *cap.* 16. non tamen ad hoc astringit, ut Ecclesiæ suppeditent stipendia Clericis illis ascriptis nisi ratione beneficii.

Canon. 9. Cavet ne Prælati per sententiam excommunicent, vel suspendant nisi admonitione præmissa. Et ne ullus Religiosus à capituli, vel proprii superioris regulari disciplina, vel correctione præsumat appellare. Legitur insertum in *c. ad nostram, & c. reprensibilis, de appellat.* Quod attinet ad præmonitiones hæ tantummodo requiruntur, quando decernitur censura circa præsens delictum cum contumacia conjunctus: at verò quæ circa futurum delictum, sive à jure, sive ab homine Prælato decernuntur, non exigunt aliam juris formam, quam ut promulgentur.

Canon 8. *Nulla Ecclesiastica beneficia seu ministeria, vel Ecclesiæ alicui tribuantur, sive promittantur, antequam vacent ne desiderare quis proximi mortem videatur, in cujus locum, & beneficium se crediderit successurum.* Et subinde ita pergit: *Cùm verò præbendas Ecclesiasticas sive beneficia, ac officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diù maneant in suspenso, sed infra sex menses personis, quæ dignè administrare valeant conferantur. Si verò Episcopus ubi ad eum spectat, conferre distulerit, per capitulum ordinetur. Quod si ad capitulum pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit, Episcopus secundùm Deum hoc cum Religiosorum hominum Consilio exequatur, Vel si omnes fortè neglexerint. Metropolitanus de ipsis secundùm Deum absque illorum contradictione disponat.* Habetur in *c. nulla de concess. præben.* Vocatur jus devoluti occurrens, quando non providetur tempore debito, vel providetur quidem, sed de indigna vel incapaci persona.

Devoluti jus extenditur pariter ad beneficia nominationi patronorum subjecta. Quoties namque patronus Ecclesiasticus, aut Collegium Ecclesiasticum, cui jus ad aliquam præbendam nominandi, seu præsentandi competit, neglexerit idoneum Clericum præsentare collatori post semestre computandum à die notitiæ vacationis jus illud suum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui potest pro libito conferre cuivis non incapaci. Idem obtingit post quadrimestre laico patrono, quo elapso tempore, jure illo suo excidit, quod in collatorem ordinarium devolvitur. Id tempus patronis præfigitur in *c. unico de jure patron. in 6.* Verumtamen laicus patronus cui minus temporis indulgetur, variare semel potest, atque à prima nominatione in alterius idoneæ personæ favorem resilire nondum finito quadrimestri; patronus autem Ecclesiasticus non potest, nisi semel intra suum illud semestre nominare *c. cùm autem de jure patron.*

Canon 15. Decernit bona ex beneficio acquisita non

posse

posse à Clericis in alios, quam in Ecclesiam transferri. Qui canon quantumvis malè servetur est perpetuæ, ac indispensabilis obligationis. Sub Ecclesiæ nomine pauperes quoque hìc comprehenduntur. Require superiùs Concilii Agathensis canon. 48. cum iis quæ inibi congessimus.

Can. 16. Edicit, ut prævaleat quod fuerit à majori, & saniori parte capituli constitutum. Habetur *c.* 1. *de his quæ sunt à capituli majo. par.* Et confirmatur per canonem 1. hujus ipsius Concilii.

Can. 18. Mandat in cunctis Cathedralibus Ecclesiis præbendam erigi præceptorialem, ut ea provisus gratis doceat tùm ejusdem Ecclesiæ Clericos, tùm quosvis pauperes Scholasticos.

Canon. 19. Interdicit sub anathemate potestatibus sæculi onera super Ecclesias vel Clericos imponere, aut Episcoporum jurisdictionem quacumque ratione minuere, sibive usurpare. Permittit nihilominus Episcopis, & Clero subsidia quædam communitatibus conferre, dummodo duæ interveniant conditiones: Primò necessitas communis: secundò ne ulla sit coactionis species, *c. non minùs, de immunit. Eccles.* de exemptione Clericorum à laicis judiciis, vide Agathensem can. 8. & Cabilonensem 11.

Can. 27. Anathemate ferit Catharos, & Patarenos hæreticos, qui in Vasconia, Albegesio, & Tolosatum partibus invaluerant, eorumque fautores, & receptatores. Excitat & cohortatur fideles, ad sacrum adversùs illos bellum: Et id præstantibus thesauros aperuit indulgentiarum. Ab illis fuerat Manichæorum hæresis ab inferis suscitata. Profitebantur enim duos esse Deos alterum bonum, qui sola invisibilia condidisset, malum alterum à quo cœli, & terra, & humanum genus, cœteraque visibilia condita sint. Omnes etiam veteris testamenti libros aversabantur solis exceptis testimoniis, quæ novi testamenti authoritate firmantur. Alia

pleraque fœda, delira, & blaſphema prædicabant, quæ recitantur à Rogerio illius ætatis ſcriptore in annalibus Anglicanis.

CONCIL. GENERALE XX. Lateranenſe IV. ſub Pontifice Innocentio III.

DUæ ſimul exortæ fuerunt atrociſſimæ in Oriente peſtes ſub Heraclii Imperio, hæreſis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Mahumetes qui ex ſervili ſtatu, & camelorum cuſtodia ſuæ tandem ſuperſtitionis favore, Arabum princeps evaſerat, ſuam protinus ferro, & flammis exitialem ſectam ſtuduit propagare. Igitur cum Saracenis ſuis non à Sara Abrahami uxore, ut quidam commenti ſunt, ſed à Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vaſtitatem per vicinas regiones Ægyptum, Palæſtinam, totamque Cyriam circumtulit. Adeò ut ſub ipſius Heraclii Imperio haſce provincias Saraceni Mahumete Duce longè latèque occupaverint: qui iiſdem mox in Perſidem eruperunt, quam etiam Hormiſda Rege profligato ſubjugarunt ann. Chr. 140. Inſequenti porrò anno Heraclius vivere deſiit.

Igitur pluribus ſæculis Saraceni nemine obſiſtente ſacra Judææ loca, quam vulgus Palæſtinam dicit, occupaverunt ad annum uſque 1099. quo Godofredus Bullonius ſacri belli dux Hieroſolymam expugnavit, idemque ſociorum ſuffragiis primus Hieroſolymorum Rex eſt proclamatus.

Ad hanc verò ſuſcitandam expeditionem Urbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremitæ Galli, qui

qui urgendi illius causa ex Judæa à se lustrata in Occiduas terrarum partes concesserat, Conc. generale ad Clarummontem Alvernorum oppidum convocaverat, anno supra 1095. quo veluti classico exciti Latini sumptis armis in Asiam transmiserunt trajecto Bosphoro, & Alexium Comnenum Constantinopolis Imperatorem sibi obsistentem, horribili edita Græcorum strage repulerunt, Nicæamque primùm in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentissimas civitates expugnarunt, ipsamque demùm Hierosolymam obsidione ceperunt.

Anno postmodum 1147. sub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Claravallensi Abbate sacram alteram in Orientem expeditionem adorti sunt Conradus III. Germanorum Imperator, & Ludovicus VII. dictus Junior Francorum Rex, postquam Saraceni Edessam Orientis urbem armis occuparunt. Sed florentissimi Latinorum exercitus in orientem progressi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Græcorum Imperatoris execranda perfidia.

Contigit demùm ipsam Hierosolymam à Saladino Babylonis Ægypti Sultano, id est Rege, & Calipha id est Pontifice occupari anno supra millesimum centesimo octogesimo septimo: qua occasione Fridericus Ænobarbus Germaniæ Imperator, ut Ecclesiæ à se illata damna compensaret, cum validissima Latinorum manu sacro se bello accinxit. Hic multis tùm in Thracia, tùm in Asia adversùs sibi obsistentem Constantinopolis Imperatorem Isacium Angelum, & Saracenorum in Asia minori regulos fortissimè gestis, occupataque (ut memorat Pius Papa II. in descript. Asiæ cap. 44.) minori Armenia, amnem perspicuum corporis abluendi causa ingressus, gurgite absorptus disparuit, & inanes esse, vanosque hominum conatus ostendit, quando res ab eo maximè sperabantur.

Nec

Nec tantùm Fridericus, sed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem susceperunt, sed (ita disponente Deo cujus judicia abyssus multa) parum fructuosam. Ricardus quidem Anglus Cypri littoribus appulsus ab Isacio Comneno Græco, qui hanc insulam Græcorum Imperio avulsam per tyrannidem usurpaverat, bello eripuit, & Guidoni Lusiniano Gallicæ originis permisit, postquam hic omni jure regni Jerosolymitani sibi debiti cessit, & in ipsum Ricardum transtulit.

Id verò observandum est, Jerosolymitanum regnum, cujus auspicia Pontifex Urbanus II. in sacris Claromontis comitiis dederat, primusque occuparat Godofredus Bullonius, post annos demum octoginta, & octo miserabili casu ad Mahumetanorum rediisse potestatem Urbano III. Pontifice, quum ultimus Christianorum Regum Guido Lusinianus à Saladino victus illo regno excidit. Postquam Innocentius Tertius Pontifex doctrinæ, virtutumque splendore spectabilis universæ Ecclesiæ gubernaculis admotus est, animum ad terræ sanctæ recuperationem adjecit: cui acres stimulos admovit memorabilis victoria, qua Latini sacro bello fæderati Constantinopoli potiti sunt, creaveruntq; Græciæ Imperatorem Balduinum Flandriæ comitem sub ipsius Innocentii Pontificatu; quo tam felici successu amplius accensus, generale Concilium ad propagandam in ulteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque ut scribit ætatis illius historicus Abbas Uspergensis celebrata est anno millesimo ducentesimo decimo quinto sancta universalis Synodus Romæ in Ecclesia Constantiniana dicta Salvatoris mense Novembri, præsidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo octavo, in qua fuerunt Episcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Constantinopolitanus, & Jerosolymitanus. At verò Alexandrinus, & An-

& Antiochenus cùm per se interesse non possent, hic quia gravi morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione suam habebat sedem, suos ad Concilium apocrisarios miserunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis, & Occidentis Legati multorumque Regum, & principum.

Insignis hac in Synodo effulget sapientia, & pia solicitudo Innocentii, adeò exactè providentis circa res tùm fidei, tùm ordinis, & disciplinæ Ecclesiasticæ omniaque capitulis septuaginta breviter simul, & accuratè complectentis. Quibus demum subjicitur decretum pro sacra in Palæstinam profectione, de pace inter Christianos componenda, aut saltem quadriennii firmandis induciis, deque subsidiis ad hoc bellum comparandis.

Cap. 1. Fides Catholica declaratur his verbis: *Deus sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque condidit creaturam spiritualem, & corpoream.* Consule superiùs annotata ad Nicænæ posterioris Synodi actionem 5.

Cap. 2. Errorem damnat Abbatis Joachim, qui edito adversùs Petrum Longobardum magistrum sententiarum libro, illum dicit insanum, & hæreticum, eo quòd in libris sententiarum scribat, quòd summa quædam res est Pater, Filius & Spiritus sanctus, quæ non est generans, nec genita, nec procedens.

Qua ex propositione Joachinus Petro Longobardo affigit assertionem non Trinitatis, sed quaternitatis nimirum trium singularum personarum, & insuper communis essentiæ, ut quartæ rei. Ipse verò Joachim astruebat in Trinitate unitatem, non illam quidem propriam, & essentialem, sed collectitiam, & similitudinariam, sicut multi homines dicuntur unus populus, idque probabat loco perversè intellecto Joan. 17. volo Pater, ut ipsi in nobis unum sint, sicut & nos unum sumus. Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus, & confitemur cum Petro, quòd una quædam summa res est,*

est, & incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, & sigillatim quælibet earumdem. Et ideò Trinitas solùm est in Deo non quaternitas: quia quælibet illarum personarum est illa res, videlicet substantia, natura seu essentia divina, quæ sola est universorum principium præter quod aliud inveniri non potest. Et illa res non est generans, neque genita, neque procedens: sed est Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud: Sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omninò, ut secundùm Catholicam, & Orthodoxam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit juxta quod ipse testatur: Pater, quòd mihi dedit majus omnibus est. Ac dici non potest quod partem suæ substantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipse sibi, cùm substantia Patris indivisibilis sit utpotè simplex omninò. Nec dici potest, quòd Pater suam transtulerit substantiam in Filium generando; quasi sic dederit Filio ut non retinuerit ipsam sibi, alioqui desiisset esse substantia, Pater ergo quod sine ulla diminutione, Filius nascendo Patris substantiam accepit: Et ita Pater, & Filius eamdem substantiam habent: & sic eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ab utroque procedens. Quum ergo veritas pro fidelibus suis orat, voto inquiens ut ipsi unum sint in nobis sicut nos unum sumus, hoc nomen unus pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro personis verò divinis ut attendatur identitas, atque in natura unitas. Quemadmodum veritas alibi dicit: estote perfecti sicut Pater vester cælestis perfectus est: ac si dicat manifestè estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cœlestis perfectus est perfectione naturæ: utraque videlicet suo modo: quia inter Creatorem, & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin major sit inter eos dissimilitudo notanda. Hæc ad singula verba

in-

inserta habentur *cap. 1. & 2. de summa Trinitate.*

Canon. 5. Commemorat sedium Patriarchalium privilegia, statuitque Constantinopolis sedem esse primam à Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, postremò Jerosolymitanam: ut postquam hi Patriarchæ pallium à Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiæ suæ subditis Episcopis pallium concedere, recipiendo ab eis vicissim fidei Catholicæ professionem, & pro Ecclesia Romana sponsionem unionis, & obedientiæ, Concedit etiam ut Dominicæ crucis vexillum ante se deferri faciant ubique locorum extrà Romanam urbem, aut ubicumque Romanus Episcopus præsens fuerit, aut ejus Legatus utens insignibus Apostolicæ dignitatis. Approbat prætereà ut ad ipsos ex suffraganeis provinciis appellari possit, salvis tamen appellationibus ab ipsis ad Apostolicam sedem.

Summi Pontifices ante hac restiterant Episcoporum Constantinopolis ambitioni, qui contra Nicænæ Synodi decretum affectabant, sedis suæ prærogativam supra omnes Orientis Patriarchas. Damasus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum secundæ, & quartæ furtivos Canones rejecerunt, per quos hæc illis asserebatur præeminentia, Nicolaus verò primus in responsis ad Bulgaros cap. 93. *Porrò* ait *quis Patriarcharum secundus sit à Romano consulitis, sed juxta quod Romana sancta tenet Ecclesia & Nicæni Canones innuunt, & sancti Præsules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa secundus est.* Idemque Nicolaus ad alias admittit primarias sedes quàm quas constituit Petrus Apostolus, sive per discipulum suum Marcum nimirum Alexandrinam, sive per seipsum nimirum Antiochenam, & Romanam, epistol. eadem ad consult. Bulg. cap. 92.

At verò Innocentius Tertius huic Laterano Concilio præsidens jus secundæ sedis Constantinopolis Episcopo in-

indulsit multis rationibus adductus: scilicet ut Græcos hactenus nutantes in Ecclesiæ Romanæ subjectione, & unione devinciret, ac demereretur. Tùm quia à pluribus sæculis reliqui Orientis Patriarchæ Constantinopolitano spontè cesserant. Tùm quia in Oecumenica Synodo Chalcedonensi habita post Apostolicos legatos Anatolius Constantinopolis Episcopus, ejusque in omnibus subsequutis Orientis Conciliis successores jure isto προεδρείας, ac πρωτοκαθεδρείας supra Patriarchas reliquos potiti absque controversia fuerant.

Quod attinet ad Jerosolimitanam Ecclesiam origine quidem omnium Ecclesiarum matrem, sed non dignitate, & quam Nicæna 1. Synodus Cæsariensi Metropolitæ subditam declaraverat, cœpit illa pleno jure dignitatis patriarchalis potiri jam inde à Concilio Chalcedonensi, quod actione 8. Jerosolymitanæ Ecclesiæ universam Palæstinam in tres distributam Provincias subjecit. Intercessit quidem Magnus Papa Leo ne id executioni mandaretur ep. *62.* ad Maximum Antiochenum. Veruntamen idem Juvenalis Jerosolymæ Episcopus, qui in Chalcedonensibus comitiis sederat, convocavit postmodum Palæstinæ totius Synodum in qua ipse primo subscripsit loco. Deinde Iræneus Cæsaræ Palæstinæ Episcopus, cùm tamen in Provincialibus Palæstinæ Synodis anterioribus præsideret, primusque subscriberet Cæsariensis, ut liquet ex Diospolitana Synodo, cui secundus à Metropolita Cæsariensi subscripsit Joannes Jerosolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore adversùs quartodecumanos habita Cæsaræ præsedit Theophilus Cæsariensis, eique assedit Narcissus Jerosolimitanus, utque addiscimus ex Eusebio *l. 5. hist. Eccl. cap. 15.* Synodus demum 5. Oecumenica, eadem jura Patriarchalia Jerosolymorum Ecclesiæ confirmavit.

Canon. 2. Decretum instaurat Lateranensis sub Alexandro Tertio Concilii in can. 18. circa præceptorialem

lem præbendam in singulis cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Ecclesias, quæ possunt præbendam eamdem præstare: additque præceptorem esse ab Episcopo unà cum capitulo eligendum. Adjungit esse pariter in singulis Metropolitanis simili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes aliosque Clericos in sacris scripturis docendo instituat, & in his præsertim efformet, quæ ad curam pertinent animarum, cui congrua præbenda assignetur, non tamen ut fiat canonicus: sed tamdiù redditus accipiat, quamdiù in docendo perseveraverit. Vide c. 1. & c. *quia nonnullis*, *de Magistris*. Deinde Conc. Trid. hæc omnia instaurat, & amplificat *sess.* 5. *de refor. c.* 1. ubi etiam declarat præbendæ Theologalis collationem esse prorsùs nullam & irritam, quæ facta fuerit ei qui per seipsum istud officium exequi non valeat, & provisos esse compellendos ad exercitium muneris sui per reddituum subtractionem. Vide idem Conc. *sess.* 23. *de refor. c.* 18. Istis haud absimilia sunt Gallicana edicta in comitiis Aurelianensibus edita sub Carolo Rege IX. & in Blesensibus sub Henrico Tertio art. 33.

Can. 12. Providet Monasteriorum reformationi, per Provincialia capitula singulis trienniis convocanda, & per sedulas, & frequentes visitationes.

Can. 13. Providet, ne novæ inducantur Cœnobitarum religiones.

Can. 14. Incontinentiam reprimit Clericorum.

Can. 15. Clericorum crapulam coercet: Clericum in ebrietatem lapsum antiquiora concilia Agathense can. 41. & Veneticum in Gallia can. 13. puniunt vel excommunicationis, vel flagellationis pœna.

Can. 16. Præscribit Clericorum modestiam: prohibet eis sæculares negotiationes, aleæ quoque, & taxillorum lusus, quin etiam his interesse vetat. Annulum ab his gestari prohibet qui non sunt Episcopi. Ordinat tonsuram, & vestes, aliaque exteriora omnia componit

ad

ad modestiam. Hoc etiam decernit ut Pontifices in Ecclesia, & in publico superIndumentis omnes lineis utantur, nisi Monachi fuerint, quos deferre oportet, habitum monachalem. Hæc leguntur eadem *in c. Clerici officia de vita*, *& honestat. Cler*. Hoc idem de retinendo ab Episcopis olim professis Monachis habitu Monachali, ac regulari jamdudum sanxerat Synodus Oecumenica octava canon 14.

Can. 17. *Districtè* (ait) *præcipimus in virtute obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus studiosè celebrent pariter, & devotè*. Loquitur de Clericis & Monachis quicumque astricti sunt officio divino legitur in *c. dolentes de celebrat. Miss.* ubi insignis est glossa exponens vocem studiosè quantum ad officium oris sine syncopa: devotè autem quantum ad officium cordis; dicente Apostolo, *orabo Spiritu* (id est respiratione, & lingua) *orabo, & mente* (id est devota mentis attentione) *psallam spiritu, psallam & mente*.

Can. 21. De facienda proprio Sacerdoti confessione decernit saltem semel in anno: & de communicando divinæ Eucharistiæ saltem in Pascha, nisi Sacerdos ipse ex rationabili causa differendum in aliud tempus judicaverit. Qui secus fecerit ab ingressu Ecclesiæ vivens arceatur, & mortuus Ecclesiastica sepultura privatur. Districtè præcipit servari confessionis sigillum, ac secretum. Allegatur in *c. omnis utriusque sexus de pænit. & remiss.* Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio Martyris citato in *c. & si non frequentius de consecr. dist.* 2. Deinde ex Concilii Agathensis cap. 18. Christi, fideles non aliter impediti, astringebantur Eucharistiam ter in anno sumere in Nativitate Christi, in Resurrectione, & die Pentecostes.

Can. 22. Sancit ut medici ad ægrotos vocati sub pœna interdicti ab Ecclesiæ ingressu, teneantur eos admonere ut in primis medicos advocent animarum, sic enim saluti simul animæ, & corporis consultum iri?

fir-

quatenus citra generalem Canonis obligationem, infirmi formidine mortis perculsi, graviùs de vita periclitantur quum de confessione facienda monentur, existimantes (nisi canon juberet indifferenter, etsi forsan non interveniat vitæ periculum) desperatum esse de vita. Prohibetur insuper cum anathematis interminatione ne quis medicus ægro pro corporis salute quidquam suadeat quod vertat in animæ perniciem, Deiq; offensam. Habetur in *c. cùm infirmitas*, *de pœnit. & remiss.*

Canon 24. De elect. ordinat ut uno ex his tribus modis, vel scrutinio, vel compromisso, vel comuni inspiratione ille demum sit electus, in quem major, & sanior capituli pars consenserit, Legitur in *c. quia propter*, *de elect.* Qua verò parte capitis hujus constituitur à Concil. ut assumantur de Collegio tres fide digni, qui singillatim, & secreta vota electorum colligant, & scribant, id abrogatum fuit demum à Conc. Trid. *sess.* 25. *c.* 7. *in fine de regular.* jubente fieri electionem per vota secreta, ita ut nullatenùs in cujusquam notitiam veniant eligentium nomina, & ut aliter facta electio sit irrita.

His idem Lateranensis Canon. 24. duas requirit conditiones, ut aliquis absens possit per procuratorem eligere. Primum ut sit legitimè impeditus ne possit interesse. Deinde ut is cui suffragium committet, sit de ipso eligentium Collegio.

Electionis verò per compromissum legitur exemplum, & decisio in *c. causam*, *de election.* ubi statuitur teneri Moniales accipere in Abbatissam (modò idonea existat) eam quam providit Episcopus, postquam illæ Abbatissæ electionem in Episcopum ipsum contulerant, ac compromiserant.

Electionum libertas ita necessaria est, ut ubi ista coarctatur eo ipso nulla sit electio, Ideòque Cœlestinus Tertius *cap. cum terra de electio.* damnat, & inanem declarat electionem, quæ fit quando Patriarcha, vel Episcopus, vel Princeps, duas tresve personas

 eli-

eligendas nominavit, ne liberum sit aliam eligere, quæ non sit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunensi *c. ubi periculum §. cæterum, de electio. in 6. Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatus captivas affectus, vel ad certum aliquem obligationis cujuscumque necessitate adigit, cesset electio dum libertas admittitur eligendi.*

Præfato juri communi conformantur Constitutiones ordinis Prædicatorum *dist.* 2. *c.* 2. §. 4. prohibentes in electionibus proponi certas personas à superioribus & statuentes teneri superiorem approbare factam electionem alterius personæ dum sit idonea, quam ex iis quas nominaverit. Et Rodericus Doctor Franciscanus in *qu. Regular. art.* 10. & 11. profert Bullam Pii V. anni 1571. decernentem, ut si Prælatus, aut commissarius qui præest electioni, convictus fuerit quomodolibet impedivisse libertatem eligentium removeatur ab officio. Idem Rodericus refert se vidisse tres electiones diversas declaratas invalidas, eo quod is qui præerat, restrinxisset eas ad duas, aut tres personas. *Martin.* Navar. *lib.* 1. *cons.* 5. & in Manual. *c.* 22. *n.* 5. docet ex metu reverentiali erga personam, quæ in vocales polleat authoritate, non minus irritam fieri electionem, quàm matrimonium. Nec valet ulla consuetudo per quam remanente electione tollitur, aut restringitur eligendi libertas, ut docent ad *d. c. cum terra de electio.* Joan. Andreæ, & Prosper Fagnanus. Committitur enim gravis injustitia quando sine justa causa, & legitimo processu excluditur, vel una persona (& multo gravior si plures) à jure electionis quod ei competit sive activæ, sive passivæ.

Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatissæ inter Moniales, consulito Conc. Trid. *sess* 25. *c.* 5. *in fine de regular.*

Cap. Lateran. 25. statuit eligentes per potestatis sæcularis abusum ab officiis, & beneficiis triennio suspendi,

di, atq; privari eligendi potestate. Electum autem si tali elect. consentiat fieri deinceps ineligibilem, & factæ electionis commodo privari, habetur in *c. quisquis de elect.*

Can. 26. Decernit, ut facta electione is ad quem pertinet electum confirmare, diligenter examinet electionis processum, & personam electi: qui si reperiatur indignus, eum admitti, & confirmari prohibet, legitur in *c. nihil de elect.*

Can. 29. Districtè prohibet, plures ab uno Clerico prębendas curatas, vel personatus, vel alia beneficia etiam curæ animarum nullatenus annexa in una, eademque Ecclesia possideri. Et si secus fiat, hoc ipso statim ab obtento beneficio secundo, primum ipso jure vacent: quod si provisus utrumque retinere contenderit, utroq; privetur. Is verò ad quem jus conferendi spectat, si intra sex menses providere neglexerit, tenebitur tantumdem resarcire in utilitatem vacantis Ecclesiæ, quantum eo tempore vacationis Ecclesiæ fuerit de illius fructibus, atq; emolumentis perceptum: collatio autem vacantis beneficii devolvitur ad superiorem. Reservat tamen ad Apostolicam sedem jus dispensandi ad plura tenenda beneficia, circa sublimes, aut litteratas personas. Habetur hoc totum in *c. de multa, de præbend.* His similia statuuntur à Joanne XXII. in *extravag. execrabilis. eod. tit.* Et in Conc. Trid. *sess. 7. c. 2. & sess. 24. c. 17.* præclarè observat glossa in *d. c. de multa in verb. contenderit*, quod ante Innocentii tertii hanc receptam constitutionem, ut adepto secundo incompatibili beneficio, statim vacet primùm, antiquiora jura dedisse optionem isto casu ei qui sic punitus fuisset, ut adeptus duo incompatibilia eorum alterum, quod mallet, eligeret, alio sive priore, sive posteriore dimisso: sic enim statuunt duo Canones Alexandri tertii *c. referente, & cap. præterea, de præbendis.* Istis adjungito quæ superiùs annotavi ad Can. 15. Nicænæ Synodi secundæ.

Can. 31. Prohibet ne filii Canonicorum instituan-

tur in iisdem Ecclesiis, in quibus patres eorum instituti fuerint. Habetur in *c. ad abolendum, de fil. Presb.* Jam anteà sanxerat Alexand. III. non debere filium in eadem Ecclesia, aut præbenda ministrare, qua pater tenuisset. *c. præsentium, & c. conquerente eod. tit.* Sed si quis alius post patrem habuerit beneficium, poterit deinde filius, si nihil aliud obsistat, etiam admitti *c. ex transmissa eod. tit.*

Can. 32. Perversam reprobat consuetudinem qua patroni, aut rectores Ecclesiarum Presbyteris parochianis adeò tenues redditus attribuunt, ut inde sufficienter nequeant sustentari: quo fit ut vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos sufficienter litteratus. Statuit itaq; ut abolita mala consuetudine, sufficiens ad honestè vivendum portio assignetur Presbyteris. Habetur in *c. extirpandæ, de præb.* Eandem ob causam Synodus Trid. sancit *sess. 25. c. 16.* beneficia quoq; abstracta olim ab animarum cura per assignationem vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum, redintegrari denuò fierique ex simplicibus parochialia, sicut à primordio fuerant.

Canon. 36. Declarat posse judicem saltem Ecclesiasticum suam revocare sententiam interlocutoriam, aut comminatoriam, etiam posteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur in *c. cum cessante de appell.* Huc pertinere potest quod scribit Bernardus ad Innocentium II. Papam epistol. 180. *Hoc* (inquit) *solet habere præcipuum Apostolica sedes, ut non pigeat revocare, quod à se fortè deprehendit fraude elicitum: non veritate promeritum.* Secularia verò judicia semel facta non corriguntur, nisi à superiore tribunali. *l. judex posteaquam ff. de re judicata.*

Canon 37. Edicit non posse quemquam per litteras Apostolicas trahi ultra duas diætas extra diœcesim ad aliquod judicium. Continetur in *cap. nonnulli de rescript.* Et confirmatur ab Honorio tertio *cap. olim de exception.* Sed posthæc Bonifacius octavus reduxit ad unicam ultra Diœcesis fines diætam *c. statutum §. cùm verò de rescript. in 6.*

Can.

Can. Lateran. 41. sic dicit; *Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est, Synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide praescriptio, tàm Canonica, quam civilis: cum sit generaliter omni constitutioni, & consuetudini derogandum, quae absque mortali non potest servari peccato. Unde oportet ut qui praescribit in nulla temporis parte rei alienae conscientiam habeat.* Continetur *in c. fin. de praescript.*

Can. 50. Revocat prohibitiones matrimoniorum, quae antea protendebantur usque ad septimum consanguinitatis, & affinitatis gradum, easque reducit deinceps ad quartum gradum. Habetur *in c. non debet de consanguin. & affin.* Conc. Trid. his alteram addit reductionem *sess. 24. c. 3. de refor. matrim.* scilicet impedimenti publicae honestatis ad secundum gradum; Et impedimenti affinitatis consurgentis ex fornicatione, ac omni copula illicita ne primum excedat gradum.

Can. 53. *Et decimae ante omnia tributa deducantur, & solvantur.* Habetur *c. cùm non sit, de decimis.*

Can. 63. Abusum illum quantumvis longi temporis diuturnitate roboratum, ut pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum, aliquid taxetur, vel exigatur, declarat simoniacum, & damnabilem, atque ulterius fieri vetat. Legitur *in 2. sicut pro certo, de simon.* Multa de simonia Ordinis congesta require superius ad Cabilonensis Concilii ca. 16.

Canon. 64. In tantum dicit invaluisse intra Monasteria simoniacam labem, ut praetextu paupertatis vix ulla in monialem reciperetur nisi per simoniam. Id verò reprobat, & fieri districtè interdicit, atque ad strictiorem poenitentiam omnibus vitae diebus compellit, Moniales, quae sic admissae sunt, aut alias admiserunt. Legitur *in cap. quoniam de simon.* Caeterum consensus nunc est Theologorum, & Canonistarum communis, & usu toto Christiano orbe recepto confirmatur nullam intercedere simoniam, si quando Mo-

nasterii opes non sufficiunt ad novi Religiosi alimenta, paciscitur Monasterium de contribuenda pecunia, ut inde alatur qui ad Monasterium admitti postulat. Duo namque ab invicem planè distantia sunt; Religio ipsa, & onus suppeditandi victum, cæteraque vitæ corporalis subsidia, istud enim merè temporale est, illud spirituale. Nihil potest titulo admissionis in Religionem exigi temporale, sed potest exigi pro alimonia, quæ est alterius ordinis, atque temporalis. Qua etiam ratione quamvis matrimonium inter fideles sit Sacramentum, fiunt tamen conventiones dotales in matrimonio, non propter Sacramentum quod fieret simoniacè, verùm ad sustentanda matrimonii onera merè temporalia. Videri potest Sylvester *verb. simonia qu.* 15. ut sileam sequentium, & huic conformium scriptorum numerosissimum exercitum. Denique concluditur sacra Synodus decreto sacræ militiæ ad Jerosolymitani Regni recuperationem.

CONC. GENERALE XIII. Lugdunense primum sub Innocentio IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici IV. Imperatoris filius Fridericus II. amplissimis ab Apostolica sede beneficiis affectus, quem à tenera ætate parentibus orbatum, & civilibus bellis divexatum, tanta charitate in suam tutelam susceperat Innocentius III. ut ipsius opera non modò elusi fuerint illorum conatus, qui tùm occultis conspirationibus, tùm aperta vi materno illum Regno Apuliæ, Siciliæque spoliare nitebantur, sed ei aditum etiam ad Imperium munierit depulso in ejus gratiam Othone, qui quartus ejus nomi-

minis fuerat designatus Imperator. Ingratus porrò Fridericus non tantùm his beneficiis gratiam nullam retulit, sed arma etiam quæ ex voto ad sacra Palæstinæ loca impendere tenebatur in Romanos Pontifices convertit. Graves in primis cum Innocentii III successore Honorio III. simultates gessit, quas postmodum adversùs Gregorium IX. prosequutus est, donec monente isto atque urgente, copias in Syriam eduxit: ubi nullo commisso prælio Jerosolymam à Saracenorum Calipha recepit dicis tantum causa, & specie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regressus in Occidentem complures Romanæ Ecclesiæ terras, qua proditionibus, qua Marte aperto invadit, præsidiisque munit, adeò ut magna Piceni, & Latii parte occupata Romam ipsam obsidione cinxerit, & quotquot Romanorum in ejus cecidere potestatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. Laceravit verò universam in duas factiones Italiam Gibellinorum, quos suis partibus addixit, & Guelforum qui partes Pontificis tuebantur; unde innumeræ ubique cædes, direptiones, captivitates, incendia, omnesque hostiles, & barbaricæ immanitates grassabantur.

His aliæ ditissimæ in aliis Christianorum Provinciis strages, & calamitates accedebant Saracenorum armis Orientem simul, & Occidentem infestantibus. Imminebant extremæ Constantinopolitano Imperio clades, cujus tunc Latini vix reliquias tuebantur, conspirantibus in eos Græcis, finitimisque barbaris, nulla humani subsidii spe affulgente, propter bella quibus Occidentem Fridericus distinebat. Alter malorum cumulus iisdem temporibus Christianæ Reipublicæ funestus incubuit.

Gens enim Tartarorum direpta primùm utraque Armenia, deinde vastatis quæ inter maria Euxinum, & Caspium interjacent Provinciis Georgianorum, & Mengrelinorum veterem Iberiam, & Cholcon inco-

lentium, universam Moscoviam, Poloniam, Transilvaniam, Hungariam, Bohemiam cædibus, & incendiis populata est Battone duce circa ann. 1241.

Augebat prætereà optimi Pontif. animum collapsa Ecclesiæ disciplina, morumque perversitas, in graviora quotidie vitia dilabentium, sive Clerum, sive reliquum populum inspiceres cui malo causam dederunt diutina bella, factiones, & schismata renascentia. Cura ista Pontificem sollicitabat ut Ecclesia tranquillitatem, & pristinum qui propemodum obsoluerat dignitatis splendorem recuperaret. His de causis Gregorius IX. Concilium generale Romæ indixerat. Eò cùm plurimi ex Galliis, & Hispaniis antistites Genuensium triremibus vecti properarent, in Friderici classem inciderunt, & captivi una cum quibusdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti sunt. Istam tot præsulum indignam cladem, sic ægrè tulit Gregorius, ut ex animi mœrore intra dies paucos extinctus sit.

Huic subjectus Cælestinus paucis diebus superstes fuit, Cælestinum excepit Innoc. IV. Sinibaldus antea vocatus patria Genuensis, ex illustri Fliscorum gente Comitum Lavaniæ. Hic statim Friderico æquissimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellum gerere, neque cum fidelibus pacem colere sciebat, omnibus despectis conditionibus, precibus, & admonitionibus, majori etiam furore exarsit. Tum demum Innocentius ut luctuosis Ecclesiæ ruinis occurreret, cùm nihil per Italiam bellorum tempestatibus undique jactatam tutum esset, etiam in Galliam ubi sanctus regnabat Ludovicus navigio se subduxit. Conciliumque Lugduni generale indixit, quo citatus ad causam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen misit, in primis verò Thadeum virum industrium suo nomine responsurum.

Ejus itaque causa sedulò explorata, Innocentius de Synodi sententia Fridericum damnatum communione fidelium exclusit, & Imperii dignitate, regnoque Apu-

liæ

liæ & Siciliæ abdicavit. Tum Germania universa à Friderico defecit. Novus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ, & Hassiæ Lantgravius istoque post biennium mortuo. Vuilhelmus Hollandiæ Comes, Longobardi pariter in Fridericum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam concessit, & lecto per ægritudinem decumbens a proprio filio Manfredo, quem ex concubina susceperat, pulvino ori admoto suffocatus est.

Provisum hac Synodo pariter fuit Ecclesiasticæ disciplinæ instaurationi valdè tum labefactatæ, & collapsæ. Renovata quoque fuit sacra adversus infideles militia, cujus designatus dux fuit sanctus Ludovicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de suppetiis Imperatori Græcorum ferendis: sed hujus historiæ notitia paulò altiùs repetenda.

Postquam Isaacius Angelus Constantinopolis Imperator annos novem, & menses octo regni explevit, ab Alexio Angelo fratre per insignem perfidiam excæcatus est, & regno spoliatus: Isaacio nata erat Irene, quam Philippus Germanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoque patruo cognominis Alexius. Angelus paternam injuriam ulturus ad Philippum profugit, cujus cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite aliisque Principibus bellum ineunt adversus Alexium Tyrannum, qui nomen sibi Comneni asciverat. Hunc itaque capta Constantinopoli in fugam cogunt, & Isaacium cæcum in imperium reducunt, dato illi socio, & adjutore filio Alexio. His præclarè gestis, dum Latinorum classis ad urbem staret in anchoris, parata dum ver appeteret, in Orientem contra Saracænos proficisci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus cives adversum Imperatores per seditionem concitat, qua occasione Alexium Angelum in custodiam includit, ipseque insignia sibi assumit Imperii.

Latinorum ergo classis hoc facinus ultura Constantino-

tinopolim denuò expugnat. Captus Murzuphius ex edita turri præceps deiicitur. Balduinusque Flander Latinorum Principum suffragiis eligitur Imperator anno 1204. sub Innocentio III. Pontifice Imperii Græcorum provinciæ in plurima dominia diffectæ sunt. Venetis quippè attributa est Eubœa, omnesque maris Ægei insulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni regnum cessit Thessalonicæ. Godofredo Athenarum ducatus cum Achajæ principatu. At verò Græci principes Asiæ provincias certatim occupaverunt. Theodorus enim Lascaris Nicææ in Bithynia dominatum cepit, & armis strenuus Turcas ingenti strage profligavit, eorumque Sultanum in acie suaptè manu peremit. Andronici quondam invasoris Imperii ex filio Manuele nepotes David, & Alexius Comneni suas quoque partes nacti sunt. David Oeneum, & Synopen civitates Ponti, & Trapezuntem novo Imperii titulo: Alexius autem Heracleam Ponti, & Paphlagoniam sibi ascivit.

Constantinopolim annos octo, & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipso Balduino primo ad Balduinum secundum, cui præsens in isto Lugdunensi Concilio interfuit, seditque ad dexteram Innocentii Papæ: ad cujus sinistram alii consederunt principes alici anno 1245.

Veruntamen post annos sexdecim Constantinopolis à Græcis intercipitur Michaelis Palæologi dolo, qui sibi suisque posteris hoc Imperium asseruit anno supra 1261. Itaque inchoatum à Balduino Latinorum in Oriente Imperium desiit in altero Balduino; quemadmodum auspicatum à Magno Constantino Constantinopolis Imperium desiit in Constantino Palæologo à quo ad Turcas devolutum est. Similiter Romanum Imperium quod primus exortus est Augustus terminatum est in altero Augusto, ab Odacro Erulo-

lorum Rege expugnata Roma, constitutoque novo Italiæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Christianos Principes conciliavit saltem in quadriennium: publicas privatasque supplicationes apud omnes qui Christianorum nomine censentur indixit, pecuniarum contributiones ad sacri belli expensas procuravit, præsertim ex proventibus Ecclesiarum. Providit etiam cruce signatorum militum securitati, quorum personas, & facultates intactas esse jussit, & sub S. Petri tutela suscepit. In hac Synodo concessum fuisse Cardinalibus Pileum rubrum produnt. Quamplurimæ hujus constitutiones in 6. decretalium passim referuntur.

Harum una Ecclesiæ regimini valdè conducens statuit *personas exemptas si extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratia, si religiosus extra propriam Ecclesiam, & septa deliquerit monasterii) *posse citari, & conveniri coram ordinario, & ab eo puniri, c. volentes, de privileg. in* 6. Concilium deinde Tridentinum *sess.* 7. *de reform. cap.* 14. *In exemptorum* (inquit) *causis constitutio Innocentii IV. quæ incipit,* Volentes, *in generali concilio Lugdunensi edita servetur, quam eamdem sacrosancta Synodus innovandam censuit, & innovat.* Nostra quoque Francica jura hoc idem confirmant, & sanciunt in Aurelianensibus comitiis sub Rege Carolo IX. art. 11.

COM-

CONCIL. GENERALE XIV. Lugdunense secundum sub Gregorio X.

AB obitu Clementis IV. vacua fuit Petri sedes tribus, & triginta mensibus, dum inter sese Cardinales dissident qui tandem in S. Bonaventuram Ordinis Minorum Generalem, etiamsi nondum Cardinalis esset, compromiserunt. Hic verò nullum proposuit Cardinalem, sed Tibaldum Leodi Archidiaconum virum vitæ sanctimonia insignem, qui tum in Syria belli sacri occasione versabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquievit, qui & transmissis in Orientem litteris factam de ipso electionem eidem significaverunt. Hic asserto sibi Gregorii nomine omnem adhibuit sollicitudinem, in primis ut subsidia nova Christianis in Syria militantibus præstarentur. Præterea ut Græci quibus Michael Palæologus excluso Balduino imperabat, ad fidei, & communionis Apostolicæ sedis unitatem revocarentur: Ad hæc ne Apostolica sedes diutius post hac vacua esset; Denique ut depravati Christianorum mores emendarentur. His de causis misit quaqua versum epistolas, ac nuncios ad Episcopos, & Principes ad sacrum indicendum Concilium Lugduni post biennium celebrandum. Legatos etiam misit ad Palæologum, qui ipsum cæterosque Græcos ad concordiam cum Rom. Ecclesia reducerent, eundemque cum Græcorum Episcopis ad Oecumenicam Synodum invitarent.

Anno igitur Christi supra millesimum ducentesimo septuagesimo quarto Lugdunum convenere Patriarchæ Constantinopolitanus, & Antiochenus, aliique ex diversis oris Episcopi quingenti: In his S. Bonaventura Episcopus Abbanensis eruditione, morumque sanctitate conspicuus, qui necdum soluto Concilio migravit,

in

in Cœlum. Sanctus verò Thomas dum vocatus eo proficiſcitur exiit ex mortali ad immortalem. Adfuit in Concilio Jacobus Aragoniæ Rex & cęterorum Regum, & Principum oratores.

Peracta ſeſſione tertia intromiſſi ſunt Michaelis Palæologi legati, quos honorificè Gregorius, & univerſa Synodus exceperunt. Lectæ ſunt hujus Imperatoris, & Epiſcoporum Orientis litteræ, quibus Catholicæ, & Romanæ Eccleſiæ fidem, ſimulque Spiritus Sancti à Patre, Filioque proceſſionem, primatumque Romanæ ſedis agnoſcunt. Legati verò Græci nomine Michaelis Pontifici obſervantiam, ac ſubjectionem exhibuerunt. Acceſſere prætereà Tartarorum oratores ad ineundas pacis cum Chriſtianis conventiones, quorum unus fidem Chriſti ſuſcepit, & à Petro Cardinali Oſtienſi baptizatus eſt. Denique præcinente Summo Pontifice decantatum eſt à Cardinalibus reliquiſque Latinis patribus Symbolum Conſtantinopolitanum cum ſolita additione Spiritus ſancti à Patre Filioque proceſſionis. Deinde à Conſtantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus ſuccinentibus græcè, cum eadem bis repetita additione decantatum fuit.

Pro ſacræ militiæ impenſis ſicut in præcedentibus Conciliis præſtitum fuerat, Papa toto ſuffragante Concilio decimas omnium Eccleſię proventuum conſtituit & deſtinavit.

Inter alias ſacræ Synodi ſanctiones inſignis utique illa fuit de ritu in electione Papæ ſervando: de clauſura conclavis eligentium Cardinalium: de interdicta quacumque privata per litteras, ſive per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conventionum, pollicitationum, juramentorum quæcumque circa futuram electionem intervenerint diremptiones: Et refertur in *cap. ubi periculum, de elect. in 6.*

Quod attinet ad electiones, antiquiſſima ſane

atque

atque ab initio receptissima eligendorum Episcoporum forma hæc fuit, ut omnes Episcopi Provinciæ in unum convenientes novum crearent Ecclesiæ viduatæ antistitem, accedente plebis testimonio, & universi Cleri, aut majoris ejus partis consensu, ut his testatur verbis Cyprianus epistol. 68. *apud nos, & ferè per omnes Provincias tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpositus ordinatur Episcopi ejusdem Provinciæ proximi quique conveniant, & Episcopus delegatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.* Ibidemque divinis id astruit testimoniis, scilicet num. 10. ubi Moysi Deus jubet, ut coram universo populi cœtu consecret Eleazarum Pontificem. Et Act. 1. ubi coram omnibus discipulis Mathias in Judæ traditoris vicem eligitur. Et Act. 6. ubi Apostoli convocasse perhibentur discipulorum multitudinem pro diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Episcoporum judicio, & plebis testimonio fuisse legitimè ordinatum *epistol.* 41. Idemque *epist.* 52. de Cornelio, sic ait: *non ut quidam vim fecit ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est ut Episcopatum coactus acciperet, & factus est Episcopus à pluribus Collegis nostris, qui tunc in urbe Romæ aderant*: Et subinde: *factus est Cornelius Episcopus de Dei, & Christi ejus judicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc adfuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio.* Concilium Nicænum canon. 4. & 6. *Episcopum decernit constituendum esse ab omnibus Provinciæ Episcopis, aut saltem assentiente majori eorum parte.*

Quod idem sancitur in Concilio Antiocheno canon. 19. aliisque innumeris Romanorum Episcoporum decretis. Leo quidem magnus *epistol.* 92. ad Rusticum *nulla (ait) ratio fuit, ut inter Episcopos habeantur qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec ab Episcopis Provincialibus cum Metropolitani judicio consecrati.*

At-

Atque habetur in *cap. nulla ratio diſtinction. 62.*

Illo itaq. ritu Romani Epiſcopi creabantur, ut conſtat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damaſi interponi primum cœpit Cæſaris authoritas occaſione ſchiſmatis ab Urſicinio ſuſcitati. Idem iteratum deinceps in aliis quibuſdam ortis ex ſchiſmate diſſidiis. Res quippe compoſitæ ſunt à Valentiniano inter Damaſum, & Urſicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium, & Eulalium. Et à Theodorico Rege inter Symmachum, & Laurentium. Deinde Juſtinianus Imperator recepta de Gothis Italia noluit quemquam pro Romano Pontifice admitti, niſi poſt ſuam approbationem. Idque ita ſub eo, & qui ei ſucceſſerunt Imperatoribus uſu ſervatum eſt uſque ad Conſtantinum quartum Auguſtum, qui Benedicti II. Pontificis hortatu omnem permiſit creandi Papæ poteſtatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Hiſtoricus ſchiſmaticus, atque Henrici Imperatoris partes adverſus Romæ Pontifices propugnans fabulam commentus eſt Synodi Romanæ centum quinquaginta trium Epiſcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum ſummo decoravit privilegio non modò confirmandi novi Papæ electionem, quod jus à Juſtiniano uſurpatum in ſucceſſores Imperatores dimanarat; ſed quod hactenus fuerat inauditum, ſola & propria authoritate eligendi Pontificis pro libito: & prætereà Epiſcopos per ſingulas Provincias pariter eligendi, & per inveſtituram præficiendi vacantibus Eccleſiis. Poſt Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilii decretum ſuæ canonum collectioni inſeruit. Quæ res multos incautos ipſumque Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validiſſimis argumentis Baronius refellit, quibus aliàs ſuperaddit paris roboris convictiones Joann. Morinus in ſuis lucubrationibus de origine, & progreſſu temporalis Romanorum Pontificum poteſtatis. Canon itaque incipiens Hadrianus

Papa

Papa, & *c. in Synodo dist.* 83. dignus est qui expungatur, & obliteretur cum eo qui præcedit Canone historico. Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorum Rege Desiderio suis armis profligato Romanam Ecclesiam in libertatem vindicavit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem usque octavum.

Igitur deinceps liberæ fuerunt Romano Clero populoq; istiusmodi electiones ad Leonem usque octavum, qui, quum depulso Joanne duodecimo per vim sacrilegam, fuisset ab Ottone Imperatore nominis hujus primo, in dejecti locum ac sedem promotus, derivatum tandem in Imperatores Occidentis jus istud electionis Papæ fuit, quo deinceps usi, quin potiùs abusi sunt Imperatores Germani ad Henricum usque Tertium ex Franconiæ duce Imperatorem, quando Gregorius Papa Septimus integrum istud jus ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum revocavit: quàm latiùs historiam prosequuti sumus ad Concilium Oecumenicum nonum, seu Lateranum sub Calisto.

Quum verò eandem eligendi Papæ potestatem adhibita vi sacrilega Henricus IV. tertii filius à Paschali II. extorsisset, idem Paschalis coacta Synodo concessionem injustam revocavit. Sanctissimus quidem Papa Gregorius Magnus in comment. ad *Psal. 4. Pœnit.* tyrannicam dicit sæculi sui consuetudinem, qua vetabant Imperatores Græci injussu suo, imò nonnisi accepta pecuniæ summa Romanorum Episcopum ordinari.

Haud planè compertum est, quandonam solis fuerit Cardinalibus attributa summi Pontificis electio. Constitutio quidem de Cardinalium Conclavi procusa est in hoc secundo Lugdunensi Concilio. Perspicuum autem est ex Petri Damiani testimonio, jus eligendi Papæ pertinuisse ipsius tempore ad solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales. Verisimile est sumptum fuisse hujus exordium à Leonis IX. inauguratione,

quan-

quando Ildebrandi studio, ac opera electus Romæ Pontifex fuit, postquam eumdem Imperator ipse creaverat. An verò ante Othonem primum fuerit penes solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales potestas eligendi Papam incompertum est.

De Cardinalium porrò eminentia sic refert Petrus Damiani, & ipse Cardinalis, qui sub Leone IX. ejusque successoribus omni virtutum laude florebat lib. 1. epist. 20. *Romanæ Ecclesiæ Cardinales Romanum Pontificem principaliter eligunt, & quibusdam aliis prærogativis non modò quorumlibet Episcoporum, sed etiam Patriarcharum atque primatum jura transcendunt: salvo quippè universalis Ecclesiæ Sacramento isti sunt oculi unius lapidis, ipsi lucernæ unius candelabri.* Sanctus Bernardus *lib. 4. de consider.* Cardinales vocat orbis judices. Extat rescriptum Pontificis Eugenii Quarti ad Henricum Cantuariæ Archiepiscopum, & Angliæ primatem, & refertur apud Jacobatium Cardinalem *libro 1. de Concilio*, ubi hæc referuntur Eugenii verba. *Ipsos præterea Cardinales pro honoris, & dignitatis eminentia partem sui corporis Summi Pontifices appellant, ex quo sine ulla dubitatione ostenditur, post caput Ecclesiæ, quod est Papa, contigua sui corporis membra, qui sunt fratres ejus Cardinales præ cæteris Ecclesiæ membris, ac partibus honorari debere.* His etiam illa Eugenius adjungit, *quoscumque primates, & Episcopos à Cardinalibus Summo Pontifici assidentibus judicari, & singulos Episcopos singulis, ac particularibus Ecclesiis præesse & providere, Cardinales autem universæ sub Papa Ecclesiæ.* Profert demum Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla, præsertim duorum Lugdunensium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem, honoratiorem præ cunctis Episcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Insuper Leo Papa Decimus in Concilio Lateranensi *sessio 9.* asserit S. R. E. Cardinales reliquos

omnes dignitate, ac honore post Summum Pontificem antecellere. Novissimè Concil. Trid. *sess.* 15. *de ref. can.* 1. ait Cardinalium Consilio apud Sanctissimum Romanum Pontificem universalis Ecclesiæ administrationem niti.

Quin imò his longè antiquior Joannis Papæ Octavi, qui sæculo nono vixit constitutio declarat. *Romanæ Ecclesiæ Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in sancta Dei Ecclesia, quo seniores septuaginta apud Moysen in Synagoga*: Idcoque decretum confirmat Leonis Quarti prædecessoris sui, ut scilicet bis in hebdomada Cardinales ad sacrum Apostolicum palatium conveniant, ad providendum, & decernendum pro universarum Ecclesiarum solicitudine, pro Clericorum disciplina, & pro laicorum querimoniis auscultandis & difiniendis. Ex quibus liquet in Cardinalibus constitui universalis Ecclesiæ senatum, atque ordinarium Summi Pontificis Consilium. Nulla quippe tam præcellens sapientia est, quæ consiliorum adminiculis non egeat: adeò ut præclarè observet S. Chrysost. *Hom. ad cap.* 1. *act. Apostol.* Petrum Apostolorum Principem Sancti Spiritus donis cumulatissimè, ornatum, & munitum nihil per propriam authoritatem, aut imperium constituisse, sed in rebus gravis momenti agere solitum ex fratrum Consilio: ut liquet in electio ne successoris Judæ Iscariotis ad Apostolicum munus, & in disceptatione orta circa legalium observationem. Ex his perspicuum est S. R. E. Cardinalibus respectivè attribuendum esse, quod ipsi decernunt Imperatores *l. unica c. de præpos. Labar. l.* 12. *Immunitate digni sunt quos lateris nostri comitatus illustrat*. Idem enim à Papa de his proferri potest.

Cardinalium prima, quæ legitur mentio fit in Romano Concilio sub Sylvestro Primo, cujus Can. 6. refertur fuisse tunc in Romana Ecclesia septem Diaconos Cardinales. Post annos verò circiter trecentos S. Gre-

go-

gorius Papa, ſæpè numero meminit Cardinalium Sacerdotum, & Diaconorum, nec tantum Romanæ Eccleſiæ, ſed etiam remotiorum Eccleſiarum. Si quidem *lib.* 2. *ep.* 13. *indict.* 11. conſtituit in Eccleſia Terracinæ Sacerdotem Cardinalem, *& eod. lib. epiſt.* 6. *indict.* 10. Joannem conſtituit Epiſcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Eccleſia. Et *lib.* 3. *ep.* 14. providet, ut in Syracuſanam Eccleſ. quidam cooptetur Diaconus Cardinalis. Similiter *l.* 5. *epiſt.* 11. concedit Fortunato Epiſcopo Neapolitano, ut Gratianum conſtituat in Neapolitana Eccleſia Diaconum Cardinalem. Porrò addictionem hujuſmodi ad aliquam Epiſcopalem Eccleſiam vocat paſſim S. Gregorius nunc cardinationem, nunc incardinationem. In ejuſdem etiam vitæ *lib.* 3. *c.* 15. teſtatur Joannes Diaconus his verbis; *Civitatum deſolatarum Pontifices Gregorius vacantibus civitatibus incardinare curabat.* Et exemplum ſubiicit Martini Tamitanæ Eccleſiæ Epiſcopi, quem quia fuerat illa Eccleſia ab hoſtibus devaſtata, vacantis jam Aletienſis Eccleſiæ Epiſcopum, Cardinalem conſtituit. Præterea Meldenſis Concilii can. 54. conſtituitur, *Ut Epiſcopus titulos Cardinales in urbibus, vel ſuburbiis conſtitutos ordinet atque diſponat.* Ut fateri neceſſe ſit titulos Cardinales fuiſſe quoque aliarum à Romana Eccleſiarum, nec tantum Epiſcopalium, ſeu Cathedralium, ſed etiam inferiorum in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterùm ex Gregorii Magni præfatis litteris, & ordinationibus id ego colligo, quod cùm liberum Epiſcopis eſſet Sacerdotes, & Diaconos ſubjectis ſibi Eccleſiis præficere, & populis inſuper Epiſcopali vacante ſede novos ſibi Epiſcopos eligere, nihilominus haud licuiſſe ex alienis Eccleſiis Clericos, iiſdem addictos præficere aliis Eccleſiis, quatenus ejuſmodi translationes Epiſcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum fieri Nicæna Synodus prorsùs interdicit canon. 15. Ideòque ut hoc fieret opus fuiſſe Apoſtolica diſpenſa-

rione; quam præfatis locis indulget S. Gregorius ex justa causa, quia nimirum pristinæ Ecclesiæ à barbaris excisæ.

Cap. Lugdun. 24. in usum revocat cum pœnarum adjectione Innocentii Quarti constitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus, & muneribus etiam spontè oblatis, tempore visitationis Episcopalis. Illa porrò habetur *in c. cum Apostolus*, *de censibus*. Conc. Toletani septimi canon 4. statuit, ne Episcopus Diœcecesim visitans se onerosum Ecclesiis exhibeat, neve quinarium evectionis (id est) equitatus numerum excedat. Fidem certè omnem excederet, nisi Canonibus hoc testatum esset, tàm insanam Episcopis aliquando insessisse ambitionem, & fastum, ut generali Lateranensi sub Alexandro III. Concilio visum fuerit pro illa effusa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiscopis quinquaginta vecturas excedere, Episcopis verò transilire triginta vecturas tempore visitationis. Ad postremum Trident. Synodus *sess.* 24. *de reform. cap.* 3. ita in his providit. *Modesto contenti comitatu famulatuque studeant Episcopi, quam celerrimè, debita tamen diligentia, visitationem absolvere. Nec quidquam procurationis causa pro visitatione exceptis victualibus suis, & suorum moderatis, & frugalibus accipiant.*

Can. Lugdunens. 25. providet Ecclesiarum venerationi, & prohibet intra eas universitatum, & societatum quarumlibet Concilia, conciones, & publica parlamenta: vetat insuper confabulationes quascumque, atque in eis necnon in cœmeteriis negotiationes, nundinas, & cujuscumque fori tumultus, omnesque judiciorum sæcularium strepitus. Statuit demum, ut processus sæcularium judicum, & sententiæ iisdem in locis prolatæ careant omni robore: Legitur verò in *cap. decet de immunit. Eccles. in 6.* Domum quippè Domini decet sanctitudo Psalm. 93. Est namque domus orationis *Deuteron.* 14. *Isajæ* 56. *Jerem.* 7. Ideoque etiam

ver-

verberibus de templi porticu negotiatores Christus exegit. *Matt.* 21.

CONCILIUM VIENNENSE Generale decimum quintum.

IErosolymis versabantur milites Religiosis votis astricti, qui cùm propè Templum habitarent Templarii dicti sunt. Horum officii erat Christianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia, & incursiones infidelium Christianos peregrinantes infestantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio navarunt operam. Verum immensis opibus aucti, moribusque in deteriora mutatis, eò nequitiæ tandem prolapsi sunt, ut occulta cum Saracenis, & Turcis fœdera, & conspirationes inirent, seque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitiis contaminarent nocturnis conventibus: in quibus cæsorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & sacrilegos concubitus exercebant.

Ista comprobata sunt scelera innumeris per diversas Provincias editis processibus ex mandato, partim Summi Pontificis, partim plerumque sæcularium Principum, partim ex officio Prælatorum, & Magistratuum, quibus etiam accessit plurimorum reorum confessio. Istiusmodi convictiones postquam sedulo examinavit Oecumenica sacra Synodus toto ex orbe Christiano collecta, judicavit eas exploratas veras, & ita certas, ut cumulatè suffecerint ad tanti perque omnes Christianas plagas propagati ordinis damnationem, & extinctionem; ut mihi delirare videantur, & plenè desipere, qui post Concilii generalis judicium, illorum militum patrocinium haud verentur suscipere, ipsumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatissimi sceleris, vel belluinæ

ſtoliditatis incuſare. Non ſum uſque adeò imperitus, ut in rebus facti à divina ſcriptura minimè aſſerti contendere auſim Eccleſiam ipſam errare, aut falli non poſſe, aut iſtiuſmodi decreta ad fidem divinam pertinere: Verumtamen rem iſtam humanis, & moralibus rationibus excutiendo (ut venerationem, & obſervantiam ſeponam, quæ ſacris Oecumenicis, & à Summo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigiſſe, ut tanta ex tot Provinciis convocata Præſulum, Principum, Legatorum atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam ſanguine, vel affinitate pleriſque illius ordinis militibus conjuncta erat, in tàm immane flagitium unanimi aſſenſu conſpiraverit; atq; adeò in tanti momenti cauſa in qua de potentiſſimi, & ſæculari nobilitate illuſtriſſimi ordinis toto orbe propagati non modò abolitione, ſed etiam atrociſſima damnatione ſupplicioque agebatur? Ideòq: gravi cenſura digna eſt Tritemii in ſuo Hirſaugienſi Chronico aliorumque quorundam temeritas, qui Templarios falſis criminibus oppreſſos fuiſſe aſſerere auſi ſunt.

Cum verò neceſſe eſſet tàm exitialem peſtem extingui, ſummique momenti, & diſcriminis eſſet præpotentiſſimum ordinem funditus exterminare, ſapienter judicavit Clemens V. eſſe id negocium innumeris alioqui obtrectationibus obnoxium per Conc. generale dijudicandum.

Præterea pullulabant eo tempore in Germania Begardorum, & Beguinarum ſectæ dogmatizantes, 1. poſſe homines in hac vita mortali, tam ſublimem perfectionis gradum aſſequi, ut neque peccare ullatenus, neq; ulterius in gratia progredi poſſint. 2. neque jejunare neque aliam exercere corporis, aut animi macerationem, ac aſperitatem debere, qui verſetur in illo ſanctitatis gradu. 3. nec eumdem aſtringi humanorum mandatorum, aut Eccleſiaſticarum legum ſæculariumq; obſervatione, utpotè in ſummo libertatis filiorum Dei

apice

apice constitutum. 4. Ex hac ipsa vita posse eumdem ea potiri felicitate, qua major in Cœlo futura nulla sit. 5. perfectam consummatamque felicitatem ex natura, & hominis arbitrio ita pendere, ut nullo sit opus gloriæ lumine infuso. 6. Esse hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quam longè à se abdicat quisquis perfectus est. 7. Libidinum actus ad quos natura ipsa inclinat nullatenus culpam involvere. 8. Dum elevatur, aut exponitur Christi corpus minimè debere perfectum hominem genua flectere, aliamve exhibere venerationem, quia sic agens de illo sublimi contemplationis suæ fastigio se demitteret, si vel de Christi Sacramento, vel de vita ejusdem, aut passione dignaretur cogitare. Id verò solemne illis, & consuetum erat, ut omni se libidinum genere contaminarent. Conformes erant isti sectarii Messalianis, qui etiam Euchitæ, & Enthusiastæ dicebantur, quorum Epiphanius, & Theodoritus meminerunt. Hi enim Theodorito attestante exiguam vim Sacramentis Ecclesiæ, virtutumque exercitationibus attribuebant, maximam verò suis illis fanaticis orationibus. Iidemque Epiphanio referente fœditati promiscuorum concubituum indulgebant.

Has ut evelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno supra 1311. quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hìc damnatæ sunt impuræ Begardorum, & Beguinarum sectæ, simulque Fraticellorum seu Dulcinistarum secta, cujus author Dulcinus concubinam Margaritam à se imprægnatam de Spiritu sancto concepisse asseverabat. Isti quoq; promiscuos concubitus in locis abditis exercebant: visionem beatificam post ultimum judicium differri prædicabant: Damnati pariter hic fuere Petri Joannis errores negantis animam rationalem, qua rationalis est formam esse corporis: & gratiam ullam, aut virtutes in Baptismo infundi: asserentis autem Christi viventis latus fuisse

lancea percussum: nec habendam fidem contrariæ, quam Euangelista prodidit assertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo in Clementina 1. *de summ. Trinit. & in Clemen. ad nostrum de hæret.* Templariorum quoq; ordo isthic aboletur, eorumque opes hospitalariis S. Joannis militibus addicuntur.

Circa usuras hic etiam statuitur illum, qui pertinaciter affirmat usuram non esse peccatum, esse hæreticis accersendum, & procedendum contra eum esse ab hæreticæ pravitatis inquisitoribus. Communitates autem, & officiales, qui statuere in favorem usurarum, aut judicare præsumpserint, aut qui talia jam edita statuta de libris, vel tabulis publicis non obliteraverint, excommunicatione astringi. *Clem. ex gravi de usurp.*

Hic advertant Principes, & Magistratus Christiani, qua ratione poterunt Dei judicium evadere, qui Judæis sibi subjectis indulgent, Christianas familias per contractus usurarios apertè spoliare, quo pinguiores sibi lucrentur à Judæis contributiones, seu potiùs à miseris Christianis, quorum ideò Judæis permittitur devoratio, ut ex horum pernicie ipsi Judæi possint exolvere impositas sibi præstationes. Id verò eo magis attendendum, quod usurarum prohibitionem constat esse divini juris, cui nec ipsa possit Ecclesia derogare. Nec ambigendum post Judaismi factam à Deo reprobationem, non modò non licere Judæis spoliare Christianos, qui soli populus Dei sunt, sed nec ullos paganos, ac infideles: ex quo enim Judæos reprobavit Deus, simul etiam omnia privilegia voluit abolita, quæ iisdem tanquam populo sibi speciatim accepto, & dilecto contulerat.

Quia verò de Judæis incidit occasio ex usuris, quas exercent, hoc sciendum prodiisse anno 1642. Martii 21. Pauli Papæ III. constit. quæ incipit, *Cupientes*, qua statuitur Judæos ad fidem conversos remanere quidem indispensare obligatos ad usuras, quas ex cognitis certis-

que

que personis exegerunt, restituendas. Sed quoad usuras, quæ vel ob personarum incertitudinem, vel ob justum aliud impedimentum persolvendæ essent pauperibus, aut ad alias pias causas destinandæ, declarat Summus Pontifex se ab hujusmodi dispensare, ut possint Judæi conversi sibi ipsis retinere. Hoc idem iisdem ferè verbis sanciverat Concilium Basiliense sess. 19.

Providit prætereà Viennense Concilium circa regularium privilegia. Concilium quidem Chalcedonense Canon. 9. constituit debere Monachos Episcopis locorum subjacere, eisque obedire: sed temporum processu maximè verò post mendicantium ordinum exortum multa eis concessa fuerunt, & subinde partim recisa, partim attemperata privilegia. Constituerat Bonifacius Papa octavus *c. super Cathedram de sepult. in extravag. commu.* non posse exemptos atque mendicantes regulares prædicare, aut externorum confessiones ullatenus audire citra ordinariorum licentiam in quorum diœcesibus versantur. Nonnulla etiam circa externorum sepulturas, quæ fiunt in Ecclesiis regularium ordinaverat in gratiam Parochialium Ecclesiarum. Sed Bonifacii successor Benedictus undecimus ex ordine Sancti Dominici assumptus, pietate doctrinaque commendatissimus, præcessoris decretum abrogavit. *c. inter cunctas, in extrav. communibus, de privileg.* Postmodum hoc ipsum Viennense Concilium Constitutionem Benedicti antiquavit, sanctionem verò Bonifacii in pristinam restituit auctoritatem, ut legimus *Clement. dudum de sepult. & Clement. I. de privileg. & excess. privileg.* Viennensi huic sanctioni conformatur plenè Concil. Trid. *session.* 23. *cap.* 15. *de reformat. & sect.* 25. *cap.* 4. & his posteriora decreta Gregorii XIII. anno 1567. Gregorii XV. in Bulla *Romanus Pontifex in specula*, anno 1622. ejusdemque Bulla *inscrutabili*, his similes edidere sanctiones Urbanus VIII. Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. qua-

rum

rum utraque est Mensis Maii in causa Episcopi Agelopolitani, & regularium Societatis Jesu. Et novissimè Alexander VII. in simili causa Episcopi Andegavensis, & Societatis præfatæ, aliorumque regularium die 26. Februarii 1659. Huc etiam spectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelæo transactum inter Episcopos Regni Francici, & quorumvis ordinum regulares Parisiis die Februarii 19. anno 1633. quod exactè conformatur præfatis Conciliorum, & Pontificum sanctionibus, & insertum legitur in Tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hac eadem Synodo Viennensi exposita explicataque fuit S. Francisci regula, multæque circa illam elucidatæ quæstiones, quæ leguntur in Clementinis de verborum significatione.

Decretum insuper hìc fuit, ut in scholis, & universitatibus Romæ, Parisiorum, Ozonii, Salamanticæ, & Bononiæ constituantur Catholici magistri, qui publicè doceant linguas, Hebraiçam, Chaldaicam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. *Clement. 1. de Magistris.*

CONCIL. PISANUM XVI. Et Concilium Constantiense XVII. Generale.

EX quo Clemens V. Pontificiam Sedem Avenione collocavit, hæserunt ibi Summi Pontifices annis plusquam septuaginta, donec Gregorius XI. Romam remeavit. Sed eo Romæ defuncto Christi anno millesimo trecentesimo septuagesimo octavo. Cardinales majori ex parte Gallicani cum omnes unà convenisset ut conclave ingrederentur, Romanus populus ve-

veritus, ne iterum Pontificis sedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu petiit ab ipsis, interminatus etiam illis extremum si secus facerent exitium; ut non alium quam Italum Papam eligerent. Postquam verò se conclavi Cardinales incluserunt, populus in urbe præeunte urbis magistratu effractis conclavis repagulis se intromisit, incensurum se minitans conclave cum Cardinalibus: tùm perterriti electores nulla habita, ut ait Diaconus discussione personæ festinanter Bartholomæum Perignanum Barii in Apulia Episc. eligunt, neque præsentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, statim se Cardinalium severum animadversorem, ac reformatorem, & verbis, & rebus ipsis profiteri cœpit: quocirca omnes sibi reddidit infensos, adeò ut præter unicum Cardinalem reliqui omnes diversarum nationum per speciem virandi æstivi caloris Anagniam primùm, deindè Fundos secesserint: ubi conventu facto electionem Bartholomæi Perignani Archiepiscopi Bariensis in Summum Pontificem, qui nomen sibi sumpserat Urbani VI. irritam, ut potè gravissimo extortam metu declarantes, Robertum de prosapia Comitum Genevæ Cameracensem Episc. & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit, promovente negotium Joanna Regina Neapolitana cum suo conjuge Othone. Romæ Urbanus hæsit, Clemens Avenione sedem fixit. Urbanus Joanna diris devota, & abdicata, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Joannæ consanguineum transtulit, à quo illa arctissimè tandem obsessa, & ad sui deditionem compulsa strangulata fuit.

Neque verò amborum Pontif. morte schisma desiit, Urbano extincto Bonifacius IX. successit, Bonifacium Innocentius VII. excepit, & hunc Gregorius XII. Clemens verò successorem habuit Petrum de Luna Hispanum, qui Benedictus XIII. dici voluit, quippe Pontificis apud suos nomen ultra 30. annos retinuit vivens.

Cum

Cum igitur tàm pernicioso dissidio Ecclesia in duas scinderetur partes, & periculum urgeret, ne partium studiis, & novorum subrogatione Pontificum schisma æternum propagaretur, tandem convenere Pisis utriusque partis Cardinales, & Principes postquam inaniter, & sine successu Gregorium, & Benedictum sæpiùs hortati sunt, ut ambo convenirent pro Ecclesiæ unitate, & pace, & si aliud remedium non occurreret, salutem ac dignitatem Ecclesiæ propriæ temporali gloriæ, ut par erat, anteferentes, se ambo Pontificatu abdicarent, & sacro Cardinalium Collegio, aut etiam generali Concilio totum conciliandæ pacis negotium dimitterent. Cùm igitur Pisis convenissent diversis ex Provinciis una cum Cardinalibus Episcopi, & Principum legati, ambos de Papatu contendentes, & potius inter se mutuo colludentes ter citatos, nec prorsùs comparentes declarant Pontificio culmine indignos, & utrique Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt ut conclave ingressi, soli que novum inter se Papam cooptent. Id ita factum, quatuor, & viginti Cardinales seorsim secedentes Pontificem renunciant virum meritissimum Petrum Cretensem Cardinalem tituli Sanctorum Apostolorum, ex ordine Minorum S. Francisci, Archiepiscopum Mediolanensem, eximia morum probitate, & sublimi peritia Theologiæ conspicuum, qui Alexander V. dici voluit.

Isti Pisano Concilio tres interfuere Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, cum Episcopis trecentis, & innumeris Abbatibus, & consummatissimis Doctoribus, Sanctus quidem Antoninus in illud concilium iniquior fuit, hac unica ratione adductus, quod non fuerit à Papa indictum, quin potiùs à Gregorio XII. cujus ipse causam ardentius tuetur, reprobatum. At fuerant enixè rogati, & interpellati ambo Pontifices, qui ambitione damnabili propriam magis quam Dei gloriam diligentes, recusarunt Ecclesiæ cui se præfectos gloriabantur necessitati extremæ cùm

pro-

propriæ demissionis periculo consulere: neque aliud succurrebat tantæ, & perpetuo duraturæ perniciei remedium, quam per Oecumenicam Synodum.

Itaque universa Ecclesia jure merito Concilium istud amplexa est, electumque in eo Alexandrum V. inter legitimos agnoscit, & insequentes cognomine Pontifices respectu ad hunc quintum recenset Alexandros VI. & VII. Pisani Concilii jura egregie tuetur Azorius *par.* 2. *lib.* 5. *c.* 17. si dum schismate divellitur Ecclesia Dei, nec aliud præsto est remedium quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorsùs se demittere, vel alio efficaci remedio per Concilii indictionem providere fidelium præsentium, & futurorum quieti, & saluti, Christus suam Ecclesiam, tametsi suo sanguine emptam, & sibi desponsatam neglexisset, gregemque suum infestántibus lupis pro derelicto habere voluisset, si iidem ipsi ad quos spectat Papam eligere non possent Synodum legitimam convocare ad providendum Ecclesiæ incolumitati. Major utique est Christi erga gregem suum universum charitas, & providentia, nec istis immanibus repagulis impedienda est in extrema necessitate salus totius Ecclesiæ in oppositas, & alioqui perpetuas partes miserandum in modum disse-ctæ.

Pisanum istud Concilium anno contigit millesimo quadringentesimo nono, nec tamen Ecclesiæ scissuram resarcivit propter pervicacem utriusque ambitionem, & Gregorii duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuo infensi, jam simul conspirabant ad tuendam singuli quam possidebant dignitatem, atque ut in communi causa colludebant. Nec aliud Synodus præstitit, quam ut duobus Pontificibus tertium adjungeret. Defuncto postmodum Alexandro quinto subrogatus est Joannes vigesimus tertius, æmulos, & contendentes adversum se habens Gregorium; & Benedictum. Hujus tamen in dies minuebatur apud suos authoritas:

ab

ab hoc enim se jam subtraxerat Galliæ Rex, unde in Hispaniam, quæ patria illi erat, successit, ubi Arragonum Regis Ferdinandi favore,& opibus sustentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cùm causam Clementis ejusque successoris Benedicti justiorem crederet, quam Urbani, & Gregorii, suaserat Ferdinando, ut Benedicti causam tueretur.

In tanto Ecclesiæ discrimine Sigismundi Bohemiæ, & Hungariæ Regis, Romanorumque Imperatoris pietas cum prudentia conjuncta refulsit. Quippe ut pacem conciliaret Ecclesiæ, non solùm frequentes Legatos, & litteras in omnes partes destinavit. Verum etiam Galliam, Angliam, Hispaniam, Italiam peragrare non dubitavit. Quin etiam à Joanne primum deinde à Gregorio publicas obtinuit litteras novum Concilium indicentes,cum propriæ demissionis promissione ad schisma extinguendum.

Egerat per litteras Sigismundus cum Ferdinando Rege, ut Nicææ (quæ civitas est provinciæ Narbonensis) ambo convenirent, simulque Benedictus ipse. Cùm tamen se Ferdinandus ob affectam valetudinem ab hoc itinere excusaret, non dubitavit Imperator ad Arragonensem accedere, qui tum Perpiniani versabatur, quo etiam perurgente, & quando detrectaret defectionem comminante Ferdinando adventavit Benedictus mortalium pertinacissimus, accepta securitatis suæ à Ferdinando, & Sigismundo schedula, & fide. Hic ab utroque Principe impensissimè rogatus ut exemplum Collegatum sequutus, & studio tactus Ecclesiasticæ unitatis, manus quoque porrigere vellet, seque Judicio Synodi Constantiensis à Joanne Gregorioque indictæ, & tum temporis congregatæ, ex qua etiam pro hujus negotii gestione cum ipsius Concilii mandato Sigismundus excesserat, & quo subindè regressurus erat, committeret.

Cæterum Benedictus sua identidem jura recensendo, multisque verborum ambagibus amplificando, se præ-

præstitit inexorabilem, quamvis Ferdinandus, qui unus ei protector supererat defecturum se ab ea cominaretur. Unde ille vim sibi illatum iri metuens, clam dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes, & sine mora è portu solvens ad Peniscolam velificavit Hispaniæ citerioris oppidum, quod majore sui parte mari alluitur. Arcem ibi possidebat ille munitionibus, & propugnaculis militumque præsidio atque copioso commeatu instructam, qua inclusus vitam reliquam exegit cum Pontificiis insignibus. Ferdinandus eo derelicto adhæsit Constantiensi Concilio, quod dudum Joannes, & Gregorius indixerant cum plena in seipsos potestate, quanta opus erat ad instaurandam Ecclesiæ unitatem.

Id verò fœlicissimè Synodus præstitit abrogata tribus Pontificibus dignitate, novoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S. Georgii in Velabro, qui sibi Martini quinti nomen indidit. Forma verò in hac promotione ex decreto Sacri Concilii consentientibus Cardinalibus servata hæc fuit, ut Cardinales non soli, sed adjunctis etiam sex Legatis singularum quinque nationum, quos in ipso Concilio singulæ sibi delegarunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hispanica, qui omnes pro hac sola vice ad resecandos omnes schismatum protextus in conclave ingressi sunt, & simul cum Romanæ Cardinalibus Ecclesiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo universi unanimi consensu se submiserunt præter Benedictum, à quo nemo quidquam formidabat ab omnibus despecto, suaque arce veluti carcere concluso: unde alterius molestioris carceris formidine pedem efferre ausus non esset. Synodus Constantiensis inchoata Christi anno millesimo tercentesimo decimoquarto, dirempta est millesimo tercentesimo decimo octavo anno.

Gregorius quidem duodecimus ante solutum Concilium interiit. Joannes autem vigesimus tertius pri-

mis quidem sessionibus Synodo præsedit, at mutato postmodum animo clam subduxit, & in oppidum quoddam Ducis Austriæ implorata ejus ope se recepit. Quæ causa fuit Synodo in ipsum asperius agendi. Postulatus itaque fuit gravium criminum reus, quorum fuit multis probationibus, & testimoniis servato juris ordine convictus, eidemque de novo lata sententia Patres Pontificatum abrogavere. Quam etiam sententiam proprio consensu Joannes ipse approbavit, neque distulit Pontificio palam se abdicare, postquam Sigismundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in custodia jussu Concilii ne quid contra Ecclesiæ quietem moliri posset detinetur, Joannes custodibus, vel elusis, vel corruptis dilabitur denuo, atque ad novum Pontificem Martinum Florentiæ tunc degentem confugit, & se abjicit ad ejus pedes, à quo perbenignè fuit exceptus, concessumque ipsi, ut libertate cùm Cardinalis gradu aliisque honoribus, & Ecclesiasticis emolumentis potiretur.

Antipapa verò Benedictus septennium Concilio supervixit, atque in suis etiam latebris ad extremum spiritum se pro summo Pontifice gessit. Hic ab electione sua totos triginta annos suam illam umbratilem dignitatem ingenti Ecclesiæ damno produxit. Perduravit schisma usque ad Constantiense Concilium annos quadraginta. Si verò annos recenseas Petri Lunensis quibus superstes Concilio fuit, & annos quos deinde transegit subrogatus ei successor, pertingit schisma ad quinquagesimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales sicut hic moriens illos adjuraverat, successorem illi dederunt, qui se Clementis octavi nomine insignivit. Alfonsus porrò Arragonum Rex Martino V. infensus, quod esset in Ludovicum Andegavensem propensior, cum quo Alfonsus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad novos Cardinales creandos impulit ejusque pa-

patrocinium apertè suscipit. At Clemens tandem meliori consilio post aliquot annos se Martino spontè didit.

Alteram Constantiæ Synodo causam præbuit Hussitarum hæresis, quæ tota Bohemia increbuerat. Joannes enim Hus Sacerdos Joannis Vuicleffi Angli libros, & errores per Bohemiam disseminavit novis etiam adjunctis, quos omnes sacra Synodus execrata est. Joannes Hus flammis addictus est.

Par quoque sequenti anno supplicium tulit Hieronymus Pragensis earundem hæresewn acerrimus propugnator. Inter Hussitarum insigniores hæreses Constantiæ præscriptas hæ recensentur. Hostiam consecratam esse merè materialem panem, Christi verò Corpus non esse in Eucharistia concipiendum nisi figurativa locutione. Confessionem ad aurem nihil esse quàm hominum inventum. Papam Romanum esse verum Antichristum. Neque Regem, neque Principem ullum, neque Episcopum, neque Magistratum, neque Sacerdotem esse nisi nomine tenus, dum est in mortali peccato. Posse, & debere quemcunque tyrannum à quocunque subdito interimi. Impium inventum, & Euangelio contradicens esse communionem in solo pane excluso calice. Ecclesiam non constare nisi ex solis prædestinatis.

Sessione 13. receptam dudum consuetudinem communicandi populum sub sola panis specie sic approbat Synodus Constantiensis, ut aliter fieri sua excommunicatione vetet.

Quam prohibitionem innovavit Tridentinum Concilium *sessione* 21. *capitul.* 2. Concilium Oecumenicum Claromontanum cui præsedit Urbanus Papa secundus prohibuerat sanè communionem sub una tantùm specie Sacramenti. Canon. 28. Hic itaque sententia verificatur Augustini *libr.* 2. *de Baptis.*

cap. 3. ipsa (inquit) *plenaria Concilia sæpè priora à posterioribus emendantur, quum aliquo experimento rerum aperitur; quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat.* Hoc tamen Augustini effatum non aliter intelligendum est quàm in rebus disciplinæ, vel facti, ut personarum, non verò in definitionibus circa fidem cùm hæ sint in Ecclesia immutabiles. Gelasius etiam Papa *de consecrat. dist.* 2. comperimus, statuerat *ut singuli sub utraque specie communicare teperentur.* Cui decreto videntur occasionem præbuisse Manichæi, quos Romæ in Gelasio. Hi enim vinum execrabantur. Ideoq; S. Leo Papa *ser.* 4. *in Quadrag.* observari præcipit in Synaxibus Manichæos, quatenus indiscriminatim cum fidelibus in sacro pane communicabant, sed à vivifico semper Calice abstinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat vel sub una, vel sub utraque specie Eucharistiam sumere.

Sect. 39. decernitur, ut deinceps celebrentur ad minimum singulis decenniis Oecumenica Concilia per papam sub finem præcedentis Concilii indicenda. Sic verò decretum incipit, *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres, tribulos, & spinas hæresum, & errorum, & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmissa mala disseminat atque fovet.*

CON-

CONCIL. FLORENTINUM inter Generalia decimum octavum.

PRimus docuerat Nestorius hęresiarcha Spiritum sanctum à solo Patre procedere. Huic concordat Theodoritus, dum patrocinium suscipit Nestorii in suis ad Cyrilli anathematismos censuris, tametsi disceptationis caput non in hoc versaretur, sed in persona Christi, dignitate, ac nomine Deiparæ. Ideòque visum non fuit Patribus Ephesi congregatis, & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantum dicta discurrere. Deinde Photius postquam in sedem Constantinopolis violenter irrupit, ideòque à Nicolao I. Pontifice rejectus de fidelium communione fuit, hanc de processione Spiritus sancti hæresin instauravit in suis encyclicis litteris blasphemiarum, & conviciorum plenis adversùs Apostolicam sedem. Hæresis hæc morte Photii sopita fuit, donec eam instauravit Joannes Hierosolymitanus Monachus tempore Leonis Papæ III. & Caroli magni, quam etiam tunc primum damnavit Concilium Aquisgranense. Quo verò hæresis hæc efficaciùs propagaretur, visum est ad pleniorem Concilii Constantinopolitani declarationem vocem *Filioque* adjicere.

Quis enim negare possit eandem Ecclesiam, quæ novum potuit procudere symbolum ad novas propulsandas hæreses, posse similiter per unius alteriusve vocis adjectionem, hæresin extinguere sese noviter efferentem? Græci tamen schismate ab Ecclesia divulsi adversùs Romanam Ecclesiam sibi prorsùs invisam anathema dicere ausi sunt. Enim verò quod attinet ad ipsam de Spiritus processione fidem, non usquequaque post exortum schisma à Latinis dissidebant.

Leo quippè sextus cognomine sapiens Orientis Imperator Basilii Macedonis filius, & Photio Pseudo-patriarchæ σύγχρονος, & coætaneus, epistolam scripsit ad Omarum Saracenorum Regem de Christianæ fidei veritate, in qua sanctissimæ Trinitatis exponens fidem, Spiritum sanctum à Patre, Filioq; simul procedere profitetur: unde colligit Baronius ad ann. 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc invaluisse penes Græcos, tametsi Photius discessionis à Romana, & Apostolica sede undequaque causas conquirens, illam ipsam Latinorum fidem reprobaret, à qua posterioribus sæculis universus tandem Oriens discessit. Quamquam in Lugdunensi Concilio sub Gregorio X. cui interfuere Græci, palam nobiscum professi essent Spiritum à Patre Filioque procedere, ac dimanare, quam etiam tenuit fidem tota reliqua vita sua Michael Palæologus Imperator: sed haud multò post ab ea rursus fide Græca descivit.

Tandemque Eugenius Papa IV. ut accepit Joannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Josephum Constantinopolis Patriarcham expetere Apostolicæ Ecclesiæ unitatem, eos missis litteris, & legationibus ad rem perficiendam est cohortatus. Ea verò de causa generale Occidentalium, & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit, qui ad Basileense Concilium convenerant, quorum etiam conventum suo ante diplomate abrogaverat. Horum pars obtemperavit, & Ferrariam concessit: reliqua pars Basileæ pertinaciter hæsit: quin etiam missis Legatis Palæologum, & Orientales ad suum conciliabulum invitavit. Sed his potior Synodus fuit quæ Summi Pontificis approbatione fulciebatur. Joannes Palæologus cum amplissimo Episcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio, sacraque Synodo exceptus est. Præter Patriarcham Regiæ urbis Josephum adfuerunt Ecclesiarum Alexandrinæ, & Antiochenæ, & Jerosolymitanæ legati.

Anno

Anno itaque supra millesimum quadringentesimo trigesimo septimo apertum est Ferrariæ generale Concilium, atque ab initio præcipua dissentionum capita inter Latinos, & Græcos ventilata sunt de processione divini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de sacrificio in azymo, aut fermentato, de purgatorio, de præsenti Sanctorum in Cœlo felicitate, de primatu Romani Episcopi. Quibus de rebus sigillatim ita in Concilio disputatum est, ut senis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio consistentibus unus quidem proponeret, alius ex altera parte responderet. Aderat utrobique interpres, qui quæcumque sive Græcè, sive Latinè dicebantur alterius linguæ parti explicaret. Aderant hinc inde Græci, Latinique Notarii quæcumque hinc inde dicebantur singuli proprio sermone scriptis excipientes. Annum integrum hæ disceptationes Ferrariæ Concilium distinuerunt.

Cùm verò Ferrariam pestilens lues insedisset, Florentiam demum Synodus translata est, ubi quatuor etiam continuis mensibus disputatum est. Antiqui Patrum Sanctorum, & Conciliorum codices Græci, Latinique producti exploratique fuerunt, scriptæque disputationes identidem relectæ.

His peractis Græci in Latinorum consensum accesserunt, & omnium ingenti lætitia, & gratulatione Græca Ecclesia Latinę se adjunxit. Josephus Constantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilii finem obdormivit in Domino, cum vivens in schedula scripsisset se Romani præsulis primatum, Romanæque fidem Ecclesiæ agnoscere, profiteri, & complecti. Omnium denique Latinorum, atque Græcorum (præterquam Marci Euphesini Metropolitæ) consensu, nonis Julii anno æræ Christi millesimo quadringentesimo trigesimo nono, communi decreto Grecè, Latinèque edito definitum, proclamatum fuit, Spiritum sanctum à Patre Filioque, ut ab uno principio æterna-

liter procedere unica utriusque spiratione. Atque ut hæc fides cunctis ad salutem proponeretur, fuisse convenienter symbolo additam Filii vocem, Et sive in azymo, sive infermentato pane triticeo Christi corpus ritè confici posse.

Aliquem esse purgatorii locum, in quo fidelium in Christi gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro, & ex æquo satisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, easdemque viventium fidelium suffragiis adjuvari: Eorum autem animas qui nullam à suo baptismo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pœnitentia eluerunt, in cœlum mox à morte recipi, & sine mora claro Dei conspectu perfrui. Postremò Romanum Pontificem verè primarium, & universalem Jesu Christi Domini Vicarium, & Apostoli Petri successorem, totiusque Ecclesiæ caput esse.

His omnibus peractis, diremptoque Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingressi fidem, & subjectionem Romanæ Ecclesiæ professi sunt. Quibus litteras dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Ecclesiæ pleniùs instruerentur. Verùm tamen post Patrum in Græciam, reditum, illa natio tum ingenita sibi præsumptione, tum diuturnæ dissensionis consuetudine, tum veteri Latini nominis odio stimulata, accedentibus ad hæc Marci Ephesini quærimoniis, & suasionibus, in pristino maluit schismate persistere; tametsi Imperator, & quicumque una cum eo Romanam fidem Florentiæ professi erant, in sancto proposito constanter perseverarunt. At gentis perfidiam post paucos annos ulcus est Deus armis, & invasione Mahumetis II. Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Joannis Palæologi, regnante hujus fratre Constantino Palæologo Constantinopolim expugnavit, cæterosque omnes dira servitute oppressit ipso Spiritus sancti die sexto anno supra millesimum quadringentesimum quinquagesimo tertio,

tio, ut ante triennium ipsis prænunciaverat Nicolaus Papa V. Eugenii successor adducta illa Euangelica parabola de ficu sterili triennio exculta, & jussu tandem Domini ob sterilitatem excisa. Fidelis verò Joannes quasi alter Josias subtractus est ex hac vita, priusquam Gentiles urbem, & Templum Dei occuparent.

Ex Græcis, qui popularium suorum reductioni strenuam navarunt operam eximiæ laudis meritum reportarunt Josephus Patriarcha, tum Bessarion Nicænus Episcopus, tum Isidorus Archiepiscopus Thessalonicensis, qui deinde præclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Ephesini, quibus hanc Synodum proscindebat refellit. Quos eosdem Marci libros alii pariter Orthodoxi Græci, contrariis libris oppugnarunt Josephus Methonensis Episcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus proto syncellus, & postmodum Josepho Patriarchæ Regiæ urbis defuncto suffectus.

A quo primùm facta fuerit illa in Symbolo tantoperè agitata additio incompertum est. Adeò certè antiqua est, ut illam Photius Pseudo Patriarcha Latinæ Ecclesiæ vitio vertat, indeque captet criminandi occasionem in sua Encyclica epistola aliisque scriptis. Leguntur fidei professiones in Toletanis Conciliis, in tertio quidem sub Pelagio II. Pontifice, & Recaredo I. Catholico Visigottorum Rege, anno Domini quingentesimo octogesimo nono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus præsedit Isidorus Hispalensis Episcopus: Postmodum in sexto in quibus omnibus expressa fidei professione asseritur à Patre Filioque Spiritum sanctum procedere.

CONC. BASILEENSE.

INchoatum Basileense Concilium fuit paulò ante Florentinum, deinde una cum Florentino, sed oppositis studiis continuatum. Cæptum quidem fuit Basileæ anno millesimo quadringentesimo trigesimo primo, ac postmodum Lausanam translatum extitit, utpotè à Martino Papa V. indictum. Ex quo tamen fuit ab Eugenio revocatum, evasit deinceps illegitimum. Perstitere nihilominus Basileenses Patres ad annum usque millesimum quadringentesimum quadragesimum nonum, quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem sub nomine Felicis V.

Quamvis autem sanctionem pragmaticam à Synodo Basileensi editam Rex Francorum Carolus VII. in suo regno servari jusserit, eo nomine quod multos resecaret invectos per ambitionem, & avaritiam abusus, atque disciplinam Ecclesiasticam ad pristinam sanctitatem puritatemque, ac velut ad auream Ecclesiæ primitivæ ætatem revocaret, in reliquis tamen omnibus noluit Rex Carolus Basileensia comitia probare, aut eorum decretis obsequi: Quinimò ad illa dissipanda Ludovicum primogenitum suum cum valida manu transmisit ad Basiliensium fines, qui cruento admodum conflictu exercitum Helvetiorum fudit. Cumque Amadæus suos destinasset ad Franciæ Regem atque ad alios principes Legatos, hi omnes ut fidem facit Pius Papa in Europæ descriptione c. 42. incassum abjerunt. Fridericus quidem III. Imp. Basileæ aliquandiu resedit Conciliabuli fautor sed meliori demum consilio inito, se inde clam, & intempesta nocte subduxit, ne videretur idolum adorasse, atque pseudo Papæ authoritatem approbasse. Hæc verò solummodo fuit à subjectis Sabaudo Duci populis, & ab Helvetiis, finitimisque Germaniæ civitatibus liberis (ut scribit Pius) recepta, & approbata.

Ca-

Carolus demum Franciæ Rex se pacis honorarium arbitrum interposuit, atque Amadæum Nicolao Papa quinto reconciliavit Eugenii successori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipsius temporalem ditionem Legati Apostolici contulit dignitatem. Idemque aliqua circa rem beneficiariam decreta Basileensium confirmavit. Hujusce verò Basileæ conventus reprobatio legitur in Lateranensi Concilio sub Leone X. sess. 11.

Vt verò innotescat, quanti referat utrum quis ex bona an ex mala fide operetur, Ludovicus Alemannus Cardinalis, & Arelatensis Archiepiscopus, qui gravium illius temporis Theologorum, & Canonistarum judicio fretus altissimam conceperat existimationem pro Concilii supra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ, quam firma persuasione credebat à Romana curia dudum labefactatam, & corruptam. Connitebatur prætérea Concilii Oecumenici Constantiensis declaratione in sess. 4. qua definitur, Concilium generale legitimè congregatum ea pollere authoritate, quæ Papam ipsum astringat, & cogere possit ad obediendum: nec posse ullatenus à summo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenii obstitit, & pro Basileensi conventu firmissimè stetit. Innitebatur insuper Ludovicus Alemannus ipsemet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmavit quoad omnia ejus decreta conciliariter (ut ipse loquitur) facta. Id verò Constantiense decretum renovarunt Basileenses sessionibus primis: quæ causa Eugenio IV. fuit revocandi Concilium: quod tamen cùm non obtemperaret, imò, & de novo creando Papa deliberaret, tum Eugenius unitati Ecclesiæ consulens, suam illa revocationem abrogavit, & Legatos iterum ad Concilium misit, Tum Basileenses Patres idem decretum iterarunt

sess.

seff. 18. Quam ob causam Legati Eugenii II. discessere & Eugenius IX. Synodum Ferrariæ indixit. At Basileenses sess. 33. eandem propositionem instaurantes declararunt esse divinæ fidei. Quod postea damnavit sub Leone Synodus Lateranensis seff. 11. Atque his adductus argumentis Ludovicus non solum minimè obtemperavit Eugenio revocanti, verùm etiam perstitit Basiliæ, præsedit Conciliabulo, & Antipapam obtrusit in Ecclesiam, quique idcircò (nisi bona fides, rectaque intentio ejus gravium, & piorum doctorum judiciis confirmata obstitisset) judicari posse videbatur impius, schismaticus, & anathemate innodatus, quod in ipsum ejusque asseclas fulminaverat Eugenius: quia tamen hac in re nullo sibi adblandiebatur humano affectu, nec nisi bona intentione cum prudentum ejus temporis consilio conjuncta ducebatur, dirempta demum Pseudo Synodo, ita paulò post obiit, ut fuerit post obitum miraculorum gloria illustris, sitque etiam nunc ejus tumulus in summa apud Arelatenses veneratione. Mihi videtur vir iste conformitatem cum Paschasio habere Ecclesiæ Romanæ Diacono, qui cum Laurentii schisma sincera (ut credi par est) fide fovisset, miraculis post mortem claruit, etiamsi errorem suum haud impunè in purgatorio tulerit, ut Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa Secundus qui plerosque annos in Basileensi cœtu consederat, ipsumque acriter adversus Eugenium damnantem propugnaverat, & postmodum mutata sententia summo studio impugnaverat, sic loquitur in libro à se dum summus esset Pontifex composito, scilicet in descriptione Europæ cap. 42. *in Arelate ad sepulchrum Ludovici Cardinalis sanctæ Cæciliæ ejus urbis Episcopi, quem Basileæ in consessu patrum præsidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta est, & invalidorum frequens undique concursus spe sanitatis factus.* Hæc eadem bonæ fidei ratione non excidit pristina sanctitate Cyprianus, qui Africana Conci-

cilia quibus hæreticorum baptismus erroneè judicabatur invalidus, adversus justum Stephani Papæ decretum paulò antè martyrium suum propugnavit, atque obsistentem Stephanum paulò acriùs conscripta epistola perstrinxit. Simili ratione citra jam acquisitæ sanctitatis detrimentum Vincentius Ferrerius, vir si quis alius Apostolici spiritus, Petrus Lutsemburgus sub schismatico Papa Cardinalis bona fide ambo ducti & rationibus quas solidissimas credebant persuasi, nulloque sæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna sectabantur, quas tamen diva Catharina Senensis, atque alii Sancti, ut schismaticas execrabantur. Igitur etiamsi nullum apparuerit in Ludovico Alemanno publicæ retractationis aut pœnitentiæ vestigium, post tam diuturnum, & Publicum quod ipse excitarat, & foverat schisma, nil tamen istud obstitit quo minus Clemens Papa VII. vitæ alioqui sanctitate, & miraculorum gloria illustres Cardinales Ludovicum istum, & Petrum Luthembergum in beatorum album retulerit, ut scripsere in suis Eccles. historiis Henricus Spondanus ad ann. 1438. & Odoricus Rainaldus ad 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipsum Clementis diploma de vitæ utriusque sanctitate, & cultu ambobus deferendo.

Appendix ad Concilium Basileense de Annatis.

PRælaturarum quidem annatas, quas Papa exigere consuevit, abolere omnino conatum est Basileense Concilium. Eam tamen consuetudinem, si tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut sæculares usus, sed in Ecclesiarum aut miserabilium personarum utilitatem expendantur, nihil habere injusti multis rationibus comprobatur.

1. Quia divino juri conformes sunt annatæ. Etenim numer. 18. singulis annis decimam decimarum, & pri-

primitiarum à Levitis, & Sacerdotibus persolvi præcipitur summo Sacerdotio.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur divino, & naturali jure *c. 1. causæ, 16. q. 7.* & c. 1. de decimis, ubi præclarum Hieronymi testimonium profertur, & *c. cùm secundum de præb. Et qui altari servit, de altari vivere debet*. 1. Cor. 9.

3. Ex Later. Concilio sub Innocentio III. debetur Episcopo à subditis Ecclesiis charitativum subsidium, & insuper jure Cathedratici, & Synodatici, quartaque decimarum pars. *c. conquerente de offic. jud. ord.* Absurdum ergo foret, si Papa universi gregis Dominici pastor solus ab hujusmodi juribus excluderetur. *Quis pascit gregem & de lacte ejus non manducat?* 1. Cor. 9 Præcipuè cum solus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Ecclesia unum constituitur mysticum corpus, Roman. 12. *Multi unum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra*. Sicut autem capitis officium est singulorum membrorum incolumitati providere, spiritusque elaborare, & transmittere, quorum præsidio membra poprios sensus, & motus exerceant: sic etiam convenit, ut subjecta membra caput vicissim alant, & protegant.

5. Papa sponsus est Ecclesiæ, atque fidelium pater. Atqui suis in necessitatibus pater compellere filios potest, ut alimenta sibi subministrent eosque etiam ad sui sustentationem vendere, *l. qui filios, c. quæ res pign. obl. pos. l. 1. & 2. C. de patribus qui fil. distraxe*. Et filiæ matrem inopem alere tenentur, *l. filiæ, c. de adoptionibus*. Ad maritum quoque pro oneribus matrimonii fructus dotis pertinent, *c. per vestras, in fin. de donat. inter virum & uxorem*.

6. In recognitionem supremi dominii persolvenda sunt Principibus tributa: itaut subditi contra jus istud nulla se tueri præscriptione possint, *l. competit C. de præscript. 30. annor.* Imò jus divinum id sanxit *Matth. 22. Licet*

cet censum dare Cæsari, an non? Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Et Rom. 23. *Reddite cui tributum tributum, cui vectigal vectigal.* Papa verò est universæ Ecclesiæ Dominus, & Princeps.

7. Cuilibet judici debetur ex publico stipendium, ac salarium, *authent. ut diff. jud. §. fin.* Quæ res in ratione communi fundatur ut qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus sit præsidiis, quibus onus regiminis valeat sustinere.

8. Si potest Papa conferendo alicui præbendam imponere pensionem annuam in favorem pauperis alicujus Ecclesiæ, vel Clerici, cur non (quod multò minus est) annatam ad subveniendum suis, & Ecclesiæ toto orbe diffusæ indigentiis? Romanam enim Ecclesiam ipsa necessitas excusat, cùm non possit de suo cunctis sibi subditis Ecclesiis providere. Præter enim ordinarias expensas, quotidie ferè providendum est extraordinariis, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad sustinendas bellorum contra infideles aut hæreticos armatos expensam, tum ad alias innumeras pietatis causas.

9. Valet titulus præscriptionis immemorabilis, & consuetudinis, cujus initii memoria non extet: quo fit ut res olim voluntaria evadat necessaria, *cap. ad Apostolica de Simon.* At jus istud annatarum consuetudine plurium sæculorum invaluit, nec certum aut compertum est earum initium. Quamvis enim non legatur aperta illarum in jure mentio ante *c. cum nonnullæ, in extrav. com. tit. de preben.* illa tamen Joannis Papæ vigesimi secundi constitutio nihil docet fuisse tum primum institutas annatas. Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum consistorialium, hoc est Episcopatuum, & Abbatiarum, quæ olim continebant integrum annui proventus valorem, tribus annis per tertias partes solvendum, reduxit ad mediam unius anni fructuum partem, sed quæ integrè persolvatur ad litterarum collationis, seu provisionis

expeditionem. Atque ista ipsa nunc viget annata, quæ idcirco dicitur Bonifaciana.

Joannes quidem Gerson Parisiorum Universitatis Cancellarius pietatis insignis ac sapientiæ doctor *tract. de Simon.* annatas Simoniæ coarguit, applicans illud Euangelicum: *gratis accepistis gratis date. Matt.* 19. At ipse fallitur, quatenus existimat annatas exigi pro ipsa beneficii collatione. Cum ergo omnis ejus ratio in hoc fundetur, non potest esse nisi ruinosa ejus omnis superstructio quæ falso nititur fundamento. Supponendum quippe est cum Prospero Fagnano tria in quovis beneficio spectari 1. ipsum beneficium. 2. provisionem, seu collationem beneficii, 3. fructus beneficii. Si itaque propter beneficium, aut propter hujus collationem annatæ onus imponeretur, interveniret eo casu manifesta simonia juxta *c. si quis Episcopus* 1. *q.* 3. At annata solis fructibus imponitur. Porrò in fructibus potest diverso respectu esse vel non esse Simonia. Spectati enim fructus prout connexionem habent cum beneficio, aut clericatu non possunt absque Simonia pretio distrahi, & uno vendito alterum non relinquitur invenditum, ut docet *c. si quis objecerit*, & *c. Saluator*, 1. *q.* 3. At connexio ista non est in annatis, quatenus hæ nihil sunt, quàm deductio ex fructibus beneficii sub tit. æris alieni, quod Summo Pontifici debetur, quod eidem acquiritur in illa sive vocationis, sive provisionis circumstantia: quemadmodum pariter possunt citra Simoniæ labem fructus beneficii pro quocumque debito hypothecari, aut vendicari, ipseque beneficii possessor potest fructus vendere, aut locare certo pretio. His enim casibus cessat illa rei spiritualis cum temporali connexio, eoq; modo spectati fructus sunt merè temporales. Itaque annata neque beneficii, neque collationis pretium est, qua ratione foret Simoniaca: sed est dumtaxat deductio, ac reservatio æris alieni Pontifici debiti pro suis, & Ecclesiæ necessitatibus, aut etiam debiti

biti pro recognitione supremi, quod habet in omnem Ecclesiam dominii. Atque ita collatio beneficii non habet hic rationem causæ, sed tantùm circumstantiæ.

CONC. LATERANENSE V.
Sub Leone X. & inter generalia decimum nonum.

INdictum istud à Papa Julio II. fuit, & auspicatum anno supra millesimum quingentesimo duodecimo, ut schismati occurreret quod Pisanum Concilium invexerat, provideretque orbis Christiani statui tum temporis turbulentissimo propter bellorum incendia. Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei judicium evocatur Julius. Qui verò in ejus locum suffectus est Leo Decimus Concilium prosequitur, in quo etiam initam cum Francisco Francorum Rege conventionem in locum ejuratæ ab eodem pragmaticæ sanctionis subrogatam approbavit sub nomine Concordati, quo cætera electionum jura circa Episcopatus, & Abbatias antiquantur, & abrogantur, & Francicis Regibus ad ista quæ vocantur consistorialia beneficia nominatio indulgetur, cum aliis juribus quæ Regalia nuncupantur: & vicissim annatarum jure fisco Apostolico restituuntur.

Hoc verò minimè reticendum est, Ludovicum nomine duodecimum Francorum Reges, misisse ad istam Lateranensem Synodum, cui tum Leo Pontifex præsidebat, tres Legatos Fridericum à Sancto Severino Cardinalem titul sancti Angeli, Claudium Seissel electum Massiliæ Episcopum, & Ludovicum Forbin Dynastam Solerii, qui Regis nomine Pisano conventui adversus Julium collecto abrenunciarunt. Leoni verò,

ro, & Later. Concil. fidem, & obsequium polliciti sunt, ut refertur in hujus Concilii sess. 8. deinde Franciscus Rex Ludovici gener, & Regni successor similem eidem Concilio, necdum soluto præstitit observantiam.

Sess. 5. omnium assensione Patrum probata receptaque fuit Julii Papæ constitutio declarans Rom. Pontificis electionem quæcumque per Simoniam fiet nullam prorsùs, & invalidam fore, nullumque jus vel authoritatem electo collaturam. Cardinales verò sic eligentes Canonicæ depositionis, & irregularitatis pœnas eo ipso facto incurrere. Cæterum quamvis bonæ intentionis laudem mereatur ista sanctio, si casus tamen cui provisum voluit accideret, perniciosissimo schismati viam aperiret. Si enim electus Papa, & Cardinales electores Simoniæ rei essent, quisnam exurgeret contra illos actor? & quisnam sederet judex? Et si pars Cardinalium rea quidem esset, cæteri verò Cardinales litem contra priores intentarent, novumque inter se Pontificem eligerent, quis posset natam exindè discordiam consopire, præsertim si pars Simoniæ rea vellet pervicaciter hanc inficiandam à se infamiam amoliri? Periculosæ itaque plenum opus aleæ susciperetur. Eo sanè casu satius videretur qualemcumque promotum, & semel admissum tolerare pari prudentia, & cautione, qua olim Ecclesia Felicem, & Vigilium toleravit, qui nefariis artibus sacram Petri aliquando Cathedram invaserant, ne hac occasione schisma prorumperet; Eo namque fine gravissimam perniciem antevertendi multa facta tenent juxta juris prudentiæ regulam, quæ fieri prohibentur.

Sess. 8. cœpit aliquando subnasci dissidium inter Concilium, & supremum Aquensem Senatum, cui tum præsidebat Gervasius Bellomontium, sacri namque Concilii procurator Marius Senatum usurpatæ Ecclesiasticæ Jurisdictionis incusavit apud Lateranenses Patres, sed prudentia, & Religione Senatus simultas omnis, & dissensio extincta est.

Sess.

Seff. 9. multa decernuntur circa ordinem, & disciplinam. *In his sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales (quos declarat S. Synodus cæteris omnibus Ecclesiæ dignitatibus, post Summum Pontificem antecellere) famulitio mensa, ac suppellectili non fastum, ac pompam, sed modestiam, & frugalitatem studeant exhibere.* Deinde ita subjungitur. *Domus Cardinalis patens hospitium portusque, ac refugium proborum maximè & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honestarumque personarum esse debet.* Similiter ordinavit olim Carth. Concilium quartum Can. 15. *Vt Episc. supellectili paupere, mensaque & victu vili, & frugali utantur.* Et postremò Trid. Concilium plenius hæc præscribit *sess.* 25. *c.* 1. in decreto de refor.

Providetur hac eadem seff. 9. ut quæ circa suppellectilis, & mensę famulitiique modestiam præscripsit Cardinalibus, locum etiam habeant in ædibus famulitioque Summi Pontificis. *Quæ omnia* (inquit) *& singula in nostris, & cujuscumque Romani Pontificis pro tempore existentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus; Hoc uno tantum excepto, quod dicti nostri, & Romanorum Pontificum familiares, rubri coloris vestimenta gestare possint, pro decentia, & consuetudine dignitatis Pontificalis.*

Hic aliquis demiretur à Leone Papa, & Concilio legem futuris Summis Pontificibus imponi, cùm tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex est distinguenda potestas, coactiva scilicet, & directiva. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit jurisdictionem, atque authoritatem: secunda verò circa bonos mores, & congruentem disciplinæ ordinem, habet locum etiam inter pares: imò & congruit nonnumquam inferiori erga superiorem prudens admonitio, & fraterna discretaque correctio. Itaque potestate directiva potest uti erga summos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præsens erga successores, non verò potestate coactiva, qualem aliquando

voluit indebitè sibi assumere Concilium Basileense.

Præter istud Lateranense decretum circa Summi Pontificis officium alia similia proferri possunt, & antiquiora, & recentiora. Nam tertia Romana sub Symmacho Pontifice Synodus sic decernit: non liceat Papæ prædium Ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in usumfructum prædia dare, nisi tantummodo domos, quæ in quibuslibet urbibus non modica impensa sustentantur. Liceat etiam quibuslibet Ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere. Quod non modò in Apostolica servandum est Ecclesia, verùm etiam universis Ecclesiis per Provincias. Idque habetur in *cap. non liceat Papæ* 12. *quæst.* 2. Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano concilio quod ipse commemorat *lib.* 4. *epist.* 88. Statuit ne imposterum Romani Episcopi pueros sæculares ad ministeria cubiculi, sed solum Clericos electos, aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranense sub Innocentio Papa III. Canon. 37. sanxit per litteras Apostolicas non posse quemquam trahi ultra duas diætas extra suam Diœcesim ad aliquod judicium: Habetur *cap. nonnullis de rescriptis*. Id confirmatur per Honorium tertium *cap. olim de except.* Quin etiam Bonifacius Papa Octavus ejusmodi litteras Apostolicas restringi deinceps edixit ad unicam diætam extra fines Diœcesis *cap. statutum. cùm verò de rescript. in 6.* Et Tridentina Synodus *sessione decimaquarta*, *capit.* 19. usum abolet mandatorum Apostolicorum de providendo, & expectativarum à suprema sede manantium. Sessione quoque 25. *cap.* 9. *§. insuper*, prohibet fieri authoritate Apostolica uniones beneficiorum liberorum ad beneficia jurispatronatus. Vetatque hujusmodi concessionum executiones, si post hac ab Apostolica sede indulgeantur etiam cum expressa clausula hujus constitutionis derogatoria. Et ibid. c. 11 reprobat fierique prohibet etiam

Apo-

Apostolicæ authoritate sedis alia tria concessionum ibi expressarum genera. Licet enim princeps sit solutus legibus civilibus, debet tamen secundum leges vivere. *l. princeps ff. de legib.* Et sapienter præfatus S. Gregorius Papa *lib. 5. epist.* 112. *Justitiæ* (inquit) *& rationibus ordo suadet, ut qui à suis successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui procul dubio voluntatem, & statuta custodiat.* Idemque *lib. 13. epist. 31. Si ea destruerem, quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor sed eversor esse justè comprobarer.* Summa vero horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod versatur circa exactum Ecclesiæ sibi commissæ regimen, perfectionem, & disciplinam, cujus rationem apud cœlestem judicem reddet exactissimam. Atque utinam, & Pontificum, & quorumcumque principum auribus hæc salubria monita potius ingerantur, quam assentationes quibus inducuntur ad commissæ sibi divinitus authoritatis abusum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Later. sess. 9. ut major vigeat in sacro Senatu votorum libertas, prohibentur quævis votorum consistorii revelationes, necnon quorumcumque ibi dictorum aut factorum, quæ in odium cujusquam aut præjudicium aut scandalum verti possint. Et infligitur latæ sententiæ excommunicatio à quo solus Papa solvere possit, illis, qui secretum consistorii à Papa injunctum violaverint.

Statuitur præterea eadem sess. 9. *Ut quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si intra sex ab obtento beneficio Menses divinum officium cessante omni legitimo impedimento non dixerit, beneficii fructus non faciat suos pro rata omissionis, & temporis, sed illos tanquam injustè acceptos vel in fabricas beneficii, vel in pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero in ea officii omissione post legitimam admonitionem perseveraverit, ipso privetur beneficio, cum detur beneficium propter officium.* Cui sanctioni Lateranensi altera adjungenda est Pii Papæ V. statuens in primis

eum qui tempore priorum sex mensium officium non recitaverit ab incepta beneficii possessione tametsi oneri restituendi non sit obnoxius, lethalis tamen culpæ reum factum quoties officium prætermisit. Qui verò deinceps aliquo die unam aliquam, aut omnes officii horas omiserit, si omnes quidem horas, teneri omnes beneficii fructus huic diei respondentes restituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot fuit in anno dies. Qui matutinum solum omiserit, teneri ad dimidium fructuum ejus diei restituendum; qui reliquas omnes partes ad alterum dimidium. Qui harum horarum unam, teneri sextam fructuum partem restituere. Addit insuper quod si beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitaverit, quamvis statuta loci, vel fundatio, vel consuetudo id indulgeret, solamque requireret corporis præsentiam, declarat nihilosecius eum qui præsens in choro non recitaverit, & mortalis delicti reum, & obligationi astrictum fructus, atque distributionis restituendi. Decernit postremò quemcumque pensiones aut alia Ecclesiastica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari similiter ad recitandum B. M. V. officium, & si non recitet, obnoxium esse pensionis, ac ejusmodi fructuum restitutioni.

Seff. 10. declaratur montes pietatis institutos, ut possit miserorum egestati per pecuniam illis mutuatam subveniri, hac tamen lege, ut mutuum sumentes astringuntur præter mutuatam sortem aliud quid exolvere pro ejusmodi fundationum conservatione, ac necessariis ad hoc impensis, esse licitos, nec ullatenus usurarios, quatenus qui sentit commodum, debet sentire, & onus necessarium illi commodo annexum, dum nullum intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicationis latæ sententiæ pœnam in eos, qui adversus hanc declarationem prædicare, aut verbis scriptisque refragari ausi fuerint. Addit tamen satius fo-

re,

re, si census aliqui assignentur adhoc, ut ministrorum hujusmodi montium satisfiat impensis, & sic fiat ut pauperes ab his impensis vel in totum, vel in partem releventur.

Sess. 11. notantur, & probibentur multi defectus in quos diversi concionatores officii sui immemores prolabuntur, & cum ipsis incumbat populum edificare, virtutes inserere, vitia evellere, Deumque & non seipsos prædicare, & Christi gloriam promovere, prædicant tamen imprimis ad propriam ostentationem. 2. errores contra Sacram Doctrinam ferunt. 3. Scripturas depravant, & detorquent ad vanas interpretationes à sanctis Patribus, & probata Ecclesiæ intelligentia alienas, aut etiam iisdem prorsus contraria. 3. mala propediem eventura, vel comminiscuntur, vel ab aliis accepta populo prænunciant ad vanos terrores excitandos, qui mox vertuntur in scandalum, & derisum verbique Dei contemptum. 4. conficta miracula enunciant. 5. in sacros Pontifices, & Ecclesiarum prælatos audaciter, & temere invehuntur. Hæc igitur omnia districtè prohibet, & eos qui contravenient, aut qui non obtenta prælatorum licentia, se ingerent ad concionandum excommunicationis sententia percellit, à qua solvi non nisi à summo Pontifice extra mortis articulum poterunt, S. Gregorius Nazianzenus aliam concionatoribus præfigit legem, ut in personas invectivis peræque, atque adulationibus abstineant. Sic verò sancit orat. 32. νόμον τίθημι πᾶσι τοῖς ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ παραχωῦσι, μήτε τῷ ὑπεσαλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ' εὐλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδ' ἑτέρῳ τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας; *Legem statuo cunctis animarum rectoribus, & verbi divini concionatoribus, ut nec per duritiam homines exasperent, neque per demissionem elatos, ac insolentes efficiant, sed prudenter, & consultè verbum dispensent, nec in alterutro istorum à mediocritate devient.*

Eademque session. 11. approbantur concordata cum

Francorum Rege: ut possit ad regni dignitates consistoriales nominare providendos. Atque ut graduati Clerici reliquis omnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis ac designatis mensibus vacaverint in eodem regno. Ipsa verò pragmatica sanctio prorsùs abrogatur, cujus loco sufficitur concordatum. Damnantur etiam Basileensia decreta Romani Pontificis potestati adversantia.

Denique sess. 12. decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum toto orbe consistentium. Sed hanc expeditionem, qui subindè prodierunt Luterani, non siverunt prosperum exitum nancisci.

Postremò cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur.

CONCIL. TRIDENTINUM inter generalia Vigesimum.

Convocandi hujusce saluberrimi Concilii causas fusè prosequitur in Bulla indictionis ipsius Paulus Tertius Pontifex. Inchoatum verò sub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Christianos Principes occasione identidem interruptum, & demum sub Pio IV. finem accepit anno 1563. Decurrerant itaque ab ipsius exordio, donec finitum est, anni duodeviginti. Hujus indicendæ Synodi præcipuæ causæ fuerunt ingruentes, tùm Luteranorum, tùm Sacramentariorum hæreses, & morum in Clero pravitas, disciplinæque sacræ omnimoda relaxatio. Quibus exitialibus malis, ut remedium efficax adhiberetur, sacra Synodus quanta desiderari poterat cura, & sollicitudine providit multiplicibus, & sapientissimis decretis, adeò

adeò, ut plusquam reliqua omnia, quæ præcesserunt Concilia dici meritò possit Tridentinum copiosissima penus, promptuarium uberrimum, & ditissimus thesaurus totius Ecclesiæ tùm ad fidei circa omnes ferè articulos elucidationem, tùm ad morum culturam, tùm ad sacræ disciplinæ plenam instaurationem.

Sess. 4. recensentur singuli sacræ Scripturæ libri. De Canone scripturarum superius requirenda sunt, quæ ubertim pertractavi ad Laodicænum Can. 59. deinde authoritatem asserunt Trid. patres iisdem sacris libris cum suis omnibus partibus, prout in veteri vulgata editione habentur, & in Ecclesia Catholica legi consueverunt. Quonam verò sensu verba ista (cum suis omnibus) sunt intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Trident. Can. prosequutionem interrumpam, uberrimam quam olìm contexui disputationem post finem Conc. remitto, cui hac de re diatribam subnectam.

Sess. 5. cap. primo, de refor. providetur, ut Episcopi aliiq; locorum ordinarii sacram Scripturam per seipsos in suis Ecclesiis interpretentur ac exponant si fuerint idonei, sin minus per idoneum substitutum cum debitis stipendiis provisum, ac præbendatum. In Ecclesiis verò tenues proventus habentibus provideatur saltem ex Conc. Episcopi, & Capituli magister qui Clericos, & pauperes scholares gratis grammaticam doceat. In Monasteriis quoq; ubi commodè fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur: qua in re si Abbates negligentes fuerint, illos opportunis remediis compellant Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ delegati. Istud idem circa præceptorias præbendas constituerat Concil. Lateranum sub Alexandro III. Can. 18. de Theologo autem qui sacras litteras exponat alterum Lateranum Conc. sub Innoc. III. Can. 11. Huc spectant Gallicana edicta Caroli Noni in comitiis Aurelianensibus c. 1. art 8. & 9. & Henrici III. in Comitiis Blesensibus art. 33.

Eadem sessione quinta, capite secundo, definitur *verbi Dei prædicationem esse præcipuum Episcoporum munus*. Sanctus Gregorius Nazianzenus Sermon. primo, hoc idem confirmat dicens, αὐτὴν τῦ λόγυ διανομὴν λέγω τὸ πρῶτον τῆς ἡμετέρων: *ipsam verbi distributionem dico nostrum omnium primum officium*. Idemque capite secundo, sic prosequitur: *Archipresbyteri quoque plebani, & quicumque Parochiales vel aliàs curam animarum habentes, per se, vel per alios idoneos homines si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeant*. Additque, *si ab Episcopo præmoniti hanc nihilominus functionem abjecerint, posse Episcopum ex beneficii Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præstet, honesta stipendia assignare*.

Ibidem statuit: *Regulares in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt, non posse sine ordinariorum licentia prædicare. Si verò contingeret sæculares, aut regulares disseminare errores, aut scandala in populum, etiamsi in Ecclesiis sui, vel alterius ordinis prædicarent, debere illis omnino prædicationem per Episcopum interdici. Quod si quantumlibet exemptus hæreses prædicaverit, debere Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ delegatum adversus eum secundùm juris dispositionem procedere*.

Session. sexta, cap. primo, de reform. astringit Episcopos ad residentiam, ut si per sex continuos menses (legitimis impedimentis, seu justis, & rationabilibus causis cessantibus) à suis Ecclesiis ab-

abfuerint, quarta fructuum unius anni parte Ecclesiæ, & pauperibus loci applicandæ mulctentur. Hoc idem tamen Concilium postmodum sessione vigesima tertia, cap. primo, hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento, *Ut qui ad summum tres menses in uno anno sine legitima, & valde urgente causa sive continuos, sive interpolatos, Episcopus etiam Cardinalis non resederit in sua Diœcesi, preter peccati mortalis reatum, quo astringitur, nullatenus possit fructus suos pro rata absentiæ suæ facere, sed teneatur eos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare.*

Ejusdem sessione sexta, cap. secundo, injungitur Episcopis, ut legitimis remediis compellant beneficiarios ad Ecclesiarum residentiam, si eam ipsa beneficia requirant.

Sed ut paulò ante monui, postmodum sessione vigesima tertia cap. primo, de reform. reducit absentiæ tempus, tàm in Episcopis, quam in Pastoribus inferioribus ad tres ad summum menses, idque cum justa, & approbata ejus absentiæ causa: Alioqui declarat peccari mortaliter, cum obligatione pro rata parte anni absque alia declaratione, vel sententia, ad fructuum restitutionem, in favorem Ecclesiarum, vel pauperum loci.

Capite 3. ejusdem sessione 6. *Regulares ordinum quantumvis exemptorum, aut privilegiatorum extra Monasterium degentes si deliquerint, jubet à locorum ordinariis tamquam sedis Apostolicę legatis visitari, inquiri, corrigi, & puniri*. Concilium Lugdunense sub Innocentio Quarto, quod citatur in *cap. volentes, de priuileg. in 6.* subjicit regulares ratione delicti extra clausuram commissi jurisdictioni ordinariorum. Præterea statuitur cap. quanto de offic. judic. ordin. ut ordinarius suppleat per se Abbatis negligentiam circa vagos, & errantes Monachos. Quod idem confir-

matur

matur Gallicano jure in comitiis Aurelianensibus sub Carolo Nono art. 11. Et hoc ipsum Concilium Trident. *sess.* 21. *cap.* 8. sancit, *ut quando regularium exemptorum prælati suo desunt officio circa ipsorum correctionem, si admoniti intra sex menses non correxerint subditos, tunc Episcopi, ut sedis Apostolicæ delegati corrigere possint ac visitare, prout possent prælati regulares juxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Seff. cap. 8. de reform. statuitur, *ut locorum ordinarii Ecclesias etiam quomodolibet exemptas visitent singulis annis, & ordinent, ac provideant tùm Ecclesiarum reparationi, tùm animarum curæ, si qua talibus Ecclesiis incumbat, nihil obstantibus privilegiis, aut appellationibus.*

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis concedere litteras ad ordines dimissorias, præterquam illis qui beneficii sive recepti, sive jam recipiendi nomine arctantur.*

Cap. 15. ejusdem sess. 7. cura demandatur ordinariis, ut ab administratoribus quibuscumque, & quomodolibet exemptis Hospitalia quam fidelissimè gubernentur, & innovatur decretum Concilii Viennensis quod est in Clementina *c. quia contingit de religio. dom.* Huc etiam spectat placitum Tridentini *session.* 22. *cap.* 8. ut Episcopi sint executores piarum omnium dispositionum tàm inter vivos, quàm ultimarum voluntatum: Et ut jus habeant visitandi hospitalia, collegia, confraternitates, & scholas (exceptis scholis, quæ sub Regum immediata protectione sunt, nisi de ipsorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etsi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis privilegio munita essent: atque ut in his Episcopi tanquam sedis Apostolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque spectat *c. de Xenodoch. & relig. dom.* necnon *lex* 45. *de Episc. & cler.*

Seff. 13.

Seff. 13. c. 7. declaratur, probationem requisitam ad sacræ Eucharistiæ communionem hanc esse, ut nullus peccati mortalis sibi conscius ad eam audeat accedere, quantumvis sibi contritus videatur, nisi præmissa confessione Sacramentali. Si tamen Sacerdos urgeatur necessitate celebrandi missam, & desit ei copia confessoris, quamprimùm post sacrificium poterit, tenetur confiteri. Porrò conscius sibi peccati mortalis intelligendus est hoc loco is, qui credit, se illud commisisse nec esse confessum, adeò ut qui præmiserit confessionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametsi per virtutem Sacramenti pœnitentiæ credatur obliteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri, antequam communicet. Ita communiter Theologi docent. Iidemque affirmant, Sacerdotem posse nihilominus si peccati mortalis conscientiam habeat, administrare aliis Eucharistiam, aliaq; Sacramenta, dummodò prius conteratur, credatq; probabiliter, ac moraliter se esse contritum; ita ut necesse non sit, ut prius confiteatur, nisi quum est celebraturus. Ita Navarra. *Enchiridii c. 22. n. 3.* Ægidius Coninch. *de Sacramentis quæst. 64. art. 6.* cæteriq; communiter doctores.

Eadem seff. 13. cap. 3. de ref. *Statuitur, non posse ab ordinarii sententia interloquutoria appellari, nisi tale sit gravamen, ut nequeat per ejusdem ordinarii definitivam reparari.* Simile statuerat *cap. ut debitus de appellat.* Idemque cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciscum Regem. Idem hoc iterat Trident. *seff. 24. cap. 20. de ref.*

Observandum quoque à correctione legitima non posse appellari, nisi excedatur modus; *cap. ad nostram. de appellat. & cap. reprehensibilis §. fin. eod.* His jura Gallicana consentiunt. Edixit namque Rex Franciscus anno 1539. art. 5. appellationes à judicum Ecclesiasticorum sententiis per Ecclesiasticas personas in materia correctionis, disciplinæ, aliisve perfona-

sonalibus causis, nullum habere suspensivum effectum, sed solum devolutivum; adeò ut his non obstantibus, & circa præjudicium tamen ipsarum, possint judices Ecclesiastici sua ulterius judicia prosequi. Et in comitiis Blesensibus art. 5. Henricus Tertius statuit ejusmodi appellationes in causa correctionis morum, aut Ecclesiasticæ disciplinæ non habere suspensivum, sed tantùm devolutivum effectum. Similiter etiam in jure communi appellatio non suspendit excommunicationem, suspensionem, vel interdictum latæ sententiæ, sed devolvit solummodò ad superius tribunal. *c. cum ad hæc de appell.*

Communis sententia est incarcerationem censendam esse inter illa, quæ damnum irreparabile inferunt, ideòque valere appellationem ab interloquutoria sententia, qua decernitur captura, seù incarceratio: Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atq; processum ad judicem appellationis transferre, sine tamen ulla sententiæ suæ suspensione: quia reus interea carcere includendus est, donec appellationis judex causa cognita aliud jusserit. Ita decrevit sacra Cardinalium Congr. Conc. cujus decretum Papa approbavit, ut fertur in declarationibus, & remissionibus ad *d. c.* 20. *sess.* 24. *Trid.* Idemq; docent Mainard. Jurisconf. Gallic. *lib.* 2. *dec.* 23. & Bard. in *l.* 2. *ff. sol. matr. in princ. p.* 2. *n.* 33.

Quoad visitationem quoque Congregatio Conc. 7. Martii 1596. declaravit non posse Episcopum in visitatione recusari, ut suspectum, dum tamen in ea processum non involvat, seq; intra visitationis terminos contineat. Eademq; Congr. 25. Maii 1601. censuit Episcopum visitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquisitione, non posse ut suspectum recusari, nec probatione suspicionis præpediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat, visitatos punire queat, ut legitur in collect. declarationum ad Trid. *sess.* 13. *c.* 1.

Ejus-

Ejusdem sessionis 13. cap. 6. de reform. *Cùm inquit non raro contingat subditos ab Episcopo pro ipsius officio correptos, illi ex malevolentia causam criminis intentare, cujus molestiæ metu segniores in officio redduntur Episcopi, aut ab Ecclesiis suis abesse, & vagari pro sui defensione, cum magno Ecclesiarum detrimento, & Episcopalis dignitatis diminutione coguntur, statuitur Episcopum, nisi ex causa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamsi contra ipsum ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, aut accusationem, sive alio quovis modo procedatur, nequaquam esse citandum, aut monendum, ut personaliter compareat*. Provida, & notabilis est ista constitutio, qua & Episcoporum dignitati, & Ecclesiarum utilitati consulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim rescripserunt, inconveniens esse, si Episcopus ex causa infestationum, & adversitatum, quas ab aliis patitur, gregem suum relinquat; *cap. suggestum, & c. sciscitaris 17. q. 1.* Quando verò fas Episcopo sit à propria Ecclesia discedere, præclarè disserit S. Augustinus scribens ad Honoratum Episcopum *epist.* 180.

Seß. 14. cap. 4. definit, *contritionem esse animi dolorem, ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cętero: & hanc esse necessariam ad impetrandam peccatorum veniam in homine post baptismum lapso. Docet prętereà contritionem, si perfecta sit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pęnitentię Sacramentum susceptum, eo quod in ea contineatur cum dolore, & amore infuso votum ipsius Sacramenti. At verò contritionem imperfectam, quę dicitur attritio, quę ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennę metu concipitur, esse donum Dei, & impulsum Spiritus sancti non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pęnitens adiutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine pęn tentię Sacramento per se non justificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pęnitentię* in-

interpretandam disponere. Hoc enim timore utiliter concussos Ninivitas ad Jonæ prædicationem misericordiam à Domino impetrasse. Tu hic obser va contritionem, quę justificat esse quidem anteriorem justitia, & gratia ad quam disponit, necesse est enim dispositionem, & causam præcedere, sequi deinde formam, & effectum. Cæterum ista omnia unico temporis instanti perficiuntur, licèt diversa ibidem concipiantur ordinis, seu rationis, ac naturæ instantia. Verum eodem temporis instanti, quo existit contritio, coexistit pariter ipsa gratia.

Ejusdem sessione 14. cap. 5. docet necessariam ad salutem esse omnium peccatorum mortalium confessionem, quorum pœnitens post diligentem sui discussionem recordatur, cum circumstantiarum expressione, quæ speciem peccatorum mutant. Circumstantiæ necessario confitendæ, quæ speciem mutant peccatorum, sunt triplici differentia, quædam enim circumstantiæ adjungunt mortalem alterius speciei malitiam, ut si quis Sacerdotem occidit, aut si laicum interfecit intra Ecclesiam: illa enim personæ, vel loci circumstantia ad crimen homicidii adjungit sacrilegium. Aliæ quædam circumstantiæ id præstant, ut peccatum alioqui veniale sit mortale, ut si quis famæ alterius leviter detrahat simul advertens grave damnum ex hoc illi nasciturum ex malitia proximi. Tertiò demum aliæ circumstantiæ ex opposito peccatum ita minuunt, ut faciant veniale, quod esset alioqui mortale, cujusmodi est subreptio, defectus sufficientis deliberationis, advertentiæ, vel judicii, ignorantia leviter culpabilis. Trium horum generum circumstantias conveniunt Theologi omnes esse in confessione exprimendas: quia his non expressis status pœnitentis haud potest sufficienter dignosci. Quæ tamen tertii generis sunt; si post factam bona fide confessionem menti occurrant, non est necesse in altera confessione exprimi.

Sess.

Sess. ejusdem 14. c. 6. de reform. statuitur, ut Clerici qui in sacris sunt, aut qui beneficium Ecclesiasticum possident, habitum deferant Ecclesiasticum. Et si postquam ab Episcopo moniti sunt habitum adhuc deferre recusent, per suspensionem ab ordinibus, aut beneficio, ejusque fructuum privatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si verò correpti adhuc neglexerint per officiorum, aut beneficiorum privationem coerceantur. Idem antea constituerat Concilium Viennense *Clement. c. quoniam innovando, de vita, & honest. Cleric.*

Session. 21. cap. 3. de reformat *in Ecclesiis* (inquit) *Parochialibus in quibus populus ita numerosus est, ut unus, & alter Præsbyter non sufficiat Sacramentorum administrationi, & divinis officiis, potest Episcopus compellere rectores ad augumentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda sufficiant. Ubi verò ob nimiam distantiam non potest Parochianorum pars nisi sub gravibus incommodis ad Ecclesiam accedere, & Sacramenta suscipere, Episcopus potest novas erigere Parochias etiam rectoribus invitis, juxta formam constitutionis Alexandri Tertii in cap ad audientiam 3. de Eccles. ædif. Et Clericis quibus Ministerium incumbet novæ Parochiæ, congruentem assignare portionem ex fructibus matricis Ecclesię, & (si necesse fuerit) compellere populum ad contribuendum, quę sufficiant ad eorum sustentationem.*

In eadem sess. cap. 5. *Possunt* (ait) *pariter Episcopi sine prejudicio tamen obtinentium facere uniones perpetuas Ecclesiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tam curatorum, quam simplicium cum aliis Ecclesiis, ac beneficiis curatis, ex causa paupertatis, aut aliis justis causis, etsi dictæ Ecclesię, aut beneficia essent specialiter reservata.* Hoc idem statuerat *cap. unio. 10. quest. 3. & cap. exposuisti, de prębend.* Idemque similiter cavetur edicto Gallicano Blesensium comitiorum artic. 22. 23. 24. sive illa, quæ uniuntur beneficia tempore unio-

unionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non possit *cap. 1. & 2. de concess. praeb.* uniri tamen potest, sine praejudicio possessoris, ut providet hoc capite Tridentinum: sed executio unionis differtur in ipsum vacationis tempus, nisi possessor ipse consentiat, & cedat reservando sibi annuam pensionem. Hæc docet Petrus Rebuffus *ad regul. de reprob. benef. viven. impetr. n. 56.*

Deinde hujus sess. cap. 7. *Ubi Ecclesiæ vetustate collapsæ sunt, nec inopiam instaurari valent. Episcopi possunt vocatis illis quorum interest in matrices Ecclesias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis simul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas vel altaria sub eisdem invocationibus.* Parochiales autem Ecclesias etsi jurispatronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari curent ex proventibus earundem: qui si non sufficiant patronos aliosve, qui fructum aliquem ex earundem proventibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipsos omnibus opportunis remediis compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quòd si omnes nimia egestate laborent, ad matrices, seu viciniores Ecclesias Episcopi transferant, cum facultate convertendi in profanos non tamen sordidos usus dirutas Ecclesias, erecta ibi cruce.

Sess. 22. cap. 4. de ref. *ut nemo de Ecclesia sive sæculari, sive regulari vocem habeat in capitulo etiamsi id ei ab aliis liberè concessum fuerit, nisi in subdiaconatus saltem ordine constitutus sit.* Hoc idem dudum statuerat Concilium Viennense. *Clement. ut ii, qui in divinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.*

Vetatur hoc eodem capite 4. ne aliis deinceps de beneficio provideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, ut statim actu omnia beneficii onera per se exequi possint: alioquin irritam declarat provisionem. Huc pariter spe-

ſpectat dicta *Clement. ut ii qui*. Verumtamen uſus obtinet, ut beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, ſufficiat ſi proviſus ſit in eo ſtatu, & aptitudine, ut poſſit intra annum ordinem ſuſcipere Sacerdotalem, *c. cùm in cunctis*, & *c. liceat Canon de elect. in 6.* Si verò non fuerit intra annum promotus (niſi ex juſta, & legitima cauſa fuerit ortum impedimentum) vacet ipſo jure prębenda. Cæterum ubi ex lege fundationis, vel ſtatuto, vel conſuetudine, Sacerdotalis ordo actu deſideraretur in impetrante, tunc non ſufficeret aptitudo præfata. In univerſum edicit Tridentina Synodus hoc ipſo cap. 4. & inſuper *ſeſſ. 24. de ref. c. 12. §. neminem*, ut nemo quodcumque beneficium, cui ſit aliquod annexum onus poſſit obtinere, niſi aptus ſit ut intra ipſum annum ſuſcipiat ordinem ad illud onus requiſitum. Id autem veteri juri conformatur *c. cum in eunctis §. inferiora de elect. cap. 1. de ætat. & qual. & ord. & d. Clem. ut ii qui*.

Poteſt igitur aliquis provideri de curato beneficio nondum Sacerdos modò annum vigeſimum tertium ſic expleverit, ut exacto inde anno Sacerdotio promoveatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ætatis vigeſimo quarto, & ita inchoato vigeſimo quinto juxta Trid. *ſeſſ. 23. c. 12. de reform.* Cùm enim ex hoc Concilio duo iſta conſtent, & anno 25. inchoato poſſe quem fieri Sacerdotem, & inſuper beneficium curatum poſſe illi conferri, qui Sacerdotio poſſit intra annum promoveri, ſequitur ut tale poſſit conferri beneficium illi, qui vigeſimum tertium annum expleverit; hiſce enim verbis Concilium ſe enunciat in *d. cap. 12. §. neminem ſeſſ. 24.* aut in tali ætate ſit, ut infra tempus à jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat. Hæc docet Proſper Fagnanus in *cap. cùm in cunctis. de elect.* talemque eſſe receptam praxin, atque judiciis ſacræ Cardinalium congregationis confirmata aſſerit num. 63. & 64. Porrò indultum jure communi promotionis

annum approbant jura pariter Gallicana edicto Blesensium comitiorum, art. 9. Cui accedit constitutio Henrici IV. an. 1606. art. 1. Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum n.* 44. Papo *lib.* 3. *decis.* 13. Bouchelus *in praxi benef. verbo an. de promotion.* Melchio Pastor *lib. 3. de benef. tit. 6.*

Sess. 23. c. 2. Episcopos electos etiamsi Cardinales sint, si intra tres menses consecrati non fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructum restitutionem astringit, sed si aliis tribus mensibus id neglexerint, Ecclesiis suis ipso jure privatos esse declarat. Concil. Chalcedonense can. 25. Episcopos præcipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis inevitabilis casum; Conc. verò Antiochenum sub Julio Papa can. 17. de cõmunione fidelium repellit Episcopum, jam consecratum, quandiù ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quo etiam spectat *c. quoniam, dist.* 75. & *c.* 1. *dist.* 100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Pastores, ut in suis resideant Ecclesiis, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos, aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, *sess.* 25 *c.* 1. sed istam residentiæ materiam superius excussi ad *sess.* 6. *c.* 1.

Eadem sess. 23. c. 4. de reform. vetat tonsura initiari, nisi qui confirmationis Sacramentum ante susceperint, quique legere, & scribere sciant, & de quibus probabilis sit conjectura, eos hoc intuitu statum eligere clericalem, ut perfectiùs Deo deserviant. Tum c. 5. statuitur, *ut qui sunt ad singulos majorum ordinum promovendi bonum habeant à Parocho, & scholę magistro testimonium, atque uno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Episcopum, qui Parocho, aut alii cui visum fuerit committat, ut nominibus ipsorum publicè in Ecclesia propositis, de natalibus, de ętate, de moribus, & vita eorum diligenter à fide dignis inquirant, & litteras testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopum transmittant.*

Pōst-

Postmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigesimum secundum ad Subdiaconatum, & vigesimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigesimum quintum. Ad minores autem ordines jam requisierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porrò ad subdiaconatum exigit anni Interstitium: à Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius similiter à Diaconatu ad Sacerdotium. Potest tamen proprius Episcopus non tamen citra justam, & urgentem causam dispensare in interstitiis, c. 11. 12. 13. & 14.

Dictæ sessionis c. 9. concedit, *ut possit Episcopus familiarem suum non subditum absque dimissoriis ordinare, modo fuerit triennio secum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Ejusdem sess. cap. 15. sic statuitur: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione absolvendi à peccatis potestatem accipiant: decernit tamen sacra Synodus, nullum etsi regularem posse confessiones secularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen (si illis videbitur esse necessarium aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, aut contraria consuetudine.* Consulito superius, quæ supra hujusmodi pertractavi ad Concilium Viennense.

Sessionis ejusdem 23. cap. 18. injungitur, ut in singulis Diœcesibus collegia Ecclesiastica, seu Seminaria instituantur, in quibus juvenes Ecclesiæ servitio destinati educentur, atque scientiis, functionibus, & ritibus Ecclesiasticis, cantu, disciplina clericali, & sanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Concilliis præscripta, quæ supra commemoravi ad Toletani Concilii quarti Can. 24.

Tanti porrò momenti Seminariorum erectiones esse duxerunt Tridentini patres, ut ad hunc finem Episcopis jus, & potestatem tribuant obligandi ad annuas

annum approbant jura pariter Gallicana edicto Blesensium comitiorum, art. 9. Cui accedit constitutio Henrici IV. an. 1606. art. 1. Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum n.* 44. Papo *lib.* 3. *decis.* 13. Bouchellus *in praxi benef. verbo an. de promotion.* Melchio Pastor *lib.* 3. *de benef. tit.* 6.

Sess. 23. c. 2. Episcopos electos etiamsi Cardinales sint, si intra tres menses consecrati non fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructum restitutionem astringit, sed si aliis tribus mensibus id neglexerint, Ecclesiis suis ipso jure privatos esse declarat. Concil. Chalcedonense can. 25. Episcopos præcipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis inevitabilis casum; Conc. verò Antiochenum sub Julio Papa can. 17. de cōmunione fidelium repellit Episcopum, jam consecratum, quandiù ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quo etiam spectat *c. quoniam, dist.* 75. *& c.* 1. *dist.* 100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Pastores, ut in suis resideant Ecclesiis, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos, aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, *sess.* 25. *c.* 1. sed istam residentiæ materiam superius excussi ad *sess.* 6. *c.* 1.

Eadem sess. 23. c. 4. de reform. vetat tonsura initiari, nisi qui confirmationis Sacramentum ante susceperint, quique legere, & scribere sciant, & de quibus probabilis sit conjectura, eos hoc intuitu statum eligere clericalem, ut perfectiùs Deo deserviant. Tum c. 5. statuitur, *ut qui sunt ad singulos majorum ordinum promovendi bonum habeant à Parocho, & scholę magistro testimonium, atque uno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Episcopum, qui Parocho, aut alii cui visum fuerit committat, ut nominibus ipsorum publicè in Ecclesia propositis, de natalibus, de ętate, de moribus, & vita eorum diligenter à fide dignis inquirant, & litteras testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopum transmittant.*

Post-

Poſtmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis re-quirit vigeſimum ſecundum ad Subdiaconatum, & vi-geſimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdo-tium vigeſimum quintum. Ad minores autem ordines jam requiſierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porrò ad ſubdiaconatum exigit anni In-terſtitium: à Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius ſimiliter à Diaconatu ad Sacerdotium. Poteſt tamen proprius Epiſcopus non tamen citra ju-ſtam, & urgentem cauſam diſpenſare in interſtitiis, c. 11. 12. 13. & 14.

Dictæ ſeſſionis c. 9. concedit, *ut poſſit Epiſcopus fami-liarem ſuum non ſubditum abſque dimiſſoriis ordinare, modò fuerit triennio ſecum commoratus, eique quamprimum confe-rat beneficium.*

Ejuſdem ſeſſ. cap. 15. ſic ſtatuitur: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione abſolvendi à peccatis poteſtatem accipiant: decernit tamen ſacra Synodus, nullum etſi regularem poſſe con-feſſiones ſecularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id ido-neum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſco-pis per examen (ſi illis videbitur eſſe neceſſarium aut alias ido-neus judicetur, & approbationem obtineat, non obſtantibus qui-buſcumque priuilegiis, aut contraria conſuetudine.* Conſulito ſuperius, quæ ſupra hujuſmodi pertractavi ad Conci-lium Viennenſe.

Seſſionis ejuſdem 23. cap. 18. injungitur, ut in ſingulis Diœceſibus collegia Eccleſiaſtica, ſeu Seminaria inſti-tuantur, in quibus juvenes Eccleſiæ ſervitio deſtinati educentur, atque ſcientiis, functionibus, & ritibus Ec-cleſiaſticis, cantu, diſciplina clericali, & ſanctis mori-bus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Conciliis præſcripta, quæ ſupra commemoravi ad To-letani Concilii quarti Can. 24.

Tanti porrò momenti Seminariorum erectiones eſ-ſe duxerunt Tridentini patres, ut ad hunc finem Epi-ſcopis jus, & poteſtatem tribuant obligandi ad annuas

Hh 2 pro-

pro seminario contributiones quotcumque beneficia possidentes; atque etiam ut possint valeantque ad seminariorum fundationem aliqua beneficia simplicia cujuscumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vocationem, sine cultus divini, & illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicare, unire & incorporare: nec hujusmodi uniones, vel applicationes possint ulla appellatione suspendi, aut impediri. Hæc Tridentina Constitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippè quę regiis etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunensis art. 1. Episcopis injungit, ut provideant restitutioni sacrę disciplinæ, *& à l'institution des Seminaires suivant les saint Decrets*. Quæ ultima verba respiciunt Trid. Decretum. Subsequutum est Blesensibus comitiis alterum procusum edictum art. 24. admonens Episcopos, ut erigant in suis Diœcesibus Ecclesiastica Seminaria, etiam *par l' union de benefices, ainsi qu'ils aviseront bon estre*: quibus verbis indulgetur illis circa istiusmodi Collegiorum erectiones plena potestas, qualis conceditur per Tridentinum.

Sess. 24. in decreto reform. matrim. pleraque de novo constituuntur circa fidelium matrimonia. In primis c. 1. *declarat deinceps nulla, & irrita connubia, in quibus non intervenerint testes duo, & proprii Parochi præsentia*, cùm fuissent pridem validæ nuptiæ clandestinæ. Saluberrimum utique decretum, quo innumeræ lites, inextricabiles ambages, & nuptiarum incertitudines, & innumerabiles polygamiæ simul extirpantur.

Hic jam quæritur, utrum valeat matrimonium in pręsentia Parochi inviti contractum? Respondetur valere; non enim exigit sacra Synodus consensum, sed solam pręsentiam Parochi, & testium, ut per hæc obvietur matrimoniis furtivis, & clandestinis. Id confirmatur per *l. coram Titio ff. de verb. signif.* ubi jussus aliquid facere coram Titio declaratur conditionem adimplevisse, si Titio præsente, & sciente fecerit, licet in-

invito, & dissentiente. Et in hoc summistæ consentiunt Sanchez *de matrim. disp.* 39. Filliuc. *tract.* 10. *c.* 6. *n.* 225. & 226. Coninch. *disp.* 27. *dub.* 4. *concl.* 3. addens hanc esse communem doctorum sententiam. Fagnanus quoque *in cap. quod nobis de clandest. despons. n.* 48. & sequentibus: istud idem alia ratione confirmat, eo quod Parochus non sit hujus Sacramenti minister quo casu ejus requireretur consensus, sed solùm testis præcipuus, ac necessarius, ad quod sufficit sola per sui præsentiam notitia: citatque his conformem congregationis Cardinalium decisionem. Ita judicari vidimus in Gallicanorum Episcoporum diversis Tribunalibus. Ille tamen, qui sic matrimonium iniret graviter delinqueret, nisi quando injustè Parochus refragaretur.

Quid si ordinarius ipse Parocho interdixerit ne matrimonii celebrationi interveniret? quid etiam censendum, si Parochum quoad hoc suspenderit, aut interdixerit? Rectè idem respondet Prosper Fagnanus ad *cap. litteræ quas, de matrim. contract. contra interdictum Eccles.* tale quoque fore validum conjugium, sicque a sacra Congregatione judicatum Romæ. Et ratio est, quia non desinit per interdictum, vel suspensionem esse Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel suspensi possit esse interventus ipsius illicitus, non tamen irritus, & invalidus. Quamvis enim Parochus Episcopo subalternetur, quoad jurisdictionem, quam potest Episcopus tollere, vel limitare, ac restringere; iste tamen interventus non est jurisdictionis actus, cùm nihil hic decernat, aut judicet Parochus, sed solam præsentiam præstet, ut testis. Et quamvis Concilium Tridentinum session. 24. capite 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimoniis intersint, si tamen intersint, matrimonia ista valorem sortientur, ut idem asserit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ sit quidem illicitè, sed nihilominus valet, ut docent glossa

& Innocentius in *cap. ad dissolvendum de desponf. impub.*

Dictæ sess. 24. cap. 2. gradus affinitatis longius olim productos, & irritum facientes matrimonium restringit primum quoad spiritualem affinitatem inter baptizatum, & sponsores, seu suscipientes de fonte baptismi: atque inter patrem, matremque baptizati & suscipientes: atque inter baptizatum, & baptizantem: necnon inter baptizantem, & baptizati patrem, & matrem. Similiter inter confirmatum, & sponsorem, necnon inter sponsorem, & confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem, & irritabantur nuptiæ, usque ad septimum cognationis inter collaterales gradum, computando etiam gradus pro numero personarum dempto communi stipite, in Ecclesia saltem Latina, ut perspicuè docent testimonia, tum S. Gregorii Papæ epist. ad Felicem Messanæ Episcopum, tum Isidori, tum Alexandri Papæ II. quæ congeruntur in Gratiani decreto *causa* 45. *q.* 5. Quæ seges proculdubio erat innumerabilium ambiguitatum, & incestuosarum nuptiarum, & laqueorum animas intricantium, ideòque Lateranense sub Innocentio Concilium providè omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum, & refertur *c. non debet de consang.* Jure autem Romanorum civili etiam fratrum, & sororum liberi matrimonio jungebantur, *instit. de nupt. §. duorum & l 3. ff. de ritu nupt.* Concilium verò Trid. circa carnalis cognationis, & affinitatis gradus quatuor, sanctionem sequitur commemorati Lateranensis Concilii. Porrò jus illud Romanarum legum circa fratrum sororumve liberos invaluit olim etiam inter Christianos. Filiæ namque Constantini Magni Constantina, & Helena nuptui datæ sunt, Constantina quidem Annibaliano primum filio Dalmatii fratris ipsius Constantini: deinde Gallo Cæsari filio Constantii alterius fratris Constantini: Helena verò nupsit Juliano alteri filio memorati Constantii.

Ca-

Cap. 3. publicæ honestatis impedimentum restringit ad primum gradum in sponsalibus validis. Antea namque protendebatur ad quartum. Cæterum si sponsalia ipsa invalida fuerant nullum inde impedimentum consurget. At verò ex matrimonio rato, sed non consummato nascitur impedimentum dirimens ad quartum usque gradum, ut declaravit Pius Papa V. in Constitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cujus inadvertentia Toletus, & Lopez hoc impedimentum scripserunt esse publicæ honestatis, & desinere post primum gradum.

Jam hic quæritur, utrum ex sponsalibus de futuro, non quidem morte, sed mutuo partium consensu solutis, exurgat quoque publicæ honestatis impedimentum? hanc agitat quæstionem Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 68. n. 21.* novissimè Prosper Fagnanus Apostolicus Referendarius *comment. ad c. ad audientiam, de sponsal.* refert Romæ à Sacra Congregatione judicatum die Julii 6. ann. 1658. quod hic quoque subsistat impedimentum istud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII. qui hanc examinari quæstionem jusserat, fuisse ab ipso approbatum Congregationis judicium die 6. Julii jussumque, ut posthac ita servaretur ubique à cunctis fidelibus.

Cap. 4. Impedimentum affinitatis, ex illicita conjunctione contractum limitat ad secundum gradum, cum olim quartum etiam gradum complecteretur, quę occasio erat plurimorum incestuum.

Cap. 6. inducit dirimens impedimentum inter raptorem, & raptam, quamdiu hæc in raptoris manserit potestate.

Eadem sess. 24. de reformat. cap. 1. decernit vacantibus Ecclesiis præficiendorum Episcoporum vitam, & doctrinam in ipsis locis examinari, & inquiri, actaque & processus inquisitionis, ad Summum Pontificem trasmitti. Præficiendos autem esse Prælatos non precibus, neque humano affectu, aut ambientium sugge-

ſtione, ſed eorum exigentibus meritis. Certè hoc ipſo, quod quis prælaturam, ac dignitatem ambit ſe illa indignum prodit, ut dixerit Chryſoſtomus *lib. 3. de Sacerdotio cap.* 10. Hujuſce rei legimus documentum in judicum libro, ubi refertur olivam, ficum, & vitem detrectaſſe delatum ſibi ab arboribus in ſeipſas imperium, ſed rhamnum inutile ſpinoſumque arbuſtum hanc præfecturam à maximè fructiferis plantis recuſatam ultrò acceptaſſe. Imperatores Theodoſius, & Valentinianus *l. ſancimus, c. ad leg. Jul. repetun.*, prohibent; illis conferri magiſtratus, qui ad eos ambitu, vel pretio contenderint. Quę lex tanti habita in Eccleſia fuit, ut in decreto ſacrorum Canonum inſerta fuerit *cap. ſancimus* 1. *q.* 7. Beatus quoque Hieronymus *comment. in cap.* 1. *epiſtolæ ad Titum* ſic de Epiſcopatu loquitur. *Unuſquiſque ſe conſiderans, & ſciens quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet ſe ab hoc non tam honore, quam onore, & aliorum locum, qui magis digni ſunt non ambiet occupare.* Præſertim verò illorum ſordida damnatur ambitio, quo officia, procurationes, & munia ſive ad Eccleſiæ curam, ſive ad piorum locorum, vel miſerabilium perſonarum inſtituta, pretio ambiunt, ac mercantur *c. ſalvator* 1. *q.* 3. & *l. omnes* 42. *§.* 9. *de Epiſcopis & Cler.* Primi etiam Oecumenici Nicęni Concilii Canon Arabicus 75. ita pręſcribit: *Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum, & probatum ex his, qui altari adminiſtrant; aut ex Monaſteriis, ut ſit Epiſcopus; aut Archidiaconus, aut Chorepiſcopus, aut præfectus hoſpitalis, non debet ambire ille, qui eligitur alioqui ejiciatur ex Congregatione.* Denique octavę Synodi (quę eſt Conſtantinopolitana quarta) Canon 4. poſtquam Photium occupato per ambitionem ſolio dejecit, cauſam ejus depoſitionis pętendit ipſam ejus ambitionem, & hoc jungit φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν ἁπάντων, *ambitionem eſſe radicem exitialem malorum omnium.*

Sub

Sub eadem seff. 24. de reform. cap. 6. *Conceditur Episcopis absolvendi, & dispensandi facultas in omnibus censuris, atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, solis exceptis quæ sunt ex homicidio voluntario, aut quæ sunt ex delicto quocumque ad forum contentiosum deducto.*

Cap. 19. abolentur deinceps mandata de providendo, simulque gratiæ expectativæ.

Seff. 25. cap. 5. de regular. decernitur, ut clausuræ Sanctimonialium curam gerant Episcopi, in Monasteriis quidem sibi subditis ex jure ordinario: in aliis verò tamquam Apostolicæ Sedis delegati. Et ut nemine obsistere auso decernant, atque inobedientes per censuras Ecclesiasticas aliasque pœnas compellant, quacumque oppositione, & appellatione postposita, & ubi opus erit invocato brachii sæcularis auxilio.

Caput 15. declaratur invalida, & irrita omnis religiosa professio facta, nondum expleto ætatis decimosexto anno. Ante Synodum Tridentinam ætas ad professionem requisita fuerat quæ ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in masculis quatuordecim, *cap. significatum, & c. cum virum, de regul.* Plura superius requirito, quæ congessi ad Canon 22. Vormatiensis Concilii.

Cap. 19. *Quicumque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum esse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque ex causa, aut etiam cum habitu sine licentia Superiorum discedere, non audiatur nisi intra quinquennium tantùm à die professionis, & tunc non aliter nisi causas quas prætendit deduxerit coram superiore suo, & ordinario. Quod si antea habitum spontè dimiserat, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur.* Praxim tamen statim ab ipso Concilio

ubi-

ubique ferè invaluit, ut ejusmodi religiosus reclamans admittatur, etiamsi habitum dimiserit, quia hoc plerumque necessarium est, ut suæ reclamandum libertati prospiciat, qui statim ex habitu dignosceretur, & à fratribus receptus carcere perpetuò concluderetur, ut pluries factum est; tum quia sic occurritur gravi hominum scandalo, dum conspicitur quis in habitu religioso sine comite per devia fugiens, aut in diversoriis, degens moribus fortasse inconditis, & dissolutis. Hunc igitur etjam in habitu sæculari audiendum admonent Martinus Navarra *comment.* 4. *de regular num.* 77. *&* 78. Azorius *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4 *in fine* Lessius *lib.* 2. *de just. c.* 41. *n.* 64. Bonacina *tract. de clausuris q.* 2. *p.* 10. *difficul.* 3. cæterique communiter.

Jurisdictionis, ac potestatis Episcoporum circa regulares capita præcipua Concilium astruit Trident. *sess.* 25. *de regular.* primò circa clausuræ monialium etiam extra exemptarum, aut exemptis subditarum infractionem. Talium quippe Monasteriorum clausuræ cura Episcopis incumbit, c. 5. hujus sess. adeò ut inobedientes, aut contradicentes possint per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacumque oppositione rejecta compescere invocato ad hoc etiam brachii sæcularis auxilio. Hæc eadem ante constituerat Bonifacius Papa VIII. *cap. unico de statu regular.* 6.

Monasteriis etiam sanctimonialium, quæ regularibus, ac exemptis subsunt, potest Episcopus bis, aut ter in anno extraordinarium confessorem offerre; præsertim si Moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant. Caput 10. Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente *Inscrutabili*, addit ad declarationem, & executionem Tridentini decreti, Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ Legatis competere jurisdictionem, puniendique, ac corrigendi potestatem in regulares, exemptos ratione Monialium ipsis exemptis subditarum. 11. si deliquerunt circa personas intra Monia-

lium

lium clausura degentes. 2. si circa earumdem clausuram 3. si circa bonorum earumdem administrationem.

Secundò jurisdictionem Episcopis tradit Synodus Trident. hac sess. 25. c. 11. erga regulares habentes Parochiales Ecclesias, ut his non præficiantur nisi illi quos Episcopus prævio, si ei visum fuerit, examine approbaverit: atque istos circa ministerium animarum, & sacram Ecclesiæ disciplinam delinquentes corrigere, & punire valeat. Id verò conformatur juribus antiquis *cap. qui religiosis* 18. *quæst.* 2. *&* *tom. tit. de capellis Monach.* *& c. ex ore, de privil.* *& cap.* 1. §. *in eos, de privil. in* 6. maxime autem memorabile Urbani Papæ III. edictum *cap.* 1. *de capel. Monach. in Ecclesiis* (ait) *ubi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur; sed Capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per Concilium Monachorum instituatur. Ita ut ex solius Episcopi arbitrio, tam ordinatio ejus, quàm dispositio, & totius vitæ pendeat conversatio.*

Tertiò si regularis etiam in propria exemptaque Ecclesia prædicet hæreses, Episcopus, ut sedis Apostolicæ delegatus debet contra eum procedere *sess.* 5. *de reformat. cap.* 2. Quærat aliquis fortasse an ordinariis eadem competat potestas erga Parochiales Ecclesias, quæ unitæ sunt ordini militari S. Joannis Jerosolimitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab isto Tridentino decreto in Ecclesias regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in sanctione diei vigesimæ secundæ Decembris anni 1571. quæ incipit, *Exposcit*, cujus tenorem refert Paulus Piasecius in praxi Episcopali *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 28.

Quartò quandocumque regularis exemptus extra clausuram notoriè deliquerit, ita ut populo scandalum faciat, ad Episcopi instantiam tenetur superior regularis illum severè punire intra tempus quod ei præfi-

xerit Episcopus, eumque de irrogata pœna certum facere. Si minus poterit regularis ab Episcopo pro suo delicto puniri *sess.* 25. *cap.* 14. Et superius *session.* 7. *cap.* 14. *de reformat.* renovant Tridentini Patres Innocentii IV. in Concilio Lugdunensi Constitutionem, quæ legitur *in cap. volentes de privileg. in* 6. hisce verbis. *Definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, vel contractus, vel rei de qua contra ipsos agitur possunt coram ordinariis locorum conveniri.* His confirmatur jus Gallicanum, statuit enim Carolus IX. in Comitiis Aurelianensibus artic. 11. appellationes regularium ab Episcoporum sententiis non suspendere sententiam in causa criminis, sed etiam appellationem evocari decernit seclusis aliis Tribunalibus ad Regium privatum Concilium. Sancit præterea ibidem Carolus, ut Episcopi, seu ordinarii suppleant per seipsos Abbatum negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Hoc idem providerat *cap.* 4. *de offic. jud. ordin.* Itemque Chalcedonensis Synodi Canon 4. & Quinisextæ Canon 42. hoc ipsum Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 3. ita providet. *Nemo regularis extra Monasterium degens, etiam sui ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ delegato secundùm Canonicas sanctiones visitari puniri, & corrigi valeat.* Atque in universum sic edicit Tridentina sessio vigesima prima, cap. 8. ut commendata Monasteria etiam Abbatiæ, in quibus non viget regularis observantia, necnon beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia, & regularia, qualitercumque commendata etiam exempta, ab Episcopis tamquam Apostolicæ Sedis delegatis annis singulis visitentur. Et mox subjungit. Et si in eis vigeret observantia regularis, provideant Episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium Superiores juxta eorum regularium instituta debitam vivendi rationem observent, & obser-

ſervari faciant, ut ſibi ſubditos in officio contineant, ac moderentur. Quod ſi admoniti intra ſex menſes eos non viſitaverint, vel correxerint, tunc iidem Epiſcopi etiam ut delegati Sedis Apoſtolicæ eos viſitare poſſint, & corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſent juxta eorum inſtituta: quibuſcumque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus pœnitus remotis, & non obſtantibus.

Utrum verò poſſit Epiſcopus regularem, qui notoriè, & ſcandaloſè extra clauſtra deliquit carcere ſtatim includere, ac detinere, donec confecto in Curia Epiſcopali proceſſu, reum puniendum ad ſuperiorem regularem unà cum proceſſu inſtructo tranſmittat? Sanè declaravit Cardinalium Congregatio ſtatim ad ſuperiorem eſſe remittendum, & tunc ſolummodò poſſe Epiſcopum ſub cuſtodia regularem includere, & punire, quando admonitus ejus ſuperior illum debitè coercere neglexit.

Eadem ſeſſ. 25. de reformat. cap. 16. *Probibet beneficia ex primæva inſtitutione curata fieri ſimplicia, etiamſi Parocho, ſeu Vicario aſſignetur congrua portio. Ubi verò jam id factum fuit etiam ab immemorabili tempore, curam gerat Epiſcopus aſſignandi Vicario, ſeu Parocho congruentem portionem, ſi ſufficientem non babeat. Et cùm primum per ceſſum, ſive deceſſum, ſive rectoris, ſive Vicarii, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacauerit, beneficium integrum in animarum curam reſtituat, & Vicariam ſupprimat.*

Diatriba Eccleſiaſtica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEſſione quarta ſic decernunt Tridentini Patres, poſt enumeratos Sacræ Scripturæ ſigillatim libros:

bros. *Si quis autem libros ipsos integros cum suis omnibus partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata lectione habentur, pro sacris, & Canonicis non susceperit anathema sit*. Hunc locum multi perperam detorquent ad singulas particulas vulgatæ Latinæ editionis, cùm tamen scopus longè diversus à Concilio hìc intendatur: quod postquam libros quosdam sacros, quos hæretici de Canone obliterabant, sacro Canoni asseruit, ulteriùs providit hoc eodem loco, ut ex his etiam libris quos hæretici horum temporum fatebantur Canonicos, partes aliquas etiam magnas, & insigniter amplas, quas hæretici spurias, additititias, & suppositas contendebant, debitæ authoritati Canonicæ vindicaret, Atque hic est verus, genuinus, & à Concilio intentus horum verborum sensus. *Cum suis omnibus partibus*.

Hanc Synodum generalem fuisse congregatam hoc præcipuè fine, ut provideret ne Christi Ecclesia detrimentum ex erumpentibus Lutetanorum, Zuinglianorum, Calvinistarum, & Anabaptistarum sectis ulteriùs caperet; nemo est qui dubitet: idque liquidò constat ex indictionis Bulla Concilio isti præfixa. At verò novatores sectarii duplicem circa sacros libros errorem invexerant. Primùm enim integros aliquot libros de sacrarum scripturarum Canone expungebant, hi sunt Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum: deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habentur, sed tantùm prout in Hebraicis hodiernis voluminibus leguntur: in quibus permultæ desunt partes, supplentur in receptis ab Ecclesia Latinis Bibliis, quas omnes partes supprimunt hæretici in universis quibus utuntur, tàm Latinis, quàm vernaculis translationibus. Huic ergo secundo errori providere sategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cum suis omnibus partibus*: Nec verò ulterius ad singulas, & minutas particulas mens eorum col-

collimavit, ut ex sequentibus argumentis perspicuum fiet. Quæ antequam attingam, visum est aliquas ex pluribus seligere, & recensere partes, ad quas respexit hoc loco sacra Synodus.

Negant igitur novatores esse Canonica, & supprimunt ex propriis Bibliis ista, quæ continentur in editionis vulgatæ Bibliis Genes. 4. v. 8. *Egrediamur foras*. Et Gen. 38. v. 5. *Quo nato parere ultra cessavit*. Ex Exod. 2. v. 22. *Alterum verò peperit: quem vocavit Eliezer, dicens: Deus enim Patris mei adjutor meus eripuit me de manu Pharaonis*. Et 1. Reg. c. 5. verb. 6. *Et ebullierunt villæ, & agri in medio regionis illius, & nati sunt mures, & facta est confusio mortis magnæ in civitate*. Item 1. Regum 10. verb. 1. *Et liberabit populum suum de manibus inimicorum ejus qui in circuitu sunt; & hoc tibi signum, quia unxit te Deus in principem*. Similiter 1. Regum 14. verb. 1. *Quid est quod non responderis servo tuo hodie? si in me, aut in Jonatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si iniquitas hęc est in populo tuo, da sanctitatem*. Prætereà 2. Reg. 4. v. 5. *Et ostiaria domus purgans triticum obdormivit*. Insuper 2. Reg. 10. v. 19. *Expaverunt, & fugerunt quinquaginta, & octo millia coram Israel*; Item primo Paralipom. 1. v. 32. *Filii autem Dada, Assurim, & Latussim, & Latomin*. Alia hujuscemodi innumera prętermitto.

Sunt item integra capita, & partes ingentes in vulgata editione, desumptæ ex Græca Theodotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis, aut Chaldaicis voluminibus, quæ similiter à novatoribus, ut spuriæ respuuntur, quales legimus in libro Esther, & prætereà in libro Danielis, cujus cap. 3. habentur continui sexaginta septem versiculi, quos omnes illi expungunt. Habentur præterea integra, & prolixa cap. 13. & 14. comprehendentia Susannæ, & Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas historias, quæ à Luteranis, & Calvinistis exploduntur. Huic ergo hæreticorum circa divinas Scriptu-

ras

ras errori, ac temeritati occurrendum judicavit Sacra Synodus, quando illos anathemate percullit, qui ſacros libros cum ſuis omnibus partibus pro ſacris, & Canonicis non ſuſceperint. Neque quidquam definire intendit, vel cogitàvit ſacra Synodus de omnibus particulis, aut verborum minutiis univerſis, quæ neque fidei, neque morum diſciplinam convellunt, aut labefactant.

Enim verò dubitari nullo modo poteſt, quin eo ipſo tempore quo Tridentina Synodus ipſum iſtud decretum circa ſacros libros procudebat, ſacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis ſcatarent, ut nullum prorſùs Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuiſſet hoc de illis ſtatuere, quod multis venit in mentem, videlicet omnes hujuſmodi Bibliorum particulas, & voculas ſine ulla exceptione ſacras eſſe, atque Canonicas. Sanè illo ipſo ſæculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetuſtiſſimorum manuſcriptorum tota Europa conquiſitorum excuſa, judicabant ſapientes prę cunctis aliis caſtigatiſſima: tamen poſt Plantinianę correctionis editionem, aliaſq; eorumdem temporum ſatis caſtigatas, & elaboratas, & poſt Conc. Trid. tempora prodiit juſſu Sixti V. Pontificis nova, & caſtigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemens Papa Octavus, alteram caſtigationem quam Sixtina, fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti Conſtitutio anno edita 1589. cujus eſt initium, *Æternus ille cœleſtium*, & quam Bibliis ſua cura correctis præfixerat, ita loquitur: *De Apoſtolicæ authoritatis plenitudine ſtatuimus, ac declaramus, eam vulgatam ſacram tàm veteris, quàm novi Teſtamenti Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta eſt, ſine ulla dubitatione, ac controverſia cenſendam eſſe hanc ipſam, quam nunc prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia*

phia

phia impressam, in universa Christiana Rep. atque in omnibus Christiani orbis Ecclesiis legendam evulgamus. Eamque nunc demum Apostolica nobis à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica, & indubitata, in omnibus publicis priuatisque disputationibus, lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam, & tenendam esse.

Ea constitutio Sixti nihil obstitit quominùs postmodùm Clemens VIII. hanc vulgatam, & Sixtinam Bibliorum editionem in multis post Sixtum emendatiorem edi curaverit, multis tùm additis, tum detractis passim vocibus, aliisque transpositis, nonnullis etiam fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem, aut contradictionem habentibus, ut affirmat ipsa Clementis Bulla, quam refert post Sixti Bullam Cherubinus collector in suo Bullario. Dicendum itaque Sixtum emendatiora, quàm ante fuissent Biblia suppeditasse, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id potestatem fuisse posterio-bus Pontificibus castigatiora Biblia edendi, qualia sunt Clementis VIII. Neque post Clementis editionem fuisse exhausta omnia sacrorum librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus potestatem emendatioris editionis; quàm fuerit ipsa Clementina. Id verò unum tàm Sixtus, quàm Clemens intenderunt, novam quam exhibebat uterque editionem fuisse iis, quę præcesserant, castigatiorem: & præterea si quid possit in eis posthac de novo emendari, id omne esse indifferens ad sanam fidei doctrinam.

Quin etiam subindè post Clementinam Bibliorum editionem Franciscus Lucas Theologus, & Decanus Cathedralis Ecclesiæ Audomarensis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi possit ipsa Clementis editio, si accederet alterius Romani Pontificis authoritas. Collectio autem Francisci Lucæ comprehendit quater mille, & ampliùs loca, quæ in Bibliis à Clemente correctis ulteriùs

possent emendari. Idemque in epistola hujusce collectionis dedicatoria refert testimonia ex Litteris ad seipsum scriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Ioannis Baptistæ Bandini, quorum opera Clemens usus fuerat in Bibliorum à se edita correctione. Uterque Francisco Lucę rescribit, *Sacra Biblia per illam Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò ante prodierat, editionem necdum esse accuratissimè correcta, & supressa non pauca quæ adhuc in meliùs mutari possent*. Huius quidem Clementinę editionis prefatio, quę ab ipsis Pontificiis correctoribus præfixa est, profitetur *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris absolutam difficile esse affirmare*. Iste Franciscus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quę correctiones plusquam ter mille recenset, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quę Conc. Trid. tempore erant in communi totius Ecclesię usu defœcavit. Quis igitur asserere ausit in Bibliis quibus Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles utebantur, nullam vocem, aut particulam fuisse, quę non esset divinę authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cùm insequens Clementina correctio quamplurima Sixtinę correctionis loca insuper emendaverit, & adhibiti ab ipso Clemente correctores, aliique pietate doctrinaque in primis conspicui doctores pleraque loca, quę in Clementina editione supersunt, mendosa esse pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Ecclesię Doctores nobis apertè suffragantur. Hieronymus, qui scribit nomen *Jeremiæ*, quod adhuc legitur *Matth*. 27. *vers* 9. irrepsisse pro *Zaccharia*. Epiphanius *aduer. hęres.* in secta Epicuręorum, qui apertè scribit mendum exscriptorum esse, quod etiam nunc legimus *Matth*. 1. *ver*. 11. *Josias autem genuit Jechoniam, & fratres ejus*. Et iterum S. Hieronymus nomen *Isaiæ*, quod legimus *Matth*. 3 *verb*. 3. credit esse additum. *Nos*, *ait*, *nomen Isaiæ putamus additum scriptorum vitio, quod & in*

aliis

ubis probare possumus : Sevilie. Aut insuper prisci Patres de quibusdam aliis Scripturę locis expostulant fuisse depravata. Ut & alii recentiores graves, & orthodoxi, qui tamen ante Tridentinum Concilium scripsere; Nicolaus Lyranus; Alfonsus Tostatus; Hugo Cardinalis; Thomas Cajetanus, Dionisyus Richel Cartusianus; aliique. Sed in his haud immoror, ut ad eos progrediar; qui post Conc. Trident. scriptis suis Ecclesiam illustrarunt:

Istiusmodi sunt Joannes Maldonatus, Ludovicus Lipomanus Episcopus Veronensis, Andreas Masius, Cornelius Jansenius Episcopus Gandavensis, Joannes Gagnęus, Alphonsus Salmeron, Cęsar Baronius Cardinalis, Jacobus Tirinus, Nicolaus Serarius, Gaspar Sanctius, Dionysius Petavius, Jacobus Salianus, Nicolaus Seratius, Torniellus; Cornelius à Lapide, Bellarminus, ne alios recensendo prolixior sim: Deus optimè quales, & quanti viri, in quibus eximia pietas, sublimis sapientia; & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò ut licèt aliquis unum, aut alterum locorum, quæ illi depravata in vulgata editione contendunt, a depravatione tamen vindicaverit, hoc saltem supersit tot tantorumque Doctorum judicio Conc. Trid. quod illi omnes magna prosequebantur veneratione, & cui contradicere piaculum credidissent, minimè judicasse singulas vocum particulas nulla excepta, prout in vulgatà editione reperiuntur, esse Canonicas, ac divinæ authoritatis.

Vulgata translatio Latina Iosuè 21. v. 36. Sic enunciat: *De tribu Ruben ultra Jordanem contra Jericho civitates refugii Bosor in solitudine Misor, & Jaser, & Jetson, & Mephaath, civitates quatuor cum suburbanis suis.* Nicolaus Serarius è Societ. Jesu, commentans in hunc locum admonet in primis ex præcedenti c. 20. verb. 8. aliisque Scripturis; ex his enumeratis urbibus tribus, Ruben solam Bosor esse refugii. Quod est etiam notandum in aliis alia-

rum tribuum hic recensitis civitatibus. Nam ex 48. Leviticis urbibus assignatæ sex duntaxat fuere in refugium, quamuis in versiculis 21.27.32.36.& 37. promiscuè, & indistinctè in vulgata editione omnes civitates dicantur urbes refugii.

Addit Serarius nomen Misor in vulgatum Latinum contextum ver. 96. ex margine irrepsisse. Addit præterea, vel eamdem esse Iaser cum Cademoth, vel cum insequente civitate Iethson: sed probabiliùs esse, Iaser huc per errorem immigrasse vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba suo nectit; *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic, tàm in Latinis, quàm in Græcis, quàm in Hebræis exemplaribus inflictum, quod nondum hactenùs curatum satis*. Alphonsus verò Tostatus textum vulgatum hujus, & sequentium versiculorum ex historica veritate aliarum scripturarum corrigens, non aliter proponit nisi in singulari numero *civitatem refugii, non civitates refugii.*

Gaspar Sanctius ejusdem scriptor Societatis, qui suis commentariis universam penè scripturam elucidavit, ad l.4.*Reg.cap.*14.*num.*28. & sequentibus multa fusè admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam istam his ipsis verbis proponit: *In Bibliis vulgatis & fuisse multa, & nunc etiam esse non pauca, quæ scriptorum, ac Librariorum incuria sensim irrepserunt, quę mutata sunt, & correcta à Sixto, & multa etiam relicta, quę cum mutanda viderentur, consultò tamen relicta sunt*. Eodemque loco Sanctius observat, *Hieronymum in sacra scriptura (qualem etiam nunc post Sixtinam correctionem habemus) Librariorum incuriam deprehendisse, ut Isaię cap.*32. *& Matth.*1.*ubi Sermo est de Jeconia*. *Et Canum.l.*11.*de locis, multa observare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim sacros libros transcripserunt*.

Addit Sanctius sæpè in Bibliis contingere, ut una dictio à descriptore prætereatur, quia alia similis ei conjuncta est. Et profert *ex pluribus* (ut loquitur) *exemplis hæc pauca etiam post Pontificiam correctionem*. *Hebr.*12.

verb.

verb. 2. proposito sibi gaudio, cum tamen juxta codices Græcos legendum velit: pro proposito sibi gaudio, ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, *ut legunt Chrysostomus, Theodoritus, Theophilactus, Oecumenius*. S. Roman 11. *investigabiles dicuntur viæ Domini pro in investigabiles. Ante Sixti verò correctionem similiter legebatur* Hebr. 5. verb. 11. *interpretabilis: at nunc in interpretabilis, Græcè*, δυσερμήνευτος Et Psal. 118. *nunc temporis etiam legitur: præveni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id est in tempore nondum opportuno*. Addit præterea, *sanctum Hieronymum ad locum Isaiæ* 42 *Educet in veritate judicium, observare hunc locum mutilatè legi apud Matthæum capit.* 12. *omissis istis, non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra judicium. Idque Scriptoris errore contigisse, qui hanc vocem (judicium) repetitam in illo Isajæ loco non advertit: ideòque semel tantùm per inadvertentiam posuit, omissis verbis intermediis. Quam observationem idem reperit Hieronymus ad Aglasiam, q.* 2.

Deinde prosequitur Sanctius adjungens, Matth. 1. *secunda Genealogiæ Christi tesseradecade fuisse omissos non ab Euangelista, sed à parum cauto exscriptore, tres istos Ochosiam, Joas, & Amasiam, ob vicinitatem, & similitudinem nominum Ochosię, & Osię, ut inconsultò scripserit aliquis antiquarius Joram genuit Osiam, pro Joram genuit Ochosiam: quod proclive erat, quia pręter reliquam conformitatem, habent hęc duo nomina eamdem litteram initialem, nec differunt nisi una intermedia littera*.

Similiter probare, & persuadere nititur Sanctius, *in tertia tesseradecade scriptum fuisse à Matthæo: Josias genuit Jeconiam, & post transmigrationem Babylonis, Jeconias genuit Jechoniam, eo quòd Joacin filius Josiæ fuerit etiam denominatus Jeconias, ut volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem sanctissimus Doctor asserit ab inscriptoribus depravatum)* Et S. Ambrosius lib. 3. in Lucam ad finem. Et S. Epiphanius in hæres. Epicureorum ad finem, *qui depravationem quoque ab exscriptore hic factam asserit*.

Hos sequuntur quoad testimonium ejusdem pretensæ depravationis preter Sanctium, Tostatus Abulensis, Jansenius, Gandavensis, Mariana in *c.* 1. *Matth.* Garzia Galerza *l.* 8. *c.* 3. difficultates porrò, quæ opponi circa nominum numeros tessaredecadas singulas constituentes, Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Jansenius Gandavensis Episcopus in epist. ad Cardinalem Granvellanum, quam editis à se in Ecclesiasticum commentariis præfixit, meminit quidem hujus Trid. decreti: quia tamen aliam esse, quam quæ à vulgo existimatur, istius decreti mentem, & scopum intelligebat, sic ibidem de Ecclesiastici libro loquitur. *Hic liber præ cæteris Scripturæ libris, & infelicius apud nos versus est, & corruptissimus est in plerisque locis.* Deinde identidem per universum commentarii sui opus passim pronunciat, & ostendit, *Translationem istam qualem nunc habemus vitiatam, & corruptam esse pluribus locis ad singula capita libri, neque Latinum duntaxat, sed ipsum etiam Græcum exemplar.*

Alfonsus Salmeron S. Ignatii Lojolæi socius, qui Tridentino Conc. Summo jubente Pontifice interfuit, & Joannes Gagnæus comment. ad Act. Apost. cap. 27. v. 5. *ambo scribunt eo loco per errorem irrepsisse Lystram Lyciæ, sicut Latinis vulgatis, cum scribendum velint Myram Lyciæ, sicut habent Græci codices, & legerunt Chrysostomus, aliique Græci Patres; cum sit certum Myram esse in Lycia; Lystram autem hic ipse liber Actuum cap.* 14. *collocet in Provincia Lycaoniæ.* Istam Salmeronis, & Gagnæi sententiam refert Lorinus Act. 27.

Joannes Maldonatus ejusdem Scriptor Societatis Comment. in Matth. 1. ver. 11. *Ait hunc versiculum esse Scriptorum vitio depravatum, & sic legendum esse: Josias autem genuit Joacim, & fratres ejus, &c. Deinde versum* 12. *similiter ipsius judicio depravatum, sic esse legendum. Jocin autem genuit Jechoniam.* Idemque Maldonatus Matth. 27. vers. 9. docet, *nomen Jeremiæ, quod ibi legitur fuisse ab*

ali-

aliquo indocto margini oppositum, deinde ab altero æque imperito translatum in ipsum textum, cùm tamen memorata ibi prophetia non sit Jeremiæ, sed Zachariæ. Istam circa hunc locum sententiam Maldonatus communem habet cum S. Hieronymo, & Cornelio Jansenio Gandavensi ad hunc ipsum locum, ut taceam Lyranum, Hugonem Cardinalem, Dionysium Carthusianum, qui fuerunt in eadem sententia ante Synodum Tridentinam.

Jacobus Tirinus Soc. Jesu 1. Paralip. cap. 4. verb. 22. Haud satis probat istas versiones, *Qui stare fecit solem, & viros mendacii, & securum, & incendentem, cùm sint nominum propriorum Jokim, & Coseba, & Joas.* Quin etiam adjungit, *vocem solis, quæ legitur in omnibus, vulgatis etiam ultimò correctis Bibliis, fuisse olim hic insertam à sciolo, deductamque ex Judæorum anilibus fabulis*. Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alii duo Jacobus Salianus ad ann. 3150. num. 5. & seqq. atque Dionisyus Petavius ration. temporum, p. 2. c. 11. Cajetanus pariter in 2. Paralipom. & Torniellus in annal. unanimiter omnes scribunt, in lib. 2. Paralip. cap. 22. verb. 2. *mendosè legi tàm in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadraginta duos annos, pro duobus, & viginti, sicut habetur* 4. Reg. 8. 26. Cornelius à Lapide commentar. ad 2. Paralip. 22. *Apertè affirmat ibi esse mendum numericum, & contrarias rationes solidè refellit.* Addit *idem affirmari à Bellarmino in manuscripta concordia annorum Israel, & Juda, quam penes se habet*, Deindè sic ait: *plura in editione vulgata à Romanis correcta sunt, & plura corrigi possent, ut ipsi correctores in præfatione fatentur. Sic multi demunt Cainam à serie generationum in genealogia Christi, cum tamen eum constanter habeant omnia Græca, Latina, Syria, Arabica exemplaria.* Lucæ 3. 36. Hactenùs Cornelius à Lapide.

Aloysius Lipomanus Veronæ Episcopus, & Andreas Masius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moysis ea, quæ perhibet S. Stephanus de vocatione, & migratione Abrahami, nodum

istum Gordium excindere, quam solvere satiùs duxerunt, & scripserunt, *antiquarios nonnulla exscribendo caput Act. 7. sive per incuriam, sive per imperitam audaciam vitiasse*: Non tamen desunt rationes conciliandi loca in speciem contraria, quas alii expositores excogitarunt.

Cęsar Baronius Card. de Ecclesia optimè meritus, rationibus aliquot Chronologicis adductus asserit ad Christi annum 59. *Subesse mendum in omnibus Pauli exemplaribus 2. Timot. 4. v. 20. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cum autumet Melitæ legi oportere.*

Præ omnibus Bibliorum editionibus pręcipuam certè laudem, ac venerationem meretur Latina vulgata à sincerioribus, & eruditioribus ingeniis, cęteris omnibus translationibus pręlata, quamque universa Ecclesia reliquis omnibus post habitis complexa est: nec minus tamen supra recensiti gravissimi, & Catholici Doctores, aliiq; quorum commemoratione supersedeo, ipsique illi qui Sixti, & Clementis jussu vulgatam editionem exactius quam antea correxerunt, hoc de ipsa in pręfatione, quam Bibliis pręfixerunt, testati sunt, *Non potest affirmari, quod sit numeris omnibus absoluta, atque in his non pauca relicta fuisse quæ mutanda videbantur.* Nimirum quia menda nonnulla sic ab antiquo irrepserant, ut nulla suppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò sapientis veterum librorum, & maximè sacrorum correctoris est, nihil ex propria mente innovare, sed cuncta ad fidem optimorum, & vetustissimorum exemplarium exigere, quantùmvis videri possit alteratus ab antiquis non quidem authoribus, sed exscriptoribus locus.

Id verò non solùm in vulgata editione damnum contingere potuit, sed in ipsis Hebraicis, Græcisque exemplaribus reipsa ita contigisse certum est: ut nullum hujusmodi exemplar immune prorsùs reperiri possit, ipsaq; Ecclesia sancta in omni sæculorum decursu, vix ac ne vix quidem Bibliis Hebraicis, aut Græcis, aut Latinis potita sit, quæ omni ex parte illibata, & ex-

pur-

purgata essent. Exempli causa in multiplicibus versibus c. 21. Josue, videbant adhibiti tum à Sixto tum à Clemente correctores perspecta rei veritate. *Legendum esse potiùs urbs, quàm urbes refugii:* Tùm quia ex multiplicibus illic nominatis urbibus Leviticis solæ illæ, quæ primo loco in iis versibus nominantur, pertinebant ad refugium, seu asylum, reliquæ non pertinebant: tùm quia ipsi tàm Hebræi, quàm Græci Codices Archetypi, urbem numero singulari exprimebant Hebræi quidem את עיר מקלט *eth. hir. miclat*, Græci autem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου. Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres transtulisset in singulari *urbem*: facilè quoque animadvertebant sciolum quempiam, & audaculum vulgatæ editionis, sive transcriptorem, sive correctorem, videndo non unicam, sed plures designari simul civitates, ineptè autumasse non urbem scribendum, sed urbes. Quia tamen ista depravatio ab altissimè dudum petitis sæculis invecta fuerat, nec ullum hac in parte illibatum exemplar occurrebat, maluerunt modesti, & Religiosi emendatores rem, uti erat relinquere intactam, quàm contra omnium veterum Latinorm exemplarium fidem aliquid ex mente propria commutare. Atque ita multa (ut ipsi protestantur) quæ mutanda videbantur, consultò immutata reliquisse.

Hebræa verò Biblia non esse jamdudum à mendis vacua perspicies, si conferas cum Græca Septuaginta interpretum editione: cui tantùm detulisse ipsum Christum Dominum ejusque Apostolos, & Euangelistas constat, ut quando ex veteri Testamento testimonia proferunt, non aliter ea enuncient, quàm juxta Septuaginta interpretum editionem, etiam ubi maximè videntur ab Hebraico textu discrepare. Constat verò 70. interpretes aliquot sæculis Christo anteriores à Principe Sacerdotum selectos florente Judæorum Republica, instructos fuisse quam emendatissimo veteris Testamenti Hebraico exemplari: nec minùs liquidò constat ipsos aliter in Hebræis voluminibus legisse, quam nunc

tem-

temporis, atque ab annis 1200. legi solcat, ut perspicuè ostendunt in editis à se in Psalmos commentariis Paulus Burgensis Genebrardus, Lorinus, Bellarminus. Fateri ergo necesse est Hebræorum codices, quales habemus depravationem dudum contraxisse. Quæ depravatio post reprobationem Judaismi multis ex causis ortum duxit (ut sileam exscriptorum incuriam, inscitiam, malam fidem, quam etiam Judęis improperat Justinus Martyr, circa Scripturas in Dialogo cum Triphone Judæo) tùm ex plurium Hebraicarum litterarum similitudine; unde factum, ut aliæ pro aliis facilè substitutæ fuerint, tum ex vocalium apud Hebræos defectu, quarum loco alia pro aliis vocalia puncta obtruserunt Rabbini Judęorum, post Christianæ Religionis exortum istiusmodi punctorum inventores: tum demum ex interpunctionum periodo, & incisa dividentium collocatione diversa, qua sensus sententiarum, & verborum quàm sæpissimè immutatur, & planè diversus reperitur inter hodierna Hebraica Biblia, & Septuaginta interpretes. Hęc passim demonstrat in Psalmis Genebrandus, & ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod verò attinet ad Gręcam 70. translatorum editionem, quæ ab ipsis Apostolorum temporibus omnem in Ecclesia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hunc usq; diem, in Occidente autem per annos quingentos, ubi Romana Ecclesia, cęteræque tùm Occiduę, tùm Africanæ non aliis utebantur Latinis Bibliis, quàm derivatis, & traductis ex fonte translationis Græcæ à 70. editæ. Dubitari tamen non potest, quin editio 70. fuerit multis locis vitiata, & corrupta jam inde à prioribus Ecclesiæ sęculis, ut conqueritur Origenes ad caput Jerem. 17. Fieri ergo non potuit, quin Latina antiquiora Biblia, quibus solis universa Ecclesia Latina utebatur, eosdem pariter defectus contraxerint. Ipse sanè Origenes quam optimè potuit Septuaginta expurgavit, quæ tamen diligentia ejus minimè suffecit, quan-

quandoquidem sanctus Martyr Lucianus, & Esychius novas post Originem addidere correctiones editionis Septuaginta: sed inter se ita diversas, ut fidem faciat Hieronymus Orientalium Ecclesiarum partem usam Luciani editione fuisse; at in altera parte prævaluisse editionem Esychii. Quæ tamen non obstiterunt, quin Grecæ utriusque editiones multis nevis, & maculis aspersæ sint, ut passim S. Hieronymus expostulat.

Quod autem ad Latinarum Ecclesiarum Latina Biblia spectat, quibus illæ per annos quingentos usæ sunt, sic de illis testatur Hieron. prefat. in Josue: *Apud Latinos tot sunt exemplaria quot codices, cùm unusquisque pro arbitrio suo, vel addiderit, vel subtraxerit, quod ei visum est.* Hieronymo suffragatur August. l. 2. de doctr. Chr. c. 11. Hisce verbis: *Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo possunt, ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit Codex Græcus, & qui aliquantulùm facultatis utriusque linguæ sibimet habere videbatur, ausus est interpretari.* Ita August. Et sanè ut fuissent illę versiones alioqui sinceræ, illas tamen labes necessariò contrahebant, quę temporum injuria codices ipsos Grecos unde translatæ erant deformaverant. Sola verò vulgata editio cujus authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraicis fontibus hausta est. Sed ipsa quoque (ut in omnibus rebus, quę privatorum hominum manibus passim, & longo annorum decursu tractantur necesse est, evenire) nævorum, & depravationum haud paucas injurias pertulit ab exscribentibus antiquariis, & correctoribus imperitis. Quare multis preconiis laudanda est Sixti, & Clementis Pontificum pia sollicitudo, qua factum est, ut defæcatioribus nunc Bibliis fruamur detersis innumeris, quibus & antè, & post Conc. Trid. scatebant maculis. Certè numquam permisit, aut permissura est divina providentia, ut Biblia sacra quibus publicè Catholica Ecclesia utitur ejusmodi erroribus fędentur, qui divinæ fidei, morumque sanctitati directè,

&

& manifestè adversentur. Huc enim collimat Christi in suam Ecclesiam regimen, & directio.

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ consulente, & instigante Carolo Molineo Parisiensi advocato, qui suum etiam qualecumque Consilium Typis edi curavit, huius Synodi Tridentinæ receptioni, preterquam in decretis solis, quæ de fide sunt, obstiterint: singuli tamen Episcopi intra proprias Diœceses recipi, & observari curaverunt hujus Concilii Canones, quotquot etiam circa Ecclesiæ ordinem, & disciplinam constituerat. Quo factum est, ut jam inde ab integro sæculo, graduum consanguinitatis, & affinitatis tàm spiritualis, quam carnalis restrictio, quoad legitima connubia, anni etiam ad professionem validam requisiti, annus quoque probationis, forma reclamandi à facta dudum professione, ætas quoque ad singulos ordines requisita, formæ provisionum beneficialium, declarationes potestatis ordinariorum in multis rebus, & personis, maximè verò circa casus occultos, quorum olim absolutio, aut dispensatio Papæ reservabatur, aliaque ejusmodi quàmplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerunt jam inde ab ipso Pii IV. Pontificatu. Etiamsi Canones hisce Tridentinis anteriores, atque olim in regno Galliæ vigentes diversa omninò statuissent, ut facilè compertum fiet predictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus juribus, quę in ipsis & cum ipsis exactè contulimus, quę abrogata, & mutata videmus in hoc regno à tempore Tridentini Concilii: quod est argumentum evidens receptarum in Galliis Tridentinarum sanctionum. Ad postremùm anno Christi 1615. Lutetiæ in Generali conventu Gallicani Cleri sub regno Ludovici XIII. de novo receptum fuit communi decreto Concilium istud, ut ex generalibus actis constat Gallicani Cleri, & scribit in suis Annalibus Petrus à Sancto Romualdo Ordinis Fuliensium Monachus.

IN-

INDEX

RERUM NOTABILIUM

Hujus Operis, ordine Alphabetico Digeſtus.

In quo numerus Paginam, & Materiam indicat.

Ace-

Index Rerum.

Appel-

Index Rerum.

Cle-

Con-

tro-

E

Ephe-

Euan-

pus,

F

G

H

Je-

Ma-

Mo-

N

O

nensis

San-

Se-

T

Trans.

FINIS.

LECTORI BENEVOLO

Theol. Mor. ac Sacrorum Canonum ſtudioſo

Typographus Felicitatem.

MOnitum Te eſſe velim, Optime Moralis Theologiæ Candidate, me tuis commodis, quantum mea fert imbecillitas intentum, celeberrimam *Theologiam Moralem Adm. R. P. F. Anacleti Reiffenſtuel Bavari*, bis in Germania, & duobus ab hinc annis à me Venetiis impreſſam, divenditis ferè omnibus exemplaribus rurſus à me prelo ſubjici, Ejuſdemque Auctoris pariter *Jus Canonicum Univerſum* ſemel anno ſuperiore impreſſum Monachii in Bavaria. Utriuſque lege Titulum infra extenſum, ut ſi Præſtantiſſimi Auctor is labores tuis ſtudiis profuturos exiſtimes, certior de iis factus, facili tibi negotio poſſis comparare, hujus rei te inſcium nolui. Vive, & Vale

Theologia Moralis brevi, ſimuque clara Methodo comprebenſa atque juxta ſacros canones, & noviſſima decreta Summorum Pontificum diverſas Propoſitiones damnantium, ac probatiſſimos Auctores, ſuccinctè reſolvens omnes materias morales. Auctore R. P. F. Anacleto Reiffenſtuel Ordinis minorum S. Franciſci Reformat. Provinciæ Bavariæ excuſtode, ac Lectore Jubilato.

Jus Canonicum Univerſum, clara methodo juxta titulos Quinq; librorum Decretalium in quæſtiones diſtributum, ſolidiſque reſponſionibus, & objectionum ſolutionibus dilucidatum. Auct. R. P. F. Anacleto Reiffenſtuel &c.